Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

O. P. tract. super Credo - Cod. Aug. pap. 84

Aldobrandinus <de Tuscanella>

[S.l.], [15. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-93464

Visual Library

Symbolū aptorꝫ Gesta Romanorꝫ
[illegible]
[illegible]

4

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug 84 pap

Anno 1400. 21 Junij [illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

f Funiculus triplex difficile rum-
pitur. Funiculus iste quo attra-
himur ad celum est fides
spes caritas de quibus est principaliter
predicandum. De fide quidem primo quod
circa actum videlicet eius indigen-
cia est efficacia et est permanencia.
et eius sufficiencia. Indigencia autem
fidei ostenditur quantum ad quatuor. Primum
est inchoacio matrimonii spiritualis. Secundum
est illuminacio virtutis et intellectualis.
Tercium est perfectio desiderii naturalis. Quar-
tum est directio affectus racionalis. Primum
autem est inchoacio matrimonii spiritualis
nam per fidem anima sancta facit quasi
quoddam matrimonium unde dicitur Osee. Spon-
sabo te mihi in fide etc. Unde est quod quando
homo baptizatur fidem accipit cum dicitur
ei Credis in deum etc. Nam sicut dicitur
in Marco. Qui crediderit et baptiza-
tus fuerit etc. Unde sequitur quod nullum
opus bonum acceptum est deo sine
fide unde dicitur ad Hebr. Sine fide im-
possibile est placere deo. Ipsa enim fi-
des velud anulus argenteus posi-
tus in digito sponse. Omnis anima habens
fidem nostram [?] est sponsa christi. Secundum
est illuminacio virtutis intellectualis
nam intellectus non potest ad ea at-
tingere que sunt supra naturam nisi per fidem
unde quod dicit apostolus. Fides est substan-
cia rerum sperandarum argumentum non ap-
parencium. Et Augustinus dicit. Quid fides est
credere quod non videt et ideo dyabolus
studet hanc fidem removere a cor-

dibus hominum fidelium ne videant quo
ducantur. Unde dixit Adam senex [?] multi-
tas peccatorum quam operatur oculi animalis cui
trahit ad molendinum aliquando non ambulat
in circuitu mole. Sic dyabolus si operuerit
oculos mentis in omne peccatum humiliat homi-
nem. Unde quod habetur Iudicum xvi. Sampson erutis
oculis ad molam trahit. Propter quod dicitur Regum
xi. In hoc feriam pactum vobiscum
ut eruam omnium oculos vestros dextros.
Sua intencio erat quod dextris oculis erutis
cum opponerent sinistri scutum quod inutiles
fierent ad pugnam. Tercium est perfectio
desiderii naturalis. Nam sicut dicit doctor
in principio primo phisicorum. Omnes homines naturaliter
scire desiderant sed homo non potest per-
fectum pervenire ad scienciam horum que fides
docet. Ipsa enim docet quod unus est deus qui
est remunerator bonorum et malorum punitor.
docet etiam quod alia est vita in qua nulla est
pena nec indigencia quibus spiritus [?] imus
ad bona et vitamus mala. Propter quod dicitur
Abacuk. Iustus ex fide vivit. De hiis
nullus philosophorum ante adventum christi scivit. Nam
cum toto conatu suo potuit tamen scire quan-
tum post adventum christi scivit una vetula.
et ideo dicitur Repleta est terra sciencia dei.
et huius signum est in perfectio intellectus cum
circa ea que sunt manifestissima natura non potest
inspicere. Sicut nam oculus noctue lucem
solis ut habetur ii methaphisice. Aliud
signum est quod nullus philosophorum potuit invenire
nec investigare naturam vermis minime
creature. Unde legitur quod fuit Adam philosophus
xxx annis in solitudine ut cognosceret

G. H. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

f m 9

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nacionem apis ¶ Tercium est directio affec-
tionalis affectio enim hominis non redit in bonum
nisi cognoscat bonum divinum sed hoc cog-
noscit per fidem que illuminat intellectum et
dirigit affectum et respicit ipsum deum
sicut capitulo in aquila homo legitur enim quod
natura aquile est quod pullos suos dirigit
versus solem et illos qui irreverberatis
luminibus rota solis respiciunt nutrit
et proprios vero qui respicere non possunt
abicit sicut adulteros Et similiter sic modo
illi sunt veri filii dei qui per fidem ipsum
deum in sua claritate respiciunt Alii
vero qui ipsum respicere non possunt ab ipso
abiciuntur et sic patet eius indigencia
Secundo considerandum est de eius efficacia habet
enim fides efficaciam illuminandi Nam
eius virtute inspirantur visus cecis
unde dicit Evangelium Quid vis ut tibi faciam
Domine ut videam lumen sicut capitulo legitur
de dyonisio ariopagita de quo legitur quod
cum disputaret cum paulo pertransiit cecus
per viam coram eis et statim ait dyonisius
paulo Si dixeris sicut ceco in nomine
dei tui vide et videat ego credam
statim sed ne dicas verbis magicis Ego
prescribam tibi formam verborum dices ei in
nomine ihesu christi nazareni nati de
virgine crucifixi mortui qui resur-
rexit et ascendit in celum vide Re-
spondit paulus ad hoc quod omnis suspicio
tollatur volo ut tu eadem forma et
dixit dyonisius ceco ut videret
et statim vidit et conversus est dyoni-
sius se credere Item habet efficaciam

triumphandi quia est sicut scutum triangulare
quo tuetur nos veritas dei unde dicit
apostolus ad hebreos In omnibus sumentes scu-
tum fidei veritas figuram trinitatis
domine Tres anguli scuti significant trinitatem
persone vel aliter Unus angulus est fi-
des de potencia creatoris Alius est de bonitate
creatoris Tercius est fides mediatoris
christi Unde fides ostendit hiis qui sunt in pug-
na spirituali coronam parte regni celestis pa-
ratum si vicit Ex alia parte patibulum
infernale si victi sunt Sic fides est
causa strenua pugnandi et vincendi
Hic cadit capitulum de militibus alexandri
Volens enim precepto milicie eos ani-
mare ad bellum videns exercitum
magnum contrarium et fortem dixit Eo
meliores quod hoc scio certabimus in inferno (?)
non et animo ne illuc irent pugna-
verunt et vicerunt et ideo dicit Bernardus
[illegible] est quod non optamus et pro melioribus
[illegible] si optetur declinare tantam
miseriam et ad tanta accelerare
gloriam nisi quod mortua est fides nostra
hec est victoria que vincit mundum
hec est que vincit divicias delicias
honorificencias unde dicit apostolus ad hebreos
fide moyses negavit se esse filium fi-
lie pharaonis esse contemptus honores
magis eligens affligi cum populo dei
quam temporalis peccati habere iocunditatem ecce
contemptus deliciarum maiores divicias
existimans thesauris Egypciorum
in obprobrium christi Ecce contemptus
diviciarum aspiciebat enim in remuneracionem

Item habet efficaciam transferendi unde Matthei
xvii Si habueritis fidem sicut granum sina-
pis dicetis monti huic transi hinc et
transibit. Nam sicut dicit idem nichil im-
possibile est credenti huius exemplum habemus
in alexandro de quo legitur quod cum venis-
set ad montes caspios et peterent fi-
lii captivitatis decem tribuum licenciam
abeo egrediendi ipse cognovit causam
inclusionis eorum quod a deo recessissent
1 ceteri adeo ut colerent vitulos aureos ymolan-
do. Tunc dixit quod arcius includeret eos
Cumque angustas vias eorum includere
vellet videns laborem humanum non
sufficere oravit deum israel ut opus
illud compleret et accesserunt ad se in-
vicem prerupta montis et sic est locus
inhabitabilis ut ait Josephus.
Secus contra fuerit est pro fidelibus sicut
fecit pro infidelibus ¶ Item habet effi-
caciam adoptandi quod homines filios dei
efficit unde Johannis ad Galatas iii Omnes filii
dei estis per fidem in christo et in Johanne i
Dedit eis potestatem filios dei fieri
his qui credunt. Augustinus de fide ad petrum
Sine fide nullus potest ad filiorum dei
numerum pervenire et sic patet eius effi-
cacia ¶ Tercio queritur de eius permanen-
cia Et dicendum quod non est quod fides usque ad
mortem necessaria est. Nam in pa-
tria non est fides sed visio clara et
immediata que quidem visio differt
a fide sicut videre [struck] hominem in
facie ut [struck] videre faciem hominis
in speculo prima quidem est visio cla-
ra quia visio erit patrie quia
immediate videbimus eum sicuti est

Sed visio fidei est enigmatica unde dicit apostolus
Videmus nunc per speculum per fidem in enigmate
et non per speciem ubi venerit aspectus facie
non erit necessaria cognicio fidei ¶ Quarto queritur
de sufficiencia fidei Continet enim xii
articulos quasi xii gradus quibus spiritua-
lis scala componitur per quam ad deum ascendit
Hec est scala quam vidit Jacob cuius cacu-
men tangebat celum hanc scalam percipui
illi artifices construxerunt. Nam primum
gradum posuit beatus petrus dicens Credo
in unum deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. Secundum
gradum posuit beatus Johannes ewangelista dicens
Et in Jhesum christum filium unicum dominum nostrum
Tercium gradum posuit beatus Jacobus filius
Zebedei dicens Qui conceptus est de spiritu
sancto natus ex maria virgine. Quartum
posuit beatus Andreas dicens Passus sub
poncio pylato crucifixus mortuus et
sepultus ¶ Quintum posuit beatus Thomas
dicens Descendit ad inferos. Sextum
posuit beatus Bartholomeus dicens Tercia
die resurrexit a mortuis. Septimum
posuit sanctus phylippus dicens Ascendit
ad celos sedet ad dexteram dei patris om-
nipotentis ¶ Octavum posuit sanctus Matheus
dicens Inde venturus est iudicare vivos
et mortuos. Nonum posuit beatus Jacobus
filius alphei dicens Credo in spiritum sanctum.
Decimum posuit sanctus Symon dicens Sanctam
ecclesiam katholicam sanctorum communionem. Unde-
cimum posuit sanctus Thatheus dicens peccatorum
remissionem ¶ Duodecimum posuit beatus
Mathyas dicens Carnis resurrectionem
et vitam eternam amen

f Fides necessaria est et indigemus de ea quia
omnem fide carere qui non habet primum

non potest habere splendorem. Sicut qui non habet ignem
non potest habere calorem et qui non habet
florem non potest habere odorem et qui non
habet cor non potest habere manum et si non est
fundamentum non sunt parietes et si non est
radix non sunt rami etc. ¶ Prima maior
sunt notitia. Cum igitur in genere virtutum
theologicarum fides sit prima et nobis
notitium quia sine ea nec spes nec
caritas habentur que sunt virtutes ne-
cessarie ad salutem et ideo propter quod debemus
ascribere ad deum ¶ Primus qui est notius
cuilibet christiano est iste quod beatus petrus po-
suit dicens Credo in unum deum patrem
omnipotentem. Circa quod tria [illegible] considera-
re et credere debemus scilicet unitatem essen-
tie quia dicit Credo in unum ¶ Secundo per-
spicacitatem intelligentie unde dicit deum
Tertio benivolentie proprietatem unde dicit
patrem. Quarto sublimitatem omnipotentie
unde dicit omnipotentem ¶ Primo ergo debemus
credere unitatem essentie. Deus enim est
solum quod sonat nomen gubernator et rector
Dispositio enim humanarum rerum melius fit per
unum quam per multos. Nam multitudo presiden-
tium inducit sepe in subditis dissen-
siones. propter hoc totum homo adhuc quod bene
gubernetur et regatur una anima est in
fundit et partes corporis adhuc quod bene
ordinentur in suis actibus per unum cor re-
gulantur. Et familia melius regitur per unum
quam per plures. Et navis melius per unum gu-
bernatorem quam per plures et hoc si-
militer apparet in civitate regno et
mundo. Similiter etiam videtur in regimine
ecclesie quia tote ecclesie unus summus pontifex
est prominet per hunc modum unus est deus
qui est totius universitatis creaturarum
gubernator et rector et propterea
dicit doctor in fine xij metaphysice Quoniam
est mundus unus est princeps mundi quod
apostolus confirmat dicens Et quidem sunt dii multi
et domini multi nobis autem non est nisi unus
solus deus. Sed si quis vellet dicere
quod in divinis sunt tres persone et quilibet
est deus sunt tamen plures dii ¶ Dicendum
quod tres persone sunt unus deus et non
tres dii sicut fides asserit christiana. Cuius
exemplum in sensibilibus invenimus. Videmus
enim quod in flore sunt tria scilicet species et
redolentia et pulchritudinis decentia
et ista tamen sunt unus flos. Similiter
in igne inveniuntur tria scilicet ipse ignis et
caliditas lucididas et tamen tria sunt
unus ignis et non tres ignes. Et
sic tres persone sunt unus deus propter
quod dicit scriptura. Audi israel deus tuus
unus est. Si pictor facit sibi plures deos
quod sit patet. Deus enim est ultimus
finis ad quem omnia ordinantur. Finis autem
est maiore diligibilius et plus hiis
que sunt ad finem. Sicut sanitas diligitur
magis quam medicina que ad sanitatem
ordinatur et corpus magis diligitur
quam vestimentum quod ordinatur ad eius
ornatum et creator magis debet dili-
gi quam creatura. Cumque igitur homo
non curando de offensa dei inclinat
ad creaturam et alie fidem constituit
et alium deum facit. Sicut apostolus confir-
mat de gulosis dicens. Quorum deus
venter est et gloria in confusione. Et

Hoc similiter est in omni peccato mortali
in quo homo avertitur ab ultimo fine qui
habet racionem boni incommutabilis et con-
vertitur ad creaturam que habet racionem bo-
ni commutabilis ¶ Secundo debemus conside-
rare per spiritualitatem intelligencie
deus enim sic dicit Damascenus dicitur a the-
optes quod est videns. deus enim est omnium
contemplator non solum enim est contem-
plator rerum exteriorum sed eciam cogitacionum
Ipse enim omnia videt secundum omnes differencias
temporis quia quantum ad deum non est preteritum nec
futurum sed omnia nuda et aperta quasi
presencialiter intuetur. Sic cadit exemplum
de barbario qui furatus fuit vitulum
et de muliere que temptabat virum suum
¶ Tercio debemus considerare generositatem
benivolencie unde dicitur pater communi-
cativus enim est pater a quo omnis paternitas de-
nominatur in celo et in terra. Et racio
huius est quia deus est summum bonum
aut de racione sui est sui ipsius communicativum
et summum bonum ergo summe communicativum
Sed in creaturis non potest deus se summo
bono communicare quia creature non pos-
sunt tota divina bonitate recipere
sic patet in exemplis. Sol enim cla-
ritate sua communicat omnibus stellis
sed nulla potest tota claritate solis re-
cipere nec omnes simul. Et si vitrum
vel vasculum recipiunt vinum a do-
lio non possunt totum vinum recipere
Similiter discipuli recipiunt scienciam
a magistro sed non potest discipulus to-
tam scienciam doctoris recipere. Et simi-
li modo nec creature omnes similiter
possunt tota divina bonitate participare
et ideo fuit conveniens quod ipsa divina natura
esset aliqua persona que totum esse et to-
tam bonitatem divinam susciperet. Et per-
sona que recipiens per modum nature vocatur
filius et persona tribuens est pater in di-
vinis est pater maior ut ipse in Io. me pri-
m ¶ Quarto considerare et credere debemus
sublimitatem potencie unde dicitur omnipotens
Ipse enim omnipotens est quia omnia operari potest
et ubique quia non contingit de aliqua causa
quia potencia cuiuslibet creature determi-
natur ad aliquem locum. Sic potencia regis
Francie ad regnum Hyspanie et potestas
unius episcopi non se extendit ad dyocesim
alterius et potestas summi pontificis non
se extendit ad populum paganorum iuxta illud
Apostoli De hiis que foris sunt non est meum
iudicare. Sic potencia dei non limitatur
ad aliquem locum nec ad aliquem effectum sed omnia
continet et omnia ambit unde est in toto uni-
verso et ubique operatur sicut anima in toto
corpore et in qualibet parte eius ¶ Ipse
est omnipotens quia omnia potest sine ad-
iutorio et amminiculo aliorum agencium vel
cooperancium quia non contingit de aliis. Non
anima non potest videre sine oculo nec ambulare
sine pede. Nec faber potest fabricare
sine malleo nec scriptor scribere sine penna
vel calamo nec celum sine motu et sic
de aliis similibus quia deus omnia potest
iuxta illud. Quis audivit sensum dei aut quis
consiliarius eius fuit et propterea dixit ad
virginem Mariam angelus. Non erit
impossibile apud deum omne verbum

Et sic deus est omnipotens quod nichil
sibi fugit potentiam eius propter peccatum quod
peccare non est posse sed deficere et cadere
Ille enim qui cadit nec se bene sustinere
contingit ex defectu pedis. Pes enim est
amor anime sicut enim corpus fertur pedibus
ita anima per amorem / Sed cum anima deflec-
titur ad inferiora et cadit ad ipsa dicitur illa
peccare et sic patet quod peccatum non est
nisi casus amoris et voluntatis. Deus
autem est immobilis et stabilis et ideo pec-
care non potest propterea dicit in evangelio Quis
ex vobis arguet me de peccato etc.
Non solum dicitur fides gradus
necessarium est sano credere unum deum
creatorem celi et terre et omnium
sed etiam necessarium est credere quod deus sit pater
et quod Christus sit verus filius eius iuxta illud
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene
complacui. Et unde ipsum articulum sive quod
cum posuit beatus Johannes dilectus discipulus
eius dicens Et in Jesum Christum filium eius
unicum dominum nostrum In quo quidem articulo
quatuor continentur Primum est beneficium sal-
vacionis in hoc quod dicit Jesum / Secundum
est magisterium erudicionis in hoc
quod dicit Christum Tercium est privilegium
dilectionis et hoc quod dicit filium eius
Quartum est dominium placationis in hoc
quod dicit unicum dominum nostrum ¶ Primum
est beneficium salvationis propter quod dicit
Jesum qui interpretatur salvator iuxta
angelum ad Joseph Vocabis nomen
eius Jesum Ipse enim salvum faciet

populum suum a peccatis Sed possit aliquis dicere
si ipse est salvator mirabile videtur
quod multi dampnantur et pauci salvantur
dicendum quod malum contingit contraria
bonum quod ex una parte causa sicut patet in
his exemplis Dicitur est de malo sicut
de pulchro et sano pulchritudo enim
contingit ex proportione et decentia
membrorum omnium / Ad hoc enim quod facies
alicuius sit pulchra requiritur quod omnes
partes sint pulchre et bene ad invicem
disposite et modo debito colorate Sed
ad hoc quod sit turpis sufficit defectus
cuiuscumque partis quod deformitas
cuiuscumque faciei reddit faciem tur-
pem et sic multis modis causatur de-
formitas et turpitudo in facie Simile
est de sano Sanitas enim consistit in co-
mmensuratione omnium humorum Unde ad
hoc quod homo sit bene sanus requiritur quod omnes
humores corporis sint bene ad invicem
commensurati et omnia membra sint
bene disposita Sed ad infirmitatem
sufficit superhabundancia unius hu-
moris vel infirmitas cuiuscumque partis
substancialis in qua cumque parte corporis homo
infirmatur dicitur infirmus Et simile est
de peccato Ad hoc enim quod homo sit bonus
et virtuosus requiritur quod habeat
omnes virtutes Sed ad excessus unius
operis sufficit quod homo committat sive
contrariat homicidium sive adulterium
sive furtum et sic multis modis et

dum sic contrahit peccatum et plures sunt qui dampnantur quam salvantur. Item hoc contingit ex loco. Videmus enim quod qui habitant in loco in quo est aer corruptus et infectus illi de facili corrumpuntur et moriuntur. Locus iste est mundus in quo infirmantur quod nullus sit vivens qui peccatum non contrahat. Unde Johannes: Si dixerimus quod peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Et ideo si volumus infirmitatem evadere debemus ad locum unde processimus redire. Sic enim faciunt peritissimi medici quod infirmos qui infirmitate gravantur remittunt ad locum ubi nascuntur. Quia locus est principalis generationis et est locato generativus et conservativus corporis. Locus autem animarum nostrarum est deus quod ab ipso processerunt. Unde nos videmus quod omnia que deo sunt propinquiora sunt incorruptibilia et sana sunt. Sicut omnia corpora celestia que nulla alteratione perturbantur. Illa autem que adeo distant sicut elementa inferiora et corpora mixta et alia huiusmodi multipliciter variantur et corrumpuntur. Et ideo nos qui sumus in mundo in mundo et peregrinamur adeo multis peccatis afficimur et maculam licet remaneat possibilitas ad salutem si volumus medicinam recipere et labores nostros purgare quod fit primo in qua confertur gratia et per quam anima

revertitur ad locum suum et sanatur. Illi vero qui magis adeo distant maiori infirmitate gravantur sicut dampnati in inferno in quibus non remanet aliqua possibilitas ad salutem neque purgari possunt per aliquam medicinam quod non possunt recipere gratiam. Et ideo omni studio laborare debemus ut ad locum nostrum redeamus quod et desiderium inest omni creature. Videmus enim quod animalia revertuntur ad stabulum et volucres ad nidum et levia tendunt sursum. Unde quando candela accenditur vapor ascendit sursum nec aliquis potest quietem habere donec ad locum pervenerit naturalem. Et ideo nullus in hac vita cuiuscumque potestatis vel dignitatis vel conditionis qui perfecte in suo animo quietetur. Et ideo huius est quod sunt extra proprium locum. Sed cum pervenit anima ad deum tunc quieta et salvata est. Psalmus: In pace in idipsum dormiam et requiescam. Et sic patet primum.

Sequitur secundum scilicet magisterium eruditionis in christum. Christus enim interpretatur unctus. Unctio enim docet de omnibus sicut dicitur in canonica sua. Docet quae nobis omnia que sunt ad nostram salutem necessaria quod contra quamlibet infirmitatem docet medicinam salubrem. Sunt autem in nobis tres infirmitates spirituales scilicet culpam originalis mortalis venialis. Ex quibus infirmitatibus relinquuntur in nobis iiii^or languores scilicet debilitas malicia concupiscentia et ignorantia. Contra culpam originalem ordinavit baptismum. Contra mortalem penitenciam. Contra venialem extremam unctionem. Contra debilitatem confirmationem. Contra maliciam eukaristiam. Contra concupiscentiam

matrimonium contra ignorancia ordinem
sacrum et sic patet 3 Et dicitur tercium
per particulam generis dilectionis ubi dicitur filium eius
Sic enim in trinitate est pater ita et filius
sic tercio patet sponte probat Nam Christo
baptizato vox patris in tonuit de celo
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui
ps. Dominus dixit ad me filius Et redditur
est quod iste sunt personas omnium rerum nec debet
deo aliquid deesse quod ad perfectionem sic primus
Sic patet sup ps. quod quoniam unum quod quem per
se non est quod potest tale producere quale ipsum
est Sed ipse deus dat virtutem generandi
in omnibus aliis rebus Non est quod eo
veniens quod generacione sit filius ipso
Ego qui generacionem aliis tribuo ipse
filius ero et sic ad personam divinam
requiritur quod sit generacio et processio Sic
enim videmus exemplum in sensibilibus creaturis
Sic in pomo procedit sapor Sic in sole
in quo tria inveniuntur scilicet natura refulgen-
cia et caliditas Nam ab ipso sole pro-
cedit splendor et a sole et splendore
calor Et in anima ubi est memoria intel-
ligencia et voluntas Intelligencia
autem procedit a memoria et ab utroque pro-
cedit voluntas Et cum iste persone
deriventur a persona divina oportet
quod invenitur in eo videlicet quod a patre pro-
cedit filius et ab utroque spiritus sanctus et sic patet
quod in deo est filius et sic patet 3 Et dicitur
quartum scilicet dominium placacionis ubi
dicitur dominum nostrum Ipse enim iure redemp-
cionis super genus humanum dominium acqui-
sivit propter quod nullus est dominus nisi ipse
quod dominum enim dominum pertinet quod posset

subditos ab impugnacionibus defendere
Sed nullus est in hac vita qui posset
subditos suos ab uno homine vexante
corpus defendere Cuius exemplum legimus de quodam
milite qui suo regi erat valde di-
lectus et carus hic cum graviter infirma-
retur visitatus fuit a rege cui rex
dixit Confortamini et petatis a me quod
quod vultis Cui miles peto corporis sani-
tatem Et rex respondit hoc non est in
potestate mea Cui miles respondit pro-
mitto vobis et deo celi quod si me libera-
verit quod ei militabo velut et statim
est ab infirmitate liberatus Similiter
legitur in historia alexandri quod quidam
petierunt a rege immortalitatem Respondit
Non habeo vobis dare quod non possum et
de hoc dat deus Propterea quod vultis
quod petita dabo vobis Cui dicunt
regi petimus nos morte carere hoc
si tu dederis munera grata dabis Nam
nichil est aliud quod nobis desit in
orbe Quod si dederis prospera cuncta fa-
ventur Et respondit alexander Cum ego
non habeo neque vite dabo Respondent regi
Cum sis et tu morte perimendus Quare illud
dicens cur mala cuncta facis Sic ergo
quod solus est deus iste ipse qui solus
conferre potest immortalitatis beneficium
quod ipso est Et iterum cetera de eis etc.

Quarta 3a particula

Omnis credens Sequitur 3a particula
est de spiritu sancto Natus ex maria
Non solum est necessarium christiano credere filium
dei sed eciam oportet credere incarnacionem
eius per quam nobis visibilis apparuit
Nam verbum dei quod erat in corde patris

non cognoscebatur nisi a patre sed induta car-
ne tunc manifestatus est nobis Baruch
post hec in terris visus est et cum homini-
bus conversatus est propter quod dicit Johannes
in Canonica sua Quod fuit ab inicio quod vidi-
mus et audivimus et manus nostre con-
trectaverunt de verbo vite/ hoc est patet
in sensibilibus de verbo nostro quod a nobis pro-
fertur Licet enim verbum nostrum prolatum a nobis
cognoscatur per auditum tamen non videtur nec
tangitur sed cum scribitur in carta tunc et vi-
detur tangitur Sic et verbum dei visi-
bile et tangibile factum est cum in carne
nostra fuit quasi scriptus propter quod dicitur in Can.
Sume tibi grande librum et scribe in eo sti-
lo hominis Contra quod contra hunc articulum aliqui
erraverunt sicut Origenes qui dixit ad
hoc natus est et venit in mundum ut sal-
varet homines et insuper dixit de-
mones esse salvandos in fine mundi
Sed quod hoc est contra sacram scripturam
que dicit Ite maledicti in ignem qui vobis
paratus est et dyabolo propter hoc ad re-
movendum hunc errorem sancti patres ad-
diderunt in alio symbolo in synodo in
cena/ Qui propter nos homines et propter
nostram salutem descendit de celis et
non propter demones Et ideo circa istum ar-
ticulum iiii^or nobis ad salutem necessaria po-
nuntur ¶ Et primum est obediencia humilitatis
ubi propter nostram salutem descendit de
celis/ Secundum est mundicia puritatis
ubi Et incarnatus est de spiritu sancto
Tercium est excellencia dignitatis ubi
natus ex Maria virgine Quartum est
benivolencia caritatis ubi homo factus
est Ista enim iiii^or in hoc articulo pro-
nuntur nobis attendenda ¶ Primum est ergo
obediencia humilitatis quod descendit de celo Su-
perbi enim nolunt hunc imitari quod potius volunt
propria virtute ascendere et illius esse imitatores
qui dixit ascendam in celum et similis ero
Et ideo tales precipitantissime ruunt et accidit
eis sicut vaporibus elevatis et ignitis qui
postea deorsum cadunt unde de talibus dicit
scriptura Vidi impium exaltatum sicut cedros Liban-
Debemus igitur imitari et humiliari Christo
qui propter hoc descendit de celis et se
humiliavit ut sequamur vestigia eius Unde
Augustinus de libro [illegible] dicit tota vita per hominem
quem assumpsit et gessit in terris doctrina
morum fuit Res enim in quo sursum esset
valde precipitanter descenderet in finis et pedes
sursum Ipse enim caput nostrum sicut dicit apostolus
Insuper humilitas est res multum fructuosa
Sicut enim in speciebus omnibus que a deo creata sunt
terra videtur esse vilissima creatura quia
in infimo loco est Locata enim super omnia
elementa est fructuosa Nam ab ea nobis
ministrantur cibi ad victum humanum necessarii du-
dum ostensum sicut frumentum vinum et oleum Et
propter hoc quod inferiora pre terra habitat et quanto
magis in infimo loco collocatur tanto fruc-
tuosior redditur Quia de ventre terre
procedunt fontes et diverse aque dulces silve
sulphure et multa alia que valent ad diver-
sas infirmitates hominum et item aurum
et argentum et lapides preciosi que ad hominum
opulenciam et ornatum Et similiter eodem
modo homo qui se voluerit humiliare efficitur
fructuosus et bonis spiritualibus ditabitur
per gratiam et virtutem propter quod dicit Jacobus
humilibus autem dat graciam quia humilitas facit
cor contritum et ideo receptivum Superbia

vo fuit cor inflatu et vanitate plenum
B q plenu est uno liquore no est al
terius receptivum / Cum g' vult recipe
divinu donu debet per humilitate descen
dere i ymu / Sic em apparet in sensi
bili exo quis vellet haurire aqua de
puteo oportet q vas descendat infius
q si superius retineret no posset aq
haurire vas ipsud est cor huanu q
debet descende adyma p humilitate ut
posset recipe divina virtute et sic
patz pmu / Et sequit' secdm · s mundicia
puritatis ibi / Cum coceptus est de
spu sco / Sz q'rit cu sint indivisa opa
trinitatis q're salvatoris cocepcio spu
sco attbuit' / Et dicendu est q intec
cio denotat opacione sic qui furat ut
det elemosina vocat' largus et q
dat elemosina pp vana gloriam
vocat' vanus / Sz sap ponit tale exo)
Dum q sumit oia bona sua pp aliq
mlierem habenda et cupiam explenda
no d' pdigus B luxoriosus B q mechat'
pp pecunia cu vetula opulenta
no d' luxoriosus B avarus / Et quia
xpc hac intencone carne assumpsit
ut nobis miseris subveniret et miseros
faceret pplos pctm et in ma spu sco
cocepcus Bn ibi fuit potencia pris
q statim corp' xpi formavit et anime
divinitate coiuxit in illo momto cu
virgo dixit Ecce ancilla dni et hoc
no potest face potencia alicui' crea
ture q ois creata in suo ope tep'
requirit / Sic firmamentu requirit diem
ut moveat' ab oriente in occidente
et luna requirit mensem et pl requirit

annu / Et tho indeterminato tpe formata
in vtro matno / Sz in cocepcione domini
opata e potencia pris pp q in
instanti cpleta fuit cocepco unde i c
cionu faciet dns supt'ra / Hec opata
fuit sapia q corp' suu optimo disp
osuit et mebra eis decenter ornavit
Et in speciosus forma pfilys hoi
Hec opata e gra spc sci q cocepco
nem illam imune ab oi pcto reddi
dit q no cingit de aliquo puro hoie
Licz em aliqui nascat' sin pcto q sn
ficati i vtro matno sic leg' de Jerema
et Johe Baptista cu oms omis in
pcto cocipiut' q sm seiale vo ab
adam descendit / xpc aut no solum
natus B et cocepcus sine pcto fuit
Et io dicit Aug' esse sine pcto solu
redempcionis est et sic patz scdm //
Tercium e excellencia dignitatis
Ibi natus ex maria virgine / Racio
aut q're de virgine nasci voluit
Cum a triplex e status huane nate
ul nate · s cugalis vidualis et
virginalis / primus quidem bonus est
secds melior tercius optimus Sz
q quid est optimu deo e attbue
dum et io cueniens fuit ut de vir
gine nasceretur unde sic de ea natus
fuit q virginitate i nullo mora
vit sic pt pace insensibilibus exo
Cristus em processit de virgine sic
splendor de stella et sic odor de
Rosa Rosa em procedit de spina et
odor pfundit ab ea / Spina quidem
fuit huana nata Rosa fuit virgo
Maria i munis fuit ab oi pcti pue

putrida. Sed ab ipsa rosa processit odor
i. ihesus salvator. Et sic balsamum aspa-
la. Balsamum enim quod deformitates cica-
tricum operit et adornat est salvator noster p
qui deformitates peccatorum destruxit et
decenciam animabus nostris restituit et sic
patet tercium. ¶ Secundo quia tu fons bon-
volencia caritatis ibi. Et hoc factus
est. Multum enim tamen magis donum sicut hoc
recipere adeo sicut id quod filius dei hoc
fecit est hoc enim est id beneficium et dona-
tivum quod in nobis caritatem accendit et
ad amorem inducit salvatoris. Hoc est
enim ipsius salvatoris intencio ut nos
ad suum amorem inflammaret quia sine cari-
tate non possumus pervenire ad summam
felicitatem ut patet tali causa. Videmus
in hoc mundo quod corpora que sunt superius
sunt levia et calida et corpora que sunt infe-
rius sunt ponderosa et frigida. Sed id
quod est ponderosum non sic superius ascendere
nisi subtilietur et alleviatur et id quod est fri-
gidum inflametur. Et secundum hunc modum cor-
da nostra que sunt ponderosa et frigida de-
bent subtiliari et calefieri per igne
amoris. Amor enim accenditur in nobis re-
cogitando beneficium salvatoris. Tale
enim est quod donaria inducunt ad amo-
rem et sic subtiliati et calefacti po-
terimus ascendere ad patriam celestem.
Videmus enim si aliquis aquam frigi-
dam ponat in ollam ipsa enim quiescit
et sursum non ascendit. Sed si supponatur
ignis sub ollam et facit eam fervere
et evaporare et vapores ascendere.
Simili modo si cordibus nostris frigidis
supponatur ignis caritatis eam fervere
facit. Sed nos videmus quod illud quod fer-

vet sursum se ipsum ascendit et per hunc modum
accensi et inflammati ascendemus de hac
valle miserie ad locum celestis patrie. se ad [illegible]
Passus sub poncio Sexta [illegible]
pylato crucifixus mortuus et sepultus.
Istum articulum posuit beatus andreas
qui quidem est nobis necessarium ad fidem et ad salutem.
Quam sicut debemus credere incarnacionem filii dei
ita necessarium est credere passionem eius
et mortem. Et dicit [illegible] quod nisi nobis nasci pro-
fuit nisi redimi profuisset. Sed posset aliquis
querere que necessitas fuit quod filius dei ca-
rnem pateretur. Et dicendum quod hec necessitas quod
per mortem christi habemus remedium contra mala
que propter peccatum incurrimus. Peccatum enim ad primus
iiiior mala nobis infert. Nam peccatum collit
locum prefert motum corrumpit affectum et confusionem
adcreatum. ¶ Primo quidem peccatum collit locum.
Omnis enim creatura habet locum secundum congenciam
forme. Quod debitum et quanto creatura nobilior
tanto debet locus altior et hoc patet in
omnibus creatis. Differunt enim species creaturarum
ad invicem ita quod duo equales in numero non
possunt esse. Ut patet in numero quod una species alia
excedit sic septenarius senarius quinarius
et secundum quod species maiorum multiplicantur ita in
altum ascendunt. Propter quod talis ordo invenitur
in angelis quod archangeli sunt super ange-
los et super archangelos principatus et
super principatus et sic de aliis et hoc est patet
in corporibus quod super terram est aqua quia no-
bilior terra et super aquam est aer quia nobi-
lior aqua et super aerem est ignis et
super ignem est celum stellatum et super celum
stellatum est celum cristallinum et super hoc ce-
lum empyreum quod quidem nobilissimum est
in summo locatum. Sic hoc est patet in rebus
elementatis. Nam super elementa sunt metal-
la super metalla sunt herbe super herbas
sunt animalia super animalia sunt homines et sic

sim condicionem nature illo est superior in tota natura
et io in omnibus creaturis in primordio condicio-
nis rerum omnium est propositus sicut patet in
Gen. Dicitur presit piscibus maris et vo-
latilibus celi. Sed hunc condicionem et locum nobi-
litatis ille per peccatum amittit. Et ideo dicitur quod
quia peccatum ~~vilescit~~ vilificat et igno-
bilitat animam et ponit in ea turpissima
formam propter quod dicit Aug. Quia peccator non
est dignus pane quo vescitur. Ideo autem dici-
tur esse quia omnis creatura quantumcumque vilis sit
gerit aliquam similitudinem creatoris ad minus
esse. Peccatum autem est recessus ab esse et
ideo cum peccat efficitur nichil peior quam po-
tius habet dissimilitudinem quam similitudinem
Unde Aug. Quia inveni me longe esse a deo
in regione dissimilitudinis. Sed per passionem
Christi peccatum deletur iuxta illud Dilexit nos
et lavit nos a peccatis nostris in sanguine
suo. Quoniam Christus in sua passione fecit bal-
neum de suo sanguine quo peccatores lavantur
Sed de loco peccato respicitur locus et hoc
exemplum habemus in sensibilibus. Videmus enim
quod vapores qui subtiliantur sunt in alto
sed qui ingrossantur sunt in imo et ideo ante
Christi passionem omnes descendebant ad lim-
bum quia non erat consumatum peccatum nec
sed per mortem Christi postquam fuit destructum
et deletum iuxta illud Uno oblato sacrificio
quod clausum erat delevit. Sancti patres
educti sunt de limbo et perducti ad ce-
lum et sic patet primum. Et secundo peccatum
auferat motum. Quecumque enim aliquid operatur
intendit aliquem finem alias non operaretur
nisi perveniret ad finem et quecumque mo-
vetur intendit terminum ad quem debeat
pervenire et in ipso quiescere. Terminus
autem in quo creatura rationalis quiescit est

solus ipse deus. Quoniam appetitus rationa-
lis in nullo bono creato potest quiescere
nisi perveniat ad deum iuxta illud Aug. Domine
fecisti nos ad te et ideo inquietum est cor no-
strum donec requiescat ad te. Et omnis ille
locum quietis diligit et ideo quod diligit re-
spicit libenter. Prov. Ubi est cor tuum ibi
oculus tuus. Quod natura fecit hominem rectum et
oculos posuit in alto ad respiciendum
sue quietis terminum iuxta illud Ovidius Os homini subli-
me dedit celumque videre. Sed peccatum con-
vertit istum motum. Quod ideo est quia peccatum
est grave. Ps. Iniquitates mee supergresse
sunt caput meum et sicut onus grave gra-
vate sunt propter quod apostolus. Deponentes omne
pondus et circumstans peccatum immo non solum
est grave sed nichil est tam grave quia celum
non potuit ipsum sustinere. Sicut patet de
primo angelo peccante qui statim post
peccatum fuit in infernum dimissus. Potest autem
huius ratio assignari. Illud enim est gravius
quod descendit velocius peccatum autem velo-
cissime descendit quia non in tempore sed
in instanti. Sed posset aliquis obicere quia
sunt peccatores et in mortalibus consistunt qui
tamen ad infernum non descendunt. Ad quod dicendum
est quod ideo quia dum est in statu vite pre-
sentis habet possibilitatem resurgendi. Sed
Aug. dicit quod neminem desperandum dum
est in via quia subvenit ei pietas sal-
vatoris. Sed si in morte decedit cum
mortali peccato statim et in puncto ad in-
ferna descendunt. Huius autem motum conversum
per peccatum per mortem suam dirigit Christus propter
quod dicit ipse. Si exaltatus fuero a terra
omnia traham ad me ipsum. Qui ergo vult
sursum trahi debet per amorem cum
affigi sicut legitur de beato Ignatio et

de apto. Cum dixit xpo affixus sum
cruci et sic patz primum. Tercio pctm
corrupit affcm Est enim pctor sicut
humor frigidus et reumaticus qui coll'
appetitum Sunt pctores michil spuale
sapiunt qui si dulcedinem spualem sapet'
ul' gustarent oia mundana contempnerent
quia ut augustinus Gustato spu desipit oia
caro Sed xpus passa morte et corpodium
morte nrm affcm attendit iuxta illud Bn
sup oia te m amabile reddit bone
ihu calix quem bibisti opus nre
redempcionis. Nam si respicimus eius
pedes uno clauo fuerant affixi ad
demostrandum quod xpus sui amore
cum uno coniunxit Item si attendimus
latus Sed eius apertum ex quo profluxit sang'
wis fuit mutuus dilectionis cordis Et
si brachia eius que sunt inter extensa
sunt quod xpus est paratus recipe
pctores Item si aspicimus caput non
est sursum erectum sed in sinus depssum
et ad signandum quod vult nos exaudire
Et ideo plect sum auditum iuxta illud quod pe
cebat prophetia Inclina aurem tuam in Sed
et sic patz tercium Quarto pctm astringit
ad penam ul' reatum hoc enim exigit
iusticia dei ut quicumque peccat pmiat'
pena que pensat' excelpa Culpa que
pensari debet exporte eius in quem
peccatur quia magis peccat qui offen
dit principem quam rusticum Cum ergo pec
cator pctm mortale offendit infini
tum bonum scilicet deum cuius precepta contemp
nit pena debita pecto mortali est in

finita Sed xpus passione sua penam
nobis abstulit et ipse in corpe suo su
stinuit pct. pcta nra id est penam pcti
protulit mortem suo sup lignum Nam pas
sio xpi fuit tante virtutis quod sufficit
ad expiandum oia pcta tocius mundi et et
si essent adhuc centum mundi patent
virtute passionis xpi operantur oia sacra
menta et propter hoc baptizati ab oibus
pctis mundantur et inde est quod sacerdos
pcta dimittit Ex hac habundancia huius vir
tutis dantur indulgencie Sed Secun
dum respondit adm Et articulis quibus

D

fecros huc articulis sunt secundum
pale fidei per que debent ad actum venire
posuit bts Thomas xpo enim mortuo
deitas quieta fuit corpori in sepulchro
et aie in inferno et ideo ad maiorem edificacionem
et ipsius descensus manifestacionem debent
plura de inferno inquantum sunt quia ad pnte
pdicacionem iiij^or^ attenda occurrunt Et
primo de ipsius assercione Secundo de ipsius
locacione Tercio de ipsius punicione Quarto
de ipsius condicione Primo de eius assercio
ne Circa quod sciendum est quod dicunt multi
de corde hominum fidem fidem remouere ut
homines securius faciant perpetrari in al
pum propter quod tales dicent Sap
Non est agnitus reuersus ab inferis et
ideo sciendum est secundum tradicionem sacre scripture
et testimonijs plurimis approbatur primo enim
condicit sic Deo enim est iusticia et
mia Sicut enim iusticia sine mia esset
crudelitas ita mia sine iusticia esset
fatuitas quod utrumque est absurdum dicere
de deo Ergo sic deus premiat remunerat

Et articulis q[ui]b[us]

bonos in vita eterna ita retribuet pro
malis penam eternam. Sed pena eterna non
est in presenti ergo oportet quod sit alius lo-
cus et hunc dicimus infernum et hoc
deus dicit in ewangelio ibunt hii in supplicium
eternum iusti autem in vitam eternam. Item
omnes homines de hac vita decedentes
aut decedunt sine culpa mortali et veniali
et originali et cum perfecta satisfactione
et sic statim evolant ad celum. Vel aut
cum culpa veniali et ergo hii vadunt
ad purgatorium ut ibi venialia pur-
gentur. Vel aut decedunt cum gracia et cum
obligacione peccati nature sicut fuerunt sancti pa-
tres qui descenderunt ad lymbum quia
non dum erat peccatum nature purgatum quod fuit
per passionem Christi deletum aut decedunt sine
gracia et cum originali peccato sicut pueri qui
moriuntur sine baptismo qui non habent pec-
catum actuale quia non habent usum libe-
ri arbitrii nec habent graciam quia non sunt per
baptismum renati sed habent peccatum originale
tantum quod contraxerunt per carnalem generacionem
et isti vadunt ad alium locum qui dicitur puerorum
lymbus. Alii vero sunt qui decedunt sine
gracia et cum mortali culpa et tales vadunt
ad locum inferiorem istis prenominatis. Hunc
locum sacra scriptura vocat infernum. Ewangelium:
Mortuus est dives et sepultus est in in-
ferno. Preterea quicumque invenit unum quod
generat duo contraria opposita oportet quod si
unum illorum inveniatur propterea quod inveniatur
et reliquum. Sed in mundo isto sensibili
ubi principaliter habitamus invenitur
indigencia et habundancia tristicia
leticia. Similiter sanitas et infirmitas. clari-
tas. obscuritas. Sed secundum dictum superius celum
ubi est vita beata et locus ubi est
habundancia sine indigencia ubi est
leticia sine tristicia sanitas sine infirmitate
claritas sine aliqua nebula. Bernhardus: Ci-
vitas celestis totum continet quod delectat
ergo oportet aliud locum esse ubi omnia contraria
istis inveniantur scilicet indigencia absque
aliqua habundancia et tristicia sine aliqua
leticia et infirmitas et nulla sanitas
et obscuritas et nulla claritas et iste
locus talibus miseriis repletus dicitur in-
fernus. Item in igne sunt due qualitates
scilicet splendor et calor. Sed in celo est
splendor sine calore ergo oportet esse ali-
um locum ubi sit calor sine splendore.
Item si in natura est unum oppositorum et re-
liquum. Sed invenitur locus ubi est
bonum sine aliquo malo et amor sine
aliquo timore servili ergo oportet invenire
locum alium ubi est malum culpe sine
aliquo bono gracie et ubi est timor
sine aliquo amore et hic locus est
infernus et sic patet racionibus quod
infernus est. Patet eciam auctoritatibus
unde dicitur in Abdya et hoc dilatavit quasi
infernus animam meam et loquitur de dyabolo.
Eciam patet in ewangelio de divite. Dicit
eciam beatus Augustinus quod Lazarus disputa-
bat ad mensam cum Christo multa nar-
ravit de locis penalibus. Item in epistola
Nycodemi quod duo filii Symeonis
iusti qui surrexerunt tempore pas-
sionis Christi narraverunt multa de infer-
no et quomodo Christus suos eduxit. Item

patz in tyranno q bts Gregorius
sub pcibz suscitauit et hoc patz
ecia testimonis sapienciu d ysa. Q
hoies no colentes iusticia z malis
actibus dediti retraduntur per hom
eptem z tenebrosum z erunt in iu
sticia sempiterna. Rte Seneca d q
qdam viderunt Neronem balneantem
se et apud inferos z ministros eius
feruentes infundentes z cu viderit
multitudine ad vocatorem Neronem
adesse venientiu dixit hue venite
venale genus hoim o aduocati mei
accedite z in hoc vase meu bal
neamini adhuc enim sup e locus
meo q reseruaui vobis z sic patz
q infernus e. Et tercio vide debe
mus vbi sit. Et dd q de hoc sunt
plres opiniones. Nam ysd. d. q in
fernus e in alia supficie terre et
vo mouens ipm e q sol z luna
in die iudicij stabunt in firmamentis
suis s. sol in puncto orientis luna
occidentis z io illa supficies terre
remanebit totalr tenebrosa q
competit condicionibus dampnatorum qui
erunt in tenebris sempiternis. Alij
vo dicunt aliter et comunius tenet
q infernus e circa centru terre z
sumit ex glosa Jo. vbi d pro
iecisti me in corde maris dicit
glosa q sic cor e in medio aialis
ita infernus e in medio terre z
vo quod esse pt. q sic dampnati
adeo sunt remotissimi q longe a
petoribus salus ita locus dapnatorum
est remotissimus a celo s nichil adeo
tm distat sic mediu terre. Nam petm
sic frequenter dcm est inter oia est
grauissimu. Graue aut grauc tendit de
orsum z qnto magis est graue tanto
magis tendit deorsum. Et sic opz
q nichil sit infimus centro q est
mediu terre z nichil sit grauius pcto
opz q petores cu pcto morlr dece
dentes descendant ad centru. Rte condic
loci debz vnde condicione locati q vnu
q q in suo pprio loco locat. Hic patz
in corpe humano vbi ocli locant sur
sum in loco alto q debent totu corpus
dirige z pedes in infimo q debent
totu corpus portare z cor i medio
q debet omnibz mebris vitam influe.
Et sm hunc modu angeli qui sunt lumi
pr gram sunt in loco supmo z luminoso
et dapnati qui sunt obsti pr culpam debent
esse in loco tenebroso. Et nllus locus
in mudo e tenebrosus nisi mediu terre
sic patz ad visum q celu est luminosum
et ignis z aer z aqua recipiunt
claritate z terra in supficie illustrat
et sic nllus locus nisi centru terre
remanet tenebrosu vbi vocant tene
bre exteriores iuxta d. aliqa. ma. e pe
Tercio querit de ipius punicione. Et
dd q pena inferni e varia multiplex
et diuisa s q no possumus no possumus
eam in speciale tota dicamus aliqs eius
priculam. d ps ignis sulphur spc
procellarum ps calicis eorum. Cu eni de
beat pene vnde dapc sm ea q sunt

in peccato ita illata sit in inferno sed in peccato
est enim ardor concupiscencie et fetor superbie
et inordinacio animi. ardori quidem re-
spondit ignis qui quidem ignis sua acer-
bitate incomparabiliter ignem istum accendit
Et notandum est quod iste ignis agit per
virtutem nature sed ille non sed divine potencie
Sap platus dicitur succendens eam secundum Je-
hemiam quia potencia dei est infinita ipsum
ignem excedit. Exemplum huius habetur quod quidam
scolaris apparuit suo magistro parisius cuius
vnica gutta sudoris sui super manum eius
et ita eam perforavit quod per foramen
apparuit. Item sebastianus cum angelus ad
aurem loquebatur dixit quod iste ignis ita
se habet ad illum ignem infernalem sicut
ignis pictus ad verum. Item fetori re-
spondet sulphur et inordinacio animi
respondet spiritus procelle. ¶ Tercio videndum
est de ipsius duracione. Et dico quod ignis ille
erit eternus et notandum est quod sic dicit bea gg ad
magnam iudicantis iusticiam pertinet ut qui
noluit carere delicto non debeat carere
tormento. Et si aliquis dicit quod quandoque
peccat proponit de peccato penitere et resurgere
Et quod quandoque ponit se in tali statu a quo
surgere non potest quia ipso est Exemplum cadens et non
rediens hoc enim prius cadit sed postea non
potest resurgere Sicut hoc bene potest se ponere in
fundum sed non potest dese de profundo exire
Et ita quandoque mortaliter peccat voluit in
perpetuum in peccato manere propter hoc legitur de
quodam qui vocabatur fulco marsiliensis
Cum enim esset excellens in mundi va
nitatibus deditus dixit cogitans de in-

ferni eternitate dixit in corde suo Si
in ponis in loco delicioso ita tamen quod
nunquam descenderes ab ipso loco tibi esset
intollerabile quanto magis in tali pena
et sic dimissis omnibus factus est mo-
nachus et postea episcopus tolosanus. Et

D escendit ad inferos. articulus iste
Circa condiciones inferni ad hoc
iiij^or^ inveniuntur attenda. scilicet differencia
habitacionis concomitancia nominis efficacia
fortitudinis et convenencia multitudinis.
¶ Primum est diversa habitacionis habi-
tacio. infernus quatuor distinctiones sive ha-
bitaciones habet. infima vero et proprie dicitur
infernus vbi est dampnatorum habitacio
et vbi est pena sensibilis et eterna
¶ Secunda habitacio dicitur purgatorium
ad quod descendunt anime que debent ama-
cula venialis peccati purgari vel satis
factionem complere et pena purgatorii
est in supplementum satisfactionis que
non fuit plene in corpore consumata est
enim ibi pena sensibilis et temporalis
¶ Tercia habitacio est que vocabatur
lymbus puerorum ad quem descendunt
anime que sine baptismo de hac vita
decedunt ¶ Quarta habitacio vocatur
lymbus patrum vbi fuerunt sancti pa-
tres qui decesserunt ante Christi ad-
ventum distinguntur autem iste due habi-
taciones quia in lymbo puerorum est pe-
na dampni eterni quod in eternum care-
bunt visione divina. Sed in lym-
bo patrum est pena dampni temporalis
quod patribus in lymbo ~~[illegible]~~ ex-
istentibus deerat ipse vite beate

In quibus lumen fidei et gratie refulge-
bat quod non adest parvulis et quod sunt pueri in
quibus minimum de racione culpe fuit superius
et minus loci tenebrosum habent omnibus
precedentibus et adhuc loci propter descendit
Et dicitur hoc locus infernus quia secundum
sicut quidam gemini est limbus et infernus
Sicut patet in domo que diversis habitacionibus
distinguitur que tamen una domus dicitur ¶ Secundo
debemus considerare infernum quantum ad ex-
narracionem nominis per -i- causa sua. Infernus
tartara nominatur. Job ultimo in tartaris tra-
didit cruciandos. Secundum quod tartarus quasi
turbatus Et racio huius est quia loca oppo-
sita oppositis condicionibus disponuntur Ita
quod in parte superiori et inferiori orbis
Nam pars superior est luminosa sed inferior
est obscura et secundum hunc modum se ha-
bent locus felicitatis et glorie et locus
miserie Nam locus glorie est locus decoris
Ysa. Videbit populus meus in pulchritudine
pacis Sicut et locus inferni est
turbatus et tempestuosus et hoc accidit
ex operacione diversitate sicut dicimus quod aer
est turbatus quando ibi est pluvia et
grando et ventus mixta Et sic quia in inferno
sunt diverse pene sibi invicem succeden-
tes et ibi sunt dampnatorum clamores
Locus ille dicitur tartarus Recitatur
aut dampnatorum in vitis patrum quod quidam
monachus non valens portare penam
ordinis in quo erat dispositus in
corde suo dicens quod non esset alius in-
fernus Cui apparuit o vir sua di-
vis experiri quod dicis ille volo statim
fetor est ita horribilis quod vi-
sum est ei quod celum fenderet et

cum ipse pre fervore deficeret Item confortavit
eum dicens vis aliquid experiri de gaudiis
celi et ille dixit volo Et ecce cantus
dulcissimus qui omnem musicorum dulcedinem
superabat et sic confortatus in ordine per-
mansit Item infernus dicitur avernus quasi
sine ver -i- sine temperancia Nam omnis
pena est ibi in excessum Nam ibi est
summum frigus quod transibit ab aquis nivium
Sicut dicitur in Job Ignis signum erit ar-
dentium Sicut dicitur in eo Et de hoc potest racionalis
racio assignari Sicut enim motus orbis ha-
bet calefacere quanto aliquid magis distat
ab orbe magis est frigidum Et quod spera
ignis est immediate sub orbe ideo ignis est
calidissimus et quod aer distat magis quam
ignis ideo calor in eo remittitur et quod aqua
multo magis adhuc distat quam aer ideo
in eo frigus generatur Et quod terra maiore
distat ab orbe ideo maius frigus in eo
accenditur et maxime in medio quod a celo
est longior et sic patet quod summum frigus
est in inferno Et ibi est summus calor quod
ex contraria parte potest exalbere sic in inferno
Non enim habet spiraculum nec fenestram
Ps. Pones eos ut clibanum ignis Item
infernus dicitur acheron quasi sine gaudio quasi
sine omni gaudio Nam adeo non sperant
recipere misericordiam nec a celo possunt habere
luminis refulgenciam nec a mundo possunt
eis prodesse aliqua suffragia Et ideo
dicitur Tren. Quis erit cum se videt in miseria
illa condicio omni consolacione privatorum ¶ Tercio
debemus videre efficaciam fortitudinis
Quia ignis ille cum sit corporeus agit
in spiritum quod videtur esse contra ordinem
nature Job dicit Sap. cum non tangit nec

Agit dicendum ignis corporeus non potest tangere etiam separatam animam et ideo dicendum est quod ille ignis est tante virtutis et efficacie quod potest animam separatam et spiritum alligare. Nam sic dicit Augustinus xxi de civitate dei. Non enim hoc est contra naturam spiritus accidit alligari. Cum videamus etiam nunc alligari corpori ad vivificandum ipsum. Demones etiam per incantationem potestate superiorum demonum alligantur aliquibus ymaginibus. Unde multo fortius possunt alligari per divina virtute ignem corporeum ut accipiant ab eo penam. Sed quia id quod est minoris virtutis non potest sua virtute ligare id quod est maioris virtutis. Unde est quod nullus potest ligare spiritum nisi aliqua superiori virtute. Et propter hoc dicitur quod ignis corporeus agit in animam separatam non virtute propria sed alterando et inmutando. Sed magis est instrumentum divine iusticie vindicantis. Cuius exemplum habetur de baculo regis quem cum mittit ad aliquem regem nobilem vel principem ad citandum non citat propria virtute sed agit in virtute regis. Et dicitur etiam de quolibet ministro qui agit virtute principaliter agentis. Sicut calor naturalis convertit cibum in carnem non propria virtute sed virtute anime dirigentis ipsum. Circa quartum de continentia multitudinis quod potest recipere quando erunt innumerabiles. Et ratio huius est quia est rotundum figure que est capacissima omnium figurarum. propter quod ipsa vallis profunda et alta. Et corpora dampnatorum que colligebantur ad invicem et de hoc habentur multa testimonia scripturarum. Nam dicit dominus in euangelio Ligate ea [illegible] ipsa. Congregabuntur enim fascis in lacum in euangelio. Colligite primum zizania et ligate ea ad comburendum. [illegible] quod plus dicit fasciculos quod diversis generibus fient diversi fasciculi. Sicut enim dicitur de sanctis quod resurgent unusquisque in suo ordine scilicet ut apostoli in ordine apostolorum martires in ordine martyrum. Et sic omnes peccatores in eodem uno genere peccati erunt in uno fasce contenti. Nam de omnibus usurariis fiet unus fascis de omnibus adulteris unus alius de superbis unus etc. Articulus articulus est

8 Descendit ad inferos. Idem

Postquam visum est de quibus infernum et ad quem partem Christus descendit. Nunc attendendum est quare Christus descendit ad inferna. Dicendum quod propter hoc potest quadruplex ratio assignari. Et prima est amicitia naturalis. Secunda iusticia generalis. Tercia est iusticia triumphalis. Et quarta est regula exemplaris.

Prima vero est amicitia naturalis. Lex enim amicicie requirit quod debeat visitare amicum tribulatum. Sap. Queritur vel [illegible] debeat vocare amicum quando est in statu prosperitatis vel in statu adversitatis. Et videtur quod magis est amicus vocandus ad prosperitatem et ratio huius est quia cum amicus sit alter se ipse ipso diligit amicum sicut se ipsum et ideo quando amicus in prosperitate vocatur prosperitatis gaudium augmentatur et ipse gaudet de prosperitate quam habet et gaudet quod videt sibi amicum congaudere in adversis

tate q̃ nõ debet amicũ vocare nisi
adũsitas sup excellat et possit sine
mag̃ angustia amici eẽ adiutorio
releuari Et ctriũ q̃ est de euntibꝫ
ad amicos magis cũ debꝫ ire ad a
micũ in tempe adũsitatis quã psspe
ritatis Nam in tempe psspitatis de
bet ire remisse ne incurrat aliquã
infamiam male opinionis videt q̃
vadat pp̃ter aliq̃ utilitate Induer
sitate q̃ debet ire pmte q̃ tunc
adũsitas sit q̃dam pondus cũ aicꝫ
videt sibi amicũ cpacientẽ pondꝫ
Cuiꝰ portat sic patꝫ in tali ex
pondus cũ si ab vno portat por
tans in illum grauat Cũ vo a duobꝫ po
tabit̃ faciliꝰ Alia ro ẽ q̃ homo
in adũsitate cõis videt aicum sibi
cpacientẽ 2 cũ h̃ q̃ videt se hr̃e
aicum est valde gaudiosum Cum
q̃ gaudiũ extra apparat manifestũ
est q̃ cõpnẽcia amici extra dim
nuit Cũ igit̃ xp̃s fuit deus amicꝫ
q̃ deus fidelis est absq; vlla in
iqtate 2 aicus est fidelis 2 for
tis sic d̃ sp̃ta gaudiens fuit 2
legis amicicie cõsomũ ut ipe aicos
suos ĩ inferno detentos psonaliter
visitaret Et hoc est q̃ petebat
pp̃ha p visitã mie dei in q̃bus vi
sitauit nos oriens ex alto illumia
hijs q̃ in tenebris 2c Nam pñcia
sue deitatis expulit tenebras absẽ
tatis 2 hoc ẽ q̃ ipi sci petebat
dicẽ nob̃ dñe luce in s̃ acom cuap
Secũda ẽ vo iusticia gnalis

cuiter reqrit q̃ qui aliq̃s p aliquo ma
lefitio detinet̃ q̃ cũ solũit̃ pciũ acar
cere absoluit̃ Sꝫ sancti pres detinebãt̃
incarce p pc̃o huãnc nãe 2 in xp̃i pass
one fuit solutũ pciũ p illo pc̃o Cꝫ q̃
dem pciũ nõ fuit 2 argentũ nec aurꝫ
2 passio saluatoris Et io reqrebatur
vt sic ipe pciũ soluit q̃ nll9 aliꝰ po
tuit solue ita p se ipm eos educeret
et hoc ẽ q̃ d̃ pp̃ha Tu q̃z in sanguine
testamẽti tui eduxisti victos de lacu
Ita ipe portas ereas et vectes fer
reos cõfregit quibus antiq̃ pres de
tinebant̃ captiui Sꝫ hic qrit̃ vtrũ
aliquos de ĩferno dampnatorꝫ eduxit
et d̃ q̃ nõ q̃ illi qui sũt in inferno
in ferioriꝰ sũt cõfirmati modo q̃ odiunt
deũ et odiũt se ipos Deũ q̃dem odiũt
sic d̃ in apo Cꝫ manducaunt linguas
suas p dolore et plas pblasphemaũt nomen
dei celi p doloribꝫ et vulnibus Odiũ
q̃ deo maiore displicꝫ q̃ sic pace pt
di q̃rat̃ q̃ virtute xp̃s magis di
ligat manifestũ ẽ q̃ plus diligit ca
ritate Sꝫ odiũ opponit̃ caritati q̃ si ad
caritate plus afficit̃ odiũ plus ab
horatur 2 sic arguit de aliis q̃ cõgnito
vno cõtriorũ cõgnoscit̃ 2 reliquũ
Nam si homo maiore timet morte maiore
diligit vita q̃ sic mors opponit̃ timor
2 simli 2 nõ est gaudens nec iustum
ut ĩimici dei adeo recipiant bene
ficiũ 2 io d̃ q̃ nll9 de infer no ĩ
feriori fuit extractꝫ q̃ c̃ habent odi
um ad ipos et odiũ ita ĩtensũ q̃
filius odit pa̅ 2 pa̅ fi̅ Deꝫ in
vicãs prim q̃ adam vsurariꝰ duos

filios habuit quorum unus mansit cum patre
in seculo alter in religione intravit Sed
post modicum tempus mortuus est pater
cui successit filius et non post multos di-
es mortuus est et filius audiens autem
hoc filius qui in religione erat ora-
vit deum ut aliquid de condicione patris et
fratris scire posset Et raptus ad infer-
num nemine comitante videbat Et dum diligenter
inspiceret conspiciebant de uno puteo in
flammati litigantes et sibi invicem ma-
ledicentes Pater dicebat filio maledictus
sis fili quia propter te usurarius fui et
habeo penam in eterno filius autem econtra di-
cebat patri maledictus tu sis pater quia
si tu usuras non exegisses ego in-
iuste possedissem et hanc penam non
sustinerem Et nullus extractus fuit de
purgatorio quia cum illi qui sunt in purga-
torio habeant actuale peccatum debent per
penam sensibilem purgari et sic purga-
ti de purgatorio exire Alii etiam
de lymbo puerorum aliquem extraxit eo quod
illi non dum receperunt baptismum non
sunt deo per fidem et caritate uniti et
sic non possunt divinum beneficium participare
Relinquitur ergo quod solum lymbus patrum sit
expoliatus propter quod dicitur Osee Ero mors
tua o mors Ero morsus inferni momordit ille
enim qui mordet partem non totum absor-
bet sed aliquam partem abscidit Sic christus
non omnes de inferno liberavit sed tantum patres
sanctos qui erant in lymbo superiori ¶
Tercia vero est victoria triumphalis Sicut
enim aliquis perfecte triumphat Et aliquando
non solum qui vincit in campo sed qui au-
fert sibi sedem regni sui et domum

suam et sic descendit christus ad infernum et
ligavit dyabolum et abstulit predam suam
Apostolus Expolians principatus et potestates
transduxit confidenter Et sic nullus excu-
sari potest qui consentit inimico et cum ini-
micus sit ligatus et in potestate debili-
tatus Glossa Debilis est hostis qui non potest
vincere nisi volentem Et Certo vero ex quo exem-
plar descendit enim christus ad inferos
ostendendo nobis quod ut et nos frequenter
descendamus considerando penas eternas
huius exemplum habemus in similibus rebus Vi-
demus enim quod homines huius mundi caveant
sibi a maleficiis propter penam temporalem quam
timent incurrere quanto magis debet sibi
cavere propter penam inferni Huius enim pene
consideracio et meditacio retrahit a pec-
cato Quippe e. geno. no. tu. Duplici enim
motu appropinquamus ad deum scilicet actuali et
impulsu Secundum philosophum quia ubi sunt
iiii species motus violenti Tractivi
qui ad deum considerando eterna felicitate
angelorum iocunditate sanctorum societate
et omnium bonorum fertilitate que omnia in
celesti patria superhabundant Item
unus ad deum impulsu sicut lapis in-
tendit ad superiora cum apparente impel-
litur Consideracio (?) infernalium
penarum impellit nos ire ad deum quia
cum ille pene sint horribiles ho-
mo naturaliter eas refugit et quanto magis
ab eis fugit tanto magis ad deum
accedit Exemplum habemus de quodam solda-
to qui valde elatus erat et in tantum
superbiebat quod nec sermones nec aliquid de
deo audire volebat timens ne cor
eius flecteretur ad religionis ingressum

Quadam vice generosa frater quidam
cum visitavit eum episcopus suus statim mo
nuit eum ut nichil loqueretur de deo et
ille libenter ait in delictatia vestra
post alias plures locuciones cum sic
lectum vidisset sumptuosum et delicatum
recedens dixit ille. Domine date mi
licenciam dicendi unum verbum de deo et
ille libenter ait ille. Rogo vos quod
cum hac nocte fueritis in isto lecto
vos cogitetis de lecto quem habituri estis
in inferno qui noluit hic agere pe
nitenciam. Et ait qualis est. Et ille
ysa. dicit Subter te sternetur tinea et
operimentum tuum erunt vermes. Et illo
sic egresso ille in lecto positus tam
de illo loco inferni cogitavit quod non
potuit dormire donec intravit or
dinem fratrum. Articulus quidem

Descendit ad inferos postquam dictum
est de inferno consequenter dicendum
est de purgatorio. Circa quod iiii prin
cipaliter notare debemus. Primo de existen
cia loci. 2o de vehemencia supplicii
3o de placencia eius. 4o de efficacia
beneficii. ¶ Primo quidem existencia lo
ci videtur sicut aliquis locus in quo anime
post separacionem purgentur. Et ostenditur
quod sicut anima eius habet convenienciam
cum corpore unde sicut corpus hominis potest
infirmari infirmitate incurabili et
mortali ad quam expellendam non valet
virtus alicuius medici vel medicine
Et potest infirmari aliqua infirmitate
que faciliter tamen curatur. Sic anima potest
decedere a vita cum peccato mortali vel

veniali. peccatum quidem mortale est infirmitas
ad mortem que nec suffragiis nec aliquibus
auxiliis potest curari quia in inferno nulla
est redempcio. propter quod quidam vaga
mulier cum fureret aliquid de latrino et audiret
hoc cantare quia in inferno nulla est redempcio
Dixit non est ibi bonum pignus a quo non
potest hoc repetere. Quis potest decedere cum peccato
veniali sicut peccatum veniale potest purgari sed non
in inferno quia ibi nichil purgatur nec eciam
in celo quia ibi eciam nullus affligitur ergo re
linquitur quod sit aliquis locus qui purget venia
le et hic vocatur purgatorium. De quo dicit
apostolus Salvabitur quasi per ignem. Et illi qui
decedunt cum veniali habent duo scilicet graciam dei
et peccatum veniale. Sed talis non potest descendere
ad infernum quia habet graciam nec potest ascendere
ad celum quia habet venialem culpam que ad
ascensum prestat impedimentum. Sed tamen quod
talis anima alibi recipiatur. Et iste locus secundum
quosdam dicitur purgatorium propterea iusticia divina que
requirit ut culpa ordinetur per penam ut qui
peccant puniantur. Sed ille qui de peccato mor
tali est contritus et confessus sed satisfaccionem
debitam non perfecit in hoc mundo requiritur
quod eam perficiat in purgatorio. Et hoc sup
ponit scriptura divina sic fides asserit ymmo
super hoc quedam sunt revelaciones sicut
sicut patet de purgatorio beati patricii. ¶
Secundo notandum de vehemencia supplicii vel
scilicet pena purgatorii omnem penam temporalem
excedat. Et dicit quod sic secundum quod dicit Augustinus
Nichil est in hoc mundo tam penosum quod
cogitari vel audiri vel videri possit quod
pena purgatorii non excedat. Et racio
huius est. Quia in purgatorio est duplex pena
scilicet dampni et sensus. Dampni quidem quia in
pediunt visione divina qua nichil est

desiderabilius unde quanto aliquid est magis desiderabile tanto privari eo est magis penabile propter quod dicit quidam quod magis vellet esse in inferno et videre deum quam esse in celo et eius visione privari. Tertia est pena sensus quia idem ignis qui est in inferno est in purgatorio. Unde dicit beatus Gregorius: Sicut eodem igne aurum rutilat et palea consumitur et ita eodem igne impius cruciatur et iustus purgatur. Sed in hoc est differencia secundum in effectu quia ignis inferni enim cruciat sed non purgat. Sed ignis purgatorii cruciat et purgit. Sed hec diversitas non est propter ignem sed propter corpora que sunt in igne. Nam illi qui sunt in inferno non habent aptitudinem ut purgentur. Illi vero qui sunt in purgatorio sunt ita dispositi quod possunt igne purgari. Sicut exemplum apparet in sensibilibus. Si enim aliquis in eodem igne ponat argentum et lapidem, lapis quidem calefit et nigrescit sed non purgatur, sed aurum calefit et purgatur. Propterea cum omnis dolor sensibilis sit ab anima, quia corpus mortuum nichil sentit, et anima sit res spiritualis et simplex, cum est in purgatorio non potest pati secundum partem sed secundum se totam. Sed pena anime est universalior, magis enim affligeretur homo si totum corpus eius simul cruciaretur quam si una pars tantum. Propterea simile est de pena quam patitur anima separata in purgatorio et de pena quam patitur in mundo sicut de homine inermi et armato. Anima quidem exuta est sicut homo inermis et sic patet quod pena purgatorii excedit omnem penam huius mundi. Sed cadit exemplum illius qui elegit stare duobus diebus in purgatorio. ¶ Tertio agitur de complacentia et voluntate in illa pena purgatorii voluntaria sit. Et dicendum quod in illa pena duo considerantur: pena est quod est afflictiva et sic displicet voluntati sicut patet in exemplo: medicina propter enim est amara non placet, sed in quantum est sanativa acceptatur quia ea peccatum solvitur; patet et hoc in precisione vulneris. Precisio enim membri putridi propter dolorosa est igitur non voluntaria, sed in quantum est sanativa actus tamen est voluntaria. Et propter hanc utilitatem medicus rogatur et remuneratur et ideo dicitur voluntas esse iuxta illud Sap. ¶ Certo dicitur de efficacia beneficii secundum ad utilitatem hominis [illegible] ex purgatorii positione et consideratione. Et dicendum quod hoc multum conceditur utilitati. Nam quidam qui aptius desistunt ex amore virtutis et consideratione salvatoris et ex premii consideratione celestis. Quidam vero peccare desistunt solum timore supplicii iuxta illud: Oderunt peccare boni virtutis amore, oderunt peccare mali formidine pene. Sic patet in civili consuetudine. Legis enim lator facit patibulum in publicis in quibus homines cruciantur ut exemplum [illegible] homines a maleficiis trahantur et sic consistit ex consideratione pene purgatorii. Dixit enim quidam magister anglicus quod vidit hominem quendam qui fuit in purgatorio patricii qui ex horrore corporis quod videbat nichil erat in hoc mundo quod eum posset letificare sed semper temporibus incedebat et quasi mortuus inter homines apparebat. Articulus [articulus vi]

Articulus sextus

Tercia die resurrexit a mortuis. Hunc quidem sive articulum posuit beatus Bartholomeus. Nam sicut notum est

nobis crede q xpc mortuus fuit
ita ecia q a mortuus resurrexit Ex
qrendu est qre deus vitã sua usqz
ad gnalem nõ distulit Et dt q hoc
fcm fuit iiii^or rone / pmo xpc ex bo
tatis / 2° xpc firmamentu veritatis
3° pter suaz pitatis 4° pter obiect
tum felicitatis / Dt est 3° q noluit
differre s3 3ª die resurgere ¶ pmo
xpc ex bonitatis ut sic ipe tercia
die resurrexit a mortuus ita et nos
tercia die resurgamus a peccatis / Na
quicqz e i pecto mortali mortuus
est iudicatus apo. Surge qui dor
mis et exurge a mortuus et qdem
dies sunt gtcio / gfessio / et satisfac
tio Quedam dies est gtco / S3 si di
ceret aliqs no possum bn gti nec
de pctis flere Et dt q fletus fre
qnter pcedit ex corpis cplexione
Inuenimus em q qdam ex nali co
plexione sut pni ad vicia et qdam ad
virtutes Sic coleria ad vindictam q
pter motu coleris defacili irascunt
Ira em est appetitus vindicte Sanguinei
q pni sut ad letcia. flegmatici ad
accidiam Melancolici ad luxuriam pt
vehemencia motus melancolie accesse
cuius i pctu no pt ho defacili flecte
Nam et ira accensa vehemencius ardz
S3 dt q in dispone corli no gsi
sit initiu nec demitu nec laus nec
vituperiu n in ql ex voca voluntas indi
nat Et sic essencialit gtricio gsi
sit i voluntate vn sic placuit
ei peccare sic ei displiceat q pec
cauit Ex dolore q debet clamare
sic chananea filia mea male a demo

nio vexat Et q no possumus a pcto
resurgere Emitte manu tua de alto et
erue me Ex clamore q excitabit calor
spualis morde sn quo ho no valet re
surgere Sic videmus in rebus nalibus
q mortificant p frigus sic fpme arbo
res et semina terre q oia cu calefiunt
incipiunt resurgere Sic videmus q fpma
pducit rosas arbor flores et semina tre
incipiunt gminare Sic et tu si volt a
pcto mortali resurgere debz calore spua
lem inse excitare et ipe calor se ex
citatus puocabit fletu fructuosu Sil
em videmus q qui ponit lignu viri
dum et frigidu ex vna pte in igne ille
calor facit ipm ex alia pte spumare
sic et calor spualis cu incipit tange
atam pctoris facit eam lamentabilite
lacrimare. Ergo necessaria gtco ¶ Scda
dies est gfessio Nam sic gtigit in
medicina corli q si dat medicina amara
ut expellant mali humores Ita p9
gtcoem q e amara et dura debet
ho expelle humores malos p gfes
sione ita ut nullus malus humor pcti
remaneat in atra pctoris qui possit
etiam ipaz inficere Et pr gfessio debz
esse nuda et integra Nuda quide
ut pctm nullo velamine vborum
coopetur Sic qdem sut illes illis
qui reficiunt veteres pannos qui rup
turas gerunt et super cardus du
cunt et pilis claudens cooperiunt
Talis gfessio Non e nuda sed potius co
operta Ite debet esse in
tegra ad hoc ut sic sacerdos possit
debitu remediu adhibere Nam

aliud remedium reliquit Quarta ali
us accidia Nam accidiosus debet
minui ut pegre proficiscatur visi
tando limina sanctorum hoc quod non placet
remedium luxuriosis quia potius induceret
casum Et ideo quicumque vult perfecte confiteri
debet omnia peccata proferre ¶ Tercia dicis
est satisfactio Circa quod sciendum est quod
pro qualibet culpa mortali debet homo
sustinere penam eternam Sed cum quis peni
teret virtute contricionis et dei libera
litate pena eterna mutatur in penam tempor
alem Et virtute clauium aliquid de il
la temporali remittit Reliqua autem
pena penitens soluere aut in hoc mundo
aut in purgatorio Sed pena purga
torii est minus amara melius enim est
quod in hac vita soluatur quam quod in purga
torio purgetur Sed quia homines seculares
penam purgatorii non attendunt negli
gunt soluere in hac vita Et ipsis con
tingit sicut legitur de quodam ceco qui veni
ens ad quandam horribilem precipicium
quod transire non poterat nisi per quendam pontem
valde strictum urgebat puerum ductorem
suum ut audacter ~~[illegible]~~
transiret Cecus ponens puerum super collum
suum audacter transiuit sufficienter Vbi
via pontis arta Et hoc ideo quia non vi
debat periculum Et ideo non timebat Sic
illi qui non cognoscunt illas penas non
timent Et sic patet primum ¶ Secundum est
firmamentum veritatis Si enim statim re
surrexisset non fuisset creditum quod
fuisset mortuus Item si distulisset
multi discipuli non remansissent in fide
qui eum in morte reliquerant Et sic
nulla fuisset vtilitas in passione xpi

cum tamen salus nostra ex parte mortis de
pendeat quia sicut apostolus Xpistus mortuus
est propter peccata nostra etc. Nichil nobis
nasci profuit nisi redimi profuisset Et
ideo tercia die resurrexit quod hoc
congruit proprietatibus diuinis scilicet potencie
sapiencie et iusticie Nam sapiencia dei exigit
quod vbi non est culpa non debet esse pena
Sed in xpisto non fuit culpa originalis
peccati ergo in eo non debuit esse corrup
cio in carnacionis Item iusticia dei hoc
obseruat ut vbi est meritum ibi sit
et premium Sed in xpisto fuit meritum
humilitatis et obediencie ut ei daretur
premium racionis Exodi Et sic hominis eo
alto Item post deus clamat ipso quod dedit
voce sue voce virtutis filius autem
senciens vocem ipsius virtutis statim
resurrexit Et ideo assimilatur leoni
qui enim quando leo nascitur tribus diebus
manet quasi mortuus sed tercia die
pater mittit super eum rugitum et statim
apparet viuus Item tercia die
resurrexit racione perfectionis Ipsa dei
perfecta sunt opera mea omnia quod debuit esse
perfecta vir perfectio perfecto quod consistit in tribus
et ideo philosophus in primo de celo et mundo
loquitur de ternario dicit per hunc autem
numerum adhibuimus nos metipsos magni
ficare deum creatorem eminentem
proprietatibus eorum quod fuit causa Et quod
perfecto vnicuique rei consistat in ter
nario patet per inductionem in omnibus
sicut habetur de collacione de re nec
et sic patet secundum ¶ Tercia racio quare
resurrexit est secundum fructus Non
enim conueniens fuit ut corpus quod di
uinitate conunctum erat uinibus corrumperetur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem / Certa
vero est obiectum felicitatis quod sancti
et angeli in celo non solum gaudent
in contemplatione deitatis sed et in visio
ne humanitatis Unde quedam glosa dicit
super illo verbo in quem desiderant angeli
prospicere tanta est que in nobis passus est
claritas est ut angelice in celo vir
tutes cum sint eterna felicitate perfecte
non solum ex divinitate sed et ex humani
tatis claritate per respicere gaudent
Unde Jo. ingredietur et egredietur
et pascua inveniet. id est ad contemplationem divi
nitatis et egredietur. id est ad visionem hu
manitatis / **Articulus septimus**

Ascendit ad celos sedet ad dex
teram patris omnipotentis / Hunc
articulum sive gradum ponit sanctus philip
pus Sicut notum est nobis credere
passionem et resurrectionem ita et ipsius ascensi
onem Dicitur autem quod in isto articulo iiij
commendantur Et primum est magnitudo vir
tutis quod ascendit / ii est pulchritudo
civitatis quod ad celos / iij est plenitudo
felicitatis unde dicitur sedet / iiij est altitudo dig
nitatis unde dicitur ad dexteram dei patris omnipotentis de quo
libet ipsorum est per se predicandum / Dicitur
ergo primo quod ascendit et quare cum ipse
fuit deus homo quare mundum dimisit
et ad celos ascendit et discipulos
suos desolatos reliquit et dicendum quod hoc
fecit quadruplici ratione / Prima est
quod accessit ad suum principium id est ad
patrem ad quem habet unum amorem in uno
et alio in veritate equalis amor inter
patrem et filium nisi in deo / Inqua
mus quod pater magis diligit filium et

beneficiarium beneficiatum quod causa et ratio huius
quod sicut dicit philosophus et ethica / Et si pater respi
cit filium totum quod est in filio procedit atque to
tum est a patre quod a patre habet esse nutrimen
tum et documentum Et quod hoc naturaliter diligit
plus seipsum quam alium et bonum patris re
lucet in filio et nichil filii apparet in
patre ideo pater plus diligit filium quam filius
diligat patrem Et hec est ratio quare naturaliter
homo desiderat habere filium quod non potest consolari
in se quandoque contemplatur in filio Et hoc est
quod legitur in Eccl. Mortuus est pater illius et
quasi non est mortuus similem enim reliquit post se
Preterea beneficians plus diligit beneficiatum quam
econverso eo quod beneficians habet in beneficiato suum
beneficium Sed beneficians non habet in beneficiato
Et ideo aliquando beneficiatus desiderat beneficia
antis mortem ne oporteat eum facere reco
pensationem Item quod virtuosius est dare
quam recipere Dicitur enim cum honore sed reci
pitur cum dolore Inde deo quod est equalis amor
patris ad filium et filii et patrem et ratio
huius est [illegible] quod ratio habet de amore enim
habet de bonitate Sicut videmus quod homo qui
habet de calore naturali enim habet de fortitudine
corporali. Et quanto calor diminuitur et dimi
nuitur tanto corpus debilitatur amor autem quidem
calor est ergo quod [illegible] habet de amore tantum
habet filius et sic pater et filius per omnia sunt
equales Et quod amicitia consistit in equa
litate ideo sunt in amicitia perfecta Sed lex
amicitie requirit coniunctum et conversationem
Et ideo filius vult esse cum patre et pater
cum filio Ipse quod dicit Jo. Vado ad eum qui
me misit et sic patet primum / Secunda ratio
est quod reduxit ad suum exordium / Naturale
enim est ut unumquodque revertatur unde

trahit originem sicut patet in multis exemplis
pomum enim trahit originem ex humore et
cum corrumpit redit ad humorem terre
ad suam originem Et animalia trahunt ori
ginem ex terra et cum corrumpuntur revertuntur
in terram Et corpus humanum trahit ori
ginem ex elementis et cum corrumpitur re
vertitur in elementa Et nubes originem
trahunt ex aquis et cum resolvuntur rever
tuntur in aquam Et semina cum proiciuntur sub
terra corrumpuntur et postmodum pullulant
in herbas et herba in spicam que con
tinet ipsa semina et sic revertuntur ad
suam originem et sol incipit motum ab
oriente quia fuit creatus in oriente et
desinit quando motus celorum erit completus quia
revertetur ad suam originem Sola autem
anima peccatoris hunc ordinem transgreditur
quia ad originem suam non revertitur Cum
enim trahat originem a deo per creationem
per culpam non revertitur sed potius vadit
ad dyabolum et ideo quia discedit ab omni creatura
ideo ab omnibus inpugnatur Propter autem vos
hunc ordinem quem in creaturis conspicimus ob
servare ideo ad suam originem redigit et
ad celum ascendit apostolus Qui descendit
ipse est qui ascendit super celos ¶ Et
Tercia vero est quia ondit suum dominium
Sic enim dicit Bernardus propter platonem
suus deus se perfecisse ondit cum ad celum
ascendit et ostendit hiis verbis Cum
ipse se deus omnium creaturarum que sunt in terra et
in mari et in inferno probasset non re
stabat nisi ut aeris et celorum ~~dominum~~ deus
se esse probaret Nam terra eum deum cog
novit quia ad vocem virtutis eius cum
clamaret voce magna Lazare veni
foras mortuum reddidit Cognovit mare
quia solidum se prebuit sub pedibus eius
Cognovit infernus cuius ipse portas
ereas et vectes ferreos confregit et
sathanam ligavit Sicque in ore piscis
cum ipse in pisce fuerat in ventre pre
dixit Jonas dubio ipse mare et omnia
deus fuit quia mortuos suscitavit Leprosos
mundavit cecos illuminavit demones effuga
vit infirmitates et eadem manu qua
fecerat que defecerant reficiebat Unde ad
confirmandam fidei nostre integritatem
restat ut videntibus discipulis per me
dium aeris deus ascendisset et tunc pro
babit quod deus omnium creaturarum est et ideo tibi
debebit ut in nomine tuo omne genu flec
tatur et hoc est quod legitur de eo Elevatis
manibus ferebatur in celum ¶ Certa vero
quia trahit consorcium propter enim ascendit
ut et nos simul ascendamus Sed queritur
quod est melius an descendere vel ascendere
prius debet descendere Nam illi qui prius
ascenderunt et non descendunt in princi
pio ruerunt Sic principes tyranni
in principio reges propter quod dicit propheta Vidi im
pium super exaltatum et eleva sicut cedrus et
transivi et ecce non erat Job
prius in medio corporis cum deo Pauperes autem
sunt qui prius descendunt et ita ascendunt
in altum quod nomina eorum non delentur quod
memoria iusti cum laudibus hic de
Exemplum de Nabuchodonosor Sic ergo nos
debemus prius descendere sicut ipsa natura
docet quia aliquid quod descendit in ymum
cum ascendit in altum Omnia enim arbora
naturaliter prius mittunt radices deorsum
et postea ascendunt sursum sicut patet
Sic ergo ad exemplum ipsorum debemus in fine

descendere ut quidem scire valeamus vero
sic ut sic possimus ascendere ad altitudinem
patrie etc.

Articulus idem

Ascendit ad celos post quem dictum
est de efficacia virtutis. Nunc
dicendum est de condicionibus superne
civitatis quam meruit est. Circa quod sciendum
est quod illa civitas in toto est desidera-
bilis et appetibilis propter iiii rationes.
Prima est dispositio civitatis, 2a est visio
maiestatis, 3a est dilectio caritatis, 4a
est perfruitio bonitatis. Prima idem est
dispositio civitatis. Nam civitas celestis
optime est disposita et quantum ad situm et quantum
ad fundamentum et quantum ad ornamentum et
quantum ad ingressum. Primo quantum ad situm quia
constructa est in alto et ideo ibi nulla
habetur infectio nec sanitatis corruptio,
unde dicitur psalmus: fundamenta eius in montibus
sanctis. Sicut enim in montibus est aer purus quod
maiore est sanitatis conservatio, item
in civitate celesti est summa sanitas quia
sine nulla infirmitate est, enim ibi perpetua
sanitas, et hoc est quod dicitur scriptura: absterget
deus omnem lacrimam etc. Item bene di-
sposita quantum ad fundamentum quia sicut dicitur
in Apocalypsi: fundamenta eius xii lapides
pretiosi qui taliter disponuntur. Nam sicut
dicit idem Apocalypsis: illa civitas est quadra-
ta, et hoc est ratione firmitatis quia corpus
quadratum quocumque proicitur firmiter sta-
bilitur, unde versus: Iacobus: apud quem non est transmutatio
nec vicissitudinis obumbratio. Sicut
ergo civitas sit quadrata quia longa lata
est constructa ex omnibus lapidibus pretiosis.
Item bene est disposita quantum ad ornamentum.
Nam muri eius sunt ex auro purissimo,
sicut cristallum platee eius ex lapide lucidis-
simo sicut vitrum. Item luminaria illius civitatis
est claritas dei quia illa civitas non eget
sole neque luna quia claritas dei illuminat
et lucerna eius est. Et est differentia inter claritatem
civitatis et claritatem solaris quia claritas
solis consumit visum ... sol comburit
montes et producit in radiis suis excecat
oculos. Sed claritas civitatis celestis dimi-
cat visum ... Apocalypsis: claritas eius similis
lapidi iaspidi. Item non est ibi successio
diei et noctis sed semper est in die, unde dicitur Apocalypsis:
Nox erit ibi non. Et si queratur utrum
ibi sit fons? Apocalypsis: Ostendit mihi angelus flu-
vium aque vive splendidum sicut cristallum
procedentem a sede dei et agni in medio pla-
tee eius. Nec caret deliciis in arbores ad
amenitatem eius quia ex utraque parte fluminis
lignum vite afferens xii fructus per
singulos menses et folia eius ad sanitatem
gentium. Item bene est disposita quantum ad in-
gressum quia habet portas xii ex pulchris
vivis margaritis ornatas. Ab oriente
porte iii ut si quis vellet adolescens in ci-
vitate illa intrare inveniret ab oriente
portas. Ab aquilone porte iii. Aquilo enim
est regio frigida et significat statum senectutis
per quod datur intelligi quod si quis vult patriam
celestem intrare in senectute inveniet
ab aquilone portas apertas. Item a meri-
die portas iii. Meridies est regio ca-
lida et significat statum iuventutis ut si quis
in iuventute voluit intrare etc. Ab occidente porte
iii. Occasum significat decrepita etate in
qua calor occumbit per quod datur intelligi
quod qui voluit in decrepita vita intrare
si habuit perfectam fidem inveniat portas

tres absconderte patre quod patet. Quam
gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Sed predi
cte dicitur in apoc. nichil inquinatum intra
bit in illa civitate et sic patet primum.
Secunda est visio maiestatis qua tam videtur
deus facie ad faciem et in hac visione
summum bonum consistit quod totum nostrum desideri
um perficit quod tale est omni bonum dicit dominus com
philosophus. Et non destruitur illa oppinio quia aliquando
homines formant estimacionem omnibus
bonis proporcionalis potest fieri in veri quod unus
quisque iudicat dicere secundum propriam disposi
cionem. Sicut de urina alter iudicat
febricitantis alter sanus. Sed sic qui
habuerunt rectam disposicionem et esti
macionem visionem divinam summum delectabile
estimaverunt. Sicut moyses cum esset dominus
gentium princeps tante milicie et multi
tudinis non erat contentus nisi faciem divinam
videret propter quod rogavit. Domine ostende
faciem tuam mihi. Et dominus ad eum. Ego ostendam
tibi omne bonum quod in divina visione omne
bonum consistit propter quod augustinus. Et visio est
tota merces quam desiderat anima sancta
sic dicit in psalmo. Convertere misericors deus
omnium respice nos ostende nobis lucem
miseracionum tuarum. propheta. Domine ostende
nobis patrem et sufficit et ad hoc omnis su
spiravit sanctus dicit. Cum perveniemus adeo fon
tem vite lumine cernemus delicatissima
satietas quod erit in nobis in ipsum sine
fastidio satietas. Sed longe erit a sa
cietate fastidium in a satie necessitas
quod sicientes saciabitur et saciati sicientes
iuxta illud Qui edunt me adhuc esuriunt et qui bibunt

et sic patet secundum. ¶ Tercium est dilectio ca
ritatis augustinus nichil amatur nisi cognitum
sed nulla celesti patria perfecte cognoscemus
quia videbimus deum sicuti est Johannes. Et ideo
perfecte amabimus, precipue cum bonum cognitum
non potest non amari quod aliquod bonum in
hoc mundo non amatur contingit propter appo
sicionem alicuius alterius rei. Sicut non aman
tur actus virtutis aliquibus sicut ieiunare
castum esse, mundana contempnere propter difficul
tatem et laborem actus quia virtus est
circa arduum et difficile homines quod diffi
cilia amant immo cum summa suavitate dili
gunt. Quia amore dei nichil suave propterea
quod amoris est transformare amantem in
amatum ita quod amatum efficiatur forma
amantis. Sed unaquaque res agit secundum
suam formam. Sicut patet in rebus arti
ficialibus et naturalibus. Unde videmus ad sen
sum in amore luxorioso quod quicquid amans
sustinet propter rem amatam sive
periculum corporis sive dispendium tempo
ralium totum est ei delectabile quia est sic
forme gaudens hoc et patet in amore
sanctorum sic manifestum est in martiribus in
vincencio in laurencio qui in tormentis
et diversis cruciatibus corporis videbant
quod hec sustinebant propter amorem
dilecti. Sed si hoc facit scintilla amo
ris quid faciet ardor fornacis amo
ris in hac vita modica scintilla divini
amoris habemus, sed in celesti patria sumus
sicut in fornace divini amoris et divino
amore succensi propter quod totaliter
videntur transformati unde in martiribus sanctis
nichil videbatur nisi deus sicut in mar

bonis aeternis nichil videt nisi ignis
et in corporibus tulosis nichil videtur
nisi lupus quod dicitur ... O beata visio
est vide deum ipse et etiam vide deum
in suis et sic patet quod Certum est perfru
ctio bonitatis cum sit res perfecta gu
stari non applicatione sicut gustus ne
sit quod sit sapor et nescit discerne
saporosum nisi ei applicetur Sed quia in
hac vita ... adeo non sumus ei
guncti et copulati perfecte ut bonitatem
eius perfecte gustare non possumus Sed sancti
sunt in patria inseparabiliter copulati et
confirmati et in bonitate dei gustant et
nichil aliud desiderant Et ratio huius est
quia nichil desiderant nisi bonum sive bonum
bonum quod bonum est quod omnes appetunt sed
bonum patrie celestis est bonum propter quod sit
patet quod in inferno est malum pene sine
aliquo bono contra. In mundo quod est bonum
mixtum quia medium semper habet aliquid de
natura extremorum sicut patet in multis exemplis
Nam pecunia est quoddam bonum sed habet
malum quod mixtum sed multis solutionem
Item comedere est quoddam bonum sed habet ad
mixtione quod stomachi gravedinem Item
delectari est quoddam bonum sicut patet
in quibusdam ludis sed habet admixtione
sed corporis laborem et sic est de omni
bono temporali vel mundane sed bonum op
timum patrie celestis cum tamen inmasse
stat aliquid extremum nullum habet admixtionem
tionis defectum et ideo est summum bonum
quod satiat animam et replet appeti
tum unde dicitur Replebimur in bonis domus tue

Sedet a dextris. articulus idem
Queritur hic quare salvator in di
catur sedere cum beatus Stephanus dicat cum stare
unde dicitur Ecce video celos apertos et cetera Et dicendum
quod Stephanus erat in pugna propter fide christi
defendenda videlicet ipsum stantem quasi
paratum auxiliari Sed philippus de hoc
quod a dextris dei sedet ratione sui et hoc
multiplici ratione Et primo propter in perfectionis
carentiam 2° propter consummationis securitatem
3° propter fatigationis securitatem Primo
enim propter imperfectionis carentiam sedere
enim significat quietem quies enim opponitur mo
tui omnis autem motus est propter aliquam indige
ntiam Sicut qui vadit Romam propter consequen
dam indulgentiam vadit ad balneum
propter immunditiam abstergendam et sic
de omnibus Sed in celesti patria nulla erit
indigentia et ideo dicitur sedere Nam ibi omne
quantum desiderium implebitur et omnis appetitus
perficietur Videmus enim quod quidam sicut honores
diversa appetunt sicut divites honore quilibet
pulchritudine omnium in se per potestatem erit
in celesti patria appetitus completus et
perfectus. Primum desiderant statim vitatis quia
appetitus veritatis omnibus naturalis est in
sertus. Unde dicitur Sapientia Intellectus est
potentia quedam modo omnia Sed in hac
vita sunt non potest perfici nec compleri to
taliter quia est et cetera quia est carne ob
umbratus et a quo naturaliter sumeret desi
deret patet per singula quia homines sollici
tant se novis rumoribus interrogare
et libenter audire in celesti autem civi
tate ista totaliter perficiuntur propter
quod dicitur Quod est quod nesciant qui sciunt

omnia sciunt glosa. Cum meus claritate dei
vident nichil foris agitur quod ignorent
et hoc per facie ad faciem quia sensibilia sunt
Unde dicunt sancti doctores. Omnes creature
procedunt a deo sicut artificia ab arti
fice. Manifestum est autem quod artificiatum
producitur ab artifice ad similitudinem for
me que est in anima artificis. Quicumque enim
videret animam artificis videret omnes
similitudines ad quarum similitudinem artificia
ta producuntur et sic cognosceret ipsa artifi
cia. Et sic cum omnibus creature habeant exem
plar similitudinis in creatore quicumque vi
det essenciam creatoris cognoscit omnia crea
turas. Quod patet in speculo. Deus enim est
speculum sine macula sicut dicitur in libro sapiencie. Sed
sicut in speculo sunt materiales figure et yma
gines respicientes speculum. Sic in deo
sunt figure omnium rerum creaturarum propter quod
dicitur in Eccli. quod finis est in ipso. Sed quicumque
respicit speculum videat figuras et disposi
ciones corporum qui respiciunt speculum ita anima
omnia que sunt immediate videt et in deo
cognoscit. Item secundo perficitur quo ad hono
rificenciam. Similiter enim et alii nobiles
appetunt honorari. In celesti autem patria sunt
cum tali perfectione honore quod sunt consiliarii se
cretarii et amici dei. Videmus enim quod hii
qui sunt de consilio pape vel mundi co
quod sunt deo coniuncti et subiecti in maiori
habentur honore. Quia ipse dominus honorati
sunt per totum mundum licet sint in maiori ve
neracione sicut patet de beato petro andrea et
aliis qui sunt piscatores in hoc mundo et
maiore honorantur quam cum deo regnant in celo
et sic videtur quod minor honor exhibetur
piscatoribus quam imperatoribus. Quia cum me
moria imperatoris periit cum sonitu sed me
moria piscatorum sic est cum laudibus. Et tercio
rebus desiderant habundancia sed corporis
appetitus non impletur in hoc mundo replebitur
autem in celo in quo est omnium bonorum sufficiencia.
Sap. Venerunt autem mihi omnia bona pariter
cum illa quia qui consequitur celestem patriam simul
cum ea acquirit affluencia. Ps. Gloria et
divicie in domo eius. Et ratio huius est
quia omnes divicie que sunt in hac vita de
pendunt a celesti patria et sic patet quod
quicumque vult aliquid acquirere oportet duo
habere scilicet principium agens et instrumentum.
Sicut qui vult consequi sanitatem oportet quod
habeat medicum et medicinam quod est suum
instrumentum ita qui vult ultra mare
oportet quod habeat nautam et navem que sunt
instrumenta ipsius. Et similiter huiusmodi modum omnes
divicie corporales que sunt in auro argento
et lapidibus preciosis vino oleo frumento et illa
omnia sunt a deo tanquam a principali agente
et a celo tanquam a virtute instrumentali
quia celum virtute stellarum omnia illa pro
ducit. Et sic patet quod in celo est vena
et fons ipsius habundancie. In mundo
autem est quedam modica gutta ut ita
se habent divicie celestes ad temporales
sicut se habent aque fontis inde
fluentis ad modicam guttam aque. Et
ita se habent terrene ad divicias. Et
ideo homines in hac vita non possunt di
viciis saciari quia sunt sic modice
gutte. In celo autem omnes sancti abundant
et replebuntur. Ps. Inebriabuntur ab

Augꝰ q̄ sic ille sinꝰ abrahe n̄ sons
vinus de quo inebriant/ Sic mlieres ap
petunt decorem pulchritudinis sue sꝫ in
celesti pria pfeam pulchritudine ꝯsequent
Nam sic cor̄ q̄ sunt in pñcia sol luce
replent̄ et alba sunt ꝫ q̄nto magis
de luce recipiūt ꝫ retinēt tanto mag̃
alba apparent Sic petrꝫ in luiarib̄
celi ita in celesti pria sc̄i qui sunt
in pñcia saluatoris replebunt̄ ipiꝰ luce
et sic erūt clari et splendidi. Jo.
ambulabunt mecū in albis q̄ digni sūt
Et nō solū h̄nt candore in corpe sꝫ
eciā h̄nt splendore ꝯre in facie q̄ ful
gebunt iusti sic sol ī regno pris eorꝫ
Et adhᵒ demonstrandū facies dn̄i in trās
figuracione apparuit sic sol lucida et
vestimenta eiꝰ alba sic nix Apl̄s Jp̄e
reformabit corpa nr̄a ad similitudinem
corpis claritatis sue Jt̄ oīa appetūt
pmanēcia sui ipiꝰ esse Esse em̄ inter
oīa ē maxie appetibile Quod sig̃ est
Et oīa q̄ hoies faciūt vident̄ ordi
nari ad esse ꝯseruacionem sic arma
ad defensione esse sic diūsa vesti
menta sm̄ diūsitate frigus/ Jt̄ sapcia
et vigilia ad ꝯseruacionem esse Sꝫ
in hac vita esse ꝯsuari nō pt̄ q̄
corrumpit̄ a senectute Senectꝫ q̄
causat a tpe. Tempꝰ q̄ a motu Sic
videmꝰ q̄ motꝫ firmamēti ab oriente
in occidente facit diem/ Cursus lu
ne facit mensem Cursus solis facit
annū Jt̄e hore diei distinguuntur
sm̄ ascensum et descensum solis
Sꝫ in celesti pria nō ē motꝫ quia
intantum eleuatur in altum supra

firmamentū et sic nō est motꝫ nec
tempꝰ nec senectꝫ nec erit eciā de
fectꝫ Et io in patria bti q̄d ad esse p
fectam ēnalitate ꝯsequentur ab oī noci
mēto securi Jsa. v. Non esurient neqꝫ
sicient amp. neqꝫ cadet sup illos sol Et
alibi dicit scriptura Saciabit dn̄s mētē in sē
piternū et ita beati erūt. Tercio ppter
examinacionis sūmaꝫ. Est em̄ ꝯsuetudo q̄
qn̄ iudices et plati in examinandis ser
uicijs pcedunt solent Sꝫ oīa fca nr̄a
q̄ in hac vita opamur diligenter in celesti
curia examinant̄ vbi bonꝰ illa pijssima
aduocatissima virgine Maria ptectis/
Vn̄ legit̄ in libello de miraculis bte Marie
Q̄ qndam miles pctōr q̄ nuatus sarcina
in visione fuit raptus ad iudiciū Et
ecce sathan affuit ꝫ dixit dn̄o Nichil ꝓprij
in hac aīa possides cū tota dominij mei
ē sup q̄ ꝫ hēo publicū instrumentū Dn̄
dn̄s vnde instrumētū at ille Tale ē q̄
ipso ore dixisti Quacūqꝫ em̄ hora ꝯme
derit de ligno vite morte morieminj
Dn̄ ergᵒ de illorꝫ ꝓgenie sic ille qui cibū
fetidū ꝯmederunt meꝰ ē dixit iterū demō
similiter mea. ē ꝓpt̄ea q̄ eā ia annis
xxxx. possedi addiditqꝫ iterū dyab̄ mea
est q̄ si aliqua bona fecit eā cū mala
ī ꝯpabilit̄ sicut bona ad hoc pctōr re
sponde nō poterat Et sic tacens dēciens cum
ī pmo articulo iuuabat/ dn̄. Morte dupli
cem noui mꝰ s̄ corpis ꝫ gehēne ꝫ de
pᵒ loq̄bat̄ dn̄s ꝫ nō de sᵒ/ Tunc videns
demon q̄ ī isto succūberet pcedens ad sūm
Tunc iusticia affuit ꝫ pctōre r̄ndit
dn̄. Sicq̄ hunc possidis iniquis aīus cū ipiꝰ
ꝯscia tibi sꝫ ꝯcedixit et remurmu
rauit ppter q̄ nō iuste possedisti

Tercio articulo beata Maria ei spiritu suc-
int et super illa partem que bona paucissima
gerebat manum suam imposuit et pecto-
re misericordie liberavit. Ille qui ad
se rediens cognovit que videat vitam
in melius commutavit et sic patet primum. Di-
citur namque sedere. 2° propter fatigacionis
sufficienciam. Nam omnes qui sedent ad laborem
sed omnia post laborem quiescunt sicut patet in
sensibilibus exemplis. Videmus enim quod sagitta
post motum quiescit et manus quiescit. Te-
rra que seratur sed aliquando quiescit a fructu.
Cum igitur a prima die sue nativitatis usque ad
diem mortis fuit Christus in magno labore.
Psalmista: Pauper sum ego et in laboribus a iuventute
mea. Quiescens fuit et iustum quod Christus post labo-
rem tenderet ad quietem ad dexteram patris. Unde dici-
tur in Marco: Et dominus quidem postquam locutus
est assumptus est in celum et sedet ad
dexteram dei patris omnipotentis et sic pa-
tet tercium. Articulus octavus

articulus octavus

Inde venturus est iudicare vivos
et mortuos. Hunc articulum sue
quidem posuit beatus Matheus. Ista
sicut ipse in nubibus ascendit de mundo in ce-
lum ita cum nubibus descendet de celo in
mundum quando veniet ad iudicium sicut habetur
in actibus apostolorum quemadmodum vidistis
eum. Et in apocalipsi: Ecce venit in nubibus
celi et videbit eum omnis oculus et qui
eum pupugerunt. Continentur autem in isto
articulo tria scilicet altitudo iudicis et hoc
quod dicitur venturus. Et certitudo iudicii in
hoc quod dicit iudicare. Et multitudo populi
cum dicit vivos et mortuos. Est igitur
primo altitudo iudicis quia quidem erit ter-
ribilis malis et amabilis bonis. Et hoc

patet ratione quadruplici videlicet primo
propter eminenciam potestatis, 2° propter ap-
parenciam humanitatis, 3° propter excellenciam
dignitatis, 4to propter assistenciam uni-
versitatis. Primo propter eminenciam pote-
statis quia veniet cum potestate sapiencia et ira
magna. Erit quidem eternus iudex
et potens cuius potencia se extendit
ad omne tempus et locum et in hoc differt
potencia eterni regis a potestate regis mun-
dani. Nam potestas mundi est temporalis.
Tempus quod dividitur in preteritum presens et
futurum. Et unus considerans quidam philosophus
sicut narrat Petrus Amphusus qui contem-
nebat quendam regem potentem in cuius regno
habitabat. Cum enim diceret ei rex quare
eum non timeret, respondit quod modica est
potencia vestra quia illa que preterit modo non
est. Sed illa que futura est valde incerta
est. Et ista que presens est in momento est trans-
itu. Sed potestas dei potestas est eterna. Eterna
est quia cum nulla pars recedit nec aliqua
pars recedit quia est totum simul et in-
cludit omne tempus. Hec potestas creature est
limitata ad aliquem locum sicut potestas regis
francie et non ultra. Potestas autem dei omnem (margin: ad regem + francie)
locum tenet et ambit propter quod nullus potest
sibi fugere a facie iudicis. Psalmista: Si ascen-
dero in celum tu illic es et cetera nec ad celum
nec ad infernum nec ad maris abyssum
potest homo fugere quin cum manus divine
potencie apprehendat. Et hoc exemplo.
Quidam in mari tempestate compressus vo-
vit beato Nycolao si evaderet quod offerre
vellet ei vitulum et quod votum non ob-
servavit. Sed una maris unda apprehendit et
in profundo maris submersit. Ille propter
iudicem habet sapienciam quod omnia videt et

apta sunt oculis eius. Vnde per sua sapiencia
reuelabit abscondita tenebrarum. Apo.
Et manifesta absondita cor. Quia sicut omni
sensibili est ociam sensu et quolibet
quia cantor est potencior quam natura
Unde si aliquis diuersa semina inposita ut
puta granum ordeum faba proiceret in terra
Constat quod omnia semina corrumpuntur cum
virtute nature semina disponuntur et quolibet
pullulat in sua libam. Conclusio magis est
dendum et quod peccata et inimicia que sunt in cor
dibus hominum occulta omnia sapiens sic in eum
contemplantur. Unde tradit Ecclesia in libro
quod incitabat virum religiosum ad pec
candum et duxit eam ad forum d. h.
parate que rudit non esset quies
quod talia in oculis hominum perpetraret at ille
rudit. Conclusio magis est inquies ut
hoc faciamus coram oculis dei qui omnia
intuetur. Ite veniet cum ira magna non quod
in deo sit passio ire sed ire effectus Et
omnino ira appetitus vindicte et ipse in
peccatoribus vindictam proiciet. Ps. Eius
pro peccatore iram tuam dimmunare Et
cum peccatores cum ita iratum videntes
dicent montibus cadite super nos et
collibus operite nos a facie et ire agni
Et propter has proprietates dicitur. Ie. Quis
non timebit te o rex gencium et sic
patet primum. Secundo timendum est propter
apparencia humanitatis. Non enim appa
rebit in forma diuinitatis quia cum
diuinitas sit maxime appetibilis ad
videndum non posset sine gaudio a
peccatoribus videri sed peccatores qui
in peccato mortali decedunt sunt im per

cum priuati diuina visione Non enim sunt
digni nec abiles ad videndum clarita
tem maiestatis dei quia oculos mortal
peccati oculos habent infectos. Sic videmus
ad sensum quod hii qui habent oculos lippos
non possunt respicere solaris luminis cla
ritatem nisi virtute medicinalis collirii
infirmitas abstergatur. Medicinale coli
rium est penitenciale lamentum quo homo
debet abstergere et maculas mentis sue
lauare. Ie. Lauare a malicia cor tuum
Ierusalem ut salua fias. Veniet ergo iudex in
forma humanitatis et in ea forma in qua
iudicatus fuit iudicabit ut ab omnibus
videatur apparebit enim in forma corporis
glorificati sed cum cicatricibus passionis et hoc
est quod dicitur Luc. Tunc videbunt filium hominis
venientem in nube cum potestate magna et ma
iestate. Tercio erit amabilis iusticie
propter excellenciam dignitatis Nam in ce
lestibus prius deliberatum fuit quis deberet homines
iudicare Si enim iudicaret pater sua minus
seueret magis quod benignus et misericors esset
Et ideo datum est filio iudicium qui est media
in trinitate persona Et ideo habet iusticiam et
misericordiam et sic temperabit iusticiam per misericordiam
et misericordiam per iusticiam. Ps. Deus iudicium
tuum regi da. Et Io. Omne iudicium dedit
filio. Quarto erit timendus propter assiste
nciam uniuersitatis. Habet enim secum maximam
multitudinem armatorum et creaturarum omnium
sibi assistencium. Armabit enim creaturas
in vltionem inimicorum et pugnabit pro eo
orbis terrarum contra insensatos Valde
enim horrendum et terribile erit in ad
uentu illius iudicis apparere. Erit quidem
horribilis erit propter multitudinem inimicorum

resurgencium quod si unus mortuus demonum
metu nunc surgeret magis timore moreretur
moreretur. Quid erit tunc quando omnes mortui
qui a principio mundi fuerunt usque ad diem
iudicii resurgent. Item valde horri-
bile erit videre omnes ordines ange-
lorum qui descendunt cum iudice pati pecca-
toribus sive vindictam. Quorum unus por-
tabit ante faciem iudicis signum crucis alius
spineam coronam alius clavos quibus ligatus
affixus fuit alius lanceam qua latus
eius apertus fuit. Super omnia quod erit
horribile peccatoribus videre iudicem in nubibus
venientem. Ideo aspectu columpne celi con-
tremescunt unde dicitur Nam virtutes
celorum movebuntur etc. **Articulus idem**

articulus

1 Tertio videre venturus idem est supponis quod ge-
nerale iudicium est futurum. Consequenter
dicendum est quod est valde timendum quia
triplici racione videlicet propter circumstantiam
loci propter memoriam propter apparentiam sig-
ni propter potentiam dei. Primo propter circum-
stanciam loci quod generale iudicium fiet in
valle Iosaphat sicut patet racione et aucto-
ritate. Racione quidem quod iudicium quod est commune debet
esse in loco communi qui locus est me-
dium quod equaliter distat ab extremis et hoc
patet in naturis exemplis et in divinis et na-
turis et in mobilibus. In divinis quidem quod deus
qui est communis deus debet esse in loco communi
id est in medio unde dicitur Io. Medius autem
vestrum stetit quem vos nescitis et ideo propter
nascens in mundo positus in medio duorum
animalium. Crucifixus in medio duorum latro-
num. Et sic iudicatus sedebit in medio duo-
rum propter hoc. Item patet hoc in naturis nam
sol qui est quasi cor omnium quia est positus
in medio planetarum. Et cor quod est fonta-
le vite principium locatum est in medio
animalis et terra que est totius mundi centrum
locatum est in medio mundi. Item patet in ci-
vilibus potestas enim que toti civitati preest debet
habitare in medio civitatis. Cum ergo generale
iudicium sit quod omnium vivorum et mortuorum
et in qualibet parte mundi consistencium debet
esse in loco communi et in medio. Locus autem me-
dius est ierusalem. psalmus Operatus est salutem
in medio terre scilicet iuxta ierusalem est vallis
Iosaphat et in illa ergo valle fiet iudicium
iuxta illud Iohel. Congregabo omnes gentes
in valle Iosaphat et ibi sedebo ut iudi-
cem omnes gentes. Unde deus sedebit in aere
cum angelis et assessoribus suis et im-
properabit peccatoribus beneficia eis collata.
Unde dicet Ecce Nazareth ubi annuncia-
tus sum et conceptus fui et vilibus pan-
nis involutus in presepio positus. Ecce
vallis Iosaphat ubi mater mea sepulta
fuit de qua carnem assumpsi et mortem
angustiam pro me sustinuit. Ecce ierusalem in
qua fui flagellatus et in qua in morte
fui iudicatus et occisus. Ecce locus cal-
variae ubi fui crucifixus. Ecce ortus
ubi eram sepultus et hoc est mons oli-
veti ubi ascendi ad celum et hec non solum
ad memoriam reducet sed ad oculum os-
tendet. Unde legitur de antipatre in hystoria quod
cum accusaret de infidelitate coram Ce-
sare apud Romanos proiecta veste
ostendit multitudinem vulnerum que propter
Romanos acceperat dicens non est opus
verbis excusare cum cicatrices sic tacendo
clament. Item secundo propter memoriam peccati
quod omnia peccata que hic occulta fuerunt ut que
oblita fuerunt propalabuntur ad memoriam
reducentur et coram toto mundo manifesta-

bunt. Tunc enim aperientur libri in quibus sce-
lera peccatorum scribuntur. Daniel: Iudicium
sedit et libri aperti sunt, i. sicut que reve-
labuntur et testimonium contra peccatores perhibe-
bunt. Propter quod testimonium reddente illis
conscientia ipsorum et cogitationes accusantium
aut etiam defendentium in die qua deus iudicabit
occulta cordium. Hoc etiam patet per tale exemplum.
Videmus enim quod si aliquid est in vitro
posito in loco tenebroso nichil videtur
sed si solaris radio vitrum illustratur
quidquid tunc est in vitro manifestatur. Si ergo
radius solis est tante virtutis quod mani-
festat ea que sunt in occulto multo magis
radius divine maiestatis que sunt in corde
humano. Vere ergo dies iudicii est timendus ubi
sic manifeste apparebunt omnia peccata. Item
quia tunc excusationibus locus nec defen-
sionis tempus nec fugiendi facultas
nec latendi possibilitas nec appellandi se-
curitas. ¶ Tercio propter apparentiam signorum
quia deo veniente ad iudicium omnes creature
commovebuntur. Propter quod dicit Luce: Et erunt
signa in sole et luna et stellis. Ratio
autem signorum illorum est quia deus est in toto
mundo sicut anima est in toto corpore. Sed nos
videmus ad sensum quod anima concipiendo aliquid
terribile pallescit in facie. Sed quando
concipit aliquid concupiscibile tunc ardescit.
Et secundum hunc modum quando deus incipiet vin-
dictam reddere peccatoribus totus mundus
commovebitur. Aliud exemplum ponit Item: Et sicut
morbo patris familias totus mundus
ei compacietur. Sed nulla creatura erit ei
in adiutorium quia divine voluntati con-
formabitur et eius imperio obsequetur.
Miserabilis erit tunc conditio peccatoris

qui videbit de inferno demones venien-
tes et angelos de celo descendentes
contra eos crudeliter pugnantes. Propter quod de
celo dimicatum est contra eos. Et item stel-
le manentes in ordine et cursu suo adversus
Sysaram pugnaverunt, i. angeli adversus
peccatores. Item videbunt omnia contra se turbata et
contra se commota. Ecce in terra erunt terremotus
et commutationes propter quod de agitatione agita-
bitur terra, commotione commovebitur terra. Item
in mari erunt fluctus et tempestates quia
aqua maris elevabuntur in altum sicut dicit Jo.
super omnes montes stabunt aque. Item in aere
erunt coruscationes et fulgura et tonitrua.
Propter fulgura coruscationes dissipabis eos et
item accedant coruscationes more iudicii
sui. Sap. Emissiones fulgurum ibunt indi-
recte et quasi ad certum locum exterminabunt malos
tamquam ab arcu nubium bene i. fulgura currente.
Et non est credendum quod illa fulgura tangant
bonos quia ad certum locum sed in quo erunt mali in-
silient. Item luminaria celi erunt obscura quia
sol et luna obscurabuntur. Propter quod contabescunt
peccatores ut cecidi quod in mundo fecerunt et sci-
entes quod nullum erit refugium. Et ideo dicit Luce:
arescentibus hominibus pre timore. Quarto erit timendus
propter potentiam iudicis. Omnis potencia creature cuiuslibet
sic dignitatis vel virtutis non se extendit
nisi ad corpus animam autem transmutare non possunt.
Propterea dicit dominus: Nolite timere eos etc.
Sed potius timete eum qui vero potest [illegible]. Exemplum.
Cuidam rex commendavit viridarium suum
cuidam ceco et alii contracto. Contractus re-
spiciens poma delectabilia rogavit cecum
ut duceret eum ad arborem ut colligeret fructus
et utrique comedebant fructus. Quo comperto
rex utrosque condempnavit cecum qui erigebat
et contractum qui fructum colligebat. Sic
totus homo condempnatur propter peccatum animam quia

arts 3

corpus erigit et corpus quod fructus illos
comedit. Tertius articulus idem

Tercio de ventura ad hunc iudicium dicendum
est quod aliter reprobis et peccatoribus erit
timendum. Et primo propter quadruplica-
tionem pene: primo propter ardorem flamme,
2° propter clamorem tube, 3° propter fetorem cloace,
4° propter rigorem pene. Primo enim propter
ardorem flamme. Quemadmodum sicut rex aliquis pro-
cessurus quando tiniosas permittit incendiarios
ita deus venturus ad iudicium ignem ante
conspectum suum premittit. Psalmus: Ignis in con-
spectu eius ardebit. Hic autem ignis mundum
purgabit ita quod nulla immundicia in corporibus
remanebit. Unde dicitur quod terra erit clara
sicut vitrum et aqua sicut cristallum et aer
sicut celum et ignis sicut astra celi et luna
sicut sol et sol septempliciter sicut Ys. vij
dierum et corpora sanctorum erunt lucida sicut
sol iuxta illud: Fulgebunt iusti sicut sol. Ro.
Causa huius purgationis est quod mundus aliquo
modo propter hominem factus est, oportet quod
quando homo glorificabitur quod cetera alia com-
muniter mundi ad meliorem statum mutantur ut sic
locus convenientior et aspectus delecta-
bilior et sic quicquid in mundo erat separa-
bitur a mundo et ponetur in infernum ad
maius peccatorum tormentum. Sicut videmus quod
tota immundicia ad sentinam descendit
et aurum et argentum et alia metalla
descendunt in infernum et hoc fuit sicut
dicit Seneca. Quemadmodum bonus homo vidit
neronem balneantem et ministros sibi aurum
et argentum infundentes in eum qui-
bus dixit: ministri, venite huc et me
dabit homo vobis locum. Hec ille. Ignis
bonos et malos qui vivi reperientur occi-
det. Omnia corpora in cinerem resolvendo. Sed quod
agit velut instrumentum divine iusti-
cie diversimode agit in diversos quoad
sensum pene. Quantum enim ad actionem ignis
cinerabuntur. Boni vero in quibus non purgandum
invenitur omnino nullum dolorem ex igne sen-
cient. Sicut non plus senserunt in camino
ignis Danielis. Et hec divina virtute
fieri poterit ut sine doloris cruciatu re-
solucionem corporis paciantur. Boni vero
in quibus aliquid purgandum invenietur sencient
cruciatum doloris ex illo igne plus vel
minus pro diversitate meritorum. Ipse autem ig-
nis purgabit locum terre congregatus ex
celestium radiorum sic congregantur in spe-
culo concurrente. Dum de loco speculi
erunt nubes concave ad quos fiet radiorum
reverberacio et sic in iudicium propter hor-
rorem ignis videtur valde horribile.

Secundo propter clamorem tube. Quemadmodum apostolus:
Ipse deus in iussu et in voce archangeli
et in tuba dei descendet de celo. Hec
vox ita magna erit quod omnes mortuos
suscitabit iuxta illud: Canet enim tuba et mor-
tui. Hec vox scindet petras monumenta
aperit mortuos resurgere facit et compellit
ad iudicium. Manifestum erit quod virtus dei
in infinitum excedit virtutem create. Sic
videmus quod virtus unius vaporis terre
quod pene omnes timent sicut patet per
tonitruum qui non est vapor siccus et in
altum elevatus et inclusus in nube aquosa
excitatus hec que est tante violentie
quod frangit edificia scindit turres era-
dicat arbores. Quid tunc faciet
peccatores qui audient vocem illius

magnum tormentum quia virtute divina procedit et
non cessat. Ideo dicitur Luce: qui timet potentes
vocantes ad iudicium terrestre ubi non nisi
forte perdit corpus, quanto plus debemus
timere iudicium ubi corpus et anima dampnatur. Tercio erit horribile propter
fetorem culpe quia de cadaveribus peccatorum
surget fetor et tantus erit quod deus
et angeli sibi non poterunt sustinere
et longe separabuntur ab eis. Unde: O anima
mea quantus erit meror, quanta tristicia
quando dampnati separabuntur a consorcio sanctorum
et a visione dei et tradentur in consorcium
demonum et hec est nova societas. Quoniam iusti
assumentur ad consorcium angelorum, peccatores ad consorcium demonum. Sic videmus in civitatibus sicut iudices habent societatem ad invicem, operatores ad invicem
et sic de singulis artificialibus civium
secundum formam. Sic iusti habebunt societatem
cum angelis propter formam, dampnati cum demonibus propter similitudinem culpe. Quarto erit
terribile propter rigorem pene quia omnem
penam mundi excedit quia sicut per ordinem
videmus omnes quod in hac vita maiora penarum est mors. Secundum philosophum 3 ethicorum: quia
mors est finis omnium terribilium. Quoniam quidquid
homo timet, timet propter mortem.
Sic ideo qui est in navi quia hec in inimicicias
in summitatibus et quidquid aliud est quod timore
concutit timetur propter periculum mortis. Sed
pena dampnatorum erit tanta quod homines
desiderabunt mori et non poterunt mori
comburentur enim igne eterno et cum non
moriuntur nec poterunt consumi. Iudic
illa dicent homines morte et mors
fugiet ab eis. Et ideo dicitur est duplex

vita. Ratio vero est quia in omni motu oportet esse
aliquod principium a quo motus fiat. Sicut
videmus quod manus movetur a virtute brachii,
virtus brachii movetur a virtute cordis, ~~et cor ab anima~~ Cor a virtute anime et ideo amota
anima a corpore et separata deficit omnis motus in
corde brachio et manu. Similiter videmus
in arbore quod pomum est a virtute floris
et flos a ramo et virtus rami a stipite et
virtus illius a radice et ideo precisa radice
deficit omnis virtus in stipite ramo et
flore. Item mors est corrupcio sive
mors est pugna elementorum ex actione et
passione qualitatum et actio et passio qualitatum
est a motu celi et ideo quamdiu durat motus
celi erit generatio et corrupcio in rebus
i. mors et vita. Ideo dicitur quod celum est primus alterans per motum suum localem et omnia alia agencia secundum virtutem
ipsius agunt et quia ab eo mota oportet quod
cessante motu celi non sit agens quod corpus
possit per alteracionem aliquod transmutare a sua
naturali proprietate. Et ideo post iudicium cessante
motu celi nulla qualitas erit sufficiens
ut corpus transmutare possit a sua naturali
qualitate. Secunda ratio vero est ex parte divine
iusticie ut sicut perpetuo viventes perpetuo
puniantur et hoc dicitur est quia ubi erit perpetua culpa sit perpetua pena. Sed in dampnatis erit culpa perpetua quia culpa non potest
expirari nisi per graciam. Sed tunc non erit tempus
gracie sed iusticie et ideo remanente culpa
semper erit pena. Ideo concluditur hic in
supplicium sempiternum etc. Articulus

Inde venturus adiudicare etc. Idem

In iudicio possumus iiii considerare que
peccatoribus est valde horrendum.
Et primum est timiditas temporis, secundum redditio
racionis, tertium est testificatio generalis, quartum

inclusio peccatoris ¶ Primum quod deum est de
terminacio temporis. Nam sicut dicitur Eccl. 3 omnia
tempus habent. Unde sicut arbores habent tempus de
terminatum ad fructificandum ita et homines
ad operandum. Sed quia homo ordinatur ad
altissimum finem ad quem non proportionalia sit
venire ideo indiget gratia que adiuvet
et conformet ad operandum. Iohannis 15 sine
me nichil potestis facere id est sine gratia mea. Unde
anima sine gratia est sicut terra sine pluvia
Ps. anima mea sicut terra sine aqua. Terra que
siccata est et non perfunditur aqua non fructifi
cat. Sic de anima sine gratia salvatoris
non fructificat. Sed gratie tempus perditur
usque ad iudicium. Tunc terminabitur tempus gratie
Ps. Cum accepero tempus ego iudicabo iusticias
Quia dei indeflexibiliter punietur peccatores
Unde legitur in vitis patrum quod cum quidam frater
peteret sermonem respondit ploremus antequam
veniamus ad locum ubi lacrime consumuntur
sine utilitate. ¶ Secundum est redditio
racionis. Apostolus Omnes parebimus ante tribunal
Christi ut referat unusquisque proprio ore quod
gessit. Reddet enim homo racionem de com
missis omissis et obliviis. De commissis quidem
Luc. Redde racionem villicationis tue quia iam
non poteris villicare. Anshelmus obligatus(?) ardu(?)
et inutile omnibus temporibus dignum quod
reddebis in die illa cum exigetur a te
omne tempus adiectum tibi qualiter sit expen
sum. Nam redditio illa non fiet de
una hora sed super innumerabilibus que
quamvis sit Job. De verbo minimo ocioso et de
de minimo cogitatu. Greg. Deus vias nostras
videt quod considerat nec non minutissime
cogitaciones que apud nos vim valu

erunt in iudicio indiscusse non remanent
¶ Item erit racio de omissis. Evangelium Serve nequam
nonne oportuit et te misereri conservi. Et pe
cuniam dare ad mensam. Et ego ve
niens cum usuris exegissem. Ubi quidam(?)
huiusmodi esse potest quod deus concedit homini naturales
virtutes ut per eas hoc operetur ad opera
Sed illas virtutes frustra dant cum
non producunt in opus. Unde exemplum de quodam
paupere qui deum querit herbas et radices
medicinales et deum quereret aliquos quos
quereret et non esset. Respondit ad primum
deserta sum ubi omnes fontes sunt sic
cati et corrupti. Ad aliud respondit Quidam
Rex valde nobilis dedit michi filiam
suam in custodia sub pena mortis et
ego custodire omisi unde ipsa inter
terram mea corrupta facta est leprosa
Et ego ut evadam penam mortis quero
medicinalia ut sanari possit. Et loque
batur de anima sua que filia dei est et
homini commissa in custodia sed propter suam
negligenciam custodire omittit et in
culpa ruit. ¶ Item reddet racionem
de obliviis quia tunc anima ad memoriam re
ducitur. Eccl. Omnia adducet deus in iudicium
Tunc enim deus revelabit abscondita
tenebrarum et manifestabit consilia cordium
¶ Tercium est testificacio generalis quia
omnes creature testimonium perhibent contra pecca
tores sicut celum superius. terra inferius. Ps.
Advocabit celum sursum et terram discernere
populum suum. Et quia meus sum de
decepcionem reddunt illis que ipsorum
et demones ... Item filii accusa
bunt parentes. Unde legitur quod cum filius quidam

ducetur ad suspendium propter mala que fecerat
non correptus a patre petivit ut pater
suus oscularet eum. Cum osculo precidit sibi
nasum dentibus dicens se hoc fecisse
quia eum non increpavit propter quod suspen-
deretur. ¶ Tercium est inclusio peccatorum quia
omnis peccator ligabitur et in carcere infer-
ni includetur, quibus dicitur: Liga manus. Ostium
enim claudetur et carcer ille infernalis
ita quod egredi ulterius non poterit. Quartum
peccatores omni solacio privabuntur quia lucem
videre non potuerunt. Thobie: Quale mihi
gaudium quia lucem non video. Nam usque
ad iudicium boni vident malos et econverso. In
iudicio autem mutabitur ista visio quia boni
videbunt malos et non econverso post iudicium.
Vero reproborum pena incendetur ut non liceat
eos gloriam bonorum attendere et auxilium
ab eis petere. Sicut dives peciit. In
mente tamen habebunt semper eorum amissio-
nem et eternam in memoria ut in tor-
mentis. Et boni videbunt cruciatum malorum
non tamen inde patiuntur sed leticia saciantur
agentes gracias deo de sua liberacione.

Tercius Inde venturus est articulus idem
debemus adhuc quod ad generale iudi-
cium venturus considerare: primo quod ad
modum, quod ad tempus, quod ad processum et quod
ad fructum. Primo probabiliter concluditur
quod ad discussionem ostendit Elucidarium et non
dedit in [...] ipsa omnia non vocaliter
sed mentaliter proferuntur. Augustinus: Omnium
omnes opera bona et mala in memoria
revocantur et mente intuentur mira ce-
leritate intuentur atque et in simul occur-
rent. ¶ Secundo quod ad tempus quod de tempore

nulli est cognitum nisi soli deo. Et vero quid
est quod deus cooperatur quedam in quibus nulla
creatura ei cooperatur. Scilicet cognoscit quedam que
nulla creatura cognoscit quam et nulla alia
esse debeant nisi finis mundi in quo erit
dies iudicii. Non enim per aliquam certam
mundus finietur sed per solam divinam sicut
creatura mundus est incepit. Et hanc racionem
reddit deus in actibus apostolorum: Non est vestrum
nosse tempora vel momenta. De die illa neque
homo neque angeli neque filius nisi pater.
Dicitur enim filius nescire in quantum nos scire
non facit. Augustinus de fine mundi ponit exemplum
patrisfamilias vadentis ad partes remotas
nemini dicens servorum quando rediret. Et
mora tamen in esse [...] primus dixit deus cito
veniet, alter tarde veniet, tercius nescio quando
veniet. Augustinus quia tercius opere dixit. ¶ Tercio
debemus considerare quod ad processum. Circa quod no-
tandum quod in processu erit quadruplex distinctio.
Nam quidam non iudicabuntur sed dampnabuntur sicut in-
fideles. Ewangelium: Qui non crediderit iam iudi-
catus est. Et vero quia omnia in infidelibus
non est fidei fundamentum quo sublato ¶
omnia opera sequencia perfecta rectitudine carent.
Quidam vero iudicabuntur et dampnabuntur
sed in mortalibus decesserunt. Quidam vero
sunt qui super fidei fundamentum edificant
lignum fenum stipulam id est venialia quia adhuc
amant terrena tamen ita quod non [...] preponunt
sed prudenter peccata elemosinis cooperiunt
et de mica corporis [...] et quod adhuc
iudicabuntur et inde salvabuntur. ¶ Quidam
vero sunt qui super fundamentum fidei edificant
aurum argentum lapides preciosos divinis con-
templacionibus insistentes quia nullam admixtio-
nem notabilem alicuius mali in hoc tempore

et ideo non erit mens distracta in tanto sicut
illi qui rebus mundi penitus abiectis
sollicite cogitant solum que dei sunt et
tales salvabuntur sed non iudicabuntur et
ipsi erunt iudices. Bernardus: vos qui secuti
estis me. Item certo debemus considerare
quod ad fructum et medicinam inde ex ge-
neralis tractatus apparet. Nam qui homines
de iudicio non cogitant de facili et de-
lectabiliter peccant. Ieronimus: Ymaginare sicut vic-
tus et subdite auferre indicia tua. Item
sapientes qui semper cogitant et timent
ante actus. Gregorius: dicam illud fratres karissimi
ante actos ponite et quod quo modo quaerite
evenit meus operatione cavemus. Bernardus: O
quidam heremita erat ne oblivioni iudi-
cium dei traderet saepe de in corde suo
ruminans dicebat: O anima mea scias quod
operis tui pretium est in manu tua et
antequam venias ad locum ubi est iustitia et ad
portam iudicii in qua legitur anima quae fecisti
bona et mala in rotulo conscientie ubi angeli
dicentes et assimiles rotulum diminde-
bunt et ubi fratres tui et amici tui te
deserunt et redemptionem nullam inve-
nies et haec recolens fremebat et
flebat. Iheronimus: Cum diem iudicii recolo toto cor-
de contremisco. Bernardus: In manibus cum patibula
ponit in publico propter timorem peccati. Augustinus:
dicens cum tuus timui. Articulus no-
nus.

Credo in spiritum sanctum. Hunc
gradum sive articulum posuit beatus
Iacobus alphei. Unde sicut necessarium est credere
in patrem et filium ita necessarium est credere
in spiritum sanctum qui ipse persona est patri et filio
coequalis de ipso quod sanctus. Nunc considerare de-
bemus super excellentiam nominis conscientiam

altitudinis et eminentiam magnitudinis
et redundantiam plenitudinis. Dicit quod
de primo potest dici quod 4 est tum de
excellentia nominis. Nam sicut prima persona
in trinitate vocatur pater et 2a filius 3a spiritus
sanctus. Dicendum est quod 3a persona
in trinitate dicitur spiritus et secundum sanctus et secun-
dum res. Primo secundum spiritus. Circa quod notandum
est quod hoc nomen spiritus positum est ad signifi-
candum subtilitatem alicuius nature et ideo aer
dicitur spiritus propter subtilitatem. Et propter hoc
actus aeris et compulsio secundum inspiratio
et respiratio. Et ventus propter sua sub-
tilitate dicitur spiritus et subtilissimi vapores per
quos diffunduntur virtutes anime in partes
corporis dicuntur spiritus. Et anima et angeli propter
subtilitatem spiritus dicuntur et spiritus. Et secundum hunc
modum quia natura divina est subtilissima et
simplicissima deus dicitur spiritus. Iohannes: spiritus est
deus. Vocatur in trinitate 3a persona spiritus quia
per ipsam et persona ipsius homines a temporali-
bus removentur et spirituales efficiuntur
unde preceptores spiritualium dicuntur spirituales
et quod spiritus sanctus animam subtiliter ingreditur
ita quod eius ingressus non percipitur ideo vo-
catur spiritus. Iohannes: spiritus ubi vult spi-
rat. Item secundo dicitur sanctus. Sanctus autem idem
est quod purus et firmus et elevatus
purus quidem dicitur quod purificat quod sic patet.
Spiritus sanctus enim dicitur ignis. Unde in
ipse ignis super discipulos ascendit
illud qui quod ignis facit in aqua spiritus
sanctus facit in anima. Sed ignis facit
aquam fervere et spumare. Spuma
que est resolutio vaporis ex ipso unde
aqua spumata et calefacta purificatur et
subtiliatur et sic anima quae ipsum spiritum sanctum

tangitur et accenditur purificatur quod omnes
vapores terrestres id est affectiones terrenorum
et temporalium exuuntur et sic homo totus
spiritualis et mundus efficitur Item ignis ca
lefacit et frigidat aquam Calefacit
quidem per sicum calorem calorem infrigidat
pororum apertionem Sap. Et aqua cale
facta citius congelatur quam frigida Et
ratio huius est quia frigida habet poros clau
sos Calefacta vero habet poros apertos et
ideo patet ingressus et sic frigidus ingre
ditur et aqua congelatur Et secundum hunc
modum si homo ardet vel accensus est
aliqua carnali concupiscentia et infrigidari
desiderat debet se disponere ut spiritus
meum ingrediatur qui animam calefaciet et
poros aperiet et sic dominus vos etiam
ingreditur et ipsam infrigidabit et
concupiscentiam expellet et remanebit
anima infrigidata quam ab terrena et cale
facta quam ad amorem divinum sicut patet Exemplum in
Maria magdalena paulo Item tercio
dicitur firmus et hoc in mundo non est vere
firmum quod locatum quod est in loco mobili
fluit cum loco sicut nauta fluit cum
navi sic ad sensum Omnia que sunt in
hoc mundo sunt in motu et ideo qui mundo
innititur cum mundo labitur Sed spiritus sanctus
est firmus ps. Verbo domini celi firma
ti sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum Et ideo qui
spiritu sancto innititur firmiter stabiliter sunt
tales sicut dicitur Exemplum de sancta lucia quod
tanto pondere spiritus sanctus firmavit quod de
loco moveri non potuit Item patet in beata
virgine et in apostolis qui per adductum
spiritus sancti ita firmati sunt quod non per cove
mortalibus potuerunt nec aliquid in hoc
mundo timuerunt Unde dicitur ps. [illegible] peccatoribus

huius mundi contere non praesumpsissent nisi
eos fortitudo spiritus sancti solidasset Item
elevatus dicitur Unde spiritus id est sancta terra quod qui spiritum
sanctum receperunt a terrenis elevantur per terram
unde intelligitur peccatum Et ratio huius est quod terra
est elementum siccum quod totum spergitur
et impulverem resolvitur nisi contineatur ab
humido Et ideo deus per sua providentia in
circuitu terre circumposuit aquam et humiditas
aque continet siccitatem terre Et secundum hunc
modum anima peccatrix tota est sicca et
arefacta ps. anima mea sicut terra sine
aqua Et ideo tota resolvitur et in pulverem
aqua Et ideo tota resolvitur et in pulverem
labetur nisi contineatur ab aqua id est divina gratia
Item dicitur rectus Spiritum rectum innova in visceribus
meis Rectum quod est sicut dicit plato Si rotun
dum super ponatur undique tangit et tangitur
Curvum quod non tangitur arecto nisi in puncto
Et secundum hunc modum viri iusti qui habent
spiritum sanctum assumpti sunt totaliter tanguntur a spiritu
Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
datus est nobis Illud enim quod infundit pro
tunc spergitur peccatores quod deum cum ps. in
curvatus sum usque in finem non tangunt
nisi in puncto modico spiritus sanctus eos sustentat
et ad penitentiam conspectat sed in fine vix
vel non convertuntur frangitur de puncto et in
tali puncto ad infernalia descendunt etc.

Credo in spiritum sanctum articulus idem
Postquam dominus est de excellentia nominis
Nunc dicendum est de existencia magnitudinis
utrum spiritus sanctus sit Circa quod notandum est
quod diversitates gentium omnes ponunt deum
esse Omnia sicut dicit damascenus quod omne
existendi demonibus natura est inserta
Sed diversificatur in pono dei Quidam dice
bant cum igne sicut Caldei qui ignem
adorabant Quidam aere agitatum Quidam
cytharam stellarum Quidam solem quod phebum articulus

dicebant Quidam lunam quam appellabant
dyanam deam iudei deum celi colebant pa
ganum unum deum in natura et trinum in personis
colunt et ideo spiritum sanctum affirmant contra
illos de quibus dicitur in actibus Neque si spiritus
sanctus est audivimus Et ideo sciendum quod secundum
fidem christianam quod spiritus sanctus est tercia
in trinitate persona per omnia patri et filio coe
qualis hoc autem potest ostendi quadruplici racione
Et prima est largitatis influxus 2a est
processionis status 3a est operacionis modus
4a est unionis nexus ¶ Prima sic est
largitatis influxus Illa enim res
est a se ipsa sed quod est ab alio est et
in qualibet genere verum cum non sit abire
in infinitum oportet venire ad unum principium
a quo omnia illius generis pro
cedant Sed patet in hiis exemplis Statim enim
quod aqua a vase et vas a fonte et
fons a vena et vena a mari et sic
mare est principium omnium aquarum Similiter
patet in genere hominum quod unus est ab alio
ascendendo usque ad primum hominem a quo
omnes alii dependebant sicut fuit adam
Et secundum hunc modum oportet quod sit in donis
divinis Certa enim dona divina sunt concessa
hominibus oportet quod omnia procedant a primo do
no primum autem donum est amor quia amor
est principium largitionis et libertatis
amor autem est ipse spiritus sanctus Et vero huius est
quia sicut in divinis est filius qui a patre
procedit per modum nature sic et spiritus sanctus qui
procedit per modum voluntatis et amoris
unde quomodo sunt processione hec quod sit
amor sicut racione omnia auctoritate conce
runt Et ideo Adam philosophi totius nature
amorem principium posuerunt Secunda
vero est processionis status sicut dicitur philosophi in libro de
sunt processiones omnium generum unum in mediata

vel esset aliqua persona que non inveniretur
in creatura iam creator illa creatura vel de
ficeret Sed nos invenimus in anima tria scilicet
memoriam noticiam et amorem Et similiter in
igne invenimus tria scilicet ipsum ignem et ipsius
ignis lucem et ignis calorem Et in
sole invenimus tria scilicet solem et solis splen
dorem et solis ardorem oportet quod ad statum
processionis quod ipsa tria inveniantur ut sicut
splendor procedit a sole et ardor ab utroque
ita in deo inveniatur pater et filius ut ab eo
procedat et spiritus sanctus tamquam calor qui ab
utroque spiratur Et propterea dicitur in Jo. Cum
venerit paraclitus quem mittet pater in nomine meo
ille vos docebit omnia. Pro nomine filii paraclitus
a patre mittitur qui ab utroque spiratur ¶ Ter
cia vero est operacionis modus quicumque enim
vult aliquid operari oportet quod habeat potenciam ad
opus exequendum et sapienciam ad diri
gendum et amorem ad perfecte operandum
Amor enim qui est perfecte facit operari
Cum igitur dei perfecta sunt opera oportet quod in
deo sit amor sicut patet per ordinem in divinis
operibus Deus enim habet creare et recrea
re et aliquid et ducere In creacione autem
videmus quod ipsa tria inveniuntur scilicet potenciam
per quam totum mundum produxit et sapienciam
per quam ipsum disposuit et ordinavit et
amorem qui eum ad producendum induxit
Quia amor non dimisit eum sine communicacione
esse Sed quia humanam naturam quam deus pulcher
rimam creavit peccatum maculavit et defe
davit nec poterat ad statum pristinum re
dire et maculam abstergi nisi per eandem
manum que eam in esse produxit. hoc autem
est filius dei qui est et manus et ars
per quem pater omnia operatur Et ideo pater cele
stis misit filium in mundum et filius se

obtulit ad videndum Iohannes . Ecce ego
venio Rex amor divinus in ducem prom
admittendum quia dicit deus dilexit
mundum ut filium suum unigenitum daret
mundo . Quia amor dei est spiritus sanctus qui eciam in
carnacione et unione perfecit est Et
alia opera est dei quilibet enim res post
quam in esse producit oportet quod in loco debito
constituatur Locus autem noster est illa civitas
celestis Apostolus Non habemus hic manentem
civitatem sed futuram inquirimus ad civitatem
ad celestem non possumus attingere nisi per
tilitatem quia grues sumus sublimari non
possumus nisi calefacti Calefieri non
possumus nisi ad calorem accedamus
Qui calor est a spiritu sancto qui est ignis
quem deus venit mittere in terris . Hic enim
corda frigida accendit et sursum
ascendere facit sicut patet in rebus
corporalibus quod ab igne materiali accen
ditur sursum conducit Et illo igne
fuit accensus beatus paulus propter quod
dicebat que retro sunt oblitus sum ad an
teriora me extendo . ps . Emitte spiritum
tuum et creabuntur . hoc est quod perfecit Christus
quia spiritum sanctum in apostolos misit et eos a terre
nis avulsit et sursum erexit Et
quod ipsi apostoli sancto sunt accensi et vola
tilia sicut Isaias dicit Qui sunt hii qui ut
nubes volant Et sic manifestum est
quod in deo est amor hoc est spiritus sanctus per
quod . . . Spiritus sanctus amor est Certa est
unionis nexus quia enim in volunt duc
res non est in eis perfecta societas et
iocunditas nisi per amorem uniantur Sicut
patet in anima et in corpore quia per amorem na
turalem uniuntur quibus societas perfecta Et ideo
in eis tantus amor quod nulla eam super

veniente volunt dissolvi apostolus Nolumus expo
liari sed supervestiri Item non esset perfectum
matrimonium nisi per amorem coniungerent Et ideo quia
mortui coniugia cum iocunditate et multo ludo
fiunt ut sic coniuges in tanta iocunditate
coniuncti amore mutuo copulentur Cum igitur
in divinis sit pater et filius ad hoc quod fiat
inter eos perfecta iocunditas et societas de
bet veri amor divinus Qui autem est spiritus sanctus
qui est amor patris in filium et filii in patrem .   arcades de

Credo in spiritum sanctum . Articulus idem
postquam dictum est de existencia spiritus sancti
Nunc dicendum est de generacia operis eius Iste
est fons totius virtutis Iohannes Cum venit
parac. do. v. o. v. Et ideo sciendum est quod spiritus
sanctus docet nos unum ternarium unum quater
narium unum quinarium unum septenarium unum
denarium Ista enim requiruntur ad nostram salvacionem
Ternarius quidem requiritur ad nostram perfectionem
Cum enim homo sit ordinatus ad finem exce
dentem omnem facultatem nature et non possit per pura
naturalia ad illum finem venire Et ideo indiget
virtutum perfectione . Qui quidem sunt fides spes et
caritas fides enim necessaria est ad videndum
ipsa enim est que illuminat intellectum Spes
enim necessaria est ad gaudiendum quia ipsa est que
amplectitur dilectum Canticorum . Tenui illum nec
dimittam Et sic iste ternarius virtutum est
nobis ad perfectionem necessarius . Item docet nos
unum quaternarium scilicet prudenciam iusticiam
fortitudinem et temperanciam que requiruntur
ad nostram perfectionem ne viciis passionibus ob
ruamur Nam per temperanciam confirmatur ad re
frenandum delectaciones carnales per fortitu
dinem vero devincamus temptaciones Per
iusticiam dirigimur ut vivamus quod suum est
restituamus et ne alios defraudamus Iohannes
dicit Nemo in negocio circumveniat fratrem suum per
prudenciam vero dirigimur in actibus re

Agam⁹ q̄ prudencia est rca ro agi
bilm̄ Itē doꝫ nos vnū dnariū qui
redrit admīq inflamacōeꝫ ꝫ dilcōeꝫ
bnficia om̄ nobis collata inleum affcm̄
addiligendū/ Sꝫ int̄ oīa bnficia q̄ nob
ipē tbuit fuit bnficiū passionis Et
ro gsiderando illa dira vulna q̄ in pas
sione pronobis ptulit inleum accēdit
affcm̄· Nam si gsiderami⁹ mort⁹ pfora
tas est sigñ largicōis/ phi· de hoīe
largo q̄ hēat manꝰ pforatas/ Itē larg[i]t[a]s
Phi· sup oīa eo amabilem reddit hoīe
ipīu calix passiois q̄ bibipi Itē si pedes
q̄ nō diuisim ꝑ giūctim fossi fuerūt hoīs
sigñ clemētissimi amoris pedes signt af
cōnes ꝑ q̄ dat̄ intelligi q̄ xp̄c impassio
ne affcm̄ nrm̄ attraxit ꝫ cū sibi vni
uit/ Itē docuit nos vnū septenarium
qui redrit ad inīq cacōnem q̄ morbū
spualem s̄ baptismū gfirmacō Euka
ristia pniā Sacer ordo oatrimōl et
extrema vncō Ipa em̄ vij sūt vasa
medicinalia inquibus gīnet dīna gra
adsanandā inīq gsuam infirmatam
pculpa Sūt a vij qꝫ ꝑ est nūs vni
uersitatis vnde videmꝰ q̄ oīa vniu
salia in septenario gīnent sic patꝫ di
scurrendo psingla· Nam īinferno sūt
septē pene pncipales· Tenebe palpabi
les Demones horribiles ignis ēterni
frigus molestans· Fuato dīne visio
nis Vmis inteorīs corrosionis et
spē eterne gmocōis ps· Spes pro
cellarū ps cali cari Itē impadiso sūt
vij ordines scōrū qbus illa celestis
pria adornat· s̄ apli Martires co
fessores virgines patriarche pphē
et spē celestes/ Itē vij sūt celi qbꝰ

ipe mūdꝰ sensibilis reglat̄ Aereū
Ethēū Olympū ignēū Stellatum
Cristallinū et Empyreū/ Itē sūt vij
planete quibus ipe mūdꝰ sensibilis
dīgit̄ ꝫ mouet s̄ Luna Mercurius
Venus Sol Mars· Jupit̄ Saturnus
Itē vij· sūt dies qbus totū tpē voluit̄
Itē sūt vij· etates quibus totus mūdꝰ
pcendit̄ Prima ab adam vsqꝫ adnoe
Scda anoe vsqꝫ ad abraham/ 3a ab
abraham vsqꝫ ad moysen/ 4a amoyse
vsqꝫ ad dauid/ 5a adauid vsqꝫ adtrns
inigracōeꝫ babilonis/ 6a atrns baby·
vsqꝫ ad xp̄m/ 7a axp̄o vsqꝫ adfine
mūdi/ Itē vij· etates qbus tota vita
hoīs finit̄ scꝫ adolescn̄ Infan̄/ puēcia
Juuētus Senectꝰ Senium· decrepitas
Itē vij· sūt vicia quibus aīa maculat̄
scꝫ vana gl̄ia Gula· Luxōia Ira in
vidia auaricia accidia/ Itē vij· sūt
dona quibus aīa pficit̄· s̄ Donum
sapie intellcs Consilij ꝫ fortitudīs
Scie pietatis Et spūs timoris dī/ Itē
vij· sūt beatudines qbus aīa btificat̄
s̄ bti paupes spū Bti q̄ esuriūt et
sitiūt iusticiā Bti mites Bti mūdo
corde Bti pacifici/ Itē vij· sūt peti
cōnes in orōe dnica qua addeū pori
gimꝰ/ Itē doꝫ nos septenariū s̄
pceptorū qbus ordinamr̄ indeū q̄r
prim̄ Nō hebis deos alienos/ 2m
nō assumas nomen dei tui ī vanū/ 3m
memento vt diem sabbi sīfices Raco
aūt istorū pceptorū ē q̄ homo tenet̄
pncipi gmūitatis fidelitatē exhibē
Cū a deus sit pnceps totꝰ vniu̇si
tatis ideo sibi debemꝰ cū fidelitate

complexibus ut nullam participacionem cum suis mi-
nimis habeamus et ut horum principatum ad
alium non deferamus et quantum ad hoc accipitur
Primum preceptum Non habebis deos alienos
Secundo debemus cum reverencia complexibus ut
nec iniuriosum meum [illegible] Et quantum ad hoc
accipitur secundum preceptum Non assumas etc. Tercio
debemus cum familiaritate complexibus in requie spe-
ciem [illegible] quam ab ipso percipimus et
ad hoc pertinet tercium preceptum de sanctificatione
[illegible] sabbati in memoria creacionis rerum
ad proximum autem ordinamur per vii precepta secunde tabule
quorum primum est honora patrem et matrem alia
vero sunt generaliter ad omnes ut nulli nocumen-
tum inferamus nec opere nec corde nec ore
Opere autem quantum ad personam propriam et sic est
primum preceptum Non occides vel quantum ad personam
coniunctam et sic est tercium Non mechaberis
vel quantum ad rem possessam et sic est quartum
Non furtum facias Item non debemus alicui
inferre nocumentum ore et sic est quintum pre-
ceptum Non loquaris falsum testimonium contra proxi-
mum tuum Item nec corde et hoc quantum ad possessio-
nem et sic est vi Non concupisces rem proxi-
mi tui vel quantum ad uxorem et sic est septimum
preceptum Non concupisces uxorem proximi etc. Arti-
articulus 7 Credo in spiritum sanctum // culus idem
Septimum donum est de [illegible] et
doctrina spiritus sancti Circa quod dicendum est de ipsius
redundancia Circa quod notandum est quod spiritus
sanctus in nos adveniens de habundancia ipsius
iiii^or nobis specialiter tribuit Et primum est
decus fortitudinis Secundum est effectus pul-
chritudinis Tercium est flos amaritudinis
quartum est fructus plenitudinis Et ista iiii^or
ordinantur contra iiii^or que causant peccatum mortale
reddit animam infirmam facit animam maculatam

facit animam gelidam et frigidam et facit
animam siccam Primo autem homo in peccato mor-
tali existens est sicut homo gravissima infirmita-
te gravatus qui se erigere non potest nisi adiuvetur
ab alio Et ideo Psalmista dicit Emitte manum
tuam de alto etc. Donum autem dei est spiritus
sanctus qui in animam peccatoris adveniens eam
sursum erigit quia ipse erigere non potest quia
ipse est sicut cadens in culpa et non re-
surgens vel ipse non resurgens propter quod di-
cebat Psalmista Redde mihi leticiam salutaris tui
et spiritu principali confirma me Ipse enim spiritus sanctus
facit virtute debiles confirmando prout sig-
nificatur in igne [illegible] Et ideo sicut est
quod homines peccatores sunt fragiles et debi-
les sicut lateres recentes sed quando lateres in
fornace ignis mittuntur fortificantur Sic
peccatores quando igne spiritus sancti coquuntur et cale-
fiunt fortes et stabiles erunt Longe
quod spiritus sanctus suo pignore sanctificat quod omnia ele-
menta aqua propria qualitate mutantur propter
ignis aqua licet naturaliter sit frigida tamen
potest calefieri Et terra licet naturaliter sit sicca
cum per aquam efficitur humida Et aer licet natura-
liter sit humidus propter nimium calorem fit
siccus Ignis autem cum sit naturaliter calidus non
potest fieri frigidus et sic aqua naturali qualitate
mutari non potest Et ideo vehementissime ac-
comodatur in eo nisi potest venire bestiale [illegible]
[illegible] ipse quod potest significari quod [illegible] in se
ipsum similiter bestiale in [illegible] potest vel nullum
peccatum per quod homo bestiis assimilatur et sic
patet quod spiritus sanctus in homine veniens virtute
fortitudinis tribuit Secundum est effectus
pulchritudinis homo enim in peccato mortali
existens mortuus appellatur sed non videmus ad
[illegible] homo pulcher efficitur

a morte horribilis et sic s. s. separat ab
aia peccatum mortale et perdit tota decora
Unde d. denigrate sunt facies eorum sicut car
bones Tren. Luna enim per interpositionem terre
inter solem et ipsa obscuratur et obtenebratur
Sic et de aia quam interea mortalis culpa
interponitur inter deum et ipsam tota remanet
tenebrosa Unde d. Tenebre erant super
faciem abyssi i. peccatoris Et sicut luna quam
sole respicit totam illuminat Sic aia quam
aspectu suo respicit omnes maculas abstergit
et pulchritudo eius resplendet / ps. Cor mun
dum crea in me ¶ Tercium est fletus ama
ritudinis peccatum quod congelat et constringit sic
frigus constringit aquam et convertit in glaciem
Sed calore adveniente glacies in aquam
revertitur Et secundum hunc modum peccator habet cor
congelatum et frigidum Sed s. s. superveniens
eius suo calore ipsum dissolvit et in aqua
lacrimarum resolvit et flere facit Hec
sunt lacrime que lavant peccata Et sunt amare
Et videmus quod cum sit quod infirmis dantur res
amare que sunt medicinales ad expellendum
de corpore corruptos humores Et secundum hunc modum
lacrime que s. s. calore solvit et fluunt
sunt medicinales et valent ad expurgandum
peccata et sanandum contra Amb. Lacrime la
vant peccata quod pudor est confiteri. Sic quod
peccatum mortale vix aliquando remittitur sine
effusione lacrimarum proba per Mariam Magd.
et Petrum Unde ho sepe peccator risu flet
quare non quam deum offendit ¶ Quartum est
fructus plenitudinis Aia enim peccatrix
est sicut arbor sicca que fructus non germinat
Sed s. s. adveniens facit eam fructifi
care et xii fructus producere hoc enim est
lignum vite de quo dicitur in apoc. afferens
per singulos menses fructus xii. Quorum

primus est caritas in qua spiritus sanctus dat
se ipsum substantialiter quia ipse spiritus sanctus est amor / Ro.
Caritas dei diffusa est in cor. Et quod amor
unit Hugo amantem cum amato quod amatus semper sit
in presentia amantis Et ideo habens caritatem
semper habet eum presentem quem amat Jo. Qui
manet in cari. Ad hoc habent quod presentia
et unione de necessitate sequitur gaudium
quod est 2us fructus Gaudium quod est dilatatio
cordis Gaudium enim dilatat cor ut totum
amatum infra ipsum recipiat Ysa. Ego
autem in domino gaudebo ad perfectionem quod gaudium per
tinet ut ab exterioribus perturbatio
nibus non molestetur et ut de spiritu
in uno quietetur et ideo sequitur 3us fructus scilicet
pax apostolus pax dei que exsuperat omnem
sensum ¶ Quartus fructus est patientia per quam
mens fortiter sustinet ut non perturbetur
per imminentia malorum. Jac. Patientia per
fectum opus habet Quintus fructus est longa
nimitas per quam non turbatur mens in dilatione
bonorum Sextus fructus est bonitas que
de voluntate benefaciendi ¶ Septimus
fructus est benignitas Dicitur enim benig
ne quos bonus ignis amoris fervere
facit ad benefaciendum proximis / Octavus
fructus est mansuetudo que cohibet iras
et iniurias Eccl. Mansuetudo quod hostem
cohibet Ira Nonus fructus est mode
stia que omnibus factis et dictis modestum
servat Apost. modestia vestra nota sit omnibus
Decimus fructus est fides ut non solum
perfecta vera proximus non noceamus sed et
per fraude et dolo ¶ Undecimus est
continentia Continentia enim est qua
per concupias patitur sed non deducitur
quod idem aplo dico est Bap Duo

quia continens non possum esse nisi deus dederit
mihi. Duodecimus fructus est castitas. Casti-
tas est qui neque patitur neque deducit. Apostolus:
quietam et tranquillam vitam agamus in
omni pietate et castitate. De articulis decimus

Sanctam ecclesiam katholicam. Nonus
hunc gradu suo articulum posuit
beatus Symon dicens. Credo in sanctam ecclesiam.
Circa quod IIII considerare debemus scilicet concordia
unitatis quia ecclesiam, sinceritatem puritatis quia
sanctam, eminencia dignitatis quia katholi-
cam, constancia firmitatis. Primum quod
est concordia unitatis. Ecclesia est congregacio
fidelium. Hec congregacio est una. Canticorum
vi: Una est columba mea. Dicitur autem una
eo quod unum est quod est indivisum in se et divi-
sum ab aliis. Sic sancta ecclesia est divisa a sy-
nagogis Iudeorum conventiculis hereticorum
a sectis paganorum. Et in se est indivisa
quia in ecclesia puritate omnia sunt unita. Signum
enim unitatis est motus et delectacio unius
quia hec unum motum et unica gaudet delecta-
cione. Sed omnes in separatim unum habent motum
quia unum et idem credunt corde et confitentur
ore quia una est fides in omnibus. Ephesios iiii: Unus
deus una fides unum baptisma et unica
gaudet et delectacione quia totum gaudium
sanctorum est delectacio in deo. Apostolus: Gaudete
in domino semper. Peccatores autem in peccato mortali ex-
istentes in diversis gaudent et potius
in malis quam in bonis quia delectantur cum male
fecerint et exultent in rebus pessi-
mis. Et ideo tales licet sint in ecclesia quantum
ad numerum, tamen separantur signaculum non
enim sunt quantum ad meritum. Et sic tota congre-
gacio fidelium est sicut unum corpus in di-
versis membris positum cuius corporis pars
anima est spiritus sanctus qui vivificat. Sed
sicut in uno corpore habentur plura membra

et non habet omnia eundem actum sed quodlibet
habet determinatum officium sicut oculus habet videre
lingua loqui manus operari et pedes
ambulare et unum membrum alteri servit officio
sicut oculus servit manui respiciendo immundi-
cias et manus servit oculo extergendo
sordes. Et ideo si patitur unum membrum
compaciuntur alia membra. Et si unum mem-
brum offendit aliud. Si manus aliquem in-
cidit aliam manum non recidit alteram sed
potius custodit. Simili modo in ecclesia diversi
homines habent diversa officia. Et unus quisque
debet alteri servire cum suo officio. Sic
officium militis est defendere et pugnare
pro bono communi. Officium mercatorum divitum est
alter alteri servire. Johannes: Qui
vidit fratrem suum necessitate pacientem et
clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas
dei manet in eo. Sed si non est in eo caritas
non est membrum de ecclesia. Item si aliquis ab
alio offenditur non debet statim vindicari ab
eo expetere sed potius indulgere. Sic unum
membrum alteri parcit et vindictam non petit
aliter non esset oraret cum dicit Dimitte nobis
et sic patet quod ecclesia est una quia unum corpus
et una anima. Apostolus: Multitudinis creden-
cium erat cor unum et anima una. Item
Secundum est sinceritas puritatis unde dicitur
ecclesiam sanctam et hoc dicitur ad differenciam ecclesie
malignancium que non sancta est sed perversa
et est immunda. Sed ecclesia katholica
est sancta et pura que quidem sanctitas attenditur
ad similitudinem ecclesie materialis que cum con-
secratur lavatur et inungitur et sic fide-
les ecclesie katholice loti sunt in fonte
illius aque que exivit de latere salvatoris
cuius virtute baptismi et alia sacra-
menta virtutem habent. Item fideles in
ecclesia inunguntur unctione spirituali ut

sanctificaverit et xpm qui unctus dicitur inunxerit
alias non essent. Unde xpiani quia xpiani
dicuntur a xpo. Unde xpus dicitur unctus quia ba-
ptismali spirituali unctione unguntur. Hec autem unc-
tio est gratia spiritus sancti. Apostolus: Qui sanctificavit
nos et unxit nos spiritu sancto promissionis
qui est pignus hereditatis nostre. Unde si
quis dicat: Ipse spiritus sanctus qui est potens eos
potest sibi subtrahere. Et dicendum quod deus verax
est in promissis eos et non destituit donec perfi-
ciet quod promisit. Ipso dicente: Fidelis quod promis-
siones, deus in illo est. Et sicut est de lumine
sic de aere. Unde dicitur enim quod est claritas
in nebula super veritate ita in anima que est
spiritus sancti presentia non cum culpa expellatur. Un-
de dignatur a spiritu sancto cum peccatoris malicia habi-
tare. Apostolus: Que est conventio lucis ad tenebras.
Hec autem conventio est quod ecclesia sit sancta quia
ea deus inhabitat. Propheta: Domum tuam domine
decet sanctitudo. Propter quod diligenter cavendum
est ne post talem sanctificationem anima
nostra que templum dei est peccati immundicia
polluatur. Apostolus: Nescitis quod templum dei
estis. Unde si quis templum dei violaverit
disperdet illum deus. ¶ Tercium est appella-
cio dignitatis unde dicitur katholica id est uni-
versalis et quantum ad locum et quantum ad personam et
primo quantum ad locum quia per totum mundum dilatatur.
Antiquitus enim deus in iudea tamen notus erat:
Notus in iudea deus. Nunc autem per totum mundum
predicatur. Propterea Apostolus ad Romanos: Fides
vestra annunciatur in universo mundo. Hec est
universalis quantum ad personam sine condicione hominum
quia nullos abicit nec dominos nec servos nec
feminas; nulla enim in hijs est differentia. ¶ Tercio
dicitur universalis quantum ad tempus quia incepit ab
abel et durabit usque ad finem mundi

Ipso dicente: Ecce ego vobiscum sum usque ad
consummationem seculi ~~remanebit~~. Unde
post consummationem seculi remanebit in
celo sed nunc habet tres partes quarum una
est in celo alia in mundo et alia in pur-
gatorio. Et iste tres partes significantur in
fractionibus in eukaristia. Quarum una
comeditur per quam significantur illi qui sunt
vivi in hoc mundo qui atterentur diversis
penalitatibus. Secunda vero in plena par-
ticipatione beatitudinis et hij significantur
per eam in calicem missa quia inebria-
buntur ab ubertate domus tue. Tercia
vero sunt in purgatorio et illi et significantur
per eam que usque ad finem reservatur. ¶
Quartum est constancia firmitatis certa.
Enim hoc firmissimum fundamentum quod quidem
est ipse xpus. Apostolus: Fundamentum aliud
nemo potest ponere preter id quod positum est.
Unde cum quereret dominus a discipulis quem dicunt
homines esse filium hominis, petrus dixit:
Tu es xpus filius dei vivi. Et xpus ad eum:
Tu es petrus et cetera. Et ipso dicente: Primum
fundamentum hec alia fundamenta apocalipsis
ubi dicitur quod civitas habet xij ~~[illegible]~~ fun-
damenta et erant ibi scripta nomina
xij apostolorum. Et ideo ecclesia est ita fir-
mata quod nullo modo potuit destrui
vel convinci. Nam persecutores id est ty-
ranni sicut Nero, Dacianus et alij per-
secutores eciam impugnaverunt
nec tamen destruere potuerunt sed pocius in per-
secutionibus crevit. Augustinus: Per in-
imicos persecutoribus crevit usque in
extrema. Ergo dilatatur via pietatis
salutis quod [illegible]. Hec impugnaverunt
heretici per errores quos opposuerunt
per diversas scripturas fidei. Unde quanto
magis impugnaverunt tanto magis

[illegible] claruit

Virtus claruit quia post apostolos ad fidei
declarationem et defensionem surrexerunt
doctores sicut Hylarius Augustinus Ambrosius Gregorius
et multi alii per quos errores sunt elimi-
nati et veritas declarata. Item demones
impugnant ecclesiam per diversas temptaciones
Sed quanto magis impugnatur tanto magis
purificatur sicut contingit de auro quanto magis
in igne ponitur tanto magis purum efficitur etc.

Sanctorum com- **Articulus idem**
munionem. Hunc gradum sive articu-
lum posuit Iudas Thatheus frater Jacobi
alphei et Simonis. Circa quod notandum est
quod inter alia que nobis apostoli tradiderunt
est credendum communicacionem bonorum in
ecclesia. Quam omnes christiani sine peccato mortali
existentes habent participacionem et communionem
bonorum que in ecclesia fiunt pro quolibet me-
mbro ecclesie. Sicut si candela accenditur
pro aliquo specialiter omnes qui circa eam sunt luminis
candele participant nisi in visu habuerint
impedimentum. Sic peccatum mortale obtenebrat
mentem et infectionis affectum omnium bono-
rum in ecclesia participacionem habent. ipsi
peccatores [illegible]. Facit deus hoc quod patet omnibus quia
duplici racione. Et primo propter convenienciam
unitatis. Secundo propter constanciam nobilitatis.
Tercio propter benivolenciam caritatis. Quarto propter
nostram bonitatem. Primo propter convenienciam
unitatis dictum est enim supra quod congrega-
cio fidelium est una fidelium ecclesia. Sed
omnia que fiunt in hiis et ab hiis colliguntur
in unum et sunt communia omnibus. Sicut patet
exemplum in arbore in fonte et in homine. In
arbore quidem quia omnes rami colliguntur
ad stipitem vel radicem. Et eo humor
contractus a radice omnibus ramis communicatur
Sed si ramus abscidatur non habebit hu-
morem illius contracti participacionem. Et similiter

Sicut omnis qui non est abscisus ab ecclesia
per mortale peccatum communicat omnia bona facta in
ecclesia. Secundum exemplum patet in fonte qui
habet plures canales et omnes sunt partici-
pes aque fontis sed si aliquis obstruatur non
potest aqua derivari. Fons iste est ecclesia
Unde dicitur fons egrediebatur de paradyso ir-
rigans superficiem terre sed si aliquod me-
mbrorum in ecclesia obstrueretur per aliquod mortale
peccatum bona ipsa effluere non possunt. Tercium
exemplum apparet in homine in quo patet
quod bonum unius membri communicatur omnibus
aliis et diffunditur per totum corpus. Ita
homo in prima parte cerebri habet fontale
principium tocius motus et ab ipso diffunditur
per totum corpus. Item habet stomachum ex quo
digestivum est ciborum qui quidem cibus
cum digestus fuerit omnibus partibus membris
communicatur. Item habet cor quod est principium
tocius naturalis caloris et hic calor a corde
diffunditur et communicatur omnibus partibus corporis
Sed si aliquis vapor in aliquo membro
poris opponeretur et clauderet meatus per quos
spiritus vitales et calores discurrunt
membrum paraliticum efficitur quod non fiet
adiutorium vitalis influxus. Vapor iste signat
mortale peccatum quod quando cordi alicuius hominis
opponitur non habet bonorum que in ecclesia fiunt
aliquod beneficium vite eterne meritorium eo
quod est quasi membrum mortuum. Secundo propter
constanciam nobilitatis. Videmus enim in
omnibus rebus quod res illa que statum
participat alciorem omnibus est communis. Sicut
deus est rex et dominus et princeps omnium communis
unde nullus potest sibi eum appropriare propterea quod
dominus discipulos suos docuit orare dicentes
Pater noster et non pater meus. Item si consideremus
solem qui propter sua nobilitate est communis

bonis et malis et nullus potest eum sibi appro-
priare. Unde Mt v: Qui solem suum oriri facit super
bonos et malos. Item in elementis est
videre quod duo superiora sunt nobiliora et
duo inferiora sunt viliora. Et ideo ista
duo inferiora racione sue vilitatis homines
sibi appropriant sicut diversi homines habent diver-
sas possessiones in agris et pratis. Sed diverse
civitates appropriant sibi diversas partes terre
et maris. Sed nullus potest sibi appropriare
aerem vel ignem quia ista sunt omnibus co-
munia. Cum igitur bona que in ecclesia sunt
sint virtuosa et vite eterne meritoria
de racione ipsorum est quod omnibus sint communia.
Tercio patet benivolencia caritatis.
Caritas enim opponitur cupiditati sicut
calor frigori. Sed nos videmus quod fri-
gus ea que sunt communia constringit quasi
propria sicut aquam que ad diversas partes fluunt
has frigus constringit et fluere non permit-
tit. Calor vero propria facit communia quia gla-
ciem dissolvit et fluere facit. Et sim-
iliter modo est de cupiditate et cari-
tate. Nam cupiditas communia facit propria.
Nichil enim communius est quam tempus. Cupidus enim
sicut usurarius vendit tempus quod palam
est omnibus commune. Exodi xxx c. Si ad
medium tempus differt vult xxxv c. Apostolus
Radix omnium malorum est cupiditas. Cari-
tas vero econtrario propria facit communia quia apostolus
Caritas querit non que sua sunt. Quarto
patet racione bonitatis. Quelibet enim res
habet suam naturam sicut homo est animal racionale.
Sed si auferretur racionale non erit homo.
Ita bonum habet suam naturam quod dicit Dyonisius
Bonum est communicativum et diffusivum sui
ipsius. Sed si auferatur a bono communicativum
aufertur ei sua natura. Et sic iam non erit
bonum. Et ideo videmus quod omnes creature que
plus habent de bonitate plus habent de
communitate. Sicut in celo nichil melius luce
et ideo se totaliter communicat. Item in elementis
nichil melius igne et ideo totum suum calorem
diffundit. Item in virtutibus nichil melius
caritate et ideo ad alios se extendit.
Patet eciam quadruplici racione quod bona
que in ecclesia sunt quia sunt omnibus in
ecclesia sunt quia sunt omnibus in ecclesia ex-
istentibus non solum numero sed merito. De

Sanctorum. Articulus undecimus. articulus xi
Remissionem. Istam partem que est me-
dia per gradus ponit beatus
Thomas. Totum enim quod est supra sanctorum communionem
peccatorum remissionem est unus articulus.
Circa quod notandum est quod bona que sunt in
ecclesia et per auctorem misericordie eterne con-
cessa habent peccatorum indulgenciam. Et ideo
sciendum quod iiii requiruntur ad hoc quod
fiat peccatorum remissio. Primum est disposi-
cio arbitrii. Secundum est adhibicio remedii.
Tercium est expulsio [illegible]. Quartum appropinquacio
termini. Primum quod est disposicio ar-
bitrii. Nulla enim datur perfectio nisi precedat
disposicio sicut patet in artibus et naturalibus
et artificialibus. Videmus quod in nullo artificio
inducitur forma perfectio nisi prius materia dispo-
natur. Sicut patet in edificio. Nam prius
lapides et ligna disponuntur et post-
modum forma inducitur. Similiter agri-
cultores primo disponunt terram aratro
et tunc proiciunt semina. Et sicut patet in arti-
ficialibus ita patet in naturalibus. Nam prius
formatur corpus in utero matris et eo
formato tunc ex providencia divina anima in-
funditur. Et sic disposicio rei est contra
virtutes quod nulli rei disposite Deus
subtrahit suam perfectionem quod Deus propter
benivolenciam sue caritatis voluit

vnicuiq rei quietare pfcoz et sua
captiuitate pri liq gcipit cu pcto
originali et incerdu exabulcio no tn
cor dispositio sua pfcas pstraxit s poci
aia vonalis ei infundit ¶ Dicit 2m
adhibito remedy q cum wlt sanare
morbu debz appone remediu vnde
dolore in pcto morli existente et
sic dolore quato posteriate adeuq
sanacionem ta accriut s dolor inci
sionis euacuato putridimb et solucio
pci Sic e de pcto morli Nam ad
curacionem ipi9 requirit dolor gtri
cionis/ Cui9 ro e qz qua diu ma
net integra et solida in se retinet
ppam form s si gterat i totaliter
desinit et amittit illa form Vz
patz de lapide gtrito Et sm hunc mo
du q diu cor pctoris remanet in se
duru et integru remanet in eo
pcti macula Vz si gterat et comin
mas pctis resoluit qz fit p dolorem
gtricionis macla pcti abicitur ps
Sacrificiu deo sps gtribla. Contricio
cordis e sacrificiu quo pcta de
lent Secdm est euacuato putridinb
gta si ho wlt apcto sanari debz
putridine pcti a corde eice hoc aut
fit p integram gfessione qn ho pec
cata q sut in corde reicit p os/ ps
Dixi gfitebor . et tu rei. ¶ Terci
um e solucio prety oz enim qz infir
mus q curat medico soluat pcium
et sm hunc modu pctor tenetur
deo satisface de pcto Satisfcio q
ista sit pena penalia/ Aug. Justu
est ut pctor tanto maiora sibi in

fat lamenta p pmaz quanto maiora
intulit dapna p culpa Et ro huius est
qz satisfcio sit respon ad pcta co
fessa p q responsacio fit p satisfccoz
et no assuetam culpam aqua p cam
pfusam qz no faciliter ho ad pctm
redit de qua pena exptus e Aug
Videmus ferocissimas bestias ex dolo
pena maxis delectacionibus abstini
vn si ho no satisfacit in hoc mudo
oz qz satisfaciat in purgatorio Sed
tuci9 et vtilius e satisface in hoc
mudo Vtilius quidem qz pene pnti
sti sut meritorie et purgatorie Vz
pene purgatory sut quidem purgatorie
et no meritorie Sed securi9 qz in isto
sut faciliores sustinend Et ut consim e
sup ¶ Dicit expulsio gtry videmus
enim qz qn aliqu rei inest aliqua
for no expellit n p forma gtriam
sic infirmitas no expellit nisi per
sanitate et frigiditas p caliditatem
Et sm hunc mod culpa no expellitur
n p gram Vz si diligenter attendam9
mirabilis e gre virtus qz omez fa
cultate nate excedit Nam p cessu
nate no est adhitu s poci9 contrario qz
ho viuus fit mortuus s no mortuus
viuus sm nam et videns fit cecus
s no gtrie sm nam n resoluat usqz
ad elementa Simili mo de pano albo
q bn recipit colore nigru Vz pa
nus q nalr est niger no de facili re
cipit colore albu Vz gra hoc
facit et face pt in pctore qz cu aia
pctoris sit nigra quasi c. Demigra
est sup carbones facies e. Gra q

adurentes facit eam albam unde dicitur Can-
didi facti sunt nazarei eius Apoc. Lauerunt
stolas suas in sanguine et sic gracia
facit animam albam. Secundo caritas facit
eam rubeam. Videmus enim quod quando homo
de infirmitate surgit adhuc pal-
lorem in facie ostendit. Sed quando vino
incalescit facit eum rubescere. Et sim-
iliter modo quando peccator vino caritatis potatur
faciem anime eius rubicundam reddit et
sic caritas admixta albedinem facit
animam speciosam. Cant. Dilectus meus can-
didus et rubicundus. Tercio quia appropinquacio
terminum peccatum enim non incedit nisi per elon-
gacionem anime a deo. Psalmus Longe
a peccatoribus salus. Videmus enim quod deus
unicuique rei dedit proprium locum secundum condi-
cionem sui status sic nobiliora posuit
superius et viliora inferius. Cum igitur
peccatum inter omnia sit vilissimum et infimum
et viliorem optinet locum. Quod sic patet.
Quatuor enim sunt gradus naturalium scilicet non
viuencia sicut lapides et similia et super
hec viuencia sicut arbusta et super hec
sensibilia sicut animalia et super hec raciona-
bilia et intellectiva sicut homines. Cu-
ius homo optinet supremum statum. Augustinus
Inter mentem meam et deum nichil est medium.
Cum ergo peccator teneat infimum locum
quomodo est hoc quod ascendit in mente hominis.
Et dicendum quod non potest ascendere nisi homo
se inclinet et voluntate sua ad
peccatum inclinet. Sed manifestum est quod
quanto magis homo inclinat tanto magis
elongatur a deo et accedit ad peccatum.
Si igitur homo vult remissionem consequi
de se a deo debet se erigere a quo re-
cessit. Sed dicit aliquis homo peccator

ita me inclinet quod erigere me non pos-
sum. Et dicendum quod peccator debet tantum quod per-
ut capud aliquantulum se moveat quia
deus paratus est eum attingere et
virtute ad surgendum. Tunc Jacobus
appropinquate deo et appropinquabit vobis. Et

Articulus duodecimus

Carnis resurrectionem et vitam eternam amen. Hunc
articulum posuit beatus Mathias qui
continet resurrectionem carnis et felicitatem
anime. Cuius quidem felicitatis complecio consi-
stit in coniunctione corporis et anime. Et totum
hoc sub uno articulo comprehendit. Sed prius
quam dicam de resurreccione carnis [illegible]
[illegible] de vita eterna que est finis [illegible]
[illegible] [illegible]. Circa quod sciendum quod considera-
re debemus scilicet ipsius eternitate ipsius [illegible]
[illegible] ipsius qualitate et ipsius localitate.
Primo quidem debemus considerare ipsius
eternitatem. Quam quidem dicunt non esse
vitam eternam qui ponunt animam perire cum corpore
sicut fuerunt omnes [illegible] excepto
allexandro greco qui a tota secta ipsorum
declinavit et dixit animam cum corpore
non perire immo esse immortalem et incorrup-
tibilem. Et ipse allexander posuit
animam armoniam corporis esse quod sic patet
Homo enim compositus est ex anima et
carne et ideo est medium inter intellectu-
ales substancias et corporales et sensi-
biles. Et medium participat naturam
extremorum ideo quod ad carnem assimilatur
brutis quia corpus hominis moritur et cor-
rumpitur sicut accidit aliis animalibus.
Sed quod ad animam assimilatur angelis
et ideo anima nec alteratur nec moritur

et ad opus quod anima percipiet vitam eternam
quia sic ostenditur est enim quedam vita cum pena
et delectacione sicut ipsa vita temporalis Et
est quedam vita cum pena et sine delectacione
sicut vita infernalis sed oportet quod tercia vita
que nullam penam senciat et habeat puram
delectacionem que est vita celestis que est vita
eterna quam nulla interrumpit mors violenter
Et racio huius est quia mors causatur in corporibus
ex actione contrariorum quia contraria in eodem
existencia agunt et patiuntur adinvicem
et ex tali actione et passione corpus alteratur
et moritur sed quod facit illa contraria que esse
causant primam porcionem qua donum est Et
cum hec commedisset lignum vite morte
moriemini Et ideo primi parentes qui mortis
recepcibiles et immortales creati fuerunt
propter inobedienciam commestionis incurrerunt primam
mortis Et hanc primam omnes incurrimus
quia morimur Secunda causatur mors ex composicione
contrariorum elementis enim quod assumit non perfecte
assimilatur et ideo quando homo mutatur enim
homines in puericia sunt calidi et humidi
sed in senectute efficiuntur frigidi et sicci
que sunt qualitates mortificantes et vi
tam auferentes Apostolus Quod enim antiquatur
et senescit prope interitum est Tercio
causatur ex alteracione motiui sicut est ex altera
cione circumstantis aeris qui quidem aer
frequenter alteratur in suis qualitatibus
et frequenter inficitur aer qui infectus
sine alteracione ad vitalia transit et
ea tangit et tangendo inficit et cor
rumpit et ideo frequenter homines propter
aerem infectum et corruptum subito
moriuntur Sicut patet de pestilencia

que fuit Rome propter flatum draconis aerem
corrumpentis Item narrat philosophus quod tempore
philippi regis via erat inter duos
montes armenie et contigit frequenter
ut quicumque transiret viam illam quod caderet
mortuus quod erat inter duos montes illos
Interrogati a philippo rege sapientes
et non invenerunt causam illius dixit demum
precepit socrates eis facere fabricam altam
fecerunt quam cum et socrates posuit in ea spe
culum de calibe et inspexit in speculo vi
dit quod duos dracones magnos unum
ex uno monte et alium ex alio et utrumque
illorum aperuerant os suum ad alium et corru
perunt illum aerem precepit quod rex il
los dracones interfici et salvatus est
locus ille patet quod quia egritudines sepe
accidunt propter aeris corrupcionem Sed vita
celestis non potest corrumpi paciencie contrariorum quia
corpus humanum et anima in eo erit perfecte
subiectum anime et anima perfecte erit subiecta
deo Et in eo gloria non potest esse alia
mutacio quam dispositio illa quam perficit
abundancia Et ideo corpora illa erunt impassi
bilia et immortalia Apostolus Seminatur
mortuum Secundo vita celestis non mutatur
ex contrarietate contrariorum quia corporibus celestibus est
tanta virtus quod vita perpetuabit
habet enim in se totum delectamentum et omnis
saporis suavitatem Psalmus Gustate et
videte Tercio vita illa non immutabitur ex
alteracione nociua quia non ibi est alteracio
qualitatum nec corrupcio vaporum Et ideo
illa vita celestis est vita eterna sine
aliqua mortis interposicione quia perpetualiter

dol morte ī etna Apol vbi ē mors
victoria tua & sic patz q ē vita et
na. Jo. omne q dedisti m do eis vita
etna ¶ Scdo debemus vide eius eternitate
q qr sit vita etna Qz ille q omnia
nouit ea in scđo nobis describit dī. Hec
ē vita etna Qz possent cōi aliqs q
mo cognoscit vita etna Et dō q ius-
sio dei pncia causat in sctis cognico
ne pspicua & cognicōe pspicua cau
sat feruentē caritatis beniuolencia &
feruens beniuoleñ cāt vnionē etiam
et pfectam q beniuolencia hēt vnū
vnitam vniente amātū cū amante
Qz oīa q in hōie vniunt deo in vita
ppetuat Et vo quid q sic ille q
sē cōiungit ignī semp recipit calore
ab igne ita q iungit vite ppetue &
indeficienti recipi influxu vite. Deus
q ē vita ipsoꝝ Qr Deus vna vitas &
vita & io q erit de cūctis sē hebit
vita etna ¶ Tercio debemus videre
eius qualitate Et dō q vita etna oībꝫ
bonis habundat & io ē finis oīm de
sideriorū Quam in vita etna sensus
delectabit intellectus illuiat affectus qeta
bit appetitus saciabit & mors termina
bit ¶ Homo qdem sensus delectabitur
in ipso abiecto Et visus delectabit q
Regem in decore suo videbit cuius facies
amabit & plena graz audit9 delecta
bit pp̄t cātum angeloꝝ. ysaya Gau
diu et leticia in veniet mea graz
actio voꝝ laudis Augustinus Amabi
mus et laudabimus in fine sine fine
Ite adoratus delectabit ppter odore sua
uissimus q ibi ē odor suauissimus corpa
sctoꝝ Ite gustus delectabit q ī mensa

domini ipsoꝝ ē ut edant & bibant Ite
intellectus illuiat. ysa. Implebit deus
splendoribus aīaz tua vn adquaq
oīm reꝝ reꝝ pducet q aīe videri
deo anca ē oīs cāta Ite affectus qe
tabit affectus eīm tendit ī bonū Qz
q nō ī vēit boī ipsoꝝ Et io affectus
disp̄rit p diuersa bona nō qetari pt
q bō pncia sūt inter descibꝫ inp
ta Qz ibi hebit oīa boī pus & in
finitū inqua totꝫ affectus qetabit Ite
appetitus saciabit ī vita eīm pnti sac
ari nō pt q oīa bona cāta sunt
qdem stille ul gutte fluentes ab abs
etnis vn sic homo nō pt ex vna
gutta saciari ita nō in bonis mudanis
Qz ī ē bonoꝝ habundancia fontalis
vn sic hō q esset in fonte vsqz ad
gulam saciaretur aqua ita sci qui
sunt in pria sūt repleti bonoꝝ eternoꝝ
habundancia. ps. Qui replet in bonis
Ite mors terminabit Oīs eīm mors ter
minabit ad pprm locū. pprius q locus aīe
est deus Aug9 Circuiui ī mēte mea
et nō in veni locū aīe mee nī te
deus ī quo colligunt dispsa Et vo quid
est q cū aīa sit capax multoꝝ bo
noꝝ & bona multa nō inveniant ī
vna re mundana s; in diuersis ī veniunt
diuersa bona sic aliq res hent pl
chritudinē aliq nobilitatē & sic
bona sūt in diuersis dispsa Jn deo q
oīa sūt collecta & qdq aīa appete
pt totū in venit ī deo Et vo quid
ē q dicit Boecius Oīs pluralitas
ab vno trahit originē sic patz
cōl ī rebus naliby q multi di
giti ab vna manu & multi rami

ab vno trunco et omnes rami ab vnita
te procedunt Cum igitur in bonis creatis
sit bonorum pluralitas et diversa distinc
tio quia omnia bona reveniunt in vno
fontali principio in quo omnia bona colli
guntur et uniuntur. Sapientia venerunt mihi
omnia bona pariter cum illa Job omnia in vno
sunt igitur non est dimittere debuimus
Quarto debemus videre eius localitatem ubi
sit illa vita eterna et dicendum quod in celo
empyreo ubi fulget preciosa maiestas
et locus huius est gloria pene eterne Sed
gloria sunt quam maiore esse distat sicut co
lor albus et niger sed non color rubeus et
croceus vel viridus maiore distat ab
albo et nigro quam ipsi sunt medii colo
res Et secundum hunc modum quod vita eter
na et pena eterna nec sunt gloria et
maiore a loco vite distat Cum igitur
pena eterna sit in loco inferiori orbis
quod edicitur in centro terre est ergo quod vi
ta eterna sit in loco altiori. Sed locus
altissimus in toto orbe est celum empy
reum Et philosophus in libro de celo et mundo
quod ibi est vita melior omni vita vivens
in ista seculo etc et secundum sanctos philosophi
ante quam in hac vita pietate propter
iustitia colunt ad sedes syderas trans
feruntur etc

Explicit symbolum apostolorum materia
valens Anno domini M ccc vicesimo sep
timo ipsa die Johannis Baptiste hora
nona ante meridiem p. m. p. k. d. h.

De superbia Nota prima generatio in
tulit Chob. Superbia nunquam
tenuit animo domari principe quod abiyssa
sic tenuit o. p. h. impugnat in omni loco in
omni tempore in omni persona Hec facit hominem appe
tere quod vult esse deus et esse tanta que
habet Hec deum spoliat et gloriam aufert
Ysaias fornicator se ipsum inhonestat iuniosus
proximum molestat elatus deum inhonorat
Ysaias gloriam meam alteri non dabo etc. Hec
se deo opponit cum omnia vicia a deo fugiat
quod amos dicit iuravit dominus in animam sua de
testor eius superbiam Jacob etc. Ideo
sunt que odit deus etc. Dicit hugo odium
in spiritu eos anichilat. Ps. Vidi impium
exaltatum et c. Hec subtrahit suum auxi
lium immo et resistit etc. Superbis deus
resistit Hec sibi odium in hoc notatur quod utrique
adductus dominum est quod superbia igitur depo
suit propter peccatum superbie deus humilis vero
dedit adductus quod superbia puniendam
ut dominus retribuet habundanter facien
tibus superbiam Ecce non in primo parente
et in lucifero in paulo in rabaa Quin deposuit
nimirum digni et senacherib. holofernes
de aman et antiocho et c. patet quod pretio et post
quam presumpsit Superbia hominem inflat
et facit monstrum quoniam de quo nascitur sup
bia sic de interiore buffo nascitur ut de
vita moritur desanitate extrat deme
ducendo interficit Hec hominem decipit et
firmat et excecat nomine stultus est qui
se esse hominem respicit. Hec infatuat hominem
ad modum ebetatis abacuc Quomodo vi
nu. po. d. quod ingredit ~~blande~~ blande
ut ad modum in flacomibus Job operuit
faciem eius crassitudo apud facies mea

inflata non sinebat me videre. Item

in admodum freneticus vel paliticus que

amisit humani sensu non plus sentit qui

medicum non cognoscebat. Item quod ut mi

les non permittit salem ipsum intrare.

Ideo stulticia superbi quod altum edificium vult

construere absque fundamento. Augustinus. Magnus

esse vis a minimo incipe. Ysa. abscondere

in fossa humo. Item quanto exaltacio quia

fit ad maiorem precipitacionem quod superius

locus est infernus. Item habitacionem

in loco felicissimo eligit hic est in monte

gelboe quod mons iste remotissimus est

a celo quod non alii montes. Item nec ros

nec pluvia venit illuc. Item mons pestifer

id est immundicie quod quia ibi congregantur nam conflu

unt omnes sordes. Item omnia mala acci

dunt in monte isto per flatum. Ubi enim ubi

dum sancta gracia virtutum in monte isto angelis

fecit est dyabolus. Corda et illorum qui morantur

illo congelantur. Ecclesiasticus frigidus

ventus flavit sicut aquilonis et cetera.

Augustinus. Superbia angelum fecit dyabolum

superbia hominem demonem. Item superbus stultus

quia quod facilitate possit descendere sed cum

difficultate ascendere. Item superbus comparatur

arundini vento fumo palee spume

cornicule vesice. Ideo quod exivistis in

desertum videre arundinem que mota est

ventis foris plena carne interius vacua

de medietate. De fumo plures et

quod quia ventus extinguit lucem

facit rorem. Item quia ventus quod gra

vis et tumultuosus. Job. ponit memo corpus

eius sanitu. Item de fumo comparatur quod quanto

magis ascendit et. Job. Ymmunia dum

maior ut homo fuit. Item de quo Exodus

tristire fecit rem samarie qui spiritum sancti

faciet aquam. De quo vesica admodum

redigitur vi palee comparatur levitate et in

constancia. Item Addetespiracio huius vici

facere solet quod deus ita dirigit suos

amicos ipso tamen vult ut multum

populos quentes peccatores ignobiles in

firmos et contemptibiles pauperes peccatores

et et peccatores quod faciat eos super

bos omnia ista collige exposita. Item

Nondum quod est superbia in celo et exori

or interior dividitur in superbia intellectus

et affectus prima dividitur in in et

notatur hic. Prima presumeis falso pro

bus inflat. Beda dividit presump

cionem et appetitum proprie excellencie

prima est causa quod deus tanto dampno

et iacta aliquos voluit mederi. Sicut morbo

to eam deus dispulit in carnari et ut

presumpcio desisteret et delege nali

et scripta quereret quod nunquam invare

posset. Item deus permittit viros sanctos ca

dere in aliquo manifesto mortale ne de

se presumat. Augustinus. Audeo dicere super

bis esse utile in aliquo manifesto mor

tale peccatum cadere. Unde sibi displi

ceant qui iam sibi placebant salubri

us peccatorum displicuit et flevit quod

ante placuit et presumpsit. Item presump

cio auxilium subtrahit. Judith. Unde

quod non derelinquis presumentes de te et de

se sua virtute gloriantes. Exodus. Depecte

quod locuste sumus in hostium nostro qui

fuit quia gigantes. Item fortiores nobis

non presumebant ego pauli quod dicit per

sumebant ceciderunt ego. Salomonis

presumit a Adam deo. Albus presume

dum no e sic de viribus suis et annis
s. Maledictus homo qui confidit in homine. Item
quidam ante tempus victorie cum adhuc
esset in pugna iiii. Reges conatus est attritus
ut dicitur. Immitas prima. Quidam dixit
patri mortuus sum mundo. Respondit frater
dyas non est mortuus. Item alias presumunt
de viribus sicut qui presumunt quod apostolo
exhibit cum voluit. Presumpcio necessaria
assumpcionis tollenda nota quod deus
posuit hominem formatum in paradyso non ipse
se. De appetitu ipsius excellencie que
fit in rebus in excellencia dominii ma
gisterii et simplicis excessus. De illo
usque non est homini data prelacio ut dicitur
hominibus sed bestiis volucribus et piscibus
in hominibus. Ideo quod inducunt facies eorum
n. n. non delinquimus super nos. Secundum
gen. faciamus hominem ut presit bestiis terre.
Locus enim domini est ipse locus dei est
ille qui alicui bonus pollet debet invitus accedere
ad regimen animarum quod de illo qui viciis
sordet ille nullo modo debet accedere. Nota
quod cum vidisset quod venirent ut ra
perent eum in regem fugit ipse solus in
montem. Currentibus ad mortem voluntarie se
obtulit. Item de augustino legitur quod fugiebat
ab eis civitate que non habebat episcopum. Legitur
de quodam priore Ganfrido nomine quod cum
electus esset in episcopum Tuacensem a papa eugenio
et a suo domino suo abbate cogeretur
omnem sententiam prostratus ad pedes abbatis
et clericorum dixit Monachus fugitivus
si me eiecitis de porta, capere non nunquam
ero et laborandi in extremis quidam
monachus eius tunc assistens ait
o care mi quod nunc corpore separamur
oro ut si potes sub salva voluntate
dei statum tuum post mortem mihi revelares

et cora altari orari peccata apparuit in visione
dicens. Ecce assum Ganfridus frater tuus cum
ille care mi quomodo habes est ille bene. Scilicet
revelatum est mihi a sancta trinitate quod si promotus
essem in episcopum essem de numero reproborum. Augustinus
confessores dei qui se tenere diligunt absconsionibus ac
omnibus custodit ut abscondit quam et
pater facias adeo labore suos mittit ad
scholes filios suspendit et tamen filii sui
reportare sunt decori. Unde sui depulsi
deportant. Cappa pluviali non vero supportit
ceteris vestibus quo carior habeatur sed po
tius ut sola deportet nec sit hoc auti
litate cappe sed propter utilitatem ceterorum
vestium. De excellencia magistri. Gregorius. Ho
la stipperorum artes quod sibi passim omnibus
vendicat et subdit hanc omnium presumunt
socios quidam in erogantis quomodo optime
posset addisce. Prima dicit non dixi. In quo
opere timenda est hec excellencia. De
appetitu simplicis excessus. Laborant
illi qui volunt aliquid excedere. Lu. Sta
est quomodo in e. di. hanc tollit spacio
meliori sed. Sed magnitudo cum modum
non habet spacio autem tollit eorum quod deprimit
Manus que in flumine magna est in manu
est parva. De superbia exteriori

De superbia exteriori que tamen procedit ab
interiori et consistit in cultu in equis
et ornatu et amplitudine familie et quibusdam
in edificiis in libris deauratis. Item ab
superbia alia est oris alia oculorum narium
et colli et sic de ceteris membris de in
re. Dispendat deus in la. pre. more sculpta
verba superbie. Deus respice ab homine
cui opus in naribus. E. Dicitur falso excel
lencia oculorum ne dedis in deo qui cucurrit
adversus deum erecto collo. De superbia
ornatus. Pri. In vestitu ne glorieris. Ad hoc
non voluit deus preciosum spiritum simili facto

abscondere nec est visibile quod voluit corpus
quod vile est preciosum tegumentum habere quia
preciosa sponsa vile tegumentum carnis volu-
it dare. Item penitentibus primis post peccatum fecit
tunicas pelliceas ad modum monachorum dicit
etiam Augustinus de se ipso fateor de preciosa
veste erubesco. Item deberet quod ut panni
mensura detestabatur talia. Item communibus
deo. Item Ieronimus ... antiquis patribus glo. Si
cultus vestium preciosarum culpa non esset
sermo domini non tam vulgariter exprimeret
quod dives purpura et bysso indutus apud in-
feros torqueretur. Gregorius. Nemo preciosas vestes
nisi ad inanem gloriam querit videlicet ut honora-
bilior ceteris videatur quod ... non induit ubi
a nemine videri possit. Ieronimus. Nemo estimet
in fluxu atque studio preciosarum vestium pecca-
tum esse quia si hoc culpa non esset nequaquam dominus
Iohannem de vestimenti asperitate laudasset.
Item etiam superfluitate in hoc est maioris mulieres
contra preciosis vestibus induentes paupertatem
Christi et membrorum eius non tantes cauda sua
pulveres colligunt timendum est ne in cauda
eorum dyabolus residat ... demoniaco vide
et Ieronimus. Clamat nudus clamat famelicus et
conqueritur de mutatoriis et superfluitatibus
vestris. Item quam curiositas perfecit ... ma-
teria vestium pellis cum lana. Genesis fecit
deus de tunicas pelliceas deinde processum est
ad lanam postea quia levior est pelle, tertio ad cor-
tices herbarum scilicet linum, quarto ad stercora
vermium scilicet sericum, deinde ad aurum et la-
pides preciosos. Item caligie sitte de aurate
vel de argentate ... sunt reprehensibi-
les. ¶ Superbia mulierum scilicet peplis inner-
crocatis multum sunt reprehensibilia. Item
quod mulierum displicet alicui cum videt signum
... sui in terra sua scilicet ampla ... cum videt

in villis suis scilicet maiores in porta castri sui
Sic deo mulierum displicet cum videt vexi-
llum dyaboli in capite mulieris quod est locus
proprius Christi. Ezechiel signum thau ... insignitum habuit
... sit signum in fronte in baptismo in confirma-
tione et in capite ieiunii tunc capita
aspergunt. Item quod sit reprehensibile po-
tendit per hoc quod peplum est signum subiectio-
nis et ideo debet ut ostendat quod habeat
superiorem scilicet virum. Item per hoc etiam ostenditur
quod prevaricatio ab ea incepit quod debet
... dare humilitatis et ideo deum offen-
dit. Sic quando faciunt sicut fur suspen-
dendus de bursa furata ad collum ... sit
purpurea instanter petitur quia non irrideat.
Item de illis qui faciunt alienos crines ut
colores mutent indignatur artifex eter-
nus ... cum aliquis vult meliorare
aliquid de operibus suis. Tertullianus. Qua fiducia
eriget ad celos vultus quos conditor non
agnoscit. Item de pulchritudine fatue
mulieris comparatur circulo aureo in naribus
suis. Sicut circulus aureus in ...
haberet ipsa de sibi hoc illum pro ... vo-
lutabrum sic mulieres fatue pulchri-
tudinem sua pro volutabro luxurie. Sus
non parcit ori sic nec pedi cum illum in
lutum infigat sic nec ipsa faciei in-
mo illa ... membris ...
... dyabolus ... per omnem inmundiciam
quod habet eam in potestate sua sicut sus cir-
culum aureum trahit quod habet in naribus
suis. Ista pulchritudo est nociva ...
carbonum ... gladii. Prov.
Novissima illius amara quasi absinthium
Item in gladio splendido ...
... pulchritudinem et ideo ...
... et in novissimo sentit lesionem

sic fatua in pulchritudine mulierum homo
solum autem pulchritudine posita cum tota
gerit pro amore vulnerantur in novissimo
et intelligit esse gladium. Contra pulchritu
do valde est timenda quia multum periculosa
est depravari desiderat. Et quod dolendum
quia deformes sunt et tamen laborant quomodo
formose sint adeo quod pingere non possunt me
lius esset laborare quomodo bone essent quod
de facili obtinerent. ¶ Culpabilis est
ornatus mulierum quia est materia maioris in
firmitatis per superbie. Aufert deum, aufert tempus
quod in utilibus expendit. Item ornatus
certe quia filios eius suo exemplo occidit. Item
aufert famam et res mariti. Facit cum
usurarium et furem. Item facit cum sollicitudine
Ex quo eius hec signum venalitatis in fronte
ea non querit vendi sit venale. Sed per contra
habet et de eius precio querit. Sed ex quo
aliqua mulier signum mercium defert ipsa sol
licitat et sollicitata etsi valde fortis sit
de facili labitur quia casta est quam nemo
rogavit. Item nisi sit eis, eius superbia dat
occasionem invidie et discordie cum
mariti non dant eis signum quod emere
possint et ab aliis et sic adulterantur.
Item alique ornant se propter superbiam
ut alios excedant. Alie ut viros
suos custodiant quos tamen sic occidunt
quia dant occasionem quod nimis amant eas
quia vehemens amator proprie uxoris ad
ulter est. Ambrosius. Ex quo amor ille circa
deum non est tam iudicatur peccatum mortale.
Porro si ornatu suo vult quandam vestem
vult capere virum suum ne ipse capiatur
ab aliis mulieribus, quam vestem suum com
parabit quam vir suus non est. Mulier tamen
potius ornat se cum procedit in publicum

quam cum sit cum viris suis in domibus. Similes
illis qui dicunt se velle capere silvestres
aves et capiunt domesticas. Porro sicut
mulier cavere ne perdat virum suum, sic vir
debet cavere ne perdat uxorem suam. Vir debet
velle quod mulier moderate ornata sit, consequenter
efficiatur in comparatione propter pulchritudinem pelle et
fugit et tamen hanc decentem amittit aliquando. Sic
mulier ornata libentius vadit ad spectaculum
ut ab aliquo concupiscatur et viro suo om
nino potius dicet vir velle quod eam haberet
minus pulchram quam aliam pulchriorem. Item
si non placet viro quod velleres in luxuriosi se
habent uxore sua quia vult eam absque
pelle tempore gubernaminis habere. Item
cum non habet eam esse meretricem quia vult quod
vestem signum meretricis. Iohannes. Item mulier occidit
ea quia non. ¶ Solent caupones in domibus
per domus circulos ponere quia divisi sunt
vie ut transeuntes per circuitus viam sciant
ibi vinum venale esse, sic vacue mulieres
signa venalitatis ponunt in capitibus
in pedibus et cum dicunt se castas et castitatem
amare volentes quia plus creditur vim testi
a factis mendacijs quam mulieres que mentiri nesciunt
vel non nolunt. Si testis est lingua corporis et
lucentis mendacijs que mentiri nesciunt. Sed
contra mulieres que impudicitia vendunt. Lo
quendum nobis est ut vestiti simus quod vestimentum
ut loquamur quod ad pollicitum ad loquimur condi
mus. Si lingua profert castitatem totum corpus
profert impudicitiam. Debet mulier esse
admirandum salutis et veritatis cum Gen. Sed
cum admixto. Sed hodie remedium summum
est in veneno. Dum non sunt contenti signa
signum quam efficiuntur usurarij. Et viri et
uxores impelluntur. Uxores in... Dum
faciunt eas concedere vestibus et non permittunt
bona operari et est periculosus illa que complexio
aliquorum se mutuo commergendum. ¶ Item

mulieres pulchritudinem suam pingentes ut in
ecclesia ardentes que incendiarie sacrorum
locorum. Quilibet enim fidelis templum dei est
dedicatum in baptismo. Que sunt homicide fratrum
suorum et filiorum dei. Que sunt venatrices
quedam venantur enim filios dei admodum quedam
eciam vident eis tamquam esca ad capiendum
viros sicut cum tactibus et aliis aliquibus ex
terioribus solent capi. Dicitur eciam
eis tamquam laqueis Eccl. vii. Inveni mulierem mor
tem amariorem que laqueus venatorum est. Legitur de quadam
abbatissa cuius soror fuit ornata vestibus ad quam
cum ad eam noluit convertere, dixit quod vestes
quedam esset que consuta et compuncta mandavit
quod non despiceret eam et tamen despiciebat
parata erat in omnibus voluntatem eius facere
et sic gaudens venit ad eam precipiens ei
ut illum ornatum deponeret non placeret quia ac
cepiens ei sic mutata est ut omnes mira
rentur. Que veniunt eis tamquam gladio ad occidendum
filios dei et si dicat aliqua se non habere
malam voluntatem seu intencionem consenciens
quod nunc gladius intencionem malam habet cum
cum illo aliquis occiditur sed veniens eo habet
malam intencionem et licet nulla vel habet
malam intencionem quamvis tamen quia occisus esset
mortuus esset. Et secundum leges qui occasio
nem dat dampnum [illegible] dedisse videtur
Extra. Si quis aperuerit cisternam. Et Cister
na habet aquas ad remedium sitis privatur
tamen per esse precipitium ita uxor et aliud
que viro suo est remedium fornicacionis
aliis habet esse occasio mortis. Cum cisterna
aperit, i. mulier ornata in ea videns non apta
bos vel asinus cadit quia ostensione pulchri
tudinis quam mulier incaute ostendit aliquis
perit et in hoc eam anima perimitur demum
mulieris requiritur. Si quis incaute defendo
igne domum incendat nonne tenebitur ad

emendam, quomodo ergo innocens erit que pulchri
tudinem suam incaute ostendendo domus spiritua
les comburit.

De corpore Christi

Venite comedite panem meum et bibi
te vinum quod miscui vobis Prov. ix.
Hiis verbis invitat deus ad salu
tare convivium in quo preparavit pro nobis
cibum et potum scilicet corpus et sanguinem suum.
Causa tua tracta cum amico tuo et se
cretum tuum extraneo ne reveles Prov. xxv.
Res secreta est aliorum sacramentum quia sacrum
secretum autem eius non infidelibus sed fidelibus
est revelanda. ¶ Circa sacramentum dominici
corporis notandum est quod eius institucionis causa
est triplex scilicet memoria salvatoris. Hec
sicut aliorum cibus hominis. Habet ea dif
posuit in hoc sacramento deus propria contra
tria mala scilicet contra oblivionem dei
contra debitum rapine aliene rei contra cor
rupcionem ponitur mortifica. Primi namque pa
rentes in hec tria mala ceciderunt serpen
tina fraude decepti et per hos successores
sunt depravati. De primo Eccl. x. Omnium super
bie hominis apostatare facit adeo quam
ab eo qui fecit illum recessit cor eius
scilicet per oblivionem vel occupacionem dampnose
negociacionis cum superiore quod sepe ad
huc abusionem sumptus solet evenire.
De ii. Gen. iii. Videns mulier lignum quod
bonum esset ad vescendum et pulchrum ocu
lis aspectu quod delectabile tulit de fruc
tu eius et comedit dedit quod viro suo
et sic ambo rapinam commiserunt. Quidam
rapine similitudinem faciunt qui invasi
onem ecclesiarum et rerum temporalium iusticie
in se crevit concedunt. Prima vero quia causa in
stitucionis huius sacramenti est memoria
salvatoris contra dei oblivionem ut scilicet
per hoc admoniti semper mente et omnibus sensibus

nostros quos a deo auertimus et cum plurimis
aliquis cogitacionibus et delectacionibus
vagari permittimus animos abstinentes
[illegible] ad diuinum reflexionis Hinc dicit
Hoc facite in meam commemoracionem Luce
22. Quia corpus assumptum deo oblatum
Erat ab oculis nostris et ablatus subducendus
necessarium erat ut in die cene nobis
sacramentum sui corporis et sanguinis consecraret
ut offerret iugiter per misterium quod offerebat
semel in precium et perhennis victima viueret
in memoria et semper presens esset in gratia ad
hanc secundum quandam memoriam saluatoris
cogitet nos ea argumentum sue caritatis
pro remissione peccatorum Precepto in principio
noratorum Commutacio [illegible] de quo
ys. 43. Ego sum ipse qui deleo iniquitates
tuas et peccatorum tuorum non recordabor
reduc me in memoriam. Item Eccl. 29. Gratiam
fideiussoris tui ne obliuiscaris Dedit
enim animam suam pro te et per humilitatem regem
in celestis qui ante in primis ignorata deus
fideiussit et totum pro te mittere ad plenum
debitum tuum dedit huius igitur ne obli
uiscaris quin eum ipsa diligas et quantum
potes oracionibus bonis operibus debitum
ei reddas Deutr. viii. Obserua et
caue ne obliuiscaris dominum deum tuum et ne
gligas mandata eius ne postquam comederis
et saciatus fueris habitaueris ac [illegible]
rerum copia eleuetur cor tuum ne obli
uiscaris dominum deum tuum Item Eccl. 17. Dic
nullum momentum est quo non vtitur homo
dei bonitate Ideo debet semper in memoria
presens esse ¶ Secunda causa institucionis
huius sacramenti est sacrificium altaris
quod quoddam cottidianum delictorum nostrorum

ut sicut corpus domini semel oblatum est in cruce
pro delicto originali sic offeratur iugiter pro pecca
tis cottidianis delictis in altari et habeat
in hoc causa mundi ad placandum deum secundum
tria legis sacrificia preciosum et acceptum
ad hoc sacrificium nouum datum est triplex racio
mutandi veterum sacrificium Prima est auctoritas
noui sacrificiorum potestatis Secunda debitorum nostrorum ex
igencia Tercia sacrificiorum illius insufficiencia
¶ Prima racio mutandi legis sacrificia est
auctoritas noui sacrificiorum .i. Jesu Christi Christus non
solum crucem quod est deus et rex voluisse tene
re exemplum sacerdocii ad eum complacione
potuit et debuit sua in melius sacrificium
commutare sicut per rex in regno suo dum
vult numisma minus bonum innouare ps.
Iurauit dominus et non penitebit eum tu es
sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech Non dixit or
dinem Aaron vel secundum vitam leuitarum qui obtule
runt carnes hircorum et thaurorum sed secundum
ordinem Melchisedech ¶ Secunda vero mutandi legis
sacrificia est debitorum nostrorum exigencia ea
magna quippe fuit debitum priorum parentum
ex rapine magnitudine ex raptoris
ingratitudine ex offense creatoris maie
state quod non solum legis sacrificia sed totus
mundus cum omni creatura non sufficeret pro satis
factione ¶ Tercia vero mutandi legis sacri
ficia est eorum de insufficiencia et quod plenat
actibus quod quia deo non placebant Quia
peccata non abstulerunt Quia gratiam non contu
lerunt Hebr. x. Holocausta vera
non sunt accepta Hostiam noluisti et non sacri
ficium ¶ Tercia causa institucionis huius
sacramenti est cibus hominis Cibus in quantum
medicinalis quia per pomum mortifere corruptionis
quia ea prima in causa est primos parentes hu
mano generi ut esset incurabilis nisi fi
eret medicina optima quam posset

facit prudentem deus Eccli. 38. Altissimus
de terra creavit medicinam et vir prudens
non abhorrebit eam. Ambrosius. Corpus christi
medicina spiritualis est que cum reverencia
degustata sibi devotos purificat. ¶
Ad agnoscendam naturam medicine corporis
christi notandum. Bernardus. quod iste malignus in-
fudit homini per venenum cibi vetiti triplicem
scilicet corrupcionem. primaria scilicet tenebras ig-
norancie. secundaria scilicet morbum prave con-
cupiscencie et mortem ~~…~~ ultimam
Bernardus. hec est in institucione corporis christi medi-
camentum tenebras ignorancie illuminans
morbum concupiscencie sanans et mortem fugans
mortificans. Jo. 6. Ego sum panis vi-
te qui de celo descendi. Si quis manducaverit ex hoc
pane vivet in eternum. Et panis quem ego dabo
caro mea est pro mundi vita. Qui manducat ca-
rnem meam et bibit sanguinem meum in me manet et
ego in eo et qui manducat me vivit propter me.
Hylarius. accepta carne domini et hausto
sanguine domini id efficitur ut nos in ipso et
ipse in nobis sit. hic est ergo causa vite
nostre quod in nobis carnalibus per carnem
christum quod vera vita est manentem habemus.
Dicitur per eam condicionem qua vivit ipse
propter patrem quia in eo est. De fide

Nota de fide Hebr. xj. Fides est
rerum non apparencium. ut enim dicit Augustinus
fides est credere quod non vides. i. verbo
dei credere de re occulta que non est in [illegible]
eam oculis non vides. Itam de re quam
videmus sciam potius quam fidem habemus [illegible]
Jo. 20. beati qui non viderunt et
crediderunt quod fides sit ex auditu tantum et
non ex visu vel ex aliis sensibus. Gregorius etiam
dicit fides non habet meritum cui humana
racio prebet experimentum. supple sufficiens
Declaratum est ergo voluit deus dare corpus suum

quod in hoc credere debemus plus quam
sensibus nostris magnum habet meritum. Jo.
xx. Beati qui non viderunt et credide-
runt. huius meriti fidei sine fructu nimis
triplex est scilicet spiritualium bonorum plena
copia et. De invisibilitate corporis christi

Nota de invisibilitate corporis christi
Eccli. xj. Mirabilia opera altissimi
et gloriosa et absconsa et invisibilia.
Exo. xxxiij. Non videbit me homo
et vivet. Videmus in speculo ipse. Cor. xiij.
Videmus nunc per speculum in enig-
mate i. in figura panis. ¶ probatur de
racione naturali quia est maxima dissimilitudo
luminis oculi nostri et claritatis luminis corporis
christi. Oculus enim noster angustus est
et corruptibilis illud vero claritas est
incorruptibilis et quod autem in mensa quod
ut dictum est de in forma hec est enim non
visibilitatis omnis lumen similitudo aliqua
videntis et lumine tanto limpidior et
dulcior visio habetur est quod sanus oculus
aliquatenus videt per medium corporis solis
et tamen non corpus christi quod cum illo habet
aliquam similitudinem luminis et corruptibilitatis
quod non est cum corpore christi. nisi enim oculus
aliquis corpore celestium similis esset neque
quam dei videri posset. Sic auris nec
digitus nec eciam oculus cecus scilicet propter
maximam dissimilitudinem que exigit ob no-
stram inbecillitatem et corporis christi nimiam
claritatem. nequaquam deus in hac vita videri
modum. Teneamus constanter ex sua boni-
tate involutum donec reformet corpus
humilitatis nostre configuratum corpori claritatis
sue et sic per illam claritatem magnifi-
catam et usque ad corrupcionem robo-
ratam possimus videre dulcius oculos ad

eadem corporis dimicate. Luc. xi. Si oculus tuus simplex fuerit i. intencio cordis totum corpus tuum lucidum erit ad videndum s. deitatem xpi. Aug. Sacramentum est invisibilis gracie visibilis forma. Hugo. Sacramentum ewangelicum est materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine representans et ex institucione significans et ex sanctificacione continens aliquam graciam spiritualem. Sic enim ex multis granis puris conficitur unus panis sic ex multis fidelium personis absque macula mortali mundis et vinculo caritatis unitis ecclesiastica unitas consistit. i Cor. x. Unus panis et unum corpus multi sumus etc. Dicit Aug. Non autem carnalis sed spiritualis debet esse mens vestra dilecti. Ysa. lxiv. capitulo ii. dicit. Quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus hiis qui diligunt illum etc.

Quod corpus xpi est sub specie panis

panis et vini / sub specie panis

Primum mirabile signum in confectione sacramenti altaris est ubi sub specie panis est verum corpus xpi quod de virgine sumpsit et hoc probatur tribus modis. Primo testimonio dignorum, secundo racione significatorum, tercio demonstracione miraculorum. Probatur primum mirabile testimonio fide dignorum secundum quod lex dicit Deut. xix. In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Audiant quod testes veraces et ydonei sufficientes. Aug. Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum. Quod est dei verbum a xpo institutum profertur super panem et mox fit sacramentum scilicet corpus salvatoris. De specie panis dicit Aug. Hoc est quod omnibus modis probare contendimus sacrificium ecclesie duobus modis constare visibili elementorum specie et invisibili carne xpi et sanguine sic xpi persona constat ex deo et homine. Ambr. Corpus istud quod sumimus in mysterio utique illud intelligo quod manu spiritus sancti formatum est in utero virginis et igne passionis decoctum in ara crucis. Panis enim angelorum factus est cibus hominum. Greg. Magnum atque preclarum est misterium quod aliud videt aliud intelligit. Species panis et vini videt et fatetur sacro carnis et sanguinis domini intelligit. Eusebius. Vere unica et perfecta est hostia fide estimanda non specie neque exteriori censenda visu sed interiori affectu. Unde celestis confirmat auctoritas. Accipite et comedite hoc est corpus meum. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum quia idem qui auctor est muneris ipse est et testis veritatis. Secundo probatur racione significatorum. Non autem caro est re ita esse ut significat est aut tale significatum duplex s. hominis et dei. Hominis artificiale, dei sacramentale. Aug. dicit. Dicuntur enim sacramenta quia in eis aliud videtur aliud intelligitur. Quod videtur habet speciem corporalem, quod intelligitur fructum habet spiritualem. Ipse species panis et vini quod videntur res invisibiles i. carnem et sanguinem xpi honorant. Tercio probatur ex demonstracione miraculorum. Exo. xxxiiii. Signa faciam que numquam sunt visa. Opus domini terribile. Paschasius. Nemo qui sanctorum vitas aut exempla legit ignorat quod sepe corporis et sanguinis xpi sacramenta aut propter dubios aut certe propter ardencius amantes visibilem speciem in agni vel pueri formam aut in carnis et sanguinis colore monstrata sunt ut quod latebat in mysterio pateret in miraculo. Ideo enim Basilio die pasche divina misteria celebranti Hebreus quidam se tamquam populo commiscuit officium volens explorare misterium. Cui vidit infantem in manibus

Basilii et circumstantibus omnibus dari ve-
nit ipse et data est ei copia de carne
sua et servans reliquias abiit in domum suam
et ostendit uxori sue narrans que propriis oculis
viderat. Credens quod ait. Hoc horribile
et admirabile est sacrosanctum sacramentum. Primo
mane venit ad Basilium baptizatus est cum omni
domo sua. Iste quidem pastor erat Egidius
nomine religiosus valde qui cum statim diucius
dictam cepit piis precibus pulsare deum
ut sibi monstraret naturam corporis Christi et sanguinis
Christi verum quod dicens ut idem more solito
missa celebraret et cum agnus dei pro-
ferens cum gemitibus. Creator mundi et redemp-
tor operis Christe. Pande in exiguo mihi hoc
mysterio naturam corporis Christi ut mihi liceat eum
prospicere in forma pueri quem olim sinus ma-
tris virginis tulit vagientem et ecce
angelus Domini de celo veniens affatur.
Surge propere si Christum placet videre adest
presens corporeo vestitus amictu quem sacra puer-
pera gessit. At presbiter pavidus surgens
vidit super aram puerum sedentem. Cui ange-
lus quem Christum videre placuit quem sub specie panis
verbis sacratis mysticis nunc oculis inspice
et tracta manibus. Tunc sacerdos celesti
munere fretus quod rogavit donum est velamine tre-
mentibus accepit et pectora propria propriori iunxit.
Deinde perfusus in amplexum dat oscula
dulcia deo et suis labiis pressit propria
labia Christi. Quibus ita peractis restituit
puerum in altari et rursus deo prostratus
deprecatur dominum ut dignetur verti in pristinam
formam. Et surgens invenit corpus Christi
reversum esse in forma priore et sic sub specie
panis communicavit eidem. Quibus itaque ar-
gumentis sit mens firmata circa sacramen-
tum dominici corporis cum devota mente accedamus

accedamus ut cum beatis in eo eternaliter
gaudeamus. Signum quod panis con-
Secundum mirabile / vertatur in corpus Christi
signum est in confectione sacramenti al-
taris quod substantia panis convertitur in corpus Christi
quod sumpsit de virgine et hoc fit verbi
dei potestate quod probatur tribus modis posse
fieri. Primo aptatione similis. Secundo a maiori
tertio a minori. Primo per simile quod verbum
Christi substantiam unam in aliam commutavit sicut
legitur Iohannis 2. Quod deus vocavit ad nuptias
deficiente vino iussit ydrias impleri
aqua quam protinus in vinum commutavit
et secundum ibi hoc fecit initium signorum
Ihesus et manifestavit gloriam suam. Sicut
ergo in nuptiis aquam in vinum potuit con-
vertere sic potuit in suo sacramento panem
in corpus suum et vinum in sanguinem commu-
tare consimilibus enim est sicut videtur.
Unde sic ibi ita et hic ubi sunt pri-
us dicta semel obedit effectus. Et
Secundo probatur a maiori eo quod res que
minus possunt quam verbum dei substantiam unam
mutant in aliam. Ad intelligendum quod provi-
dentia dei mutationes rerum tribus modis
fieri voluit per quas verbo suo facit scilicet
arte natura et gratia. Ars enim hominis unam
substantiam mutat in aliam ut patet in vit-
reo qui vilem cinerem in preclarum
et nobilem mutat vitrum. Ergo
multo magis verbum Christi mutari
vel potius convertere potest panem in corpus
eius et vinum in sanguinem. Eccl. viij.
Sermo dei potestate plenus est nec
dicere ei quisquam potest quare ita facis. Cum
sedibus invisibilis sacerdos visi-
biles creaturas in suam carnem et sangui-

in verbo suo secreta potestate commutat. Iste
na mutat unam formam in aliam, sic in
vite mutat aqua in vinum et ope agri-
culturis florum pro secreta non mutat in fructum.
Similiter in nobis ipsis panem quem man-
ducamus cottidie naturam mutat in car-
nem. Quanto multo magis verbum Christi convertere
potest panem in formam corporis sui. Deinde
sic panis et vinum transeunt per nutrimen-
tum in corpus hominis et non in aliud corpus,
ita panis altaris et vinum virtute con-
secrationis transeunt in corpus et sanguinem
Christi que prius erant. Item gratia hominis mu-
tat formam unam in aliam. Sicut Moyses
per gratiam specialem mutavit virgam in serpen-
tem et aquam in sanguinem, quanto multo magis
virtus verbi Christi convertere potest panem in
corpus et vinum in sanguinem eius. Ambrosius.
Virgam tenebat Moyses et proiecit
in terram et facta est serpens, et sic vides
prophetica gratia mutatam esse naturam et maio-
rem esse potentie gratiam quam naturam.
Et si tantum valuit humana benedictio ut
naturam converteret, quid dicemus de ipsa
divina consecratione divina, ubi ipsa verba
salvatoris operantur. Sed quantum vocabis. Antequam
potest panis fit corpus Christi. Verbo con-
secratione que fit Christi sermone. Tercio
probatur idem a maiori, quia verbum dei
multa maiora fecit et facit, potest quod
panem in corpus Christi mutat. Unde
in principio erat verbum, omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nichil.
Eugenius: sic admiranti percipienti deo
repente ex nichilo cuncta fuit, ex
celsa celorum profunda fluctuum va-
sta terrarum pari potestate in spiritualibus
sacramentis ut percipit virtus sua ut ef-

fectum ymmo multo potius in hoc sacramento
omnipotenti virtute sunt effectus, quia multo maius
magis est de nichilo facere nova creaturam,
quam formam que iam est convertere in aliam. Ambrosius.
Locutus. Accersitus mundi operibus legitur quod dixit
et facta sunt. Sermo ergo qui potuit ex
nichilo facere quod non erat, non potest ipsa
mutare que sunt in id quod non erat. Non
enim maius est dare novas quam mutare
rebus. Et sic quod erat panis ante
consecrationem iam corpus est Christi post consecratio-
nem, quia sermo Christi mutat naturam etc. De
casu duricie cordis.

Quintum itaque. Omnis irrationalis creatura et inanimata sequitur pa-
ris convertat in corpus Christi virtute verbi dei,
mirum est quod peccator homo non multis verbis
nec beneficiis nec comminatione nec pro-
missione converti potest de mala vita in bona.
Jeremie v. Induraverunt facies suas super pe-
tram et noluerunt converti. Ecclesiastes viii. Quia non
profertur cito contra malos sententia, absque ullo
timore filii hominum perpetrant mala. Ezechielis
33. Si speculator viderit gladium venien-
tem, id est manifestum peccatum, et non insonuerit
buccina correctionis et populus se non cu-
stodierit, veneritque gladius et tulerit
de eis animam, ille quidem in iniquitate sua
captus, id est dampnatus. Sanguinem autem eius de
manu speculatoris requiram, quia dampna-
bitur tamquam homicida. Sicut Hely, qui
filios suos non cohercuit a peccatis, ipsi
in peccatis suis mortui sunt et ille dap-
natus est cum eis, id est Regum 4. Secundo Proverbiorum 18.
Impius cum in profundum venerit peccatorum con-
tempnit, id est ex immanitate peccatorum desspe-
rat et sequitur eum ignominia et obprobrium.
Glosa. Cum longum peccatoris tenebris involu-
tus de gratia dei luce desperat et

de desperatione peccandi sibi frena re-
laxat. Sed obprobrium facit dampnacionis
nulla ratione evadet quia nulla de erro-
ribus memoria a peccato cohibuit. Jer. 18.
quod dicitur Revertatur unusquisque a via sua
mala et dixerunt desperavimus post co-
gitationes nostras ibimus et unusquisque
pravitate cordis sui in mala faciemus.
Quintus desperationis casus est quia putat peccata
sua esse maiora quam sit dei misericordia. Gen.
4. dixit Caym ad dominum maior est in-
iquitas mea quam ut veniam merear. Quod
cogitare et dicere heresis pessima est
quia male sentire de pena est et de
dei misericordia infinita. Contra quod dicit dominus Eze.
24. Certum si dixero impio morte morieris
et egerit penitentiam a peccato suo vita vi-
vet et non morietur. Omnia peccata eius que
peccavit non imputabuntur ei. Augustinus. Recurre
ad dominum deum o peccator cum fiducia. Non
enim vincet magnitudinem misericordie dei
omnia peccata tua. [illegible] quia enim sunt summe
et sub mensura sunt dei vero misericordia sine numero
est et sine mensura. Non enim vincere
quod cum mensura illud bonum quod absque
mensura est. Rogandus est ergo dominus ut qui
in sacramento ecclesie gustat panem in corpus
suum. Corda enim eius gustat ad se peccatores
ut hic mereantur temporibus suscipere gratiam
et percipere ad gloriam eternam sempiternam. Amen.

mirabile quod patet in conversione

Tercium decimum quod patet in conversione
mirabile. Quoniam mirabilissimum signum
in conversione sacramenti altaris est quod con-
vertitur in corpus Christi tota panis substancia. Sed
tamen quod manet panis accidens id est color odor
sapor et huiusmodi Christi corpus [illegible] et
nostris sensibus obiecta. Sicut enim in consecra-
tione convertitur panis in Christi corpus quam

supra probatum est et quod manet accidens
quamvis sensibus per talis mutatio est
supernaturalis et de hoc gustu sive transla-
tio quod simul cum pena non invenitur
in natura. Sed tamen divina virtute similitudine
potest ostendi. Prima sumitur de gratia spirituali.
Secunda de gustione spirituali. Tertia de muta-
tione naturali. ¶ Prima similitudo quod substancia pa-
nis in corpus Christi posset converti ita quod
accidentia maneant sumitur de gratia
spirituali sicut est quod [illegible] ij. [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] magis amaras et
gustus sit in dulcedine vel in dulcores
aquas. ¶ Secunda similitudo eiusdem
sumitur de gustione spirituali. Unde I. Regum
10. dixit Samuel ad Saul. Tunc insiliet
in te spiritus domini et muta-
beris in virum alium. In qua mutatione
sive gustione. Tertio consideranda sunt scilicet
gemens et gementum operans et operatio.
In statu enim peccati ubi homo exterior
pulcher et sanus et ipse interior amaritu-
dine et peccati veneno plenus est et
exterius [illegible] dum per spiritum dei convertitur species
corporis manent exterius amaritudo et
langwor peccati interior convertitur in gratiam
scilicet in dulcedinem gratie et hoc per totum
sive per spiritum dei et sic fit ut tamdem
est in gustione panis in corpus Christi
[illegible] ad [illegible] gustione. Et quia
celebranda beneficia omnibus diebus bo-
nitatis operantur et quamvis novum est et
impossibile esse non debeat quod in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui peccata [illegible] deposita [illegible]
nova induitur [illegible] dignitate [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] muta-

tum. ¶ Tercia similitudo cuius dicitur
de mutacione naturali. Videmus enim quod oua
ponuntur sub aue et sub gallina et sub col
umba et per naturam mutantur in carnem ymo
in animalia viua. Unde hec mutacio similis
in quantum quia in ista sunt possumus inuenire
ibi enim est generatus scilicet testa quasi species
oui exterior et contentum scilicet vitellum
sui substantia oui interior et operans scilicet natura et
operatum scilicet caro pulli ymo integrum
corpus pulli viui. Primum scilicet vitellum
seu substantia interior mutatur et tamen sit in parte
scilicet in corpus pulli viui et sic peractum
scilicet per operantem naturam. Est mira similitudo
quod testa de diebus aliquibus integra
manente exterius videtur quasi adhuc
sit ouum quod non est ouum sed viui pulli
integrum corpus testa velatum. Sic
quoque in hac re columbe permanet sic
in sacramento altaris operatur spiritus sanctus per
suam omnipotentem virtutem. Unde est quod in
columbe specie super Christum apparuit non per
illum ut cum demonstraret domus spe
ciem plenam sed et figuraret quod sicut colum
ba oua manente testa exterius corpus
pulli per naturam interius mutando perduxit
sic ipse manente specie panis exterius
panem eius interius per suam virtutem in
verum corpus Christi conuertit. Unde in Gen. 2°
ubi primo spiritus sanctus nominatur: Spiritus dei fe
rebatur super aquas. Verum sicut auis fouet
oua dicitur Glo. quod si panis sub aue
unum vel duo vel plura oua fouet
ea per naturam interius in carne testa ma
nente exterius. Quanto magis si potest
in altari unam hostiam panis vel duas
vel centum vel mille vel plures mane

te specie panis exterius spiritus sanctus eas respe
cte interius in corpus Christi sua virtute conuertit.
Augustinus. Cum panis per manus hominis ad illam
visibilem speciem perducatur non tamen sanctificatur
ut sit tam magnum sacramentum nisi operante in
visibiliter spiritu dei. Unde sicut de virgine per
spiritum sanctum vera caro Christi sine coitu est formata
ita per eundem de substantia panis non quod sit ma
teria creatio corporis Christi sed quod panis
conuertitur in corpus Christi cuius materia est caro
matris. Unde Corpus de pane. Cor
pus de virgine, per quem de quo sumitur sed materiale
principium. Sic moraliter notandum est cum pro
ximum scilicet naturalis creatura scilicet panis per verbum dei et
spiritum eius in melius conuertitur quod sicut pictoris
duricia quamuis multis verbis et spiritus scilicet exte
operacionibus ad conuersionem non perducitur.
Ier. v. Indurauerunt facies suas supra
petram et noluerunt conuerti ut reuerti qui in
peccatum. Et duracio finalis in peccatis est cuius triplex
causa assignari potest. Prima longa consuetudo
peccandi. Secunda incredulitas de iusticia
dei. Tercia seductio inimici de prima.
Sap. 15. In valescente iniqua consue
tudine error hic lex custodit. Ier. 13.
Si mutare potest ethyops pellem suam
aut pardus varietates suas et vos
poteritis benefacere cum didiceritis malum. Glo.
Consuetudo peccandi quod omnino in naturam transit
ita quod hominibus impossibile est ut non
ethyops vel pardus id est longeuum peccatores
suam naturam per se mutare videantur sed deus
in illis operatur. Augustinus. Vocabis me dominus
et suspirabam ligatus non ferro alie
no sed mea ferrea voluntate. Velle
enim meum tenebat inimicus et inde mihi ca
thenam fecerat et constrinxerat me. Quippe
ex voluntate peruersa facta est libido et

sunt libidini sicut est consuetudo et de
consuetudine non resipiscunt sicut est notatum De
1° sophonie .i. Visitabo super viros defix
os in fecibus suis qui dicunt in cordibus
suis non faciet deus bonum et non faciet ma
le. Glosa Tollit deo prudenciam putan
tes quod nec bonis bona nec malis mala
possint reddere sed omnia casu regi. psalmus
Dixit insipiens in corde suo non est deus
scilicet in suo iudicio qui vindicet peccata unde
sequitur Corrupti sunt et abhominabiles facti
sunt in iniquitatibus. De 3° osee v. Non dabunt
cogitaciones suas ut revertantur ad dominum
quia spiritus fornicacionis in medio eorum et
dominum non cognoverunt .q. d. quia spiritus malig
nus obsidet eos et excecat ut deum
non agnoscant et promissionibus suis de
cipit eo quod converti non possunt Eccl 29. Re
promissio nequissima multos perdidit Ca
iudicii perpetua peccata levia longam vitam
falso repromittit. De 4° quibus obprobrium sacra
tis in sacerdotis conspectu rara sit cum deo
omnia possibilia sunt qui potens est de la
pidibus suscitare filios abrahe et
eo simpliciter rogandus est ut sicut spiritus sancti
virtute eandem panis in corpus suum con
vertit ita nos in similitudinem ymagi
nis bonitatis sue in corpus suum mysti
cum convertat ut simus unum cum ipso in
presenti per graciam et in futuro per gloriam Amen

de mirabilibus in
corporis possessione

Dicto iam supra de tribus de tribus mi
rabilibus in corporis possessione
mirabilibus figurine sive operacionis que
accidunt in dominici corporis consecracione
Nunc dicendum est de tribus mirabilibus
que eciam fiunt virtute et proprietate consecra
cionis et attenduntur in eiusdem corporis
possessione .i. quod post consecracionem est adhuc
experimentis nobis sunt ignota. Primum mi
rabile est quod tam magna res continetur
sub tam parva specie panis. Secundum quod
unum et idem corpus est in pluribus locis
continetur. Tercium quod licet sit in pluribus
locis tamen per partes non est divisum sed
manet in se conjunctum. Primum mirabile
sic est considerandum in possessione dominici corporis
est quod tam magna res sicut corpus christi in
tegrum et unum continetur sub tam parva
specie panis et huius mirabilis rei per
exemplo ratio assignari. Prima est demo
stracio magnitudinis sapiencie artificis tante
rei. Secunda equalitas potencie sue cum potencia dei.
Tercia sufficiencia eius ad finem sacra
menti. Prima ratio quod tam sub parva spe
cie panis sit unum et integrum corpus
christi est demonstracio magnitudinis sa
piencie artificis tante rei sicut ipse sicut
videmus enim quod artifices quanto sunt
in arte subtiliores pictores tanto
sculpunt ymagines subtiliores unde
si artificialiter ostendat materia gemme
vel metalli valde parva et rogetur
mea studii ymago subtilissima
nimis subtilis artifex videbit quod
eam facere non possit quam tamen maior
subtilis in arte facile facit. Sic
sit ad demonstrandam incomparabilem
ipsius sui sapienciam qui sub minima
specie sacramenti facile facit totum
corpus christi. Unde sapiencie viii. Spi
ritus dicit esse subtilis. Non potest
enim tam subtilem preter panis in
altari ponere quin fiat et possit
eam in unum corpus christi convertere

Daniel. Quomodo fiet hoc, ait virgo, quoniam
virum non cognosco? Respondit angelus: Spiritus
sanctus superveniet in te et virtus altissimi
obumbrabit tibi. Et tu quaeris quomodo panis fiat
corpus Christi maiestate tam parvus. Dico tibi
et ego: spiritus sanctus superveniet in te et ipse
faciet hoc quod super naturam fuit et super
intelligentiam. ¶ Sexta vero addicio est
similitudo potencie Christi cum potentia dei. Quicquid
enim potest filius dei per naturam, hoc potest filius
hominis per unitatem. [illegible]. Data est
in omnibus potestas in celo et in terra. Ro. i.
Predestinatus est filius dei in virtute. Glo.
Christus secundum quod homo predestinatus est i. sola
gratia preelectus ad hoc ut ipse homo sit
filius dei in virtute i. in equalitate potencie cum
patre. Ambrosius super illud verbum angeli: Hic
erit magnus et filius altissimi vo
cabitur. Non enim erit magnus quantum ad
potentiam virginis, magnus non fuit sed
quo ad potentiam, quia dei filius cum tempore na
turaliter habuit hoc et coeterne ac
cepturus, quia sicut in una persona ita in
una potentia coniunctum deus et homo filius. Item
dei filius verbum patris illa habuit potentiam
quod minima pars corporis quam ipse sumpsit
de virgine separata se vestivit et
in illa se clausit. Sicut dicitur: verbum caro
factum est et habitavit in nobis. Quod filius
potentiam dedit homini Christo sed ut possit
facere corpus suum sub minima panis
specie. Ps. Dominus in Syon magnus. Syon
enim interpretatur speculum, ut dicit Augustinus
et Papias. Et dubium non est quod magis
ymago tam corporis et tam integra
apparet in parvo speculo sicut in magno.
Magnus quoque dominus in Syon i. in speculo

esse dicitur quod verum corpus Christi tam inte
graliter esse sub parva specie panis sicut
sub magna vere creditur. ¶ Septima vero
addicio est sufficiencia tam diffinitive sacra
menti. Sumpcio sacramenti est ad animam per
fidelem fideliter spiritualiter cibare et
tota malum ad bonum confortare. Causa huius
efficacie est corpus Christi et quod potest tam ple
ne sub ipsa specie panis parva sicut sub magna
et sub utraque aequaliter unitum est deo
ex quo fluit omnis virtus in sacramento.
Quantumcunque enim parva sit species illa pa
nis, ibi est totum corpus Christi per quantitatem,
sanctissimis per congressionem, anima per coniunctionem,
et deitas et integra per unionem. Sic
dictum est quod habet plenam vim cibandi
spiritualis et confortandi animam. Exod.
xvi. Qui minus collegerat non reperit
minus de manna, et qui plus collegerat
non habuit. Sibi parva est quae illa minima pars sa
cramenti ibi est et totum corpus. Eadem
enim vero est in corpore domini quod in manna quod
in eius figura praecessit. De quo dicitur:
Qui plus collegit non habuit amplius
neque qui minus paravit inde habuit minus.
Non est enim quantitas visibilis in hoc
estimanda misterio sed virtus spiritualis. Unde
qui [illegible] et magis panis accipit non
habet amplius quam verum corpus domini
et qui parvum non habet minus quam integrum
corpus Christi. ¶ Octavum mirabile significatum
circa corpus domini est quod unum et idem corpus
est in pluribus locis, in pluribus hostiis, in
pluribus portionibus, et hoc probatur tribus
modis. ¶ Primo per auctoritatem. Secundo
per manifestam rationem. Tertio per visibilem similitudinem.
Primo probatur quod corpus Christi potest esse in pluribus
locis per auctoritatem. Malis quoniam ad iudeos dixit

michi voluntas in vobis dicit dominus et
munus non suscipiam de manu vestra ab
ortu enim solis usque ad occasum magnum
est nomen meum in gentibus et in omni loco
sacrificatur et offertur nomini meo oblacio
munda. Ecce loca plurima exprimit et unam
oblacionem fidelium. Item Exodi xx°. In
omni loco in quo fuerit memoria nominis mei ve-
niam ad te et benedicam tibi. memoria
nominis dei est sacrificium altaris scilicet corpus
Christi. actum sive iussit in commemoracionem eius
hoc fieri in multis locis et in hoc venit
unus deus ad benedicendum nobis. ¶ Secundo
probatur idem per manifestam racionem que est quod
filius hominis participat personam filii dei
per unionem persone unitate ambarum. Sicut in
una persona conveniunt dei filius et hominis
unde sicut dei filius est essencialiter in omnibus
ita dedit filio ut corpus eius sacramen-
taliter esse posset in pluribus locis. Augustinus
intelligendum est esse corpus Christi in
uno loco scilicet in celo. Ubi ascendit ad dexte-
ram patris scilicet visibiliter in forma huma-
na. Veritas tamen eius scilicet divinitas ubique
est. Veritas et eius scilicet verum corpus in omni
altari sacramentaliter est ubi celebratur.
Innocencius iii°. Disposuit celestis al-
titudo consilii ut sicut tres persone sunt in
unitate essencie scilicet pater et filius et spiritus
sanctus ita tres essent substancie in unitate per-
sone scilicet divinitas Christi corpus et anima.
Cum enim Christus secundum naturam divinam tribus
modis existat in rebus scilicet in omnibus
per essenciam amplius in sanctis per graciam in homine
assumpto per unionem. Voluit ut idem
ipse secundum naturam humanam eciam tribus modis
in rebus existeret. In celo localiter in

verbo personaliter in altari sacramenta-
liter. Unde sicut secundum divinitatem totus
essencialiter est in omnibus ita secundum huma-
nitatem totus sacramentaliter est in pluribus
locis. ¶ Tercio probatur idem per visibilem
similitudinem quam cernis in speculo. Decla-
ratur etiam si faciei tue plura opponis
in omnibus equaliter intelligitur una fa-
cies apparebit et si unum speculum in
plura frustra eciam plura confringas
perfecte tua facies in singulis erit.
Speculum multiplicetur in plura fran-
gatur tamen facies manet in omnibus
una nec mutatur. Sic est Christus in
sacramento Christi qui speculum est et yma-
go dei. Sapiencie vii°. Speculum est sine
macula dei maiestatis et ymago boni-
tatis illius. Sicut quod speculum est in for-
mis in partes plures dividatur in
singulis erit ymago unica dei scilicet
verum corpus Christi. [illegible]. Singuli fideli-
um accipiunt Christum et in singulis
particulis totus est nec per singulos
minuitur sed integrum se prebet in sin-
gulis. ¶ Quartum mirabile quia
tota corpus dei est quod licet in pluribus
locis vel hostiis vel particulis
tamen per partes non est divisum sed manet
in se integrum et coniunctum. forma
forma Cap. i. dicitur est Christus
quod dicitur est divisus quia licet in
celo sit localiter ... de ...
spiritualiter in multis locis sacramentaliter
tamen manet in se coniunctus et quid
mirabilis rei non ineffabilis unio
hominis et dei carnis et verbi unde
sicut verbum dei ubique est et totum

replet celum et mundum manens in di-
uisum sic dedit corpus quod assumpsit
et sibi in vnitate persone vniuit in
multis locis posse sacramentaliter esse et in
se vnicum manere. Aug. Sicut diuinitas
verbi dei vna est que totum implet in multis
locis mundum ita licet multis locis et
innumerabilibus diebus consecretur corpus
tamen non sunt multa corpora christi sed vnum cum
illo quod sumpsit de virgine et quod
dedit apostolis. Diuinitas enim verbi que
vbique est replet omnia et coniungit et
facit ut sicut ipsa vna est ita vnitas
corporis christi vnum eius corpus sit
in veritate. Aug. Cum christum manducamus
partes de illo non facimus sed in sacramento
sic fit. Vnusquisque accipit partem suam
in sacramento et manet integer totus
in se ipso manet et integer totus
in celo. Manet integer totus in cor-
de tuo. Totus enim erat apud patrem
si quando venit in virginem impleuit
illam non recessit ab illo. Venit in
carne ut eum homines manducarent
et manebat integer apud patrem
ut angelos pasceret. Rogandus est
ergo deus licet nos simus corporaliter ab
inuicem diuisi ut simus semper
per ipsum spiritualiter in caritate coniuncti
et digne nos pascat ut iam super
thema primum impleuit. xiiij. Col-
ligamus fragmenta ex quinque panibus
Jo. 6. **De mirabilibus in corporis perceptione**

Dicto parum supius de tribus mirabilibus
domine operacionis que considerantur
in domini corporis possessione sic dicendum
est de tribus vltimis que considerantur
in eius perceptione. Primum mirabile
est quod corpus christi cum manducatur non
minuitur. Secundum quod si non manducatur quod
tamen minuitur. Tercium quod dum manducatur
augmentatur. Septimo sunt hic dicta de aliis
in sermonibus. ¶ Primum mirabile sic est con-
siderandum in perceptione corporis domini est quod dum
manducatur non minuitur et hoc est contra hereti-
cos qui dicunt si corpus christi omnium montem
maius esset iam diu illud clerici consump-
sissent. Quibus ergo tamen mire veritatem sed in consumpta-
bilitatis corporis christi in manducacione sui triplex
ratio potest assignari. ¶ Prima ratio est cottidia-
na potestas consecrandi. Secunda incorrup-
tibilitas sui. Tercia infinita capacitas percipiendi.
Prima ratio quod corpus domini cum manducatur non
minuitur est cottidiana potestas consecrandi
eam quia omnibus diebus et omnibus fidelium
locis et sunt tot hostie quod sufficiunt fidelibus
vnum et vnum corpus christi quod ex precepto eius
consecrare possumus propterea cum illud mandu-
camus consumere ut minuatur non valemus. Sic
enim in nobis causa salutis eterne semper manet
affectus illud manducandi sic et potestas
et effectus consecrandi et tamen iam consecratum
manducamus nunquam quod illud consumimus. Causa
quod semper in se veraciter perseuerat et in-
teger non sacramentaliter in ecclesia possit de
facto semper consecrando in forma panis quod
sacramentum mutando et renouando conser-
uamus quod pulchre figuratum est in panibus
proposicionis de quibus dicitur Exo. xxv. Pones
super mensam meam panes proposicionis in con-
spectu meo semper et quod semper dicitur Lev. xxiiij.
Accipite panes. xij. et statues eos super
mensam ut sint panes in monimentum obla-
cionis domini per singula sabbata mutabuntur
federe sempiterno. Similiter de igne dei
dicitur Levi. vj. Ignis in altari meo semper
ardebit quod nutriet sacerdos subiciens
ligna mane per singulos dies. Ignis iste
nunquam deficiet in altari sed mensa illa

iudeorum cum panibus et legumbus cum altari
defecit Cuius signum melius est quia deus absit
Si sub umbra defecit in synagoga veritas
manet nec defecit in ecclesia Sacerdos enim
in sacramentum altaris consecrando nutri
tur et corpus christi quod in illo sacramento idem est non
per manducacionem fidelium deficit ¶ Et
Secunda racio ad idem est quia incorruptibili
tas corporis huius Surrexit enim glorifi
catus immortale et immutabile et impossibile
posse corrumpi. psalmus. Non dabis sanctum tuum
videre corrupcionem Unde cum illud manducamus non
sicut alius cibus corrumpitur nec mutatur in
corpus nostrum sed influit nobis sine corrup
cione sui spirituale nutrimentum hoc figuratum
est. iii. regum xvii. Ubi pugillus farine in
domo vidue pluribus diebus alebat eam
familiam non defecit iuxta verbum helye
Augustinus Qui manducat meam carnem dicit dominus vi
uit propter me. Quo quod timeamus man
ducare panem istum fratres ne forte consuma
mus illum et postea quod manducemus non
inveniamus Christum enim manducatur vita man
ducatur nec occiditur qui manducatur sed
mortuos vivificat manducatus reficit
sed non deficit vivit manducatus quia sur
rexit occisus Sicut eciam lapidi precioso
comparatur de quo virtus exiit ut fantasma
ta fugandi ut inflaciones fugandi ut
alia sine diminucione sui. Deut. xxxii.
Constituet hominem ut suggeret mel de
petra oleum de saxo durissimo Petra autem
erat christus. i. Cor. x. Sic quod ge
ma virtutem suam effundendo non minuit
sic corpus domini nos pascendo non minoratur
¶ Tercia racio ad idem est infinita ca
pascendi Cum quod omnes ad ipsum accedere
possunt pastum sufficientem in ipso in
veniunt hic dominus Lux vera dicit de qua lu

men indeficiens exiit et fons vi
uus de quo flumen numquam deficiens
fluit De i. Johannis .i. Erat lux
vera que illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum. Sicut sol non deficit
toti mundo lumen suum communicando sic
nec christus ecclesiam totam pascendo hic
credens Christus est in candela de qua
millesies tot sumptum sit ignis quanta
ita est nec propter hoc minuitur lu
men eius ¶ Secundo Gen. ii. Fons
ascendebat de terra i. christus secundum Glo.
irrigans universam superficiem terre i.
spirans in corde utilia et honesta
Ier. ii. dereliquerunt me fontem aque
vive qui sic possum ascendentibus ad me
sacramentum refeccionem et vitam influere gracie sed
sicut fons terram irrigat et sine sui di
minucione herbas innumeras et arbo
res nutrit ~~sic christus~~ Sic christus ec
clesiam in presenti et in futuro pascit
et tamen non deficit Ysa. lxvi. Ecce
ego declinabo super eam quasi flumen
pacis et quasi torrentem inundantem
gloriam gencium quod sugetis hic nutrit
suo manibus dominus ondit habundancia
bonitatis sue in nos sine sui dimi
nucione ¶ Primum est affluentissima
sue bonitatis in nos in presenti secundum
statum gracie ¶ Secundum est omnis nostri
desiderii influxio divine dulce
dinis quietacio secundum statum glorie primum
notatur per hoc quod dicit Declinabo
in vos sic flumen pacis flumen
pacis est habundancia gracie
per quam pacificamur deo et an
gelis flumen secundum affluendo meatum
et habundanciam. psalmus. fflumen
dei repletum est aquis i. gracie et

et q fons qui est xpus aeterna ecna
prme sue glose sc principiu accepit
no arescit no deficit s affluit et
gemine i nos fluit et addi prib
copiam refluit ut iterum affluat
Bern sr omb mi desideri et i fluxu
diuine dulcedinis scecatio sm statu glie
et no p hoc q d. Declinabo i vos
q torrentem inundante gloriam ge
ciu q sugetis sic pu ubera dulcis
sima sugendo scepit pe inebabut
abubertate domi tue et tor. volupta
tue. i Cap ij. Oculus no vidit nec
auris audiuit nec i cor hois ascen
dit q pparauit deus diligentibus se
et q tam altu tam magnu ta suaue
e illud nrm desideriu scetans bonu so
nlla sces nlla pax e cordis n cor
adipm pueniat et d participet. Aug
fecisti nos dne ad te et inquietu est
cor nrm donec ad te puerriat. Item
Aug Moribus q mete pcurro no
inuenio tutu et scetu locu aie mee p
ter te inquo colligitur sparsa mea
Cum qq bonoru in creaturis est
ffluum inest no bono i venit collon
et hoc e torrens inundans glie
dei qui semp i nos fluet et no defi
ciet. De duobus mirabilibus in
perceptione

Secundu mirabile
sub in pceptione corpis dni. e
q si no manducat q amodo minuit
ad intelligencia tam mire rei. Scd
q duo sut corpa mistica in hoc mudo.
s corp mistica xpi et corpus my
stica dyab sue antixi ad qq albu
ptinent omb hoies mudi. Corp xpi
sta e eccla eaq ipius muda et
sponsa fidelis cui ipe caput est et

singule psone fidelium sue eclya criminali
sut ipius mebra et omb qui corpus ipi
digne sumut mebra ipi sut. ij. Cor.
xij. Vos estis corpus xpi et membra
demebro. Sic em corpus vnu est et
mebra sut mlta ita eccia xpi. Item. xj
Vnu corpus mlti sumus q de vno pane
participamus. Corpus dyab eccla vnuersita
tem et iniquoru eaq meretrix et adultera
cui ipe caput est et singule psone
maloru eius mebra. gl. Corpus dyab sc
omb iniqui q qz p obstinacoem duri sut
et p vita fragiles sicut fragilibus comparant
hic corpus dyab re gpacta sicut sc
pmentibus d q ou de iniqtate sua cor
ripit qui valet tergiuersacionibus ex
cusare conat et qui quasda racionab de
fensionibus obicit ne cuspis sagitta
veritatis possit. Apo. xvij. d glo. sr
d. Veni ondam tibi dampnacoem meretis
magne meretrix ista magna e antixi
et omb mali qui tpe eius erut. Que
sedet sup aquas multas. i. iam regnat
sup malos gentes quo oim ipe e capud
Vm stc q sic xpus pse et psuos semp
sudet mebra dyab pcede et mebris suo
i corpare sm q actuu x. Surge petr
occide et manduca. sic dyab pse et per
suos conat mebra xpi colle et mebris
sue mebris corporibus vnire. j. pet. v.
Sobrij estote et vigilate q aduersari
vr dyab tanq leo rugiens circuit qrens
q deuoret. j. Cor. vj. Nescitis qm cor
vra mebra sut xpi. Tollens g mebra
xpi membris q. d. absit ut bn nefas
faciam q tn hen mlti faciunt. Aug
Non possut simul esse mebra xpi et
mebra meretris. Nec ipsi dicendi sut
manducare corp xpi q sut mebra

mētās Ecce q̄ isti mali nō manducāt
corp̄ xp̄i spualit̄ & si manducant
sacramētaliter Sz nō manducando
spualit̄ corpus xp̄i & male viuendo
toluīt mēbra xp̄i & faciūt mēbra
dy̅ā & sic diminuūt q̄m in se ē corp̄
xp̄i Cum enim dy̅ā in malis accrescit
xp̄o decrescit & eius corpus misticū
diminuit ¶ Tercium mirabile signum ē
pceptione dn̄ici corp̄is ē q̄ dū mandu
catur a fidelibꝫ tūc augmētatur et
hoc pt̄ pbari explicite vna rone pulchra
similitudine dn̄a virtute ¶ Primo pro
batur h̄ mirabile ea rone q̄ dū mandu
catur corp̄ xp̄i nō ip̄m ut alius cibus
i manducante conūtitur Sz eq̄uso man
ducans spualit̄ i h̄ mutatur Quam man
ducante se dn̄s sui corp̄is mistici mēbrum
facit & sibi ip̄i eū incorporans cū suo
corpore q̄ de virgine suscepit q̄ vnū
efficit ·i· Cor· x· Unū corpus multi
sum̄ qui de vno pane pticipam̄ Ideo
Comendauit xp̄s in hoc sacramēto carnē
et sanguinē suū q̄ & facit nos ip̄os
sua & nos ip̄i corp̄ ip̄i9 facti sum̄ Ca
ro enim nr̄a carni eī9 vinita & incor
porata vnū cū illa efficit Osee xiiii
Conūtent sedentes in vmbra eius
viuent tritico q· d· fideles viuent
tritico i· dn̄ici corp̄is sacramēto Sacra
mentū ḡ vmbra ē q̄ dat se ibi
nō in sua luce ß in velamine Sic
comedentes conūtūt q̄ i corp̄ xp̄i
mutantur & sic patz dū multi fideliū
comedūt corp̄ xp̄i et in h̄ ip̄i mu
tant̄ et mēbra eius efficiunt Sic
corpus xp̄i dū manducatur augmen
tatur ¶ Scdo pbatur illud similitudine
humane sciē Quam q̄nto magis homo

sciam suā alijs distribuit tanto magis
ipa scia crescit Mt· xxv· Dn̄e duo ta
lenta tradidisti michi ecce alia duo
sup lucrata· Vocat̄ scia ē nobilis cuius
possessio que auara designat posses
sione nō publicata clabit et distributa
suscipit incremētū Similit̄ dn̄a sapi
ē carnata mētes ē cibū donata sapien
tes eos facit et in se q̄ eā comedūt
quos similes sui efficit & sic dum
comedit nō minuitur ß augmētatur ¶
Tercio pbatur idem dn̄a virtute Sic
enim in veteri & in noua lege panis ma
terialis p dispensacōem dei datus ad
edendū hōibus nosit̄ creuisse Sic
mistice i eccia panem fideliū mandu
care eadē virtus solet augmētare
De pane tpe Helisei q̄ iiii Re· iiii· Vir
q̄dam tulit Heliseo xx· panes or
deaceos & dixit ministro suo Da ppl̄o
ut comedat Rn̄dit minister q̄d hoc
ē ut ponā corā centū viris Rur
sum ille ait Da ppl̄o ut comedat h̄
enim dicit dn̄s comedet et sup erit
posuit corā eis qui comederunt et
sup fuit iuxta vbum dn̄i De eodem
tempe saluatoris Mt xiiii· Jo· vi·
Dixit Jh̄c discipulis suis Date eis
manducare Rn̄dit ei Nō habemus
nisi qinqꝫ panes ordeaceos & duos
pisces Sz hec q̄d int tantos Erāt
aūt qinqꝫ milia virorum exceptis mulierib9
et puulis & acceptis panibus Jh̄c
benedixit fregit dedit discipulis
suis & discipuli dederūt turbis et
manducauerūt oēs & saciati sunt Collige
runt ḡ & impleuerunt xii· cophi
nos fragmētorū qui sup fuerunt

dignis qui manducaverant. Dic quod quidam
panis materialis sic adquirit in cena pa
nis misticus virtute divina edendo cre
scit Ephes. iiij. Crescamus in illo per omnia
qui est caput nostrum Christus, id est simus Christo
similes per omnem virtutem ut sic ipse
crescat per nostrum profectum ex quo totum
corpus compactum scilicet per fidem et connexum
per caritatem in mensura unius cuiusque membri
augmentum corporis in edificationem
sui in caritate Eccl. ij. Qui timent deum
preparabunt corda sua et in conspectu illius san
ctificabunt animas suas Glo. Felix anima
que cottidie mundat cor suum ut habita
tore deum cuius possessor nullius eget
bono quod omnium bonorum in se auctorem
habet Augustinus adversa novitate penitentis
talis sententia proferetur ut se indignum
iudicet participatione corporis et sangui
nis domini quod ad tempus per ecclesiasticam disci
plinam a sacramento scilicet celestis panis
separetur indigne enim accipit si tunc
accipit quando debet agere penitenciam id est quando in
cipit. Sic prius se iudicet et sententiam
prime se exerceat et quasi iudicatus non
iudicetur a domino. De sacramentali ma

Circa sacra
mentum domini
ducatione tamen qualiter
indigne manducant
mali et dolosi.

corporis advertendum est modus manducationis
et hic est triplex scilicet sacramentalis tantum
spiritualis tantum sacramentalis et spiritua
lis simul. Ad hoc sane intelligendum
sciendum quod in misterio altaris duo sunt
scilicet sacramentum et virtus sive res sacra
menti. Sacramentum ut dicit Augustinus duo
bus constat scilicet visibili panis et
vini specie et invisibili carne Christi

et sanguine. Virtus vero sive res sacra
menti est remedium adversus dampnationem mortis
eterne. Hanc virtutem sacramenti credide
runt et spiritualiter gustaverunt omnes
salvati ab origine mundi et cottidie
gustant omnes boni tamen. Sacramentum
vero altaris et visibilem speciem panis
cum carne Christi manducant soli tamen
et hoc tam boni quam mali. Sed modo
dissimili quia mali manducant sacramen
tum tantum id est sub visibili specie panis carnem
Christi sed non manducant virtutem sacra
menti spiritualem et salutem ad vitam
eternam. Boni vero manducant utrumque si
mul scilicet sacramentum et virtutem sacramenti
Colligitur ergo triplex modus manducandi
Christum primus sacramentalis tantum. Secundus spiritua
lis tantum. Tercius sacramentalis et spiritualis
simul. Primo modo manducant mali
tamen. Secundo vero non manducant et tamen
manducant. Tercio vero manducant et
manducant. Primus modus manducandi
corpus Christi est sacramentalis tantum quomodo
mali Christianorum manducant et tamen non ma
ducant quidem quia corpus Christi sacrame
taliter sumunt sed tamen non manducant quia
virtutem spiritualem scilicet salutem anime non perci
piunt. Eccl. vj. Est aliud malum quod
vidi sub sole et eidem frequens apud ho
mines. Vir cui dedit deus divicias
et substantiam et honorem nec tribuit ei potesta
tem ut comedat ex eo. In cap. x.
Non potestis mense domini participes
esse et mense demoniorum. Glosa. Est
quidem in peccatoribus et indigne sumen
tibus vera Christi caro et verus sangwis
scilicet veritate essenciali non
salubri efficacia. Et Augustinus. Qui discordat

De sacramentali manducatione tamen qualiter indigne manducant mali et dolosi

a xpo non manducat carnem eius nec bi-
bit sanguinem eius et si tante rei
sacramentum cottidie sumat sibi ad iudi-
cium discordat a xpo qui cordis affectum
ab eo auertens ad peccatum conuertens et talis
infelix valde dici potest adeo cum magis
bonum frequentius venit et nullum commodum
spirituale lucrum percipit. Huius modi cum
qui venerandum corpus in peccato mortali ore
polluto sumentes cordis affectum ad in-
fluenciam virtutis bonitatis eius seris
suis immundis et duris quasi luto et la-
pide claudunt. Eze. xiiij. Posuerunt in-
mundicias suas in cordibus suis et
ydola sua scandalum iniquitatis sue sta-
tuerunt contra faciem suam. ydolum tuum
est quod plus amas quam deum. hec in summa (?)
sacramentaliter tantum manducancium tria
sunt genera. primum maliuoli. Secundi dolosi quia (?)
vi presumptuosi. ¶ Primi sunt qui corpus xpi
sumunt in peccandi voluntate. Secundi
sunt ypocrite qui foris boni apparent occul-
te sunt praui et tamen ipsi accedunt ad
altare. Tercij sunt qui cum manifeste mali
sint tamen presumunt communicare. De duobus
primis potest hic dici de tercio in sequentibus.
De primo genere malorum communicancium scilicet de
maliuolis. ysa. 29. Appropinquat populus iste
ore suo cor autem eius longe est a me
Appropinquat ore suo per sacramenti suscepcionem
sed cor longe est per peccati voluntatem. Ta-
les enim mala sentitur (?) peccati sui adequa-
cio [illegible] xpi separato ad eternam penam
dampnacio. De primo Mt. xv. Non est bonum
sumere panem filiorum et mittere canibus
qui scilicet famem patiuntur spiritui appetitus i. mali-
uolis. Augustinus habentes voluntatem pec-
candi grauari magis dico eucharistia (?) per-

cipere quam purificari. Dicitur. Sap. i. Per-
uerse cogitaciones separant homines a deo
in maliuolam animam non introibit sapiencia nec
habitabit in corde subdito peccatis. Ad
Corinthios i. cap. xi. Quicumque manducauerit hunc
panem et biberit calicem indigne reus
erit corporis et sanguinis domini. Ambrosius
Indignus est qui non deuota mente acce-
dit ad eucharistiam aut in voluntate
peccandi manens hic reus erit corporis
et sanguinis domini. Et si ipsum acceperit
punietur. De secundo genere malorum communicancium
scilicet de dolosis sicut de ypocritis. i. Thy. 3.
In nouissimis diebus instabunt tempora peri-
culosa et erunt homines se ipsos amantes
habentes quidem speciem pietatis virtutem
autem eius abnegantes. Speciem pie-
tatis dicit glosa i. religionis qua-
lia (?) sacramenta habent cum per virtute
pietatis scilicet caritate abnegantes multa
scilicet mala opera perpetrando tales similiter
cum mala faciunt per Iude editores (?)
coram toto mundo ostendent contra bonorum
operum [illegible]. Decretum (?) Jo. xiij. Qui
manducat panem meum et leuabit contra
me calcaneum suum hec dicitur de iuda et
suis similibus scilicet de fictis (?) domini [illegible]
[illegible] Glosa. Qui manducat panem meum
ut non proficiat sed ut lateat ille
calcabit i. tradet. Cum quis uult latere
in peccatis suis sub pulchra specie Reli-
gionis et communicacionis simul efficiatur
et socius Iude traditoris domini. Deut. xij (?)
Exo. i. [illegible] ne sis incredibilis timoris
dominum et ne accesseris ad eum duplici
corde nec filiis ypocrita in conspectu

hominum ne forte revelet deus absondita
tua et in medio synagoge elidet te
qui accessisti maligne ad dominum et cor tuum
plenum est dolo et fallacia. Naum iii.
Ecce ego meretrix speciosa super dominum i. anima
foris pulchra intus immunda et revela
bo pudenda tua in facie tua et ondam
gentibus nuditatem tuam et cunctis re
gibus ignominiam tuam et iaciam te super
abhominaciones tuas et contumeliis te
afficiam. Mat. xxiii. Ve vobis ypo
crite qui similes estis sepulchris de
albatis que a foris apparent hominibus spe
ciosa intus autem plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcitia et putredine
dine et fetore. Sic et vos a foris
quidem apparetis hominibus iusti intus
autem estis pleni ypocrisi et amore vane
laudis iniquitate et cupiditate tempo
ralium et odio veritatis et ideo predicat
Ve vobis i. eterna bonorum consorcium
inseparabiles perfecto. Levitici vii. Ista
polluta ypocrisi intellige que comedit
de carnibus hostie pacificorum i. corporis
christi que oblata est domino peribit de populis
suis i. eicietur de salvandis ad dampn
nacionem eterne mortis etc. De reme

Sed contra dio mali quod potest fieri bonum

ista tam magna mala dat leve
remedium divina clemencia scilicet de malo fi
eri bonum quod nolle facere est demencia. Mt. xii.
facite arborem bonam et fructum eius bo
num. Aug. O homo quid fecit tibi vita
tua quam inter omnia bona tua solam vis
esse malam. Non domum non nummum non pare
non villam non tunicam denique non caligam.
Obsecro te pone vitam tuam caligi
tue ut inter cetera bona tua vitam ve
lis esse bonam. Item Aug. Multi dicunt si
deus vellet boni essemus sed melius noluit
dico ut essetis quod ipsi velletis. Et boni
non infructuose. Et mali non impune. Et
quod homo sit bonus facit cum ea bona. Si
pene debite relaxacio divine gracie respi
cio. Eterne glorie adepcio. De i. 3. Reg. i.
Si fuerit vir bonus non unus quidem ca
pillus eius in terram cadet i. ab omni pena
erit immunis. Eze. 33. Si dixero impio
morte morieris et egerit penitenciam de peccato
suo vita vivet et non morietur. De 2. Ps.
Benefac domine bonis et rectis corde. Prov. xii.
Qui bonus est hauriet sibi graciam a domino.
De 3. Mt. 25. Euge serve bone et fidelis
Euge bone. Gaude sic bone quia in pauca
fuisti fidelis i. bonus que tibi commisi bo
ne egisti et super multa te constituam scilicet bo
na eterna gaudii intra in gaudium ut scilicet exon
ces gaudio perfrueris. Ps. ii. Venient
in syon laudantes et leticia sempiterna
super capita eorum quia ibi eterne leticie erit
in deum regis sui contemplacione. Jer. 31.
Venient et laudabunt in monte syon et
confluent ad bona domini. Tunc letabitur
virgo in choro. Iuvenes et senes simul
virgo beata cum precentrix in choro celesti
Iuvenes sunt omnes beati. Senes angeli
ipsi simul deum laudabunt et in omnibus
bonis eius sine fine gaudebunt etc. De 3°
igitur indigne communicancium scilicet de prae

sumptuosis

Deterrio genere malorum
indigne communicancium est hic dicendum
i. de presumptuosis qui se non timent com
care vel celebrare in magnis criminibus
et manifestis. Ps. Appropinquant super me no
centes ut edant carnes meas. Appro
pinquant ore non corde dei sub specie verbis non
bonis operibus accipiendo stipendia non
reddendo servicia debita quia Cor. xi.

Qui manducat et bibit indigne etc.
.i. valde malum est illi. Unde sciendum quod
duplex est effectus corporis domini scilicet bonitas
quo ad bonos et severitas quo ad malos
et tamen ipse semper immutabilis et bonus
in se manet. Sed iusto iudicio effectus eius
mutatur in illis qui eo male utuntur. Augustinus
Dicta malis possunt obesse quia qui mandu-
cat corpus eius indigne iudicium sibi
manducat. Non quod res illa mala sit
sed quia malus quod bonum est accipit. Cuius
rei exemplum evidens est in sole et in vino. Ista
eandem potestatem solis lucem quam sanus oculus
ad delectationem ex suscipit ad pertur-
bacionem et vinum quod sanus homo ad iocun-
ditatem et confortacionem febricitans accipit
ad maiorem infirmitatem vel forte ad mor-
tem. Glossa i. Corinthios i. Petrus et Iudas
ad dominicam cenam pariter accesserunt quam
Petrus ad vitam accepit. Iudas vero ad
mortem. Hinc est quod indigne communicantes
tria mala sequuntur scilicet magna culpa dei
offensa multiplex plaga. ¶ Primum malum
presumptuose communicantium est magna cul-
pa. Ieremias. Numquid carnes sancte auferent
a te malicias tuas. ypo. Qui prelati
vivunt in ecclesia et communicare non desinunt
putantes se tali communione mundare di-
cunt vel ademendacionem perfecte sibi di-
cente apostolo Quid est quod dilectus meus in do-
mo mea facit scelera multa. Numquid car-
nes sancte auferent a te malicias tuas quasi
dicat non auferunt sed augmentant. Huius culpe
triplex est ratio scilicet prava intencio deo prep-
tera transgressio gravior ingratitudo. Pri-
ma vero culpe presumptuose communicantium
prava intencio actionis enim voluntarie
triplex est radix seu principium vel natura
vel deus vel libido. Omnis actio radix
cuius est natura vel virtus bona est cuius

aut radix libido mala est. Sed eius
qui est in peccato mortali sciens et sumit
corpus Christi non potest esse radix natura vel
virtus quia neque natura neque virtus aliquo
modo docent ut quis aliquam rem tam preci-
osam tam venerandam in loco vel vase re-
ponat immundo. Unde peccator qui corpus
Christi sumit et ponit in ore et corpore
polluto est radix non natura vel deus sed li-
bido i. prava intencio ut lucri temporalis
vel vane laudis vel alicuius decepcionis.
¶ Secunda vero culpe istorum est divini
precepti transgressio. Sicut enim deus in statu
precepti transgressionis ascendendum eo
innocentie lignum vite ascendendum...
cessit et in statu culpe prohibuit sic
nobis in statu bono corpus Christi concedit
et in malo prohibet. Matthaei vii. Nolite sanctum
dare canibus i. immundis peccatoribus.
Levitici 26. Homo qui habuit maculam
scilicet peccati non offerat panes deo suo nec
ad ministerium eius accedat. ¶ Tercia vero
culpe istorum est maxima ingratitudo quia
si aliquis bonis dominum a quo accepisset quidquid
boni haberet et insuper cum morte sua
de suspendio eterno liberasset eundem
dominum in stabulum immundissimum invitum
sic violenter duceret et ibi conculcaret
et rursum accidet tanta ingratitudine
peccant qui corpus Christi sumunt in peccato
mortali. Psalmus Retribuebant mihi mala
pro bonis et odium pro dilectione mea. Et
conculcaverunt me inimici mei tota die.
Hebreos x. Quanto putatis meretur supplicia
qui filium dei conculcavit et sanguinem
testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus
est per interitum Christi. Ambrosius Christum ille conculcat
qui libere peccat absque timore
et pena et qui eo indigne participat.
Idem Qui indigne Christum sumit idem
est ac si interficiat. Augustinus Quid

temarium quod quia nepharium est ouiciens
manibus i temarare virginis tractare
filium eius audiens supsicret aurium
eius oculis non ostendet ad intuitum Due
eius oculos non ostendet admittitur vbi mundi
meris non rapet in excessu vbi mudi
pau mittit in sterquilinium Ergo cum in
nubus est detestabile modo pollutum quod in
lutum mittit dei filium etc. Decima in

Secundum malum indignorum

Secundu malum indignorum
ipsorum est magna offensa dei Zach
.i. Ira magna ego irascor super gentes
opulentas quia ego iratus sum parum ipsi
vero adiuuerunt in malum Gentes dici possunt
omnes qui spiritualiter conuersi non sunt et gen
tes opulente quia omnodas opes sibi
voluit habere ut opes mundi opes pecca
opes dominici sacramenti huius deus iratus
est quia parum quia peccant in proximum et certa
valde multum quia peccant indigne male
sumendo eius sacramentum .i. Reg. ii. Si
peccauit vir in virum placari ei potest deus
Si autem in deum quis orabit pro eo Glo.
quanto maior gloria tanto maior offensa
Malach. i. Ad vos sacerdotes qui despicitis
nomen meum et offertis super altare meum
panem pollutum Glo. Corripit sermo diuinus
episcopos et ministros ecclesie negligentes et
omnes qui Christi nomine censentur cur nomen eius
despiciant quibus aperit etiam offensis quod
panem pollutum offerunt polluit enim panem
.i. corpus Christi qui indignus vadit ad
altare et ad mensam domini scelerata
voce scelerato opere despicit Et dum
sacramenta violantur ipse cuius est sacra
mentum violatur Tercium malum est
triplex et quibus plaga exemplum dei
vindicta. Sic enim abanciam filiis Israel

Maximum erat peccatum et pessimorum causa ma
le dictum quia per ydolatriam deum preciderunt
et postea iudeis tempus quod Christum non susce
perunt Sic modo hominibus maius est peccatum
quod indigne suscipiunt Glo. super Deut. ix.
Creator omnium per carnacionis sue misterium
iudeam visitare dignatus Sed quia non cognouit
tempus visitacionis sue in gentibus
fecit. Inter ipsam dat Nouissime Romanis
ipsam tradam et venient super eam omnia
que maledictum quod in libro legis scripta sunt
Sic huius qui graciam dei in gratiam accipiunt
eterna est dampnacio Si enim quis irritam
faciens legem Moysi sine vlla miseracione
moritur quanto deteriora meretur supplicia qui
filium dei conculcauit et sanguinem testamenti
pollutum duxerit Circa hoc triplex malum
in venit salubre remedium quod est pure vite
correctio .i. Cor. xi. Quicumque manducat et
bibit indigne iudicium etc. Et post pa
ca sequitur quod si nos metipsos iudicaremus
.i. corrigeremus non vtique diiudicaremur Aug.
ascendat homo aduersus se tribunal mentis
sue cogitatu in corde iudicio assint cogita
et testis conscientia et carnifex timor dei inde
quidem sanguis ac confitentis placrimas per
fluat et sententiam prime se exercat ut ascen
iudicatus non iudicetur a domino .i. non puniatur
peccata enim siue parua siue magna impunita
esse non possunt quia vel homine puniente vel
deo iudicante plectantur Cessat autem vin
dicta diuina cum confessio vel correctio precedit
humana et sic accedit ad diuinam regalia
conuiuium et cum eo adimit eterne dampnacionem etc.

De plagis indignorum

Tercia De plagis indignorum
supplicia sunt triplices plagas merentur
indigne communicantes Prima est mitia donorum
bonorum spiritualium Secunda sterilitas temporalis
siue carestia temporalium Tercia pestis

corporis et sanguinis domini. ¶ Decima plaga Tren. i. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius quia vidit gentes ingressas sanctuarium tuum de quibus preceperas ne intrarent ecclesiam. Glo. hostis antiquus scilicet dyabolus ad desiderabilia ecclesie manum mittit et spiritualem ornatum aufert in membris suis fidem contaminans fidei retinendis i. que in baptismo data et doctrina corrumpens corpus et sanguinem domini indigne contractans et vasa preciosa i. oves Christi quasi lupus devastans. Et cum tanti Christi mali redduntur quia gentes i. carnem amantes Christi crucifixione non christianos ministri altaris efficiuntur. ¶ Undecima plaga. Deut. 28. Si audire nolueris vocem domini dei tui ut facias omnia mandata eius venient super te omnes maledictiones iste. Maledictus fructus terre tue armenta boum tuorum et greges ovium. Mittet deus super te famem et esuriem et increpacionem in omnia opera tua. Hec plage venient. Nunc si audire nolueris mandata dei tui super percipere de corpore domini indigne communicando secundum d. Levit. Homo qui habuerit maculam peccati non offerat panes domino suo nec accedat ad ministerium eius. Gen. 3. Quia comedisti de ligno ex quo preceperam ne comederes maledicta terra in opere tuo spinas et tribulos germinabit tibi. ¶ Duodecima plaga. i Cor. xi. Quicumque manducaverit hunc panem et biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini. Glo. reus erit i. mortis Christi penas dabit i. ac si Christum occiderit punietur. Cor. et sequitur probet se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat indigne iudicium sibi manducat

et bibit i. dignus fit dampnacione mortis et multi alii propter scelus suum sepe puniuntur et feriuntur. Cor. sequitur Ideo inter vos multi infirmi et inbecilles et dormiunt multi i. sompno mortis. Ut dicit Glossa ut plaga abusitate Num. xi. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. Et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimia.

De remedio contra mala

Sed ecce contra has plagas et omnia dicta mala triplex remedium ostendit scriptura. Primum est correctio malicie per superiorum disciplinam. Secundum mutacio per superiores incorrigibiles per remocionem propter iusticie districtionem. Tercium emendacio vite per penitenciam voluntaria. De primo Mal. iii. Ecce venit deus qui ignis conflans super purificans et purgabit filios Levi i. ministros altaris. Et erunt domino offerentes sacrificium in iusticia et sic vindicte placatus mitigabit iram eius. Eze. vii. Iudicabo te iuxta vias tuas et ponam contra te omnes abhominaciones tuas et non parcet oculus meus super te et non miserebor. Glo. Sic medicus incidit non parcit ita deus. Unde ego percuciam et ego sanabo et flagellat deus omnem filium quem recipit. Luc. xiv. Compelle intrare et sic deus per iustos prelatos non parcit vicia corrigendo ut parcat iram suam mitigando. Iere. li. Ecce ego ad te mons pestifer dicit deus qui corrumpis universam terram. Mons est superbus qui inflatus est in malicia sua pestifer i. cum omnibus pestibus. Extendam manum meam super te iuste vindicte et evolvam te de petris

infide fratribus. Eze. 20. Judicabo vos dicit
dominus & subiciam vos sceptro meo et eligam
de vobis transgressores & impios. s. ad
abiciendum qui in malo perseuerant vel in
corrigibiles dicit Glo. ut secundum loco eorum
ipsi resipiscant. Ysa. 1. Heu ego consolabor
super hostibus meis & convertam ma
num meam ad te & excoquam ad purum scoriam
tuam & auferam omne stagnum tuum et
restituam iudices tuos sicut fuerunt prius
et consiliarios tuos sicut antiquitus. s. tempore
Moysi & Machabeorum & apostolorum. post
hec vocaberis ciuitas fidelis & urbs iusti
cie. Eccl. 10. Regnum de gente in gentem
transfertur propter iniusticias. Mt. 21. Auferetur
a vobis regnum dei & dabitur genti faci
enti fructus eius. de hoc Dan. 1. Mach. 4.
Et cogitauit Judas de altari holocau
storum quod prophanatum erat quid de eo faceret
& vidit illud consilium bonum ut destrueret
illud ne forte esset illis in obprobrium
quia contaminauerunt eum gentes & demoliti
sunt eum & posuerunt lapides in monte do
mus in loco apto quousque veniret propheta
et responderet de eis & receperunt lapides
integros secundum legem & edificauerunt altare
nouum secundum id quod fuit prius. Glo. ibidem. al
tare holocaustorum est fides pura doctri
na recta & conuersacio bona prepositi ministrorum.
Si hoc altare si prophanatum fuit here
tica prauitate ut symonia vel alia vel
scelere in iniquitate tamen destruendum
erit a sacerdotali dignitate deponendum
ne forte in obprobrium sit sancte ecclesie vel
habeat iniquos & facinorosos rectores qui
diabolica astucia seducti sunt. Unde dominus
suis discipulis dicit. Vos estis sal terre
quod si sal euanuerit in quo salietur ad nich
ilum valet ultra nisi ut proiciatur foras &

conculcetur ab hominibus. Deposito sic propha
nato altari ministro reponi debent la
pides illi in monte domus in loco apto
donec veniens propheta respondeat de eis.
Omnia peccantes redigi debent sub penitencia
donec per suos doctores diiudicetur promisso
crimine quiescens satisfaccio perfecta compleatur
aut eorum lapides integri secundum legem re
stitui debent ut fiat altare nouum secundum
id quod fuit prius quia homines fide katholica
sancta scripturarum in bonis moribus imbuti
religiosi in loco regis. Unde ceciderunt
preuaricatores subrogari debent secundum auc
toritates utriusque diuine legis ut sine
reprehensione in nouitate vite & norma
iusticie exhibebant ministerium domino in sancta
ecclesia quam sibi acquisiuit proprio precio. sanctus
suam sponsam non habentem maculam neque ru
gam. Accingite vos sacerdotes et
ministri altaris cingulo penitencie & plangite
puro corde ululate in confessione & oracione
ingredimini in ecclesiam pro peccatis. Unde exposicio
pro culpam cubate in sacco. i. delictis quibus
offendistis prauitate austeritate compensate
ut iram dei possitis mitigare. Je. 18.
Si penitenciam egerit gens a malo suo agam
et ego penitenciam super malo quod cogitaui
ut facerem ei & si cessabit causa culparum
per penitenciam cessat effectus plagarum pro dei
ira & sic homo quando dignus ad
suscipiendum corpus domini & ad vitam
eternam peruenit. Aug. dicit hoc pertinet
ad virtutem sacramenti non ad visibile
sacramentum qui s. manducat intus non qui
premit dente & hoc quod apostolus loquitur
tamen dicit de bonis. Omnes eandem escam
spiritualem manducauerunt sic manduca
uit et manifestauit proprium apostolus. 1. Thy.
3. Manifeste magnum est pietatis sacra
mentum quod manifestum est in carne ...

ficatu in spu apparuit angelis et predica
tum est gentibus creditu est mundo assump
tu est in gloria. Sacramentu pietatis est
propter manifestatu est in carne assumpta
iustificatu in spu i. propter visus est a q
de spu sancto conceptus apparuit angelis q
ex eo presciunt et veritate abscondi
tam didicerunt predicatum est ab aplis
Creditus est in mundo quia tam necessariu
erat homi quod eo carere non potuit. Vn
ta magis bonu emet non habuit Quo ta
tam iustu debitu quibus debet homo bo
nis soluere et elaboret ut ieiuniis
elemosinis oronibus lacrimis gemitibus
et opibus devotis assumi debet in gloria
ut [illegible] Qui oia regnat ut inven
sume bonis me pellet Ecc. Oritur sol
i. propter in sua nativitate et occidit in passio
ne et ad locu suu revertitur i. ad scriptum
tre [illegible] renascens in trine gyrat
primidie in ascensione et flectit in
aquilone lucis cuncta peractu in
extremo iudicii discussione qui veniet
domin et illuminabit abscondita tene
brarum et reddet unicuique iuxta sti
pendia sua scilicet minorum et miraculos
suos recitat ut in celesti mansio
nu multitudine in effabili sue lucis
dulcedine omnes beatos letificet et i
pleat sine fine Amen.

De dulcedine spiritualis manducationis

Gustate et videte quoniam suavis est
dominus i. valde dulcis. ps. vel a
Simile dico autem supra de duobus que
in spirituali manducatione sunt s. de ap
petitu et de masticatione hic de est
delectatio i. de spirituali delectatione. Tercio
igitur debemus in cibo spirituali spiritualiter
delectari in eterna dulcedine que sit dicta
de predicta masticatione. Iob. 28. Tra
hitur sapientia de occultis i. sapor divi
nus de sacramentis i. sacris secretis. Ysa.
lv. Audite audientes me et comedite
bonum et delectabitur in crassitudine ani
ma i. in dulcedine spirituali. Itemque Exo.
3. Moyses pascebat gregem [illegible]
cum minasset gregem ad interiora deserti
venit ad montem dei Oreb quod interpretatur
mensa et signat excellentiam divini sapo
ris quam cum [illegible] suos et cogitationes ab
exterioribus ad interiora deu querendo
[illegible] Paul. dubie mensa dni in spirituali dul
cedinis sapore invenit. Sap. I.
Sentite de dno in bonitate et in simpli
citate cordis querite illum quoniam in
venitur ab hiis qui non temptant illum
Temptat autem illum deum qui querit dul
cedinem spiritualem in carnalibus et se
cularibus ubi non est. Iob. 26. Sap.
Ubi invenitur non invenitur in terra suaviter
vivencium i. sapor divinus. Sap. 8. In
trans in domum meam ab exterioribus s.
recedendo ad interiora conquiescam cum
dei sapientia. Non enim habet amaritudinem
conversatio illius nec tedium convictus illius
sed leticiam et gaudium et in amicitia
illius delectatio bona. Hec dulcedo
spiritualis quedam est pregustatio gaudii
celestis valens contra tria
mala que sunt in mundo. Ubi enim est
ista dulcedo in delectabilis [illegible]
[illegible] amaritudo in adversis sustine
dis [illegible] ymago in bonis faciendis
[illegible] i. pe. 1o. Aque furtive dulcio
res sunt et panis absconditus sua
vior. Pro. hic ista est dulcedo quam
[illegible] predico. Iob. 24. Dulcedo illius
vermes. Ioh. 23. [illegible]

i. leticiam mundi vel carnis delectacionem
qui blanscit et cum splenduit in vitro
color eius i. cum est dulcedo i. pulchri-
tudo eius vana arescit, postea mordebit bla-
de et in novissimis mordebit ut co-
luber Eccl. 9. Sic pisces hamo ca-
piuntur sic homines tempore malo. Extra foris
delectat sed aculeus intus perforat. Job 21.
Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad
inferna descendunt. Dicit psalmista: Hoc mare
magnum et spaciosum quia sicut in hoc mundo
magna est et multa amaritudo. Jer. 9. Ci-
babo populum istum absinthio et potum
dabo eis aque fellis. Job 14. Homo na-
tus de muliere brevi vivens tempore re-
pletur multis tribulacionibus in corpore. Item
Mt. 19. Dixit deus cuidam diviti: Vade
et omnia que habes vende et da pauperibus et
habebis thesaurum in celo et sequere me. Et
contristatus ille abiit merens. Greg.
Gustato spiritu desipit omnis caro. Philip.
3. Que michi fuerunt lucra arbitratus sum
propter Christum detrimenta propter quem omnia ar-
bitratus sum stercora. De isto Aug. 9.
displicebat ei quod agebat in seculo
pre dulcedine dei. Aug. Deus quam
subito michi amara facta sunt que prius dul-
cia videbantur. Eiciebas enim et eici-
ebas ea a me et intrabas pro illis omni
luce clarior omni suavitate suavior
omni dulcedine dulcior. Deut. 33. In-
undacionem maris quasi lac sugent
i. boni repleti dulcedine spirituali
sicut amaritudine mundi. 4 Reg. 2.
Heliseus misit sal in aquas ama-
ras que in dulces verse sunt. Sic
Christus sapore spirituali sanat amari-

tudinem mundi. Hinc Stephano lapides
torrentes dulces fuerunt et multis sanctis
ardentes prune, Laurentio teste, ignes
fuit suaves tamquam rose. Hinc multi boni
gaudent in tribulacione. Jac. 1. Omne
gaudium existimate fratres mei cum in temp-
taciones varias incideritis. Glo. Ne in-
dignemini si mali in mundo florent si
vos premimini quia non est proprie dignitatis
in temporalibus exultari sed pocius despici.
Quasi nichil habent in celo, vos nichil
in mundo. Unde illud bonum ad quod tenditis
quicquid in via gerat gaudere debetis. ¶
Tercium circa spiritualem manducacionem
notandus est effectus huius manducacionis
et hic est triplex scilicet peccatorum remissio
ab eterna morte sanacio unde corpus Christi
ad salutem participacio eterna. Etiam si
cum de te dant sine sacramento. ¶ De primo
panem nostrum cotti- i. cibum nostrum spiritualem
da nobis hodie et dimitte nobis debita
nostra. Amb. Qui manducat spiritualiter
virtutem carnis et sanguinis Christi dicitur
sumere et vere manducare quia ipsum corpus
Christi efficacia cottidie sumitur in re-
missione peccatorum. Aug. Patres nostri eandem
escam spiritualem manducaverunt quam et nos
corporalem. Unde aliam i. manna significa-
bat Christum et eandem credentibus efficit.
Alii vero qui non crediderunt manducave-
runt et mortui sunt eternaliter. Moyses non mor-
tui sunt et alii quare quia cibum visibilem
spiritualiter intellexerunt spiritualiter esurie-
runt spiritualiter gustaverunt ut spiritualiter
satiarentur scilicet ab eterna morte. Sic
et nos spiritualiter manducando ab eterna
morte liberabimur. Aug. Nulli dubium

est tunc quod quis corporis christi sanguinisque totaliter
participare sicut quando membrum christi efficitur
nec alienari ab illius panis illius quo quo-
que calice si antequam illum panem edat
de hoc seculo in unitate corporis christi constitutus
abscedat quod illius sacramenti beneficio non
privatur quando ille hoc quod sacramentum significat
invenit. Invenit christi homo quod sacramentum
significat quando membrum christi efficitur et hoc est
fiet quando credendo et amando spiritualiter
manducat quod sic in corpus christi vere commu-
tetur ut cum ipso eternaliter vivat. Sap.
xij. O quam bonus et suavis est domine
spiritus tuus in nobis qui scilicet fluit in nos
de tuo corpore. Augustinus participatione corporis
et sanguinis homo vivit non sumendo
tamen sacramentaliter quod et mali faciunt
sed pertingendo usque ad spiritus partici-
pationem ut in corpore domini tamquam mem-
brum maneat et eius spiritu vegetetur.
Eccl. ij. Laudavi igitur leticiam quod non
esset bonum sub sole nisi quod comederet et biberet
atque gauderet. Expertus sum plurima
genera gaudiorum et delectationum carnis
et mundi et hec omnia vanitas et finis
eorum meror et luctus. Sed laudavi pre om-
nibus leticiam veram et testor hoc genere
hoc genere et quod non esset homini bonum sub
sole id est melius in hoc mundo nisi quod come-
deret scilicet panem qui de celo descendit id est
corpus christi et biberet scilicet vinum quod leti-
ficat cor hominis id est sanguinis domini atque
gaudere in domino in spiritu. j. Cor. x. Unum
corpus multi sumus qui de uno pane parti-
cipamus. Quidem nos efficimur corpus christi non ~~[illegible]~~
illud in nobis sed nos in illo quemadmodum est

plici similitudine probatur. Prima sumitur
de virtute mutui amoris. Secunda de vir-
tute rei maioris. Tercia de virtute
surculi arboris. Prima similitudo mu-
tacionis in corpus christi sumitur de virtute
mutui amoris. Hec est enim vis amoris
transformare cor amantis in amatum id est amati
fortune prospere et adverse assimilari.
Eccl. vj. Amicus fidelis id est fidelis erit
tibi coequalis id est condolet tibi in adversis
et congaudet in prosperis. Hugo. Ea
vis amoris est ut talem te esse
necesse sit quale illud est quod amas et
cui per affectum iungeris in illius simili-
tudinem ipsa quadam societate dileccionis
transformaris. Hinc cavendum est ne
quis amet quod malum est. Osee ix. Facti
sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt.
Augustinus. Necesse est te fieri simile ei quod
amas. Carnem amas caro eris, terram
amas terra eris. Quid amplius dicam
deum amas deus eris. Cant. viij. Pone
me ut signaculum super cor tuum super
cor tuum sicut super ceram calidam puram
et mollem apta suscipe in ipsam
ymaginem. Dicit ergo cor calidum
amore dei purum mundicia sui molle
pietate proximi. Corpus christi ut
sigillum ponitur non ut ipsum quod immuta-
bile est in nos mutetur. Sed nos in yma-
ginem bonitatis eius transmutemur.
Secunda similitudo ad idem sumitur
de virtute rei maioris. Nam si
ad guttam aque magnum vas vini
fundatur virtute magnitudinis vini
aqua existens in illud mutatur. Sed
virtus deitatis corporis ineffabilis
magnitudinis et nos minimum ...

qui respondit illi ipse Magnus deus et
magna virtus eius et magnitudinis eius non
est finis. Quidam [illegible] tamquam incredibi-
lem te. Magnitudo itaque virtutis et
dulcedinis christi infusa exiguo et
parvuli cordi nostro vincit illud et quasi de
fice facientes in illa convertit ut tamen
non mutamus corporibus nec nobis ipsis
sed ipsi christo in voluntate sermone bona
conversatione simus similes. ipse deficit
in salutari tuo anima mea. Tercia simili-
tudo ad idem sumitur de virtute rami
arboris. Hec est proprietas surculi
boni arboris si trunco inseratur etiam
silvestri quod naturali virtute prevalens illi
amaritudinem in sua dulcedine et
virtute convertit et similem sibi fruc-
tum boni perfice facit. Sic corpus
christi nobis insitum defectus nostros cura-
tiat et in sua nos bonitate trahit
ut quales flores frondes et superficie
facit fructus tales et nos proferre fa-
ciamus. Sunt fructum erumpit quod cor
fide virtute corporis christi propria ama-
ritudine relicta simile christo spirituales
frondes flores et fructus virtutum
et bonorum operum facit. Unde dicit
est Augustinus. Cibus sum grandium cresce
et manducabis me nec tu me mu-
tabis in te sicut cibum carnis tue sed
tu mutabis in me. Canticorum ii. Trahe
me post te quasi permutando in te vio-
lenter mee dilectionis magnitudinis tue
dulcedinis virtute sermone informato-
ris ut non maneat in me radix
amaritudinis sed prevaleat operando
in me deus et dulcedo tue bonitatis
Galatas ii. Vivo ego iam non ego
vivit autem in me christus. quasi dicit. Sicut
ut vixi male non vivo sed ut christus
bene cogito operor loquor et vivo donec
ad eius dulcem fruicionem perveniamus amen.

Tercia causa. De non communicantibus

Tercia causa [?] modum sacramentaliter et spiritualiter
simul manducandi consideranda est multitudo
malorum non communicancium. Cum enim ut dicitur
est supra in sermone xxxvi. Quod triplex
sit modus manducandi scilicet sacramentalis
tantum quo mali christiani manducant et
tamen non manducant et tamen manducant
Sacramentalis et spiritualis simul quo soli
boni christiani manducant et manducant
Restat addendum sufficiam quandam multi-
tudo malorum qui non manducant nec
manducant id est qui corpus christi nullo modo
in suscipiunt de ipsis in ipsis tria sunt
consideranda. Primo quod sunt eorum species. Se-
cundo qualis pena. Tercio quod remedium. Primo
sciendum quod illorum iii species sunt eorum sunt
primi infideles. Secundi negligentes. Tercii
contemptores. Infideles sunt quorum corda
per malicia valente diabolo sic excecati
sunt ut numquam possint cognoscere et credere
divina sacramenta pro salute mundi mirabili
sapiencia dei et bonitate instituta. Ne-
gligentes sunt quidam christiani qui temporalibus
et pluribus negocijs in tantum se occupant
ut sacram communionem tempore debito sumere
negligunt. Contemptores sunt qui secularibus
suis tanto amore inherent quod corpus
domini penitus parvipendunt. De primis
Exodi xii. Omnis alienigena id est infidelis
non comedet ex eo. Johannis vi. Quomodo potest hic
dare carnem suam ad manducandum. quasi dicit.
Non credimus quod possit dare et nolumus
accipere. Sapiencie ii. Erraverunt in tantum excecavit
enim eos malicia eorum et nescierunt

sacramenta dei. Mt. xxij. Misit rex servos
suos vocare invitatos ad nuptias. Ecce
prandium paravi venite ad nuptias. Illi
autem neglexerunt et abierunt alius
alius in villa sua alius ad negocium suum. Glo.
In villam ire est terrenis laboribus im
moderate incumbere. Negociare vero terrenis
Luce nimis inhiare. Actus (?) Luc. xiv. Uxorem
duxi et ideo non possum venire. i. tanto amo
ri in hec carnali et mundane voluptati
quod non curo de convivio spirituali. ij. Paral. xxx.
Preterierunt cursores cum epistolis ex regis
Ezechie imperio et principum eius invenire
cursores i. predicantes dicentes ad
dominum deum vestrum et venite ad sanctuarium
eius scilicet ad faciendum phase i. ad suscipi
endum corpus domini. Et quidam viri ac
questores consilio venerunt alius illis in
ridentibus et subsannantibus eos ut
sunt quidam eloquentes et omnes contemptores
huius sacramenti. Hester. j. dicitur vij. Cum
quod cum rex esset hilarior precepit
viri eunuchus. Glo. predicatoribus re
pletis septiformis spiritu qui se castra
verunt propter regnum celorum ut introducerent
reginam Vasti i. iudaicam plebem ut
animam ad ymaginem dei creatam coram
rege. Glo. ad convivium spirituale que venire
et ad regis imperium quod per eunuchos
mandaverat venire contempsit. ¶ Secundo
sciendum quod ipsorum repulso est pena scilicet
operum suorum commissio a regno dei ad
iudicatio ad eternam mortem condempna
cio dei. scilicet Eph. v. Oro dum
ut possitis comprehendere que sit sub

limitas et profundum. Glo. profundum
caritatis sunt ecclesiastica sacramenta que
sunt profunda et investigabilia et sunt
fundamentum caritatis sine quibus non
valet caritas. i. exteriora opera ~~man~~
~~ifestant~~ et signa caritatis. Jo.
vj. Nisi manducaveritis carnem filii
hominis et biberitis eius sanguinem non
habebitis vitam in vobis. i. veram vi
tam quecumque bona videantur non valent
ad vitam eternam. dei. sunt comparabunt
cena mea. Hester. j. Iratus rex
interrogavit sapientes suos cum
sine Vasti regina subiacet que
regis imperium quod per eunuchos man
daverat facere noluisset. Et respon
sum est ut nequaquam ultra Vasti ingrediatur
ad regem sed regnum illius altera
que melior est accipiat. Deus Jo. iij.
Qui incredulus est filio non videbit
vitam eternam sed ira dei manet super
eum i. eterne mortis sententia sive dampna
tio ut predictum est. hoc est iudicium quia lux
venit in mundum et dilexerunt homines
magis tenebras quam lucem. Erant
enim eorum mala opera. magis volunt
peccatis suis inherere quam ea relinqua
re et corpus christi suscipere et ideo sentient
iudicium mortis eterne. Num. ix. Si
quis mundus erit et in itinere non fuit
i. non habuit impedimentum necessarium
iuste et non fecerit phase exterminabitur
anima illa de populis suis quia sac
rificium non obtulit domino tempore suo pec
catum suum ipse portabit. ¶ Tercio
sciendum de ipsorum remedio quod hoc
solum est ex toto corde ad deum
converso. Eze. xviij. Si impius egerit

pri̅maz ab oībus p̅tis suis om̅is iniq̅ta
tes illi̅ no̅ recordabit̅ act. 3 petrus
penitem̅ et ꝯu̅timi ut deleant̅ peccata

Tercia sunt **De tribus motibus ad pri̅maz**
q̅ peccatore monet ad pri̅maz p̅ deus
diui sermonis timor horrende dampna
cionis atq̅ effluentissima bonitas
saluatoris primu̅ motiu̅ ad pri̅maz est
deus diui sermonis q̅ xij luc xj di
ui minuite pri̅maz egerunt in p̅dica
cione ione ecce q̅nta efficacia dn̅i
dei p̅ q̅ quasi sunt a eterna morte q̅
dampnati hinc tbus iob valde est
scaturibus op̅at malleo q̅ ꝯterit
cordis duriciam ignis q̅ p̅gat
pcti rubigine gladio q̅ separat
homo om̅e puritate de duobus pri
mis ier q̅ xx verba mea sunt quasi
ignis ardens et q̅ malleus conterens
de 3o iob q̅ viuus est sermo dei
et efficax et penet̅ oī gla. ara
et pertingit usq̅ ad sp̅e et ai̅e
et pertingit usq̅ ad sp̅e et aīe
q̅ x no̅ veni pace mittere in terram
sed gladiu̅ veni eni separe hom̅
p̅ gla. adu̅sus p̅rez et filiu̅ adu̅sus
adu̅sus p̅rez et filiu̅ adu̅sus
mrem sua ut p̅ mala eos q̅te
ciant Jer. xx maledictus qui
p̅hibet gladiu̅ suu̅ a sanguine
i. a carnalis vite m̅ p̅ hoc Jos
per missu est bellu bonu ut
corrupet pro mala a p̅ c. i. p̅
ua volu̅tate peccancium **S**ecundum
motiu̅ ad pri̅maz e timor horre
de dampnacionis luc xvj di
no̅ ꝯu̅tis pri̅maz om̅is p̅ibitis

et h̅ tbus tp̅abs homo valde cito in
morte tcdeli post modicu̅ in die iudicij
Certo mox post iudiciu̅ mittens pe
nis in fern̅ de primo luc xij. Et
ulte hac nocte repetent aiam tua
a te et q̅ parasti cui erunt repetent
demones aia̅z tua q̅m p̅ p̅modico et
vana re et p̅ p̅ua p̅ti delectacione
ea d̅pa vendidisti Et attende om̅ia
ea q̅ parasti cui erunt apo. 3. pri̅maz age
q̅ parasti cui erunt apo 3 pri̅maz age
sic eni veniam a te ta q̅ fur. i. inte
a te hora q̅ nescis i. p̅uise dyal q̅
fure cecidissimu̅. p̅. x. fur no̅ venit
n̅ ut furet et mactet et p̅dat fu
ret cpalia mactet corp̅s morte ana
ra p̅dat aiam in gehenna Glo sic
illud nesciente p̅re familias domu
fur fodit q̅ sic a spu̅ custodia ip̅s so
mit i p̅uisa mors a dyal car mo
hitaculu̅ irrupit et aiaz ad supplicia
trahit De iudicio ho. ix. x. Et fa
ciet p̅ peccatores in die visitacionis
et calamitatis ad eum fugietis auxo
iliu̅ et vbi relinquetis gl̅iaz vraz
ys lxvj Ecce ecce dn̅s i igne
veniet redde in dignacionem fu
rore suu̅ et increpacionem in
flama ignis 2 pet. 3 ad veniet
dn̅s dies sic fur in q̅ celi magno
impetu transient elementa calore sol
uent̅ p̅ aer aqua tra ignis Lu
q̅ h̅ec dissolvent̅ q̅les oportz nos
esse in s̅tis ꝯuersacionibus expectantes
et properantes i aduentu dei p̅ q̅
celi ardentes soluent̅ et elementa
ignis calore tabescent hoc sic rendi
ignis ille tribilis et facies dn̅i

iudicantis iustos letificabit reprobos
grauiter cruciabit. Sap. 5. Apparebit
dominus conspicientibus se in salute im-
pius aut conspectus iudicii et ignis
emulatio cruciatio que consumptura est
aduersarios. Ysa. 9. Conuertimini et
videbitis quid sit inter iustum et impium
Ecce enim veniet dies domini succensus
quasi caminus et erunt omnes superbi et facien-
tes impietatem stipula et inflammabit
eos. Et orietur vobis timentibus
nomen meum sol iusticie. Mal. 4. O quam
anguste erunt in die iudicii repro-
bis undique. Vnde sup. Iudex iratus
supra, horrendum chaos et patens
infernus, extra mundus ardens, intra
consciencia vires, a sinistris peccata accusancia,
a dextris demonia ad supplicia trahen-
cia. O tunc faciei conspectorem latere im-
possibile, apparere intollerabile. Osee 10.
Luc. 23. Apoc. 6. Tunc abscondent
se in speluncis et petris montium et dicent
montibus et petris cadite super nos et
abscondite nos a facie sedentis super
thronum et ab ira agni. De 3. ... dei
Mt. xxv. Discedite a me maledicti
in ignem eternum qui paratus est dyabolo
et angelis eius. In quo tamen maxima
mala notantur. Primo ab eterna vita re-
mocio omnis boni et spiritualis amissio ad
omne malum eternum intrare coactio.
Primum ibi discedite a me. Secundum ibi
maledicti. Tertium ibi in ignem eternum quo-
modo enim ille stagnum infernalis mix-
tus est intus peccatoribus criminibus. Tra-

namque districti iudicis calcabit in
die iudicii torcular calcare peccatores illa
ab ore sancte quod confundet simul in lacu
gehenne. Apoc. 14. Misit eos in lacum
ire dei qui calcatus est extra ciuitatem
i. extra statum gloriae celestem patriam
Dominus colliget quasi de quo relinquentis et ce-
teris tamen in nouum et separabit ab
illis et confundet in lacum inferni
et conflabit ad torquendos omnes sensus
et membra in quibus peccauerunt ipsi
Vnde ibi erit maximus ardor ignis
fetor sulphur amaritudo fellis. Tene-
bre horribiles fumus intollerabilis
fletuum vlulatus stridor tonitruis
vermes crudelissime mordentes de
quibus primis omnes qui accipiunt
karacterem bestie i. signum dyaboli siue
peccata sua mortalia vinum misit siue in stagnum
ignis ardentes sulphur. De 3. 18
Sustulit angelus fortis lapidem
vnum et misit in mare dicens hoc
vnum sanitas impiorum in amaritudine
stagnorum. De 9. q. 8. Filii regni ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ per dyabolum mit-
tentur in tenebras exteriores ibi
erit fletus et stridor dencium. De 5. apo.
14. Fumus tormentorum eorum ascendit
in secula seculorum nec habebant requiem
die ac nocte. De 6. Job 36.
Ecce deus magnus post eum ru-
giet sonitus et tonabit mirabi-
liter voce magnitudinis sue. De
vii. ps. 14. Tubae et sonitus ti-
nea et opinitu eius erunt vermes

p z amen dolor et tristicia cordis et
intollerabilis fames z sitis Et
Ysa· Vermis eorum non morietur z ig-
nis eorum non extinguetur Vermis male-
dictus e dolor cordis hec simul z impor-
ta et terribilis bullicio in lacu in-
fernali erunt in perpetuum balnea delecti
desiderata ludus potus z cibus hec
debent peccatorem movere ad penitenciam ut
possit evadere dampnacionem ¶ Tercium
motivum ad penitenciam est super excellen-
cissima bonitas salvatoris Ro· 2·
Ignoras quoniam bonitas dei te ad penitenciam
ducit an divicias bonitatis eius et
paciencie z longanimitatis eius contempnis
Bonitas dei probatur magna per tria
gusione peccatorum in tribus Quia si
peccatorem rogat benigne pro salute
sua z per gratia consuetudine bonum
clementer agit et cum reverencia
et per penitenciam revocat devitari dap-
nacione Jere· 3· Revertere aversa-
trix Israel .i. anima que es sponsa
et non avertam faciem meam a te quia
ego sanctus sum dicit dominus z non irascar
super peccatum in perpetuum Eze· 8· Conver-
timini z agite penitenciam ab omnibus ini-
quitatibus vestris z non erit vobis
in ruinam iniquitas vestra Quia nolo
mortem peccatoris s impii Sed ut conver-
tatur z vivat proicite a vobis omnes
iniquitates vestras z facite vobis
cor novum z spiritum novum Je· i· Je·
Vulgo dicitur Si dimiserit vir uxorem
suam et recedens ab ea duxerit

virum alium numquam revertetur ad eum ultra
numquid non polluta z contaminata erit
mulier illa Tu autem fornicata es cum
amatoribus multis .i. delectata cum vi-
ciis z tamen revertere ad me dicit dominus Et
ego suscipiam te Jere· 3· Eze· 33· Si
autem dixero impio morte morieris et
egerit penitenciam de peccato vivet z non morietur
Omnia peccata que peccavit non imputabuntur ei
Jere· 18· Repente loquar adversus gentem
s in tercia z predicare ut destruam z
disperdam illam Si penitenciam egerit
gens illa a malo suo agam z ego pe-
nitenciam super malo quod cogitavi ut facerem
ei Et sic qui non communicavit magna
pena meruit pro remedium penitencie sic
redire ad graciam z corpus christi sumere
et ad vitam eternam pervenire etc

Ex predictis
colligitur dicta dona corporis christi quoniam
tres sunt homines Quidam enim non
communicant Quidam enim indigne man-
ducant Quidam vero devote participant
Primi sunt infidelibus similes Secundi pes-
simi traditores Tercii valde felices
De primis dictum in sermone precedenti De secundis
supra sermone De terciis super 19· 21· De
consideracione sanguinis christi ut ibi tunc fundit

Venite comedite panem meum z bi-
bite vinum quod miscui vobis Prover· 9·
Christus dominus nos invitat ad salu-
tare convivium in quo preparavit preciosum ci-
bum et potum corporis z sanguinis sui
Dicto iam de corpore christi supra dicendum
est hic de christi sanguine ¶ Hic est
qui venit per aquam z sanguinem Jhesus
christus Primo notanda est consideracione
sacri sanguinis unde sciendum quod sanguis

De consideracione sanguinis christi ut ibi tunc fundit

Sm tribus modis pt ɔsiderari ¶ Primo
ut mitte pcium redempcionis fundit
Scdo ut in sacramento fidelibus sumit
Tercio ut a saluandis spualiter bibit
Primo modo ɔsideratur ab inestimabili
preciositate Circa hanc preciositatem quatuor
precipue possunt notari primu preciositatis
magne pbacio Scdm tanti pcij dan
di ro Tercium sanguinis xpi magnitu
do Quarta redemptorum sanguine multi
tudo De duobus primis pt hic dicta
et de aliis in sequenti ¶ Primo circa
preciositatem sanguinis precipue notanda
est preciositatis magne pbacio et hec
pbatur ab eius a virginali origine
a dignitate innocencie a dei vnione De
i Eccl 24 Ego quasi vitis fructifica[illegible]
in suauitatem odoris et fructus m
fructus vitis scz btē virginis
vua et vinum i corpus xpi et sang
wis vinum vel floris ortu ex flos
vitis et sanguis xpi preciosus natus
de virgine matre Consuli itaque comen
dant sanguinis xpi preciositatem et na
bilitate quod anto flore supra sit De
L. ps Captabunt in animam iusti et
sanguinem innocentem ɔdempnabunt
Quanto sanguis innocencior tanto ra
rior et preciosior i pe i Non corrup
tibilibus auro vel argento redempti
estis sz precioso sanguine dei agni in
contaminati et immaculati ihu xpi De
3 Re 13 Conglutinauit in omez do
mu vsq3 de dns i inseparabiliter
in vnum cum hominis nam s animam
corpus et sanguine Act 20 posuit

nos sibi sub rege Ecclesiam dei qua
acquisiuit sanguine suo igitur sanguis
xpi vere est sanguis dei et eo tam
preciosus quod vna gutta plus valet
quam totus mundus ¶ Secundu circa precio
sitate sanguinis xpi precipue notandus
est tanti pcij ꝑcione dandi ro et
hec est triplex ¶ Prima magni debiti
nostra solucio Scda magni amoris
demonstracio Tercia magni boni pditi
recuperacio ¶ Prima ro tanti pcij
dandi ꝑcione s preciosi sanguinis dei
est magni debiti nostri solucio Nam
mo enim debito obligatus erat homo
ho quod tenebat deo satisfacere
pro se et peccato generis humano quod dampnauit
et occidit pomu vetitum comeden
do vnde iussus est cum omni genere huma
no mitti in gehenne carcerem donec
redderet omne debitum sufficientem
hostia Iustum est aut sm peccati quan
titate et regie maiestatis dignitate
fieri satisfactionem et hoc pt tribus gra
dibus dispinglon pro minori enim culpa
minor pmaiori maior pro magna satis
factio maxima est faciendam hinc sta
tutum erat in lege dei [illegible]
culpe sue diuerso mandato pecu
aliquo offerri et occidi et sanguinem
eius fundi sz pmaiori pcto ut
homicidio occidi et eius fundi Ex
hoc sequitur quod ptot homicidijs [illegible]
potentes qui omnes homines occidit
quod pcu omes moriuntur et pcessa
f hoc maiore creatoris maiestate
tam preciosa hostia debebat offerri

et occidi et sanguinis eius fundi qui
admirationem valeat quam omnes homines
qui sunt occisi. Sed quia talis mors non tamen
tura non poterat inveniri necesse fuit ad
solvendum tantum debitum et ad liberandum
demum in carcere genus humanum fili
um dei hominem fieri et in cathedra meliorem
et ipsum pro debito hominis occidi et sangui
nem eius fundi. De primo Levitici 4. Anima
que peccaverit per ignorantiam in omnibus mandatis
et contra mandatorum dei offerat domino
vitulum vel agnum vel aliud quid
modi ad occidendum et sanguinem
eius fundendum. Hebreorum 9. Omnia pene in
sanguine mundantur secundum legem et sine
sanguinis effusione non fit remissio.
De secundo Genesis 9. Quicumque fuderit sangui
nem hominis fundetur et sanguis illius
ad ymaginem dei quippe factus est homo.
Numeri 35. Illud aliter expiari non
potest nisi eius sanguine qui alterius sangui
nem fudit. Bernardus. Filius dei iubetur
occidi ut vulneribus nostris precioso
sanguine suo balsamo medetur. Agno
scere homo quam gravia sunt illa pro quibus
necesse est dominum Ihesum Christum vul
nerari. Nisi enim esset ad mortem
eterna non quod pro eis filius dei moreretur.
¶ Secunda vero tanti precii dandi est
magnitudo amoris demonstratio. 1 Iohannis
5. Tres sunt qui testimonium dant in
terra spiritus aqua et sanguis que
effudit devolvere. Et hec tres sunt
dilectionis magne. Psalmus. Apud dominum
misericordia et copiosa apud eum redemp
tio ut sic probaretur amoris eius
ad nos magnitudo. Bernardus. Vere copio

sa Christi redemptio quia unda sanguinis
per v partes corporis Christi largiter effun
ditur cum pro redemptione omnibus quam una
gutta preciosi sanguinis eius sufficisset.
Sed data est copia ut magnitudinem mu
neris dantis innotesceret dilecto ut cum
ostendet quam te diligeret non aliter voluit
quam moriendo te de morte liberare. Augustinus.
O anima preciosa non auro redempta vel
opibus sed agni immaculati sanguine ac
cedo quam valeas quod pro te datum sit et
cave ne mollis te ipsam trade in perditionem.
Christus pro quo Christus preciosum sanguinem suum fudit.
¶ Tercia vero tanti precii dandi est
magni boni perditi recuperatio et hec
est triplex scilicet libertas a servitute dyaboli
et possessio celestis regni hereditas filiorum
dei. De primo Psalmus 106. Redemit dominus pa
dei de primo. Psalmus 106. Redemit dominus
eos et liberavit eos de manu potentis
vel redemit vel liberavit intelli
gendum est ut sanguine pretioso precioso sangui
ne Christi. Iohannis 8. Si filius vos liberavit
vere liberi eritis. Psalmus. Redemit eos de
manu inimici. Luce 1. Benedictus dominus
deus Israel quia visitavit et fecit
redemptionem plebis sue. De secundo Hebreorum 9.
Christus per proprium sanguinem introivit semel in
sancta eterna redemptione inventa. Et ibidem
10. Habentes itaque fiduciam fratres mei
in introitu sanctorum in sanguine Christi. Beda. Sanguine
Christi clausus est paradysus in passione
Christi ... enim celum diu fuit clausum et
quasi seratum eius sanguine precium est apertum.
Iohannis 19. Unus militum lancea eius aperuit
et continuo exivit sanguis et aqua

vigilanti verbo visus. Non dixit si
apparuit ut esset quod amodo vite spe
sum pandet. Unde sacramenta ecclesie ma
naverunt sine quibus nemo aditum in
trat. Sanguis enim effusus est in
remissionem peccatorum, aqua in lavacrum.
Quando quoniam propter debita peccatorum et
deformitates a paradyso exclusum manet
quod ad reditum et precio sanguinis Christi
a debito absolvi et aqua baptismi a
sorde lavari. De 3° Levit. 25. Si
attenuatus frater tuus vendiderit posses
siunculam suam. Si voluerit propinquus
eius potest redimere quod ille vendiderat.
Quod fecit nobis Christus suos gaudes precio
sui sanguinis. Sicut Josue capitulo 20 quod
homicidis expulsis de terra sua non da
batur libertas redeundi nisi post mortem
summi pontificis. Je. 12. Reducam virum
ad hereditatem suam. Ber. 33. Ver
mis fidelis sic est quod anima tua que fra
tre sic cum tracta quoniam in sanguine eius
compassi cum. Compassi cum est meo quod here
ditate sua quam redimere non potest sangui
nectus redemisti. Unde tracta cum quasi
fratrem tuum dividendo secum hereditate
sua. Sicut Luc. 23. Clamavit latro
de cruce: Domine memento mei dum veneris in
regnum tuum. Et dixit illi Jesus: Amen
dico tibi hodie mecum eris in paradyso.
Aug. Quod fecit redemptor captivatori
nostro. Extendit ei muscipulam crucem
suam, posuit ei escam sanguinem suum, fu
dit non debitoris propter quod visus est redde
debitores. Sicut canit ecclesia: O crux
gloriosa propter quod et dyabolus victus est et mun
dus Christi sanguine redemptus. De 2° Ephe.

v. Sic deus dilexit nos et tradi
dit semetipsum pro nobis oblationem
et hostiam deo in odorem suavitatis
que hostia corporis Christi et sanguinis ex
stitit deo grata ad effectum nostre recon
ciliationis cum mire dilectionis. Apoc.
1. Christus dilexit nos et lavit nos
a peccatis nostris in sanguine sanguine suo
et fecit nos deo nostro regnum et
sacerdotes. Ecce peccatores suo sanguine
suo lavit et formosos ac roseos
deo gratos fecit et ut sic reconcilia
ti ut etiam dei principes et reges
efficiemur. Aug. Christus sanguinem suum
ad hoc fudit ut peccata nostra ibi dele
ret. Unde dyabolus nos tenebat. Dele
tum est sanguine redemptoris. Non
autem tenebat nos in vinculis pecca
ti. De 2°. scilicet absolutus revocaret. Ysa.
43. Revertere ad me quoniam redemi
te. Glo. sanguine. Quod si feceris celum
et omnia superiora in salute tua le
tabuntur. Ergo si non feceris omnia contra
te pugnabunt. Sap. Armabit
deus creaturam in ultionem inimicorum
et tunc pugnabit cum illo orbis
terrarum contra insensatos. Porrexit
ergo Christus manum in cruce et solvit
nos sanguine fluente omnibus vinculis
peccatorum et adhuc quasi manu
extenta revocat peccatores. Ysa. 46.
Ego sum vocans ab oriente
avem. q. d. de longe scilicet de statu peccati
revocans instabilem et re

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Incipiunt Gesta Romanorum Item primo incipit de passione domini nostri

Asdamas rex quidam filium habuit pulcherrimum sapientissimum strenuissimum. Habebat ac amorosum et graciosum. Et quatuor filias quarum nomina hec erant. Justicia. Veritas. Misericordia et pax. Rex iste volebat filium suum nupciis tradere. Destinavit nuncios per orbem que esset decora et graciosa. Tandem invenerunt filiam regis Jerusalem pulchram valde que est tradita filio suo sapientissimo qui eam in tantum dilexit eo quod esset pulchra graciosa et in omnibus proba. Filius iste quendam servum habebat et eo magna confidencia totum comitatum ad custodiendum tradidit. Iste vero ut proditor sponsam domini violavit ac comitatum ei traditum devastavit. Filius cum de adulterio uxoris audisset contristatus est valde. Dimisit eam et dedit ei libellum repudii et privavit eam omni honore suo. Ipsa sic privata ad magnam egestatem pervenit in tantum quod desperata fuit et inde ambulabat. Hoc audiens sponsus eius motus est et nuncium ad eam misit qui eam revocaret et diceret. Veni domina ad dominum tuum secure noli timere. Ipsa vero renuit et dixit. Dic domino meo ad eum venire non possum. Si querat dominus meus quare dic ei quia lex est talis. Si vir uxorem habuit et illa fornicata fuit cum alio viro dabit ei vir ille libellum repudii et non revertetur ad eum ultra. Ego iam libellum repudii accepi quia iam fornicationem commisi et ideo ad eum redire non possum. Dixit nuncius. Dominus meus est ultra legem qui legem constituit et ideo ex quo missus est tibi secure poteris ad eum venire. Ait illa. Quale signum ~~dedit~~ dabit ipse mihi quod secure venire possim. Sic tamen istud signum ipse mihi ostenderet scilicet osculum oris quod dilectus meus veniret ad me et osculareret me osculo oris sui tunc essem secura quod me reciperet in suam graciam. Dominus eius cum responcionem hec audisset consilium super hoc habebat cum omnibus satrapis curie sue ac regni sui. Tandem consultum est ei quod mitteret virum sapientem per eam qui eam reduceret et non est inventus unus in toto regno suo qui de hac re se intromittere vellet. Vir eius cum hoc audisset nuncium ad eam dispensavit qui diceret. Quid faciam tibi non est inventus aliquis qui te vellet ad me reducere. Illa hec audiens flevit amare quod non est aliquis inventus qui eam reducere vellet. Filius maritus eius cum audisset de sua lamentacione et dolore perrexit ad patrem suum et ait. Domine si vobis placet ego ibo et sponsam meam de miseria in qua est reducam. Ait pater. Vade in fortitudine tua et reduc eam. Statim misit nuncium ante eum ad eam qui ei diceret. Jam gaude et letare quia ecce venio et reducam te. Soror senior scilicet justicia cum hoc audisset processit ad regem et ait. Domine tu rex justus es et rectum judicium tuum. Ego sum justicia filia tua. Tu iudicasti illam meretricem ut non esset amplius sponsa fratris nostri et ei libellum repudii dedisti propter suum adulterium commissum. Justiciam ergo teneas. Et si contra justiciam gratiam feceris amen dico tibi non ero filia tua justicia. Hiis dictis venit secunda soror scilicet veritas et ait. Pater tu veraciter illam meretricem iudicasti que lectum fratris nostri violavit et si eam reduci iubes contra veritatem agis et sic sine dubio non ero tua filia veritas. Hec audiens tercia soror scilicet misericordia venit ad patrem et ait. Domine ego sum misericordia filia tua. Fac ergo

mag misere illi q dereliqt qz iam
pmisso intuum dolet et si mag ei vo
lebis no ero mia filia tua / Quarta
soror .s. pax cu audisset qz tanta dis
cordia inter sorores fuisset totam
terram reliqt et fugit / Hoc fco iu
sticia et veritas exhibuerut gladiu
et regi tradiderut dicentes / Hunc
ecce gladius iusticie ad occidendam
illam adulteram q te et frem nrm offen
dit qm adulteriu in sua societate comisit
Ista hec audiens amaribus occo gla
diu arripuit et ait Quatis diu reg
nastis et voluntate vram obtinuistis
in omnibus tempus est ut ego audiar
an patrem meu sum eni filia tua
sic vos / Respondit iusticia veru
est multo tempore regnauimus et ad
hunc volumus ergo quo est inter nos
tanta discordia / Vocet fr nr qui
in omnibus sapiens est et inter nos
iudicet et sic fcm est / Filius vo cu
venisset et inter sorores suas alt
ercaciones vidisset quo iusticia et
veritas contra pace ~~veniam petiuit~~
~~dixit fr~~ vindictam pecierut / Ista aut
ex alia pte veniam petiuit / Ait fr
Dilecte sorores propter vram discordia
soror nra a patre nro pdita .s. pax
totu regnu dimisit hec illo mo
possum pati et sponsa mea adulte
ra patrata sum pati supplicia Dixit iu
sticia Si hoc fecis e contradice no
possum / Dixit ergo ad mia Tu labo
ras sponsa mea ut reducat / Si
vo eam reducat et itm fornicata fuit
intendis iterato pacem intercede Dit
illa Non n penituit / Audiens hoc
filius reduxit pace et fecit sorores
inuicem osculari Facta concordia filius
hereditate et regnu reliquit et

bellu sponsa dedit et eam cu omi
honore ad regnu patris sui reduxit
Rex vero i est Reductio sp
Pater celestis filius tam sapiens
est dns nr ihc xpc / Sponsa tam
pulchra est aia adhuc similitudine
creata qz sorores iusticia veritas
mia et pax / Ista cu suo dno .i. cu
deo adulterata est qn ei consensit et
eo dns suus dimisit ea et priuauit
ea omi honore suo q erat consecuta
sup omia opa manuu eius / Reddit ei
ccā commeatu .s. paradysum et illum
ab eo abstulit / Vn conqrit Osee Obr
et dicit confunde nobilis tue pudeat
dicoms tue. Ipse vo iustus est dns
spose sue misit ad eam nuciu qui
reuocaret eam et dicet Reuertere
ierlm. Illa vo renuit redire et dixit
Hunc libenter redire sz no possum
Qre tu dixisti sup Ieremiam Si vir ha
buerit vxorem et illa fornicata fuit
cu alio viro dabit illi vir libellum
repudii et no reuertet ad ea et eo
no audeo reuti / Quid igit faciam
tua vo sit / Iustus es et omnia iuste
iudicas. Quomodo ergo adte redire pos
sum / Dixit dns p ysa .l. Nuq
abbreuiata est manus mea ut saluare
nequam / Absit hoc / Et sic dixit per
ezechiam Quacumq hora ingemuit
peccator omn iniquitatu eius no recordabor
Et licz fornicata fuis tn adme re
uertere et ego recipiam te Reuerte
Synamites Reuertere ut intueam te Reuerte
reconciliando te spui sancto Reuerte
reconciliando te angelis quos contrariu
tu pdidisti / Illa respondit / Hunc qd
signum dabis qz recipies me / Dixit
dns pace tibi signu in pendium in fim
ru in exemplum sup / Illa dixit Ve
niat dilectus meus et osculetur me

osculo oris sui ut sum scta q recu-
piat me in graciam suam. Cui dns Cum
mater oblita fuerit infantuli sui
ego tamen numquam obliviscor. Ego cogito
cogitationes pacis et non afflictionis
et in consilium habeo. Tunc dns convocavit se-
cretum consilium suum cum tota curia celesti
quis mitteret pro liberatione sponse sue
Et neque inter angelos nec inter homines
invenit aliquem qui dignus esset spon-
sam suam reducere. Angelus dicebat ego
sum creatura sicut illa similis quare
ego deformare conditionem meam
Homo dicebat ego non sum dignus
pati pro sponsa tua quia peccator sum. Hoc
audiens dns misit ad sponsam suam
nuncium qui diceret quod faciat tibi quia
salvator non est tibi. Cum velit ut
possit te salvare. Et illa flevit
quia nec in celo nec in terra aliquis inven-
tus est qui eam liberaret. Ipse pater
misericordiarum et deus totius consolationis
consolabatur eam dicens Filia mea sponsa
mea civitas mea noli flere quia
cito veniet salus tua quare merore
consumeris. Surrexit ergo filius
ante patrem et dixit Ecce ego paratus
sum pati pro sponsa mea. Ego scio cui
fortia ego proeliabo ego salvabo. Cui
pater vade in fortitudine tua et
libera filiam meam sponsam tuam de
carcere madyan i. dyaboli. Hec au-
diens iusticia allegavit contra fratrem
suum. Super venit veritas et tenuit
cum iusticia. Et misericordia cum fratre suo
tenuit et pax fugit inter deum
et hominem. Iusticia dicebat Ante
regnare volo quod dicit Salomon
Immortalis est iusticia et perpetua sem-
per ius meum nulla prescriptio intercludit
diuturnitas temporis non attenuit

sed potius infirmat. Veritas ait mea cum est
quod in perpetuum es et immortalis sed in futuro
non modo ego volo gratiam mittere quia
penitenciam agit. Et sic tu es filia patris
mei iusticia. Sic ego sum filia sua vera
Et in ro dictat. Sic te audit sic et me.
Videns ergo filius sapiens discordiam contra
inter sorores dixit Iuste paratus
sum tibi satisfacere ut prevaleat omnio
mee. Ait iusticia in hoc placet sed dic
mihi quomodo. Ait filius incarnari volo
et homo famem et sitim pati temptari
tristari tedium pati sanguineum sudo-
rem sudare. Numquid hec tibi sufficiunt
Ait illa non. Volo colaphis alapis cedi
flagellari et consputi ac derideri et
derelinqui et despici. Numquid tibi hec
sufficiunt. Ait illa non. Volo crucem por-
tare et manibus et pedibus perforari
ac ligari. Numquid tibi hec sufficiunt
Ait illa non. Respondit fr. Volo aceto
et felle potari totum sanguinem exhauri-
re et in cruce mori et mortuus lan-
cea perforari latus. Deinde a mortuis
resurgere. Volo eciam celum ascendere
locum sponse mee preparare. Numquid tibi
adhuc hec sufficiunt. Tunc ait o hoc
fr. nunc video bene quod plus diligis spon-
sam tuam i. animam quam te ipsum. Immo ea
ista mihi sufficiunt. Tunc filius dixit ad
misericordiam Si omnia ista que dixi et in corde
meo proposui facere et homo ista contemp-
serit peccatum mortale. Numquid me iterum
pro eo interpellabis. Ait illa non nisi
egerit penitenciam. Cui ait in hoc placet. Quo-
ciens homo peccavit si postea penitenciam egerit
misericordiam eius habebo. His dictis fecit so-
rores vocari s. iusticiam veritatem
misericordiam et pacem et osculate sunt invicem
Tunc filius regnum celeste misit et
omnia promissa implevit. Unde Vir ait

Valde sollempniter ipsam sponsam adco
celebranda sibi adduxit quam imperatrix.
Dixit enim: Vide sponsa sponsum inter
capitis inclinacionem ad amplexus brachiis
aptatum ad affectum tocius corporis ex
posicionem ad receptum. Hausit enim ex
ipso sanguine et obtulit patri pro
munere preciosissima sponsa sua. Ipse
suscipiens eius per celos penetrans pelago
munus de manu filii per quod salvati
sumus. Ecce etc. De duabus sororibus
quarum una formosa alia turpissima

2 Theodosius in civitate Romana
regnavit dives valde qui
duas filias habebat. Una pulcherrima
et amorosa ac hominibus grata. Alia
turpissima ac omnibus hominibus odiosa.
Pulchra vocabatur rosa mundi. Turpis
genciana. Multi ad imperatorem ve-
nerunt filiam suam tam pulchram et
graciosam videre. Ipso alias veniat
qui in amore eius captus fuisset
in tantum quod qualibet paratus erat bellum
pro ea dare et nichil ab imperatore
cum ea petebat nisi corpus nudum.
Soror vero genciana cum tot ama-
tores ad sororem suam venissent et
nullus ad eam fecisset amare. Pater
cum vidisset eam flere, ait ei: Ka-
rissima filia ob quam racionem tantum affligitur
anima tua? Que ait: Domine mirum non
est. Omnes ad sororem meam venerunt
et eam diligunt sed nullus me vi-
sitare vult, immo odiunt me. Et
hec est causa doloris mei. Ait rex:
Karissima filia, esto confortata. Quicumque
sororem tuam in uxorem habebit, tibi
fideliter promitto quod nichil de bonis meis
cum ea habebit sed tantum pulchritudinem suam.
Tu vero aliquis volet te in uxorem
habere post meum decessum ei totum
meum regnum dabo. Illa hoc audi-
ens gavisa est valde et dixit:
O domine in facie hoc principium pro-
vulgari. Ait ille: Ut tibi placet. Fecit
provulgari quod petivit. Ista provulga-
cione multi ad rosam mundi venerunt
ut eam in uxorem ducerent. Tandem
data est uni in uxorem cum magno
iubilo. Et convivium factum in quo con-
vivio tot erant nobiles quod domus
eas capere non poterat et sic in pla-
tea principali parte sederunt. Finito
convivio commissum est bellum et viri
eius occiderunt et multi occubuerunt.
Imperator cum hoc audisset gavisus
est valde et ait sorori scilicet
Genciane: Ecce karissima filia tot
mala propter pulchritudinem sororis tue
sunt commissa. Scitum est scilicet tibi ipsa
tu tuo permanere quod pulchritudinem
eius habere. Infra dies paucos venit
quidam miles et scilicet tam filiam de-
sponsavit in spe regni. Et ab
omnibus parentibus culpatus est quod
tam turpem propter cupiditatem acceperit
in uxorem. Ego vero post obitum
eius totum regnum ei legavit. Cum
autem rex factus fuisset et uxor
regina Rosa pulchra scilicet rosa mundi
ad magnam egestatem pervenit. Mater
aurigina medicae sed ei totaliter
propter superbiam suam. Est denegatum
et sic in ipsa morte mortua est.

Reductio.
Karissimi imperator est
deus qui filia tam pulchra
et graciosa est mundus iste. Divicias
ornatus quod multi et fere omnes appe-
tunt. Et hec vocatur Rosa mundi
quia rosa sole oriente aperit se sed

tum se ad occasum pergit claudit. Sic mundus quem deus sol. i. vita hominis durat ei ministrat ad voluntatem sed cum vita finitur mundus clauditur. Ita quod nichil secum portat nisi peccata. Unde Job. peccata illorum sequuntur eos. Propter illa filia i. mundum conquisitum est bellum i. a principio mundi usque ad finem fit bellum ad habendum mundana. Et multi propterea occubuerunt in corpore et anima. Secunda filia scilicet Generana est paupertas quam omnes odiunt quam diu stetit sine marito usque dum Christus venit et eam desponsavit post eum viri religiosi qui voluntarie mundum reliquerunt. Et ideo. Certe ut obtineant regnum celeste secundum illud evangelii Vos qui reliquistis omnia. Sed vos divites qui mundo estis desponsati. Certe cum venit egestas per mortem quam a vobis que que habetis erit ablatum erit tunc eritis mendicare et si steteritis in eternum laboraretis quia mors claudit omnia sed eam ista filia scilicet mundum respice. Sed si non possetis quod per mundum intretis saltem cor apponite et elemosinas vestras pauperibus date et per consequens loca vobis invenietis coram eo qui in celis regnat cum deo patri etc.

Honora patrem et matrem ut sis longevus super terram. Honora patrem et matrem ut sis longevus super terram.

3 Dorotheus imperator statuens pro lege quod filii parentes suos sustentarent et eos honorarent. Erat eius tempore in imperio quidam miles. Et sua uxor [illegible] filium genuit. Profectus est miles ad peregrinandum fuit in via captus et fortiter adincarceratus est. Statim scripsit uxori sue et filio suo pro sua redemptione. Uxor eius hec audiens tam

flevit quod tota facta est. Dixit filius: Mater Volo ire ad patrem meum ut eum a vinculo redimam. Dixit mater: Quomodo ibis eo quod sis unicus filius meus et gaudium anime mee et posset tibi contingere sicut patri tuo. Ait: Melius est ut patrem absentem redimere quam matrem presentem alere. Tu es filius patris tui sed devote mee conquisisti. Ego sum presens non autem pater tuus. Concede ergo te quod in domo mecum recedas(?) potius. Respondit filius: Et in tantum bene licet filius tuus ego sum tamen pater meus principalis causa est generacionis mee. Pater meus profectus est peregre tu autem es domi. Ipse captus est et fortiter vinculatus tu autem es libera. Ipse quamvis in carcere est tu autem inter amicos es. Ille inclusus tamen videt non. Tu es tamen illa que non videt lucem. Cathenas et miserias pati. Ego abeo propterea volo eum redimere et sic factum est. Reductio sive expositio

e Rex iste imperator est pater celestis. Qui statuit pro lege quod filii honorant et sustentant parentes et in omnibus eis obediant. Sed quis est pater et quis est mater. Certe pater est Christus. Unde Deut. Numquid non ipse est pater tuus qui possedit et fecit et creavit te. Sicut quando puer transgreditur pater eum de domo verberat et corrigit. Sed mater dulciter et leniter tractat ut puerum mulceat. Christus vult nos primo flagellare propter defectus nostros. Cum enim quis est in peccato mortali ille iam manere debet. Sed pater vult ut laboremus predecessores. Quicumque enim predicat fructuose verbum dei debet patrem decantare debet et redimet in proximum qui est pater noster. Sed mater i. mundus non permittit homines sequi proximum

in paupertate et in bonis operibus / Illa
enim mater ecclesia .i. in viduas dicit homini
vectem meum quod ego sum pro his fructum
bonis qui fuit ut sapor tota tamen in iuuen-
tute celeriter. Sed boni filii non adhe-
rent consilia matris / Ideo si conspexeris
senectutem et cecitatem si perderem
celeriter vitam tuam emendare quod pos-
simus adiuta eterna peruenire quam nobis
prestare dignetur qui sine fine vivit et regnat

Sequitur de pulchra medicina

Gorgonius imperator in civitate
Romana regnavit qui uxorem pul-
chram accepit que ei filium concepit
pulcherrimum. Crevit puer et ab omnibus hominibus
dilectus. Cum autem decem annos in etate
complesset mortua est imperatrix mater
eius et honorifice sepulta est / Post
hec ex omnium consilio imperator aliam duxit
uxorem que filium post mortem non diligebat
sed multa obprobria intulit / Imperator hec
audiens volens placere uxori filium
extra imperium ad studium misit / Filius
medicine arti studuit et intantum
fecit quod factus est medicus optimus
Audiens hoc imperator quod filius in pru-
dentia multum profecisset gavisus est val-
de / Veruntamen accidit in grave infirmi-
tate misit litteras pro filio ut ad eum
veniret quanto citius posset et eum
ab infirmitate curaret / Filius vero
cum litteras vidisset statim ad ipsum ve-
nit et cum operatione medicinali cu-
ravit / Tunc fama eius per totum imperi-
um volabat eo quod filius eius tam nobilis
physicus factus esset / Post hec im-
peratrix noverca eius usque ad mortem in-
firmabatur et multi medici fuerunt
adducti qui de eius vita desperabant
Hoc videns imperator filium rogavit

ut eam curaret / Ait filius / Peticiones
tuas non exaudiam / Cui imperator
Si sic agis non habebis hereditatem
Cui filius / Si hoc agis iniuste agis
Unde gratia tibi quod extra imperium
meum electus fui per eius suggestiones
Unde absentia mea fuit tibi dolor
tui et infirmitatis. Eadem presentia
mea est ei dolor noverce mee. Et
ideo nolo ei medicinam dare quia si
manum ei imponerem et nichil proficeret
mihi imputaret / Et ait pater Vide
morbum est que ego habui / Respondit
filius / Pater licet quod sit eadem infir-
mitas non tamen eadem complexio inter
te et illam / Quando ego feci tibi gratiam
et ratum habuisti / cum palacium tuum
intravi vestra suspiria. Sed quando noverca
me videt magis cruciatur / Sed cum
loquor dolor unde incenditur. Sed cum
quam eam contra se erit. Ideo non
magis prodesse quod curari ab
illo quod voluit et desiderant et af-
fectant et sic per tales ... cura
sit in indignatione patris / Et mortua est
mater .s. noverca eius. Reductio sive
expositio

Karissimi iste
imperator potest dici adam primus
pater qui imperium habebat .s. pa-
radisum in illo habuit gloriam
et honorem et dominium totius mundi
Et dominus cum deus constituit / iuxta
illud Gloria et honore coronasti eum
Iste desponsavit sibi pulchram
uxorem .i. evam ad ymaginem dei
factam et natam deo et cum qua ge-
nuit filium .s. dominum ihesum cristum ex
sua carne productum factum ad ymaginem

dei tantam quantitate. Et uxor i. ania
mortis semper loquendo peccatum quod commisit
statim alia in uxorem duxit
scilicet mundicie per quam a paradiso ejectus
et in mundo isto in hoc seculo posuit ubi
et in sudore et labore vivat. Et
filius dei qui erat filius secundum car-
nem de imperio celesti propter eius
infirmitatem descendit qui factus
est summus medicus. Ille omnes nostras
infirmitates curavit in tantum quod fa-
ma eius volavit inter eam usque ad in-
fernum. Et sic Adam graviter infir-
maretur propter peccatum commissum. Et
tempore quo perdidit paradisum in
quo fuisset et numquam aliquod malum
sensisset. Anima vero eius adeo erat
separata. Cristus autem optime et
perfecte sua passione curavit illum
Et noverca quam Adam desponsavit
scilicet dyabolus cui dum erat quod quidem numquam
curari valebat. Sed quod in arte et
ex quo eandem querit infirmitatem quod
ambo peccatum infirmati sunt et tem-
ptaverunt et tamen non sunt ambo curati
ad hoc dicendum est licet ambo pec-
caverunt tamen alio et alio modo. Et dyabolus
propria voluntate cecidit. Ergo noverca
i. ipse dyabolus curari non potest. Homo
vero per dyabolum cecidit et ex materia
plasmatus et oleum misericordie petiit
et dominus ipsum curavit. Studeamus
ergo si per aliquod peccatum iste medicus
sit expulsus a nobis ut propter
misericordiam revocetur ad curandum nos ab
omni infirmitate anime et corporis
et post hoc vitam eternam possidebimus. etc.

De litigacione Christi et sancti michahelis etc.

Adonias imperator regnavit in
civitate romana dives valde
qui torneamenta et hastiludia multum
diligebat. Unde quondam torneamenta
dum fecit proclamare et quicumque se
in torneamento fortius haberet mercedem
condignam ab imperatore reciperet. Cum
multi ad torneamentum venerunt. Impera-
tor ordinavit ut milites dividerentur
ita quod ex una parte plus valentes
ordinavit et tot ex alia parte. Illi
vero a primo ordinati fuerunt. Omnia
scuta in uno loco fecerunt et hoc
deputatos per ordinem posuerunt. Hoc
facto imperator precepit quod quicumque ex alia
parte scutum alicuius cum hasta sua tangeret
ille cuius scutum erat tactum ad tornea-
mentum statim ascenderet. Et una
virgo ad hoc electa cum armaret
quendam contra alium luderet. Et si eum in
ludo optineret illa die corona
regis in mensa collocaret. Miles
quidam hec audiens diligenter omnia
scuta respexit. Et unum scutum quem
volebat ludere tetigit et ingeniose
puella armari fecit. Descendit
ergo miles et contra eum ludebat. In
quo ludo caput eius amputavit illius
cuius scutum suum tetigerat et mercedem
condignam ab imperatore recepit etc.
Et Karissimi. Iste imperator. Reductio sic
est deus pater qui torneamentum
militum dilexit dum contra dyabolum pug-
navit. Dum in celo commissum est bellum
inter deum et dyabolum. Et ipsa michahel
et angeli eius preliaverunt. Deus autem
fecit tria scuta vel signa scilicet poten-
tiam que est filii patris sapienciam que est
scutum spiritus sancti. Et illa tria signa posuit
deus vel posuit in uno loco dedicato

s. in humana natura // Cum creauit hominem
ad ymaginem et similitudinem suam //
primus homo dominabatur omnibus bestiis
Ecce potencie que est summi patris
Sicut primus homo s. adam habuit scienciam de
omnibus rebus / Ecce sapiencia que est sum-
mi filii / Item primus homo s. adam
creatus fuit in gracia et in dilectione
dei et proximi / Ecce signum bonitatis
s. spiritus sancti // Basiliscus autem spiritus in malo
obstinato volens pugnare contra
deum accessit ad hominem in quo tria
summa sunt s. trium personarum et vnum
summum tetigit s. sapienciam que est summi
patris dicens Si comederitis fruc-
tum eritis sicut dii scientes bonum et
malum Tactum est ergo summum dei
Ideo deus pater misit filium ut ma-
lignum spiritum a nobis expugnaret
Ipsum filium dei armauit vna virgo
electa de qua naturam humanam assumpsit
cum qua nos ad vitam eternam perducat et cetera

6 Alexander / De superbia

Alexander regnauit in ciuitate romana
Qui dominium totius mundi obtinuit
Accidit semel quod grande exercitum
collegit et quandam ciuitatem obsedit
quod in eodem loco quolibet milites eius amm-
sit sine omni vulnere mortui sunt / Cum vero
de hoc admiraretur philosophos et sapientes
vocauit et ait / Magistri quomodo potest hoc
esse quod ita subito milites sui sine omni vul-
nere moriuntur et interficiuntur / Respon-
derunt illi / Est quidam basiliscus super
murum ciuitatis aspectu milites inficiunt
et moriuntur / Dixit allexander
quale remedium contra basiliscum est
Qui dixerunt optimum quod ponatur specu-
lum eleuatum inter exercitum et
murum vbi basiliscus moratur Et cum
basiliscus in speculum respexit reff-
tus eius et meatus in semetipsum
redigit et sic morietur Et sic
factum est Et allexander cetera ex-
pugnauit // et cetera Reductio sine
expositio

R in in hunc modum //
Remedium summum elacionis et
superbie est consideracio proprie fragilitatis
Quia si queritur quare homo superbiat
Dicendum quod pondere virtutis caret / Con-
siderans autem propriam vanitatem vel
fragilitatem tamquam in speculo et re-
uerat omnes et in se ipsum conuer-
tit et quo vadit vbi erat et
sic considerando suum defectum ba-
siliscum i. superbiam depellit et
mortificat / et cetera De confessione

11 Quidam miles habebat castrum forte
et pulchrum in quo due ciconie
nidificabant / Et sub castro erat
fons clarus in quo ciconie balneare
solebant / Accidit quod femella pul-
los produxit masculus vero peragrare
volebat ut femella et pullis
colligeret nutrimenta / Sed illo absente
femella adulterata est / Et statim antequam
masculus venit ad fontem in castro
descendit et se balnearet ne ma-
sculus fetorem adulterii sentiret / Quod
miles cum hoc videret admirabatur
Accidit semel iterum cum ciconia esset
adulterata et fuisset ibi miles
fontem clausit ne ciconia balnearet
Illa vero cum fontem clausum vidisset
admodum reuersa est Et veniens
masculus sentiens in ea fetorem
adulterii / volauit extra Et reuersus
[struck through] multitudine ciconiarum ad-
duxit secum et vidente milite
ciconiam occiderunt et deuorabant

R im quere due ciconie / Reductio

xpm et etiam designat ut masculu
et femella quia anima est xpi sponsa
Et quicunque fuit adulterata peccatum
ad confessione recurrat et inde da
pe / Hec miles qui fonte clausit e
dyabolus qui semper intendit impedire ne
homo recurrat ad fontem confessionis
Dominus scilicet xpus qui masculus est iudex
iudicum / te non tetigit in veniente ad con
fessionem / sed dubio gravi te fonte
etiam fulminabit & Item de vita

8 a Adrianus regnavit / hominis
Rome dives valde qui sibi
basilicam construxit In fundamento
vero eius fodientes sartophaga tribus
tabulis aureis circumdatam invene
runt et talis erat superscripto Ex
pendi / donavi / servavi / habui / ha
beo / perdidi & Expositio sive

R Rex imperator ille potest dici quilibet
bonus xpianus qui tenet et debet
conservare etiam id est cor deo paratum
ut eius voluntate pro omnia faciat
pro generaciones et sic invenire poterit
satrophagum aureum id est animam virtu
tibus plenam mediante divina
gratia cum tribus tabulis aureis id est
fide spe caritate circumdatam / Quid
quod erit ibi primo scriptum / Ecce primo
expendi in servicio dei / Et dic
in quid expendidisti / Vindicat
bonus xpianus / Corpus et totum tempus
meum vite mee / Secundum quod scribit
est servavi / Quid servasti / respondeat
bonus xpianus / Cor contritum deo et hominibus
paratum / Tercio scribit ibi / Do
navi / Dic in quid donasti / Certe
dilectionem dei et proximi ad precep
tum domini / Quarto scribit Et ha
bui / Quid habuisti / Vindicat
bonus xpianus / Certe miseriam vita / Quia
in peccato conceptus sum et in originali
peccato natus et de vili materia plasmatus
Quinto scribit / Recepi / Quid recepisti
Vindicat bonus xpianus pro dei gratia di
lecta animam meam et professionem
primam / Sexto scribit expendi / Quid ex
pendidisti / Certe tempus meum in bo
nis operibus Et sicut ista scriptura
cor nostrum et etiam invenimus sic dei
bio vitam eternam obtinebimus Et
Sartophagus est lapis suppositus
sepulchro mortui & De cautela

+ 9 Princeps quidam / dyaboli
cum principes resistere non posset
et devincere hostes fecit cautela
tale simulavit fugam et sua taberna
cula cum victualibus derelinquit In
quibus inter dolia plena vino In
fecto pessime quadam herba hostibus
dereliquit Ita quod quicumque biberet
de vino isto statim obdormiret Ve
nit etiam hostes suos famelicos et
sitibundos et quod vinum cum gaudio sumentes
et biberent hoc tamen sciuit princeps
quod et fecerunt statim quod sompnum
dormierunt / predictus vero princeps re
diens omnes adversarios suos occidit

Reductio sive expositio

R Rex. hec cautela dyabolus multos oc
cidit et vincit quos videns
se non posse superare / Simulat fugam
et procul abiecit et hoc sub bona
specie amicos quo usque inebriantur et
alia mala operatur tunc occidit
eos in corpore et anima &

De intercessione beate virginis
marie et aliorum sanctorum

10 m Narrat eusebius in cronicis de
quodam imperatore qui populum ro
manorum in maxima caritate regebat

nulli parcens tam divitibus quam pauperibus
Senatores autem romanorum propter hoc
impio furaverit et tamquam pauperem
fugaverunt / Ipse statim ad constantinum
accessit eo quod se sapienter et stre-
nue tenuit et postea electus in impera-
torem / Qui congregavit exercitum
Romam possedit / Et cum romani evade
vellent et ab eo caperentur communi consilio
primo miserunt ad eum seniores civi-
tatis qui nudis pedibus se coram
eo prosternentes misericordiam petentes aliquid
non profecerunt / Post hoc iuvenes capo
miserunt nec illi expedire potuerunt
deinde miserunt mulieres et etiam
ipsi non valuerunt / Ultimo miserunt
parentes suos inter quos mater ipsius
imperatoris que denudavit pectus cum
ubera quibus suxit ostendebat / Quos
cum vidisset imperator naturali amore
compaciens taliter offensa dimisit eis

Reductio sermonis

Rex iste imperator
est christus qui propter peccatum de civi-
tate id est a corde hominis expellitur
ac de mundo isto cum ipsum iudei cru-
cifixerunt / Hic sic expulsus ad
patrem pervenit ubi eligitur in im-
peratorem ac iudicem in die iudicii
et veniet cum exercitu angelorum
premittamus ergo seniores id est patriarch-
as et prophetas ut nobis succurrant
Si autem illos noluit exaudire / Tunc
mittamus iuvenes id est apostolos martires et
confessores et etiam virgines Et
si illos ~~noluit~~ noluit exaudire /
Tunc cum devotione bona rogamus
matrem domini nostri ihesu et illa obtinebit
nobis graciam coram domino de Depas-

Quedam nobilis // sione cristi

Quedam vidua paciebatur multas iniurias
a quodam tyranno Qui devastabant
bona illius / Illa vero multas lacrimas
misit in amaritudine posita / Accidit
una die quod peregrinus quidam venit
ad eam. Videns quod eam desolatam
et tristem pietate motus cum tyra-
no ~~pro ea~~ pro ea habere voluit
tali condicione Si in bello pro ea moreretur
baculum suum et peram statim in ca-
mera custodiret et memoriam eius
haberet Ipsa promisit / peregrinus
cum tyranno bellavit ipsum quod interfecit
fecit / Et coram ipse cum tamen vulneratus
et mortuus est / Hoc audito ipsa
domina fecit quod promisit / Et postea
venit ad illam dominam quidam comes pe-
tens eam in uxorem / Ipsa intra se
cogitabat / Si forte ille comes
meam cameram intraverit et verecun-
dia est mihi si videbit baculum
et peram peregrini et fecit ea amo-
veri et sic pacti sui quod promisit

oblita est / Reductio sermonis ex

Rex ista domina ista est anima hominis
Tyrannus est dyabolus qui eam
privabat hereditate regni celestis
per peccata multa / Cum enim dolebat non
mirum est quod in inferno posita erat
donec peregrinus venit id est dominus noster
ihesus christus qui de celo descendit in
peregrinatorem huius seculi / Baculus
est signum crucis pera eius fuit eius
humanitas sive caro in qua latuit
divinitas / Et comes qui petit
eam in uxorem est mundus / dyabolus
superbia vel avaricia et sic oblivi-
scitur quod promisit in baptismo / Deus
vero postquam pro bellum pro nobis habuit
contra dyabolum / petit a nobis ut fre-
quenter memoriam eius in camera cor-
dis habeamus de morte et passione
quam pro nobis sustinuit Nam studeamus

vitam nostram emendare ut ad vitam
eternam valeamus pervenire etc. De
Imperator quidam nobilis animabus
habuit pulcherrimam filiam sibi solam
quam commisit senascalco suo ad custo-
diendam. Imperator peregre profectus
est. Et commisit senascalco magno
honore ut eam custodiret
cum honore usque ad reditum. Ille autem
oblitus precepti domini sui ut male
tractaret filiam imperatoris in tantum
quod pulchritudinem suam amitteret. Post
modicum tempus imperator reversus
est misit nuncios pro filia senascal-
co. Senascalcus vocavit tres ami-
cos suos in quibus confidebat querens
ab eis quomodo responderet nunciis
imperatoris. Dixit primus amicus: Ego
vadam tecum usque ad exitum domus.
Secundus amicus: ego vadam tecum ad
portam. Tercius dixit et promisit
cum procedere ante dominum ut pro eo respon-
deret. Statim senescalcus fecit
puellam balneari et lavari et
ungentis optimis inungi et pre-
ciosis vestimentis ~~[illegible]~~ induit ita
quod nulla macula permansit [illegible] Et
propter hoc graciam imperatoris obti-
nuit etc. Christice Reductio

Imperator ille est christus. Filia est
anima ad similitudinem dei da-
tam. Senascalcus est caro propter
quam sepe fit misera. Nuncii sunt
varie tribulaciones quas mittit
dominus deus. Primus amicus sunt
passiones que ducunt illum ad exitum
mortis. Secundus amicus sunt parentes
et filii qui ducunt eum usque ad por-
tam sepulchri. Tercius amicus
sunt bona opera et sancta ecclesie
et devote oraciones que ducunt eum
ad summum imperatorem et ungunt eum et
lavant et pro eo respondent quod graciam dei
obtinebit. Studeamus ergo nos a peccato lavare
et sic vitam eternam possidemus et ob-
tinebimus quod nobis prestare dignetur etc. De

13 Erat quidam imperator confessione
qui statuit pro lege quod sub pena capitis
quilibet iudex iuste iudicaret. Accidit
quod quidam iudex muneribus corruptus falsum
iudicium dedit. Imperator hoc audiens
servis suis precepit ut excoriaret eum
ut amplius falsum iudicium non daret. Et
sic factum est. Et pellem eius in loco ubi
iudex sedere debuit deposuerunt ad
signaculum quod quilibet iudex videret
et cogitaret quod amplius falsum te-
stimonium non daret etc. Christice Reductio

Imperator ille est dominus noster ihesus christus qui
[illegible] istam iusticiam legis instituit et
dedit cuilibet presbitero. Iuste iudicate filii hominum.
Iudex qui malus est. Est quilibet homo qui
habet seipsum iudicare quod et quantum et qualiter
agens contra deum se derelinquit. Tamen si
homo muneribus id est temptacionibus dyaboli
sic corruptus fuit debet excoriari. Hoc
est omnibus peccatis suis per puram confessio-
nem denudari et pellem ab eo ponere id est
quod semper doleat quod ipse christum offendit
et pro omnibus vitam eternam obtinebit etc.

De die palmarum christe et pulchra
materia et cetera

14 Quidam imperator statuit pro lege quod
cuilibet victori de bello hasti-
ludio vel torneamento venienti vel reverte-
nti exhiberentur triplex honor et tres
molestie. Primus honor fuit quod populus ci-
vitatis obviavit illi cum [illegible] et leticia
et tripudio. Secundus honor fuit quod omnes
captivi ligatis manibus et pedibus
precedebant et ipsum sequebant. Tercius

honor fuit quod victor indutus fuit tuni-
ca iovis et purpura et sedebat in biga
quam trahebant quatuor equi pulchri
et ducebatur ad capitolium i. ad palla-
cium civitatis. Et ne nimis superbiret
de istis honoribus triplicem molestiam
oportebat ipsum sustinere illa die.
Prima molestia fuit quod ponebatur cum
eo in biga unus qui fuit vilis condi-
cionis. Propterea quod ille ad talem honorem
posset pervenire si haberet cum probitate sua
mereri. Secunda molestia fuit quod servus
eum colaphizabat ne nimis superbiret
et dicebat ei: Nosce te ipsum et noli
superbire. Respice et memento te hominem
esse. Tertia molestia fuit quod cuilibet
licebat ea die dicere victori quidquid
volebat s. obprobria et convicia et

Reductio sive

Romanorum iste imperator
Rex pater celestis victor de bello
veniens est deus in ihesu christo. Qui cum vic-
toria gloriosa diabolum obtinuit [illegible] in die
palmarum triplex honor ei fiebat.
Primus honor quod populus ei obviavit cum
leticia quod omnes de populo exierunt cum
ramis et palmis et vestimentis et pueri
cantabant osanna filio david. Secundus
honor fuit quod omnes captivi ligatis
manibus et pedibus solvebant et
ipsum sequebantur. Captivi fuerunt iudei
et omnes peccatores in peccato ligati qui
eum sequebantur videntes signa que faci-
ebat. Tercius honor fuit quod victor
indutus fuit tunica iovis. Ista fuit
unitas divinitatis humanitati iuncta
quam trahebant quatuor equi pulchri
i. quatuor evangeliste qui de eius divinitate et hu-
manitate sunt locuti et scripserunt.
Contra istos tres honores triplex
molestia fiebat ei. Prima namque quod
vilis condicionis s. latro pessimus cum
eo fuit positus. Secunda molestia fuit
quod unus servus eum colaphizabat.
Tercia molestia fuit quod iudei eius
passionem exposuerunt et multa ob-
probria et convicia ei dixerunt et

De divitibus mundi

19 De morte alexandri dicitur quod cum
eius sepultura fieret aurea
plures philosophi ad eum venerunt. De quibus
unus dixit: alexander de auro
fecit de auro thesaurum et nunc econtra
de thesauro aurum. Alius autem dixit:
Heri alexandro non sufficiebat
totus mundus hodie sufficiunt sibi
due ulne vel tres de panno. Tercius
dixit: heri alexander populo impera-
bat hodie populus imperat. Quartus
dixit: heri alexander a morte
multos potuit liberare hodie non potest
mortis iacula superare. Quintus dixit:
heri alexander premebat terram
hodie ipse premitur ab illa. Sextus
dixit: heri omnes alexandrum time-
bant hodie vilem ipsum reputant.
Septimus dixit: heri alexander
multos amicos habebat hodie nullum.
Octavus et ultimus dixit: heri
alexander duxit exercitum hodie
ducitur ad sepulchrum. Applicatio
Iste alexander potest dici quilibet
dives et potens huius mundi qui la-
borat cum magna diligencia circa
mundana et transitoria plus quam
circa animam iacentem in peccatis. Post
adducti sunt sacerdotes et pastores
qui sacre scripture que dicunt. Di-
ves huius mundi fecit ex auro mun-
dano thesaurum. Et post mortem econtra
thesaurus terra facit vermibus
de corpore ipsius [illegible]. Item sic tota

mundus non sufficeret auro quia quanto plus habet tanto plus cupit. Item divites dum vivunt populis imperant sed post mortem quilibet eis imperat pauper. Item dives super terram dominatur sed post mortem terra dominabitur ei, eo quod totum corpus eius consumit. Item dives quamdiu vivit multos habet amicos sed post mortem omnes recedunt et ipsum derelinquunt. Item dives quamdiu vivit potest multos secum ducere sed in morte ab aliis ducitur. Unde ipse dixit Petro: Alius te ducet quo tu non vis etc.

De superbia oculorum et carnis

n 16 Refert Valerius quod quidam senex flens dixit vicino suo: habeo arborem infelicem in orto meo quia iam uxor mea prima suspensa est, postmodum secunda et tertia, et iam dolor est mihi intollerabilis. Dixit ei vicinus eius nomine Arrius: Miror te in tantis bonis successibus tot lacrimas emisisse. Rogo da mihi surculos arboris, quia intendo dividere inter vicinos ut quilibet habeat arborem in orto suo ad uxorem suam suspendendam. Et sic factum est etc.

Mistice reductio

Haec arbor est sancta crux in qua pependit dominus noster Ihesus Christus. Haec arbor debet poni in corde hominis ut anima habeat integram memoriam passionis dominice. In illa arbore tres uxores hominis suspendentur, scilicet superbia vite, carnis concupiscentia et concupiscentia oculorum. Homo enim existens in hoc mundo duxit tres uxores. Quarum una est filia carnis que vocatur voluptas. Alia est filia mundi que vocatur cupiditas. Tercia filia dyaboli que vocatur superbia. Has cum peccator ex gratia dei et spiritus sancti infusione, primam satisfaccione et confessione, incipit facere. Tunc tres uxores voluntate non invites se suspendant. Superbia per humilitatem, voluptas per ieiunium et castitatem, cupiditas per largicionem. Hic ipse vicinus Arrius qui petiit surculos arboris est bonus christianus qui toto corde debet appetere et querere et non tantum pro se sed et pro aliis. Hic senex qui flevit est miser homo qui magis carnem et ea que carnis sunt diligit quam ea que sunt spiritus. Tamen ex informacione boni viri ad veram viam potest reduci et vitam eternam obtinebit etc.

De tribus viduis que maritari noluerunt

17 Conpositum regnavit potens ac dives valde qui tres filias habebat quas tribus regibus maritavit. Et post unum annum ac tres reges mortui sunt et filie eius vidue permanserunt. Rex vocavit primam filiam suam et ait: Karissima filia, non multum doleas de morte mariti tui, tibi providebo de alio marito. Cui illa ait: O pater, absit hoc a me ut alii marito consenciam. Et hoc est verum, si virum accipere me oporteret ut ipsum tam diligerem ut maritum meum qui virginitatem meam obtinuit aut plus aut minus. Sed non plus quia hoc esset contra racionem. Et si minus non esset ibi vera dileccio. Accipere virum habere nolo. Rex hoc audiens vocavit secundam filiam suam et ait ei: Karissima filia, non nimis doleas de marito tuo, tibi de alio providebo. Dixit illa: Domine, absit hoc a me alii viro consentire. Et hoc est vero: dives sum et non pulchra. Et ideo si aliquis me vellet habere hoc

esset magis propter divicias quam propter
pulchritudinem quia in me non est pulch-
ritudo. Et ideo si aliquis me acciperet hoc
esset propter divicias et parentes etiam
non esset via dolco quam talem maritum
habere volo. Rex hoc audiens vocavit
terciam filiam suam et ait: Karissima filia
non mirum de morte mariti tui doleas
tibi de alio providebo. At illa: Absit
a me alteri consentire. Viri enim sicut
quod invenitur in sacra scriptura quod vir
qui uxorem accipit unum sunt in corpore
et duo in carne una erit et corpus uxoris
est corpus viri mei propterea accede
et saltem ossa eius in ventre. Concludo
ergo quod abhominabile michi esset alium
virum accipere quamdiu corpus viri mei
possum palpare. Immo si per mille an-
nos vixissem, ossa viri mei que sunt
mea invenire possum. Absit ergo a me
alium virum sumere. Et sic ille tres
sorores manserunt in viduitate sua
quamdiu vixerunt. Rex vero cum volun-
tate illarum perpetratum fuisset amplius
perpetuum actum nolebat eas interrogare.

Reductio sive expositio dicti

Rex iste ille est ipse deus tres fi-
lie tria genera hominum scilicet homines ante
legem sicut patriarche et multi alii
qui per fidem salvi erant, sicut scriptum
Abraham credidit et reputatum
est ei ad iusticiam. Homines sub lege sicut
prophete et multi alii qui per legem
salvati sunt homines sic bom
christiani. Omnes ille tres sorores sunt
tribus regibus date scilicet patri et filio
et spiritui sancto et omnes uno mortuo
sunt. Hoc est deum post quod humane humanitati
est desponsata sicut pater ad filium
et ad spiritum sanctum loquebatur dicens
Faciamus hominem ad ymaginem et similitu-
dinem nostram. Hoc est cum anima. Ecce

hominum humano desponsata erat tribus personis
et uni deo quia singulariter sic humanitas
in carne. Et omnes iste tres una hora per
peccatum primorum parentum a nobis separati ac
expulsi donec Christus per passionem suam
nos reconciliavit. Si ergo aliqua temptatio
tibi evenit ut alium virum recipias
Respondeas sicut prima filia: Absit hoc
a me alium virum accipere quam deum quia si
alium acciperem ideo ut tamen eum diligerem
sicut maritum meum primum aut plus aut
minus non tamen ipso. Deus me creavit ex
nichilo omnia et sua potencia in me
impressit et omnia que habeo michi dedit et cui
virginitatem meam in baptismo dedi. Absit
ergo a me alium optare. Si aliquem plus
diligerem essem iniqua ac maledicta
quia nullus michi tantum daret sicut deus meus.
Si nunc eum diligerem esset carnalis di-
lectio et spiritualis quam alium nolo optare
nisi deo meo. Si vero adhuc temptatus
fueris Responde sicut secunda filia: Di-
ves sum valde facta per virum meum
ihesum christum qui in cruce pro me moriebatur
qui regnum eternum dedit. Magna
quia in regnum ... facta quod dyabolus
ego in corpore propter ... facta quod dyabolus
non diligit nisi quod per divicias meas
id est regnum celeste auferre. Absit ergo
a me ut tali viro scilicet dyabolo ac mundo
consentire nisi marito meo domino meo
Ihesu Christo. Si adhuc temptatus fueris
ut alium virum recipias, Responde
sicut tercia filia: Ego et maritus meus
unum eramus in corpore quia Christus est
caput nostrum et nos membra eius
eramus. Unum in amore quia Christus sicut
amor meus est et ego eius amor. Ergo
ergo quamdiu ipsum in sepulchro
cordis mei possum invenire alium
maritum habere nolo. Et quamdiu possum

ipm palpare hoc est spuare hic
et in futuro aliud quam ipm nolo abstinere

De avaris raptoribus et detractoribus

G 18 Habetur in quodam libro de collogo
petri ad ihm dixit vidi quatuor
viros quos quidam frater cod. arbi-
trabat // Unum comedentem arenam maris
ita avide quod per utramque partem oris co-
uit // Alium vidi stantem super foveam
sulphuream et pice plenam de qua
fetor intollerabilis exibat qui
toto visu suo illum fetorem intrahebat
capud in os suum // Tercium vidi in
ardenti fornace iacentem Cui tantus
calor sufficere non valebat Unde
intrahebat capud scintillas volantes
Quartum vidi qui super pinnaculum temp-
li sedebat ut ventum caperet et sic
apparuit ut omnibus satis apte cum
videret // Quintum vidi quod membra sua
manus pedes et quidquid in os suum
capere potuit devorabat et alios
deridebat ~~etc~~ Christus respondit

Respondit prima persona que arenam maris
comedebat illa possimus con-
parare avaro alicui qui // Omnes capere
et non habet non filium non fratrem et tamen
laborare non cessat ut saciantur
oculi eius divitiis // Nec recogitat di-
cens laboro // Cui nostro fraudo
animam meam bonis eius de quibus dicitur qui
dixit destruam horrea mea etc. // De
secundo qui stetit super foveam // Compar-
at ebriosis luxuriosis et gulosis. psal-
pon. 3. Nunc autem flens dico ini-
micos crucis christi quorum finis interitus
quorum deus venter est // De tercio
qui vidit in ardenti fornace et
Comparat tales illis qui divitiis
et honoribus terris se exponunt / non
honor eis sufficit nisi pauperes spoli-
entur // De quibus Job. 40. Abstulisti
pignus fratrum tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus. Job. 44. // Cui coacer-
vas divicias // De quarto qui vidit super
pinnaculum templi etc. Signat eos qui
omnia opera sua bona faciunt ut videantur
ab hominibus sicut ypocrite // Ewangelium
Amen amen dico vobis mercedem
receperunt suam // Item Job. 41. Tenent
tympanum et citeram // De quinto qui
membra sua devorabat // Signat
detractores qui omnia bona opera virorum
ceterorum qui sunt zelatores sacre scripture
vel doctrine detrahunt nec detractio-
nibus cessare volunt etc. De here-
mita et pastore et angelo

19 Legitur de quodam heremita sancto
Qui cum semel in heremitorio sederet
videt iuxta heremitorium quendam pasto-
rem ovium iuxta oves dormientem
Ipso dormiente venit fur quidam et
omnes oves furtive secum duxit // Post
hoc cito dominus ovium veniat et oves vi-
sitaret et cum non inveniret pastori
crimen imposuit quod oves furtive ab-
tulisset et eum statim occidit // Here-
mita hoc videns ait iuxta se Quid
est hoc quod sic factum est de deo meo // Deus
iudex iustus et paciens // Sic non est
iustus qui innocentem permisit occidi
Et reus sine pena evasit // Vivit deus
et vivit anima mea in illo heremitorio
amplius non expectabo Et exivit statim
versus quandam civitatem ut ibi maneret
dixit intra se animam meam sicut ceteri de
civitate salvare poto // Deus autem eum
perdere nolebat sic heremitam // Angelum in
forma hominis ad eum misit ut eius socius
esset // Cum vero angelus eum salutasset

dixit ei / Ego sum angelus tuus de celo missus ut sim socius tuus in mundo peregrinacionis tue. Dixit ille: Mihi bene placet. Nocte illa ad quendam militem venerunt et hospicium propter dei amorem pecierunt quos miles satis gratanter accepit et in maiori mensa eos / Juxta se collocavit. quos miles vero quendam parvulum tenerum amorose habebat quem miro modo dilexit / Totum eius gaudium et solacium fuit quando filium vidit. Finita cena lecta sunt parata / Angelus in uno heremita in alio / Circa vero media nocte angelus surrexit et ad cunabulum quo puer iacebat perrexit / Et filium unicum militis strangulavit / Heremita cum vidisset ait in corde suo / Iste angelus non est sed dyabolus in specie hominis qui opus dyabolicum perfecit / Domine cum omnia necessaria nobis propter dei amore dedit et ipse parvulum in nocte occidit. tamen non fuit ausus sibi loqui. sed heremita. Die vero crastina recesserunt et ad quendam alium militem venerunt hospicium pecierunt et honorifice sunt ab eo recepti ac laute ministrati. quos miles quendam cyphum aureum habebat quem multum dilexit et in omni refectione de eo bibebat / Cum vero angelus et heremita in lectis sunt positi / Circa media nocte angelus surrexit et furtive cyphum abstulit et secum portavit / Cum heremita hec vidisset valde quam credi potest est admiratus et ait intra se / Deus meus deus meus coartatus sum undique sed socio tamen eum loqui non audebat. //

Bonus homo omnia necessaria nobis invenit Et ipse furtive cyphum abstulit. Mane surrexerunt et viam suam perrexerunt donec ad quendam pontem venerunt sub quo erat aqua profunda et eis quidam pauper obviavit / Dixit ei angelus / Amice dic nobis viam versus talem civitatem / Et pauper vero se versus civitatem convertit ut viam monstraret ita quod dorsum angelo apposuit. Angelus eum per scapulas accepit et cum mag picit et submersus est / Heremita cum hoc vidisset signo crucis se signavit et ait in corde suo Iste est dyabolus. quia pauper indicavit nobis viam versus civitatem et cum ipse eum occidit. sed de hoc non ausus fuit aliquid dicere / Cum autem pontem transissent in nocte ad quendam divitem venerunt hospicium dei amore pecierunt. ille eis simpliciter negavit / Angelus ait Domine saltem tectum domus concede ut bestie crudeles nos non devorent. Dixit dives / Ecce domus ubi porci mei iacent. Illam intrate et requiescite / Illi vero sic fecerunt / Nocte illa magnum frigus ac desolacionem sustinuerunt. Mane vero surgentes Angelus ad divitem dixit / Domine tu dedisti nobis bonum hospicium / Ecce propter hoc cyphum preciosum tibi do. Et ecce cyphum extraxit quem furtive a milite abstulit et ei dedit. Heremita cum hoc vidisset ait in corde suo qualis homo est ille / Dyabolus est revera absque dubio / Ille bonus cuius cyphus erat nobis bonum hospicium dedit et cyphum suum furtive abstulit / Sed ille nobis noluit hospicium concedere nisi cum porcis iacere et tamen ei cyphum ablatum tradidit. Heremita vero non potuit se ultra continere et ait ei. Ad deum te recommendo amplius expectare te nolo / Dixit

angelus. Audi me et tibi in omnibus
satisfaciam. Et dixit ei: In heremi-
torio tuo fuisti pastorem occisum
vidisti propter hoc heremitorium tuum
dimisisti. Pastor ille quod deo peccatum
commisit de quo penitentiam non fecerat con-
tritus erat. Ideo deus per manus sua
eum occidit et anima eius in celo regnat.
Deinde ad domum militis venimus et la-
te per ea recepti fuimus cuius filium me-
dia nocte occidi. Scias homo quod
antequam puer ille natus erat miles maioris
caritatis erat et quod colligere poterat
pro dei amore dedit. Et postquam puer
natus erat tantum eum dilexit quod ab
elemosina et ab omnibus operibus cessavit. Et
quod quod laborat ut puerum divitem fa-
ceret propter dispersionem suum. Ego vero
cum hoc perpendissem puerum occidi et
animam eius ad celum misi. Et iam
pater eius bonus effectus est sicut prius. Et
inde venimus ad potentem hominem quem
misi. Scias homo ille homo erat
bonus in vita tue temporis [?] sed si vellet
prevenisset hominem in peccato mortali
occidisset et per consequens anima eius fuisset
perdita et ille in peccato vite forte
fuisset. Et ideo tu cum in bono statu
vidi occidi eum et animam eius deo pre-
sentavi et vitam alterius servavi. Et
inde cyphum militi furtive abstuli.
Scias homo quod antequam cyphus esset
paratus vel fabricatus sobrius et bonus
erat. Et postquam cyphum habuit omni
die inebriatus fuit, vocatus [?] cyphus.
Cum hoc vidissem cyphum ab eo ab-
stuli et iam factus est sobrius sicut
prius. Et eum cyphum illum malo divi-
ti dedi qui domum porcorum nobis con-
cessit. Hec est ratio. Deus tamen iustus

est quod nullum bonum irremuneratum nec
nullum malum impunitum permittit. Ideo cy-
phum pro hospitio dedi, sed post eius obitum
anima ipsius in infernum intrabit. Heremi-
ta cum hoc audisset ad pedes eius ce-
cidit et veniam petens dixit ei angelus:
veniam invenies, sed ad heremitorium
tuum pergas et de [illegible] de dei iudiciis non
te intromittas. His dictis ab oculis
eius angelus evanuit. Heremita vero
gratias deo reddidit et ad heremitorium
suum perrexit ubi tanto tempore sue vite
vixit sancte ac iuste et in fine
animam suam deo dedit. Reductio
huius expositio

R[...] heremita ille
est bonus christianus qui [illegible]
separatur per penitentiam. Pastor ovium dormiens
est negligens prelatus qui in peccato dor-
mit. Unde fur id est dyabolus oves id est animas ei
traditas rapit propter quod dominus noster Ihesus
Christus [illegible] prelatos eternaliter inter-
ficiet. Et homo sepe cum prelati sui vita
mala videt vel audit, heremitorium
bone vite sue dimittit et in mundi
vanitatibus se occupat. Et deus
qui eum per passionem sua redemit non de-
betur eum in infernum cadere permittit. Ideo angelus
qui ei apparuit in forma hominis est
discretus confessor aut predicator qui
debet eum in sacra scriptura et osten-
dere et ad bonum statum reducere. Homo
cuius filius erat occisus est avarus
huius mundi cuius anima peccatum occidit quod
quantum potest ad hoc laborat tales quod
divicias pro filiis suis et pro filiabus
augmentaret. Et deus filios occidit
et infirmitatibus flagellat ut
ad eum tales toto corde convertant. Et
inde cyphus est ablatus qui erat
occasio ebrietatis ac per cyphum istum debemus
intelligere omnes occasiones ac mundi deli-
cias propter quas homo inebriatur spiritualiter

quociens coram platz et gradiatur
per occasiones ut dicit Ieronimus / Ocium
est vicium omnium malorum // Deus vero
corpora bonitate sepe tollit ab homine
quod diligit divicias et omnes occasiones
mali. Dat divicias reprobis ut hic ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ mercedem recipiant et alibi
penam eternam // Homo qui stringit in
aqua est homo deo datus qui ambulat
super pontem caritatis quod sit pons homines
eleuet ne in lutum cadat // Sic caritas
perfecta hominem saluat ne in lutum peccati
cadat // Deus ergo cum videt hominem
in statu bono ne decetero cadat cum
occidit corporaliter et ad vitam eternam
perducit adque nos perducere dignetur. Amen 21

De duobus fratribus clerico et layco

20 Erant duo fratres carnales unus
clericus alius laycus in quodam
cenobio ad habitum fuit recepti. Cum
autem clericus tempus legendo cantando
scribendo dictando deducere fecisset
quadam vice fratrem suum interrogauit
quomodo tempus deduceret cum litteras igno-
raret // Cui ille tres litteras olim di-
dici quas cottidie voluo in corde meo
et reuoluo quarum prima nigra // Secunda ru-
bea // Tercia candida // Comprobat qui dum
recordaret illarum nomina // Et dicit prima
est recordacio peccatorum meorum quorum tanquam
et quibus sartina torquet et cru-
ciant cottidie cor meum sine recor-
dacione eternitatis caliginis in inferno // Secunda
littera rubea est recordacio rosei sanguinis
hominis mei creatoris quod in cruce pro
me in suo pectore dedit & riuulis sui
sanctissimi corporis fudit misericor-
diter et habundanter // Tercia littera
candida est desiderium celestium gau-
diorum et eorum qui sequuntur in albis dominum
et agnum dei quocumque ierit // Huius dictis

litteras semper erubuit sentencias eius doc-
trine de talibus tribus litteris suam omnem
suam scienciam quasi nichilum reputa-
bat // Nullo igitur clericorum mentem
aut mores despiciant simplicium lay-
corum // Accipit enim homo vel odio
vel amore dignus sit. Sed [illegible] Quid
quod agit homines in mentem iudicat
omnis Ieronimus // Facile est multa scire
et recte viuere quod si vel quod non
valemus melius est bene viuendi sa-
pere quam multa sciendi ut sequitur de
sciencia eius.

De quatuor medicis quorum meliorem inter se existimauerunt

21 Valencianus regnauit in ciuitate
Romana dux valde nobilis
regno erant 4or phisici sed unus alios
tres excellebat. Mirum quod isti tres
contra eum inuidebant et inter se
conuenerant quomodo ipsum cum confusione
deponerent. Cum tali die ego ciuitatem egre-
dietur et ego ad unum miliare ei
obuiabo // Et cum appropinquauit in sig-
nabo me signo crucis et dicam O
bone magister quid tibi est ecce factus
es leprosus // Deinde alter stabit
ad secundum miliare & cum obuia-
uerit ei me [illegible] et ille re-
bit et cum via qua dixi et ille re-
plicabit cum signo crucis // Idem
tercius post qui affirmabit quod
diximus et statim cum timore erit
infectus & propter famam eius di-
minuet et ab omnibus despicietur
Dixerunt illi bonum est consilium // Cum
adesset dies quo ille summus medicus
contra ciuitatem deberet exire
primus conspirator cum obuiabit ad
unum miliare // Et cum illum vidisset
signo crucis se signauit et ait
O bone magister quid tibi est // Cui
ait [illegible] bonum quod prende [illegible]

At ille primo magister factus es lepro-
sus vilis et hoc satis clare qui-
libet videre potest. Illius hoc audiens
attonitus erat, verumtamen cum non
multum ponderavit percussit equum
cum calcaribus et equitavit an-
te. Post hoc cito secundus conspirator
ei obviam fuit et statim signo cru-
cis se signavit. Et ait: O bone magister
quid est tibi. Ecce leprosus vilis factus
es. De hoc multum doleo. Magister
hoc audiens cepit credere dictis primi
et miro modo gestari at de eadem in-
firmitate cogitare potuisset. Equum
cum calcaribus. Et cum tercius conspira-
tor obviabat. Qui cum eum vidisset
cepit ex via se divertere et signo
crucis se signavit et dixit cum
clamore valido: Heu magister bone
quid est tibi. Dic. Heu gestina in bono
statu te vidi et ecce iam factus
es vilis leprosus. Ille hoc audiens
ait intra se: Iste potat fieri ex
eo quo isti tres perhibent in unum con-
cordant et tantum timore ac impressio-
ne illius infirmitatis accepit quod
antequam ad hospicium suum veniret
factus est vilis leprosus. Homines
hoc audientes eum despiciebant
nec amplius ab eo curari volebant
dicentes ipse seipsum curare non po-
terat et sic in magna morte mor-
tuus est etc. Reductio sive ex-
positio

Karissimi ille imperator
est deus ipse medicus spiritualis
est Adam primus pater qui mercacione
sua cum qua pateret in omnibus
erat spiritualis quia virtutibus plenus
et certam scientiam de omnibus habuit

et ex hoc non cuilibet imponit. Sed
dyabolus cum hoc vidisset eum invidit quod
ad dignitatem suam veniret. Invidit
sibi de tribus conspiratoribus scilicet de superbia
vite, concupiscencia oculorum et concupi-
scencia carnis. Per quam eum in comestione pomi contra
divinum preceptum commisit. Superbus erat
quia alter deus esse voluit. Avarus fuit
quia appetivit quod non decuit. Cupidus fuit
quia concupivit quod in habitu erat. Unde
mulier videns lignum pulchrum et suave
ad comedendum comedit, et illa eam fuit
in facto spiritualis leproso morbo sic lepro-
sus a consorcio hominum expellitur. Sic ipse
a gaudiis fuit expulsus et mortuus
est donec Christus per suam passionem eum
ab infernis liberavit. Et sic factum
est etc. De regina que de filio
suo genuit et partum iugulavit

22 Quidam imperator erat qui pulchram
uxorem habuit quam miro modo
dilexit. Ipsa primo anno concepit et
filium pulcherrimum peperit quem multum di-
lexit mater ita quod singulis noctibus in
uno lecto cum ea iacebat. Cum autem
puer tres annos in etate complevisset
mortuus est pater scilicet imperator. De cuius
morte factus est dolor intollerabilis.
Regina multis diebus planxit
mortem eius. Cum autem sepultus fuisset
tradicione Regina ipse in quodam castro
intravit solus et secum filium suum puerum
istum tantum dilexit quod ab eo separare
non poterat. Ambo semper simul iace-
bant donec puer xviii annos in eta-
te complevit. Videns hoc dyabolus amo-
rem inordinatum inter filium et ma-
trem eos ad nepharium opus soli-
citavit. Mater quod filius suam matrem
cognovit. Regina vero statim concepit
cum vero impregnata fuisset filius eius cum

regnum pro dolore amisit et vereri
dia et ad partes longinquas accessit
Mater cum tempus pariendi adesset filium
pulcherrimum peperit videns quod illum filium
statim iugulavit scindensque guttur
eius premebat | Sanguis gutturis eius
cecidit in palma sinistre manus matris
facti quod sunt quatuor circuli rotundi
in ipsa forma [illegible] Unde ipsa regina
nulla arte poterat circulos de manu sua
evellere | Et propter hoc ducta verecundia
semper in illa manu portabat cyrotheca
ne circuli sanguinei viderentur | Regina
ipsa satis devota erat | Et cum tamen vere-
cunderet quod concepto filio concepit et
ipsum filium occidit quod nullo modo de hoc
confiteri volebat || Et tamen omnia alia
de peccatis suis fuit confessa | Regina
illa miro modo beatam virginem dilexit
et aliam sepius precibus amore dedit
Ab omnibus hominibus erat dilecta quod
omnibus erat graciosa | Accidit una
nocte quod confessor eius coram lecto ge-
nu flexo quinquies | Ave maria beate
virgini marie diceret | Apparuit ei
beata virgo maria et ait Karissime ego
sum mater christi Ideo tibi aliqua dico
Confessor regine gavisus fuit
valde et ait | Dic domina mea karissima
servo tuo que tibi placent | Que ait
Regina ista regum tibi confitetur
cum unum peccatum commisit quod non audet
pre nimia verecundia tibi confiteri | Dic
vero crastina die veniet ad confessio-
nem dic ei ex parte mea quod elemosine sue
et orationes sunt presentate in conspectu filii
mei et accepte | Et quod confiteatur
de illo peccato quod in camera sua privata
commisit quod rogavi filium meum pro ea
et remissum est ei peccatum si voluit
confiteri Sin vero noluerit dictis eius

acquiescere | Roga eam ut cyrothecam
de manu sua sinistra deponat Et in
palma eius peccatum eius commissum et non con-
fessum videbis | Si noluerit cyrothe-
cam deponere dic ei | Cum cyrothe[cam] | His
dictis beata virgo evanuit | Mane
vero regina satis humiliter confitebat
de omnibus excepto illo peccato | Cum
autem omnia dixisset que ei placuerunt
dixit confessor Domina et filia karissima | Quare
nulla locutus quare semper in manu sinistra
cyrothecam portas | Audacter in
manu tenendas ut possim videre
si lateat aliquid quod deo non placeat
Et illa Domine manus mea non est
sana et ideo eam ostendere nolo | Ille
hoc audiens per brachium eam accepit
et contra voluntatem eius cyrothecam
abstraxit et ait Domina noli timere
beata virgo maria que te intime di-
ligit mihi precepit hoc perpetrare
Cum vero manum vidisset aperta vidit
quatuor circulos sanguineos et
rotundos Et in primo circulo quatuor
C C C C | In secundo quatuor D D D D | In tercio
quatuor M M M M | In quarto quatuor
R R R R | Et in circuitu circulorum
admodum sigilli erat talis super-
scripcio rubea | Casu cecidisti car-
ne cecata | Demoni dedisti dona do-
tata | Monstrat manifeste manus
maculata | Recedat rubigo re-
gina rogata | Domina cum vidisset
ad pedes confessoris cecidit et
cum lacrimis satis humiliter confitebat
de illo peccato | Accepta absolucione
et penitencia completa infra paucos dies
obdormivit in domino Et [illegible]

E R[ex] iste imperator || [illegible]
Rex dives in [illegible] qui de-
sponsavit pulchram puellam s[…]

naturam humanam quam Christus carne nostram assump-
sit. Vnde pueris eam in camasia accepit
quam pater filio et spiritu sancto loquebatur dicens
Faciamus hominem ad hominem et similitudi-
nem nostram. Vnde heu et proh dolor propter quod
omnes nos licet Christus genuit in nobis fi-
lium pulchrum id est animam ab omni contagione
peccati mundatam per suam passionem et vir-
tute baptismi. Sua in nobis est occasio
peccatum quantum ad vitam eternam. Sed dic-
ta quomodo. Ecce via nobis unde. Hoc
habet ipsum filium suum scilicet eo iacet inde-
licatus id est cum carnali concupiscentia in tantum quod
te sciente et consentiente filium tuum
vinculum id est rationem propter quod deberes semper
tuos regere et sanctificare suppeditare
penales carnales concupiscentias. Vnde
sanguis id est peccatum semper in manu remanens
quod illud psalmus Anima mea in manibus
meis semper. Hoc est dictum si bonum
vel male quam manifeste sit in manu
coram iudice supremo ostendit vel alio
modo potest videri. Regina ista est
humana natura quae in primo parente scilicet Adam
erat plantata quae accepit consilio
hoc est de delectatione carnali quam
de pomo comedit vel genuit id est totum
genus humanum quod ipsa occidit propter
suum. Vnde sanguis nostri id est peccatum eius no-
torium appellabat quod Salomone zelari potat (?)
in ... id est per suggestiones dyaboli
et quia fragiles sumus. Vnde numquam
deleri potest nisi per Christi passionem
et quomodo. Ecce via. Confessor id est spiritus
sanctus beatam virginem visitauit. Deinde
ipsa concepit filium id est dominum nostrum Ihesum
Christum per quem saluati sumus. Et in manu
erant quatuor tabule rotunde. Primus tabu-
lus est cogitatio quae peccatum precedit. Secundus
tabulus cogitatio et delectacio. Tercius
consensus. Quartus actus peccati. Istis tabulis

involutus erat Adam quando peccavit et
nos omnes quando peccatum committimus. In primo
tabulo erant quatuor C quae dicebant
Casu cecidisti creata carne. Casus
erat dyabolus quia totum humanum genus
erat proditum. Cecidisti ubi in infernum
quotquot ante Christum venerunt. Carne id est
cum frigore infirmitate paupertate
et miseriis. Ubi in paradiso fuisti
beata sine omni defectu et propter peccatum primi
parentis missus miseriis es involutus.
Creata hoc est creans factus es. Vidi
Deum homo in paradiso ante peccatum vidi-
sti iam propter peccatum visione illa caret.
Demonem dedisti. Cui dedisti. Certa
Adam tua quando mortaliter peccasti. Hoc
dedit tibi primus pater. Dona dotata
id est virtutes cum quibus te deus dota-
vit in baptismo illas tu concedis propter peccatum.
Monstrat iam satis manifeste id est aperte
in qua miseria sumus positi quia tamen ut
numquam moriamur si peccatum mortales
facti sumus. Janus mactata id est omnia
opera nostra quantumcumque bona ante passionem
Christi non potuerunt nos defendere
quin totum genus humanum ad infernum
descendit. Recedet id est recessit omnis
peccati per Christi passionem. Rubigo peccatum
originale per baptismum. Regina id est per
passionem conceptis concepit ex spiritu sancto. Ro-
gata quia ipsa est mediatrix inter
deum et hominem. Deinde preparauit
filii sui per nostri ... per suam contrasionem (?)
per suam passionem per ... per
suam ascensionem ad vitam eternam
ad quam nos perducat qui in celis
sine fine vivit et regnat. Amen.

De sacerdote et vitulo etc.

23 Erat quidam imperator in cuius
imperio erat quidam sacerdos
lubricus qui per hoc subditos multo-
tiens perturbat et per hoc scandalizavit

multum erant. Erat vnus prochia-
lium suorum qui nunquam interesse volu-
it misse quam ipse celebrauit. Accidit
quadam die festiuo quod tempore misse ipsius
in campo solus ambularet et miro
modo siciebat in tantum quod videbatur
ei mori nisi posset sitim extinguere
Accidit dum ambulasset Venit ad
quendam riuulum purissimum fontis quo viso
incepit haurire et bibere fortiter
Et cum plus gustasset et bibisset
tanto ardencius siciebat Intra se
admirabatur et dixit Fontem huius
riuuli quero volo Dum autem sic ambu-
laret obuiauit ei vnus senex pul-
cher valde et ait ei Homo quo
tendis Plus vltra quam credi potest sicio
et inueni vnum riuulum aque de
quo bibi Et quanto plus bibo tanto
plus sicio Ideo fontem illius riuuli
quero ut de fonte illo bibam Et sitim
extinguere possim Dixit senex Ecce
hic est fons de quo riuulus ille pro-
cedit Et dixit in quere tu alius parochia-
nus ad audiendum diuinum officium non intra-
sti ad ecclesiam Illum vidit de die quod
sacerdos meus execrabilem ducit
vitam quod ipsum non credo mundas missas
et deo placidas celebrare Adque
senex Ecce qualis sitis ut dicis Ecce fons
de quo tam dulcis aqua riuuli pro-
cedit de qua bibisti Et aspexit et
videns quod canum fedissimum habere
os apertum Per cuius os et dentes tocius
fontis scaturigo emanabat mira-
bilis Et cum ille propter fetorem(?) ut
agnouisset inter confusum exhorruit
toto corpore pretimescens propter feto-
rem non audebat gustare et miro
modo siciebat Tunc senex intuens
ait illi Noli timere quod potasti de
riuulo huius fontis nullam tamen mole-
stiam tibi generabit Ille hoc audiens
gustauit sitim extinxit et ait O
domine tam dulcem aquam nunquam bibit
homo Cui ait Vide modo quemadmodum
hec dulcis aqua per os canis fedi
obseruato colore suo et sapore nec
polluitur nec mutatur Tamen sic et missa
per indignum sacerdotem celebrata Et
licet quibus tibi displiceat vita talium
presbiterorum tamen deuote missas debes
audire Hiis dictis senex euanuit
ab eo Et quod viderat aliis narrauit
et postea hoc deuote missas audiuit etc.
Rex imperator Reductio sic
Rex ille est pater celestis Inimicus
imperio i. in mundo est sacerdos liber
i. parochianus precepit quod sic sacerdos hec
animas parochianorum custodire Ecce et
parochianus virtutes quas in baptismo accepit
hec vestes ac diligenter custodire ne
polluantur Iste malus sacerdos multos cor-
rumpit Vnde gregorius Quum mala
exempla subditis commisisti tot animas
occidisti Ecce malus parochianus verbo et
opere multos ad inferum trahit Et tales
fuerit sic et ipse parochianus fecit
Ambulat per campos i. per regna et
castra donec venies ad vnum quod diligit
anima tua s. illum fontem i. Christum quod in
venies per opera mea Et prius oportet
te de riuulo bibere huius non extinguens
sitim Riuulus ille de quo bibimus est
baptismus qui tamen extinguit sitim ori-
ginalis peccati Et si iterato contendis
Dum plus peccatum extinguere non potes
donec procedas ad fontem misericordie s. Christum
mirum i. Christum ipsum Cum ipse ait de se
ipso Ego sum fons saliens in vi-
tam eternam Aque istius fontis i. via
sacra scripture procedunt per os fedissi-
canis i. per dicatores et pectores Tunc

rendum est quod. Cur sacerdos semper
pueri. Propter secundi canis et non aliis
animalibus emanavit. Quod saepius in sacra
scriptura sacerdotes canibus comparantur
Prima sic in cane quatuor bona sunt quibus
hos versus ponere sibi bina sunt
haec lingue medicina, nares odoratus
amor integer atque latratus. Sic et sa- 249
cerdotes ydonei circa salutem animarum
in foro predicationis penitentie et confessionis
Quatuor hos proprietates fideliter
debent habere vel observare. Primo quod
sint medici lingua sua mulcendo
eos et lingendo vulnera peccatorum nec
nimis aspere detergenda. Vulnera canis
et ulcera que canes lambunt cito sa-
nant. Secundo sicut canis odoratum
narium vulpem sive leporem inve-
stigat. Sic sacerdotes in odore con-
fessionis vulpinas calliditates id est he-
reticas falsitates sive pravitates quo
ad peccata deservire. Et leporinas timi-
ditates quo ad peccata detentoque aut
venie desperationeque id est lupinas et leo-
nina ferocitate quo adveniente contemp-
tu et alia hoc sollempniter et subtiliter
investiget. Tercio sicut canis fidelissimum
animal est sicut qui pro domino suo aut pro
familia domus sue aut cum animalibus contra
malos homines se opponit. Sic et sa-
cerdos pro fide katholica et pro salute
animarum non solum parochialium suorum [illegible]
[illegible] et omnium fidelium christianorum corpus
et animam debet exponere confidenter
iuxta verbum domini. Pastor bonus animam
suam ponit pro ovibus suis. Jo. x.
prohibet animam suam posuit. Ita et nos
debemus animas nostras pro fratribus nostris po-
nere. Quarto sicut canis suo latratu
fures prodit et thesaurum sive bona
domini sui ipsos tollere non permittit
Sic sacerdos fidelis canis summi
regis latratu predicationis vigilan-
cia [illegible] ordinis furtum id est insidias

dyabolicas machinaciones de thesauro
sui domini id est de anima sui proximi quam summo
thesauro id est precioso sanguine suo rede-
mit dominus noster Ihesus Christus fideliter propel-
lere non desistat etc. Quomodo mater
etiam nutrit filios suos etc.

Quidam imperator regnavit in civi-
tate romana qui quandam pulchram
mulierem desponsavit. Que concepit
per ipsum et peperit filium. Ipse etiam per
aliam filium habuit. Et utrumque filium sive pri-
mum et alterum dedit ad nutriendum ad
longinquas partes. Isti duo filii erant
pulchri simul. Cum vero ad longum tempus
pateret absque mater predicti filii desideravit
aut ut filium suum videret. Ecce
vero concessa et nuncium pro duobus filiis
suis misit. Cum autem venissent ita
simul erant pulchri quod mater nesciebat
quis filius eius esset. Diligenter saepius
ab imperatore quesivit quis eius filius
esset. Ecce ei indicare noluit. Ipsa
hoc audiens flevit amare. Imperator
cum vidisset ait ei. Noli flere iste
est filius tuus et ostendit ei filium quem
de prima uxore genuit. Ipsa hoc au-
diens gavisa est valde et totam cu-
ram eius dedit filio eidem ad nutriendum
Et dedit alio quasi nichil et nil
curabat qui erat proprius filius eius
Imperator hoc cum vidisset ait ei domina
sic decepi te sine dubio iste est
filius tuus quem peperisti meum. Ipsa hoc
cum intellexisset statim eidem adhesit
et alium sprevit. Imperator cum hoc
vidisset ait ei. Iste non est filius
tuus sed unius coniugis ait illa. Quare
sic agis mecum. Indica mihi et dic mihi
rogo te. Dixit ille nolo. Et hoc
[illegible] Si tibi dicerem veritatem unum vel-
les diligere et alium odire quod est
in [illegible]. Et ideo volo ut ambos equaliter
nutrias. Et cum ad etatem legitimam

pervenint tuo dicta tibi veritate et
gaudebit cor tuum. Et sic factum est
quod ambos ad optime nutriunt donec
veritatem sciunt etc. applicatio
Iste imperator est dominus noster ihesus christus
duo filii sunt electi et reprobi mater
est sancta ecclesia. Sed christus non vult
ut mater sciat quis sit electus
et quis sit reprobus. Sed quod ambos
in caritate perfecta nutriat quia si sci-
ret mater ecclesia tunc unum diligeret
et alium odiret. Et tunc non pax
et concordia. Sed in die iudicii tunc
sciemus qui sunt electi et qui sunt
reprobi. Studeamus ergo quod tunc simus unus
de illis qui sunt electi. Quod nobis etc.
24. Refert saturnus. De paupertate
quod diogenes ita erat in paup(er)-
tate quod tamen unum dolium habuit pro domo
cuius hostium semper dirigebat versus
solem. Rex alexander magnus
cum suis militibus ... et familia
accessit ad eum quia multa de ipso audi-
erat quod perfectus esset in multis (rebus)
et in paupertate voluntarie permane-
bat. Et dixit ei rex quod peteret ab
eo quidquid sibi placeret hoc sibi da-
ret. At ille nil penitus peciit
nisi ut tamen inter eum et solem non staret.
Et sic alexander cum suis militibus
recessit. Et qui omnes naciones de-
vicit ab illo paupere victus est. applicatio
Per illum pauperem intelligitur quilibet
quilibet nostrum quia omnes pauperes
facti sumus in mundo. Dolium est vita no-
stra propter hoc quia sicut dolium est volu-
bile de loco ad locum sic vita nostra
est mutabilis de statu ad statum aliud
homo optat nunc letatur. Nam et sanus
nam est infirmus. Sed nos in illo
dolio sedentes id est in vita presenti semper
ad christum qui est sol iusticie nos
verte debemus. Sed alexander magnus
qui venit. Cui volumus aliquid hic est
dyabolus qui nobis ostendit vanitatem
mundi et offert nobis suavis quidem
nil debemus ab eo plus petere nisi
ut non stet inter nos et christum verum
solem. Sed quantum in eo est hoc non
permittit. Sed christus det nobis lumen
sue gracie. Removeamus ergo impedimen-
tum inter nos et eum ut actus nostros
ad eum dirigamus. Et ipse diriget
vias nostras etc. De temptatione dyaboli
26 Refert valerius in primo libro quod
quidam puer nobilis quando altare
alexandro magno sacrificante assisteret
arrepto turribulo carbo ardens
in brachio pueri delapsus est. Et lic-
et cremaret et odor adustionis stantes
tetigisset puer cum brachio immo-
te tenuit ne sacrificium impediret. Alex-
ander non cremare permisit sic volens puerum
experimentare etc. applicatio sive reductio
Per illum alexandrum qui omnes
naciones vicit intelligitur christus
qui contra dyabolum et mundum victoriam
obtinuit sicut ipse ait. Confidite quia
ego vici mundum. Christus [struck through] sac-
rificium fecit quando pro nobis mori voluit
puer assistens altari alexandro sa-
crificante. Et quilibet homo qui sa-
crificium bonorum operum affert illi qui
se pro nobis obtulit. Sed carbo ardens
cadit super nos quando dyabolus per aliquam temp-
tacionem intendit bona opera nostra impe-
dire. Est enim temptacio quasi ignis
ut in psalmo: Igne me examinasti. Sed
admodum pueri brachium immobile tene-
re debet. Per brachium intelligitur forti-
tudo animi quam in nobis debet esse ne
sacrificium bonorum operum impediat.
Iacobi. Beatus vir qui suffert temp-
tacionem. Sed alexander id est christus non

verus amator mundi igne amoris dei
mentis nos temptari permittit ut per
severancia capiat ut nobis coram
vite largiatur etc. De corpore humano

21 r Refert allexander et quinque sensibus 28

Romanus quod virgilius in civitate
Romana nobile pallacium construxit
in medio palacii stetit ymago que dea
Romanorum vocabatur et tenebat po-
mum aureum in manu sua Et per circuitum
palacii erat ymago cuiuslibet regi-
onis que subiecta erat romanis et ubi-
que campana in manu tenebat Cum
vero regio aliqua insidias Roma-
nis ausa imponere fuit statim
ymago eius regionis campanam suam
pulsavit Et statim miles quidam
equo eneo insidens in summitate
predicti palacii hastam vibrabat et
regionem eam respiciebat et statim
romani armaverunt se et contra regi-
onem eandem exierunt et eam de-
vastaverunt etc. Reductio sive expositio

Ista civitas est corpus humanum quod quinque
portas habet exitus et introitus quinque
sensus inhabitat civitatem construit nobi-
le pallacium id est anima racionalis in cuius
medio stat quedam nobilis ymago
pomum aureum tenens in manu sua
Ista ymago est similitudo quia anima habet
cum deo que bene aurea dicitur Tria
igitur regna sunt in civitate que im-
pugnant pallacium destruere et animam
ad infernum trahere Et ista tria
sunt regna scilicet mundus carnis et
dyaboli Sunt tres ymagines ymago
mundi est cupiditas ymago carnis
est voluptas ymago dyaboli est
superbia Iste sunt ymagines trium reg-
norum de quibus dicitur Omne quod est
in mundo aut est superbia vite aut
concupiscencia carnis aut concupiscencia

octavo Cum quis homo consideraret quod ipse
ymaginis Corpus et animam volunt
perdere tunc ymago id est vox dei campanam
pulsare et viriliter contra eos pugnare etc.

Erat quidam De misericordia dei

Imperator qui habuit unicam filiam
dilectam Cui edificavit pulchrum pal-
lacium in qua manebat Adiungens
ei unam pedissequam que semper cum filia
regis in pallacio manebant Habebat
enim nuncios qui semper discurrebant
hinc et inde Et quod quod foris agebatur
ipsi renunciabant quicunque occulte
esset Ipse que filia regis et sua per-
dissequa tam regi quam aliis multum
displicebant etc. Expositio sive Rex iste
est deus filia cuius tam pulchra est
anima pallacium edificatum et corpus
de quatuor elementis formatum pedissequa
est si se bene custodierit pedissequa
si bona fuit et pura bona erat Nuncii
sunt aures et lingua per quam cor in
timescit et lingua loquitur Unde
Salomon Tempus loquendi tempus tacendi
Tempus tacendi erit in die iudicii
quando peccator obtimescit quod tunc gloria
sua contra eum loquitur Studeamus ergo
ut gloria nostra contra nos non loquatur
Et quod simus mundi et purgati ab omnibus
peccatis nostris Qui nobis prestare dignetur etc.

De sponso filio dei qui sit de sagitta
vulneratus fuit etc.

29 Quidam rex nobilis dives ac
sapiens uxorem habuit dilectam
que debite dilectionis immemor tres
filios apud eum genuit ex adul-
teris qui semper patri erant rebelles
et in nullo obedientes ut filios
Deinde quartum filium de regio semine

genuit et nutrivit. Accidit autem quod
rex finito dierum suorum circulo moritur.
Corpus autem suum regali sarcopha-
go clauditur. Post cuius obitum quatuor
filii super dicti pro regno litigaverunt.
Miles quidam veteranus quadam mente
regis secretarius specialis regni
primatibus et militibus sic dicebat:
Audite consilium meum. Expedit vobis
ut corpus sepultum regis de sepul-
chro collatur. Et quilibet filiorum arcum
cum sagitta paratum habeat. Et quicunque
corpus regis profundius sagittaverit regis
regnum habeat. Placuit omnibus con-
silium et patrem suum de loco effoderunt
et ad arborem ligaverunt. Primus
sagitta iaciens manum dexteram pa-
tris graviter vulneravit quam dicere
tamquam heres verus et regni dominus
gloriatur. Secundus torquens sagitta
propinquius in os patris sagittavit.
Tercius cor patris sagitta perfora-
vit qui se prius fratribus regem
putabat sine omni lite et certis
sine possessurum. Quartus vero cum
accederet corpus patris graviter inge-
muit et voce lamentabili dixit:
Absit hoc a me quod ego corpus
patris mei vivum aut mortuum unquam
lederem et osculabatur eum. Ergo prin-
cipes regni scientes quod totus populus eum
eligentes tamquam verum heredem regni
et ad regni dominum in patris solio
locaverunt et alii tres fratres omni
dignitate erant privati. Reductio seu expositio
Rex iste dives nobilis atque sapiens designat
regem regum scilicet Christum qui humanam

nam per dilectam speciali privilegio sa-
craverat. Hec fornicata post deos
alienos abiens debite dilectionis
immemor existens adulterata tres
filios genuit scilicet paganos Iudeos
et hereticos. Quorum primus manum
dexteram regis vulneravit id est doc-
trinam domini nostri Ihesu Christi paganos
respuit et suis famulis ad eum
missis varia vulnera et mortis sup-
plicia inferendo. Secundus filius scilicet
Iudei regem regum veraciter in
os sagittaverunt cum dicebant Iudei
Videte seductorem cum lingua sua
quod sicut sua fallere potuerunt ex
decreto. Tercius profundissimus scilicet
heretici cor regis summi non de-
sinunt cotidie perforare temporis
iaculo et hoc cum heretici intuitur
fideles quibus est cor verum et
anima in Christo gravabis sic per fide doc-
trine laborare. De quibus propheta ait
dicaverunt linguas suas etc. Et
ibidem paraverunt sagittas suas. Quartus
qui est filius id est bonus christianus et suis
in nullo vult ledere corpus patris
sui scilicet domini nostri Ihesu Christi. Sed debet
osculari et obediens esse in omnibus
et precepta eius custodire et ipsum
diligere ex toto corde et ex tota
mente. Et proximum suum sicut se ipsum.
Talis elevatur a principibus id est ab
angelis et sanctis dei in solium
patris sui hoc est in vita eterna
ubi cum Christo regnabit sine fine.
Ad quod nos perducere dignetur etc. De
predicatoribus et sermonibus
Tiberius in civitate Romana
regnavit qui miro modo mele

dias dilexit. Tunc accidit quod semel
ad venandum exiret. Audivit quan-
dam melodiam quod sibi videbatur
quod numquam tam dulcem melodiam audivit
solus. Et cum ad locum venisset vidit
unam aquam latam et magnam. Iuxta
hanc aquam pauper quidam sedebat qui
cytheram percussit et de illa tota
melodia procedebat. Dixit enim impera-
tor: Dic mihi quomodo tanta melodia
tam dulciter procedit de cythera. At
ille: Domine per octo annos hic mansi
et deus dedit michi tantam graciam quod
quando cito cordas tetigero tam cito 311
suavis tonus procedit de cythera quod
pisces ipsius aque veniunt per quos ego
et familia mea sustentor. Sed
heu ex contraria parte venit quidam sibi-
lator qui in tanta dulcedine sibilat
quod pisces dimittunt me et vadunt
ad eum. Et ideo rogo ut vestrum adiuto-
rium contra ipsum dignemini michi prestare.
Dixit imperator: Ecce in baculo meo
hamum aureum habeo illum accipe. Et
in summitate virge liga et ~~suspende~~
~~...~~ desuper cytheram et cordas
tange et sic sibilator recedet
confusus. Piscator omnia et cytheram
incepit tangere. Ad eius tactum ve-
nerunt pisces statim piscator eos
cum hamo aureo ad terram traxit.
Sibilator hoc videns confusus re-
cessit et pauper ibidem tempore vite
sue in pace remansit. Applicacio
Iste imperator est dominus noster ihesus christus
qui multum melodiam i. puram oracionem
diligit. Venator per sua animalia i.
per animas quas dyabolus conabatur auferre.
Aqua vero in qua sunt pisces est
iste mundus plenus peccatoribus. Pauper
sedens iuxta aquam est predicator
qui tangit cytheram sacre scripture cum
qua debet pisces i. peccatores ad terram
trahere i. ad regnum celorum. Sed heu
cum predicator incipit cytheram sacre scrip-
ture tangere i. populo predicare. Statim
sibilator i. dyabolus ita dulciter cantat
quod peccatores predicatorem non audiunt quod di-
versas habet melodias quod aliquos facit
dormire alios garrulare et sic de
similibus. Unde necesse est predicatori hamum
divine gracie per quam possit peccatores
ad deum trahere etc.

De fallaciis dyaboli etc.

1 Quidam fur ad
cuiusdam divitis domum venit in nocte
et ascendit tectum. Cepit auscultare
si aliquis in domo vigilaret. Hospes
considerans in domo suaviter uxori dixit:
Interroga me alta voce qualiter hec
omnia que habemus acquisivi et non desi-
stas donec dicam tibi. Tunc dixit mulier:
O bone domine dic michi cum non fuisti mercator
nec usurarius qualiter tanta bona quod
habes acquisivisti. Vir quasi coactus precibus
suis ait: Nolo aliud dicere quam dico tibi:
fur quondam fui et noctu in furtis que nunc
habeo congregavi. Cui mulier: quod non fuisti
deprehensus miror. Cui maritus: Magister
meus docuit me quoddam verbum quod septi-
es dicebam. Et tunc per aliquam fenestram
vel foramen in domum super radium solis
vel lune descendebam et accepi rebus
que michi placuerunt. Item percurrendo radium
ascendebam et sic semper evasi. Cui
mulier: Rogo te hoc dic michi ipsum
verbum cuius virtute totiens furaberis.
Et ille: Tibi dicam nulli alii dicas.
Hoc verbum ipsum septies dixi. Fallacis
his dictis mulier obdormivit. Sed
et vir finxit se dormire et multum
se mutabat. Tunc fur gavisus dixit
predictum verbum et super radium lune capite
pedibus ac manibus sedere voluit.

per fenestram in domum cecidit et mag-
num sonitum fecit. Confracto quoque crure et
brachio jacuit semimortuus. Dominus
autem hospes quasi evigilans a sup-
no quesivit quid hoc esset et qualiter ce-
cidisset. At ille verba fallacie me
deceperunt. Vos confallax qui credit
quia verbis eius obedivit. Et quia non cre-
dit sibi tunc ille recedit &c.

Fur iste est. Reductio sive expositio

dyabolus qui per malas cogitationes peccati
cottidie hominibus foramen facit per
quas. Vir cum uxore dormiente est
bonus prelatus qui ecclesie est desponsatus
qui inter se dicunt consule quomodo dyabolus
faciat cadere per radium lunarem
i. peregrinum sive spiritum qui nos in terris illu-
minare debet. Dyabolus est fur qui in
nocte peccati animas laborat rapere. Sed eo
prelato necesse est vigilare ne oves
sibi rapiat et eas secum deportet
inde unde melius. Si sciret pater
familias qua hora fur veniret &c.

32 Quidam miles. De amico fideli

Quendam regem a quo feodatus fuit
graviter offendit misit a rege mi-
lites et amicos ut pro eo intercederet.
Vix eius amicitia super hoc pacto obti-
nuit. scilicet curiam regis pedester et
equester i. semi ambulans et semi
equitans veniret. Et secum duceret
fidelissimum amicum. Et joculatorem
et inimicum suum perfidissimum. Qua de
re miles contristatus cogitare cepit quomodo
hoc adimplere posset. Quadam vero
nocte cum peregrinum quendam ad hospicium re-
cepisset. Occulte dixit uxori sue
Sciebas quod peregrinus ille magnam pe-
cuniam secum portat. Volo igitur si tu
consulis hunc peregrinum occidere. Et
habemus pecuniam. Ait illa. Bonum est
consilium placet mihi. Cunctis quoque dormien-

tibus in domo et circa diluculum
miles surrexit et peregrinum supe-
ravit et abire fecit et unum
de vitellis occidit et in frustra se-
cuit. Ponens quoque ea in sacco et exci-
tavit uxorem dicens quod sibi saccum
in angulo domus absconderat
et dixit. Caput cum cruribus et
brachiis in sacco posuit. Totum autem
corpus eius cum intestinis in stabulo
sepelivi. Hiis dictis aliquantulum desper-
avit ostendit. At illa sive illam pe-
cuniam peregrino mortuo abstulisset
Cum autem dies esset ut se domino regi
presentaret. Accipiens secum canem
et filium suum parvulum in gremio et
uxorem suam a sinistris et suum
se equo et ire cepit. Cumque castro
regis quod continuum erat appropinquaret
dexterum crus suum super suum posuit
velut equitans et in terris pa-
pedem gradiens. Sicque pedester
et equester castrum regis et curiam
intravit. Quo viso rex cum astantibus
mirabatur et ait ei rex. Ubi est
amicus tuus fidelissimus qui statim
evaginavit cultellum et canem acute
abscidit. Cum canis clamaret et fu-
geret eadem hora miles ipsum revo-
cavit. Cum sanguinolentus statim
domino rediit. Cum esset rediens. Ait miles
Ecce domine amicum meum fidelissimum
adduxi mecum. Cum rex ubi est jo-
culator tuus. Et ille parvulum suum
ostendit dicens. Ecce domine non est
joculator in mundo qui tam solacium
confert michi sicut filium meum coram
me ludentem video. Dicit ei rex. Ubi
est inimicus tuus perfidissimus. Sta-
tim uxori sue dedit alapam di-

cens. Quare tu ita impudice dominum meum
regem mentiris. Ipsa statim clamabat
O maledicta homicida que me prodis
Nonne in domo tua lamentabile homicidium
perpetrasti. Audite domine rex quomodo
penitus quendam pauperem peregrinum occidit
Miles audiens uxorem cum alapa
dedit dicens. O maledicta ore falsum
contra me impingis non formidas. Que
ira statim incensa coram omnibus cla-
mauit dicens. Venite in domum suam
ostendam vobis locum in quo caput cra-
et brachia sepelliuit et stabulum
in quo totum corpus reliquit. Ob hoc
aparentes ad probandam rei veritatem
ad hospicium militis properant. Ipse
enim aut miles cellarium aperuit
in quo sacculus cum vitulinis carnibus
est defossus. Cum quia cito effodi-
entes. Ipsis carnibus obstupue-
runt. Stulticia quoque militis cogno-
scentes dignis ipsum laudibus ex-
tulerunt. Cum post ea domino regi specia-
li dilectionis vinculo est annexus. Capitulum 33.

Miles iste qui cristicole su-
suum regis graciam perdidit. Est
quilibet peccator qui ad optinendum
graciam dei debet mittere milites
et [struck] amicos id est apostolos et alios
sanctos. Sic dat domino suo satis
facit. Venit pedester et equester
pedester dando id est temporalia et
terrena contempnendo. Equester
vero toto desiderio cordis contempnan-
do. Tandem quod suum adepte per amico
suo fidelissimo secum adduxit
id est angelum vel confessorem suum qui
animam [struck] eius hic custodiuit quod

hic sepe gladio suorum peccatorum vulnerat
et offendit. Eum recepit fideliter
ut amico sua secreta atque familia prin-
cipis reuelare et delere. Tenebit
speculatore id est proprium proprium in gremio hoc
est conscientia cordis quia sibi bene regatur
anima mea mecum delectat. Ypocrite vero
sua a sinistris proximo suo perdidisse
secum ducat id est carnis malicia aut
demonum fallacia seu mundi quia sua se-
creta coram familia regis et amicis
id est coram cunctis angelis et sanctis mini-
stretem mortis hanc in perdicionem
prodit et reuelat. Tunc mito laude
miles sapiens et districtus qui pre-
dictas fallacias sic [struck] fefellit oc-
culte vitulum mactando et in sacco
donis angelis seruando id est cum deum honori-
dum perpetrando modum indebitum non ex-
crescendo sed ieiuniis et orationibus aliis
que bonis operibus sapientis in omnibus
insistendo per quod tandem suam dei graciam
quam perdidat rehabebit etc. De
Iusto iudicio
Refert valerius.
Rex zelongus imperator statuit per legem
ut si quis virginem deflorauerit vtrique
oculi priuaretur. Accidit quod filius suus fi-
liam cuiusdam vidue deflorauit. Que
vero imperatori occurrens ait. O domine legem
quam fecisti impleri facias dei amore
Ecce filius tuus filiam meam rapuit et
eam oppressit. Rex eo audiens precepit ut
duo oculi filii eruerentur. Dixerunt satrape
ad regem domine tu unicum filium habes. Ob hoc
heres tuus esset vivus et dapnum toti
regno quod imperatore caret post discessum
tuum heredem. Dixit ille. Nonne vobis constat
quod ego legem ipsam edidi. Obprobrium
mihi esset quod ego ipsam non tenerem. Ideo
ex quo filius meus est primus qui contra
legem fecit beneficium legis perpetrabo.

Sapientes dixerunt: Rogamus te una
voce quod apud filium tuum talia non facias.
Rex: Nonne patebit coram cunctis ait illis ex
quo ita est. Audite me. Oculum suum pro
oculo meo. Ergo deposui oculum in curiatis
et filio meo similiter. Et sic lex erit
impleta. Et sic factum est. Unde omnes
regem laudabant quod erat tam iustus
iudex in omnibus inventus. Applicatio.
Iste imperator est dominus noster Ihesus Christus qui pro anima
ista legem condidit ut quicumque deflo-
raret virginem id est animam in baptismo lo-
tam duos oculos amittere deberet scilicet
visionem dei et omnium electorum. Iste qui contra
legem facit est quilibet peccator qui per
peccatum animam suam defloravit. Sed Christus
qui est pater noster omnium non tantum unum oculum
mittere amisit sed vitam suam propter pecca-
torem. Et ideo oportet ut unum oculum
id est amores carnales tuas et carnis
delicias pro penis et confessione deleas
quia impossibile est de deliciis ad deli-
cias pervenire etc. Qualiter sequi
Alexander magnus. Tenus deum reges.
Alexander magnus rex Grecie curiam intravit
in forma militis simplicis ad explorandum
curiam et statum quam rex Antigone
34
alexandro militi honorifice suscepit. Alexan-
der Antigonum nomine quolibet ferculi
delacione vasa argentea et deaurata
dapiferis etiam et fur tunc vendicavit
et in sinu suo servavit tamquam essent
sua accusatus est tamen et coram rege pre-
sentatus est et sic vidit. Domine rex
Ego audivi maiorem famam tuam super
famam alexandri in milicia et expensis.
Ego simplex miles ad te veni ut
tamquam maiori tibi assisterem et non
sibi. Sed lex est Alexandri in curia sua
ut omnibus militibus in eius mensa comedentibus omnia
vasa aurea et argentea sibi cum cibis
illata dentur tamquam propria. Et ideo non minus
re eo etiam laude consuevi in curia
tua volui servare. Hoc audito
milites Porri regis alexandro sunt secuti
et honorati magnis muneribus et
cum eo contra Porum regem bellum in-
ierunt. Et ipsum Porum regem occi-
derunt et totam Indiam alexandro magno
subegerunt etc. Applicatio sic.
Iste rex alexander est dominus noster Ihesus Christus
qui in forma simplicis militis id est in
habitu humanitatis curiam istius mundi
intravit. Et explorans curiam et
statum et potenciam quam Porus rex
id est dyabolus in mundo habuit. Omnia vasa
aurea vel argentea secum auferri
mittit tamquam propria. Et omnes fortes et
principes qui eum audierunt et mentem
crediderunt dyabolum reliquerunt et se-
cuti sunt deum unde dicit: Vos qui secuti
estis me etc. Et alexandro magno mu-
nera acceperunt scilicet vitam eternam
Quam nobis prestare dignetur. De
octo denariis et de veris pre-
datoribus Audi vide tace si vis
34
Titus in civitate Romana regnavit
qui statuit pro lege quod dies primo-
geniti sui ab omnibus hominibus cele-
braretur. Et quicumque illo die [illegible]
[illegible] sui aliquod opus faceret morte moreretur.
Promulgata lege vocavit ad se Virgi-
lium magistrum et ait Kare. Talem con-
stitui legem sic tibi grata. Verumtamen multa
opera sunt privata et occulte committi quod
quorum noticiam non possum pervenire
Rogo te ut scientiam industriam tuam
in aliquam scientiam componas per quam pos-
sim scire qui sunt isti qui contra legem
dictam delinquunt. At ille. Domine
fiat voluntas tua. Statim cogitavit

arte magica grande statuam in medio
civitatis romane statuit. Statua illa
omnia opera occulta illa die commissa impera-
tori narrare solebat. Et sic per accusa-
cionem statue multi sunt morte condem-
nati. Erat autem in civitate romana
quidam faber nomine focus. Cum in die multis
primogeniti regis laborabat sicut ceteris
diebus. Cum autem semel in stratu suo
iacuisset, focus faber cogitabat quomodo
per accusacionem statue multi fuissent
mortui. De mane surrexit et con-
venit et ait ad statuam: O statua, o
statua, per accusacionem tuam multi ad mor-
tem positi sunt. Voveo deo meo, si me
accusaveris, caput tuum frangam et te
confundam ut de me non loquaris. Hiis dictis
domum perrexit. Statim imperator
ea hora prima sicut solitus erat nunci-
os ad statuam misit ut ab ea requi-
rerent si aliquis contra legem commisisset.
Cum autem ad statuam venissent et men-
tem regis petivissent, ait eis sta-
tua: Amici, levate oculos et videte
que scripta sunt in meo fronte. Illi vero
cum oculos levassent, ea in fronte
eius viderunt, scilicet hos versus: Tempora
mutantur, homines deteriorantur. Qui ~~dicere~~
voluntate dicere volunt caput suum
fractum habebit. Audi, vide, tace, si
tu vis vivere cum pace. Et ait
statua: Ite, renunciate domino que vidistis
et legistis. Nuncii abierunt et
omnia domino retulerunt. Imperator cum
hoc audisset precepit viginti
duobus militibus ut se armarent
et ad statuam pergerent. Et si aliquis
contra statuam faceret, eundem manibus

ac pedibus ligaret et ad eum du-
cerent. Milites vero illuc venerunt
et statuam ex parte regis vel imperatoris
salutabant dicentes: Domina, placeat
placeret domino imperatori quod illum qui
contra legem fecisset accusaret et
quis esset qui minas ei imposuisset.
Ait statua: Accipite focum fabrum
istius civitatis; ille est qui in nulla lege
tenet et mihi minas imposuit. Qui
statim focum apprehenderunt et cum im-
peratori presentaverunt. Ait imperator: Quid
est quod audio de te? Quare legem non
tenes edictam? Ait ille: Domine, istam
legem non possum tenere. Quia omni die oportet
me octo denarios habere. Et illos non
possum habere sine labore. Ideo legem
non possum tenere. Ait ei imperator:
Et quare octo denarios? Qui ait: Omni die
per annum teneor duos denarios. Item
duos accomodo. Item duos perdo. Et duos
expendo. Ait imperator: Dic mihi plenius
de istis denariis. Ait ille: Domine, in-
tendite me. Duos denarios teneor
dare patri meo quia ipse bene nutrivit
me in tempore iuventutis et nunc est
egenus et dicit ut sibi subveniam
in paupertate sua et ideo omni die duos
denarios sibi trado. Item duos de-
narios filio meo concedo qui moratur
scolas, si ipse proficiat, mihi reddat
sicut ego iam facio patri meo si contingat
me depauperari. Item duos denarios
omni die perdo, scilicet super uxorem meam quia
non vult contentari et semper mihi
est contraria et semper vult esse contra vo-
luntatem et propterea quidquid ei do totum
perdo. Item omni die super me ipsum duos
denarios expendo in cibis et potibus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Et ipsos predictos denarios non possumus sine gemino labore. Ergo rogo date vestrum iudicium. Dixit imperator: Bene satis prudenter respondisti, vade et semper labora ut prius. Et sic ab omnibus romanis laudatus est. Et post mortem imperatoris, propter sua prudencia in imperatorem electus qui postea optime imperium regebat. Et ipso mortuo ab ipsis romanis ymago ipsius inter alios imperatores depicta est et super caput suum octo denarios depicti. [illegible]

Rmi iste imperator est pater celestis qui statuit per legem quod quicumque diem primogeniti sui violaverit morte moriatur. Dies ista est dies dominica vel alie festivitates ab ecclesia institute. Unde dicitur: Memento ut diem sabbati sanctifices. Et sic plures plura peccata committunt isto die vel illa die quam ceteris diebus quia magis visitant tabernas et plus bibunt quam aliis diebus. Et virgilius qui statuam fecerat intelligitur spiritus sancti gratia que predicatores adhuc ordinat quod annunciant hominibus vicia et virtutes, penam et gloriam. Et sicut predicator potest iam dicere sicut statua dixit: Tempora mutantur etc. Sicut enim manifeste videmus quod quondam tempora magis erant apta propter pres [?] et bona vita hominum quam modo sunt. Terra etiam dabat fructum suum magis habunde quam modo. Ergo tempora mutantur propter peccata hominum quia homines deteriorantur. Hoc clare videmus in antiquis temporibus erant magis devoti homines quam modo sunt. Immo iam in pluribus regnat plus malicia quam quondam in sentibus [?]. Unde totus mundus in malicia positus est. Ideo si predicator voluerit dicere veritatem et peccata divitum et potentum arguere non audet. Fossator est quilibet christianus qui fideliter laborat cottidie, ille tenetur patri suo, id est patri celesti, duos denarios dare, scilicet amorem et honorem. Amorem quia in tantum nos dilexit quod pro nobis unicum filium suum in terram misit et morte turpissima condempnare permisit. Honorem quia omnia bona de ipso procedunt et sine ipso nichil facere possumus. Et duos denarios filio accomodare debemus. Et quis est iste filius? Certe de quo loquitur Ysa.: Parvulus natus est nobis et filius datus est nobis. Et quales denarios debemus ei accomodare? Certe omni die duos, scilicet bonam voluntatem et bonum actum, quam dominus in ultimo [?]. Et quando nos exemus [?] in die iudicii et quando nos nudi apparebimus tunc reddet nobis illos duos denarios in vita eterna. Unde scriptum est: Et centuplum accipietis. Item duos denarios perdimus super uxorem nostram. Uxor ista est caro et corpus nostrum quod semper contrariatur spiritui nostro, id est anime, duos denarios quos expendimus super eam. Et mala voluntas et malus actus quod gemine operantur expoliamus [?] propter ipsos duos denarios perdimus et puniemur hic vel in futuro. Item duos denarios cottidie expendimus super nos metipsos, scilicet dilectionem dei et proximi, scilicet tota mente et toto corde dilige deum et proximum sicut

nos metipsos. Et si ipsos octo de-
narios sic expenderimus, vitam eter-
nam veniemus. Ad quam nos perducere dignetur.

36 **Olegarius. De confessione et veritate**

Olegarius imperator regnavit in civitate ro-
mana qui statuit pro lege quod quicumque ma-
lefactor esset captus et coram iudice
ductus, si tres veritates dicere posset
tam veras quas nullus obicere posset
quin vera essent sine omni fallacia,
quantumcumque magnus esset malefactor
vitam obtineret cum omni hereditate.
Accidit quod quidam miles contra im-
peratorem surrexit et multa mala
in imperio perpetravit quia multos spoli-
averat et multos interfecit. Iudex
vero imperatoris eum comprehendit et liga-
tum eum ad iudicium duci fecit. Cum
vero coram esset dixit iudex ei:
Karissime, nosti statum legis? Miles ait:
Certe. Dic tres veritates quas me
dicere oportet si volo mortem evadere.
Ait iudex: Scito quod statum legis im-
pleas aut eris hodie suspensus
in patibulo. At ille: Domine mi, fac
fieri silentium. Quo facto ait: Ecce
domine, hec est prima veritas: coram omnibus
dico quod toto tempore vite mee fui
malus homo. Iudex hoc audiens dixit
circumstantibus: Est verum quod ille
dicit? At illi: Domine, si non esset
malefactor, hic in statu isto non
venisset huc. Ait illi iudex: Dic
nobis secundam veritatem. Ait ille: Secunda
veritas est ista: multum sum turbatus
et multum displicet quod in ista for-
ma huc veni. Ait iudex: Certe
credimus bene. Dic nobis tertiam verita-
tem et te ipsum a morte salva.
Ait ille: Hec est tertia veritas:
si semel evaderem nunquam in ista forma
huc in isto loco voluntarie venirem.
Dixit ei iudex: Certe satis sapien-
ter te ipsum a morte liberasti. Vade in pace.
Et sic salvatus est ipse miles. Et cetera. [illegible]

Iste imperator est dominus noster Ihesus Christus
qui istam legem edidit quod quicumque
peccator malefactor, id est peccator, coram discreto
iudice, id est confessore, ductus dicat tres
veritates tam veras quod demones eis
nulla possint obicere, regnum celeste ob-
tinebit. Prima veritas est quod dicat:
Ego sum malus homo et multis peccatis
innodatus. Secunda veritas est: Multum
displicet quod deum tam offendi. Certe
per istam confessionem potes delere. Tertia
veritas est: quod si semel possem evadere
peccata, facerem nunquam plus voluntarie ad
ipsum peccatum redirem. Et sic perquirens
vitam eternam obtinebis. Et cetera.

31 **Ezechias rex. De veris Christianis**

Ezechias regnavit in civitate Romana qui tres
filios habuit quos multum dilexit. Rex
iste continue guerram habebat contra
regem Egypti et omnia sua expendit
preter unam arborem. Ista magna vir-
tute habuit, scilicet quod omnis infirmus
qui de fructu eius comedebat sanitatem
recepit excepta lepra. Cum autem de-
rex usque ad mortem infirmaretur et
evadere non posset, vocavit primogenitum
suum dicens: Karissime, te et fratres tuos
diligo. Quod omnia que habui in guerra ex-
pendi preter illam arborem. Et quia tu es
primogenitus meus, de ea arbore tibi lego
omne quod est sub terra et supra. Alio vero
dedit omne quod erat in latitudine. Ter-
cio ait: Tu es filius meus iunior, tibi
lego omne quod de illa arbore quod est
siccum et viride. At illi bene dixerunt
patri dicentes: Deus celi et terre

tibi reddebat. Et sic commisit spiritum et
honorifice est sepultus. Quo facto primo-
genitus cepit arborem occupare tamquam
esset sua. Hoc audiens secundus ait:
Quo iure lingnum occupas? dicit ille:
Iure hereditario quia pater meus dedit mihi
de isto lingno omne quod est subtus
et supra. Et ideo totam arborem tamquam
meam occupare volo. At ille: pater
meus dedit mihi longum latum et pro-
fundum in radice in medio et in summitate
et ideo lignum meum est sicut et tuum.
Hec audiens iunior frater fratribus
suis ait: Non oportet vos lignum
plus occupare quam ego, ipse enim pater
meus dedit mihi de lingno omne quod est
siccum et viridum, ergo meum vere est
et non vestrum. Ait: audite me fratres
ne discordia fiat inter nos fratres,
eamus simul coram ad regem qui hic
prope est, et sicut rex iudicavit au-
ditis racionibus nostris simus in hoc con-
tenti. Dixit alii: consilium est bonum. Et
properaverunt ad regem. Et unusquisque
regi racionem suam proposuit sicut superius
scriptum est. Rex cum audisset raciones
eorum dixit primogenito: Tu prima co-
pula habes in arbore ideo ut sis
primo minutus. Et fecit sibi unum bal-
neatorem de dextro brachio ipsius sangui-
nem trahere. Et hoc facto dixit
rex ipsis tribus fratribus: Ubi est pater
vester sepultus? Dixit illi: in tali loco. Et
statim fecit exhumari et unum os
de corpore extrahi et illo sepelli-
ri. Hoc facto vocavit filios suos
et ait: recipite os istius regis mor-
tui et in sanguine primogeniti sui
in volutione quousque conditum possit.
Hoc facto fuit adductum et ad solem
posite ut sanguis firmiter et fortiter ad-
hereat ossi. Et hoc factum est. Cum
autem os exsiccatum esset et os cru-
entatum apparebat, tunc precepit
ut lavaret. Statim sanguis evanuit et
os in suo colore permansit. Tunc ait
rex secundo filio sicut primo quia cum sangui-
nem extraxit et minutus est. Et
os prius in sanguine positum ad solem
et adductum posuit. Et cum iterum os
lavaret cum aqua, et sanguis ab eo
evanuit et os in suo colore permansit
sicut primo. Hoc videns rex ait iuni-
ori: oportet et te minuere sicut fratres tui. Quod
et factum est. Et cum os prius in sangui-
ne ipsius positum fuisset et ad solem
et adductum positum et siccatum fuisset
predictum os lavabat sicut prius nec
per fricationem et locionem non potuit
sanguinem evellere ab osse neque separare
quin os appareret cruentatum. Quo viso
rex ait: Ecce tu es filius eius legittimus,
nam sanguis tuus ex osse ipso processit.
Fratres autem tui sunt ex adulterio nati
occulte et non sunt legittimi. Do
tibi predictam arborem cum heredibus
tuis. Et factum est ita. Tunc omnes lau-
dabant sapienciam imperatoris qui tam
prudenter iudicasset. Reductio
sui expositio
Imperator iste est dominus noster
Ihesus Christus qui pugnavit contra regem
Egipti id est dyabolum. Omnia expendit in
guerra. Tunc ait: volucres celi ni-
dos habent, filius autem hominis non habet
ubi caput suum reclinet. Et re-
mansit sibi nisi unum lingnum scilicet
arbor crucis. Et quicumque quis gustavit
de fructu ipsius arboris id est quicumque
passionem in memoria habuit Christi

cum quis egrotauit sanitatem recipere pos-
sit et hoc in patria vite celestis / Ergo
lapso i. desperato dementia dei / Per istos
tres filios designantur tria genera hominum
primum potentes ac diuites quibus
datur quasi sub et super .s. in terra et
in mari ita quod omnia obediunt eis Et
illis venit aqua superbia et luxu-
rie et totum delet ita quod locum
[struck through] non tenet vel presencia in celis
locum obtinet / Per secundum filium intel-
liguntur iudices tam seculares quam
ecclesiastici et illis venit aqua
auaricie i. bursa plena denariis
et omnia bona in eis euacuant Ter-
minum excecat oculos iudicum / Isti
duo filii vltimo perdunt arborem id est
obtinere vel fructum eius gustare .s.
vitam eternam / Per tercium filium signantur
pauperes simplices quorum sanguinis
non potest deleri quia omnia propter deum pa-
cienter sustinent sicut ... pontifices
anima aqua superbie auaricie luxurie
et ceterorum viciorum numquam delebit bo-
na opera eorum quia firmiter deo ad-
herent et fructus istius arboris da-
bit eis .s. vita eterna / Ad quam nos
prestare dignetur etc. De superbia
938 Darius imperator / deposuit etc.
in ciuitate romana / fide spe et caritate
regnauit qui habuit tres filios quos
multum dilexit / Cum vero mori debe-
ret legauit primogenito totam
hereditatem suam / Secundo legauit
que tempore suo acquisiuit .s. res mo-
biles et immobiles / Tercio legauit tria
iocalia .s. vnum anulum et vnum mo-
nile et vnum preciosum pannum / Anulus
ista virtute habuit quod quicumque
illum in digito gestabat graciam omnium
hominum habebat / Et per illa graciam quicquid
ab eis quereret obtineret / Monile
illa virtute habuit quod quicumque illud
in pectore gestabat quicquid in corpore suo
optauit quod esset possibile obtinuit
Pannus ista virtute habuit quod quicumque
super eum sederet et quicquid in se cogita-
ret per mundum factum fuisset / Ista tria
iocalia dedit iuniori filio et ait ei
Fili mi dilecte iocalia que sunt vocabula
ista tibi do quia aliam hereditatem non habebis
Et mater tua ista in custodia habebit
et quando eis istis indigebis vnum post [struck through]
aliud tibi dabit / Istis dictis spiritum emisit
et honorifice est sepultus / Post hoc
primi duo filii eis legata occupabant
Tercio vero filio aureum anulum postu-
lauit cum aliis clenodiis ut ad studium
pergeret / Dixit mater clenodia tibi do
ut fortiter studeas et a spiritibus mulie-
ribus sustineas ne forte anulum
perdes cum aliis clenodiis / Jonathas
clenodia recepit et ad studium pro-
fectus est Magister satis sollicite studuit
Post hoc cito vna puella in pla-
tea ei occurrit formosa et graciosa
et secum eam domum duxit et cum ca
mansit et eam miro modo dilexit / Jona-
thas vero anulum in digito portauit
et graciam et amorem omnium habebat
et quicquid ab eis peciit obtinuit / Et
amasia cum hec vidisset ait ei domine
multa mala quia aurum et argentum non
habes et tamen tibi nichil deficit / Dixit ille
deus plus potest quam aurum et argentum
Potens est deus in dare naturam Et
illa proba dulcia et suauia illum
vicit quod sibi dixit de clenodiis que tanta
virtute haberent / Ait illa domine semper
in quinque es et in solaciis cum hominibus

possibile esset quod ea perderet dampna in-
quam ad custodiam. Ille vero dictis eius
credens clenodia sibi tradidit. Cito
post hoc gratiam et amorem hominum amisit.
Ille hoc videns quod exponendo desi-
teret clenodia absque periculo. At
illa proposito suo. Et intravit cameram et
apparuit cista et alta voce clama-
vit. Heu mihi domine. Fures cista appa-
ruerunt et clenodia deportaverunt
et sic ista tria iocalia perdidit et
sic imperator. // Reductio sive expositio
1 Est dominus noster Ihesus Christus. Imperatrix
mater ecclesia. Tres filii sunt tria genera
hominum in hoc mundo. Primum filium sig-
nant divites et peccatores quibus
deus dedit mundum ad suam voluntatem.
Per secundum filium signat sapientes huius
mundi qui quicquid habent per sapientiam acquirunt
per se. De stercore erigens pauperem.
Per tertium filium intelligitur bonus christianus
cui deus dedit tria iocalia scilicet anulum
fidei et monile spei gratie et pannum ca-
ritatis. Sed quicumque portaverit fidei an-
nulum gratiam dei et amorem habebit
intantum quod quicquid desiderat obtinebit
sicut scriptum est. Si fidem habueritis sicut
granum sinapis etc. Si vero monile
id est spem in pectore portamus quicquid cor
gratiosum obtinebis. Si vero pannum cari-
tatis habuerimus ubicumque esse volumus
obtinebimus. Sed caritas non agit perperam
non querit que sua sunt etc. De superbia
39 Iovianus imperator // Expositio super potentes
in civitate romana regnavit. Iste
omnibus qui cum semel in strato suo ia-
ceret elevatum est cor eius ultra
quam credi potest. Et dicebat intra se
Est ne alter deus quam ego sum. Huius
cogitatis obdormivit. Mane autem fac-
to vocavit milites suos et ceteros
ait Commedamus et ad venandum vadamus.

Sumpto cibo ad venandum equitavit.
Dum vero equitasset calor intollerabilis
invasit eum intantum quod videbatur ei
velle mori nisi in aqua frigida
posset balneari. Respexit a longe
vidit aquam latam et dixit militibus
suis Hic maneatis donec ad vos re-
vertar. Solus festinanter equitavit et
de equo descendit. Vestimenta depo-
suit et aquam intravit et tamdiu ibi
remansit quod totaliter refrigeratus fuit.
Dum vero sic in aqua mansisset et
fuisset balneatus, venit quidam
ei per omnia similis in vultu et in ges-
tu et induit se vestimentis suis
et equum eius ascendit et ad mi-
lites equitavit et ab omnibus sic-
ut imperator receptus est quia ipsi
omnes credebant ipsum imperatorem
esse quia in omnibus ei similis erat.
Adhuc imperator cum militibus equita-
vit. Post hec Iovianus de aqua
ascendit nec equum nec vestes
invenit. Admirabatur et contristatus
fuit valde quia nudus erat. Cogita-
vit intra se quid facturus et tandem
ad se reversus ait. Hic prope moratur
unus de militibus meis vadam ad
eum. Vestimenta et equum mihi dabit
et sic ad palacium ibo et videbo
quomodo et per quem totaliter confusus sum.
Iovianus nudus ad castrum venit et
ad portam pulsavit. Ianitor quesivit
quid vellet. Ait ille Ianua aperiatur.
Iovianus imperator dic domino tuo ut
vestes mihi mittat et equum quia omnia
mea perdidi. Qui ait Mentiris
pessime ribalde quia dominus meus
iam cum domino imperatore et aliis

militibus ad pallacium equitavit
et cum reversus esset et in mensa se-
deret ait Tu domino meo dicas. Janitor
intravit et omnia militi narravit
Miles precepit ut introduceretur
Et sic factum est. Miles cum eum vi-
disset, a nullo eius notitia habebat
Ait ei miles, Dic quis es. Dixit ille
Romanus imperator sum. Et te militem
feci tali die tali hora. Dixit ille: O
ribalde, qua audacia audes te nomina-
re imperatorem. Jam dominus meus cum
militibus suis ad palacium equitavit
et sum cum secutus et reversus
Verum est tamen quod tali die et tali hora
factus sum miles per dominum meum impera-
torem. Et quia presumis te impera-
torem nominare non transibis impunitus
Et statim fecit eum egregie ver-
berare et expelli. Ille vero sic
percussus et expulsus flevit
amare et ait: O deus qualiter po-
test esse quod ille quem militem feci
non me novit. Cogitavit iterum hic
ipse est quidam dux consiliarius meus
specialis vadam ad eum et petam ab eo
vestimenta et equum. Cum vero ad portam
ducis pervenisset pulsavit. Janitor
vero cum eum nudum vidisset admira-
batur et ait: Quis es tu et quare
sic taliter es denudatus. Dixit ille
Dic domino tuo duci ego sum Romanus
imperator et vestimenta mea perdi-
di casu et ad eum veni ut in hac
necessitate subveniat. Janitor intravit
et duci dixit quod quidam nudus est
ad portam qui dicit se imperato-
rem esse et auxilium petit. Ait
dux: Cito eum introduc ut videam

quod sic. Janitor eum introduxit. Sed dux
notitiam eius in nullo habuit. Ait ei dux
Quis es tu. Ait ille, Sum Romanus im-
perator et te ad ducatum promovi sive
adduxi et consiliarius meus specialis
fuisti. Ait dux: O insane mentiris. Et quia
presumis te imperatorem nominare impu-
nitus non transibis. Fecit eum incar-
cerari et per aliquos dies pane et aqua
sustentari. Deinde de carcere expulit
et ipsum verberare fecit usque ad san-
guinis effusionem Et sic recessit. Ille
sic percussus et fame cruciatus maiores
gemitus et suspiria emittebat et
ait intra se: Heu mihi quid faciam
obprobrium hominum et abiectio plebis factus
sum. Ad pallacium meum vadam et forte
mea decuria mea notitiam meam habebit
per certa signa. Ad pallacium modicus accessit
et ad portam pulsavit. Janitor venit
Qui cum eum vidisset ait quis es tu. Ait
ille non nosti me. Qui ait in nullo. Ait
ille De hoc miror portas tu vestes
meas quas tibi dedi. Ait janitor
porto vestes domini mei imperatoris. Ait
ille Rogo te amore dei quod vadas ad
imperatricem. Et si non vult credere quod ego
sum Romanus imperator, Tunc dicas
ei occulte illa signa que nemo scit nec
novit nisi ego et ipsa. Ait janitor Non
dubito quod sis vesanus tamen domine mee im-
peratrici verba tua dicam. Janitor ad impe-
ratricem ivit et genibus flexis omnia
verba retulit. Illa non modicum conturbata ait
O domine imperator audite mirabilia quod
signa privata inter nos quidam ribaldus
in porta janitori demandavit Et dicit
se imperatorem esse. Ipse cum hoc audisset
precepit ut introduceretur. Cum cum introductus
fuisset, ait imperator omnibus in aula
sedentibus et stantibus: Audite
verba que ille dicat. Dic mihi bene

Quis es et quare venisti. At ille: Vnde
imperator sum istius imperii et veni ad
loquendum imperatrici. Ait imperator omnibus
circumstantibus in pallacio: Dicite michi per iu-
ramentum quis inter nos sit imperator.
At illi omnes dixerunt: O domine, ille
est mirabilis, quia numquam illum nequaquam
vidimus, sed te a iuventute novimus
quod noster dominus et imperator fuisti. Tunc
ad imperatricem dixit: Dic michi domina, no-
stis tu illum hominem, qui dicit se impera-
torem et dominum tuum esse. At illa: O
bone domine, cur talia a me queris? Nonne
bene quasi annis tecum steti et pueros per te
habui. Tunc imperator dixit illi: Qua-
re tu ausus fuisti te imperatorem nominare.
Do iudicium ut ad caudam equi sic li-
gatus et quia ausus fuis talia dicere
morte turpissima morieris. Et precepit
satellitibus seu sellatoribus ut ad cau-
dam equi eum traherent ita tamen quod
non moreretur. Et factum est ita. Post
hoc vero expulsus. Et quasi desperatus
fuit. Vocat dicens: In qua natus sum.
Cum hec cogitaret ait intra se:
Vadam ad confessorem meum ut forte
notitiam meam habebit quia sepe confessio-
nem meam audivit. Qui erat heremi-
ta. Qui ad fenestram sedebat, ad
cellam pulsavit. Et ille venit dicens:
Quis est ille qui pulsat. Qui ait:
Ego sum Iovinianus imperator. Aperi michi
et loquar tecum. Ille vero fenestram
aperuit et cum eum vidisset
statim cum impetu fenestram clausit
et ait: Recede maledicte. Nescio
quid dicis. Tu es dyabolus in specie hominis.
Ille hoc audiens ad terram cecidit
et crines de barba pre dolore extraxit
et lamentabiliter usque ad celum dedit. O
heu, misero quid faciam. Et statim re-
cordatus est quod de nocte in stratu suo

cor eius elevatum fuisset cum dixit:
Est ne alter deus quam ego sum.
Pulsavit iterum ad cellam heremite dicens:
Pro amore illius qui pependit in cruce
audi confessionem meam et si nolueris
fenestram aperire clausam eam habeas
donec finiero confessionem. At ille:
Placet. Et tunc de tota vita sua con-
fessus est et precipue quomodo se contra
deum erexisset dicens quod non alium deum
credebat esse quam se ipsum. Heremita fene-
stram aperuit et post absolutionem noti-
ciam eius habebat et ait: Benedictus
deus, iam notitiam vestram habeo. Paucas
vestes quas habeo induite et ad
pallacium vestrum ite et omnes notitiam
vestram habebunt. Imperator induit se
et ad pallacium perrexit, ad portam
pulsavit. Ianitor aperuit et ipsum
honorifice suscepit. At ille: Habes
notitiam mei? Qui ait: Domine propter
sic miror quod hic steti et tempore
vos non vidi. Ille vero ad pallacium
intravit. Omnes assurgebant et capi-
ta inclinabant. Sed alius imperator
in camera erat cum imperatrice. Quidam
miles de camera exivit et cum
intime respexisset ad cameram rediit
et ait: Domine mi, est quidam homo
in aula, cui omnes honorem faciunt qui
in tantum assimilatur vobis quod quis vestrum
imperator sit penitus ignoramus.
Ait ille: Foras vadam et veritatem
videbo. Cum pallacium intrasset, ipsum
per manum accepit et iuxta se sedere
fecit. Et convocavit omnes nobiles et
imperatricem et ait: Audite me. Iste
homo est imperator et dominus vester.
Ergo ipse aliquando se contra deum erexit
et punitus fuit imperio et notitia

ab eo recessit quod nullus eum novit. Dixit [Hic] satis facta deo fecit et penituit eum fecisse. Ego vero angelus sum anime eius custos et imperium suum interim custodivi quamdiu penitentiam fecit. Et quia dominus gratiose satis fecit ut vidistis, domino satis ei obedientes et eum vobis recommendo, et statim ab oculis eorum evanuit et a deo evolavit.

Reductio sive exposicio

Karissimi iste imperator potest dici quilibet homo qui taliter est mundo datus quod propter divicias honores et potencias se contra deum erigit, divinis preceptis non obediendo. Vocat milites id est quinque sensus propter quod vadit ad venandum id est ad querendum vanitates. Interim calor magnus id est temptacio dyabolica eum arripit quod quiescere non potest quousque in aquis id est in peccatis mortalibus sit frigidus factus et vestimenta sua id est sensus suos sine custodia mittit. Et primo descendit de equo id est a fide quam in baptismo promisit firmiter tenere quando pompis dyaboli abrenunciavit. Sic gracie ponit vestimenta id est alias virtutes anime et sic nudus et miser in mundi vanitates descendit. Aliud est facie dum certe a domini miles primo porte id est ad vocem qui habet liberare quod vero dominum deum dereliquisti cum habet in corde conda et non fateatur te imperatore id est dyaboli esse quod opera operatum per peccatum amisisti. Ideo oportet te compellit quousque emendatus fueris. Aliud est quod ultra facies adducere per gracias id est ad confessionem quam continet contra te immurat domini deo reconciliatus fueris. Interdum te posuit id est quo deo debes placere et vulnera ab eo recipere id est cordis compunctionem per quam sanguis id est peccatum evocat. Et tu vade ad helemosina id est ad confessorem ut confitearis de omnibus peccatis in quibus contra deum dereliquisti et penitenciam agas. Et statim deus et angeli et omnes sancti noticiam tuam habebunt et te in societate ipsorum honorifice accipient. Et omnes sensus cum uxore tua id est anima tua habebunt noticiam tui quod es homo dei et per quem vitam eternam possidebis et obtinebis. Amen.

Quod sollicitor est homini cogitare contra voluntatem dei. Ratio

40 Hambrical imperator regnavit multis annis qui tantum unam filiam habuit quam multum dilexit. Accidit una dierum quod cum militibus suis et familia magna ad venandum equitaret. Surrexit magna nebula in obscura silva et separavit imperatorem a tota familia sua et post unam diem currebat. Cum vero imperator a cervo reversus fuisset nec milites nec familiam invenit. Illi querebant eum ex una parte et ipse eos ex alia parte. Cum vero sic equitaret, nox appropinquabat. Cum autem sic in silva erraret in nocte et nesciret quo intenderet, vidit lumen a longe. Cum appropinquavit et ad domum quandam in nemore venit. Et erat valde obscura nox et ad domum pulsavit et hospicium amore dei petivit. Tunc forsward noticiam domini sui non habebat et quesivit quis esset et quo tenderet et quomodo sic tarde in nemore equitaret. Imperator respondit ego sum simplex homo et casu in via

serram et nox super me venit / Ideo
rogo te ut recipias me in hac
nocte / At ille ait / Intra in nomine
domini / Illa que habeo libenter tibi ministra-
bo / Ille vero intravit et hospes equum
suum locavit et mensa posita sibi satis
bene ministravit / Dixit hospiti qui habuit
uxorem illa que fuit a forstario / Dic
michi karissime quis est dominus istius nemoris
At ille dominus meus imperator et ego
famulus eius sum et istam silvam custodio
Et illa est uxor mea et est vici-
na partui / Cum vero tempus esset post
cenam ad unum locum in horreo locavit
imperatorem / Cum vero in primo sopore
dormiret / venit ad imperatorem
vox dicens / Accipe accipe accipe / Voce
audita expergefactus de sompno imperator
ait / Quid est hoc quod audio
accipe et nichil accipio / Iterum
obdormivit et ecce vox secundo
dicens Redde redde redde / Ille vero
expergefactus ait / Quid est hoc
primo audivi tribus vicibus accipe
et nichil accepi / Modo tertio audivi
redde Quid quod debeo reddere cum
nichil accepi / Et cum dormire cepit
interim uxor hospitis in partu la-
borare cepit et filium pulchrum
peperit / Deinde tertio vox delap-
sa est ad eum dicens / Fuge fuge
fuge / Nocte ista natus est puer
qui post te regnabit Imperator cum
hoc audisset / Mota sunt omnia viscera
eius et ait intra Quid est quod
audio fuge / Quid est hoc quod fugere
debeo et que dicta sunt hec cogitasset
voce clamantem infantis audivit
et per vocem audivit quod esset mascu-

lus cogitavit in se Nunquid ait
iste puer regnabit post me absque
aut scio / Statim ascendit vocavit
forstarium ad se et ait / Dilecte
dico tibi quod ego sum dominus tuus
Imperator / Ille hoc audiens ad
terram cecidit misericordiam petens si in
aliquo eum offendisset / At ille
Noli timere primo referam tibi quod
hospicium mihi tempore necessitatis dedisti
Sed dicas michi nunquid uxor tua
nocte ista filium peperit / At ille
Etiam domine / Cui ait / Ostende michi
illum / Hic cum ostendisset
imperator puerum per tempus respexit
et in fronte eius quoddam signum vidit
et tacite consideravit / Deinde post
forstario dixit / Istum filium habeo
ad nutriendum et ipsum in filium
adoptabo / Respondit forstarius
O domine non sum dignus ut puerum
meum nutriatis / Imperator Deus remune-
retur vobis de tanta humilitate
vestra / Et ipsis sic inter se loquen-
tibus familia regis venit et
ipsum ad pallacium duxerunt / Post
una quindena vocavit ad se tres
famulos suos de quibus maiorem confi-
debat et ait ad illos / Precepta
mea quod mihi feceritis / Equitate ad
forstarium illius loci et puerum
quod uxor sua peperit ista nocte
qua in hospicio suo fui nobiscum
adducite / Et cum puerum tenueritis
secrete puerum occidite et eius
mortis cor eius adducite nobis-
cum / At ille Domine fiat voluntas
tua Statim ad domum forstarii

castraverunt et puerum eis ad mittendum petierunt. Ille vero sicut homo innocens et simplex puerum ipsis tradidit. Cum vero prope nemus essent dixerunt ad invicem: Hic est locus aptus ut puerum occidamus propter preceptum imperatoris. Puerum a terra posuerunt et cum intime inspexerunt unus eorum dixit: Domini, grande peccatum est puerum istum occidere. Respondit alter: Sic est. Et esset magnum peccatum. Et ideo studeamus inter nos vitam pueri salvare et imperatori super hoc respondere. Ait unus: Audite consilium meum. Hic in nemore sunt multi porcelli; capiamus unum ex ipsis, occidamus et cor ipsius imperatori presentemus et dicemus quod cor pueri fuit, et sic erimus excusati et puer per nos non moriatur. Dixerunt ceteri: Bonum est consilium, sed simus simul iurati ut nullus prodat alium. Et factum est ita. Deinde puerum in concavo cuiusdam arboris posuerunt et cor porcelli imperatori presentaverunt. Erat tunc coquina eius in aula imperatoris. Et cum ipse cor porcelli recepisset, illud statim in ignem proiecit et ait: Ecce ille qui post me regnabit, iam potestis videre quomodo finit sibi sompnia sua. Accidit vero die comes quidam nomine Lewpoldus in eodem nemore in quo puer iacebat est venatus. Cucurrit cervus unus et omnes canes currerunt. Cervus vero recte tunc ad illam arborem venit in qua puer iacebat. Canes cum insequebantur, et cum puerum vagientem et clamantem audissent, circa arborem stete-

runt. Comes vero cum hoc audisset statim admirabatur et ad arborem cum servis suis accessit. Et puerum plorantem audivit. Et videns puerum pannis involutum dixit servis suis: Festinate et puerum michi adducite. Et sic fecerunt. Puerum in sinum accepit et secum ad castrum duxit. Comes nullum puerum habuit, dixit uxori sue: Famam dicemus coram populo quod filius meus sit et ipso ut de illo gaudium habebimus. Ait illa: Consilium optime placet. Infra paucos dies erat fama per totum comitatum quod comitissa pulchrum filium peperisset, de quo multi gavisi sunt. Crevit puer, ab omnibus dilectus erat. Cum autem septem annos complevisset, ad studium est positus et mirabili modo profecit et sic in studio usque ad 2o annum permansit. Post hoc predictus imperator fecit proclamare quoddam convivium et ita quod omnes nobiles divites et pauperes sunt vocati, inter quos venit comes Lewpoldus. Coram presente sedebat et puer ante ipsum ministravit. Imperator vero puerum intime respexit, vidit signum in fronte eius quod ante viderat in domo forestarii qui natus erat, et noticia sui pena tenebat. Dixit ad comitem finito prandio: Dic michi cuius filius est iuvenis ille qui coram nobis ministravit? Ait ille: Domine, filius meus est quem uxor mea peperit. Ait imperator: Per iuramentum quod michi fecisti dic michi veritatem. Ait ille: Domine, ex quo ita est, in dubio cuius filius sit penitus ignoro. Ait ille: Quomodo ergo ad eum venisti vel unde tibi venit? Ait comes: Iam sunt 2o anni ex quo in tali

nemore venatus fui et puerum illum par-
vulum involutum in veste in quadam ar-
bore derelictum / Imperator hec au-
diens occulte illos ad se vocavit
qui pro puero missi erant dixit eis
recolitis quod iam sunt .20. anni quod vos
ad domum forstarii pro filio suo destina-
vi / Dicite in veritate sub pena vite
quod actum fuit de puero ipso dixit comes
Domine si securabis nos vitam tibi di-
cemus / Ait ille hoc promitto firmiter
dixit illi alium pietate erant moti quia
puerulus ita formosus fuit et consiliati
fuimus ut puer non occideret sed loco
eius porcellum quendam occidimus et
cor eius tibi presentavimus / Cogitavit
imperator iste est qui post me regna-
bit / Tamen hoc si possum procurare ipsum
ad mortem presentabo / Dixit ergo comiti
puer iste nobiscum in curia nostra ma-
nebit / Ait ille domine ex quo in statum
petitis fiat voluntas vestra / Iste
iuvenis in curia regis remansit
Set imperator in die cogitavit quomodo
eum morti traderet / Erat tunc im-
peratrix in partibus longinquis in
alia terra cum unica filia sua / Impera-
tor vocavit iuvenem ad se et
ait fili oportet te ire ad impera-
tricem et litteras sibi ex parte mea
presentare quod rumores de ipsa et de
filia mea longo tempore non audivi / Ait
ille domine presto sum voluntati vestre
per omnia obedire / Et statim vocavit
clam unum de scriptoribus suis et
Scribas litteras sub hac forma Impera-
trici ut quanto citius litteras legit et
intelligit sub pena mortis statim la-
torem presentium vilissima morte condempnet

ita quod ullo modo post diem mortem eius
differat / Et non fecit loco ipsius
mortem turpissima subire non evadat / Litteras anulo signatas iuveni
dedit ut mane in aurora iter ar-
riperet puer vero sollicitus de nego-
cio domini sui mane surrexit et
post diem equitavit et ad domum cuiusdam
militis pervenit hora nona lassus
ex itinere ambulare abiit et requiem
petivit / Miles vero videns eum
honestum esse et ex parte imperatoris
missum eum gratanter suscepit / Facto
prandio locum dormiendi ire iussit puer
vero fatigatus ex itinere statim oppressus
est sompno / Ipso dormiente miles
cameram intravit / Videns provide
cum litteris ad caput suum in quo modo tem-
ptatus erat provide aperire / Quod et
fecit / Cum aperuisset videns litteras
imperatoris annulo signatas impera-
trici ductas / Intra se cogitavit
litteras aperiam quid in eis continent
videbo quod ipsas mittam claudam
quod cera erat spissa imposita / Statim
cum aperuisset et legisset sub qua
pena mortis / Iuvenis ille ad mortem
esset positus contristatus est valde
et intra se cogitavit / O quam gra-
ve peccatum esset talem iuvenem
tam formosum ad mortem ponere certe
certe non fiat ita / Et statim litteram
scribi fecit / O imperatrix tibi pre-
cipue sub pena vite ut latori
ipsius litterae cum gaudio et magna
sollempnitate suscipias et sibi
unicam filiam nostram infra diem post
quod ad te venerit in uxorem tra-
das et ad nupcias omnes nobiles

inuitet quod si non feceris morte turpis-
sima te interficiam. Hoc facto
miles litteras clausit sub fractura
sigilli et in pixide reposuit
et iuuenem excitauit et ipsum te-
nuit illa nocte. Mane vero militi
valefecit et usque imperatricem per-
rexit. Cum autem ad eam peruenisset
satis honorifice eam ex parte impera-
toris salutauit et litteras ei presentauit.
Illa vero cum litteras legisset et rem
intellexisset, osculata est ipsum
puerum et ait: Bene sis venturus
fili. Ecce preceptum domini mei libenter
adimplebo. Fecit statim vocari
omnes nobiles tocius regionis ut in
tercia die in conuiuiis nupciarum presentes
essent. Illi hoc audientes omnes
statim venerunt cum magna sollemp-
nitate et die tercia inter iuue-
nem et filiam regis matrimonium
est celebratum. Facto conuiuio do-
na multa a nobilibus recepit et
recesserunt. Puer autem remansit
cum uxore sua et imperatrice.
Cito post hoc imperator versus
partes illas venit. Audiens autem
imperatrix aduentum imperatoris
dixit genero suo: Fili mi veniamus
obuiam domino nostro regi. Qui ait:
Domina paratus sum. Cum vero obuiassent
ei, Rex eos osculatus est imperatricem.
Sed postquam puerum vidisset terri-
biliter respexit cum dixisset im-
peratrici: Filia mortis es. Que
ait: Domine misericordiam peto. Dic michi
quomodo hoc merui. Dixit ille: Sub pena
mortis tibi scripsi ut illum iuuenem
infra triduum morte turpissima

interficeres. Quare litteras meas non ad-
impleuisti? Que ait: O domine litteram tuam
adhuc habeo in qua continetur
sub pena mortis ut infra triduum
iuuenem illi filiam nostram in uxorem
darem. Et ita hoc factum est. Que
ait eciam: Domine iam singulis noctibus
simul dormiunt. Ait ille: Ostende michi
litteram quam tibi misi. Cum autem imperator
litteram legisset et vidisset, ait:
O quam stultum est in nobis aliter or-
dinare quam deus ordinauit. Et oscu-
latus est statim puerum et cum ipso se
recepit. Qui post mortem imperatoris
loco ipsius laudabiliter regnauit.

Karissimi, ille imperator — Reductio sua —
potest dici quilibet homo qui totaliter
in mundanis delectatur, pergit ad venandum
i. ad mundi vanitates. Tunc surgit
nebula obscura i. temptacio dyabolica
per quam miser homo ab omnibus virtutibus
separatur, pergit vagando i. sine gracia dei
quo usque ad domum forestarii peruenit.
Domus illa designat ecclesiam ad quam
homo debet refugere et ibi deo assistere
in qua potest audire: Accipe, accipe, ac-
cipe. Primum accipe beneficium intellige
honorem ad ymaginem dei creatum cum quinque
sensibus. Secundum accipe beneficium intellige
quatuor elementa ad seruiendum data. Tercium
accipe beneficium intellige misericordiam dei quam
impertire vult nobis deus quantumcumque
mali sumus si nos emendare voluerimus.
Et nunc primum redde intellige quod deo
debes reddere mundam animam quam in
baptismo recepisti. Secundum redde intellige
compotum de omnibus bonis que tibi deus
dedit quod nullum malum impunitum et
nullum bonum irremuneratum dimittit. Tercium
redde intellige quod te totum committas

prudencia magis. Item primum fuge intellige
id est mundum et peccatum quod debemus fugere
tota mente. Secundum fuge intellige occa-
sionem et causas omnes peccati quia non solum
fugiendum est peccatum sed eciam ea que ad
peccatum inducunt. Tercium fuge demonis intel-
lige mortem eternam. Ad quem possunt
illa tria aliter adduci scilicet. Accipe bene-
ficium redde debitum fuge supplicium.
Tunc miles id est confessor tuus te benig-
ne tractabit et faciet te a peccato
abstinere et propter pericula cordis applicet
per bona informacionem et doctrinam. Et
antiqua scriptura id est mala vita mu-
tabit et scribet in animam tuam bona vi-
tam ut eam munda possit deo reddere
et sibi eam in uxorem dare. Unde
sponsabo eam michi. Et erit magnum
convivium cum omnibus nobilibus id est cum
omnibus sanctis in vita eterna. Quod
nobis prestare dignetur etc. De passione
domini et de anima et devota Nota
bene [illegible]

41 Claudius regnavit qui habuit uni-
cam filiam quam multum dilexit cogi-
tavit intra se quomodo eam posset promo-
vere et ait. Si eam diviti in uxo-
rem dedero et ipse stultus fuerit
Tunc filia mea est perdita. Et si
ipsam pauperi dedero et sapienti per
et filie mee satis acquiret. Erat
tunc in civitate quidam philosophus nomine
Socrates quem imperator vocavit ad
se et ait. Domine complacet tibi filia
mea in uxorem ducere. Et ait ei
Certe domine summo gaudio eam ducere.
Ait imperator. Ex quo placet tibi eam
ducere dabo tibi sub tali condicione quod
si moriatur aput te vitam tuam amittes
Elige ergo si tibi placeat eam ducere

an non. Ait ille sponte in tali condicione
dicit mihi placet eam ducere. Imperator
eam sociavit cum magna sollempni-
tate desponsavit et per aliquod tempus
contra vitam duxerunt cum sanitate
bona post ea uxor cepit infirmari
Socrates contristatus est valde et
intravit quoddam nemus flevit amare
Et dum sic fleret rex Alexander
venatus est in eodem nemore cum mi-
litibus quidam Alexander vidit Socratem
et ait ei. Cuius es tu. Ait ille
Homo talis ego sum domine et dominus
tuus est servus domini mei. Ait ille
mentiris non est maior in mundo
domino meo Alexandro sed ducam te ad do-
mino meo et videbimus cuius sit domi-
num tuus de quo talia dicis. Et cum ante
regem Alexandrum fuisset ductus dixit
ei. Domine cuius est dominus tuus de quo
dicis quod sum servus servus. Ait ille
Domine dominus meus est racio. Et servus
est voluntas. Ergo quod tu per volunta-
tem tuam regnum tuum usque nunc gu-
bernasti et non per racionem ideo servus
domini mei scilicet racionis es que est dominus.
Audiens hoc Alexander ait. Certe
prudenter respondisti. Et ab illo tempore
Rex regnum suum gubernavit
racione et non voluntate. Et sic
Socrates in dolore magis increvit
Et dum sic flendo incederet. Venit
quidam senex ad eum et ait. O bone
magister cur tantum doles. Ait ille dicam
tibi filia imperatoris duxi in tali
condicione quod quandocumque uxor mea
moritur ego vitam amittam. et ipsa
iam ad mortem infirmatur. Et si
ipsa moriatur vita mea nullomodo pos-

sum saluare. Dixit senex fac secundum
consilium meum et bene tibi erit. Uxor
tua non est de semine regis et tu rex
per eam minutus fuit uxor sua lineat
pectus suum et ubera cum sanguine pa-
tris sui. Et tunc accipe hic tres
herbas et de una fac ei potacionem
et bibat. Et de aliis duabus facies
ei emplastrum et ponat super stoma-
chum. Et si istam doctrinam impleveris
sanitate perfecta habebit. Socrates
vero ista omnia impleuit. Et uxor
eius sanata est. Audiens imperator
quod socrates sic pro sanitate uxoris
laborasset eum ad magnas diuicias
et honores promouit. Reductio
Imperator iste potest dici esse sic ex posito
dominus noster ihesus christus. Ista pulchra filia
est anima ad ymaginem dei facta. Ista
debit in uxorem pauperi socrati, id est
homo sic pauper ondit Job. Nudus
egressus sum de utero matris mee. Et sic videtis quod sub
tali condicione dedit dominus animam homini ut
si in eius societate moreretur sine peccato
mortali vita ipse amitteret sempiterna.
Sed si infirmatur per peccatum fac sicut socra-
tes intra nemus, id est ecclesiam, et ibi in-
uenies senem, id est confessorem, pauper con-
silium. Primo lineas pectus in sanguine
regis, id est frequenter memoriam passio-
nis ihesu christi in corde tuo. Deinde
collige tres herbas, scilicet contricionem,
confessionem et satisfactionem. De
prima facias pocionem, id est semper
dolcas de peccatis tuis. Et fac de aliis
duabus emplastrum integram confessio-
nem et satisfactionem et sic sana-
beris. Et per hoc ad vitam eternam
peruenies. Quod eciam nobis prestare dignetur.

94 Gallus imperator. De adductu christi
tor in ciuitate Romana reg-
nauit prudens valde in cuius

imperio erat quedam mulier nomine Florentina
mirando pulchra. Unde ita pulchra erat
quod tres reges propter illam bellum co-
miserunt et quod eciam per illorum tum
regum infiniti erant occisi et de die
in diem multi occubuerunt. Satrape et
nobiles imperii hoc videntes ad impera-
torem dixerunt. Domine propter illam Flore-
tinam que est in imperio que est tam graciosa
quod infiniti propter eius amorem mortui
sunt et nisi cicius remedium facias infi-
niti in imperio peribunt. Audiens hec
imperator statim anulo suo signatas
litteras sibi fecit quod Florentina sine
omni dilacione ad eum veniret. Nuncii
cum litteras accepissent et antequam ad eam
venissent mortua est Florentina. Nuncii
redierunt et imperatori narrauit quod mor-
tua esset. Imperator contristatus est valde
quod videre eam non posset. Statim omnes
pictores imperii vocauit. Cum autem ve-
nissent ait imperator. Quedam erat in
imperio meo quedam mulier tante pulchri-
tudinis quod infiniti propter illam mortui
sunt. Ista quod cum ei dilecta et ymaginem
eius michi in pictura depingite sicut
prius fuit quia per quam picturam
pulchritudinem eius possum videre quod
tot mortui sunt propter eam. Ait ille
Domine rem difficilem petis. Omnes
pictores tocius mundi non possent
depingere quantum ad eius pulchritudinem
excepto uno pictore qui latet in monti-
bus. Audiens imperator pro eodem
misit. Cum autem venisset ait ei imperator.
Carissime, dilecte fac in ymaginem
Florentine cum sua pulchritudine
et dabo tibi mercedem condignam. Dixit
ille. Domine fiat voluntas tua. Ad
tamen unum peto ut omnes pulchre
mulieres que sunt in imperio vocentur
et sint in conspectu meo parua hora

[D] factum est. Cum autem pulchre mulieres
essent cum pictore, Pictor quatuor pulchri-
ores elegit et alias licenciavit.
Pictor ille cum rubeo colore incepit
ymaginem depingere et que illarum magis
grossos oculos habebat ac nasum et
alia membra in ymagine posuit. Et
sic eam pulcherrime complevit. Cum autem
completa esset ymago tunc venit im-
perator et vidit eam. Qua cum vidis-
set ait: O Florentina, O Florentina,
numquam vidi pulchriorem in hac vita.
Mirum non est quod tot pro amore tuo occu-
buerunt. O Florentina, tu adhuc
vinceres tunc pictorem super omnes
pictores diliges qui te in tanta
pulchritudine depinxit quod omnes de-
lectantur ymaginem tuam videre etc.

Imperator iste — Reductio sive expositio —
est pater celestis. Florentina tam pulchra
est anima ad ymaginem dei creata que ob-
sessa est per tres reges scilicet dyabolum mundum
et carnem. Pictores sunt prophete et quo-
libet est deflorata id est maculata. Unde
tot occubuerunt quod omnes ante adventum
Christi ad infernum descenderunt. Hoc
videntes seniores imperatoris patri-
arche et prophete pro remedio clamabant
dicentes: Emitte domine agnum dominatorem
terre etc. et plura alia de adventu
Christi. Et sic ante adventum Christi mortua
est Florentina id est anima. Et pictores
sunt vocati qui se excusaverunt. Quid
ergo imperator? Quia inter angelos
et homines, inter prophetas et patriar-
chas non est inventus qui scilicet possit
ymaginem id est animam depingere quantum
ad suam pulchritudinem. Et pictor qui
de monte venit est dominus noster Ihesus Christus
qui de celis descendit ut istam yma-
ginem reformaret et hoc rubeo
colore id est suo proprio sanguine. Hic pictor
elegit quatuor mulieres id est quatuor dignita-
tes dedit scilicet agilitatem claritatem
et subtilitatem. Et sic ymago anime
est impleta. Imperator id est deus sic
dicebat: O Florentina id est o anima mul-
tum deberes istum pictorem id est Christum
diligere super omnia qui cum proprio sanguine
te depinxit tanta pulchritudine.
Dicat ergo quilibet nostrum unum pater
noster et unum ave maria cum bona de-
vocione ut nos hodie sic depingat
ut possimus ad eternam vitam per-
venire etc. **De serpente et medico**

83 Theodosius regnavit [illegible]
in civitate Romana prudens
valde qui tum oculos amiserat. Con-
stituit lege quod una campana in palla-
cio habebat ut quicumque aliquam causam
haberet ad eius pulsacionem iudex ad hec
constitutus descenderet et cunctis
iudicium faceret. Erat tunc ibidem ser-
pens qui sub corda campane nidum
fecerat et ibidem pullos procreaverat. Et
quadam die cum iuvenes serpentes ex-
ire poterant, Antiquus serpens cum
pullis suis extra civitatem recreavit
se. Cum serpens sic abesset quidam
bufo nidum intravit. Serpens cum
reversus fuisset ascendit ad cordam
campane et pulsavit ac si diceret:
Iudex descende et fac michi iudicium.
Iudex campanam audivit et neminem
vidit recessit. Iterum serpens pul-
savit. Hoc audiens iudex iterato de-
scendit et serpentem cordam campane
trahere vidit. Et bufonem locum eius
occupantem. Qui statim ascendit et
imperatori intimavit. Ait ei imperator:
Cito descende et bufonem expelle
et occide ut serpens locum

suum vehicat quod et factum est. Serpens
vero in domum intrauit cum pullis suis. Post
hoc vero cum imperator in stratu suo ia-
ceret, serpens cameram suam intrauit
portans in ore suo lapidem preciosum. Et
hoc videntes camerarii imperatoris
de introitu serpentis narrabant. Et
ille ait: Nolite eam impedire cre-
do quod nullum malum faciat. Serpens
vero lectum suum ascendit et se ad fa-
ciem imperatoris convertit. Et cum ad o-
culos eius venisset lapidem super
oculos cadere misit et statim re-
cessit. Imperator vero cum lapide oculos
tetigit et statim clarum visum rece-
pit. Ille vero non modicum gaudens sic
quamdiu vixit lapidem illum custodivit
et in pace bona vita finivit etc.

Iste imperator / **Reductio sive exposicio**
est quilibet homo mundanus totus cecus
spiritualiter, ideo sic clare videns spiritu-
aliter indiget. Campana suspensa est
lingua predicatoris que cunctis tempo-
ribus debet pulsari sic corda capax
est sacra scriptura, per quam predicator debet
virtutes et vicia intimare quia
homo per virtutem possit ascendere in
celum et ad infernum per vicia perge-
re. Serpens qui facit in domum se corda
sicut confessorem discretum qui debet se
ponere super scripturam in domum id est in modo
peccatoris. Et quidem id est contra homines de-
bent descendere et omnia peccata con-
fessione corrigere. Bufo id est dyabo-
lus occupat id est cor hominis. Tunc ser-
pens id est sacerdos debet pugnare
cum dyabolo et peccatorem informare quomodo
dyabolo sit resistendum et sic eum
expellere de corde hominis. Item ser-
pens portavit lapidem preciosum virtu-
tem imperator visum recepit. Sic di-
scretus confessor per dulce et suave infor-
macionem debet peccatori dare bonam spem
de vita eterna quod non desperet sic confidat.

quod quicumque homo peccator in igne manserit salvus
erit et hoc ut per gratiam lapidis visum
recipiat spiritualem et per ignem vitam
eternam possidebit. Ad quam nos perducat etc.

xl Quidam rex / **De confessione**
habuit leonem et leenam et leo-
pardum quos multum dilexit. Leo vero cum
absens esset leena cum leopardo ad-
ulterium commisit. Hec autem ne leo fetorem
adulterii in ea sentiret solebat semper
balneari in fonte iuxta castrum regis.
Rex vero cum hoc sepius vidisset quadam
vice cum adulterata fuisset fontem
iussit claudi. Leo vero veniens cum
leenam adulteratam sensisset coram omnibus
eam occidit etc. **Amice Reductio**

Iste imperator rex est pater celestis leo
vero est dominus noster Ihesus Christus id est leo de tri-
bu Iuda. Leena est anima hominis que
sepius adulterat cum leopardo id est cum dyabolo.
Cum sic sit adulterata currit ad fon-
tem id est ad confessionem et salvabitur. Ergo
si descendit per mortem sine confessione
contricione et satisfactione cum dicta
leonis vadit non potest etc. **De statu**

xli Tclanianus rex / **hominis et de anima**
regnavit in civitate Romana qui
unum ortum habuit in quo diversa genera ar-
borum fuerunt plantata. Custodem con-
stituit ut ortum fideliter custodiret.
Erat autem quidam aper in nemore
qui ortum intravit et in una parte
murum fregit et multas arbores
destruxit. Tunc venit custos orti
et aprum invasit et eum aure sinistra
abscidit. Aper vero aure amissa
clamavit et exivit. Post paucos
dies aper iterum ortum intravit. Cu-
stos vero videns eundem aprum inva-
sit et sibi aurem dexteram abscidit.
Qui clamavit et exivit. Et hoc

no obstante | Aper tercia vice intrauit
ortu et multa mala commisit mor-
to et eu destruxit | Hoc videns
custos caudam ipius abscidit et fe-
rociter expulit | Et hoc non dum ob-
stante | Aper quarta vice ortu intrauit
et mala infinita fecerunt in orto
Custos cum hoc vidisset cum lancea
ipius per medium cordis eum transfixit
et ipm occidit | Hoc custos ipm cito
tradidit adportandum regi | Et cum
aper fuisset regi presentatus de corde
ipius despenitoribus quesiuit | Verum
eo adcoquina querunt et cor apri
quesierunt et non invenerunt | Ostendit
coquus dicite dno meo quod aper nullum
cor habuit sed si non vult credere ego
probabo | Verum dno ista dixerunt dic-
rexo quod est quod dicit | Cum quod erat
animal sine corde adductum in coquinam
Rem statim fuit notatus | Dixit imperator
Ostende in quo aper cor non habuit
Hoc si non probauis vitam amittis dixit
ille dne | Aper cor non habuit quod omnis
cogitacio a corde procedit | Dum sic ubi
nulla est cogitacio ibi nec est cor
Insuper aper ille primo ortu intrauit
et multa mala commisit | Sic custos
orti hoc videns aurem sinistram sibi
abscidit | Qui clamauit et exiuit
Si cor habuisset de aure amissa cogi-
tasset et hoc non fecit | Statim intrauit
et dextram aurem amisit post amis-
sionem dextre auris non cogitans de amis-
sione iterum intrauit et sic cor non habuit
Rex ergo hoc audiens non potuit hoc
contradicere et sic cocus euasit ut

1 Imperator ille est christus sue
enim in ista sunt qui in medio ortos
pomeria et vineas dilexit id est status
hominis sic sunt viri eccia | Viri reli-
giosi et boni sepiam inquorum cordibus
plantat diuersa genera bonorum arborum
id est virtutum sic sunt eo precepta dei
opa mie et cetere virtutes | Custos
est mors qui eam rapit | Tunc post
alium | Aper est quilibet homo qui more
id est in statu suo multa multa mala committit
per bap | Hoc custos hic est xpiste ille
aufert a nobis aurem sinistram id est amicos
nos interficit ut vita nostra
corrigamus | Et qui nos non emendemus
tunc aufert a nobis aurem dextram id est
parentes et parentes | Et si miser homo
plus tempore non emendat tunc aufert
caudam id est res temporales | Hoc si miser
homo hec omnia non percipiet nec in
aliquo se emendat et a peccato non volt
desistere | Tunc deus per custodem id est per
mortem occidit taliter et totum ipm
tradit diabolo adsumendum | Tunc in die
iudicii deus cor hominis querit id est caritatem
qua super omnia diligit | Tunc cocus id est
diabolus dicet quod aper id est homo non habuit
cor id est caritatem quod si habuisset nunquam
dei precepta violasset quod sic deum
amittet etiam quod multum est dolendum ut

De beata virgine maria

96 Anthonnius regnauit in ciuitate
Romana qui tres virtutes habuit
in se | Primo quod erat forcior omnibus homini-
bus tunc temporis | Secundo sapiens ac dulcis
Tercio quod fuit pulcher et in statu
longus | Qui diu sine uxore vixit
Tandem amici sui et omnes nobiles
dixerunt ad eum | Dne bonum esset
vobis uxorem ducere et prolem generare
Ait ille vobis constat quod satis diues
et potens sum id est diuiciis non indigeo
Ite ergo per diuersa regna et prouin-
cias et pulcherrima virgine et
sapiente in quirite | Et si aliqua mu-
lieribus licet sit paup eam in uxo-
rem habebo | Illi preperant multa

per multa regna / Tandem vnam puellam
in quadam ciuitate pulchram nobilem
et sapientem sed pauperem inuenerunt
Statim ipsi imperatori omnes virtu-
tes nunciaunt Imperator vero volens
eius sapienciam experiri vocauit nuncium
et ait Ecce tibi trado vnum pannum
lineum habentem in longitudine et lati-
tudine tres pollices / Vade ergo
ad puellam et eam ex parte mea saluta
et trade ei istum pannum lineum de
quo in signum sue sapiencie faciat mihi
camisiam longam et latam per corpore
meo et si hoc fecerit vxor mea erit
Nuncius perexit ad virginem et eam
ex parte imperatoris salutauit dicens Ecce
pannus habens in longitudine
et latitudine tres pollices tamen si
feceris imperatori camisiam longam et
latam pro corpore suo vxor eius eris
et ducet te cum magno gaudio Dixit
ipsa / Quomodo fiet illud ex quo non sunt
nisi tres digiti et hoc in longitudine et
latitudine camisiam ei facere est mihi impossibile
Tamen credat in vas magno et pro
operari possum et camisiam satis longam
et latam ei prompta facere // Nuncius
est reuersus nuncians hoc imperatori de
responsione virginis / Statim ei imperator
vas debitum et querimens misit
Illa vero de tanta propria quantitate in eodem
vase operata est camisiam satis longam
et latam pro corpore imperatoris et statim
eam in vxorem duxit cum magno gau-
dio et Reductio sive expositio
1 Imperator iste est deus noster in celo potens
potens dives sapiens et pulchrior
omnibus virtutibus omnem creaturam
excellit / Ex puella graciosa de
stirpe regum nata / Certe beata
maria virgo mater dei et hoc
que fuit pulchra et graciosa et ceteri

gracia plena / Item fuit sapiens cum per
illas virtutes misit rex regum nun-
cium gabrielem archangelum qui eam
ex parte sui salutauit dicens / Aue gracia
plena et cetera / Pannus missus fuit gratia
specialis tres habens pollices id est tres
virtutes et proprietates quia ibi posuit
pater sapienciam filius et clemenciam spiritus sanctus
de quibus consistit vas id est vterum sanctifica-
tum in vtero matris sue in quo fecit
camisiam suam id est humilitatem quam de ea
assumpsit / Hec videns pater celestis
eam reginam in celo coronauit vbi
pro nobis filium interpellat et filius pa-
trem et ideo vbi tot sunt preces non
possumus defraudari etc. Qui bona tem-
41 Temporibus // peralia habent non possunt diligere deum
In ciuitate Romana regnauit in
cuius imperio erat quedam domina nimis pul-
chra et in omnibus graciosa / Et iuxta
illam in vicino manebat quidam miles
et in omnibus placens / Qui ipsam dominam
sepius frequentabat et a domina multum di-
ligebatur amore inordinato // Miles
ille dominam quadam die visitauit accidit
vna dierum quod domina vnum falconem super
manum portauit / Hunc cum vidisset
miles in animo dominam diligenter rogauit
ut sibi falconem concederet / At illa fal-
conem tibi concedo sed videas quod tamen in
eo delecteris quod mei obliuionem non tra-
das / Domina absit hoc amore vestro magis
teneor vos nunc diligere quam prius domina
cum falconem concessit / Et ita recessit
miles et tamen diligebat falconem
quod cum eo in capiis ludebat quod dominam
diu non visitauit et de ea non magis
cogitabat / Domina vero sepius pro milite
misit sed ipse venire noluit / Tandem
domina literas misit ei ut veniret ad
eam sine dilacione et secum falconem

apportaret quod et fecit. Dixit tunc venisset ait et domina trade michi falconem at ille dedit domina et dedit ei. Dixit ait unum est quod plus falconem diligis quam me et eo falco erit tibi separatus mecum quia me non visitasti. Statim caput falconis coram milite decorporavit traxit et ait non habeas pro malo sed pro bono cum visitabis me sicut prius et

Imperator ille est christus celestis. Reductio bona. Domina tam pulchra est divinitas humanitati iuncta. Miles est quilibet christianus qui tenetur dominam i. divinitatem super omnia diligere et sepius visitare per opera meritoria. Item falco sunt bona temporalia que deus dat homini ut homo meis operetur. Sed nunc homo cum dives efficitur tunc filius erit inimicis et insipientibus nec recordatur de dei dilectione nec ipsum visitat sicut prius solebat. Deus hoc videns aufert sepe ab homine bona temporalia scilicet prosperitatem et sanitatem ut ipsum diligat sicut prius quia non odio ipsum habeat sed quod ipsum diligat super omnia. Sic deus diligit corrigit. Quomodo veri christiani possi debent vita et

18 Quidam erant tres socii qui cum simul erant accidit quod una dierum cibaria non poterant invenire preter unum panem. Et erant valde famelici et dixerunt ad invicem. Si panis in tres partes dividitur non sufficit unicuique pro ad saturitatem habeamus consilium de illo pane. Dixit unus sociis dormiamus hic in via et quicumque melius habebit ille totum panem servat. Dixerunt alii bonum est consilium. Et ceperunt dormire. Unus socius qui consilium dederat surrexit et ipsis dormientibus panem taliter comedit nec una mica socii dimisit. Hoc facto socios excitavit. Dixit Surgite velociter et quilibet sompnium suum dicat. Ait primus. Ego enim audite mira sompnium. Vidi unam auream scalam de celo per quam angeli descenderunt et animam meam de corpore meo acceperunt et ad celum duxerunt et ibi vidi patrem et filium et spiritum sanctum et tantum gaudium quod nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. Et illud est sompnium meum. Ait secundus vidi sompnium valde terribile et sicut gravium. Vidi quod demones cum instrumentis ferreis et igneis animam meam de corpore meo acceperunt et ad infernum deduxerunt et in quodam loco pleno rasoriis acutis me quiescere fecerunt et dixerunt. Quamdiu deus regnabit in celo isto loco manebis. Et hoc est sompnium meum quod vidi. Ait tercius qui consilium dederat. Audite et sompnium meum quod vidi. Venit quidam angelus ad me et ait Veni mecum vis videre ubi sunt socii tui. Dixi dolo aliqua inter nos habemus unum panem dividere et iuxta te quia panis ipse. Ait angelus Veni et sequere me et duxit me ad portas celi et cum venissem ante celum vidi unum sed te quod raptus fuisti ad celum et sedentem in throno aureo et multa fercula et vina in una mensa ante te habuisti. Et dixit michi angelus ecce socius tuus hic habundat cum gaudio cibis et potibus et ibi in eternum manebit. Iam venit meum et secundum socium. Ego tibi. Cum vero ipsum secutus fuissem duxit me ad portas inferni. Vidi te ibidem sicut michi dixisti et in quodam loco pleno acutis rasoriis iacentem et ministrabat tibi cottidie dominum et panis in magna copia consilium et dixi. Ego bene michi displiciat

q(uod) te in illo loco video iacere dic michi
q(uam)diu manebis hic // Et dixisti michi
qua diu deus regnabit in celis // Sur-
ge cito et quere pane(m) tu(u)m q(uia) nec
me nec socium meum amodo videbis etc.
P(er) istos tres // Reductio bona
socios dom(inu)s intellige tria genera
ho(min)um // P(ri)mu(m) iudeos et sarracenos
s(ecundu)m divites et potentes huius
mundi // Tercio bonos xpianos // P(er) pane(m)
rotundum s(ignifica)t gaudium eternu(m) // panis
ille .s. gaudium dividit inter illa tria
genera ho(min)um et s(ecundu)m merita alicui mag(is)
alicui minus // Primi .s. iudei et sarra-
ceni credunt q(uod) sit in celo .i. q(uod) celu(m)
debeat in fine // Sarraceni p(er) repromissione(m)
machometi cui(us) doctrina(m) ipsi tenent
qui promisit eis regnare in celo // Iu-
dei credunt p(er) doctrina(m) thalmut cui(us)
fide(m) ipsi tenent q(uod) sompniu(m) // Secundus
socius cu(m) sompniavit esse in inferno
s(ignifica)t divites qui possident divicias
male acquisitas et potentes huius
mundi qui sunt // p(re)dicatores q(uod) ipsi
male teneat nisi peniteant et
restituant ad infernu(m) deducantur
Tercius socius est bonus xpianus in bonis
operibus inventus totu(m) pane(m) con-
medit et regnu(m) angelicu(m) .i. q(uia) (ip)se
sic vita(m) sua(m) dirigit q(uod) pane(m) .i.
gaudium et celeste regnu(m) possidebit

De a(n)i(m)a q(uo)mo(do) Christo sit commissa

49 Lucius regnavit in civitate quadam
qui statuit p(ro) lege q(uod) quicu(m)q(ue)
puer(um) aliq(uem) admutriendu(m) accipet
et in eius custodia p(ue)r lederet vita(m)
amitteret // Accidit q(uod) imperatrix
peperit pu(er)um pulcherimu(m) hoc au-
diens quidam miles intime imperatore(m)
rogavit ut sibi filiu(m) admutriendu(m)
daret Dixit imperatrix tibi filiu(m) co-
mitto s(ed) caveas si filius meus apud te
lesus fuit vitam amittes Ait ille
d(omi)na ut placet // Accepit puerum et secu(m)
domu(m) adduxit et uxori sue admutri-
endu(m) dedit // Illa vero satis bene nutrivit
puerum puer ab omnibus erat dilectus
Accidit q(uod) quoda(m) t(em)p(or)e in ebdomada miles
cu(m) uxore sua ad nu(n)dinas (?) equitavit
puerum cu(m) familia domi in cuna dimisit
Et p(ost)q(uam) d(omi)n(u)s et d(omi)na exierunt // Omnis
familia eciam exivit ad villa(m) adeo
vacua et puerum sine custodia in domo
miserunt // Aperto hostio // Erat quidam lupus
circa villa(m) qui multa mala fecit et
inde villa intravit // Et cu(m) vidisset
domu(m) militis aperta(m) intravit et puerum
de cunis rapuit et ad silva(m) cu(m) puero
festinavit // Erat aut(em) in campo quidam
pastor qui cu(m) videret lupu(m) cu(m) puero
fugiente(m) // Ascendit arbore(m) et cornu
sufflavit // Hec audientes homines
alii in equis alii pedibus p(ost) lupu(m) cucur-
rerunt // Lupus aut(em) cu(m) vidisset se p(re)pediri
et clamore(m) cornu post se p(er)misit
puerum cadere s(ed) homines ipsi cu(m) puerum vidissent
multum gaudebant et p(er)ceperunt (?) miles
Et puer lesus erat in fronte et sang(uis)
unde effluebat sibi // post hoc optime
fuit curatus // Imperator post paucos
dies p(ro) milite misit ut veniret et
filium suum secum duceret // Ille vero ad manda-
tum imperatoris venit cu(m) timore
Cum aut(em) imperator puerum vidisset et
signu(m) vulneris in fronte ait militi
Karissime quid est h(oc) q(uo)d h(abe)t in fronte pu(er)i

videt. Respondit miles domine animam admi-
nistrabo proximi et omnia sibi de lupo et
pastore et familia narravit et
sic puer ille lesus fuit. Ait impe-
rator tibi puerum et non familie commenda-
vi et tu contra legem dereliquisti. Ille
ait domine fateor me dereliquisse et tuam
graciam peto. Ait imperator: Exquo te
recognoscis et doles te dereliquisse
tibi remitto et precaveas quod dereliquisti
corrige. Et ille promisit. Imperator eum
cum postea ad magnas divitias promovit.

Imperator ille est **Applicacio sive reductio**
dominus noster Ihesus Christus qui illam legem statuit
quod quicumque accipiat puerum id est animam admini-
strandam si in custodia eius lesa fuerit per
mortale peccatum quod moriatur. Miles iste
est quilibet bonus christianus per baptismum
lotus et per longum tempus animam a peccato cu-
stodivit. Sed postea sepe exit ad nundinas
id est ad mundi spectacula et videt varia
et cum eo uxor id est corporalis concupiscentia
per quam homo sepe deducitur et seducitur
et omnes sensus sui secuti. Ita quod puer
id est anima sola [illegible]. Dimittitur sine custo-
dia cordis. Et lupus id est dyabolus venit quia
ipsum devoraret. Videns domum aper-
tam id est omnes sensus apertos et intrat
hospicium cordis et sequitur puerum id est animam
ad mortalia peccata. Pastor id est bonus prelatus
cum hoc videt debet ascendere ar-
borem sacre scripture et cum cornu id est cum
ore verbum dei predicare ad cuius clamorem
familia id est intellectus racio et memo-
ria currant post lupum et tunc lupus
id est dyabolus dimittit puerum id est animam
captam. Recipe ergo animam tuam et sa-
na eam per penitenciam. Tunc imperator id est pater
celestis reddet tibi mercedem condignam.

De muliere in adulterio deprehensa

40 Adrianus in civitate Romana regnavit
qui statuit pro lege quod si mulier
adulterium committeret in carcerem pro-
iceretur ibi deberet. Accidit quod quedam
uxor fuit que cum adulterio concepit
cum vir absens erat per duos annos
sed que statim incarcerata est et filium
pulcherrimum in carcere peperit et ille
mansit quamdiu in carcere erat et lumen
nunquam vidit. Mater diebus in carcere
omnibus flevit amare. Et sic puer
cum racionem sensisset ait: O mater
anima tua affligitur. Respondit mater: O
fili karissime nos ambo tam dolendi et
flendi sumus quia super nos est [illegible]
hominum et lux dei et solis nos vero
sumus semper in tenebris et in miseria.
Filius ait: Omnia ista que dicis penitus
ignoro nec unquam vidi quia in illo
carcere natus sum et quamdiu copiam
cibi et potus habeo de omnibus
illis que dicis non curo. Tunc tempore
collateralis hospitium carceris erat impera-
trix que dominam in carcere sepius visi-
tavit cum ea loquendo. Hec cum au-
disset loquelam inter matrem
et filium pietate mota et impera-
torem adiit et flexis genibus
pro liberacione eorum fundebat preces
et obtinuit quod ambo sunt liberati
et marito suo reconciliati et [illegible]
plures pulcherrimos peperit et sic vitam
in bono finivit etc. **Reductio sive**

Karissimi iste imperator **exposicio**
est pater celestis qui istam
legem edidit quod anima quecumque mater esset
adulterata etc. Miles iste est

Dominus meus ihesus christus uxor eius est anima
que heu anima sepius adulterat scilicet quociens
peccatum mortale committit. Unde dei iudi-
cio carceri includitur id est in potestate
dyaboli. Unde apostolus: A quo quis superatur eius
servus erit. Unde in illo
carcere peperit filium per quem et
in peccatis meis concepit me mater
mea. Et cum adhuc vadit cogita-
do quanta gaudia in regno celorum
propter peccata sua amiserat, certe
tunc tam dolendi et flendi haberet
et filium qui dixit quod dum copia
tibi et potus ... omnibus
que dicis ignoro et non curo. Intelli-
gunt homines huius mundi qui cogitant
et dicunt: Et si possem vivere
pro mea voluntate non aliud gaudium
optarem. Tales qui huius mundi
vanitate cogitant ad infernum
descendunt. Et imperatrix ipsam
lamentacionem audivit est beata virgo
maria que pro nobis dominum interpellat
et rogat. Et illos quos videt
in peccatis dolere de carcere id est de potestate
dyaboli deducit ad vitam eternam etc.

De paupertate et divitiis istius mundi

91 Quidam imperator in civitate Ro-
mana regnavit. Temporibus
illius fuit quidam vir qui cum equitaret
venit ad unam crucem in qua ex una
parte erat scriptum: O homo si
per illam viam equitas in hospicio
equus tuus bene habebit sed tibi non
ministrabit. Ex alia parte erat scrip-
tum: Si per viam istam equitas pro
corpore tuo bonum hospicium ha-
bebis sed equo non ministrabitur.
Ex tercia parte erat scriptum: Si per viam
istam equitas tu et equus tuus bene
habebitis satis. Et antequam recedas equum
tuum sic erit vulneratus. Ex quarta parte
erat scriptum: Et ista viam equitas
ambo satis habebitis. Et equum tuum
ibi dimittes et tunc te oportet pedibus
ambulare. Et cum ille hoc vidisset
admirabatur et intime cogitabat
per quam viam equitare deberet. Et dixit in-
tra se: Si primam viam equitare volo
quia michi bene erit et equo meo male.
Quoniam via cito transit. Equitavit et
venit ad unum castrum in quo erat
miles qui eum benigne recepit
et late ministravit ei. Et postea aut-
em equus comedit. Mane surrexit
et ad domum propriam equitavit et omnibus
narravit que viderat etc. Karissimi

Iste imperator est pater noster dominus celi. Quilibet peregrinus
homo qui habet equitare per salutem anime sue.
Equus qui eum portat est corpus.
Crux stans in medio vie est consciencia
hominis admodum crucis extenta. Una
pars te provocat ad malum. Alia pars
ad resistendum malo. Unde si vadis
per illam viam ubi tibi bene erit et
equo tuo vade optime facies. Ista
est enim via prima. Hospicium est
celum in quo tibi bene erit. Et oportet
quod equus primo subiaceat id est corpus
tuum. Qui per istam viam vadit sapienter
vadit et facit. Alia est via in
qua hospicium in ventris in qua equus
satis late habebit sed tu pessime.
Via hec est via gulosi et luxuriosi
qui habet voluptate carnis. Unde apostolus:
Ve illis quorum deus est venter.
In illo hospicio anime erit male mi-

stratum. Alia est via dubia et aequ-
tivus bene habitus facies. Via ista
est via peccatorum sicut sunt divites qui
late vivunt et in fine dolent. Et
tu equus illorum i. corpus in fine moritur
et post mortem liberabit. Tertia
via est per quam si ambulaveris bene tibi
erit si equum tuum ibi dimittes. Via
ista est via bonorum propriam qui de cibo
s. victu et vestitu est contentus et
quicquid ei deus dedit deo regratiatur.
Admonet Job dicens: Dominus dedit dominus abstu-
lit. Ipsum equum amittunt i. omnes car-
nales concupiscentias et quae mundi vanita-
tes propter deum. Ea ipse dicit: Qui re-
liquerit patrem aut matrem centuplum ac-
cipiet etc. De sancta cruce et
quomodo evadere possumus dyabolo

44 Symmachus regnavit in civitate
Romana. Erat autem temporibus quidam
miles nomine Leuncius qui quandam terram
annexam imperatoris terre habebat quam
imperator multum desiderabat. Imperator
cogitabat quomodo terram occupare posset
et sibi usurpare. Vocavit militem
ad se ad eum ait: Vade et quere mihi equum
nigrum canem nigrum et falconem nigrum
et cornu nigrum contra quod via illa habeat
hodie per octo dies. Et si non feceris
terram amittes. Miles cum hoc audisset
contristatus est valde, quia viam ipsam habere
penitus ignorabat. Venit ad uxo-
rem suam bene mane valde devota
que dicebat: Vade primo ad confessorem
facta confessione et premissa satisfac-
tione deus auxilium tibi prestabit. Mi-
les vero quae confessus erat. Quo
facto equitavit per quandam viam pulch-
ram versus silvam temporibus spaciando

venit ad unam foveam super quam
unam senem invenit sedentem ha-
bentem baculum in manu sua. Ait ei
senex: Domine unde venis aut quo
vadis? Ait ille: Domine de certa veritate
et quo vadam penitus ignoro.
Dixit senex: Accipe istum baculum
et sequere viam istam nec declines
ad dextris nec ad sinistris et videbis
a longe castrum. Cum illuc veneris
dic principibus ex parte mea quod
dent tibi quod petis in hac via.
Dominus ipsius baculi vobis precipit ut mihi
detis equum nigrum canem nigrum falco-
nem nigrum et cornu nigrum. Et ipsa
via habueris si tibi dixerint: Ascende,
caveas ut non ascendas nec cornu sufflas
nec canem currere mittas nec falconem
volare. Et domino tuo viam ipsam presentabis
et in baculum reportabis quia hic te
expectabo. Miles baculum recepit et
viam tum diebus quinque. Die tercio
vidit castrum magnum a longe. Cum
autem appropinquasset, ecce quattuor armigeri
induti ei obviabant et dixerunt:
Domine bene sit tibi intra castrum et
cibum sume. Ait ille: Nullomodo castrum
intrabo. Et dominus ipsius baculi precipit
vobis ut detis mihi equum nigrum etc.
Cum dixerunt: Quod nos illi domino obe-
dire statim dederunt ei via illa quam
petivit et dixerunt militi: Bonum
est te equum ascendere et cornu suf-
flare etc. Respondit miles: nec hoc
nec illud faciam. Equum et canem in
una manu duxit falconem in manu
portat et cornu circa collum et sic
ad senem pervenit et baculum sibi
tradidit et gratias egit. Senex
ab oculis eius evanuit. Miles ad

castrum imperatoris venit et precepit
et omnia predicta sibi tradidit. Impera-
tor cum vidisset quod miles veniret
et omnia secum portaret gavisus
est valde. Contigit cum sic sederet
audivit canes latrantes. Quesivit
quid hoc esset. Dixerunt servitor-
es: cervus est et canes post eum currunt.
Dixit: Ecce adducite michi equum meum
et ascendam, et canem meum et fal-
conem meum et cornu meum. Quod et
factum est. Ecce autem cum cervum
videret cornu ~~sufflavit~~ sufflavit,
equum calcaravit. Cervus vero cursi-
te ad infernum cucurrit. Ecce cum
equo, cane, falcone et cornu post
illum cervum intravit, nec postea amp-
lius visus est. Reductio

Rex iste est dyabolus qui cupit
a nobis auferre hereditatem
nostram, scilicet regnum celorum. Miles est
bonus christianus qui debet resistere
dyabolo, et propterea ad uxorem, id est ado-
lescentiam, cum qua debet conciliari ut
veniat ad confessionem. Et tunc inveniet
pulchram viam per quam ambulare
debet. Et senex super foveam sedens
est christus cum baculo crucis, quod baculum
debemus in mente tenere et passionem
eius sepius in mente revolvere. Et
sic in veniemus castrum meum, id est cor
nostrum plenum peccatis, sed filius qui conce-
dit sunt peccata que concepit adole-
scentia et omnia ista peccata pos-
sumus expellere per baculum, id est per vir-
tutem passionis christi. De omni-
potencia patris, sapiencia filii, clemencia

93 Gaucerius regnavit sapiens
qui unicam filiam pulcherrimam
habuit quam multum dilexit, primo quia
pulchrior fuit ceteris virginibus,
secundo quia sapiencior, tercio quia
benignior. Post mortem patris illa regnum
possedit. Hec audiens quidam rex
totus tyrannus venit ad eam et multa
ei promisit si ei consentiret. Illa vero
seducta consensit ab eo deflorabatur.
Sed post deflorationem ille sicut ante
sed non ei complevit. Tyrannus vero postea
eam ab hereditate expulit. Illa vero
sic expulsa gemitus et suspiria
emittebat et in via lata sedebat
et eciam a transeuntibus petivit. Cum
autem una dierum sic sederet flendo
miles venit videns pulchritudinem
eius, captus est in amore eius et ait:
Domina, que es tu et ob quam causam hic
sedes? Dixit illa: Filia imperatoris sum,
sed per quendam regem seducta et deflo-
rata sum, insuper ~~tyrannus~~ expulit me
regno meo. Ait miles: Placet tibi
esse uxor mea? Que ait: Eciam domine.
Ait miles: Da michi fidem tuam quod nullum
alium preter me accipias. Et ego
pro te contra tyrannum pugnabo
et terram tuam acquiro. Et si mortuus
fuero in bello nichil aliud peto nisi arma
mea sanguinolenta tecum custodias
in signum amoris. Et si aliquis venerit
ut te in uxorem ducat, cameram tuam
intra arma mea sanguinolenta perfecte
claudas et memoriam mei habeas. At
illa: Absit hoc domine ut alium preter
illum accipiam qui amore mei obiit.
Et ait: Eciam domine, firmiter hoc pro-
mitto, sed absit quod in bello moriaris.
Statim miles se armavit et contra
tyrannum perrexit. Audiens hec
tyrannus similiter contra eum iuit. Tunc
simul pugnabant. Miles vero tyran-
num occidit, tamen miles in bello vulnera
accepit et terram puelle acquisivit.

Et tercia die miles mortuus est
et mortem eius puella per multos annos
planxit et arma sua sanguinolen-
ta super perticam in camera posuit et
sepius ea visitauit et quociens
ea vidit tociens fleuit. Multi
ab ea venerunt ut maritum duceret
et multa promiserunt ei. Et cum ali-
quis ei dederat consensum intrauit et
arma diligenter respexit et
dixit: O domine tu pro amore meo mor-
tuus es et hereditatem meam acqui-
sivisti absit ut alteri copuler. De-
inde foras exiuit et dixit: Votum
feci deo quod amodo non copulabor. Qui hoc au-
dientes recesserunt et sic toto
tempore vite sue casto modo et in vi-
duitate permansit etc. Applicacio.
1 Karissimi pater ille est pater celestis filia
pulchra est anima ad ymaginem dei
creata in qua est potencia patris
sapiencia filii clemencia spiritus sancti. Cui
regnum datum. Et per suggestionem ty-
ranni i. dyaboli eius amisit et per eum
deflorata quando pomum comedit. Ipsa
sedebat in via i. in mundo huius in facie
et petebat elemosinam a transeuntibus. Ad
clemenciam gracie dei expectabat. Ac-
cidit quod quidam miles pia equitauit
i. filius dei in humanitate quam ei
compaciebatur. Unde deo in baptismo promisit
quod nullum alium preter dominum nostrum Jhesum
Christum vellet capere et hoc quando dixit
abrenuncio sathane. Miles vero
i. Christus armauit se armatura huma-
nitatis et pugnauit cum dyabolo et
victoriam obtinuit et vulnera mortis
accepit. Et tercia die mortuus est
secundum humanitatem. Et arma eius sangui-
nolenta scilicet i. frequenter memoriam
de passione Christi habere debemus. Et
si nos aliquas temptaciones eue-
niunt per dyabolum mundum et carnem
curramus ad passionem Christi et
sic temptacionem vincere possumus
et per consequens vitam eternam possidere.
Ad quam nos perducere dignetur etc. Applica-
cio de dyabolo mare draco leo etc.

43 Anthonius regnauit in ciui-
tate Romana in imperio erat
quidam miles qui volebat equitare
ad quandam ciuitatem. Accidit quod perge-
bat ad quoddam desertum. Et ecce
horribilis draco ex vna parte in
via iacuit ex alia parte leo.
Miles non volebat viam dimittere
et retro vidit mare post tergum
et ante eum dominum cum euaginato gladio
in vna manu et in alia manu co-
ronam tenentem. Et dixit: Expone
resiste tene scutum dabo sine te
a Miles qui pergit etc. Applicacio.
Ad ciuitatem est quilibet christia-
nus qui intendit ire in versus
celum illud oportet ire per desertum huius
mundi i. per multas tribulaciones.
Draco est caro tua ipsa quam debes
tenere sub pede negando sibi vo-
luptates suas. Leo est dyabolus
cui debes resistere et fugiet
a te. Mare est mundus qui est
fugiendus. Et sic exponam dominum:
Expone mundum resiste dyabolo tene
scutum et coronam recipe propter
deum si ista feceris vitam eternam habebis.
Fabula de mundo et dyabolo et carne
audi vide tace si vis viuere.

44. Adrianus regnauit etc. In pace

potens valde. In cuius regno erat
quidam miles qui pulchram uxorem
habuit que sepius ab eo adulterata est. Acci-
dit quod idem miles ad peregrinan-
dum perrexit. Uxor sua amasium
suum vocavit. Habebat eciam domina an-
cillam que tantum avium intellexit.
Cum vero amasius intraret, tres tunc
erant galli in domo. Circa mediam
noctem cum amasius cum domina iaceret
primus gallus cantare cepit et
arguebat. Domina cum hoc audisset
dixit ancille: Occidatur gallus
iste, et factum est. Post hoc secundus gallus
cantavit. Dixit domina ancille: Quid
dicit gallus? Ait ancilla: Gallus
dicit: Socius meus occisus est propter
veritatem quam dixit; ego paratus sum
mori propter illum. Ait domina: Occi-
datur gallus iste secundus. Et sic primus
occisus est. Cito post hec tercius gallus
cantavit. Domina cum audisset dixit
ancille: Quid dicit gallus? Dicit an-
cilla: Gallus dicit: Audi, vide,
tace, si vis vivere cum pace. Et
sic gallus ille vitam obtinuit. Mo-

Imperator iste est Christus. ralitas
Miles est homo qui per
uxorem, id est animam, que in baptismo
Christo est desponsata. Et amasius
qui eam seducit per superbiam vite,
per mundi concupiscentiam, ~~per superbiam vite~~,
per carnis voluptatem. Sed quociens
committimus peccatum mortale, totiens com-
mittimus adulterium Christo. Et ancilla
est hominis consciencia que murmurat contra
peccatum et stimulat homines ad bonum.
Per primum gallum qui cantavit in-
telligitur Christus qui propter peccatum
homines arguebat. Sed hoc audien-
tes Iudei ipsum occiderunt. Tociens
nos occidimus Christum quociens et quam-
diu in peccatis delectamur. Per secundum gal-
lum intelliguntur sancti martires qui veri-
tatem in veritate predicaverunt et ideo sunt
interfecti. Per tercium gallum qui dixit
audi, vide etc., intelliguntur predica-
tores qui non audent dicere veritatem
sed pacem volunt habere. Studeamus ergo
veritatem dicere ut cum Christo qui est via,
veritas et vita, eternam vitam mereamur
percipere. Amen. Et de fide et car-
pentario cum camisia

46 Gallus imperator
regnavit prudens valde et po-
tens. Qui quoddam pallacium construere
volebat. Erat tunc in imperio quidam
carpentarius nomine Cirinus, subtilis
valde. Hunc imperator ad construendum
pallacium vocavit. Miles quidam erat
in imperio qui cum vidisset subtilitatem
et probitatem eius sibi filiam suam
dedit in uxorem, et cum magna sol-
lempnitate nupcie facte sunt.
Uxor militis vocavit carpentarium
generum suum et ait: Ex quo filiam meam
duxisti, ecce dabo tibi istam camisiam
satis pulchram et bonam. Et dixit: Ca-
misia ista talem virtutem habet: Cum
eam vestieris toto tempore vite tue nunquam
locione indigebit nec frangit nec
consuitur quamdiu te cum uxore tua fi-
delem servaveris et ipsa tecum. Si vero,
quod absit, aliquis vestrum matrimonium
violaverit, statim camisia temperabit
et indigebit locione sicut ceteri panni.
Carpentarius gratanter recepit et
ait: Domina, mihi pulchrum donum dedisti.
Nam nullo modo matrimonium nostrum poterimus
violari quin per camisiam sciatur. Post
paucos dies carpentarius vocatus

est ad imperatorem. Cum venit et camisiam secum portavit et uxorem domi dimisit. Imperator convenit cum eo pro palacio construendo. Carpentarius laborabat et omni tempore camisia utebatur. Sudores diversos emisit, sed nullo modo camisia deturbabat, ita quod multi admirabantur. Venit quidam miles qui interrogabat eum: Domine magister, quomodo potest hoc esse quod continuo labore permanes et in sudoribus et tamen camisiam tuam numquam lavas? Respondit: Lavacione non indiget. Ait ille: Que est causa huius rei? Ait ille: Mater uxoris mee dedit mihi, que tali virtute est sic. Pulchra domina est. Miles cogitavit facere eam camisiam lavare. Et statim equitavit ad domum carpentarii ipso nesciente. Uxor carpentarii satis gratanter eum recepit. Miles statim de amore inordinato ei loquebatur. Que ait: Domine, numquam fuit venisse causa huius? Cui dixit: Etiam domina. Et multa promisit. Ait illa: Fiat ita. Et dixit ad militem: Venite mecum. Et duxit eum ad unam cameram vacuam. Cum autem introductus fuisset, illa foris ostium clausit cum una sera et ait: Ibi me expectate quousque tempus quero. Domina ipsa ipsum clausum tenuit et per unam fenestram sibi panem et aquam ministravit. Ille sepius eam rogavit ut eum abire permitteret. At illa non exaudivit donec maritus meus ab imperatore venit. Post hec cito alius miles a carpentario quesivit sicut primus. Cum etiam cogitaret quomodo uxorem eius decipere posset, venit etiam ad uxorem carpentarii, que inclusit in aliam cameram sicut primum vel priorem. Deinde venit tercius miles in huiusmodi sicut primi duo. Cui successit sicut aliis duobus.

De illis militibus facta est magna questio coram imperatore. Post multos dies venit carpentarius ad domum uxoris sue non modicum gaudens. Ipsa autem honorifice eum suscepit et camisiam respexit, videns quod camisia satis pulchra et munda fuit, ait: Benedictus deus in camisia, quia apparet quod vera est dilectio et verus amor inter me et te. Cui ait: Domina, dicam tibi aliquid. Cum essem morans apud imperatorem, venerunt ad me tres milites unus post alium et quesierunt de camisia mea et eis veritatem dixi. Et recesserunt. Amplius non sunt visi. Ait illa: De illis militibus dicam tibi pauca. Ipsi venerunt ad me unus post alium et multa mihi promiserunt ut eis consentirem ad rem mali. Et mox in venerunt, sed eos inclusos teneo sed panem et aquam eis ministravi sicut captivis. Carpentarius hoc audiens valde de constancia gavisus est et milites salvos abire uxor fecit, fide data quod numquam talia perpetrarent. Mortuus non est. Et sic carpentarius et uxor sua in magna dilectione permanserunt et vitam in bona pace finierunt. Reductio sive exposicio.

Imperator ille est pater celestis qui habet construere palacium, i. cor humanum bonis virtutibus. In quo palacio deus delectatur habitare. Quomodo illud delectat. Delicie mee esse cum filiis hominum. Miles, i. corpus humanum habens pulchram filiam, i. animam. Carpentarius est bonus christianus qui ista filia

accipit in uxorem cum camisia. Karissimi
ista est fides katholica sine qua
impossibile est salvari et quamdiu homo
manet in vita bona tamdiu fides
non violatur. Tres milites qui venerunt
ad temptandum sunt superbia vite
concupiscentia oculorum et concupiscentia carnis
quas superat ista dei filia. Concludit ergo in
camera contricionis confessionis et penitencie
et tunc in eadem recipiet aprem
celestem scilicet vitam eternam etc. De occi
latore et phylomena von nacht

47. Sagittarius quidam scilicet auceps
phylomenam cepit, ista cum
pungulare vellet. Ait ad illum: Karissime
proficit tibi si me interficis, quia
ventrem tuum implere non possum. Sed
si me dimittes, tria tibi dabo consilia
que si diligenter servares magnam
utilitatem inde consequi posses. Sagittarius
scilicet auceps de eius loquela stupefactus
promisit eam dimittere
si ea consilia sibi daret. Ait phylomena:
Primum est quod nunquam rem quam
apprehendi non potest per intellectum
numquam studeas apprehendere. Secundum est
de re perdita et irrecuperabili numquam
doleas. Tercium consilium: verbum
incredibile numquam credas. Si ista
tria servaveris bene tibi erit. Ille
eam volare permisit et in volatu
dulciter cantavit. Finito cantu dixit:
Sagittarie, ve tibi quia malum consilium
habuisti quod me dimisisti, eo quod magnum
thesaurum perdidisti. Ait ille: dic
michi ut quomodo? Que ait: quod
in ventre meo habeo margaritam
que est maior quam ovum strucionis.
Ille tristis valde ait: Veni ad me
et bene tibi erit, et intendebat eam
iterum capere. Credens ille quod dixit

erat ei. Cui phylomena: Nunc te fatuum
cognosco. Quod de re perdita et
irrecuperabili doles cum me nequeas capere
et cum precepto tuo me temptas. Insuper
margaritam grandem sicut ovum strucionis
credis esse in meo ventre, cum ego tota
non sim sicut ovum strucionis. Stultus es
et in stulticia tua permanebis et hiis
dictis evolavit. Reductio sive

Iste auceps potest dici quilibet christianus
probatus loco in quo recipit arcum
et sagittas acutas. Arcus est fides.
Sagitte acute sunt alie virtutes
quas homo debet habere contra diabolum,
mundum et carnem. Capit quod phylomena
id est dominum nostrum Ihesum Christum quem
diabolo in baptismo renunciavit et omnibus
pompis eius. Sed miser homo phylomenam
cogitat occidere quando cogitat peccatum mortale
perpetrare et committere. Sed ipse dedit
tria consilia. Primum est quod numquam quod non
potest apprehendi etc. Res ista est sancta
trinitas in qua sunt tres persone et tamen
unus deus quod mens humana in hoc
mundo apprehendere non potest. Secundum consilium
est de re perdita intellige de omnibus
quibus privamur corporis sanitate aut divicias
quas deus aufert non doleas.
Unde Job: Magna est dilectio dei qui hic
punit ut in eternum non peccat. Tercium
consilium est verbum incredibile. Ecce per
diabolum multi decepti sunt. Diabolus enim homini
multa suggerit et multa promittit quod
sit mala et cum quem decepit. Si
comederitis de ligno isto eritis sicut
dii. Et credidit et turpiter deiectus
est de paradyso. Et adhuc multi credunt
diabolo et sibi adherent peccatis
sequentur. Studeamus ergo ista tria consilia
tenere et cetera similia etc. De
quatuor elementis etc.

48. Erat quidam rex qui pulchram

filiam habuit sed illa votum fecerat quod
nunquam virum duceret nisi ea perficeret
primum erat quod diceret qualiter quot pe-
des celum in longitudine et profunditate et latitu-
dine elementa inde. Secundum quod mutaret
ventum unum in alium scilicet aquilonem in orien-
tem. Tercio quod portaret prunas arden-
tes in sinu suo et nuda carne sine
lesione corporis. Rex fecit ista pro-
clamare per totum imperium. Et quicumque illa
tria faceret filiam eius in uxorem duce-
ret. Multi venerunt et temptaverunt
ista tria sed nullus facere potuit. Erat
tunc quidam miles in partibus longinquis
qui cum audisset venit ad pallaci-
um ducens secum unum servum suum et
unum equum furibundum et intravit ad
regem et ad puellam et honorifice
ab omnibus receptus fuit. Dixit ad regem
Ecce ad vos veni ut ducam filiam
vestram in uxorem. Dixit rex Ergo fac
ista tria que proclamata sunt et erit
uxor tua. Cui miles Presto sum domine.
Ait rex Homo dic quot pedes habent
elementa in longitudine latitudine et pro-
funditate. Cui ait Domine hoc faciam
in gradu. Vocavit famulum suum et
ait ei Cito super terram ponas te.
Statim se posuit super terram. Cum
autem sic prostratus iaceret miles a
capite usque ad pedes totum corpus
suum mensuravit. Facto hoc ait regi
Ecce domine primum probatum est. Credite
in longitudine et latitudine quatuor elementa
non sunt nisi sex pedes et in profun-
ditate vix unus pes cum dimidio.
Ait rex Quomodo est ad quatuor elementa.
Ait ille Quia omnis homo componitur ex
quatuor elementis ideo famulum mensura-
vi qui totaliter continet quatuor elemen-
ta. Dixit rex Satis bene respon-

disti. Iam procedamus ad secundum quomodo
mutas ventum aquilonem in orientem.
Ait ille Libenter. Statim dixit fa-
mulo suo Adduc huc equum furibun-
dum et infirmum. Cum autem adductus
fuisset miles dedit ei quandam
pocionem et pulveres ad nares eius
et statim factus est sanus. Hoc facto
caput in oriente posuit et ait
regi Ecce domine ventus est mutatus
ab aquilone in oriente. Ait rex
Quomodo est hoc de vento. Ait ille
Constat prudencie vestre quod vita cuius-
libet animalis bruti non est nisi ventus
quamdiu equus malum paciebatur erat
in vento aquilonis quia omne malum
panditur ab aquilone. Ex pocione
et pulveribus liberatus est sanus factus
ideo est in oriente a quo omne bonum
panditur quia non est aptus ad omnem
laborem. Ait rex Satis clare id
probasti. Iam ad tercium procedamus. Ait
ille Paratus sum. Statim coram omnibus
implevit manus suas prunis ar-
dentibus et in sinu suum posuit et
hinc et inde in pallacio portavit
et caro eius in nullo lesa fuit. Ait
rex Alia duo satis bene declarasti
mihi. Dic quomodo est quod ignis non
ledit te. Ait ille Hoc non est
virtute mea. Ego habeo in loculo
meo quandam lapidem quem ubique mecum
portavi nec ab igne nec ab
aqua ledi potest et lapidem
regi ostendit. Statim cum magna
sollempnitate filiam suam ei dedit
in uxorem etc. Reductio super eo.

Iste rex est dominus noster Ihesus Christus qui habet filiam
pulchra est anima que ad eius similitudinem
est creata que deo votum in baptismo

fecit ut nunquam alicui viro coniungeretur
nisi ea prius impetraret homo mensurare que pedes
quot elementa haberent. | Hoc est intelli-
gendum quod quilibet debet mensurare fa-
mulum suum, id est carnem suam quantum delin-
quit et ipsam domare que operit eius elementa.
Secundum est ventum mutare scilicet aquilonem
in orientem, id est hic vitam meam de
malo statu in bonum mutare. | Equus
furibundus signat peccatorem quod diu non
est in sinu dei. Tertium oportet dare por-
tionem, id est contritionem in corde, confessionem
in ore et satisfactionem in opere. Unde hoc
est ventum mutare. | Dominus Job: | Itaque
ventus est vita mea. | Tertium est ig-
nem et carnem sine lesione portare
et caritate ... ardere et aliquo-
rum sine lesione et tangere cordis.
Sed sic ignis luxurie, avaritie et
aliorum viciorum qui sepe consumit corpus
et animam. | Quarta est in manu tenere ledere
sine lapide tecum in oculo portas.
Lapis est Christus | oculus est cor
tuum. | Unde quod diu homo secum Christum
mundo portavit | numquam ignis eo-
rum animam suam ledit. | Et sic per
quos animam suam mundam conservabit
et vitam eternam possidebit. Et

49 Quidam rex | De tribus amicis
erat qui tamen unicum filium
habuit quem multum dilexit. | Filius
ille licentia a patre recepit ut
mundum vitaret et sibi amicos acqui-
reret. | Dixit rex: in bono placito
vide ne vacuum labores. Precepit
per septem annos et in mundo conversa-
tus est. | Finitis septem annis ad
patrem rediit. Pater cum vidisset
gavisus est valde et ait: | Fili
mi, dic michi quot amicos acquisisti. Dixit
ille: tres. Primum amicum plus diligo
quam me et tamen diligo sicut me | 3

non tamen sicut me, scilicet pro quo parum feci. | Dixit
rex: fili mi, valde bonum est amicos tem-
ptare antequam necesse est. | Consilium est do porcum
occidas et in saccum ponas et in nocte
vadas ad illum quem plus diligis quam te
ipsum. | Et dic: O karissime amice, interfeci,
si meum corpus inventum fuit filius
mortis ero. | Unde te rogo ut in hac
nocte mecum vigilias et corpus est in do-
mo tua abscondas ne ... me inveniat
et tunc videbis quis eorum sit verus
amicus tuus. | Dixit: fili, bonum est
consilium. | Statim occidit porcum et
in sacco super dorsum accepit et ad
domum primi amici venit et pulsavit.
Amicus eius surrexit et tamen quesivit
quare venisset. | Ait ille: | Amice karissime,
occidi et corpus eius super dorsum meum
in sacco porto et rogo te ut in hac
nocte mecum vigilias et cum in domo tua
sepelias. | Ait ille: valde sic ipsum occi-
disti, sic penam ipso sustineas. | Si enim
me inventum fuit corpus, filius mortis
eram. | Ait: tamen quod amicus meus fuisti et
plus me quam te ipsum dilexisti, ad pa-
tibulum tecum ibo et bis ut quod ...
tibi dabo ad involvendum corpus tuum cum
suspensus fueris. Ille hoc audiens ad
secundum amicum ivit | et illi sic sicut de
occasione narravit. | Quem respondit: valde
credis me talem esse stultum quod ego vi-
tam meam ponam pro te. | Absit hoc a me.
Verumptamen si meum inventum fuit corpus
non evades mortem. | Sed tamen quod amicus
quem habuisti ad me, ergo eras tecum
ibo ad patibulum et te consolabor quan-
tum possum. | Statim cum nobis est omnibus
modis. | Ille ad tertium amicum venit. | Cui dixit:
dic michi causam adventus tui. | Ait
ille: verecundor tibi narrare quia nunquam
ad bonum pro te feci. | Amice karissime, interfe-
ci et corpus super dorsum meum
in sacco porto et si corpus super

dorsum meum vel cum me invenerit
fuit filius mortuus eius. Et eo adве
veni ut in in hac nocte. Facias dic
ille corpus quod super dorsum meum por-
tabo et loco tui ad patibulum ibo dum
vero factum aperiret invenit porcum
occisum etc. Reductio sive expositio
Iste pater ille pater celestis est, sed filius
est quilibet christianus qui post septem an-
nos i. quamdiu vivit in hoc mundo
confessus et acquiret sibi tres amicos
Primus amicus est mundus quem plus
diligit quam se ipsum qui se ipsum se im-
plicat mortis pro omnibus temporalibus acqui-
rendis animo sepe vitam amittendo
ponit. Et tunc homo dimittit tempore
necessitatis quia de omnibus bonis suis dat ei
vel quatuor ulnas lanei panni ad involven-
dum corpus suum. Et eo qui confidit in
eo stultus est. Secundus amicus quem tantum
diligit sicut se ipsum est uxor tua
et pueri tui qui tempore necessitatis post mortem
tecum vadunt ad plorandum ad sepul-
chrum. Et infra paucos dies tui
obliviscuntur et uxor tua filium ducit
Tercius amicus quem parum aut nil
fecimus est christus propter cuius amorem pauca
bona facimus sed in multis offendimus
ille in tempore necessitatis pro nobis mortem sustinuit etc.

De avaris et de avaricia

60 Erat quidam avarus sedens penes
mare, magnum thesaurum habuit
et totum posuit in uno trunco cum pecu-
nia in domo sua nullo sciente. Ac-
cidit una nocte quod venit mag-
na pluvia ut fierent inundaci-
ones aquarum et easdem villa per
omnes domos intravit et truncum cum
pecunia levavit et bona per tria miliaria
ad aliam villam natavit. Faber eius-
dem ville truncum videns ad domum suam
traxit et cum securi secuit et in
plures partes divisit. Et sic divisus
pecunia cecidit. Ac ille faber et
valde gratias egit deo. Avarus mul-
tas villas truncum quesivit. Tandem ad
eandem villam pervenit et diligenter
de trunco quesivit. Faber ad ipsum avarum
dixit. Cras meum prandium et ami-
cis exploratis si truncum invenit
ille gessit et usque mane expecta-
vit. Faber fecit fieri de nocte
tres pastellos. In primum posuit ossa
mortuorum. In secundum vero posuit ter-
ram. In tercium vero posuit pecuniam
Avarus venit et ait ad eum. Ecce
ego omnes pastellos pro prandio meo eli-
gas quem tu habere velis. Propterea ego
tenebo secundum prime et prima uxore
et tercium pueris meis. Avarus concessit
et accepit illos tres pastellos ad
manum et ponderavit quis esset
gravior. Invenit pastellum terra
plenum cum magna ponderositate quod
elegit. Ait ei faber. Sed me adhuc
semel eligas ne sis deceptus et
sic tribus vicibus elegit eundem
pastellum. Faber hec videns pe-
cuniam ipse et uxore et suis pueris
servavit etc. Reductio sive expositio
Iste avarus est pater adam cui non suffi-
ciebat quod deus totum paradysum com-
misit et omnium cum conditi tocius
nature quando dixit. Ecce vicerunt super
Et quod deus esse volebat qui pe-
nam comedit unum magnum thesaurum
habuit in trunco corporis animam cum mult-
tutibus in statu innocencie tenuit
Et cum dormivit i. peccato consensit

Et tunc venit superbia et avaricia et abstulit truncum cum pecunia. Et truncus ablatus de uno loco in aliud i. ab immortalitate ad mortalitatem. Deinde avaricia cepit. Sic ada circuivit mundum istum laborando pane suo vescendo. Et in sudore vultus tui Consiluit terram et invenire non potuit. s. primum statum innocencie. Faber vero qui istum thesaurum invenit est dominus noster ihesus xpistus qui fabricat corpus et animam quando. Et vidit deus cuncta que fecerat. Et quomodo invenit illum thesaurum ipse etc. per sua preciosissima passione acquisivit nobis thesaurum regni celestis. Et nondum per pillos et pastellas intelligere debemus tria genera hominum. Primum pastellum quo sunt ossa mortuorum homines intelligere potentes huius mundi i. superbos qui faciant aliqua bona opera tamen ea bona sunt quasi arida propter peccata mortalia in quibus iacent

nec confitent. Secundum pastellum in quo est terra intelligunt sapientes mundi qui sunt pleni terra i. totum studium suum ponunt in terrenis rebus et modicum curat de spiritualibus. Tercium pastellum in quo iacet pecunia abscondita intelliguntur boni xpistiani et simplices timentes deum in quibus manent virtutes quas in baptismo receperunt. Unde dicitur Beati pauperes spiritu etc. Adventer titubie vite nre no tm

67 Quidam rex erat qui statuit per legem quod quocumque aliquis mori vel occidi vel suspendi deberet quod tunc duo buccinatores sumo mane ante ostium deberent buccinas canere. Et ille qui deberet mori vestibus nigris induebat. Accidit quod rex in magnum convivium fecit ad quod omnes nobiles et pauperes fuerunt invitati. Cum autem omnes venissent et saciati fuissent. Venerunt buccinatores dedissent cantibus musicorum et omnem melodiam ostenderet. Et cum omnes essent in gaudio rex capite inclinavit parum comedit et inter fercula sepius flevit. Et ipse et alii hoc videntes ~~om~~ contristati sunt valde. Rex vero unum fratrem habuit qui pallacium tenebat hinc et inde ut convivatos consolaret vocaverunt illum s. fratrem et dixerunt. Dominus noster late consuevit et hylare vultum nobis non ostendit sed flet. Et que sit causa penitus ignoramus. Rogamus ergo ut ab eo queratis causam exquirere ut sicut aliquas convivis ostendit parati sumus omnes satis facere pro eo. Frater hoc audiens. Accessit ad eum et ait. Rogo te dic mihi causam tristicie tue. Ait rex crastina die hora prima dabo tibi responsum. Mane facto rex duos buccinatores iussit venire ad eum et ait precipio vobis ut canatis ante ostium fratris mei et canite tubas. Statim satellites regis cum nigris vestibus induebat et eum ante regem portabant in camisia et femoralibus. Et quatuor viri cum quatuor gladiis acutis eum ipsum stabant unus a dextris alius a sinistris unus ante alius retro. Hoc facto dixit ei rex letare frater. At ille o domine non possum letari. Ecce dia ista gra me sunt etc. Reductio sive expositio

Rex iste rex xpistus dici qualibet bonus xpistianus qui hic regit in bonis virtutibus et sensus suos in dei servicio ordinare. Buccinatores sunt sicut quod deus

an diem iudicii perdidit. Surget gens contra gentem. Ista debemus cotidie cogitare quando ostium cordis nostri. Unde Ieronimus: Sive comedo sive bibo vel aliquid aliud ago semper videtur mihi illa vox terribilis sonare in auribus meis: Surgite mortui venite ad iudicium. Ideo debemus in domo conscientie nostre et deponere omnes delicias et voluptates huius mundi et cogitare quod mori debemus. Ergo nescimus qua hora vel ubi vel quomodo. Unde nichil certius morte et nichil incertius quam hora mortis. Unde sapiens: Nescimus utrum digni simus odio vel amore dei. Item debemus cogitare de fovea infernali quia si semel in eam cecideris numquam inde exibis. Item de quibus tormentis debes timere et precipue de dyabolo. Unde Bernardus: tamen caro tua si te investigavit ad aliqua que sunt contra deum [illegible] ipsa anima cum penis et sic deum videbis et ad vitam eternam pervenias. Amen.

De vero iudicio et denario nota bene

62 Quintillus imperator regnavit in civitate Romana qui statuit pro lege ut quilibet [illegible] regi suo centum solidos daret ab anno. Accidit quodam [illegible] quod socii bene [illegible] ut sepe venerunt ad quandam civitatem ad unum hospitem et ibi magnam pecuniam expenderunt et tandem non habuerunt unde hospiti solverent. Ille eos inclusit et iuravit quod inde non exirent donec solverent. Illi considerantes. Unus eorum dedit consilium ut mitterent sortem cum inter ipsos cecidisset [illegible] iret ad palatium regis et peteret centum solidos quos rex statuit [illegible] decedere. Et accidit sors super illum qui consilium dedit et statim socii sui concesserunt cum [illegible] dictus est ad palatium regis et pulsavit. Venit ianitor et diligenter eum inspexit et ait illi: Ecce homo male legem intelligis. Racio loquitur

decessis nature aut ex infirmitate vel senectute vel que adeo processit. Cum vos predicte claros oculos habuistis si in thaberna oculos tuos clausisti ideo quas alibi solutos quod de domo regis nichil habebis. [illegible]

Imperator iste est deus in celo qui istam legem edidit ut quilibet eorum [illegible] intelligitur quilibet homo qui infirmitate paupertate et tribulatione percussus est et paciencter sustinet centum solidos id est vitam eternam obtinebit. Quia dicitur: Beati pauperes etc. Socii qui in taberna sedent sunt milites in illo residentes quibus tabernaculis id est [illegible] et bona mundana primat. Tales sunt ceci facti quia tunc peccata committunt nec de ipsis dolent sed potius peccata addunt et exultant in rebus pessimis. Tales cum difficultate gratiam dei obtinebunt quia sors dyabolica cadit super eos ut perdunt oculos spirituales quod deum non possunt videre. Studeamus ergo sic solvere in taberna [illegible] in mundi hoc id est bona opera perficere quod non teneamur dyabulo solvere. Et sic recipiemus in regno celorum. Ad quod nos perducat [illegible]

De stulto homine qui non cogitat de fine vite sue. Nota bene et mede

63 Aurelianus regnavit in civitate Romana potens valde qui habebat tantum unum filium quem multum dilexit. Dum cum mori deberet vocavit filium suum et ait: Fili habe unum pomum aureum quod valde preciosum est in virtute benedictionis mee. Vade ergo per plura regna civitates et castra et ubi maiorem stultum inveneris da eidem illud pomum aureum. Dixit filius: Pater libenter mandatum tuum adimplebo. Hiis dictis emisit spiritum. Post hoc ad paucos dies filius equitavit per multas provincias civitates et castra

Tandem venit ad quoddam regnum in quo novus rex cum magna sollempnitate eligebatur. Ille hoc videns quesivit que esset consuetudo illius regni. Dicebatur filii alicuius regis regnum illud post mortem patris occuparet. Dixerunt ei quod consuetudo huius regni esset quod quolibet anno eligeretur rex et per annum quamdiu est rex potest pro libito disponere in regno quicquid sibi placeret. Et finito anno spoliabitur omnibus diviciis ac honore et nudus in exilium mittitur ut fame et frigore moriatur. Filius imperatoris cum hoc audisset regem vocavit electum et coronatum. Accessit et eum intime respexit. Ille cum consideret eum valde [illegible] et letari in corde suo cogitavit. Ubicunque fui tam stultum talem stultum numquam inveni sicut istum regem. Hic possum benedictionem patris mei adimplere. Accessit ad regem et ei pomum ex parte patris sui presentavit. At ille leniter quare de [illegible] cum pomum ex parte tuus mihi dedit cum non habeat noticiam meam nec aliquod servicium sibi feci? Filius ait: Hoc non singulariter est dedit sed nomine tuum in [illegible]. Et ubi pomum darem vidi multa regna, civitates et castra [illegible] et multos stultos inveni sed tam stultum nunquam inveni sicut tu es. Ideo pomum ex precepto patris mei tibi dedi. Dixit rex: Dic mihi leniter quare me iudicas tam stultum. Ille ait: quomodo potest esse maior stultus quam tu es? Tibi constat quod in fine istius anni ab omnibus diviciis et honoribus spoliaberis et ad exilium poneris ubi mala morte morieris. Et hoc non obstante regnum hoc accepisti et tam gaudes ac si semper rex esse debeas et ideo talis es stultus et ideo pomum tibi dedi. Dixit rex: Benedicta sit hora ista qua adhuc huc venisti. Pomum [illegible] valebit plus quam totum regnum meum. Statim quamdiu erat rex omni die aurum et argentum vinum bladum oleum premisit ad exilium. Et omnia necessaria posset familia ac si trecentos annos vivere deberet. In fine anni cum depositus ac spoliatus fuisset in exilium missus nudus ubi omnem habundanciam de omnibus necessariis usque in fine vite sue invenit.

Imperator ille est **applicacio sive** pater celestis, filius est dominus noster Ihesus Christus qui dat pomum aureum maiori stulto. Pomum aureum designat istum rotundum mundum quod deus dat maiori stulto, id est homini. Dominus sive deus quod inter omnia animalia homo potest dici stultus ad dirigendam viam salutis et hoc sit bene quod non regnabit nisi per annum unum scilicet est parvum tempus respectu vite eterne quomodo ignorat si per decem annos vivere possit. Et cum homo ista stat tamen non cessat circa mundana laborare et [illegible] et tamen in fine mortis ab omni honore et diviciis spoliabitur. Quare sic fecit ille rex. Ideo dedit ei pomum aureum mittere ad exilium que ventura sunt que bona et que necessaria sunt scilicet elemosinas. Anima sicut aqua extinguit ignem ita etiam extinguit peccatum. Et mitte orationes et ieiunia et cetera bona opera tunc. Et tunc cum spoliatus fueris ad mortem invenies ubique omnia necessaria et omnem copiam id est vitam eternam ad quam nos perducat dominus. Amen.

De duobus oculis et de potencia et sapiencia huius mundi

64 Quidam rex erat potens qui in regno suo nolebat inimicos pati quantum precipere poterat. Erant in regno suo duo philosophi et illorum unus fecit hoc et alter faciebat. Accidit quod unus

alter invidebat eo quod bona pacem
dixit unus alteri / Karissime tempus socii
fuimus et nunc ne sit scisma inter
nos per unum signum probavimus quis sit
maior inter nos in arte medicine
Et quicumque defecerit inter nos ille
sit discipulus alterius / Ait alter bene mihi
placet / Et dixit in primo debemus probare quis nostrum sit melior vel subtilior / Ait ille hec est probatio / Ecce
ego ambos oculos tuos eruam
sine dolore et super mensam coram omnibus
hominibus ponam. et cum ad caput
tuum sine dolore restituam / Et quod
hoc clarius videas sit prius / Et
ipsa omnia sine lesione et dolore oculorum
perpetrabo / Et miserunt sortem / Et cecidit sors super illum qui consilium dederat / Cui dixit venite quando mihi placet
homines / Et venerunt / Et ille positus
fuit super mensa. Statim alter accepit
unum pixidem cum nobili unguento et
oculos socii sui primo unxit et cum
subtili instrumento oculos socio extraxit
et super mensa posuit / Et ait Karissime
numquid dolorem sensisti / Cui ait numquam
Et statim cum nobili unguento loca
oculorum unxit et quibus ad locum
suum posuit / Et ait Karissime da gloriam deo et dic primo de oculis tuis
sentis / Cui ait dico in veritate
nec dolorem sensi quando oculos meos
extraxisti nec quando eos ad loca
posuisti / Et tam clare video sicut
prius / Ait ille / Nam in te iam
bona probatio / Et ait alter quia contra commodum ministres aliquid discipulus meus
eris / Ille vero sine lesione oculos ambos
securare extraxit et super
thabulam coram omnibus hominibus po

suit / Et ait socio / Numquid lesionem
sentis / Et ille per mentem nullam. Dum
vero sic ad invicem loquerentur et ex
improviso venit unus corvus et oculum
unum rapuit et comedit / Medicus
hoc videns turbatus est et ait
intra se / Si duos oculos sibi restituam ero imperpetuum suus servus / Respexit circa se vidit unam capram
cui statim unum oculum extraxit et
in loco ablati oculi posuit / Cum
ipsos duos oculos ad loca sua posuisset / Ait Karissime da gloriam deo et
dic primo est tibi / Cui ait optime
ministrasti in me numquam dolorem sensi
nec in extrahendo nec in imponendo / Et unum est quod admiror quia unus
ex oculis meis semper respicit
ad arbores et ad montes et ad alia
Sed in hoc non est vis / Omnes
videntes hoc factum istos medicos
laudabant / Et ab illa die fuit semper
bona amicitia ad invicem et in una domo
permanserunt per tempora vite sue etc.

Reductio

Karissimi iste imperator // est pater celestis, quibus duo philosophi
in arte sua periti sunt duo genera hominum
in mundo. scilicet potentes mundi et
sapientes / potentes huius mundi
sunt qui per virtutem et potentiam mundana acquirunt bona / Et sapientes
per sua sapientia mundana et terrena
congregant sepe / Inter ipsos
duos est invidia in tantum quod utrique
oculos extrahunt id est dilectionem dei et
proximi / Et per ipsos oculos quibus homo
habet videre deum in die iudicii / Dic
primo extrahunt / Certe per cupiditatem et insaciabilitatem id est potentiam spoliant pauperes / Et sapientes per

cautelas loqui et scripturas. Duos
oculos in dolore corporali amittunt
per dilectionem dei et proximi. Et quomodo re
stituunt per unguentum contritionis et
instrumentum confessionis. Et oculus unus
rapit per cornu i. dyabolus. Sicut oculus pa
rentis et oculus capre loco eius po
nit i. ad tempus quod diu durat contro
tur arbores respicit i. divina pre
cepta. Et tempore mortis proponit. Primus
oculus est divinus in the[ologia] Christi est mo
tum oculus non est sed totum corpus Christi
qui erat annos contractus quando
pro nobis in cruce morte suspensus. Item
secundum oculum nobis cottidie contrahit
scilicet sacra scriptura per quam debemus
dirigi ad vitam eternam. Et veniunt
ut heretici et doctrina contrectant
et multos in errore ducunt. Sic
est ei oculus contractus. Et duo oculi
contrahuntur ab uno. Ut dicit quidam Bor
nus Joannes in Firmin. alter contrahit
et secundo medio duo oculi contrahuntur
et hoc quando unus bonus homo alter in
necessitate et tribulatione subvenerit ita
quod se ipsum attendit et proximum mi
seria sublevat. Oculi ipsi sunt re
stituendi unguento contritionis et con
fessionis et satisfactionis. Et sic
vitam eternam obtinebimus. Quam nobis
prestare dignetur dominus. De liberatione
64 Quedam civitas. civitatis humani
erat iuxta mare que a bestiis
venenosis mala morte patiebatur.
Inter alias bestias erat draco
ferocissimus qui omni die ad civitatem
veniat. Et cives ei cottidie unum
animal ad comedendum dederunt. Inter
se cives consilium inierunt quomodo pos
sent civitatem ab istis bestiis et
precipue a dracone liberare. Tandem
venit unus a longinquis partibus qui consiliu
cives dedit ut leonem caperent et in alto
ligno suspenderet quod cum bestie vide
rent fugerent et precipue draco. Cives
autem leonem ceperunt et mortuum in
ligno cum clavis confixerunt ita quod
ipsum per totam civitatem videret. Draco
cum vidisset statim recessit et alie
bestie cum eo venti sunt nec amplius
visi sunt. Et civitas liberata est et
ipsa civitas signat. Mistice
mundum qui diu a demonibus multa ma
la patiebatur ante passionem Christi penitus.
Draco est dyabolus qui non tantum unum
animal i. animam sed omnes animas ante Christi pas
sionem ad infernum secum duxit. Donec
leo de tribu Juda i. Christus in cruce sus
pensus erat. De peccatis obmissis
et oblitis nota bene
65 Erat quidam miles magnus predo
qui habebat unum famulum fidelem qui
dicere cum pro quadam necessitate cessaret. Accidit
die quod viginti marcas perdidit. Cum
de pecunia non inveniret suum interro
[illegible] gavit si ea invenisset.
Qui iuravit quod non sibi constaret de
ipsa pecunia. Et quia famulum suspectum
habebat pedem sibi dextrum amputavit
et relicto eo domum cessavit. Erat
quedam heremita prope viam qui cum clamore
suum audiret statim ad illum accessit
et ad cellam suam introduxit et ad
oratorium suum intravit et domino nostro Jhesu
Christo imprecavit eo quod illum innocen
tem pede suum perdere permisit. Cum
quod diucius orasset venit angelus ad
eum et dixit: Noli loqui adversus
dominum. Scias itaque homo iste ante tem
pora antiqua pedem suum amisisse. Dum
multa tempora idem cum eodem pede matrem
suam de quadam biga precipitavit malivole

a quo nullaq[ue] p[ri]mitas exiit / Racione q[ue] e[st] tempor
dia oi tuo et deo n[ost]ro ih[es]u x[rist]o q[ui] no[n] in
p[ro]pera cu[m] illi fuit. Iudeos q[ui] fuit fortis et
potens et astissime q[ue]re miles pt dici posset
ho. s. ada q[ui] p[er]didit p[ro]mia .i. paradisum
de quo expulsus fuit famil[i]a .i. totum
genus huanu ab eo p[ro]cessit / Adam q[ua]si
vit q[uo]d amiserat et no[n] invenit don[ec]
xp[istu]s p[er] sua passione nos patri reconcilia
vit / Ada vo famil[i]a .i. gen[us] huanu de co[r]
pede amputauit q[uia] nos p[er] p[e]cc[at]um ip[s]i[us]
morte in currim[us] / Sed dep[os]t pe[ccat]es .i. in
mortalitas a nobis ablata amputata
p[e]cc[at]is p[ro]p[ri]is / Heremita est eccia mili
tans q[ue] pec[c]atore[m] p[er] bap[tismu]m recepit et
in bonis actibus nutriuit paup[er] ado
invenit p[ro]mia p[er]dita .i. oms in x[rist]o
x[rist]us qui erat paup[er] nat[us] p[ro]meruit
paradysum p[er] sua passione et inter nos
distribuit etc. De septe[m] magist[r]is et

67. Ponciani in ciuitate / virtutibus
Ponciani in ciuitate
P[er]sona regnauit p[ru]dens valde q[ui]
pulcherrima vxore h[ab]uit qua[m] multum
dilexit Imperatrix concepit et pulch[er]
rimu[m] filiu[m] genuit Cum no[n] d[ic]o p[ro]celeca
nus erat i[n] partu Cu[m] aut[em] septem
anno[rum] pu[er] eet in regno ad morte[m]
infirmabat videns q[uo]d euade[re] no[n] poss[et]
fecit vocari imperatore[m] et ait de hac
infirmitate euadere no[n] possu[m] vnam
~~[illegible]~~ petic[i]o[n]em an[te] q[uam] moriar h[ab]ui
peto Cui ait pete q[uo]d volueris parat[us]
sum adimplere At illa Scio q[uod]
post morte[m] mea[m] alia[m] vxore[m] accipi
es Rogo ut illa p[otes]tate[m] sup[er] filium
meu[m] no[n] h[ab]eat s[ed] mutat[ur] longe ab ea
Et imperator multis diebus morte[m]
ei[us] planxit Et multo t[em]p[o]re vxori
copulari noluit / Quadam vice se cogi
tauit de filio suo Et mane facto vo
cari fecit nobiles suos et sup[er] hoc
co[n]siliu[m] h[ab]uit q[uo]d filiu[m] t[ra]deret admitten

du[m] et ad doctrina[m] mitteret / Ait illi Dne
in roma sut septe[m] sapientes qui oms
magistros mundi sapia et sc[ien]cia intelli
gu[n]t / Vnus illo[rum] vocet[ur] et illi
pu[er] t[ra]dat[ur] admittenda et doctrinandu[m]
Imperator statim lras misit ad illos
septe[m] sapientes ut cu[m] dilac[i]o[n]e
venirent / Ait eis imperator / Karissimi
vnicu[m] filiu[m] h[ab]eo sic vob[is] q[ui] p[ro]p[ter] q[uod]
vob[is] admittendu[m] et doctrinandu[m] dabo
et t[ra]do ut post vita[m] doctrina p[ost] mea[m]
morte[m] imp[er]iu[m] possit regere / Ait
p[ri]m[us] mag[iste]r / Dne t[ra]das michi filiu[m] tuu[m]
admittendu[m] et doctrina et ego facia[m]
eu[m] scire q[ua]ntu[m] ego scio et q[ua]ntu[m] oes
socij mei sciunt / Infra septe[m] annos
Ait secundus Dne multo t[em]p[o]re t[ib]i s[er]uiui et
ate nulla[m] merc[e]de[m] accepi et nichil
aliud peto n[isi] q[uod] filiu[m] tuu[m] m[ihi] t[ra]das
admittendu[m] et doctrinandu[m] / Et ego
facia[m] eu[m] scire q[ua]ntu[m] e[go] scio et q[ua]ntu[m]
oms socij mei sciunt infra sex an
nos / Et sic oms socij q[ui]l[ibe]t secu[n]d[u]m
se petiuit filiu[m] sibi dari admitti
endu[m] et vnusq[ui]sq[ue] defalcauit vnu[m]
annu[m] q[uo]usq[ue] vltimus dixit infra
vnu[m] annu[m] / Quib[us] dict[is] Imperator ait
consultu[m] regracior vob[is] q[uo]d q[ui]l[ibe]t de
vobis cupit filiu[m] meu[m] accipere
admittendu[m] / Illi oms c[on]tra eos eg[er]unt
et puer[um] acceperunt et domu[m]
p[ro]iecerunt / Et cu[m] domu[m] p[er]venisset
sibi specialiter comodu[m] et pulcherrima[m]
camera[m] fieri fecerunt / Et p[er] oms pa[ri]e
tes camere septe[m] artes scripserunt
q[uo]d pu[er] in o[mn]i t[em]p[o]re t[am]q[uam] in libro h[ab]ere[t]
doctrina[m] sua[m] vnde patet / Magist[ri]
sat[is] diligenter cottidie illu[m] in
struxerunt / Infra septe[m] annos ag[ri]
inter se diuiserunt / Bonu[m] e[st] ut dis

puluinar in receptione quomodo profecit. Dixit
primus: Cum nomen cancellus. Quomodo probabimus
eum? Ait secundus: Ipso dormiente ponamus
eum super quolibet cornulo unum folium de lau-
ro sic factum est. Cum vero a sompno excic-
tatus fuisset oculos suos in summitate camere
erexit. Magistri hoc videntes dixe-
runt: Domine, qua de causa oculos sic erigis?
At ille: Visio est mihi quod summitas aut
altitudo camere istius inclinata est et
terra simul elevata. Magistri hoc vi-
dentes dixerunt: Si puer ille vixe-
rit aliquis magnus erit. Interim sapien-
tes et nobiles imperii dixerunt ad
imperatorem: Domine, cum unicum filium habes
et possibile est quod moriatur. Bonum est
quod ducas uxorem, ne imperium maneat
sine herede. Dixit imperator: Exite
et querite in provincia virginem
pulchram et eam in uxorem ducam.
Tandem filiam castelli regis pulcher-
rimam invenerunt, ad imperatorem duxerunt
et eam in uxorem duxit et omnis
dolor pro morte uxoris recessit ab eo
et ambo diu simul vixerunt. Impera-
trix concipere non potuit, de quo
multum doluit. Cum vero audisset quod
imperator unicum filium habuisset in
longinquis partibus, cogitavit intra se
quomodo filium occidere posset. Accidit
cum una nocte mutuo simul iacerent
dixit imperatrix: Domine, unam petitionem
peto a te. Cui ait: Proponas. At illa:
Gratum est quod adhuc non concepi et in-
tantum sum turbata, tamen unicum filium
habes in longinquis partibus cum magistris
quem meum reputo filium; rogo ut pro-
mittas ut de eius presentia gaude-
re possim, quousque dominus visitavit me.
At ille: Fiat voluntas tua, quia diu
ipsum non vidi. Statim litteras septem
magistris sub quadam pena misit ut
visis litteris filium suum ei ducerent. Cum

vero magistri legissent litteras in crepusculo
noctis stellas inspexerunt si expediret
secundum tenorem littere puerum ducere ad impera-
torem. Clare in stellis viderunt quod si puero
tempore assignato non ducerent omnes capita
amitterent et puer occideretur. Et contristati
sunt valde; puer de camera exivit et
eos tristes ab eis quesivit. At illi: Domine,
nuncius venit ut te ad patrem tuum ducere
debeamus. Super hoc stellas inspeximus
et clare vidimus quod si patri tuo presenta-
veris, tempore assignato in primo verbo tuo
quod ab ore prolatum fuerit morieris. Nos si
non fecerimus vitam nostram amittemus.
At ille: Illa nocte stellas videbo. Cumque
prospexisset clare vidit quod magistri
verum dixerunt. Et cum oculis vidisset
in una parva stella vidit quod si per septem
dies propriaque ad patrem suum veniret
ab omni verbo se abstineret quod non loqueretur
et omni die ad suspendium duceretur et cum
difficultate salvaretur. Magistros suos vo-
cavit et ait: Ecce illa parva stella
satis clare et aperte habet quod si ab omni
verbo abstineo. Et vos estis septem magistri
quibus unusquisque cum sua sapientia poterit me
una die salvare. Cum magistri stellam vi-
derunt quod verum diceret, una voce dixerunt:
Benedictus deus quod sapientia discipuli nostri
nos omnes precellit in scientia. Dixit Cancellus:
Domine, vitam tuam prima die salvabo. Secundus
ait: Et ego secunda die te salvabo. Et sic
omnes magistri dixerunt per ordinem. Hiis
dictis cum magno comitatu versus im-
peratorem. Cum hoc intellexisset obviam
filio suo equitavit. Magistri cum hoc intel-
lexissent quod imperator venit obviam
puero dixerunt: Domine, nos recedemus
a te. At ille: Memento mei. Interim
imperator cum filio appropinquasset amplexatus
est eum et osculatusque dixit ei: Fili mi,
quomodo est tibi, multo tempore non vidi te. Ille
vero caput inclinavit et nichil loquebatur.
Imperator vero multum admirabatur. Cum vero

ad pallacium venisset. Imperatrix cum
magno ornatu et dominabus et ancillis
suis secum ad cameram duxit et omnes de
camera exire iussit et puerum iuxta se
collocavit et ait ei: O bone Dyocle-
ciane, sine dubio quod patrem tuum feci mit-
tere ut gauderem de presencia tua. Verum
tibi dico quod in amore tuo me ipsam vir-
ginem custodivi ut tu virginitatem meam
haberes. Deprecor ergo te ut in simul vivamus.
Puer vero non respondit ei verbum. Illa vero
hoc videns ait: O Dyocleciane, si
amorem tuum carnalem non quero filia
mortis sum. Et hiis dictis amplexa-
ta est puerum et cum osculari voluit
puer vero faciem suam avertit. Ait illa:
O fili, cur talia agis? Ecce nullus nos
videt. Domini amici simul. Ille vero caput
suum aberat avertit. Illa vero ubera et
pectus ei ostendit sed semper aberat recedere
voluit. Illa hec videns ait ei: Si mecum
loqui non vis ecce dabo tabulam in qua in
tua voluntate scribas. Puer scripsit ei
sic: Absit hoc a me domina ut violem
pomerium patris mei domini quod graviter in
conspectu dei peccare et patris maledictionem
mererer. Ideo a talibus operibus contentum non
me sollicites. Illa cum hoc legisset
cum dentibus momordit et vestes suas
usque ad umbilicum laceravit et faciem
suam usque ad sanguinis effusionem. Et omnia
ornamenta capitis deposuit. Et clamo-
re valido clamavit dicens: Vindicate
me pro deum amici Dyocleciani ipse oppri-
mere me. Imperator cum esset in aula
clamorem imperatricis audivit et agi-
li cursu ad cameram intravit et milites
eum sequebantur. Et quievit tam clamo-
ris. Ait illa: O domine imperator mea ipse
non e filius tuus sed diabolus est qui me ad
peccatum quantum potuit sollicitavit. Et

quia ei consentire nolui me opprimere
voluit. Et illa ostendit sibi faciem
et vestes. Imperator repletus furore
precepit satellitibus ut eum ad pati-
bulum ducerent et suspenderent. Sa-
trape dixerunt: Ut domine tamen unicus filius
hic non est bonum tam leviter mori.
Ideo est porta pro ipsis professoribus qui per
legem moriantur. Et tu dicens: Ec-
ce vero sic in iudicio in furore suo unum
eum filium suum occidit. Ille hoc au-
diens precepit ut incarceretur et
die crastina coram eo iudicium fiet.
Sic factum est. Die crastina puer du-
citur ad iudicium et condempnatur. Ducitur
ad patibulum cum tubis cantantibus.
Et tanto clamor populi factus est dicens:
Heu unicus filius imperatoris ducitur
ad mortem. Cum vero eum sic ducerent,
ecce primus magister more cantillans obvia-
bat populo. Puer vero cum magistrum vide-
ret caput ei inclinavit ac si di-
ceret: Memento mei cum veneris coram
patri meo ecce ducor ad patibulum.
Ait magister populo: Nolite tamen festinare
cum puero. Ego de dei misericordia quod ipsum ho-
die a morte liberabo. Et dixerunt
omnes: O bone magister festina ad pal-
lacium et salva tuum discipulum. Fe-
stinavit ad imperatorem et cum flex-
is genibus salutavit. Ait impera-
tor: Nunquam tibi bene sit. Tradidi
tibi et sociis tuis filium meum mo-
mutus factus est. Et quod peius est
uxorem meam voluit opprimere et
propter hoc hodie morietur. Et vos
morte turpissima condempnabo. Ait
magister: Quantum ad primum video non
deus quod in nostra societate optime
loquebatur. Et quare modo non loquitur novit
deus qui non fallitur. Et quod dicitis

tempore vestra. Audivit deus quod septem
annis nobis filius petiit et nunquam de eo
ulla percepimus. Dominum vobis pro certo dico
quod si filium vestrum occidere voluerit propter
verba uxoris vestre peius vobis contingit
quam illi militi qui leporarium suum
optimum omnibus dilectum occidit propter
verba uxoris sue de quo postea multum do-
lebat. Ait imperator magister dic mihi.
Ait magister domine non dicam quousque fili-
um puer possit suspendi et coram
vobis valeret quod dixissem. Et si vultis
quod dicam vobis eius revocate puerum et
ponite in carcerem et postea vobis
dicam et illum potestis salvare vel perdere.
Imperator puerum revocari fecit et
in carcerem poni usque in crastinum. Et
tandem puer per magistros liberatus
est et noverca igne cremata est etc.

Rome imperator. **Reductio sue expositio**
Rome fuit quilibet christianus qui habet unum
tuum filium id est animam quam debet adiuvare opera
me eam vertere ut quamvis possit salutem eternam
adipisci. Et septem artes id est duas
virtutes fructuosas genuit animam in
parenere. Noverca id est caro petit ut
puer domum veniat quod caro semper
concupiscit adversus spiritum. Sed tu
sic fecerunt septem sapientes
Et invicem cogitatio venit ad cor
tuum. Respice in spectis in statum tuam
doctrina et ibi invenies quomodo posses
evadere mortem scilicet eternam. Et sic
non fecis septem sapientes capita
amputant. Puer verbo non loquebatur
septem dies et se ipsum salvavit cum
magistris et imperatrice comburi fecit etc.

De confessione et pena et contricione

68 Erat quidam miles strenuus qui unum
unicum filium habuit. Et eum cum
dilexit quod tres nutrices pro custodia
pueri ordinavit. Primam ut cum alere
secundam ut cum sordibus lavaret
tertiam ut cum addormiendum por-
taret. Postea habebat unum leporarium
et falconem quos intimo dilexit. Le-
porarius ista virtute habuit quod quando
bestiam cepit ipsam tenuit usque dum
dominus venit. Item quando ad bellum ire debuit
et in bello erit. Canis ante dominum suum cauda
aspendere volebat. Fecit tres vel quatuor
saltus in equum quod domino suo bene deret suc-
cedere. Si vero non deberet ei bene succe-
dere. Tunc domus equum aspiciebat. Canis
cauda tenuit et ululatum emisit. Sic
ista duo signa miles erat expertus
quando prospere succedere sibi deberet vel in vanum
laboraret. Accidit quod miles ad torna-
mentum venit et nutrices domum exiret
et puerum solum miserunt. Et in aula canis
et puerum solum inserunt. Et in aula canis
iuxta puerum iacebat et falco sedit in
pertica. Et unda serpens venit et inva-
dere cunabulum ut puerum occideret. Ergo falco
hoc videns cum movit cum quod debet surgere.
Et sic canis excitatus
et iuxta puerum. Et sic canis excitatus
a sompno vidit serpentem et tunc surrexit
et ambo simul pugnaverunt. Et dum sic
pugnaret. Serpens canem momordit
quod sanguis abeo copiose exivit quod terra
in circuitu cunabuli plena erat. De sanguine
ne canis leporarius magno impetu
serpentem occidit ita quod cunabulum
erat transversum et cunabulum longa
cornua habuit quod facies filii terram
non tetigit et sic illesus permansit. Sed
canis iuxta pueri iacebat et lingua
sua lambebat. Cito post hoc nutrices
venerunt. Tunc viso cunabulo eversum
viderunt et in sanguine intinctum et ca-
nem cruentatum. Putabant quod canis puerum
occidisset et non viderat cunabulum
neque consideraverunt quod actum esset de
puero sed fugam cepit aulam fecerunt ut
dederunt. Tunc cepit in fugam. Domina
eis obviavit et ait. Quo tenditis.
Et ille dixerunt. O domina ve nobis. Canis
quem dominus meus diligit puerum vestrum occidit.

~~Ave nobis~~

et super faciem terre iacet et ipso cuna-
bulum plena est terra de sanguine ipsius
Domina super terram cecidit flens et eiulans
dixit Heu mihi quid faciam quia orbata sum
filio meo Miles vero domum intravit et cum
dominam sic clamaret invenit cum dolore.
Ait illa O domine heu nobis Canis tuus quem
tantum diligis unicum filium nostrum occidit et
ibi ipso quiete saciatus de sanguine ipsius
iacet Miles intantum commotus aulam intravit Ca-
nis surrexit applaudens domino suo sicut fecit
sic prius et antea fecerat Miles gladium
extraxit et canem uno ictu occidit
Quo facto venerunt ad cunabulum et puerum
sanum invenerunt et serpentem mortuum apud
cunabulum unde per certa signa invenerunt
et cognoverunt quod canis ad defensionem
pueri serpentem occidit Tunc miles cum cla-
more valido et fletu et pilis vestimentis
clamavit Heu mihi quia propter verba uxoris mee
canem meum occidi Heu mihi amice ipse primo
accepit lanceam suam in tres partes fregit
et nudis pedibus ad terram sanctam perrexit
et vitam in bono finivit Tunc magister dixit
imperatori Audistis que ego dixi dicit ille
bene ego In de dicitis sine dubio filius meus hodie
non morietur Applicatio Iste miles potest dici
hic mundus mundo datus qui habet unicum filium
i. animam Canis est racio que totum dirigit
Miles ad tornea vadit sicut homo sepe ex-
tra domus precepta vadit ut mundi spectacula vi-
deat Tres nutrices que puerum i. animam custo-
diunt sunt contritio confessio et satisfactio Contritio
animam alit bonis operibus Confessio a sordibus
lavat Satisfactio ad dormiendum et acqui-
escendum in bonis operibus inducit Mater i. caro
clamat filius meus mortuus est i. si voluntatem carnis
eligas vincere non potes Miles lanceam
frangit sicut tu muta bonum non in malum sed ma-
lum in bonum proiiciamus et clamat et sic ad
terram sanctam pervenies i. ad vitam eternam ad
quam nos perducat dominus Amen. De bono pa-
store nota bene

69 Quidam imperator
erat qui quoddam nemus habuit in quo
erat aper crudelis in tantum quod milites occi-
dit multos Imperator intantum dolens de hoc do-
luit Et fecit proclamari Quicumque aprum
occideret filiam suam in uxorem acciperet
Erat quidam pastor qui cogitavit aprum oc-
cidere nemus intravit Aper cum eum
vidisset cum eo concurrit qui ille vero arbo-
rem ascendit Aper incepit arborem
corrodere intantum quod videbat pastor quod
cito vellet cadere In arbore erat fru-
ctus bonus et de illo fructu aprum pro-
iecit Aper de fructu comedit et re-
pletus incepit dormire Hec videns
pastor occulte eum occidit et filiam
imperatoris in uxorem duxit Applicatio
Imperator iste est pater celestis nemus est mundus
aper est diabolus Aper iste multos occidit
ante incarnationem Christi et sicut ad infernum
duxit Pastor est filius dei qui carnem
de beata virgine assumpsit Unde ipse dicit
Ego sum pastor bonus Iste arborem ascendit
i. crucem tantum per quam diabolus fugavit et
ipse filiam regis i. animam suam deo acqui-
sivit et ad vitam eternam perduxit etc.
~~De principe militie~~ Zelus facit adulterium

10 Quondam erat in civitate ~~quadam~~
~~quomodo~~ unus miles senex qui
habuit quandam iuvenculam quam nimium
dilexit Et in nocte miles ipse ostium
domus clausit et claves sub capite po-
suit In civitate erat preceptum datum
Et una campana erat pulsata Si
quis post illam pulsacionem ambularet de
nocte a custodibus esset captus et tota
nocte incarceratus et crastina die in pu-
blica positus Miles ille non potuit con-
solari quantum sibi placuit ad actum car-
nale Tunc mulier claves accepit ostium
aperuit et ad amasium ivit Facto post
hec miles a sompno excitatus et uxorem
non invenit Surrexit et ostium ca-
mere et domus apertum invenit ostium
clausit et solarium ascendit et ad
fenestram domus sedit Post hec circa
mediam noctem venit mulier et pulsa-
vit Ait miles O pessima mulier iam
expertus sum quod adulterium commisisti Unde
dico tibi quod foras maneas donec cu-
stodes te incarcerabunt Ait illa O

Dne cum talia agere(n)t dicam veritatem du-
cum tecum in lecto venit ancilla ex parte
matris mee ut eam in dilacone visita-
rem. Nolui te ex sompno excitare sed
eam occulte aperui. Statim eam aperuit et
eam benigne recepit. Applicacio
Miles iste est dominus noster Ihesus Xpistus qui ani-
mam in sponsam accepit et eam intime
diligit, quam cum in lecto suo ponit in con-
sciencia. Ancille mee cum filijs hominum
Miles ostium claudit et claves secum ca-
pit quoniam. Et sic vos omnes ostium nostrum clau-
dit et aperit qui nobis gratie amore sue
ianua celestis regni aperit. Set heu pec-
cator sibi claves furatur quando divina pre-
cepta non facit et ea violat. Et mandata
divina violat et de pecto in peccato ambulat
Alex est porta quam pulsat campana per
cuius pulsacione si quis in nocte ambulavit
incarcerabit. Campana nostra que est in sua
divina precepta. Et qui contra facit vel
quod opere per eam ostium domus i. statim extra
inventus fuit, per vigiles i. per
demones rapitur et ad carcerem in-
fernale adducitur. De paupe milite capite occiso in pice

Ar.

Quondam erat
in civitate Roma quidam miles qui
duas filias habuit et unum filium. Miles
ille omnia bona sua expendit. Erat tem-
pore Octaviani imperator. Qui cum in
una turri magnum thesaurum habuit projectum
cum miles ad tantam egestatem perveniat
quod totam suam hereditatem vendidit. Ait
ad filium: Ecce imperator habet magnum the-
saurum in illa turri. Nocte foramen faciemus
ad turrim et de auro accipiemus quantum
nobis placet. Ambo de nocte surrexerunt
et foramen latum ad turrim fecerunt.
Ambo intraverunt et de thesauro re-
ceperunt quantum ambo vix poterant por-
tare. Miles sic prius inordinate ce-
pit expendere. Custos autem turris
cum vidisset magnum thesaurum depor-
tatum narravit imperatori. Ait impe-
rator: Mane te custodem thesauri mei consti-
tui, si de auro videbis. Ille vero turrim
intravit et coram foramine caldarium im-
plevit pice et bitumine ut si quis plus
intraret per foramen in caldarium caderet et
surgere non posset. Hoc facto turrim clausit
et exivit. Multo post hoc miles cepit
egere. Venit ad filium et ait: Fili iterum
de auro copiam accipiamus. De nocte sur-
rexerunt et ad turrim venerunt. Pater primus
intravit, usque ad collum in caldarium cecidit
et alta voce clamavit: Fili noli appropinqua-
re quia evadere non potes. Qui vidit [illegible]
te quando dixit pater dilexisti quod alias sciat
quis ego sum, sed statim evagina gladium
tuum et prescinde in caput meum sic quod nec
noticia mei habeat. Et sic tu et filie mee
evadetis confusionem humanam. Statim caput
patri amputavit et in quadam fovea pro-
iecit et sororibus sub de nocte patris
nunciavit. Que cum audissent fletum et
suspiria emiserunt. Custos post hec perve-
nit turrim et corpus sine capite inve-
nit. Admirabatur et imperatori dixit. Ait
imperator: Corpus illud ad caudam equi liga
et per plateas trahe, et in qua domo fletum
et clamorem audieris, habitatores domus est dominus
ille. Et illius domus habitatores accipe et ad pa-
tibulum suspende. Custos hoc fecit. Dum
sic corpus per plateas trahetur et ante domum
illius venisset filie eius cum hoc viderent
in domo clamorem validum emiserunt. Filius
vero cum clamorem sororum audisset se ipsum
cum securi ad crus percussit quod sanguis
in magna quantitate exivit. Satellites
cum clamorem audissent relicto corpore
domum intrabant et cum clamorem quesierunt.
Ait filius: Sorores me vulnerant et
ostendit illis vulnus. Ipsi vero cum vulnus vidis-
sent verbis eius crediderunt et sic exierunt
et corpus militis in patibulo suspenderunt etc.
Qui thesaurum huius mundi cupit peribit
[illegible]

12 Octavianus regnavit dives valde qui aurum super omnia cupiebat. In illo tempore erat in civitate Roma magister Virgilius peritus in arte magica. Dives cum rogaverunt ut aliquid componeret per quod absentias inimici cognoscerent. Ille arte sua templum construxit et in civitate et in medio templi tot ymagines quot erant provincie in mundo posuit. Et in medio fecit ymaginem que pomum aureum in manu tenebat. Et quelibet ymago faciem suam ad provinciam suam assignatam vertebat. Cum quod aliqua provincia contra civitatem Romam se opponere volebat, tunc ymago provincie assignata campanam pulsavit. Romani hec audientes omnes armabant se et cum magno exercitu ad illam provinciam properaverunt. Ita quod nulla provincia occultare se poterat nec se de romanis vindicare quin per ymagines cognita fuit primitus. Post hec magister Virgilius ad usum pauperum fecit magnum ignem in quodam loco ut pauperes possent se in calefacere et iuxta eundem ignem unam aquam exsequendam fonte bullente ut omnes pauperes ibi sitim extinguerent aut balnearent iuxta ignem et aquam. Ibidem fecit unam ymaginem stantem et in fronte eius erat scriptum: Qui me percusserit vindictam indigenti accipiet. Illa ymago per multos annos stetit. Tandem venit quidam clericus et super scriptum legebat: Qui me percusserit etc. Ille cogitavit quale vindictam accipies? Melius estimo te dare tibi alapam et pedibus tuis intra thesaurum invenire. Et quod adhuc te tangere ne caderes. Clericus ei alapam dedit quod ymago cecidit et extinxit ignem. Et aqua evacuavit et nullum thesaurum invenit. Pauperes de casu ymaginis gravati sunt valde dicentes: Pereat ille qui ymaginem propter suam cupiditatem destruxit et nos magis spoliavit. Post hec convenerunt tres reges quibus romani multas iniurias fecerunt. Et inter se dixerunt: Quomodo nos de romanis poterimus vindictam querere? Et dixerunt: In vanum laboramus quamdiu templum cum ymaginibus steterit non quicquam agere poterimus. Tunc surrexerunt tres milites et dixerunt: Quid dabitis nobis ut templum cum ymaginibus destruamus? Reges dixerunt: Quid et quantum petitis? Et illi: Quatuor dolea plena auro. Et illi: Fiat voluntas vestra. Ipsi tres milites aurum acceperunt scilicet quatuor dolea plena auro. Et usque Romam properaverunt. Tunc ad primam portam ab extra profundam foveam ut fossam fecerunt. Et unum dolium plenum auro sepelierunt ibidem. Et inde ad secundam portam cum dolio et ad terciam portam cum dolio. Et ad quartam portam quartum dolium posuerunt. Hoc facto satis occulte civitatem intraverunt. Et statim imperator eis obviavit et salutavit eos dicens: Unde estis? Qui dixerunt: Domine de terra longinqua et augures perfecti sumus et nullus quod somniare poterimus non sciret aurum est absconditum et audivimus de vestra probitate et ad vos venimus si nostro servicio indigetis. Ait ille: probabo. Et illi: Nil quod petimus nisi dimidia parte displiceret. Ait ille: sic dicitis et fiat sicut imperatori. Post cenam dixerunt imperatori: Domine si placet nos dormiemus et senior ex nobis capiat sompnium et cras vobis dicemus. Ait ille: Ite in nomine domini. Et deus det vobis bonum sompnium. Illi iverunt et illa nocte cum gaudio dormierunt. Mane facto ad imperatorem venerunt. Ait senior: Domine sompnium vidi quod extra portam primam civitatis est fossa fodienda in qua est dolium plenum auro absconditum. Ait rex: eamus in nocte et videamus si vera sint que dicis. Cum ad portam venissent dolium quod imposuerunt extraxerunt. Imperator cum hoc vidisset gavisus est valde. Et medietatem auri ei dedit. Et ait secundus: Ego sompniabo ista nocte. Ille mane se dixit sompnium vidisse.

adhuc porta dolium plenum auro. Dicit quod
et quod terra glebet et quibus porta inveniet
dolium plenum auro sic posuerit et sic
imperatorem deceperunt. Et omnes ad
regem dixerunt. Hac ipsa nocte omnes
sompniabimus et quantum quod maiorem copi-
am auri inveniemus. Ait rex deus
det vobis bonum sompnum et vele ma-
ne dixerunt imperatori. O domine bonos
rumores habemus dic ille dicite in quantum
nos omnes sompnum vidimus quod sub fir-
mamento terre ubi sunt ymagines iam
iacet de auro purissimo quod omnes equi
vestri non possent portare. Ait rex
absit quod terram destruam cum ymaginibus
propter aurum per quas abiciemus inimicis septem
suum promoveri. At illi dixerunt nos
mane capiemus fundamentum terre quia
stabiliter fodiendo quod terre fortius stabit
et aurum totum habebitis sed oramus quod hoc
de nocte fiat, ne populus nos impediat.
Ait rex. Ite in nomine domini et eras
ad vos veniam. Illi iverunt in nocte
et ceperunt fodere quousque terre par-
ta erat cade. Deinde igne summise-
runt et velociter cito civitatem precep-
erunt usque ad unum miliare venerit
et terre cum ymaginibus accidit. Et
sic ymagines erant destructe. Mane
venerunt cives Romanorum et terram cum
ymaginibus destructam viderunt ubi
qua ubi propter doluerunt et regem
accesserunt. Et ille totum processum
de illis militibus eis dixit. Et ci-
ves dixerunt propter tuam cupiditatem
destructi sumus. Ideo tua cupiditas te
ipsum redundabit. Et statim recep-
unt et os suum auro impleverunt
et ipsum vivum sepellierunt. Re-

Ductio super porta

Rex iste imperator potest dici quilibet homo in baptismo lotus qui
debet super omnia salutem anime concupiscere
et terram id est cor contritum deo erigere

ymagines id est sensus ab deo quivis preparare
ymago sita in medio est anima que debet
tenere pomum aureum in manu id est caritatem
in adversis et prosperis. Et qualibet ymago
est campana illa adpulsandum contra adver-
sarios id est quibus ipsorum quamquam sensum ser-
vare preceptum domini contra machinaciones
adversariorum demonum per campanam pulsata
Et sic terram promovent contra inimicos adversarios
id est diabolum mundum et carnem. Sed quid fecit ymma-
ginem quando erat scriptum? Domine me per-
cussit. Et ymago ista potest dici Adam
qui habebat ignem contra et fontem me-
dicina sic erat percussus per diabolum quod fons
misericordie et contra in mortalitate eius sublata
erat. Qui totum genus humanum infecit. Per
milites intelliguntur tria peccata scilicet
superbia concupiscentia oculorum et concupiscentia carnis
per que homo sepe decipitur. Primum posuit dolium
in prima porta. Dolium est cor divitum et po-
tentum in terra absconditum cum superbia illorum
amicabant et dixerunt Domine si laudent
et biberunt comederunt et moti sunt et
ad infernum descenderunt. Secundum dolium est
avaricia que abscondit in auras quod cum cupi-
unt quod semetipsum perdunt sic per immun-
fero et ava. Tercium dolium est gula
ad tales quoque acquirunt totum in ventrem
ponunt. Unde dicit apostolus quorum deus venter
Quartum dolium est luxuria per quam perdunt sa-
pientes fortes divites et ipsa quo
dolia multi fecerunt et fecerunt etc. Contra

13 Quidam imperator **septem peccata mortalia**
regnavit in civitate Romana cum secum
habuit septem sapientes per quos totum imperium re-
gebat. Et ipsi septem arte magica ordi-
naverunt quod imperator ante pallacium clare
videbit cito pallacium non videbit. Ipsi septem
eciam ordinaverunt sub pena statuta ut quicumque
cuique sompnium vidisset ad eos veniret
cum ~~ama~~ marca auri et interpretarent sompnum

abeas obtinerent. Et sic per talem viam maiorem copiam auri acquisierunt. Una dierum cum imperator in mensa cum compatre sederet, fletum emisit. Ait ei compater: O domine, ob quam causam affligitur anima tua? Ait ille: Nonne in magna causa est quod tantum in pallacio videre possum? Ait ille: Septem sapientes in regno tuo habes, per quos totum imperium regitur; mitte pro eis et in firmitate tua eis inde sub pena mortis eis precipiendo ut remedium apponant. Et sic fuit eis visum obediebis. Ille statim pro septem sapientibus misit. Et illi venerunt. Dixit eis imperator: Constat vobis quod intra pallacium bene video, sed extra penitus nichil video; quare sub pena vite vestre et visum meum extra pallacium habere faciatis aut morte turpissima vos condempnabo. Ait illi: Domine, difficilem rem petis; tamen date nobis inducias decem dierum et vos videbimus si quid bene placetis. Intra se ipsi cogitabant et nullomodo poterant invenire ut imperatorem extra pallacium videre facerent. Per imperium ambulabant hinc et inde ut si aliquem possent invenire qui sciret eis super hoc consilium dare. Accidit quod per quandam civitatem transirent et pueros in platea ludentes viderent. Homo quidam cum marca auri venit ad sapientes et ait: O boni magistri, sompnium hac nocte vidi, indicate mihi per tanto; et vobis aurum in consuetudine ut consuetum mihi dabo. Quidam puer cum hoc audivisset ait: Noli eis aurum dare. Ego dic mihi sompnium et tibi interpretando indicabo. Ille vero ait: Hac nocte videbam quod in medio pomerii mei fons erumpebat, in quo tot rivuli procedebant quod totum pomerium plenum fuit aqua. Dixit ei puer: Vade domum et accipe ligonem et in eo loco fode et tum thesaurum invenies, quod tu et omnis parentela tua divites eritis. Ille vero

domum rediit et tum thesaurum invenit quod ipse et omnes sui facti sunt divites. Et puero marcam auri obtulit. Ait ille: Absit quod ante premium accipiam. Vade et ora deum pro me. Sapientes cum hoc audissent dixerunt puero: O bone puer, quod est nomen tuum? Ait ille: Merlinus vocor. Illi dixerunt: Bene videmus quod sapientia magna est in te. Unde tibi libenter proponeremus si posses veritatem indicare. Ait puer: Proponatis. Dixerunt: Dominus imperator in palacio clare videt, sed extra palacium cecus efficitur. Si scies causam ipsius cecitatis indicare et remedium apponere, mercedem condignam dare tibi. Ait ille: Optime scio. Duxerunt ipsum ad imperatorem. Dixit imperator ad puerum: Scis tu in remedium cecitatis apponere? Ait ille: Etiam, domine. Et ait ad imperatorem: Occulte cameram intremus vos et ego et compater vester, et vobis dicam quid sit faciendum. Et tamen intraverunt. Sapientes vero foris steterunt in aula. Cumque puer lectum imperatoris vidisset, vocavit servos et ait ad illos: Cito lectum istum amovete et videbitis mirabilia. Cum vero lectus amotus fuisset, subtus erat quidam fons habens septem bullas bullientes. Ait puer: Ecce quod dum ille fons sub lecto vestro est, visum vestrum extra pallacium non habebitis. Imperator admirabat de fonte et ait puero: Cum quo fons iste poterit amoveri? Dixit puer: Septem bullas bullientes non possunt extingui nisi uno modo. Isti septem sapientes quos habetis falso modo et arte magica vobis extra pallacium cecum fecerunt et remedium apponere ignorant. Si vero vultis extinguere bullas faciatis amputare capita

corpus. Quod factum est. Quo facto bulle fuerunt
extincti et fons clarruit. Dixit puer
quod equum ascenderet et eius palatium et
tabimus. Cum eius palacium extraxisset invenit
clare et gavisus est valde. Et pro
filia sua in uxorem dedit. Reductio
siue exposicio

P er istos septem sapientes
intelliguntur septem peccata mortalia que
excecant homines et confundunt eciam regnum
spirituale cum maiestate. Quid est faciendum
hodie sedes flere sicut imperator fecit. Et sic
eciam ductus est ad imperatorem sibi consilium
respondit. Sic deputatus confessor debet mittere
animam cordis peccatoris et leviter male vite
peccata avertere. Sic invenient fontem i.
animam cum septem bullis i. septem mortalibus
peccatis manentem. Quid est ergo faciendum
Forte amputare caput primi sapientis scilicet caput
superbie per caput humilitatis deinde caput
avaricie per caput largitatis et cetera. Caput luxurie
per gladium castitatis et sic de ceteris vi-
ciis. Hoc facto sine dubio fons cum septem
bullis evanescit et sic claram visionem
recipies et vitam eternam habebis. Quod nobis
prestare dignetur dominus. Amen. Servicium

14 F uit quidam imperator dei quatuor modis
qui statuit quod quicumque vellet ministra-
re deberet in porta pallacii dare tres
ictus et tunc imperator ad serviendum reci-
peret. Venit quidam nomine Abibas ad
portam pallacii et tres ictus fecit. Janitor
introduxit eum qui ab imperatore servici-
um peciit. Dixit imperator Quid scis tu
ministrare. Dixit ille Domine de quatuor ser-
viciis. Primum est quod scio vigilare quando
alii dormiunt et dormire quando alii vi-
gilant. Secundo scio probare bonum potum.
Tercio scio homines invitare ad convi-
vium. Quarto scio ignem facere sine fumo. Quinto
scio homines informare quod sine periculo va-
dunt ad terram sanctam et redibunt. Dixit
imperator ista sunt optima servicia tu ma-
nebis mecum. Et constituit eum procurato-

rem tocius regni. Ille vero in estate cum
alii dormirent et quiescerent continue la-
borabat et quando i. nox erat in hyeme
hoc in estate providebat. Et in hyeme
cum alii homines laborarent ipse quiescebat.
Imperator hoc videns vocavit vinum decem
annis suis. Et ait illi Accipe ciphum
meum et pone in illum acetum vinum et
mustum et da ei bibere et videbimus quid di-
cet. Cum gustasset ait fuit bonum est
bonum et erit bonum. Imperator ait valde
invita plebs amicos meos ut die dominica
prandia nobiscum comedat. At ille invita-
vit inimicos imperatoris et impleta est
aula. At tamen non fuerunt sibi capitales
amici sed imperatori semper detrahebant et non
fuerunt sibi obedientes et prompti ad
serviendum. Et cum imperator hoc vidisset
commotus est et vocavit Abiba et ait. Hoc
tu dixisti quod scires invitare homines ad
convivium. Et dixi quod invitares amicos
sed tu invitasti inimicos. Ait ille Videbo
vos. Omni tempore amici vestri bene veniunt ad
vos. Sic non dicunt vobis et ideo adduxi
eos ut per convivium verum dicunt fiant
amici vestri. Et sic factum est. Quotquot ad-
erant de cetero regi in omnibus obediebant.
Dixit vero Ubi servicium quartum. At ille presto
sum. Habebat autem ligna desiccata ad so-
lem maximum quod quando ea apponent clara
ignis fiebat sine fumo. Dixit imperator
Bene est hoc factum cum sociis et amicis meis
deinde Abibas dixit Quicumque vult ire
ad terram sanctam sequatur me ad litus maris. Illi
eum sequebantur. Et cum ad mare venisset
dixit populo. Videtis quod ego video. At illi
ignoramus. Quid ait Ecce rupes magne
et in illa rupa est avis quedam semper
residens in nido. Totum mare est in tranquil-
la pace et tunc aliquis potest transire mare.
Et quando avis eius volat tunc totum mare
perturbat. At illi Quomodo poterimus
scire quando avis est in nido vel non. At ille

Est alia avis que est inimica illius avis que sepe deturpat nidum suum fetidum cum lat dicendo dixit illi / Quomodo possum illa avis defendere / Dixit ille inimica avis fugit sanguinem agni / Et qui nidus est aspersus sanguine agni quod etiam una gutta in nido inimica avis nunquam audet accedere / Et hoc fecerunt et sic secure ibant et redibant
Imperator cum hoc vidisset et audisset ipsum maiori honore ad milicia promovit
Iste imperator est pater / Visitate sine / celestis qui ista lege statuit quod quicumque impotens esset tres istos faceret scilicet oracionem ieiunium et etiam potest celeste regnum intrare et in hoc mundo feliciter imperare
Iste pauper abibas est homo mundus est
Qui in baptismo promisit deo quinque fuitia
Primum est vigilare in bonis operibus quando alii dormiunt in peccatis Primum est vigilare 14
quod nescit dies / Secundum dormire demum id est a peccato cessare quando alii vigilant in malis operibus sicut fures latrones et fornicatores / Tertium fructum est gustare bonum potum / Potus est prima que fuit bona hiis qui hic primam fecerunt postea in celis iam regnat / Et est bona quia quod dum hic sumus in vita agere debemus primam per quam postmodum pervenire ad vitam eternam
Et erit bona quando in die iudicii corpus erit glorificatum et anima / Tertium servicium est mutare homines ad quinta hoc est dare bonum exemplum et docere et predicare et hortari ad bona vitam non tantum amicos sed etiam inimicos / Quartum fuitium est igne facere sine fumo gratitudine ut non more dicat diligo proximum et in corde lateat ira / Quintum servicium est docere homines via ad eternam salutem id est adeundum asare est mundus quod sicut mare semper est in motu sic mundus
ille quod iam diuces / modo sanissimo est
Emperes est corpus humanum sed induis cor hominis / Avis in nido est spiritus sanctus quem in baptismo recepisti / Anima quod dum spiritus sanctus tecum manet potes ad eternam vitam id est ad vitam eternam pervenire / Secundum avis que est inimica est dyabolus qui omni tempore mititur fedare nidum cordis per malas cogitaciones sensus et actus Avis id est spiritus sanctus ex quo nidum cordis tui volabit / Quid ergo est faciendum Certe aspergas nidum cordis tui sanguine agni id est quod semper habeas memoriam de passione Christi in corde tuo / Et sic pravis inimica avis id est dyabolus nunquam potest venire / Et sic pervenies ad eternam salutem id est ad vitam eternam / Quod nobis est Cristus est lapis in quo omnes sapores sunt
14 Quidam pauper fuit / in quadam villa qui ivit singulis diebus peregrinus ad quoddam nemus magnum / Accidit quod actum venit in magna densitate nemoris et cecidit in unam profunda est lata fovea de qua nullo modo potuit exire
In illa fovea erat quidam horribilis draco / aliter alio erant multi serpentes simul in fovea descenderunt ad quendam lapidem qui erat in medio putei et unus post alium lapidem lambebat et tunc iterum ascenderunt per ordinem / Deinde draco et lambebat lapidem et tunc per totum diem quiescebant / Pauper cum hoc vidisset cogitavit quod ego comede et bibe non habeo et sic moriar vadam ad lambendum et lapidem istum / Et ivit ad lapidem et cepit lambere et invenit eum saporem quem desiderabat et ita erat renovillatus at

si omne cibum gustasset. Post paucos dies audivit tonitruum magnum et horribile, ita quod omnes serpentes exierunt de fovea et draco post eos volabat. Pauper iste tenuit se ad caudam draconis et sic draco ipsum de fovea levavit, et cum a magna distantia proiecit et clamare cepit ita quod clamore homines venerunt et ipsum extra nemus duxerunt. Applicatio. Iste pauper est homo mundi egressus de utero matris, i. in istum mundum, et cadit in foveam profundam quando cito facit peccatum mortale, ibi iacet in magno periculo quia in potestate dyaboli est. Serpentes qui nobiscum iacent sunt omnes sensus nostri. Draco est divina potentia que defendit peccatorem ne demones eum devorent cum quibus iacet ipse peccator in tribulatione. Lapis iacens in medio est Christus in quo omnes sapores invenit et dulcedines. Cum tempore tribulacionis et angustie currere debemus ad illum lapidem, scilicet Christum, et ipsum lambere, i. invocare cum bona et devota oratione. Tonitrus magnus i. pura confessio et integra coram sacerdote, de quo tonitruo i. confessione serpentes terrentur, i. demones fugiunt, et omnes nostri sensus de puteo mortalis peccati educuntur. Et draco, i. divina potentia dei, que nos extrahit de fovea peccati mortalis et tunc homines, i. prelati ecclesie, ducunt te extra nemus, i. ducent te ad vitam eternam. Ad quam nos perducere dignetur etc.

Unicornus est dominus noster ihesus cristus

16 Erat quidam imperator qui habuit quoddam nemus in quo erat unicornus. Cum nemo audebat appropinquare. Hec audiens imperator a magistris naturalibus unicornis quesivit. Illi vero dixerunt quod unicornus nudas virgines et mundas multum diliget et de cantu earum multum delectaretur. Imperator statim fecit inquiri duas puellas pulchriores quas in imperio habere poterat. Que cum in nemore fuerunt, due pulcherrime virgines et ambo nemus intrabant totaliter denudate. Una pelvim accepit, alia gladium et ceperunt dulciter cantare in nemore. Hoc audiens unicornus venit ad eas et cepit mamillas earum lambere. Ille virgines tam cantabant quousque unicornus dormivit in gremio ipsius virginis que pelvim portabat. Secunda puella videns unicornum dormire cum gladio ipsum occidit. Sed alia puella sanguinem eius in pelvim accepit. Et de illo sanguine imperator fecit sibi fieri purpuram etc. Applicatio. Iste imperator est pater celestis. Unicornus est dominus noster ihesus christus qui erat ante incarnationem valde crudelis. Due virgines sunt eva et maria, que munde erant, i. mundi ab omni peccato. Eva quia ante peccatum, maria in utero sanctificata fuit. Eva portavit gladium, i. peccatum, per quod Christus mortuus est. Maria tenuit pelvim, i. uterum in quo conceptus erat Christus et humanitatem nostram assumpsit unicornus, i. Christus lambebat ubera. Per ubera debemus intelligere legem antiquam et novam quam Christus lambebat, i. implevit. Christus sanguinem fudit, de cuius sanguine anime nostre facte sunt purpura ad vitam eternam etc.

De ira et de fidelitate nota bene

11 Tospimus imperator regnavit Rome, qui statuit pro lege quod quecumque aliqua virgo rapta fuerit, si aliquis eam de manu raptoris liberaret, eam in uxorem duceret si ei placeret. Accidit quod quidam tyrannus rapuit unam puellam et duxit eam ad quoddam nemus et defloravit eam. Hoc facto volebat eam occidere. Illa alta voce clamavit. Miles quidam per medium nemoris equitavit et vocem puelle audivit et illuc properavit et tam clamorem a puella quesivit. Ait illa: O domine mi, per dei amorem succurrite. Iste me rapuit et defloravit me et quod peius est me occidere proposuit. Ait raptor: uxor mea est et a me fuit

propter adulterium et ideo eam occidere volo. Statim
dominice pugnabat et duos ictus dedit.
Et miles victoriam obtinuit tamen quater
vulneratus fuit. Obtenta victoria ait miles
Numquid placet tibi ut te in uxorem ducam et
cum sollempnitate sponsabo te. Que ait
Etiam domine super hoc fidem meam do vobis
fide data. Ait miles ad aliquot dies
in castro manebis quousque amicos meos pro ea
et parentibus nostris nuptias celebrabo
prouidebo. Ait illa Presto sum domine postea
voluntati vestre obedire. Miles ei vale
fecit et illa ad castrum eius perrexit. Cum
autem illa absens esset princeps tirannus
Tyrannus ad castrum militis accessit ubi
erat puella et pulsauit. Illa vero tiranno
non abnegauit. Tyrannus cepit ei promittere
multa et eam in uxorem honorifice ducere.
Illa dictis eius credens et cum ei consensit
et ambo simul dormierunt. Miles post
nonnullos dies reuersus est et ad ianuam
castri sui pulsauit. Puella non vidit(?)
Ille hoc videns cum admiratione cordis
dixit. O bona puella aperi et ostende michi
faciem tuam. Illa vero unam fenestram
aperuit et ait. Ecce ego sum. Pro nobis(?)
quid tibi placet. Qui ait. Amor dulcis(?)
quod ignoras quod et quante pro te cum(?)
vulnera plurima pro te suscepi. Et vestimen-
ta deposita ait. Ecce vulnera diuersa
que pro vita tua suscepi. Aperi ergo ianuam
ut te in uxorem recipiam. Illa vero fa-
ciem suam abscondit et ianuam non
aperuit. Miles hoc cum vidisset et
ipse legem statutam allegauit dixit
Raptam liberans ducens eam in
uxorem. Iudex hoc audiens principem
et raptorem misit. Qui cum venisset
ait iudex. Numquid illam mulierem rapuisti.
Et iste miles eam de tuis manibus
liberauit. Ait ille Etiam domine. Iudex
ait. Ergo secundum legem propria voluntate
uxor eius esset. Quare ergo te de uxo-
re intromisisti quando castrum suum intrasti.

Ille vero obmutuit. Et quasi iudex
admirare dixit. O tu puella per
duplici uxor ipsius militis fuisti pri-
mo quod te de manu raptoris liberauit
secundo quod fidem sibi dedisti. Quare
quando ianua castri sui sibi non aperuisti.
Illa non poterat respondere. Iudex vero
sententiam dedit ut ambo in patibulo
suspenderentur. Et sic factum est. Omnes vero
iudicem laudabant quod talem sente-
nciam dedit. **Reductio sive expositio**

1 Imperator iste est pater celestis qui istam
legem dedit. Mulier rapta est
anima captiua. Raptor est diabolus qui
eam tamen per peccatum deflorebat et eam
eternaliter occidere volebat. Et ipsa cla-
mabat quando oleum misericordie peciit dicens
Emitte agnum domine dominatorem terre.
Cuius clamorem audiuit quidam miles
generosus scilicet filius dei qui exaudiuit eius
humanitatis. Ipse filius dei descendit
in ventrem virginis mundi. Et bellum contra diabolum
commisit quando crucem subiit quinque bello vulnera di-
uersa accepit et mortuus est cum
humanitate utique erat vulneratus scilicet
in carne et diabolum in potestate. Sed in ipsa
fortis impugnauit fortem et ambo
ceciderunt. Christus contrahit sponsalia
per baptismum in quo anima dat fidem quod
diabolo abrenunciat et ut deo adhe-
reat per alias virtutes quas re-
cepit in baptismo. Dedibus(?) fit castrum
contra diabolum. Item deus ascendit in ce-
lum et ad preparandum nuptias pro
nobis ut in gloria eterna secundum quod
contra illud Vado parare vobis locum. Ergo
dum sumus in castro corporis hic tunc
raptor id est diabolus mulierem id est animam aggre-
ditur quando eam per mundi vanitates se-
ducit et eam agreditur quando eam
recidiuat. Et Christus etiam eam aggreditur
sed non corporaliter tamen spiritualiter contra
illud Ecce ego sto ad ostium et pulso

Sz sepe non cognoscit deum non ondit
uolna mente ut emolliat cor eius Sz
qui magisti sunt non sunt digni filium dei
in aiaz recipe. Et in iudicio celesti
in die iudicii dabit contra eos eternam sen
tenciam eterne dampnacionis etc. De iusto
iudicio etc.
18 Narrat quod lex
fuit quod semper senior divideret
et iunior eligeret. Cuius ro erat bala
maioris discrecionis est dividere quam eligere
Senior aut discrecior esse debet. Alia
lex fuit quod liber filium ex ancilla
hereditatem accipe sic filii liberi.
Contigit aut duos fratres unum de libera
alium de ancilla hereditatem dividere sic
divisit ex una parte totam hereditatem
posuit. Ex alia parte matrem fratris
sui et non dum obtinebat et accessit
ad iudicem et fratrem accusavit quod eum
ab hereditate expulisset sed quod ille
sic elegit. applicacio Deus pater habet duos
filios unum de libera et unum de ancilla
de libera habet xpm qui est eadem essencia
sibi consubstancialis et coeternus. Sed de
ancilla habet homines quo ad corpus et
de terra et ille est iunior sed xpus
est senior et hereditatem divisit ut quando
Dedit mundum i. terram et posuit terrena
ex una parte. Et ex alia parte hereditatem
celestem et deum adoptavit homini dedit
At si mundum elegit hereditatem ca
reat. Sz vera pietatis misericors talis
hereditate celesti spreta mundum ele
git et fratrem i. xpm non potest accusare
quem qui non dividit sed qui elegit ob
sorbit. patet igitur quod in mortali peccato
existens vitam eternam amittit nec de
via nec de patria deum potest sibi ven
dicare. Consulo quod ut non mundum eli
gamus. sed mundum sed desideremus vitam
eternam possidere etc. fidelis esto
in omnibus operibus tuis
19 Erat quidam princeps cuius populus in
civitate quadam claudebatur
obsessus. volens consulere populo suo quod eis
esset utilius precepit ut omnes deambulabulus
sine obsidione accederet qui insidienti
bus in pulverem pulverem. ordinavit quod in celis
suis et lanceis et sagittis artificiales
ferret. Confortamini in domino et estote
fideles et obsidionem amovebo etc.
Princeps ille xpm. applicacio sunt
de sagittis populo obsessus in civitate sue pete
res i. mundo qui demonibus obsident si
non obstat eis mala ociditur. sagittes missi
sunt predicatores. Unde apostolus Labora sicut
bonus miles xpi per lanceam sicut cum acuto
vos mittit contra gulam mittit contra luxuriam
mittit contra avariciam et sic de similibus etc.
20 Regina quedam Caro nostra
concepit filium de servo ex adulterio
qui filius postea rusticitatem se habuit in
aspectu regis. Rex vero considerans rusti
citatem illius cogitavit quod non esset filius
suus et diligenter inquisivit utrum filius
suus esset ut non commisit regi quod mag
nasset et iuravit et quod ipsa se decito
causeret. Tandem ipsa confessa est quod non
esset filius suus. Rex tamen eum nolens
regno privare post mortem sibi regnum
dedit. Sic ordinavit quod vestes suas quam
diu viveret faceret sibi fieri de diversis
et coloribus sed medietatem de vili panno et
medietatem de optimo panno. Et cum vilem
pannum inspiceret de superbia et deuito
quoque retraheretur. Sz cum pannum optimum
et nobilem inspiceret quod non nimis humi
lem exhibebet se propter illud. Sic humiles
mediate nos. applicacio Sic caro nostra
pro modo uxoris carnalis diligenter vole
nos retinere ne per eam ad tam in pres
sionis. Vestes deum habere de vili panno
quia filii mistice sumus i. terre. Una pars
panni est caro nostra vilissima quam consi
deramus cum vilitate non superbiamus. Alia
pars panni est nobilissima i. anima. Cogitare
deum cum nobilitate et non esse nimis
humiles i. ne peccatis nos sociamus. Et

ista duo contra naturam suam voluntas observat
ad regnum eternum perveniens etc. / Exemplum
81 Legitur de quodam / de licitate serpentis
filio transeunte una silva vidit
unum serpentem ligatum a pastoribus ad
arborem qui pietate motus ipsum solvit
et in sinu suo posuit / Cum autem calefactus
esset in sinu cepit eum mordere / Cum
ait / Quid facis / Cur malum pro bono reddis
dixit serpens quod natura dedit nemo tol-
lere potest i. difficulter aufert / Et ego
contra naturam meam facio / Statim ille homo
ivit ad quendam sapientem hominem et causam
processum narravit / Cum dixit ego hanc
causam per auditum iudicare ignoro / Ego volo
ut serpens ligetur ut prius et tunc
iudicium dabo / Et factum est sapiens
Serpens si potes evade discede et
tu bone amice noli amplius laborare
ut serpentem solvas quia semper facit quod
natura dedit etc. / applicetur / Sic filius peccator dici-
tur quilibet homo peccans qui invenit dyabolum li-
gatum quod deus mansit in vita purus / Ergo
dyabolum solvit cum peccato consentit et in sinu
suo ponit quando deus in peccato mortali est / Sic
sic iacens animam continue mordet Quid
est ergo faciendum / Certe vade ad sapientem
i. ad discretum confessorem qui dabit tibi consi-
lium ut per opera tua dyabolum iterum ligare
nec deinceps peccato solvat quia de eius natura
est ut malum faciat anime / Tu ergo si
sis separatus noli recidivare quia sic dicitur
peccator qui iterat vias suas malas est
sic canis rediens ad vomitum suum / Custodi
te et caveas te valde bene etc.

Exemplum contra gyrofosos scabiosos etc.

82 Quidam dominus erat qui habuit unum
ianitorem qui a domino suo precepit ut
cum in civitate sua quod fuit ianitore faceret
unam mensuram ita quod aliquis gyrofosus sca-
biosus monoculus mancus et aures non
haberet unum denarium ab eis haberet
Dominus illi concessit et sigillo roboravit
Cum officio suscepto stetit in porta civitatis
ut videret euntes et transeuntes si-
cut expositor officio suo possit habere / Quadam
vero die quidam gyrofosus bene cappatus
portam intravit ianitor venit et
denarium ab eo petivit contra preceptum domini
civitatis / Ergo gyrofosus cum nollet dare nole-
bat / Ianitor manum mittit et
capucium rapere voluit et invenit
eum monoculum / Statim ianitor ab eo
duos denarios postulavit / Ille non
noluit sed fugere voluit / Ianitor eum
per capucium traxit et scabiosum
aperuit / Ianitor tres denarios postu-
lavit / Gyrofosus cepit resistere cum
dato corpore aperuit quod aures non
habuit / Ianitor quatuor denarios petivit
Cum defendenti pallium et capam ab-
stulit et unam manum caruit / Ianitor
quinque denarios postulavit / Ergo sic
factum est quod unum denarium dare no-
luit quinque invitus dedit / applica
Dominus ille est dominus ihesus christus ianitor
est discretus confessor qui habet stare i. pre-
dicare in porta civitatis i. in hominibus
in qua sunt fenestre quinque per quas
mors intrat / Ergo propter gyrofosum
scabiosum monoculum etc. / Item integre
homo plenus vitiis qui septem peccatis
mortalibus est involutus qui propositum
tenet sive velit sive nolit reddere
denarium i. agere penitentiam si desi-
derat obtinere gaudium eternum etc.

Quod christus bellum habuit contra dyabolum

83 Cosdras imperator pugnaturus con-
tra inimicos suos super eventum belli
consuluit appollinem / Cum responsum esset quod
aliter non vinceret inimicos suos nisi ipse
prius gladio hostili moreretur / Inimici
hoc audientes dixerunt Caveamus
ne aliquis ledat corpus regis / Quod
Cosdras prius quod cognovit mutavit
habitum regalem arma accepit et con-
cilium penetravit / Et sic protectus

sua opinione sunt de manu eius incarcerabat
84 Refert valerius De misericordia x°
quod quidam pro tali iudicio roma no-
bilem feminam pro adulterio capitali sententia dampnavit et
carcere tradidit / Ibidem fame occiden-
dam quam custos carceris non statim
occidit sed pietate motus aditum filie ipsius
fore concessit / Et observans tamen ne quod
alimonia inferret / miri ut sic fame
periret / Post multos dies pro admiratus
est cur fera in carcere viveret / Intellexit
quod filia matrem sugebat mamillas suas
sustentasset quod necessitas sed fidelitas in-
audita Ira principis ad pietatem incli-
navit et ipsi fore veniam impertivit //
Iste pro sic iudex est pater celestis anima ce
qui dampnavit genus humanum propter peccatum et
carceri infernali tradidit et adiudi-
cavit ut ibi occideret et cunctis
penis affligeret / Sed custos carceris
i. deus in nostro propter pietatem motus per-
misit filia i. sua mater gloriosa virgo
adire et ea lac sue pietatis dedit ne
eternaliter moreretur / Et sic patris offen-
sam mitigavit et sic patris offensa
mitigavit et ea peccatum dimisit / Et
85 Legitur in vita patrum / De peccatis
quod quidam vidit ethiopem in sil-
va ligna succidentem et alligata le-
vare temptabat / Qui cum videret
quod onus nimia dissolvit et magis
apposuit tunc magis onerosa erant
adhuc plus apposuit et fecit ea
ita ponderosa quod nullo modo levare po-
terat / Et sic se ipsum omnino occidit / Ille
ulterius processit vidit quod quidam in quen-
dam vas aqua fundebat de fonte et
fusa rursus fluebat quod vas plenum
erat foraminibus et tamen infundere
non cessabat / Ulterius processit et ecce
duo viri prope civitatem appropinquabant
cum lignum longum transversum tenerent fere-
bant et neuter alteri voluit cedere
ambo foris manebant / Reductio

Ethiops qui auget pondus lignorum est
quilibet ille qui semper accumulat pondus peccatorum
et morte eterna deprimitur et in desperatione
moriens penitentiam non meretur / Ille vero qui
aquam infundit est ille qui elemosinam
et alia bona opera facit propter humana
laude humana et eciam sic amittit / Unde
scriptum est / Congregavit peccuniam et misit
in saccum pertusum quod significat qui bona
opera facit sed cum malis operibus commi-
nat / Sed qui ferebant lignum transversum
hii sunt qui portant communiter superbie iugum
qui unus alteri cedere non volunt porta
celestis civitatis ingredi non possunt / De pas-
86 Pompeius imperator / sione cristi
statuit per legem quod quilibet miles post
mortem suam in armis suis sepelliri
deberet / Et quicumque defunctum armis
suis spoliaret morte moreretur / Accidit
quod quedam civitas romana a quodam rege tyran-
no erat obsessa / Et in circuitu civitatis in-
sidias multas ponebat per insidias propterea in
tantum quod eadem civitas erat in periculo per-
dendi / Cives multum timebant quod re-
sistere non poterant / Cum autem in periculo sic
parerent / Quidam miles generosus formosus
audax et strennuus intravit civitatem et
civibus in modo comparebat ex eo quod eos
in tanto periculo viderat / Cives vero cum
eum strennuum vidissent ad ipsum accesserunt
et dixerunt / Domine adiuva nos / Ecce
vides in magno periculo positi sumus / Ille
dixit / Ab illo periculo liberare non potestis
quia in manu fortis constituti estis absque me
Ego vero sicut videtis arma non habeo et
contra inimicos vestros sine armis est
impossibile pugnare et ideo non possum vos
liberare / Quidam sapiens audiens hoc
ait ei prudenter / Domine non infra pau-
cos dies quidam miles generosus in sepul-
chro tali est sepultus cum optimis ar-
mis / Illi arma illius accipies et cum
illis pugnare posses et nos a mor-
te liberare / Ille hoc audiens perrexit

ad sepulchrum defuncti et arma eius accepit et induit. Hoc facto solus ad bellum perrexit et victoriam obtinuit et inimicos fugavit et civitatem a periculo liberavit. Hoc facto posuit arma defuncti ubi recepit. Cives vero invidia sunt moti eo quod tam gloriose triumphasset, ipsum accusabant coram iudice quod contra legem peccasset quia defunctum armis spoliasset. Iudex eum citavit et ei obiecit quod contra legem egisset quia defuncto arma abstulisset. At ille ait: Domine, licet in videre. De duobus malis minus malum est eligendum. Malum fuit contra legem agere, sed maius malum erat civitatem perdere. Et ideo cum gladio proprio ... Ego enim arma abstuli non ut defunctum spoliarem sed ut civitatem conservarem. Facta victoria in eodem loco arma reposui, et si mala intentione defunctum spoliassem, arma ibidem non reposuissem. Et vero hoc est signum evidens quod ipse qui bonum habet fecit et non in detrimentum defuncti. Ait iudex: Ex quo ipsa locum non habet, habet vero. Fur perrexit ad furandum et perforavit domum forte impediendo ne aliquis deportet. Unde perforatio est mala. Ait ille: Immo perforatio talis semper est bona quod habet ... domus potest videre ubi periculum lateat et illud concedabit. Item satis clare videns quod si arma domus in civitate sunt accensa, necesse est et securius ut tecta illius domus perforentur et amplificent quod cetere domus de illo igne dampnum accipiant et tota civitas comburatur. Et ideo minus malum fuit primo bonum quod arma defuncti reciperem et civitatem liberarem quam quod civitas cum toto fuisset destructa et omnia sepulchra mortuorum vel defunctorum spoliata. Iudex vero hoc audiens ait illis qui eum accusabant: Istum coram morte in iudicio meo quid vobis videtur. Aiunt illi: Reus est mortis, cito de medio tollatur. Iudex statim precepit ut moreretur.

Post mortem facta est planctus in civitate. Imperator ille est pater celestis. Reductio.

Civitas obsessa est mundus qui longo tempore a demonibus obsessa fuit, intantum quod multa peccata per hoc in partem dyaboli obtinebat. Miles fortis, formosus et strenuus est dominus noster Ihesus Christus qui militum omnium humanum generis comparabat. Erat enim pulcher. Unde ps. Speciosus forma pre filiis hominum. Et fortis, unde non est alius qui pugnat pro nobis nisi tu deus. Iste miles videns quod civitas, id est mundus, non poterat liberari, per bellum perrexit ad sepulchrum, id est ad uterum beate virginis Marie. Et ibi arma militis defuncti, id est Ade, invenit, scilicet eius humanitatem, quam induit quando pro nobis factus est homo, et cum ipsis armis toto tempore vite sue contra dyabolum pro nobis pugnavit. Accidit una dies scilicet in die parasceue quod foras exivit et contra dyabolum pugnavit et victoriam obtinuit et genus humanum a morte eterna liberavit. Iudei pessimi invidia moti sunt quod eum inimici eum accusaverunt ut morte moreretur. Qui dixerunt: Crucifige, crucifige eum. Iudex scilicet Pylatus cum mortis in iudicio meo non potuit. Sed tamen morte turpissima condempnavit. Ille vero arma reposuit quando post passionem in terra quiescere permisit. In Salubus erat genus humanum ut ipse arma humanitatis assumeret quod totum genus humanum perditum fuisset eternaliter. Unde Cayphas dixit: Expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat.

Humilitas et infidelitas.

81 Leoncius imperator regnavit in Roma potens valde qui cum semel per imperium equitaret quendam pauperem obviavit satis elegantis pulchritudinis et eciam ab imperatore petivit. Ait imperator: Dic mihi unde es et quod est nomen tuum. Ille respondit: Licet indignus, hoc sum et vocor magister. Ait imperatorem si scire quod bonus esses te promoverem. Ait ille

Tunc fuit quidam superveniente ... Imperator pre-
motus cum secum domum duxit et tenuit
... huc tempore tamen bene et prudenter in
curia imperatoris se gubernavit quod eum imperator
imperatore divitem fecit. Et postea cum cito
marscalcum ... imperii constituit. Ille vero
cum sic exaltatus fuisset elevatum est
cor eius quod omnes pauperes opprimebat et
mala multa eis fecit. Iuxta pallacium im-
perii infra dimidium miliare erat quedam
silva animalibus plena silvestribus. Imperator
ordinavit quod in ea silva fovee diverse
fierent in magno numero et profunde et
quod erant cum frondibus cooperte. Accidit
quod una dierum quod marscalcus solus spaci-
ando equitaret ad silvam et elevatum
est cor eius cogitans se ipsum maiorem
esse in regno post imperatorem. Et sic in
silva huc et inde equitavit cum equo
cursitando ad profundam foveam cecidit
et nullo modo exire poterat. Accidit eadem
die quod quidam serpens magnus in eandem
foveam cecidit. Marscalcus clamavit
sed non erat qui succurreret quod nullus eum audivit
eo quod longe ab hominibus distabat. Acci-
dit eadem die quidam pauper nomine Guido ad
silvam venit cum asino suo pro lignis
colligendo. Marscalcus transitum audivit
et clamavit. O bone quis es tu? Dic
mihi, educ me de ipsa fovea et te ad di-
vicias promovebo. Guido hec audiens
ait quis es tu qui clamas sic? Dixit
ille: Ego sum marscalcus imperatoris
et sic casu in fovea ista cecidi et
magnus serpens post me cecidit quem
valde timeo. Et audi bone per fidem
meam et dominum meum imperatorem quod si me
eduxeris crastina die ad tantas divicias
te promovebo quod dives eris et omnes
tui [illegible] tempore vite tue. Pauper vero hec
audiens gavisus est valde et ait: Ecce
cordam habeo longam, illam ad te descende-
re permitto cum qua te succingas et sur-
sum te traham. Et sic cordam descende-
re permisit. Serpens vero cum vidisset cordam
ad eam saltavit et pauper credebat se
trahere marscalcum. Et serpentem extraxit.
Hoc facto serpens applausum ei fecit
et recessit. Deinde marscalcus clamavit
O bone quia de serpente liberatus sum cordam
iterum permittas descendere. Quo facto mar-
scalcus succinxit se. Guido cum extraxit
plus duobus sic extractus marscalcus statim
equum ascendit usque pallacium equitavit
et veritatem actam occultavit et nulli dixit.
Mane facto Guido ad pallacium venit et
ad portam pulsavit. Janitor tamen pulsatori
aperuit ab eo dicens ille quid vult ... dic mar-
scalco intimavit et intimans ei de omnibus
eductum dixit ille vade dic ei ex parte
mei quod cito recedat quod nunquam in silva
vidi. Janitor omnia verba Guidoni retulit.
Qui audiens tristis est et recessit. Uxor
sua cum consolans ait patiens esto forte
dominus erat occupatus. Sed crastina die iterum
temptare debes. Mane facto iterum ad pallacium
venit et ut prius ad portam pulsavit ut ia-
nitor negocium suum sicut et prius marscalco
preferret. Janitor vero predicte motus mar-
scalcum accessit et ait: Domine iterum pauper
ille clamat qui die hesterna hic fuit
ut cum eo loqueris. Et ait: Vade et
dic ei quod cito recedat, et si tercia
vice venerit cum sic percuciam ut vix am-
bulare possit. Janitor hec audiens
omnia Guidoni retulit. Ille vero tristis domum
venit. Uxor sua ipsum maritum compaciens con-
fortavit. Et ait: Bone iam cum temptare
debes et si forte deus meliorem spiritum
sibi dabit. Placuit Guidoni. Mane facto
sicut prius janitorem rogavit ut negoci-
um suum marscalco intimaret. Qui ait:
heri dixit et intentum suum timeo quod
si ei iam de tuo adventu dixerim quod ma-
lum tibi faciat sic promisit. Qui ait:
tamen ipsa vice et non plus tempta. Janitor

Hoc audiens pallacium intravit et mar-
scalco de adventu pauperis intimavit. Ille vero
ira repletus foras exivit et ipsum percussit
et quasi semivivum in platea iacere permisit.
Uxor eius hoc audiens venit cum asino et
ipsum domum duxit et non potuit ambulare.
Et sic quasi per duos menses infirmus iacebat.
Cum autem fuisset sanus factus cum asino ad
silvam perrexit et sicut prius ligna collegit.
Et ecce serpens quem de fovea extraxit apparuit
sibi obviam veniens portans more suo la-
pidem trium colorum coloratum. Una parte
erat albus media niger tercia rubicundus.
Et ante Guidonem cadere permisit. Guido
lapidem sustulit ignorans eius virtutem.
Ivit ad unum sapientem qui virtutes la-
pidum cognovit interrogando eum ut
virtutem ei diceret. Ille vero cum virtutem
lapidis cognovisset ait: Tibi dabo pro
lapide centum florenos. At ille noluit
vendere. Ait ei sapiens: Quamdiu quis lapidem
habet et obtinebit perdives erit. Et si
lapidem vendit minori precio quam valet
ad ipsum revertetur et crescit in rebus et
honoribus et dilectus erit deo et hominibus.
Guido hoc audiens gavisus est valde
et breviter per virtutem lapidis bona in-
finita acquisivit. Et miles factus est et
dicior in regno non fuit. Imperator cum
intellexisset quod sic per virtutem lapidis
ditatus fuisset, pro ipso misit ut ad eum
veniret. Et cum ad eum venisset ait ad
eum imperator: Amice, audivi quod lapidem
preciosum habeas. Rogo ut ipsum michi vendas.
At ille dixit: Quod hoc faciam? quia per ipsum
dives factus sum. Ait imperator: Elige
tibi ex duobus unum: aut vendas michi lapi-
dem aut exibis imperium meum te concludam.
Guido hoc audiens dixit imperatori: Domine,
ex quo sic est lapidem vobis vendam.
Ergo unum dico vobis: si non valorem la-
pidis michi dederitis lapis ad me revertetur.

Qui ait: Ex quo sic est, tria milia flo-
renorum tibi dabo. Guido recepit et im-
peratori lapidem dedit. Alia die imperator
Guidonem accersiri dixit: Amice, unum lapi-
dem istum habui. Ait ille: Ubi est lapis
quem vobis heri dedi? Ait imperator: Ego
eum reposui diligenter sciens apud
thesaurum meum preciosum, sed invenitur in mea
archa. Alius ait: Non est ita. Ecce
vobis dixi quod ad me revertetur si valo-
rem eius non obtinerem. Et sic ad me
reversus est; ipsum hodie in capsa mea
inveni. Et ecce vobis eum trado non am-
plius petendo et sic lapis apud vos
manebit et alias non ut alias non.
Et imperator totum factum narrare cepit
usque ad finem incepit quomodo marscalcus
in foveam cecidisset cum serpente et quomodo
ipsum verberasset et quomodo a serpen-
te lapidem pro mercede accepisset. Impera-
tor cum audisset commota sunt omnia viscera
eius super marscalcum. Ait ei: Ecce quod
Guido dete narrat. Ille negare non
potuit. Ait imperator: O pessime ri-
balde, bene sequeris nomen tuum in gestibus.
Ecce maior ingratitudo qui te de peri-
culo mortis liberavit et tu eum ad
mortem verberasti. O miser, ecce
animal irrationale serpens ei mercedem red-
didit. Tu vero cum sis rationalis sibi pro bono
malum reddidisti. Et ergo omnia bona
tua mobilia et immobilia et officium tuum Guy-
doni do et ipsum marscalcum loco tui
pono et te vero in patibulo suspendi
iubeo. Et sic factum est. Et omnes
nobiles et ignobiles imperii audientes iu-
dicium imperatoris mirabiliter complacuit.
Guido valde prudenter imperium rexit
et ab omnibus dilectus vitam suam
in pace finivit. Applicatio. Karissimi, impera-
tor iste est deus qui omnia videt. Ille
pauper ille ingratus est homo de terra for-
matus qui nisi esse ipso habet. Job.

Mundus confessus fuerit. Et deus illum pauperem promouit et eum dominum paradisi et mundi constituit ut omnia ei obedirent. psalmus Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. Silua significat mundum qui est plenus foueis .i. peccatis. Et homo superbiit et in foueam cecidit quando contra preceptum dei de pomo comedit et hinc per dei iusticiam. Serpens qui in fouea erat et significat christum confessorem. sicut duo quia serpens portat in lingua antidotum contra venenum. Sic confessor in lingua fert verba dei peccatore informando et ad bonum statum reducendo qui cauda portat venenum sic confessor venenum finaliter debet dare peccatori primam quam prima videt abluta pec- cata veneni contritione ad cor suspirando ve- rum animam candidam facit. Et tandem propter traxit marescallum de fouea dyabolus cum corda sue passionis. Et miser homo non obstante ista est domino nostro ihesu christo et hoc quia legem diuinam violat. Et ideo erat liberatus sicut christus liberauit quando homo mortem peccati quam tunc nimio christum crucifigit. Serpens dedit lapidem trium colorum co- loratum .i. bonus confessor et discretus per bona informacione sacre scripture dat lapi- dem .i. christum hominem. unde lapidem quem reprobauerunt edificantes &c quia sicut lapis triplicem colorem habebat sic et christus propter habebat primo erat albus .i. pulcher. psalmus Speciosus forma pre filiis hominum passione Ysaias Vidimus eum non habentem speciem Item rubi- cundus propter sanguinis effusionem. Qui ergo ipsum lapidem in corde puro portauit erit acce- ptus coram deo et angelis et gloria et honore coronabit et vitam eternam possi- debit. Et ipsum lapidem .i. christum nullus per veritatem a... quod dum homo ma- net in vita bona. Alius quis vult vitam eternam sed infinita bona in vere et in... in partibus quam sursum sus- pendet &c. Ad quam vos ... deducat.

Sapiencia Quicquid agas prudenter agas

88 Domicianus imperator regnauit in ciuitate ro- mana prudens valde et per omnia iustus ille procedebat quia prima iusticia incedebat propter quod sui ipsum odio habuerunt. Accidit cum in mensa sederet venit quidam ad portam et pulsauit. Ianitor venit et quesiuit quis esset. Ait ille mercator sum et habeo aliqua vendenda pro utilitate imperatoris. Ianitor hoc audiens ipsum introduxit. Dixit ille imperatori Domine quid habes vendendum pro utilitate mea. Ait ille Domine tres sapiencias. Ait imperator quanto quolibet sapienciam dabis. Ille vero ait quolibet dabo pro centum florenis. Imperator ait Et si sapiencie non prosunt in pecunia perdere. Ait mercator Domine in vero vestro non semper maneo. Si sapiencie mee vobis non valuerint reddatis mihi eas et ego reddo vobis pecuniam. Ait imperator bene dicis. Dic mihi sapiencias quas vendere vis. Ait ille Domine prima sapiencia est illa. Quicquid agas prudenter agas et respi- ce finem. Secunda sapiencia est ista. Nunquam viam publicam dimittas propter semitam aliquam si tu diligis tuam vitam. Tercia sapiencia est ista. Nunquam de nocte hospicium capias in domo ubi dominus domus senex est et uxor iuven- cula et hoc tu custodi et tibi bene erit. Im- perator dedit ei pro qualibet sapiencia centum florenos. Primam sapienciam scilicet Quicquid agas etc. fecit sibi in aula in camera et in omnibus locis in latino et in wlgari scribi in pannis mensa- libus et manutergiis in mappis et in suis vestibus. Propter suam iusticiam multi de imperio conspirabant ut eum occiderent occulte cum bal- neatore quesierunt pro pecunia ut cum bar- bam ei raderet sibi guttur abscinderet. Bar- bitonsor lauit barbam incepit radere vidit in manica scriptum Quicquid agas etc. Et ille erat litteratus cogitauit. Si ipsum occidam erit finis meus turpissimus quia morte turpissima condempnabor. Quod bonum est ut finem respiciam ipsum. Et a malo proposito desistam et sic fe- cit perterritus ita quod nouacula cecidit sibi de manu. Imperator ait ei Domine quid est hoc. Ait ille O domine miserere mei. Et sibi omnia narrauit. Ait Imperator Domino sis fidelis hoc tibi dimitto. Et cogitauit. Prima sapiencia vitam meam saluauit et plures debitores

in patibulum suspendit. Et alii emuli impera
toris qui sibi invidebant cogitaverunt quo
modo eum occiderent et dixerunt ad invicem
Tali die equitabit ad illam civitatem. Simus ab
sconditi in silva per quam transit semita et
eum ibi in secreto occidamus. Imperator eodem tempore
properabat sicut eum equitaret publica via
dixerunt aliqui eum equitantes cum eo. Domine
bonum est per semitam ire quia propinquior est et
vicinior. Imperator intra se cogitabat. Secunda
sapientia est viam publicam propter semitam non dimit
tas sed per viam regalem procedas. Vos ergo qui
vultis ire per semitam et viam parate et ego
ero vobiscum. Qui illi vero qui semitam preceperunt
omnes sunt occisi quia credebant quod imperator
esset inter eos. Imperator cum hoc audivisset
ait. Ecce hec secunda sapientia que vitam meam
salvavit. Illi vero videntes se deceptos
conspirabant quomodo eum occiderent. Dixit unus
eorum. Tali die pernoctabit in civitate ista
in uno hospicio in quo omnes magnates hospi
tantur. Conducamus hospitem cum uxore pro
precio ut cum imperator dormit occidamus
eum et milites qui cum eo dormiunt. Cum
ergo imperator ad civitatem venisset et in hospi
cio eodem se recepisset emuli sui que
rebant hospitem et uxorem cum imperator
dormiret quod eum occiderent et maiorem
pecuniam promiserunt eis. Tunc imperator
fecit ad se venire hospitem domus. Cum vero
hospes imperatori fuisset presentatus aspexit
senem valde. Ait imperator. Nunquid uxo
rem habes. Ait ille. Etiam domine. Qui ait
Ostende mihi eam. Cum imperator vidisset
aspexit uxorem iuvenculam fere in etate xv
viii annos. Imperator post cenam vocavit ca
merarium suum et ait illi. Cito alibi
para mihi lectum occulte. Ad aliud hospi
cium ivit et ibi dormivit. Et septem milites
in camera in hospicio iacuerunt. Et ho
spes et uxor ignorabat quod imperator
exivit et ipsum putabat cum militibus
in camera dormire. Circa mediam noctem
intraverunt et septem milites unum
post alium occiderunt. Mane facto imperator

cum militibus misit et ad illud hospicium
venit querens ubi erant milites hospes
ait. Domine diu est quod surrexerunt et
adhuc preceperunt. Et cum ipse hospes
imperatorem vidit admirabat quia credebat
eum occidisse. Imperator idem per milites
interrogavit. Nemo vidit imperatori.
post hoc imperator ad cameram ivit
ubi milites iacuerunt et invenit eos
omnes occisos. Et cum eos occisos invenit
turbatus est valde. Et intra se cogitabat.
Hec est tertia sapientia que salvavit vitam meam.
Bona hora erat in qua pecuniam meam
dedi pro istis sapientiis. Et statim hospi
tem cum sua uxore et tota familia in pa
tibulo suspendit. Imperator autem quamdiu
vixit illas tres sapientias secum obtinuit
et in bona pace vitam suam finivit. Et
Karissimi iste imperator potest Applicatio
dici quilibet christianus qui habet regere imperium cordis
sui et est Domitianus id est porta et libera
voluntas. Mercator qui venit ad portam
est dominus noster Ihesus Christus post quem illud. Ego
sto ad ostium et pulso. Vendit tres sapi
entias vende precentur florenis per
terra tua quia florem sunt virtutes anime.
Prima sapientia est Quicquid agas hoc est
quicquid bonum facis hoc principaliter deo fit per
deum et in honore eius et in omni facto tuo
considera finem iuxta illud. Memorare novis
sima tua et in eternum non peccabis. Secunda
sapientia est nunquam viam publicam etc. Via pu
blica est via decem preceptorum quam semper
debes tenere usque ad mortem et nunquam per
semitam male vite ambulare sicut faciunt
heretici quia ibi latent latrones et multa
pericula que sunt contra salutem anime. Tertia
sapientia est non debes hospitare in domo
senis. Et senex ille est mundus qui habet
iuvenculam uxorem id est vanitatem et fi
guram omni die in mundo nova vanitas oritur
Nemo potest deo et mundo servire. Emuli
qui contra regem Christum conspirabant sunt demones

qui semper intuitur hominem occidere | Et si non fuerit
ipse tunc querunt barbitonsorem i. carnem quia
sic barbitonsor radit pilos | Et tunc coro-
na videbit ac virtutes omnes quas in baptismo recepi-
sti | Et si cogitares de fine i. de morte quia
nescimus quando vel qualiter vel qua morte debemus mori
Et si sic homo cogitaret recederent ab eo
omnes mali actus | Studeamus ergo illas tres
sapientias quod nobiscum tenere firmo ut in omnibus
actibus nostris respiciamus finem | Secundo quod
publicam dei preceptorum ambulemus | Tertio quod
mundo et eius concupiscentiis non desistamus | Et
si hoc fecerimus vitam nostram in bona pace
finiemus | Ad quam nos perducere dignetur dominus etc.

Confessio pura et devota homines etc.

Quidam imperator in civitate Romana regnavit
Quidam valde in eius regno fuit
miles devotus et ideo misericors
Qui habebat pulchram uxorem que adulte-
rabat et desistere nolebat | Miles vero hoc
considerans contristatus est et valde cogitavit
Terram sanctam volo visitare ut uxor mea
vitam suam in melius commutet et ait ad
eam | Carissima terram sanctam volo visitare
et intendo te ipsam in custodia habere et
tunc discretioni te ipsam committo | Et cum
miles peregre profectus esset quendam
clericum satis bene litteratum adamavit et
cum eo adulterabat atque ad eum | Domina
re facere posses me uxorem heredem
cum omnibus rebus meis ait ille | Carissima
quid est quod facere debeo | Illa ait maritus
meus ad terram sanctam profectus est qui me
non multum diligit | Si eum per artem
aliquam occidere posses in terra aliena
te ducerem in maritum | Ait ille ego bene
faciam et tunc uxor mea eris | Illa
ait et firmiter tibi promitto | Ille yma-
ginem in nomine militis de cera fecit et in pariete ante oculos
suos fixit | Et postea dico arte
magica ymaginem conjuravit ut
tamquam corpus militis omnia mala sustineret
Quidam peritus miles quandam plateam
transivit obviavit ei magister | Ille cum
eum intime respexisset | Ait dilecte

karissime secretum hoc tibi dico | Ait ille dic
magister dic mihi quid placet | Ait ille hodie filius
mortis es si amne auxilium non haberes
uxor tua meretrix de morte tua tam
adulteri ordinavit | Miles hoc audiens
quod de eo verum dixisset et eam magister
quod vidisset credidit et dixit | O bone
magister salva vitam meam et mercedem condignam
tibi reddam | Ille ait libenter te salvabo
Magister balneum de aqua calida magno
dolio ordinari fecit | Quo facto fecit eum
vestibus exui et balneum intrare et ei
speculum politum ad manus dedit et dixit
ad eum | Respice diligenter in speculum et
videbis mirabilia | Miles cum in speculum
videret | Magister volens balneum prope spacium
legit et ait ad militem | Karissime dic mihi
quid vides | Ait ille quendam clericum video in
domo mea qui posuit ymaginem de cera ad
ymaginem meam in pariete | Ait magister quid nunc
facit | Ait ille iam accepit arcum et super-
posuit sagittam acutam et vult ferire yma-
ginem sagittare | Ait magister si tu diligis
vitam tuam cum vides sagittam volare ad
ymaginem corpus tuum in balneum sub aqua
pone donec tibi dixero | Miles vero cum vi-
disset eum arcum trahere totum corpus suum
sub aqua occultavit | Hoc facto ait magister
erige caput tuum et respice in speculum
Qui cum vidisset dixit magister quid iam
vides in speculo | Qui ait ymaginem non te-
tigit sed sagitta a latere abiit et ipse
hoc multum doluit | Ait magister iam respice
in speculum quid modo facit | Ait iam secundo
ymaginem stat et sagittam in arcum ponit
ad percutiendum ymaginem | Ait magister fac
sicut prius fecisti si tu vitam tuam diligis
Miles vero cum videret eum arcum trahere
totum corpus suum sub aqua secunda vice occul-
tavit | Hoc facto ait magister | Respice quid
modo vides | Qui cum vidisset ait ad magistrum
Nigromanticus dolet quod ymaginem non percussit | Et
uxori dixit | Si tercia vice non tetigero
ymaginem filius mortis sum ego | Et modo
valde prope ymaginem stat ita quod in

videt quod iam non possit decipi quia tangit
ymaginem eius. Dixit: Responde te sicut
prius docet dictum est. Quo facto ait ma-
gister: Surge et respice in speculum. Et vi-
dit quod adulter ymaginem non tetigit et
reversa est sagitta et ipsum adulterum inter
pulmonem et stomachum percussit et mortuus
est. Et uxor mea in solario meo foveam
sibi facit et ibi eum volo sepelire. Dixit
magister: Surge velociter et indue te ve-
stimentis tuis et ora deum quia alia me-
dia arte hic non volo et secreto caveas
tibi de mala muliere. Ille deo et sibi
gratias reddit et ad patriam est reversus.
Cum vero domum venisset uxor eius ei ap-
plausum fecit. Ille vero totum factum per aliquos
dies sicut se dissimulavit. Post hoc patrem
et matrem misit et pro aliis amicis. Et
coram omnibus ait: Karissimi hec est causa quare pro
vobis misi. Ecce uxor mea adulterium
commisit sepe. Et quod peius est morte mea
machinata est. Illa autem cum iuramento nega-
vit. Ille vero totum processum adulterii narravit
eis et adiecit: Si mihi non creditis venite
et videte locum ubi ille est positus et sepul-
tus. Qui illi cameram intraverunt et solario
foveam sepulture eius invenerunt. Statim
episcopus est vocatus qui sententiam dedit quod ipsa com-
buri cremaretur quod factum est. Et ossa eius in
pulverem redacta sunt et pulvis ipse male-
dictus per aerem est dispersus. Miles vero hone-
stam virginem in uxorem duxit et in
bona fama vitam suam finivit. Christiane
Karissimi, imperator est deus in alto cuius miles vos
estis. Uxor est caro tua ipsa totiens
adulterat quotiens peccatum mortale committit. Ho-
mo videns debet adire Romam scilicet per bona
opera et in via est occulte magister Virgilius
obviavit id est discretus confessor qui peccatores
habet informare. Qui adultero accepit arcum.
Arcus est mundus. Sagitta acuta est super-
bia et avaricia propter sagitta multi occi-
dunt sicut patet in lucifero. Cum sagitta in
ipsum est reversa et ipsum occidit. Ymago
hic bene potest esse decora quia sicut cera
fluit a facie ignis sic peccant pecca-
res a facie dei peribunt. Quid igitur est
faciendum ne nos dyabolus sagittat? Ite
medium balneum. Quod prius balneum est confes-
sio pura per qua lavari debemus ab omni sorde
peccatorum. Et debemus hic speculum in ma-
nu ponere id est sacram scripturam in manu
tenere. Hoc est libenter audire verbum
dei et verba edificatoria et sic evadere
debemus sagittas dyaboli. Et qui tunc arcum
id est mundum vel mundana quod te tendunt
cum sagitta superbie avaricie luxurie et ce-
tera invenie totum corpus id est totum quod fecisti
in balneum confessionis totum evanescit et num-
quam tangit ymaginem anime tue. Et cum sic
fueris balneatus id est mundatus et adulter
id est dyabolus occisus indue te vestimentis tuis id est
virtutibus et bonis operibus quas deinceps
in baptismo recepisti. Et post hoc adde
mundum cordis tui et corporis corpus de-
functi adulteri id est malas cogitationes.
Deinde uxorem tuam id est carnem tuam com-
bure igne penitentie. Et ossa id est inveterata
peccata inmemorabilia id est annichilant et sic
pulverem calidum id est perversas ambitiones
expellant. Deinde duceris virginem
id est carnem animis purgatam de qua per
fidem id est novas virtutes acquiras et sic
ad regnum celeste pervenies. Explicit. De
sancto Eustachio non bene historia
90 Erat quidam miles placatus nomine
satis strenuus. Qui pulchram
uxorem habuit et duos filios. Accidit
quod semel ad venandum equitavit. Vidit
a longe cervum magnum gerentem inter
cornua crucem auream. Et cervus ad
eum reversus ait: Quid me persequeris?
Ego sum Christus qui pro te crucifixus. Ille
hoc audiens admirabatur et statim
de equo descendit et in terram ge-
nua flexit et veniam petivit. Dixit
cervus: Elige unum ex duobus aut
in iuventute aut in senectute oportet
te multa pati pro nomine meo. Qui ait

Domine a iuventute mea fiat voluntas
tua. His dictis dominus euanuit. Placi-
das domum intravit et statim cum uxo-
re sua et duobus filiis suis penitus
bona informatus et baptisatus est. Et
Eustachius nominatus est. Hoc facto omnibus
relictis mendicare incepit et pueros
secum portavit et ad quandam aquam
cum navigio transierunt et cum transfre-
tasset nauta ab eis precium transire voluit
ille vero solvere non habebat. Nauta dixit
domine dico tibi precium michi dabis. Ille vero
cepit eum rogare quod sibi propter deum
dimitteret. Nauta vero dimittere noluit.
Et ait Eustachius: Ecce duo iuvenes
mei. Ex hiis unum accipe. Nauta
vero ait: Illum precium volo scilicet uxorem
hic dimittas. Que satis pulchra
erat. Eustachius licet invitus uxo-
rem ibi dimisit, pueros secum [illegible] suos
accepit unum in brachio alium in dorso
et sic transivit recessit et cum ad aquas
magnas pervenit quas transire debe-
bat. Et propter aque profunditatem unum
puerum dimisit in terra quousque alium
deportaret. Cum vero reverteretur ut
alium reciperet et dum esset in medio
fluminis leo veniens illum rapuit
antequam ad eum pervenire potuisset. Ille
vero transivit valde ad alium puerum ivit.
Et antequam ad eum perveniret ursus veni-
ens puerum rapuit et ad silvam portavit.
Ille vero flevit amare et ait:
Heu michi deus, heu michi peccatori dico
in qua natus sum uxorem meam et
duos parvulos perdidi. Surrexit
flens et transivit. Et invenit viam cum
dicens quousque ad quandam regnum per-
venit. Cuius rex contra tunc guerram contra
alium regem habebat. Videns
rex Eustachium strenuum militem
quem adduxit ut secum maneret.
Ille vero bella exercebat et adeo

probatus erat militum quod fama eius ubique
volabat. Rex autem eius probitate vi-
dens ipsum magistrum et principem exer-
citus constituit qui in omnibus satis probe
se habebat. Accidit semel cum quandam
civitatem cum exercitu intraret in qua
mora fecerat. Et mulier de longin-
quis partibus veniente civitate in quandam do-
mo hospitata fuit. Et post ea
aliam duo iuvenes venerunt et
in ea domo hospitium receperunt, qui
unus alium noticiam habebat. Cum autem
semel in palacio sederent isti duo
iuvenes inter se conferebant de multis
[illegible] quod unus ab alio quesivit unde
esset. Et ille respondit: De terra longin-
qua sum sic credo et parvulus eram
in terra mea. Hoc unum recolo
quod pater meus erat miles qui nos
eduxit de terra cum matre et matrem
meam cum fratre meo [illegible] causa quia
tam pauper erat quod pro nauto magistro
navis tradidit matrem in pignus
quia non habebat unde solveret. Deinde
pater meus me et fratrem meum secum por-
tavit et cum ad quandam aquam venisset
me in terra dimisit ut primo
fratrem meum transportaret. Et cum eum
in terra posuisset et rediret ut
me ultra aquam portaret antequam
ad me veniret, leo me rapuit
et quandam silvam cucurrit. Pastores
cum canibus insequebantur et me de
faucibus leonis eripuerunt et in
civitate ista ab hoc tempore nutritus sum.
Amplius tibi dicere nescio de origine
mea. Mater vero illorum venerat et
ibidem hospitabatur. Que cum audisset
hos sermones auscultabat quousque
alium iuvenem audiret loqui. Deinde
cepit alius loqui socio suo: Tu me
sic dixisti in depositionibus tuis. Et
hoc quod michi accidit nunc tibi refero quod ad
eodem in prora accidit de fratre

matre et fratre meo remoto / Dum pater meus
ultra aquam me portasset et ad fratrem
meum rediret ipsum leo rapuit / Et cum
ad me rediret antequam veniret versus
me rapuit. pastores cum sequebantur et
versus me cadere dimisit et in tali pla-
tea et loco nutritus sum / Hec actum sit
de patre et matre penitus ignoro / Mater
cum hoc audisset venit eos et ait Ka-
rissimi ego sum illa mater in custodia nautis
relicta / Et vos estis filii mei / Statim
cecidit super colla eorum et osculata est
eos et ait / filii karissimi / Ecce deus mi-
sericors visitavit quia vos video / Eia deus
et tam propicius quod patrem vestrum invenire
possemus. Venite et sequimini me / Eia deus
faciat forte invenire nobiscum / Summo
mane surrexerunt et matrem parentum
sunt secuti / Et ecce / Eustachius princeps
milicie cum magno comitatu obviabat
eis quilla cum vidisset in fronte eius re-
spexit videns quod signum quod ante porta-
bat dixit intra metipsum / Credo quod ille sit
dominus meus / Eustachius statim cucurrit ad
eum et ait / O domine audi me si placet
dignitati tue. Quis est nomen tuum dixit ille
Eustachius / Uxor audiens vocem pre gaudio
cecidit super terram / miles eam levavit
et ait / Domina quid est tibi / Que ait O
domine sum uxor tua respice in me / Cum
vero respexisset eam tota cum ipso oscu-
latus est eam et ait / O domina quomodo de
manibus nauti evasisti / Que ait post
quam a me recessisti cum duobus pueris
surrexit tempestas tam grandis quod
navis et nauta periclitabantur et ego
sola evasi / Sibilla dic deus habundat
[illegible] in victu et vestitu Illum
item osculatus est eam dicens / O domine deus
tu facis mirabilia ut possem filios
meos habere / Que ait / Domine dic
in de filiis nostris quid actum fuit. Dixit
ille cepit dicere quod leo unum et versus
alium recepisset / Que ait ipsa sibi eos
ostendit / Ego vero licencia et mercede

eas condigna dedit / Eustachius ad pa-
triam suam perrexit cum uxore sua
et filiis suis et vitam suam in bona
pace finivit et cetera Reductio sive exposicio
Karissimi iste miles potest dici quilibet homo mundanus
qui est venator mundana delectatione / Et
si respiceret posset videre cervum id est
dominum gerentem crucem inter cornua id est in
[illegible] qui vertit se ad eum et dicit
revertere / Revertere sunamitis hoc est o anima
peccatrix revertere et ego suscipiam te /
Sic ergo tu sis miles fecit deinde
de equo superbie et paratus sis tractare
primo de tuo recepit operibus domini et glo-
riat omnia precepta tua [illegible] quod te recedere ultra
mare id est in malum mundi / Navis est
bona vita Nauta est prelatus Uxor
est anima quieta corpori / Duo pueri sunt
dilectio dei et proximi / Et sepe dilectio
dei tollit a corde hominis per leonem id est diabolum
Et dilectio proximi per lupum id est mundum / Et
videmus quod aliquis plus diligit mun-
dum quam [illegible] sic motus pro de-
liberat ~~[illegible]~~ ut tota heredi-
tate possideat / Et ibi dilectio proximi
taliter tollit / Deinde miles id est bonus
christianus debet bellare id est fideliter
pugnare ut mercede eterna accipi-
at / Et sic pastores id est predicatores
pueri producunt id est dilectio dei et proximi id est
[illegible] et in ecclesia sua nutriant / Et quomodo
uxor id est anima virgo cognoscit / Certe
per signum in fronte sic quod homo se ad
deum convertat et de omnibus peccatis
veniam petat et sic ad patrem per-
[illegible] id est ad vitam eternam ad quam nos
perducere dignetur et cetera De [illegible] consi[illegible]
bus hominis
91. Valerius imperator
regnavit in [illegible] / Bona potens
valde / [illegible] filiam habuit quam
mirabiliter dilexit in tantum quod quinque milites
ordinavit qui eam die nocteque cu-
stodirent / Et super illos quinque milites
quedam custodie constituit ut si aliquis

exulibus quibus militibus de se inquiret prouide
custode puniret. Deinde in aula cum
cane habebat ligatum in die et in nocte
solvebat ut curiam custodiret. Accidit
quod imperator ad terram suam ire volebat
vocavit ad se marscalcum et ait: Ecce
ad terram suam ire intendo et filiam meam
committo ut in omnibus necessariis eam laute provideas
ita quod nullum defectum habeat
et in adventu meo de te querimoniam
non audiam. Ecce canem istum bene et fideliter
custodias et quod de omnibus istis
facis de consilio custodis militum et satis
eis ministres. Et si bene feceris mercede con-
digna habebis. Hiis dictis omnibus va-
lefecit et ad terram suam perrexit.
Marscalcus ipsa omnia admodicum tempus fi-
deliter implevit. Post hoc cito necessaria
omnia penitus adpnella et milites sub-
traxit. Et cum de custode militum et
sepe correptus et redargutus fuisset non profecit. Canem
aut delectabiliter nutrivit tantum quod liga-
turam fregit et distrahebat homines
et multa mala perpetravit. Puella vero
propter magnum defectum mendicare
iam non erubescebat. Milites vero
propter defectum multa latrocinia et furta
committebant. Ego cane sine ligatura
optime pavit et custodivit. Acci-
dit quod rumores venerunt quod impera-
tor veniret. Marscalcus hoc audi-
ens valde est perterritus. Cogitavit:
non potest esse quin accusatus ero apud
dominum meum de filia et de militibus
et de multis aliis transgressionibus quas
perpetravi. Melius est pervenire quam ne-
gligere et me ipsum accusare et ve-
niam petam. Spoliavit se omnibus ve-
stimentis suis excepta sola camisia et
femoralibus et in manu dextera tres
laqueos accepit et imperatori
obviam cucurrit. Imperator cum eum a longe
videret mirabatur quare in tali forma

veniret. Cum autem appropinquasset flexis
genibus imperatorem suscepit. Ait
imperator: Care quare in tali forma
mihi obviasti? At ille: O domine quia aliter
non merui. Etiam non possum vobis dicere
nisi prius in conspectu de vestra voluntate.
Et bene omnia peto gratiam quia propter mea
que venio in ista forma. Dixit imperator:
Ad quid portas ipsas tres cordas? Ille
respondit: Prima corda ad ligandum me
manibus et pedibus quousque sanguis
exeat. Secunda corda ad trahendum
me ad caudam equi quousque ab ossibus
meis separentur carnes. Tertia corda
ad suspendendum me ad patibulum tam-
diu quousque aves celi de cerebro ca-
pitis mei fuerint refocillati. Dixit im-
perator: Tam humiliter loqueris et tam vi-
lem te ostendis. Remitto quicquid contra me
deliquisti. Dic ergo secure que sunt di-
licta. At ille: Domine filiam tuam commen-
dasti mihi ad custodiendum et nutriendam
quam in
commisisti ex defectu meo ab aliis men-
dicavit. Ecce de militibus quibus debitis
tuis necessaria ministrare debuissem subtraxi in-
tantum quod furta et latrocinia commiserunt. Prop-
terea quod canem optime nutrivi in
necessariis omnibus sed cane
tantum quod ligaturam fregit saepius et multa
mala perpetravit. Imperator cum hos ser-
mones audisset commota sunt omnia viscera
eius et ait: O pessime si illa prius
commisisses mortem turpissimam esses consecutus.
Ergo quia es confessus non morieris sed celeriter
perge et filiam meam cum militibus ducas.
Marscalcus perrexit et filiam
et milites optimis vestibus vestivit et eam ad
imperatorem duxit. Et pacem cum militibus
fecit. Et quod donum aliorum factum est
perpetuum usque ad ultimum quadrantem resti-
tuit. Imperator autem post hec marscalco
filiam in uxorem dedit et milites ad
magnas divicias promovit et honores.
Et sic marscalcus in pace post transgressiones
cum uxore vixit et ambo bonam vitam
in pace finierunt. *Reductio sive*

Dixit iste imperator est dominus noster ihesus christus propter
filia tam pulchra est anima ad similitudinem dei
creata Cui deus pro custodia dedit quinque
milites i. quinque sensus / Custos illorum quinque
sensuum est Racio que debet eos regere
Set canis est caro tua / Marscalcus est hoc
cui deus omnia tradidit ad custodiendum
quod precepit ad terram stare i. ad celum
Set hoc sepe permittit puella i. animam me
diante hoc est decepto in peccatum cadere
ita quod omnibus virtutibus spoliatur quas in
baptismo recepit / Milites enim quinque sensus
propter defectum custodie ac disciplinae
facti sunt latrones Oculi per visum videndo
que sunt nociva / Auditus audiendo que sunt
illicita verba mendacia et turpia et sic de
singulis Set canis i. caro de qua dictum
minus curat optime nutritur Sed in noctem
i. in tenebris huius mundi ab omni peccato solum
debet ut possit contra vicia latrare / Sed
cum contra mundi spectacula debet ligari / Set
sepe ligatura sua i. divina precepta vio
lat quociens mortale peccatum committit / Sed
illo modo imperator veniens est adiudicatum
Si aut sapientes fuimus debemus facere
sic fecit Marscalcus depone omnia ne
cessaria i. vestem totam exceptis lineis
i. fide spe et caritate / Et tres cordas
debemus nobiscum accipere et eas offerre / Si
non non fuimus sapientes / Adversarii
nostri i. dyaboli cum peccata nos accusant
et accusabunt i. ipsa gratia / Sed in occurra
mus ei obviam quod dum sumus in hoc mundo
cum tribus cordis / Prima corda ad nos
ligandum est contricio que debet cor nostrum
ligare ac penetrare quod sanguis i. pec
catum ex omni parte exocat / Sed contricio non
cum proposito abstinendi et satisfaciendi omne
peccatum debet / Secunda corda ad trahen
dum nos est confessio que debet nos trahe
re a principio vite nostre usque ad corpus in mentem
quod carnes affectionis sepone ab ossibus
i. a nobis / Tercia corda ad suspenden
dum nos quo usque aves celi et hoc

est satisfaccio Sed in aperto / Et suspendi
um elegit anima mea i. satisfaccio
operis quo usque aves celi i. angeli
dei sint a nobis reconciliati ut Gau
dium est angelis dei et hoc est
reconciliare cum summe gaudere / Et
si sic fecimus offensam nobis remittit
Et possumus filia imperatoris ducere
i. animam ad vitam salutis / Et induimus
optimis vestibus i. virtutibus / Et mili
tes i. quinque sensus per primam renovare
Set canem i. carnem habeamus semper
sub virga / Et si fecimus vitam eternam
obtinebimus ad quam nos perducat etc.

De vera contricione et de iusticia
et de Eucharistia

92 Erat quidam vir nobilis valde
et potens tantum quod amator iu
sticie ut nullam in iudiciis respiceret
personam Accidit cum quando infirmaretur
lecto quod decumberet / quodam tempore
tumultum clamorem quod feminei au
divit / Cum cum de causa sciscitaretur
nullus ei tunc sanctum veritatem dicere pre
sumpsit / Sed tunc mittens unum de suis
ait / Precipio tibi sub comminatione oculorum
tuorum ut dicas in mera veritate
Cui ille parens respondit / Domine domicel
lus meus filius sororis vestre feminam
ibi opprimere voluit et hec fuit
causa clamoris Ad quod vir valde com
motus dixit quibusdam militibus Ite
et suspendite illum s. domicellum / Mi
lites vero obedientiam famulantes propter
timorem sunt discesserunt ad invicem
Si occiderent hunc iuvenem ne
Set dominus sic satis opprimatur est motus
fuit ut mortem mutabitur ut ex
terreas / Omnia tamen iuvenem in memoriam
et ut ipse omnia avunculi se sub
haberet commovetes / Post horas
aliquot ad dominum suum regressi sunt se
eius implesse mandatum affirmaverunt

Quinto vero post modum die iuvenis estimans
avunculum de culpa esse placatum ut i-
ncorem aperto ostio introspexit.
Quem cum firmus conspexit, vocans eum
advocavit blandis verbis, se sedere
fecit, uno brachio eius collum eius strin-
gens. Et manu altera cultellum eius
clam extrahens gutturi eius infixit
et occidit. Mox cum planctu et do-
lore intolerabili clamor toti provincie in-
cussit horrorem. Ipse et Herkenbaldo
sic enim vocabatur, additus est dolor
super dolorem adeo ut invalescente
infirmitate episcopo mitteret petens sacrum
corpus Christi sibi deferri. Quod cum
venisset, cum multis lacrimis et con-
tritione cordis omnia peccata sua con-
fessus, tacita tamen iuvenis interfectione.
Super quo episcopus miratus inquit: Quare
reticetis parricidium quod commisistis in
cognatum vestrum, dicente illo: Fuit etiam
hoc peccatum? Subiecit episcopus: Utique
nimis. Et ille: Ego nec peccatum iudico
neque adeo in veniam deposco. Re-
spondit episcopus: Ego vobis Christi corpus
non tradam, nisi idem parricidium confite-
mini. Subiunxit vir nobilis: Testatur
me deus illum occidisse non ex aliquo
rancore seu motu ire, sed solummodo ex
dei timore zelo ac iusticie. Nunquam
aliquis plus filium sororis sue diligere
poterit quam ego illum dilexi. Si ergo
michi corpus domini negaveris, ego illi cor-
pus et animam meam committo. Hec cum
dixisset et cepit pater episcopus ne iu-
sticie et iudicio derogare videretur
Dixo enim episcopus limen domus egressus
fuerat. Et ecce eger revocabat
eum dicens: Revertimini domine episcope, revertimini,
videte si in pyxide habeatis corpus
domini. Quod cum fecisset, nec aliquid in
ea repperisset, subiunxit ille: Ecce
quod vos michi negastis ipse se michi non negavit.

Apparuit quod hostia more cibus. Et
impletum est in eo quod per sapientem
dictum est: Diligite iusticiam qui iu-
dicatis terram. Sentite de domino in bo-
nitate et in simplicitate cordis querite
illum quoniam invenitur ab hiis qui
non temptant illum. Apparet qui
fidem habent in illum. Et postea non paucis
tamen miraculum ubique divulgatum omnibus
hominibus et per totum mundum etc.

Deo gracias refero

Sequitur Thabula super Gesta Romanorum etc.

1 c De passione domini nostri Jhesu Christi
Item de iusticia
Et de misericordia
Et de veritate
Et de pace
2 c De duabus sororibus una formosa et alia turpissima
Honora patrem et matrem ut longevus sis super terram
3 c De medicina pulchra
4 De litigatione Christi et michahelis
5 De superbia
6 De confessione
7 De vita hominis
8 De cautela diaboli
9 De intercessione Christi et beate virginis Marie
10 De passione Christi
11 De civibus plebis
12 De confessione
13 De die palmarum
14 De divitiis mundi
15 De superbia oculorum
16 De tribus viduis
17 De quinque personis et de electoribus
18 De heremita et pastore
19 De duobus fratribus
20 De quatuor medicis
21 De regina que deff

23 De sacerdote et rustico
24 Quomodo mulier cetera nutrit filios suos
25 De paupertate
26 De temptatione dyaboli
27 De corpore humano
28 De misericordia dei
29 De ypso filio dei
30 De predicatoribus
31 De fallaciis dyaboli
32 De amico fideli
33 De iusto iudicio
34 Qualiter demones sciunt deum
35 De octo denariis
36 De confessione et caritate
37 De veris christianis
38 De fide spe et caritate
39 De superbia deponenda etc
40 De subtilitate et cogitatione quam voluntate dei
41 De passione domini
42 De adventu christi
43 De experientia et de medicina
44 De confessione
45 De statu hominis
46 De beata virgine
47 Quomodo bona temporalia sunt
48 De vero christiano
49 De anima homini tradita et commissa
50 De muliere in adulterio
51 De paupertate
52 De sancta trinitate
53 De omnipotentia patris
54 Mundus caro dyabolus
55 Fabula de mundo
56 De fide et incarnatione
57 De consiliis et phylosophia
58 De quatuor elementis
59 De tribus amicis
60 De avaritiis
61 De multitudine carnis nostre
62 De vero iudicio
63 De sepulcro hominis
64 De duobus oculis
65 De liberatione generis humani
66 De peccatis obmissis
67 De septem mirabilibus
68 De confessione et penitentia
69 De bono pastore
70 Quomodo facit adulterium
71 De paupere milite
72 Quomodo thesaurum quem mihi acquirit perdit
73 Sunt septem peccata mortalia
74 Verbum dei quatuor modis
75 Cristus est lapis
76 Amicus non est deus meus
77 De anima et fidelitate
78 De iusto iudicio
79 Christo fidelis in omnibus etc.
80 Caro nostra
81 De infidelitate serpentis
82 De quinque sensibus
83 De christi bello quod gerit contra dyabolum
84 Mundus plenus est viciis
85 De fide
86 De anima christi
87 De peccatis
88 Passio christi
89 Humilitas et infidelitas
90 De sapientia quam agas etc
91 De confessione pura
92 De sancto Eustachio
93 De quinque sensibus
94 De vera contritione et iustitia et de eukaristia sancta

Et sic est finis deo gratias etc

De corpore xpi sermo

Accipite et comedite hoc est
corpus meum quod pro vobis tra-
detur hoc facite in meam comme-
moracionem. Luce xxii. In quo
quidem verbo triplex causa in-
stitucionis dominici corporis notatur.
Prima est memoria salvatoris
et hec notatur cum dicitur hoc fa-
cite in meam memoracionem. Secunda
causa est sacrificium altaris. Et hec
notatur cum dicitur quod pro vobis tradetur
i. deo offertur. Tercia causa est
cibus medicinalis, quod notatur cum
concludit Accipite et mandu-
cate hoc est corpus meum. Prima
causa institucionis huius sacramen-
ti est memoria salvatoris contra
dei oblivionem. Debet ergo per hoc ad
moneri tota mente et corde et
omnes sensus nostros quos a deo
accepimus ad ista eterna et transi-
toria integraliter ad deum refe-
ramus. Hinc est quod dicitur hoc
facite in meam commemoracionem quasi
diceret hoc corpus meum vobis
remitto quia recessurus sum ad
devocionem excitent. Habeant
memoriam semper tenendam(?) cogitet(?)
nos ea signa sue dilectionis.
Primum signum est remissio pec-
catorum. De quo Ysa. Ego sum
ipse qui deleo iniquitates vestras
propter me et peccatorum tuorum non
recordabor. Reduc me in memo-
riam. De quo eciam scribitur Cant.
Aperi michi soror mea amica
mea columba mea quia caput me-
um i. divinitas plenum est rore
scilicet gracie et nunc ad remittendum
peccata tua. Est reducta memoria

dum scelatur(?) malum scilicet commissio hinc gracie
et nunc. Deut. Deum qui te genuit
dereliquisti et oblitus es domini
creatoris tui. Et sequitur. Abscondam
faciem meam ab eis et peragham(?)
graciam meam ab eis et erit terra
deserta. Secundum signum est redempcio
impignoratoris. De quo Eccli. Graciam
fideiussoris tui ne obliviscaris. De-
dit enim pro te animam suam et heredi-
tate regni celestis quasi dicit impigno-
rata a te deo fideiussit et se totum
in cruce ad solvendum debitum tuum dedit.
Huius graciam non obliviscaris quin eum
diligas et quantum potes oracionibus et
bonis operibus debitum ei reddas, quia
ea enim bona homo accepit et contestibus(?)
accepit et ideo debet ea in memo-
riam tenere ne de ingratitudine
redarguatur. De quo Luc. 6. Recor-
dare quod recepisti bona in vita tua.
Dicit enim Gregorius. Lex beneficii talis
est ut dans obliviscatur dati et reci-
piens reminiscatur recepti. Sileat
ergo qui dedit narret qui accepit.
Dicit enim una glo. super Eccli.
Sicut nullum momentum quo non homo
utatur dei bonitate ita semper in me-
moriam pro(?) esse. Tercium signum est
quietacio viatoris. Unde Bern. super
Cant. Ubi est firma tuta quies reddens(?)
nisi in foraminibus petre i. in vulne-
ribus salvatoris. Sic tenenda est me-
moria domini, quia eius passio fugat
omnes adversarios quibus possumus
dicere quod sumus in memoria passio-
nis Christi. Eccli. item domini fugite procul(?)
adversarii(?). Et quod inter omnia opera vir-
tutum videtur memoria passionis et

innocentis agni homines plus dispo-
nere ad recipiendum altissimum sacra-
mentum. Et istud possumus consid-
erare quantum verbo et in facto xpisti. Pri-
mo patet quia dixit ad discipulos
suos in cena quando dedit eis bene-
dictum corpus suum in cibum: Hoc fa-
cite in meam commemorationem. Ac-
si diceret: quandocumque vultis sumere cor-
pus meum quod vobis modo do in
signum perfecte dilectionis, tunc debetis
cogitare meam acerbam passionem et
mortem quam propria voluntate volun-
tarie et innocenter sustinui. Se-
cundo etiam patet in facto eius quia in vltima
hora ante sua morte recogitauit
omnem modum sue passionis. Et in
illa cogitatione sudauit sanguine-
um sudorem. Et in ceteris deus nil
aliud intendebat in hoc nisi quod
volebat nobis dare exemplum quod passio
sua nobis deberet esse accepta et
quod sepe deberemus recogitare eo
paciendo. Tercio. Bonaventura dicit quod hoc
est maxime intencionum ad deuotionem
vt patet in beato francisco cuius totum
studium publicum et occultum ver-
sabatur circa crucem et passionem
domini. Unde ad tantam perfectionem
venit quod xpistus sibi corporaliter ap-
parente in corpore suo abcom-
habiliter imprimebant sua sacra
stigmata. In signum omnibus hominibus
quod deus diligit illos qui habent in
memoria acerbam mortem et pas-
sionem xpisti. Et ideo non obliuiscamur.
Secunda causa institucionis huius
sacramenti est sacrificium altaris.
Et hoc notatur cum dicitur quod pro vobis

tradetur. Quasi xpistus diceret discipulis
suis: Ego volo modo offerre corpus
meum in cruce pro vobis et pro omnibus
fidelibus patri meo et quia
amplius non possum mori pro peccatis
vestris. Et cum hoc estis debiles
et difficile est vobis stare sine
peccato. Et ideo ut habeatis pro peccatis ve-
stris sacrificium et munus offerre
deo super omnia sacrificia preciosum
et dignum utile et acceptum
corpus meum vobis concessum
vt istud cottidie offeratis pro
peccatis vestris. Tercio hic quod sacrifici-
um scilicet corpus xpisti excellit
omnia sacrificia dignitate, utili-
tate et acceptabilitate. Primo
racione dignitatis quod probatur a
tribus preciosissimis rebus ex
quibus constat hoc sacramentum
scilicet ex carne xpisti mundissima,
anima iustissima, et deitate altis-
sima. Hec tria figurata sunt in
agno pascali vt legitur Exodi.
Caput agni cum pedibus et in-
testinis vorabitis. Caput agni
signat xpisti dignitatem. Intestina animam,
pedes humanitatem. Ista omnia simul
sunt homo in sacramento. Et propter
tante dignitatis excellenciam
habet istud sacramentum excellentem pro-
gatiuam pre omnibus aliis sacra-
mentis. Primo enim deo esse ac-
ceptum, angelis venerandum et
hominibus adorandum. Primum propter
animam iustissimam. Secundum propter carnem
mundissimam. Tercium propter deitatem altis-
simam. Secundo excellit omnia racione
vtilitatis. Habet enim triplicem
bonum effectum in triplici statu fi-

delictum scilicet in hoc mundo / in purga
torio et in celo / in primo statu scilicet
in mundo peccata relaxat cottidie /
hinc est quod ecclesia cantat Agnus
dei qui tollis peccata mundi. scilicet peccata
cordis oris et operis. Gregorius
Cottidie peccamus et id cottidie
offerimus agnum inmaculatum .i. christum
In secundo statu scilicet in purgatorio
eorum penam alleviat / Possunt
enim suffragia defunctis non admi
cionem vite eterne sed ad solutionem
pene et hoc vel ad penarum mitti
gacionem vel acceleriorem libera
cionem. Que pertinet ad sensualitatem
hominis in statu bonos esse venialia
in purgatorio puniri. Quia pertinet
ad bonitatem tunc hominis eosdem per
suffragia relevari // Sunt autem
quatuor modi generales suffragiorum
ad quos omnes alii reducuntur scilicet
oratio ieiunium. Elemosina / et sa
cramentum altaris quod inter cetera pre
ponderat quia malicia ministri
non nocet operi bono auctoris sicut
per indignum iustum dante elemosina
pauperum malum // In tercio statu
gaudium magnum generat. Luce. gau
dium est angelis etc. et quia per
quolibet missam dei pector contioner
quiscus in bonis conservat aut
aliquis a purgatorio liberatur
sicut patet quod in celesti statu gaudium mag
num generat. Hinc est quod triplices
misse celebrari solent scilicet pro
salute vivorum pro requie defunctorum
et pro gloria beatorum / Hinc est quod ho
stia sacra a sacerdote in tres par
tes dividitur / ut virtus sacrifi
cii .i. corporis domini in predicto triplici

statu fidelium valere demonstret / Secundo
excellit omnia sacrificia racione ac
ceptibilitatis. quia filius unigeni
tus et dilectus offertur patri in quo
sibi bene complacuit. Unde dicitur Malachie 3.
Complacebit deo sacrificium iuda .i. christi
iusti regis. Ecclesiastici. Sacrificium iusti
acceptum est / et odor suavitatis in
conspectu altissimi / hec deo
Tercia causa in institucionibus huius sacra
menti est cibus hominis ut non solum
eciam memoriam salvatoris in hoc
faciamus sed eciam faciamus cibus vale
sacramento sed eciam faciamus cibus vale
tem pro toto homine scilicet anime et corporis
Et ideo dicit Iohannes 6. Caro mea vere
est cibus .i. caro dei et verbum
incarnatum quod est cibus hominis et
cibus medicinalis. Circa hoc attende quod
dominus dat nobis corpus suum in cibum
omnibus hominibus in mensis suis et hoc
modo dominus dilectionis cibi et cibantis / quia
per communione cibi et cibantis quia
ipse summe bonus ideo summa bonitas
liberalitas et pietas eum decebat
Sed nulla maior hac potest esse ut per
habitis quod dicta / Primo quod ad magni
ficenciam domini / quod largitor omnium
bonorum qui in hoc sacramento dat se
ipsum / et hoc largissime et dat
corpus suum in cibum secundum quod dicit
Accipite et comedite / et ipse est
summus gradus divine largitatis quod ad
donum ut patet considerando omnes gradus
sue liberalitatis / Primus gradus lib
eralitatis dei est quod largitus est
nobis celum et terram et omnes
irracionabiles creaturas ad serviendum
nobis. Gen. Deus creavit de terra
hominem et dedit illi potestatem eorum
que sunt super terram. Gen. Faciamus

hominem ad hominem ad ymaginem et
similitudinem nostram ut presit universe
terre. ps. omnia subiecisti etc. ¶ Tercius
gradus divine liberalitatis est quod
largitus est homini illas nobilissi
mas creaturas rationales sive
celestes i. sanctos angelos administra
tores eorum. ad hebr. i. Omnes sunt
administratorii spiritus in ministerium mis
si propter eos qui hereditatem capi
unt salutis. Math. 18. Dico enim
vobis quod angeli eorum scilicet parvulorum
semper vident faciem patris mei
celi dum parvulorum quia unicuique
a nativitate datus est angelus ad
ministerium hij leguntur sepe hominibus
obsequia impendisse quod faciunt
adhuc cottidie scilicet protectores custo
des a malis multos defendendo ¶ Iu
stos ad celum deducendo ¶ Quartus gradus
liberalitatis dei est quo largitus
est se ipsum. Et in hoc solvit ius
iurandum quod iuravit ad abraham
patrem nostrum daturum se nobis
dedit enim se ipsum multis modis
¶ Primo in socium nostre peregrinacionis
capl. 39 h. in terris visus est et cum
hominibus conversatus est q. d. quia deus
fecit homini omnia peregrinacionis dans
mandata bone conversacionis ¶ Sic ait
unus homo videat eius esse ¶ Ideo
deus factus est homo ut per hoc socius
vie et peregrinacionis nostre esset
¶ Secundo dedit se ipsum in servum nostre
necessitatis. phil. ii. Exinanivit semet
ipsum formam servi accipiens ¶ Hic
esurientes pavit sitientes pota
vit discipulorum pedes lavit Mat.
¶ Filius hominis non venit ministrari

sed ministrare. Et quid nos ministravit
nos docendo sanando predicando
Unde ait. Ego autem in medio vestrum
sum sicut qui ministrat ¶ ¶ Tercio dedit
semetipsum in precium nostre redempcionis
ad ephe. v. Christus dilexit nos
et tradidit semetipsum pro nobis
oblacionem et hostiam deo. Item fi
lius enim hominis venit dare animam
suam ~~tradere~~ in redempcionem
pro multis ¶ ¶ Quarto dedit se ipsum in ci
bum. Osee. xi. Ego quasi nutricius
effraym et declinavi ad eum
ut vesceretur. Ioh. vi. Panis quem
ego dabo caro mea est. Est magnum
enim est se dare in socium nostre
peregrinacionis et in servum necessitatis
et maius in precium redempcionis
¶ Tamen tale donum est aliquo modo ali
qua separacione et remocione ab
eo cui datur. Sed quod datur in cibum
non datur ad separacionem aliquam sed ad
commodam unionem ¶ Fiunt enim
in unitate corporis et cibus et
cibum sumentis. Ioh. 6. Qui man
ducat meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in
eo. Et sic apparet in illo gradu
summa largitas divine bonitatis ¶ Tercio
apparet in hoc sacramento maxima liberalitas
dei quantum ad nobilitatem dantis que
tam excellens est in hoc sacra
mento ut corpus largiatur diffuse
et late quod non solum dat illud dig
nis et amicis ¶ Verum eciam non solum
hic indignis et inimicis ¶ Qui enim
permisit se malignorum manibus
crucifigi permittit se cottidie
scelerator manibus tractari ¶ Unde

enim ut legitur in cena cum aliis discipulis corpus suum dedisse. Bonitate enim pri[n]cipie sue a[d] m[od]um star solis oriri facit sup[er] bonos et malos exhibens se in hoc mundo dignis et indignis licet non ab omnibus effectus suscipiat. Qualis quam digni suscipit effectum bonitatis dei indigni[s] nus sicut enim oculus est positus in sole lucem suscipit non a delectatione sic peior et timor suscipit cum corpus domini non ad salutem sed ad dampnationem. Verum tamen in hoc appet [secundus] gradus liberalitatis dei quod ad nobilitatem dantis spectat enim est magna dona dare potentes et amicos magis quam ignotos et extrimis sed maximum inimicos. Hic probatur liberalitas dei in hoc secundo quod ad utilitatem accipientis quod in hoc sacramento digne suscipientibus efficitur dei formis i. per gratiam bonitatis sue per ymaginis imitationis deo efficitur quod a modo filius. Johannes primo. Quotquot autem receperunt dedit eis potestatem filios dei fieri i. per gratiam bonitatis ei simulari. Prius bonus est hauriet gratiam a domino. Gratia vero est affluentie divine bonitatis in anima per quam assimilata deo fit grata et eterne vite digna. Quarto ergo sufficit liberalitati divine quod in hoc cibo intellectum illuminat quod affectum sanat quod memoria delectat quod totum hominem in bono confortat quod corpori suo mistico associat quod

in super ut dictum est deo similem faciet et iste gradus summus est quod ad utilitatem suscipientis. Quo enim potest creatura ad maius promoveri quam quod assimiletur suo creatori in presenti per gratiam et in futuro per gloriam ad quam nos perducat pater et filius et spiritus sanctus amen.

De terminabus

A mortuo non praedicabis gratiam. Ecclesiastici [xvii]. dicit sicut. Terme extensio mis locorum sic et quod predivisitate mitorum anime sortiuntur. In verbis propositis tam possumus intelligere sic mortuorum diversitate subvenienti quantitate et certitate subvenientium acceptabilitate. Primum ibi a mortuo. Secundum ibi non praedicabis. Tertium ibi gratiam. Primo dicimus quod in nomine mortuorum tamen non dicit a mortuis in plurali sed a mortuo in singulari. Omnium quod non omnibus mortuis subveniendum est sed unum tamen genus mortuorum subveniendum est quod dicit quod sciendum est quod dicitur esse triplex genera mortuorum scilicet valde boni valde mali et mediocres boni et mali. Quos exponit per singula ita dicens. Valde mali sunt qui vel perfidia cordis oris et operis dicunt deo ipsius Job. Recede a nobis. Quos in quibus verbis tangit tria genera valde malorum mortuorum. Ita in hoc quod dicit perfidia cordis a domino recedentes tangit omnes hereticos qui sola perfidia cordis a domino recedentes populi communibus nec se per horrendos opere et ore se conformat. Cum autem coniungit perfidia oris tangit omnes qui sunt infideles publice ut sunt iudei sarraceni et omnes nationes qui aperte ore contradicunt fidei populi nostre

Cu at concludit[ur] p[er]fidia op[er]ib[us] tan
git malos xp[ist]ianos qui corde et
ore [con]sentiu[n]t fidei [et] malis op[er]ib[us]
[contra]dicunt q[ui] ab om[n]ib[us] infidelib[us] d[omi]n[u]s
reputat[ur] eo q[uod] fidei cordis et
oris testi[m]o op[er]is no[n] adiungunt
Et sunt de quibus ap[osto]l[u]s dicit
Confitent[ur] se nosse d[eu]m f[a]c[t]is a[u]t[em]
negant. S[e]c[un]da q[uod] fides s[ine] op[er]i[bu]s [mortua]
est que in hoc q[uod] v[er]bis dicit[ur]
moribus no[n] [contra]dicit[ur]. T[er]cia
ca[usa] [quia] mortuo[rum] dicu[n]t[ur] et sunt
valde mali qui statim ut de cor
pore exeunt[ur] in eode[m] [pun]cto ad
inferna descendu[n]t[ur] nu[n]q[uam] inde
exituri dicente p[salmi]s[ta]. Pones eos
ut clibanu[m] ignis in t[em]p[or]e vult[us]
tui .i. q[uan]do du[m] vult[us] deo durabit
Hinc est q[uod] de c[uius]l[ib]et mortuus
d[icitu]r Mors peccato[rum] pessima, Mala
p[ro]pt[er] t[em]p[or]alium relictione[m], peior
p[ro]pter p[er]petua[m] da[m]pnacione[m], quia
dampnati acerbissima pena luce[n]t
om[n]ia simul. Pessima p[ro]pt[er] diuine
faciei et[er]na[m] sep[ar]acio[nem]. Hoc est
sup[er] om[n]ia mala pessi[mum] ut dicit
Criso[stomus]. Circa materiam dubitat[ur]
q[uae] sint pene, De penis inferni
no[ta] q[uod] nove sp[eci]ales pene i[n] infer
no e[ss]e dicunt[ur]. P[ri]ma ignis ita
q[uod] semel accensus est ut si totu[m]
mare influeret no[n] extingueret
Cui[us] ardor sic istu[m] materialem
igne[m] vincit ut iste pictum igne[m]
ardet et no[n] luc[et]. S[ecund]a est intol
lerabile frig[us] de quo d[icitu]r Si ig
neus mons inmitteret[ur] in glacie[m]
verteret[ur]. De hiis duobus [Psalmista]
[dicit]. Ibi erit flet[us] et stridor

dencium. T[er]cia fumi[us] ex[c]itat de
igne fletu oculo[rum]. Frig[us] stridore
dencium [Iob]. Q[uar]ta v[er]mes i[n]morles
i. serpentes et dracones visu
et sibilo horribiles qui ut pi
sces in aqua ita viuunt in flama
Salon. Q[uin]ta est fetor incompabil[is].
S[exta] flagella cedencium ut malle[us]
cedencium ferru[m]. S[eptima] palpabiles
tenebre ut dicit Iob. Terram
tenebrosam ubi nullus ordo s[ed]
sempiternus horror inhitat.
[Octava] [con]fusio peccato[rum] quia om[n]ia o[mn]ib[us]
ibi patent[ur] et se abscondere
no[n] valent. [Nona] horribilis vi
sio demo[n]u[m] et draconu[m] quos igne
scintillante vident et insaciabil[is]
clamor flencium et insultanciu[m].
Nona sunt ignea vincula
quibus singulis mebris con
stringuntur. S[ecundu]m q[uo]d [con]tra tot
miserias paruit. Videt[ur] p[ri]mo
quia [con]tra[ri]u[m] nove ordinu[m] an
gelo[rum] neglexerunt[ur] ui[de] iste no
vem penis addicti in ibunt. S[ecund]o
quia hic in igne [con]cupisce[n]cie ex
arserunt iuste ibi in igne ar
debunt q[ui] vero frigore ma
licie hic riguerunt. Ibi iuste
frigore stridebunt. Dicuntur
naq[ue] exp[er]ti[us] igne candere
ut ferru[m] in fornace. D[e]inde
frigore ut glacies in yeme
Unde dicit Iob. Transeunt
ab aquis nivium ad calore[m]
nimio vermes ibi eos mordebunt
Qui at hic fetore luxurie
dulciter delectabant[ur]. Iuste ibi

fetore putido atrociter cruciantur et qui hic disciplinam recipere nolunt et cum hominibus flagellari non meruerunt ideo ibi cessacione lapsi eundunt Et qui tenebras viciorum hic amauerunt et ad lucem penitencie venire noluerunt tene horribilibus tenebris ibi obscurabuntur Vnde Gre. [illegible] non videbunt lumen Et qui hic peccata confiteri despexerunt que facere non erubuerunt Ideo omnibus ibi nudis et apertis perpetuo confunduntur Et quia hic audire et videre bona dedignabantur iuste ibi terribili visu et insupabili auditu replebuntur vires prim Et quia hic per singula vicia erant deseruiti Iuste erunt ibi per singula membra cathena constricti Grego. optant mori et deficit mors ab eis / scilicet quantum qualiter sunt ibi posita Capita sunt eis deorsum inuersa dorsi ad inuicem versa pedes sursum erecti et vndique in penis distenti Has penas paciuntur dyaboli et cum omnibus membris eorum qui sunt superbi cupidi fraudulenti gulosi ebriosi luxuriosi homicide crudeles fures predones latrones immundi auari Adulteri fornicatores vsurarii mendaces periuri blasphemi malefici detractores discordes etc. Qui in hijs sunt inuenti ibunt in eterna supplicia numquam redituri Grego. Et sic qui obligati sunt iuuare animas in purgatorio et non faciunt dicta videbunt eos in iusti Aug. Iusti videbunt malos in pena ut magis gaudeant quod illam neglexerunt

post iudicium etiam boni semper videbunt malos in penis mali autem numquam amplius videbunt iustos prosperantes / Sicut anime que hic fuerunt Aug. quorum anime sciunt omnia que hic fuerunt que autem in penis sunt nesciunt nisi quod eis angeli vel sancti referunt quia vbi mihi fer non fuit non plus norunt quod hic agatur quam viui sciunt quid ibi agatur / sunt etiam apparere qui et absque volunt dormientibus vel vigilantibus Sicut visione Bede / Vidi in nostri sunt et dicunt valde boni qui statum puritatis tenentes nullis sunt huius mundi sordibus inquinati perfortissima penam et satis fecerunt plenissime sunt purgati quorum anime statim ut sunt corporibus exempti sine medio euolant ad regnum celorum Sed qui sunt hij et laudabimus eos Sunt tamen celum quatuor genera hominum scilicet innocentes penitentes pacientes contemplantes que nobis in scriptura per quadruplicem celi apertionem sunt lucide declarata quod de singulis per ordinem videamus Primam de prima apertione dicitur Math. 3. Ecce celi aperti sunt super eum scilicet ihesum et vox celi audita est hic est filius meus dilectus etc. In qua celi apertione innuitur quod omnes impuritate baptismo decedentes celum sibi vident apertum / scilicet de penitentibus celum est apertum quod in secunda apertione innuitur Sicut enim dicitur Act. 10. ascendit petrus in superiora domus ut oraret et cecidit super eum mentis excessus et vidit celum apertum et descendens vas quoddam velud linteum magnum quatuor initiis submitti de celo in terra in quo erant omnia quadrupedia et serpentia

terre et volatilia celi et facta est vox
ad eum Surge petre occide et man
duca Dixit autem petrus Absit domine quia
numquam manducavi omne quod in
mundum et vox iterum ad eum quae
deus purificavit quia per fortissima
contritione omne immundum quod in homine est
quasi in coquina mactant et occi
dunt Ipsi sunt quibus statim ut
de corpore exeunt celum sine dubio
est apertum Scilicet martirum pacien
tibus celum est apertum quod item
in Actibus apostolorum .7. legitur Ubi step
hanus in passione positus ait
video celos apertos per quod innuit
quod celum martiribus est apertum Unde
quidam ait Augustinus In pace iam consumit
tercia ut nemo iam martirum patiatur
deus saluti nostre invigilans pro
vidit quod alia exercicia que martirio
equipollent Scilicet in sermone Augustini
Quarto celum apertum est legi
mus in Apocalipsi quod Iohannes in pathi
mos insula relegatus dixit
Ecce ego Iohannes vidi ostium
apertum in celo per quod innuit quod
ab omnibus mundi actibus elonga
ti et divine contemplationis ~~vacuo~~
otio dediti ad celum statim va
dunt nec pro huius mortuis est
orandum sed magis nos eorum inter
cessionibus indigemus De huius
mortuis dicitur preciosa mors domini mors
sanctorum eius id est plena precio Habent
enim precium de mundi liberacione in
ferni evasione regni celorum eter
na possessione Et sunt de quibus
dicit Apostolus Qui super fundamentum
quod est Christus superedificaverunt aurum
argentum et lapides preciosos
Aurum scilicet amatoris dilectionis Ar
gentum edificatoris locucionis
lapides preciosos meritoris operacio
nis Tercii mortui sunt mediocri
ter boni et mediocriter mali et
sunt qui criminalia non com
miserunt vel si commiserunt per
penitenciam et satisfactionem licet
insufficientem in venialia com
mutaverunt et multa venialia
addiderunt Hii tales quia non
habent capitalia in infernum cas
dunt sed quia habent venialia non
statim transeunt in celum sed
in loco medio hoc est in pur
gatorio tam diu detinentur quo
usque peccata venialia per ignem
purgatorii consumuntur vel per
suffragia sanctorum redimuntur Venia
lia autem sunt hec Quociens de
cibo aut potu plus accipit
quam necesse fuit quociens in flu
gello dei impaciens extitit
quociens plus loquitur quam oportet
quociens plus tacet quam expe
dit quociens ex cepto desiderio
filiorum uxorem cognovit quo
ciens malas cogitaciones sine
consensu admiserit quociens in
divino officio negligens fuit
quociens tercia tamen diu distulerit
erit Hec et similia comminuta
peccata penitenciam non est dubium Ex
quibus peccatis licet animam non
sauciet tamen excludit quibusdam
pustulis et quasi horrenda sca
bie deformat animam ut cum

ēius ad amplexus dei in celo
installacionibus admittatur. Et non
quasi de his minutis gemimus orati
onibus elemosinarum largicionibus
ieiuniis operibus misericordie confessionibus
penitencijs indulgencijs eorum qui
pro nobis pecierunt assidue redemp
tum non fuit. Aut hic in talibus tri
bulacionibus expiat vel illic in
purgatorio depurat. Hoc tamen
tam diu patitur plus quam minus quod
diu fecerit dispositus insinuat Ad Corin
vocans eadem minuta ligna fe
num stipula non quod sint talia sed
quod cruciant plus quam minus. Ecce

De dedicatione sermo

Beati qui habitant in domo
tua domine Ps. 83. Augustinus in
glosa. Ubi non est timor ubi tamen
quasi desiderant qui habitant
in ista domo ubi beati agitur pro
visione. Beati qui habitant in
domo tua domine ubi supra. Baruch 3.
O israhel quam magna est domus
dei et cetera. Circa eam propositum
est sciendum considerandum scilicet qualis sit
in se ista domus qualis in ipsa
sit. Scilicet qualis supra se ut vehe
mentibus devotionibus ferventibus
quod ascendens in eam pervenire
De primo sciendum quod domus ista in
se est mundissima sterilitate cer
tissima securitate solempnissima
dignitate. De primo dicitur Ps. 14.
Domine quis habitabit in taber
naculo tuo et cetera. Ubi eam exprimuntur
in quibus debet esse mundus ingre
diens domum domini Corde ore ope

Corde quia qui ingreditur sine macula
scilicet generis et aliorum viciorum. Augustinus
qui albus est in via innocencie Unde
dicitur Beati immaculati in via qui ambu
lant in lege domini Ps. 118. Ore debet
esse mundus qui loquitur veritatem
in corde suo Malachias 2. Lex veritatis
fuit in ore eius et iniquitas non est
inventa in labijs eius. Opere debet
esse mundus Qui operatur iusticiam
nec fecit proximo suo malum Quis
dominus facit in mundus in terra mundissimos
Audi anselmum. Qualis puritatis aspecto
et innocentibus Iherusalem in terra qua
sorde polluta regna celorum tene
cum capiet solos malos in inferno
torqueri et filios bonos in celesti
beatitudine foveri. Secundo et cetera. Certissima
securitate dicitur Ezechiel 34. Non
erunt ultra in rapina gentibus
nec bestie terre devorabunt eos
sed habitabunt confidenter absque ullo
pavore. Glosa nulli erunt ibi impij
homines nulli persecutores nulli in
iuriatores nulli perturbatores
Augustinus. Erit ista civitas purgatis
omnibus civibus suis nullo admpto
sedicioso ambulento scelere nulle
erunt eciam ibi bestie infernales
de quibus in ps. Ne tradas bestijs
animas confitentes tibi Augustinus Ex
terminus iste modo excludit ad pre
cedendum quomodo non excludetur
a civitate viventium Glosa. nullus
quasi erit ibi pavor nusquam adu
sitas nulla adversitas turbat
nulla necessitas angustat nulla
molestia inquietat sed perhennis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

letitia regnat / Decimo sed solennis
sima dignitate sicut ysa. 33. Qui
ambulat in iusticiis Ubique in ex
celsis habitabit / Cum ps. dicit
in iusticiis Intellige pluribus / non
ergo sufficit iusticia una Justa
enim debent esse opera tua Justa iudi
cia scilicet qui loquitur veritatem
Intellige non semel sed semper necesse
est enim semper loqui veritatem Unde
propheta. Perdes omnes qui ~~loquuntur ob~~
~~[illegible]~~ loquuntur mendacium / Sap. 1.
Os quod mentitur occidit animam
Item qui obturat aures suas ne
audiat sanguinem et claudit ocu
los suos ne videant malum Non
enim sufficit malum non agere ym
mo etiam quod ab aliis agatur non
debet homo libenter ~~[illegible] quod~~
~~habitant~~ hodie ~~in mundo~~ audire
nec videre Qui igitur in hiis
bene agit in excelsis habitat
O quot habitant hodie in mundo qui
potius iam habitarent in inferno
si non esset tanta dei misericordia. Ps.
Nisi quia dominus adiuvit me paulominus
habitasset in inferno anima mea. Ad
Circa secundum qualis ipsa domus sit
interius // Sciendum est quod est
nobilissima societate ordinatissima
dispositione. Concordissima caritate
De primo dicitur quia nobilis societas
quia gloriosa civitas esset ista magna
nulli domino nisi principes reges
et regine habitarent talis est
superna civitas Unde Augustinus Omnes
una voce in uno populo in una pa
tria eterna milia milium quieta

psallentibus angelis choros
celestium spirituum in una civitate
vivencium / Decimo quarto Jo. 14. In domo
patris mei mansiones multe sunt
Augustinus. Tamquam stelle diversas cla
ritates in celo sortiuntur sic diversas
mansiones sortiuntur Et sicut
volucres celi in diversis ramis
arboris sic Juxta enim dignitatem
meritorum nulla prorsus est discor
dia inhabitancium ymmo quanto magis
habitant in ramis altioribus
tanto magis de eis gaudent
etiam illi qui habitant in inferiori
bus Unde Augustinus. Non erit ibi
aliqua invidia disparis clarita
tis ubi in omnibus regnat uni
tas caritatis / Decimo quarto Je. 32. Ha
bitare faciam eos confidenter et
erunt in populum et ego ero illis
in deum / et dabo eis cor unum et
animam unam O mira et dulcis
est societas quod una est omnium scola
una vere in caritate sola Unde
Gregorius. Tanta est vis caritatis
omnes sibi associat ut bonum
quod quisque in se accipit in aliis
se accepisse gaudeat / Ecce
ergo quam bonum et quam iocundum
habitare fratres in unum / Circa
tertium qualis sit super se ipsa domus
Sciendum quod est stabilissima pa
tris eternitate lucidissima filii
veritate / affluentissima spiritus
sancti bonitate / De primo ps. Non
commovebitur in eternum qui habitat
in Jerusalem in celesti scilicet Jerusalem
non commovebitur de esse a domino esse
nec ad male esse quia in eternum

erit quod adspicimus / et eternum bonum
erit / ut eternus. Unde Aug(ustinus):
O regnum et gloria semper beate
et veracis sempiterna, cuius rex
veritas, cuius lex caritas, cuius
modus eternitas / De 2 ps. Ha-
bitabunt vero cum vultu tuo cum
lucidius vultu dei. Job. Illumina vul-
tum tuum super nos. Iste vultus
lucidissimus illuminat omnem hominem
venientem in mundum. Joh. 1. Iste vultus cla-
rissimus omnes angelos et omnes
animas in celo clarissime illuminat
et magnificum vitat. Unde Greg(orius):
Qui intus dei omnipotentis clarita-
tem vident nullo modo esse credendum
est quod sit foris aliquid quod ignorent.
De 2 ipsius. Beatus quem elegisti de
peregrinis in mundo et assumpsisti ad
gloriam in celo habitabit in atriis tuis
mansionum celestium. Ubi replebimur
in bonis domus celestis in bonis et
in bonis sponsi sancti. Unde Ans-
helmus: pleno corde plena mente
plena anima, pleno toto homine
isto gaudio adhuc super erit gau-
dium / non ergo totum illud gaudi-
um intrabit gaudentes / sed ipsi
toti intrabunt in gaudium. Hec
ille. Dic ergo breviter omnes sancti
in domo ista celesti habitantes iocun-
dissima pietate certissima secu-
ritate et plenissima dignitate
quantum ad primum in nobilissima
societate in ordinatissima di-
spositione in concordissima caritate quantum
ad secundum / in stabilissima eternitate
in lucidissima claritate in afflu-
entissima bonitate quantum ad tertium /

Beati ergo qui habitant in domo tua domine etc.

In dedicatione

Ecce vir nomine zacheus et hic
erat princeps publicanorum et
ipse dives / Luce 19. Venerabilis Beda
in hodierna omelia sic inquit: Ecce im-
possibilia sunt apud homines possibi-
lia sunt apud deum. Ecce enim camelus
deposita gibbi sarcina per foramen
acus transit, hoc est dives et publi-
canus relictis divitiis omne contempto
censu fraudium angustam portam
arctamque viam que ad vitam ducit
ascendit. Hec ille. Ubi notandum quod zacheus
qui iustus interpretatur / Beda: propter quas
in se habuit virtutes per quas meru-
it vitam eternam scilicet desiderium videndi
Christum / primam scilicet prompta obedientiam /
mediam dat pauperes / Tertio restituit male ac-
quisitorum / De primo notandum scilicet quod
desiderium videndi Christum est ita
et semper replicata sollicitatio re
surgentis Christi que admodum
sic mulieres fecerunt in die pasce
ut patet in omelia eiusdem / Zacheus
vero triplex habuit impedimentum
non videndi Christum que etiam nobis ret-
tinent a petitione divine gratie et per
consequens a visione et fruitione
celestis patrie. Erat enim parvus in fide
superbus et avarus / Primo parvus in
fide quod notatur cum dicit quod statura pu-
sillus erat / quia magna fides magnum
facit ut patet in latrone primo sal-
vato / Ergo nullus infidelis deum
videbit dicente Ysaia: tollatur impius
in infidelis ne videat gloriam dei.
Unde viandum quod sicut modice fidei
est assentire de facili suggestionem

bus dictis appocrisis et hominibus sim
plicibus et doctores ecclesie man
data dei et precepta ecclesie non adi
tere etc. Tercium impedimentum quia
sunt superbi quia princeps publi
canorum. Maxime enim in principibus
et prelatis huius mundi regnat super
bia quibus scriptum est Quanto
maior es humilia te in omnibus et
tales deum videre non possunt sicut
dicitur in ewangelio multi reges id est super
bi volebant videre que vos vi
detis et non viderunt. Quartum quia
sunt avari unde et ipse dives
avari enim non videbunt deum sed
demones ut legitur de epulone se
pulto in inferno cum demonibus
Et sic patet expositio quod necesse est
homini qui vult vitam eternam promereri
quod procedat ignis desiderii adven
tum domini spiritualem per graciam sicut ignis
in suis materialibus precedit eius adven
tum ad iudicium. Et hec de primo prin
cipali. Secundo videlicet de penitencia quod notatur in a
scensione arboris sicomori id est ficus
vel penitentie quia sicut arbor sursum
crescit sic penitencia hominem sublimat
propter hoc quilibet homo debet
ascendere arborem penitentie propter
triplicem eius fructum qui in eo
crescit. Primus est omnium peccatorum
purgatio unde petrus in actibus
apostolorum penitentiam et agite penitentiam
ut deleantur peccata vestra. Secundus fructus
est dei et angelorum letificatio
unde luce Gaudium est angelis
dei super uno peccatore etc. Tercius fructus est
regni dei acquisicio unde Johannes
baptista predicavit dicens penitentiam
agite appropinquabit enim regnum

celorum. Unde notandum est quod hu
milis penitencia super omne bonum utile
est homini. De qua psalmista Bonum mihi
quia humiliasti me id est humiliari
fecisti per veram penitentiam quia hanc
deus nulli inspirat nisi cum
quo reconsiliari vult facit suam magnam
illam deus sibi acceptat. Psalmista
Sacrificium deo spiritus contribulatus
cor contritum et humiliatum deus non
despicies. Unde dico quod nec in
celo nec in terra aliquid in ve
niri potest quod ad omne bonum tam uti
le sit peccatori sicut est penitencia que
fit cum vera humilitate cordis quia
in tota universitate sacre scripture
nullum aliud refugium peccatori in
venimus nisi sola humilis penitencia que
sibi graciam divinam acquirit et
ipsa facit ab inimico amicum dei
et de filio dyaboli filium dei et
eius animam sole clariorem quia
nullum peccatum adeo enorme quin
possit de eo veniam consequi per
veram penitenciam quia efficaciam suam
recepit a virtute passionis
Christi cuius meritum excedit omne demeri
tum quorumcumque peccatorum ut dicit
Crisostomus. Omne peccatum penitencia rece
pit vulnus sanitatem unde ut
breviter concludam dico quod vera penitencia
adeo magne virtutis est quod potest
deum vincere nulla creatura tam
potens est quod ipsa penitencia potest omnia
in celo et in terra preter hoc quod prima
est quod non potest opera facta in mortali
peccato vivificare. Secundum est quod non
potest tempus inutiliter expensum
restituere. Tercium est quod non potest virgi

initate semel amissam redde//
Quid est quod non potest dampnatum de penis
inferni liberare// Certa omnia potest
ipsa humilis prima preter ista et tamen
licet non possit opera de ~~negare~~
genere bonorum vivificare potest tamen
ea resuscitare ita ut in caritate
iterum fiant. Et alio modo vivificet
Et licet non possit tempus in vtili-
ter expensum restituere potest tamen pro eo
satisfacere. Et licet non possit
virginitatem semel amissam red-
dere potest tamen peccatorem a portis
inferni i. a pessimis moribus quo-
diu vixit eruere vnde dicit
ysidorus. Ethi. O prima quid dicam
de te non valeo ut volo quia pre-
ciosior es auro obrizo. Per te
enim mors despicitur et dyabolus
fugatur per te vita invenitur et
deus recipitur per te infernus clau-
ditur et celum aperitur. Et hec
de libro phi.// Quartus fuit
prompta obediencia quod ad unam vocem
dei more dependitur quod festinans
sic debet quilibet christianus
deo festinanter obedire et descendere
per humilitatem de alto superbie. Ergo
hoc autem tanta bona promeruit/
primo quod ihesus in domum suam venit/
Secundo quod eius domus sanctificata fuit quod
hodie domui huic salus facta est
Tercio quod filius abrahe i. dei factus
est/ Secundum primo quod obediencia secundum
damascenum lib. 2 ca. [illegible] nascitur ex
caritate humilitate et prudencia et
est in omni statu summe necessaria/ Se-
cundum quod obediencia sic describitur

[illegible] damascenum/ Obediencia est ipse voluntatis
subiectio arbitrio superioris ad licita et
honesta obediendum. Aut est soli deo
propter se cuius servi sunt ipse ut creature
racionali. Vide deus angeli et hominibus
quibus quod deus requirit a nobis et
que ad deum conducunt// Secundum colligitur
quod obediencie triplex est [illegible]/ Prima est
quod omnis creatura ita ordinata est a deo
quod licet ipse singulis et omnibus ita presit
ut ab ipso solo accipiant quod sunt
et habent et possunt/ tamen propinquiora sibi
non loco sed similitudine plenius accipi-
unt ab ipso quod inferioribus et sibi
propinquioribus influant et illa iterum
suis inferioribus usque ad infimum ut
inferiora sint superioribus subdita
et superiora inferioribus presint et ea
regant ut summa mediis et media
presint cunctis. Sic angeli superiores
presint inferioribus et celestia terre-
nis et racionabilia presint irracionabilibus
Gen. faciamus hominem ut presit pisci-
bus maris et volatilibus celi et
bestiis terre// Secundus. Sic anima
superioribus potestatibus subdita
sit. Ad Ro. Ergo substan. cum anima ita ele-
vata et segregata est ab omni crea-
to quod inferiora immediate motum eius
sustinere et suscipere non possunt nisi me-
diantibus superioribus cum ipse tamen
in motu in se omnia ineffabiliter mo-
veat et gubernet. Ita ut nihil
sit eo propinquius et melius incomprehensi-
bilius// Tercia racio quod cum non deus omnibus
datum sit esse docibiles dei nec [illegible]
nari ceruent anima deo qua necesse
est eos pervenire ad gloriam cele-
stem expedit ut sequitur ducatum

ductorum suorum sicut cecus dat manum
ductori ne cadat vel impingat vel
erret. Secunda racio est. Ut homo
qui sub esse deo noluit peccando
et ita superbiendo graciam perdidit
satisfaciat et subiciendo se homini
propter deum et ita humiliter inveniendo gra
ciam dei recuperat quam amisit
dei recuperet amissam. Quanto maior
autem et promptior fuit humiliacio
tanto maior erit gracie recupera
cio et glorie remuneracio. Magni
tudo humiliacionis attenditur in dif
ficultate et vilitate operis. Puritas
in simplicitate intencionis. Promp
titudo in alacritate execucionis.
Est autem triplex obediencia scilicet necessitatis
cupiditatis et caritatis. Necessitatis
est qua quis obedit quia cogitur et
libenter esset liber si posset vel
auderet ut asinus vel bos et sunt
in malivoli et contentiosi. Cupidi
tatis est qua quis obedit quia propter
mercedem terrena vel pro commodo corporis
vel pro consolacione exteriori libenter facit
quod iniungitur ei ut canis et acci
pitres et mercenarii et similes
illis. Quanto autem obediencia plus habet
de ipso temporali solacio tanto minus
habet de merito coram deo. Ageres po
tius est cuasio pene quam timet
merere si non obediat. Merces sibi
est spes adipiscendi quod desiderat
obediendo obtinere vel munus vel
solacium temporale. Obediencia caritatis
est qua ex caritate dei vel propter
deum vel propter eternam remuneracionem
obedit. Large sumpto nomine cari
tatis quo tam timor pene quam

desiderium premii quam affectus amo
ris dei includitur quorum primum est
incipiencium, secundum proficiencium, tercium
perfectorum. Hec de tercio principali sufficiant. Quartum
quod virtus fuit magna est pauper
unde etc. dimidium bonorum meorum
domine do pauperibus. Sunt enim tria
necessaria in dando elemosinam. Primo quod
elemosina sit ampla quia dicitur Tobie
4°. Si multum tibi fuerit multum
offer. Secundo de bonis non de malis neque
vilibus sicut pseudo religiosi multi fa
ciunt. Sicut Magister dicit Malachie
1°. Maledictus qui dolum habet in
grege suo. Tercio quod de ipso et non
de alieno. Unde dixit Zacheus
meorum Salomon Proverbiis. Honora
dominum deum tuum de tua substancia. Quintum
quod virtus fuit restitucio quod notatur
ibi reddo quadruplum. Ubi notandum
quod defraudans aliquem de proximis
suis peccat multipliciter mortaliter.
Primo quia deum, quia proximus dei for
mis est. Cum deo tenetur ad reconcilia
cionem scilicet reconciliacionis. Secundo quia
proximum quia in decalogo dicitur
diliges proximum tuum sicut te ipsum
cum tenetur ad mutuam amiciciam
quod alter alterius onera portare. Tercio
in capitali sorte temporalium et
spiritualium quibus medio tempore usus
fuisset. Propter quorum tenetur ad
sufficientem satisfaccionem tam
temporalium quam spiritualium de cogitacione
verbo et facto. Quarto in lucro et de
fectu scilicet quia defraudatus lucratus
fuisset duplum triplum vel quadru

plu et sit cum corpore agentis et
in defectu cum corpore deficientis
de quibus omnibus tenetur defra
dans ad restitutionem tam temporaliter
quam spiritualiter. Qua nos preparare
dignetur salvator hodie veniens
in hanc suam domum amen etc.

In dedicatione

Dedicatio ecclesie inter alias
festivitates sollempniter
ab ecclesia celebratur. Et quoniam duplex
est ecclesia sive templum scilicet materiale
et spirituale. Ideo de huius templi
duplicis dedicatione hic breviter
est agendum. Circa autem dedica
tionem templi materialis videnda
sunt tria. Primo quare dedicatur sive
consecratur. Secundo aliter consecratur. Tertio per
quos prophanatur. Et quia in tem
plo duo sunt que consecrantur scilicet
altare et templum. Ideo primo
videndum est quare consecratur alta
re. Secundo quare templum. Altare autem
consecratur ad tria. Primo ad sacra
mentum domini offerendum. Genesis 8.
Edificavit Noe altare domino et
tollens de cunctis volucribus
et pecoribus mundis obtulit
super altare. Hoc autem sacramen
tum est corpus et sanguis
Christi quod in memoria passionis
dominice ymolatur. Quia preceptum quod nobis
precepit dicens hoc facite in
meam commemorationem. Habemus
enim triplex memoriale dominice
passionis. Primum in scripto scilicet
passio Christi ymaginibus sigura

ta et hoc fit fieri quantum ad visum
ipsa enim crucifixi ymago et alie
ymagines in ecclesia sunt propter reme
morationem devotionem et instructionem
quia sunt quasi libri laycorum. Secundum in verbo
scilicet passio Christi predicata et hoc habet
fieri quantum ad auditum. Tertium in sacra
mento quod signatur expressa in quo
corpus et sanguis Christi veraciter
continetur et nobis offertur. Et hoc
memoriale fit fieri quantum ad fidem
sive quantum ad affectum nostrum attendit passio
scripta et predicata multo magis in
flamare nos debet in hoc sacramento
tam signanter expressa. Secundo ad nomen
domini invocandum. Genesis 12. Edificavit
Abraham altare domino qui apparuit
ei et invocavit ibi nomen domini.
Huius invocatio secundum apostolum addit et
fit fieri aut per obsecrationes que
sunt cum admiratione promalis re
movendis aut per orationes que sunt
pro bonis impetrandis aut per po
stulationes que sunt pro bonis ...
cumulandis aut per gratiarum actio
nes que sunt pro bonis habitis con
servandis. Invocatio autem que fit
super altare precedit missa eo quod ce
lestis missus scilicet Christus qui ipsam
hostiam consecrat et per eundem
a nobis patri mittit ut pro nobis
intercedat. Unde Hugo. Ipsa
hostia sacra missa vocari potest
quia transmissa est. Primo a patre
nobis per incarnationem. Secundo a nobis
patri per passionem. Tertio in sacra
mento primo a patre nobis per

sanctificationem qua nobiscum esse incipit / postea a nobis patri per oblationem qua pro nobis intercedit / Tertio quod missa tribus linguis cantatur scilicet greca hebrayca et latina ad representandum dominice passionis tytulum qui erat inscriptus grece hebrayce et latine / Item quod omnis lingwa debet deum laudare quod per hanc triplicem lingwam intelligitur // latina sunt ewangelia / epistole et orationes et cantus / Greca sunt kyrieleyson. xpe leyson que nouies vicibus cantantur ut ad societatem nouem ordinum angelorum perueniamus / Hebrayca sunt alleluia amen sabaoth. et osanna / 3º decantandum. Eccli. 47. Dedit illi contra inimicos potencia et stare fecit contra altare cantores in sono eorum fecit dulces modulos. et ut dicit dulces modulos in psalterio quia / In hugone de sancto victore tres sunt species sonorum qui faciunt tres modulos scilicet sonus pulsu flatu et cantu / ad cytharam pertinet pulsus / Ad organum flatus / Ad vocem cantus assignari potest / Hec concordancia sonorum concordiencium significat ad pulsum cithare manuum operaciones / per flatum organorum mentis deuociones / per cantum vocis sermonis exhortaciones / Et ita quando procedit dulcedo vocis sine dulcedine cordis // frangis vocem frange et propriam voluntatem tuam et consonancia vocum. sua concordia morum ut per exemplum

concordia proximo per voluntatem / per obedienciam magistro / Hoc enim triplex genus musicorum refertur ad triplicem differenciam officii ecclesie ut dicit in Rationali de officiis. Totum ipsum officium ecclesie consistit in psalmis in cantu et in leccionibus / Primum igitur genus musicorum est quod fit pulsu digitorum ut in psalterio et in similibus et ad illud psalmodia pertinet. psalmista. Laudate eum in psalterio et cithara // Secundum est quod in cantu sicut in voce et ad illud pertinet lectiones. psalmista psallite ei in vociferacione / 3m quod fit in flatu sicut in tuba et ad illud pertinet cantus. psalmista. Laudate eum in sono tube / Templum autem siue ipsa ecclesia consecratur triplici racione / Primo ut inde dyabolus et eius potestas expellatur / Unde refert Gregorius in dyalogo quod cum quedam ecclesia arrianorum fidelibus reddita consecraretur et reliquie sancti sebastiani et beate agathe illuc delate fuissent populus ibidem congregatum porcum subito inter suos pedes huc illuc discurrere senserunt qui fores ecclesie repetens a nullo videri potuit / omnes quod in admiracionem conuertit quod ideo dominus ostendit ut cunctis patefieret quod de loco eodem immundus habitator exiret / Sequenti autem nocte magnus in eodem ecclesie tectis strepitus factus est / Et si in hoc aliquis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

errando discurrerent. Secunda item
nocte clamor sonus increvit.
Tertia vero tanto terrore inso
nuit ac si omnis illa ecclesia a fu
damentis fuisset eversa statimque
recessit nec amplius illa an
tiqui hostis inquietudo apparuit
sed ex eorum somnum quod fecit in
notuit quod a loco quem diu tenuerat
coactus exibat. Hec Gregorius.
Secundo consecratur ut ad eam fugien
tes salventur. Unde aliqui ecclesie
post dedicationem a principibus pri
vilegiantur ut qui ad eas rei
confugerunt salventur. Unde dicit
Canon. Reos sanguinis defendit
ecclesia ne amittant vitam perdant
et membra. Et inde est ob
hoc Ioab in tabernaculum fugit
et cornu altaris apprehendit.
Tertio consecratur ut ibidem orationes
exaudiantur quod significatum est
iii Regum viii. Ubi Salomon dedicato tem
plo ait Dominumque rogavit in lo
co isto exaudies in loco habi
taculi tui in celo. Et cum
exaudieris propicius eris. Ado
ramus autem in ipsis ecclesiis ad
orientem quod fit triplici ratione
secundum Damascenum libro quarto capitulo v. Primo
ut patriam nostram nos requirere
ostendamus. Secundo ut ad Christum cruci
fixum respiciamus. Tertio ut venien
tem iudicem nos expectare
monstremus. Ait enim sic: Deus
paradisum secundum orientem planta
vit unde hominem transgressum
expulsum fecit et ante paradisum

sum ex occidente habitare fecit. An
tiquam patriam igitur exquirentes et
ad ipsam aspicientes seu ad orientem
adoramus. Sed et dominus crucifixus
ad occidentem respiciebat et ita
adoramus ad ipsum respicientes et
assumptus ad orientem sursum fere
batur et ita apostoli ipsum adoraverunt
et ita veniet quemadmodum viderunt
eum in celum. Ipsum igitur expectantes
ad orientem adoramus. Hec Damascenus.
Quarto consecratur ecclesia ut ibidem laudes deo
solvantur quod quidem fit in septem horis
canonicis scilicet in matutino prima tertia sexta
et sic in qualibet hora diei deus
esset laudandus tamen quia adhuc infir
mitas nostra non sufficit ordinatum
est ut in horis specialiter deum laudemus
eo quod hee hore ab aliis privilegiate
sunt in aliquibus. Nam in nocte me
dia qua mater celebramus Christus natus
est captus et illusus a iudeis fuit.
In hac item hora infernum spoliavit.
Dicit enim in ... quod in media nocte in
fernum spoliavit large accipiendo
scilicet ante lucem mane surrexit hora
prima apparuit quod in media etiam nocte
ad iudicium venturus asserit. Unde
Hieronimus. Dicit enim quod traditione apostolorum
permansisse ut die vigiliarum pasche
ante noctis medium dimittere non liceat
populos expectantes adventum Christi et
postquam advenerit illud tempus securitate
presumpta festum cunctos agere diem.
In hac igitur hora laudes deo de
cantamus ut ei de eius nativitate et
captione et patrum liberatione gratias
agamus et eius adventum solliciti
expectemus. Dicitur etiam matutina
laus quia in mane egyptios in mare
submersit mundum creavit et resur

repit. In hac ergo hora deo laudes
reddimus ne in mare huius mundi cum
corpore demergamur et ut pura con-
scientia gratias deo reddamus. In hora
prima populus ad templum mane conue-
niebat et ipse ibidem ad eum mani-
cabat i. ad eum mane festinabat ut
dicitur Luc. xxi. Et pylato presentatus fuit
In hac etiam hora surgens mulieribus
primo apparuit. Hec est prima hora diei
Ideo ergo in hac hora deo in ecclesia
laudes persoluimus ut christum imitemur
et sibi resurgenti et apparenti
gratias agamus et ut deo tanquam
omnium principio ipsius diei primicias
soluamus. In hora tercia christus lin-
guis iudeorum crucifixus est a py-
lato ad columpnam flagellatus est
et adhuc ut dicitur in hystoriis colum-
na ubi ligatus fuit vestigia cru-
oris ostendit et hac eadem hora
spiritus sanctus missus est. In sexta clauis
mitte crucifixus est tenebre per uniuer-
sum mundum facte sunt ut in morte
domini sui sol lugens se vestibus in-
tegeret et ne hominibus crucifigentibus
lumen preberet. Et in hac hora in
die ascensionis cum discipulis discu-
buit. In nona hora christus spiritum
emisit et miles latus eius aperuit
cetus apostolorum adorandum conuenire
consueuit et propter in celum ascendit
propter has prerogatiuas deum in his
horis laudamus. In uespera christus in
cena sacramentum corporis et sangui-
nis instituit pedes apostolorum lauit
de cruce depositus in sepulchro col-
locatus fuit discipulis in habitu
peregrini se manifestauit et per
quos in hac hora ecclesia christo gra-
cias agit. In completorio propter sac-
ramentales custodias in monimento eius
custodia eius deputata fuit. Et
ibidem quieuit resurgens pacem
discipulis nunciauit et propter hoc
gratias deo reddamus. Has autem
laudes quilibet deo persoluere debemus dicitur
Ysa. Fratres mei ymolantes hostiam
laudis vitulum labiis sensu sen-
sui affectu affectui exultacionem
maturitate maturitati humilitatem
humilitati libertate. Ecclesia quare consecratur
ut ibidem sacramenta ecclesiastica mini-
strentur. Unde ipsa ecclesia efficitur quasi
tabernaculum dei in qua sacramenta continentur
et ministrantur. Quedam ministrantur et
dantur intrantibus ut baptismus. Quedam
exeuntibus sicut extrema unctio.
Quedam commorantibus et horum quedam
ministrantes sunt quibus datur ordo
quedam pugnantes. Et horum quedam
ministrantes pugne succumbunt
et his datur penitentia. Quedam insistunt
et his confertur animi audacia ut
roborentur et his per confirmacionem
aliis datur cibus ut confortentur et
hoc per eukaristie sumptionem fit
remoto impedimento ne deficiant
et hoc per matrimonii coniunctionem. De
Tercio videndum est qualiter consecratur
sed primo de altari secundo de ipsa ecclesia
De consecracione autem altaris plura
geruntur. Primo enim quatuor cru-
ces de aqua benedicta in qua-
tuor cornibus altaris fiunt.
2 ipsum altare septies circuitur.
3 aqua benedicta cum ysopo
septies aspergitur. 4 incensum
in ipso crematur. 5 crismate in-
ungitur. 6 mundis pannis operitur hec

aut respiciat ea q debent habere illi
qui ad altare accedunt / Debent enim
primo habere caritatem quadruplicem per
crucem acquisitam ut scilicet diligant
deum se ipsos amicos et inimicos
et hoc significant quatuor cruces
in quatuor cornibus altaris sic et
dedicatur quatuor cornibus altaris cari
tatis Gen. 28. dilataberis ad
orientem et occidentem et septem
trionem et meridiem vel ideo quatuor
cruces in quatuor cornibus altaris
fiunt ad significandum quod christus per
crucem quatuor mundi partes salvavit / vel
ad significandum quod crucem domini quatuor
modis debemus portare scilicet in corde
per meditacionem amore per compassionem
in corpore per mortificacionem infa
tigabiliter per assiduam passionem / Debo debent
habere curam et vigilanciam quod significat
sitis per cruces unde in canticis
invenerunt me vigiles ... debent
enim sollicite vigilare super
gregem suum unde negligencia
prelati ponit Gilbertus inter
ridiculosa dicens Ridiculosa
an magis periculosa res est spe
culator cecus precursor claudus
negligens prelatus doctor insipiens
preco mutus / vel per septem cruces
circa altare significantur septem
meditaciones et consideraciones
quas circa septemplicem vir
tutem humilitatis christi debemus habere
et per eam frequenter circuire
prima virtus est quod cum dives esset
pauper factus est / Secunda in presepio
positus / 3a quod pannis fuit
subiectus / 4a quod sub manum servi
caput inclinavit / 5a quod discipulorum

pedes lavit et proditorem sustinuit / 6a quod ante
iniquum iudicem mansuetus tacuit / 7a
quod pro crucifixoribus clementer oravit
vel per septem illas cruces signantur septem
vie christi / Prima fuit de celo in uterum /
2a de utero in presepium / 3a de presepio in
mundum / 4a de mundo in patibulum / 5a de pa
tibulo in sepulcrum / 6a de sepulcro in
limbum / 7a de limbo resurgens in celum /
Debent habere dominice passionis memo
riam quod significatur per aspersionem aque
Septem enim aque aspersiones sunt septem
sanguinis christi effusiones / Prima
fluxit in circumcisione / 2a in oracione /
3a in corporis flagellacione / 4a in capitis
coronacione / 5a in manuum perforacione
6a in pedum eius affixione / 7a in lateris
apercione / Hec autem sanguinis aspersio
nes facte sunt cum ysopo humilitatis et
inestimabilis caritatis / Ysopus enim
herba humilis et calida est vel ideo
septies aspergunt ad signandum quod in
baptismo septem dona dantur / 4o debent habere
oracionem feruentem et devotam quod signat
thurificacio thus enim virtutem habet
ascendendi ex suum leuitate / consolan
di ex sua qualitate constringendi ex con
glutinitate confortandi ex aromatico
tate Sic oracio ascendit in dei memo
riam animam consolidat quantum ad preteritam
culpam impetrando medelam / constringit
quantum ad futuram impediendo cautelam
fam confortat quantum ad presentem mundi
tutelam / vel per hoc quod devota oracio
per thus significatur quod habet ad deum
ascendere. Eccl. 34. Oracio humili
antis se nubes penetrabit. et odore deo redde
Apoc. 5. Habentes singuli cithara.
et phialas odores ex corde in flam
mato procedentes Apoc. 8. Data sunt

cum incensa multa ut daret de orationibus
sanctorum omnium super altare aureum etc. Et
infra. Et accepit angelus thuribu-
lum et implevit illud de igne al-
taris etc. Quarto debent habere in corde
conscientie et odorem bone fame quod sig-
nificatur per crisma quod conficitur ex oleo et
balsamo. Debent enim habere puram conscientiam
ut possint dicere cum apostolo. Gloria nostra
hec est testimonium conscientie nostre. Item
bona fama. Unde thimothei 3. Oportet autem
illum et testimonium habere bonum ab hiis
qui foris sunt. Crisostomus. Clerici nullam
debent habere maculam neque in verbo
neque in cogitatu neque in facto nec
in opinione quia ipsi pulchritudo et decor
sunt ecclesie et si mali sunt totam
deturpant ecclesiam. ~~G° primos al-~~
~~bos~~ Quinto debent habere induciam
operationis bone quod signant paramentos
albos et mundos quibus debere opi-
Usus enim vestimentorum inventus
est ad tegendum calefaciendum et
ornandum. Sic et bona opera tegunt
anime nuditatem. Apoc. 3. Vesti-
mentis albis induaris ut non
appareat confusio nuditatis tue. Or-
nant enim animam ad honestatem.
Ro. 13. Induamini arma lucis etc.
Calefaciunt inflammando ad ca-
ritatem. Job 37. Nonne vesti-
menta tua calida sunt etc. Quo-
modo enim valeret accedenti ad
altare si haberet dignitatem summam
et vitam infimam. Ambrosius. Monstru-
osa res est sedes prima et vi-
ta yma gradus summus et
status infimus vultus sanctus actus
levis sermo multus fructus

nullus urgens auctoritas et animi
instabilitas. Octavo videndum est
de ecclesia qualiter consecratur et ad hoc
plura concurrunt. Primo enim exteri-
us circuit et qualibet vice ve-
niens ad ianuam percutit cum baculo
pastorali dicens. Attollite portas
principes vestras etc. Intus et
extra aqua benedicta ipsa ecclesia
irrigatur. In pavimento fit crux de
cinere et sabulo extensis ab angu-
lo oriente usque ad angulum occi-
dentis. Et ibi litteris grecis et
latinis scribit alphabetum. In pari-
etibus ecclesie depinguntur cruces
et ipse cruces illuminantur super
xii luminaribus et crismate in-
unguntur. Circuitus igitur triplex cir-
cuitus signat triplicem circuitum
quem fecit Christus pro ipsius ecclesie
sanctificatione. Primus fuit quando de
celo venit in mundum. 2us quando de
mundo descendit in limbum. 3us
quando de limbo rediens et resurgens
ascendit in celum. Vel triplex
circuitus fit ad ostendendum quod illa
ecclesia consecratur ad honorem trinita-
tis. Vel triplex circuitus signat
triplicem statum salvandorum de
ecclesia qui sunt virgines conti-
nentes et coniugati. Qui etiam
designantur in dispositione materialis
ecclesie. Sicut dicit Richardus
de sancto Victore. Nam sanctuarium
significat ordinem virginum
chorus ordinem continentium. Co-

prius ordine coniugatorum. Deinde chorus est superior quam corpus et chorus est superior quam corpus quia pauciores sunt virgines quam continentes et ipsi quam coniugati. Sacratior est etiam locus superior quam chorus et chorus quam corpus quia dignior est ordo virginum quam continentium et continentium quam coniugatorum. Hec Richardus. // Porro terna ad ostium percussio significat triplex ius quod habet Christus in ecclesia quo debent sibi aperire. Est enim creatione redemptione et glorificationis promissione. De hoc triplici iure dicit Anselmus. Certe domine quia me fecisti debeo amori tuo me ipsum totum quia tanta promittis debeo me ipsum totum. Immo totum debeo amori tuo plus quam me ipsum quanto tu es maior me ipso pro quo dedisti te ipsum et cui promittis te ipsum. // Trina autem clamatio scilicet tollite portas principes significat trinam eius potentiam scilicet in celo in mundo et in inferno. Quarto aqua benedicta aspergitur interius et exterius quod fit triplici de causa. Primo propter demonis expulsionem. Aqua enim benedicta habet specialem virtutem expellendi ipsum diabolum. Unde in exorcismo aque dicitur. Ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici et ipsum inimicum eradicare etc. Ista autem aqua benedicta fit ex quatuor rebus scilicet aqua vino sale et cinere quia videlicet quatuor sunt que inimicum maxime expellunt scilicet lacrimarum effusio que per aquam designatur. Spiritualis exultatio que per vinum. Mentalis discretio que per salem. Profunda humiliatio que per cinerem. Secundo propter ipsius ecclesie expiationem. Licet enim omnia terrena propter peccatum corrupta sint et fedata et ideo locus ille aqua benedicta aspergitur ut ab omni feditate et immundicia purgetur et expietur. Hinc est etiam quod in lege veteri omnia per aquam purgabantur. Tertio propter omnem removendam maledictionem. Terra enim a principio cum fructu suo maledictionem accepit ex eo quod eius fructu damnatio facta fuit. Aqua vero nullam maledictionem sortiebatur. Hinc est quod dominus comedit piscem sed non legitur comedisse carnes nisi de agno paschali propter preceptum legis in exemplum scilicet abstinendi aliquando a licitis et aliquando ea comedendi. Ut ergo omnis maledictio removeatur et benedictio introducatur ideo aqua benedicta aspergitur. // Quinto in pavimento alphabetum scribitur quod quidem representat coniunctionem utriusque populi vel pagine utriusque testamenti vel etiam fidei articulos. Ipsum enim alphabetum ex literis grecis et latinis in cruce factum representat unionem in fide populi gentilis et iudaici per crucem Christi factam. Unde illa crux ex transverso ab angulo orientis usque ad angulum occidentis ducitur ad significandum quod ille qui prius erat dexter factus est sinister et qui erat in capite factus est in cauda et econverso. Secundo representat paginam utriusque testamenti quod per crucem Christi adimpletum est. Unde moriens dixit Consummatum est et crux ex transverso duci-

quod unum testamentum in alio continetur quia rota erat in rota. Secundo representat fidei articulos. Hec enim pavimentum est sive fidei fundamentum. Elementa que ibi scribuntur sunt articuli fidei quibus rudes et neophiti de utroque sexu in ecclesia erudiuntur qui se pulverem et cinerem reputari debent exemplo illius qui dixit abraham Gen. 18. Loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Tercio cruces in ecclesia depinguntur quod quidem fit triplici racione. Primo propter demonum terrorem ut scilicet demones qui inde expulsi sunt videntes signum crucis terreantur et illuc ingredi non presumant. Timent enim valde signum crucis. Unde Crisos. Ubicumque demones signum crucis viderint fugiunt timentes baculum quo plagam acceperunt. Secundo propter triumphi ostensionem. Cruces enim sunt vexilla christi et signa eius triumphi. Unde ut ostendatur quod locus ille christo domino est subiugatus ideo ibidem cruces depinguntur. Nam et apud imperialem magnificenciam observatur ut cum aliqua civitas ei traditur vexillum imperiale in ea erigitur. In huius figuracione dicitur Gen. 28. Quod Iacob lapidem quem supposuerat capiti suo erexit in titulum videlicet perennale memoriale et triumphalem. Tercio propter apostolorum representacionem illa duodecim luminaria ante cruces posita signant duodecim apostolos qui per fidem christi totum mundum illuminaverunt. Hec eciam cruces illuminant et consummate unguntur quia apostoli fide passionis christi totum mundum il-

luminaverunt et ad contricionem inflamaverunt et ad amorem christi traxerunt ad consumacionem quod per oleum et ad bone vite odorem quod per balsamum intelligitur. Sexto sunt per quos prophanatur. Secundum quod ipsam domum dei petres prophanatam legimus scilicet per Ieroboam per nabuchodonosor et per antiochum. Ieroboam enim sicut legitur 3 Reg. 12. Fecit duos vitulos unum ponens in dan et alium in bethel que dicitur domus dei et hoc fecit propter avariciam ~~clericorum interium etiam~~ ne scilicet regnum ad roboam rediret. Per hoc significatur quod avaricia clericorum multum ecclesiam dei contaminat quia in multis clericis multum regnat. Ier. Cave dabis in demus prepositos qui non magis invigilent profectorum evacuandis marsupiis quam viciis extirpandis. Ysa. 56. A minimo usque ad maiorem omnes avariciam sectantur. Vituli sunt nepotuli quos in bethel id est in domo dei ponunt. Secundo ecclesia per Ieroboam prophanatur si ex avaricia usurariorum vel raptorum edificatur. Unde legitur quod cum quidam usurarius ecclesiam quandam de rapinis et usuris construxisset episcopum ad eius dedicacionem precibus pluribus invitavit. Cum igitur episcopus cum suo clero officium consecracionis ageret vidit post altare dyabolum stantem in kathedra in habitu episcopali. Qui dixit episcopo. Quare ecclesiam meam consecras cessa iam quia ad me eius iurisdicio pertinet quia de usuris et rapinis edificata est. Cumque

opt inde cum clericis t'ritus fu
geret dyab' q'mino ipam ciuitatem
cum grandi strepitu destruxit et co
Nabuzardan sic legit' in 4 Reg.
25 domum dei combussit Nabuza
dan aut princeps cocorum sign' illos
qui gule et luxurie dediti sunt
q' de ventre suo deum sibi fecerunt
sicut dicit apls Quorum deus ven
ter est et c. Qualis aut venter
deus dicat ostendit Hugo de sancto
victore in suo claustrali dicens
Solent dyabolo templa construi alta
ria erigi ministri ad serviendum
ordinari ymolari pecudes thu
ra concremari. Sed sicut venter
templum est coquina altare mensa
ministri coqui cocti ymolate pecu
des cocte carnes fumus incen
sum odor saporum Rex aut an
thyochus qui fuit superbissimus
et ambiciosissimus domum dei pol
luit et prophanavit Sic legit'
Mach. 1 per quod signat' quod super
bia et ambicio que vigent in
clericis qui non prodesse appetunt
sed preesse multum eccl'iam dei con
taminant De quorum superbia et
ambicione dicit Bern. Honorati
incedunt de bonis domini dei sed deo
honorem non deferunt Unde hys
qui cottidie vides meretricio nitor
hystrionicus habitus regio appara
tus Unde aurum in frenis et sellis
et calcaribus plus calcaria
quam altaria fulgent Et sic pa
ires eccl'ia prophana extitit sed
et patres alios dedicata et co
secrata fuit Dedicacionem in primo
fecit Moyses Secundo Salomon tercio

secunda Iudas Machabeus per quod insinuatur
quod in dedicacione eccl'ie domus dei re
quiritur humilitate que in moyse sapiencia et dis
crecione que in salomone veri fidei co
fessione que in iuda et c. Secundo vide
dum est de consecracione sive dedicacio
ne templi spiritualis quod templum sumus
nos scilicet congregacio omnium fidelium Quod
construitur ex lapidibus vivis pe. 2.
Tamquam lapides vivi superedificamini
in et c. Ex lapidibus politis un
de cantatur Tunsionibus pressuris expol
liti lapides et c. Ex lapidibus quadris
Quatuor enim latera lapidis spiritua
lis sunt fides spes et caritas et
operacio que equalia sunt ut dicit Aug. Tan
tum credis quantum speras quantum
credis et speras tantum diligis quantum
speras et diligis tantum operaris Unde
Greg. dicit Numquam est amor dei ociosus
sed operatur enim magna si est si non
operari renuit amor non est In huius
modi templo altare est cor nostrum
super quod altare ea debent deo offerri
primum ignis dilectionis perpetue Levit. 6.
Ignis scilicet dilectionis erit perpetuus et
numquam deficiet in altari scilicet cordis
Item incensum oracionis odorifere
paral. 6. Aaron filii eius adole
bant incensum super altare holocau
stomatis et thymiamatis Tercio sacrifi
cium iusticie quod consistit in oblacione
prime in holocausto discrecionis per
fecte et in vitulo carnis mortifica
te de hys ps. Acceptabis sacri
ficium iusticie oblaciones et holocausta
tunc imponent super altare tuum vitulos
Templum aut spirituale quod sumus nos

ad similitudinem templi materialis consecra-
tur. Primo summus pontifex scilicet christus
ostium cordis clausum in memoriis ter
circuit dum peccatorem ostium cordis et
operis ad memoriam eius reducit.
De hoc triplici circuitu dicitur Ysa. 43.
quo ad peccatum mentis oblivioni tra-
dita per tercium. Secundo ipsum ostium cor-
dis clausum ter percutit ut aperiat
sibi percutit enim ipsum cor ictu beneficij
consilij et flagelli. De qua triplici
percussione dicitur Prov. 1. Extendi ad ma-
los extendi manum meam ... hoc
quantum ad collata beneficia. Despexi-
stis omnia consilia mea hoc quantum ad
inspirata consilia. Et increpaciones
meas hoc quantum ad illata flagella.
Vel ter percutit dum vocale monet
ad peccati contemptum concupiscibile ad
dolorem irascibile ad peccati vindic-
tam et detestacionem. Tercio ipsum
templum spirituale ter aqua intus
et extra debet irrigari. Hec
autem trina irrigacio est trina lacri-
marum interiorum vel aliquando exteriorum
effusio. Quemadmodum enim ... ut dicat
Gregorius dolore inficitur consideran-
do ubi fuit ubi et ubi est et
ubi non est. Ubi fuit in quantum in peccato
ubi erit in iudicio ubi est in miseria
et ubi non est in gloria. Cum ergo
interiores vel exteriores lacrimas fun-
dit considerando scilicet quod fuit in peccato
et de ipso racionem reddere in iudicio
tunc ipsum templum iam semel aqua
aspergitur. Cum autem pro miseria in
qua est ad fletum compungitur tunc
secundo irrigatur. Cum pro gloria in qua
non est lacrimas fundit tunc

tercia aqua aspergitur. Huic autem aque
admiscentur vinum sal et cineres
quia cum hiis lacrimis debent haberi
vinum spiritualis exultacionis. Sal
mature discrecionis et cineres pro-
funde humilitatis. Vel per vinum
limphatum intelligitur humilitas
christi quam habuit in carnis assumpcione
vinum enim limphatum est verbum
humanatum. Per salem enim intelligitur sancti-
tas vite sue que est omnibus condi-
mentum religionis. Per cinerem in-
telligitur passio. Hiis tribus debet
cor nostrum aspergi scilicet beneficio in-
carnacionis per quod provocemur ad
humilitatem exemplo sue conversacionis
per quod informemur ad sanctitatem et me-
moria passionis per quam incitemur
ad caritatem. Quarto scribit ... in
templo cordis spirituale alphabe-
tum sive spiritualis scriptura. Hec
autem scriptura que ibi scribitur triplex
est scilicet dictamina faciendorum testimo-
nia bonorum beneficiorum ... accusa-
cio delictorum. De hiis tribus Ro. 2.
Cum enim gentes que legem non habent
naturaliter ea que legis sunt faciunt
huiusmodi legem non habentes ipsi sibi
sunt lex qui ostendunt opus legis
scriptum in cordibus suis. Ecce primum.
testimonium reddente conscientia ipsorum
ecce secundum. Et inter se cogitacionum
accusancium vel eciam defendencium
ecce tercium. Quinto debent pingi
cruces id est assumi prime austeritates
que quidem debent in ... et igne
illustrari quia non solum debent sui
pacientes sed eciam libentes quod per unctionem

Et ardent quam pro igne unde Jn.
Et in minat timore etc. Ypocrita por-
tat patienciam qui proficit in spe pro-
tam habent sed qui sumat in
caritate amplectitur nam ardent
Vide multi vident cruces nostras
sed non vident unctiones nostras
Dum ergo hec in se habet vere templum
lum ad honorem dei dedicatum eat
dignus plane in quo ipse habi-
tet per graciam ut tandem in eo ha-
bitare dignetur per gloriam Quod
ipse nobis preparare dignetur qui
vivit et regnat deus per omnia
secula seculorum Amen Dominica xvii

Et sequitur post penth(ecosten)

Cum intraret ihesus in do-
mum cuiusdam principis phariseorum sabbato
Luc. xiiij. In hoc ewangelio tria
notari possunt Primo quod ihesus domum
intravit Secundo quod ydropicum sanavit
Tercio quod humilitatem docuit tamquam magister
Intravit tamquam medicus Curavit
tamquam dominus Docuit tamquam magister Si
igitur infirmus es vis sanari para
domum cordis tui Primo igitur
quod intravit ubi tria nota
primo cuius domum quia principis
Secundo quando quia sabbato Tercio quare ut
manducaret panem Si igitur vis
quod dominus intret in domum cordis tui
prohibendo ne faciat voluntatem
suam Sis princeps oculorum tuorum ne
conspicias illa que vulnerant animam
tuam Sicut david qui vidit Ber-
sabee uxorem urie lavantem se
et statim complacuit ei in corde
et advocavit eam in domum suam ad-
ulterium commisit et per modum hora...

Sis ut habetur 2 Reg. xi c. Item sis
princeps oris tui ne menciaris quia
os quod mentitur occidit animam Item
ne blasphemares Item ne detraheres
Item manibus et pedibus ne turpia
facias Cordis ne mala cogites quia
ipse enim cogitaciones separant a deo
Si enim sis princeps sicut quod habere
omnibus membris tuis et pedibus tunc
intrabit in domum cordis tui Si autem
peccata tibi dominantur non intrabit unde dicitur
Sap. In malivolam animam non introibit
sapiencia i. xpus Secundo vide quando intravit
sabbato Sabbatum interpretatur requies quando
nullus laborat fac ergo sabbatum in corde
tuo i. ut requiescas a superbia ab
avaricia et a fornicacione et ceteris
peccatis mortalibus consimiliter et a cumula-
tum secularium occupacionum Tercio vide
quare intravit ut manducaret panem
Sed quis est cibus quem ipse man-
ducat ipse dicit Jo. iiij. Meus cibus
est ut faciam voluntatem patris
mei Si ergo vis ut xpus tecum
manducat fac voluntatem eius Vo-
luntas autem eius ut monachus ca-
nonicus conversatur et quilibet in statu
suo sancte et caste vivat hec enim
voluntas dei sanctificacio vestra ut ab-
stineatis vos a fornicacione ut
dicit paulus Secundo dico quod dicit nobis
lucas quod ydropicum sanavit Notandum
ergo quod tanta gracia homini peccatori per
ydropicum significantur Primo enim
ydropicus est inflatus per quod super-
bia signatur que inflat superbum
ut contempnat clericos laycos et
religiosos Et miser homo debet
videre unde superbiret cum putredo

de oculis de naribus et de toto corpore
exeat. Dic ergo superbe cum potius
debes erubescere et te humiliari.
Bernardus. Quid superbis terra et cinis
est enim lutum vas lamentabile
fenum aridum fragilis et flebula
factus homo. Noli ergo inflari
per superbiam de divitiis tuis de amici-
tiis de vestimentis tuis. Sic enim
inflatus fuit ~~superbia quod videbat~~
Anthiochus de quo legitur 2 Machabeorum
9 quod ita inflatus fuit superbia
quod videbatur sibi quod montes posset
ponderare in statera et quod manu
sua posset tangere celestia. Contra
superbe locutus fuit quod Ierusalem vel-
let destruere et templum dei terre
coequare. Et populum dei occidere et cap-
tivare quod in via percussit dominus quod
vermes de ipso exibant et totus fe-
tebat in tantum quod exercitus suus pre
fetore eum sustinere non poterat qui
tandem miserabiliter mortuus est.
Taliter contingit cuilibet superbo cum modo
videt quod nullus sibi equalis sit.
Tandem deus percutiet eum plaga
infernali quod numquam per aliquod medi-
cum curari potest qui in tantum fetebit
quod exercitus celestis scilicet angeli et
sancti eum in te se sustinere non pot-
erunt sed eicient eum ad eternum feto-
rem ubi amodo numquam exibit.
Noli ergo superbire. Nam qui se
exaltat per superbiam humiliabitur
cum Lucifero. Et qui se humiliat
exaltabitur cum beata virgine
et cum omnibus electis dei etc.
Ydropicus die et nocte sit-

per hoc avarus significatur qui ardet
avaricia. Emit enim possessiones per ci-
vitates per villas congregando aurum
et argentum et alias res et
numquam satiatur. Et ideo in inferno
comparatur avarus qui numquam impletur
sic avarus numquam impletur pecunia.
Cuius enim excogitantur plurima per-
iuria lites calumpnias rapinas
furta nisi avaricia. Cuius per-
vertit iudicium nisi ipsa avaricia
sicut quod figuratum est primo Regum viii.
Ubi legitur quod postquam Samuel
qui iudicabat Israel semel commisit
iudicium filiis suis qui declinave-
runt post avariciam et accepe-
runt munera et perverterunt iudicium.
Unde propter hoc amiserunt dignita-
tem suam. Sic fiet omnibus ava-
ris qui enim debent ire ad ecclesiam
vadunt ad colloquia et ad nego-
cia sua. Vel qui debent ire ad ser-
monem et aliquid audire de salute
anime sue tunc cogitant quomodo con-
gregent divicias suas. Et quia
tenent se ad divicias plus quam
ad deum ideo amittunt dignitatem
suam scilicet quod deberent esse reges
in regno celorum et traduntur
demonibus in inferno. Avari
igitur deberent attenderent pe-
nam qua puniti sunt avari in
veteri lege et deberent abhorrere
tunc. Legitur in libro Josue capitulo vii
et x. quod Achar propter quod accepta
fuerat Jericho quod dominus man-
daverat succendi et omnia que erant
in civitate Raab meretrici ille
subtraxit pallium coccineum

et vnam coronam auream et duce
tos siclos argenti / Ducto qz aua
ricia qz peripiens Josue et qui
cum eo erant tulerunt acham
filium zare argentum et pallium
et auream regulam filiosqz eius
et filias boues et asinos et
oues ipmqz tabernaculum et cun
tam supellectilem duxerunt eos ad
vallem achor vbi dixit Josue
quia turbasti nos conturbet te
dominus in die hac lapidauitqz eum
omnis populus israel et cuncta que
illius erant igne consumpta
sunt Congregauerunt qz super eum
aceruum magnum lapidum qui
permanet vsqz in presentem diem
et auersus est furor domini ab eis Josue
vij° Per achor intelligitur quilibet
auarus qui nunqz saciatur bonis
cum deus mandat qz non concupis
cat aliquid de alieno / sed fre
ca͞t auaricia quia aliqui possi
dere cupiunt agros vel anona vel
pecuniam vel aliquid aliud Et Jo
sue .i. deus hoc percipiens in
diem iudicij faciet eum lapi
dari per demones qui tandem se
pelliet in inferno et ibi sacia
abitur digne qui hic rebus
saciari non potuit Diuicie enim
sunt sicut infideles amici qui
amatores suos in extrema necessitate
derelinquunt Vnde quidam cum
a diuicijs suis imploraret auxi
lium nec possent etiam vnum
dare ab eis dixit O fallaces
diuicie toto corde vos amaui
et nunc in tanta necessitate

penitus nichil auxilij vel consilij a
vobis habere possum / Pati estis me
deserere nec volo vos me sequi Ergo
vos potius distribua et hijs dictis
statim distribuit eas pauperibus Vn
quidam generalis princeps qui cum morte
sibi imminere conspiceret pannum lineum
in quo diuolui deberet arripuit et
iussit portare per ciuitatem a precone
clamatem et dicentem hoc dicit
princeps vester Cum essem dominus de ta
regione hoc solum de cunctis et diui
cijs meis afferam / Cui enim cor
domus in illo diuicie eius dicam est
Stulte hac nocte dyaboli repe
tent animam tuam a te que autem co
gregasti cuius erunt Si vis ergo
diuites esse et cupis veras di
uicias amate dicit Gregorius / Sexto
pecus hic fetidum anhelitum et per
hoc significatur luxuria que facit
hominem fetidum coram deo et angelis
et ipsis hominibus Angeli enim in
imma sunt hominibus propter offensam crea
toris Specialiter autem propter luxuria
Sic patet in duobus angelis quos
misit dominus subuertere sodoma et
gomorra sicut dicitur Gen. xix° Vnde
Anshelmus Et quam intollerabilis fetet
carnis hominibus quam alia peccata ipso
deo omnia luxuria dicit Eccl. Malicia
enim hore scilicet in inferno oblivione
facit luxuriem maiorem et in fine
hominis denudacio operum illius etc
Item viz qz humilitate docuit
iam peccatoris etc Dominica de nuptijs

Nuptie facte sunt in Chana Joh. 2°

Verbum propositum scribitur in evang. hodierno in quo secundum intellectum litteralem tria per ordinem conducuntur. Primo matrimonii dignitas. Secundo matris virginis pietas. Tertio Christi potestas et bonitas. Unde est sciendum hic quod in die epiphanie continuit tres festivitates simul propter tria miracula que ipsa die revolutis annis contigerunt. Primum est stelle nove apparitio et trium magorum sancta vocatio. Secundum est aque per baptismum Christi sanctificatio et celi super eum apertio et aque in fonte et totius trinitatis ad Christi divinitatem comprobanda apparitio. Tertium aque in vinum commutatio per quod Christus cognitus est esse deus. Primum celebratum est in die epiphanie. Secundum in octava. Tertium vero hodie quia dicit quod [illegible] Christus autem quadam vice dominus Ihesus et quidam discipuli eius et mater eius erant simul in quadam villa que dicebatur Chana in provincia Galilee et contigit quod quidam bonus homo et pauper duxit uxorem et fecit nuptias sicut potuit. Et fuit tante caritatis quod invitavit beatam virginem ad nuptias. Ipsa vero fuit tante humilitatis quod ivit. Et cum essent omnia parata forte est sicut ex comparatione beate virginis sicut ex eius reverentia quod Ihesus et discipuli eius vocati sunt etiam ad nuptias. Forte quia a principio sponsus timuit eos invitare eos propter suam paupertatem et ipsorum dignitatem. Sed assumpta audacia a presentia beate virginis et forte ex verbis eius cum fiducia magna invitavit dominum Ihesum et discipulos eius et ipse invitationem tenuit et decuit dicere sit ipse qui venerat in mundum ad invitandum ad celestes nuptias vocatus ad terrenas nuptias veniret. Et in hoc confundit superbia nostra et miseria quod invitati a filio ad nuptias celi venire contempnimus. Sed quarum autem fuerunt iste nuptie quas hic evangelista tangit. Dicitur communiter quod fuerunt Johannis evangeliste a quibus eum Christus vocavit ante consummationem matrimonii per copulam carnalem. Hoc autem videtur per Jeronimum Joh. in prologo super Joh. ubi dicit. Quod Christus vocavit eum de nuptiis volentem nubere ex quo videtur quod fuerunt nuptie sue. Sed licet Maria fuisset ibi non valde propinqua fuissent. Et alia plura. Ex ipsa autem vocatione Johannis sumitur etiam unum documentum scilicet quod ante carnalem copulatum potest licite alter coniugum intrare religionem etiam alio invito unde libro decretalium 3° titulo de conversione coniugatorum c. ex publico. Verum post consensum legittimum de presenti licitum est alteri altero etiam repugnante eligere monasterium sicut et quidam de nuptiis vocati fuerunt dummodo carnalis commixtio non intervenerit

mē eos et alii remanent sic
morē continentia servare volu
erit licitū est ad solā vota
transire quia cū nō fuissent
vna caro simul effecti satis pt
vnus eorū transire et alter in
seculo remanē / Sed quidā que
nobis enarrant nō expressit se
fuisse sponsū et nōm suū / cū
ipse sit scriptor huiꝰ evangelii
Et absque ad statū virginitatis
a xpo esse vocatū dr̄ qꝛ hoc fe
cit ad iactanciā et suspicioēm
iactancie evitanda / Nupta
hoc infra · 13 · cap · Intelligitur
voluntas qꝛ nō cū xpm bn̄ fecisse
se quia saltem nō voluit cū
pus qꝛ nupcias ꝯtraxisset
dr̄ qꝛ hoc xpt fecit ꝯ specialē
dilecōne quia in eo voluit vir
ginale statū sic sollempniꝰ sac
qꝛ ipse sic in notescet / Et qꝛ
etiā ꝓfessio ꝯtinentie regu
laris dissoluit ꝯiugiū non
dū ꝑ copulā carnale ꝯsūatū
sic mors spūalis in solo spūu
ꝯsensu firmatū cap · Circa pū
sꝫ matrimonii dignitatem est
notandū qꝛ ꝯtuplices sunt nup
tie cap · Prime mysticales / Sc̄de
sacramentales / 3 carnales / 4
spūales / 5 eternales / Prime sr̄
inter dīnā et hūanā naturā
que quidem nuptie a longe
retroactis t̄pibus sunt ini
tiate ꝑ patriarchas et ꝓphe
tas affectate ꝑ gabrielem

archangelm ratificate in vtō ꝯiuge
virginis marie celebrate / Et de
talibus nupciis in vtō celebratis
dr̄ ps · Tanquā sponsus cap · Qz sicut
est cū verus deus et homo de vtō
virginis nasceret cap · Scde nup
tie sacramentales sunt et sunt inter xp̄
et eccl̄iam militantē qꝛ xps sibi xpt
sponsam elegit nō habentem macu
lam neqꝫ rugā / De talibus nupciis dr̄
Osee · Sponsabo te michi / Hee nup
tie initiate sunt in baptismate in
passione ratificate qꝛ sicut ex la
tere ade fabricata est eua sic
ex latere xpi fabricata est eccl̄ia
et ei matrimonialiter copulata in celo
ꝯsumata / De hac sponse noīe dotis
dedit septē sacramenta ut in eis la
varet / Scda dedit ei septē opa mie
vt in virtutibꝰ exerceret / Et septē
dona spūs scī vt in eis sctificaret
Octo beatitudines ut in eis ador
naret / Duodecim fructus spūs
vt omnō gloria efficeret / Tercie
nuptie dicunt carnales que inter
virū et mulierem scdm ꝯsuetudinē
eccl̄ie carnaliter celebrant / De
quibus in ebreos · Cum timore dm̄
nupciarū ꝯiugiū exercebant / De
hijs nupciis introductū est pūs
eius / Nupcie sunt sunt cap · In
hijs nupciis aqua est penalitas
Dehac aq penalitatis replent
oms ydrie vie ꝫ vite hijs q
se carnalibus nupciis ꝯferunt
de quibus dicit aplūs · Tribulacōem
tn̄ carnis habentes / Et si hec
aq aliqn ꝯvertit in vinū id est
in gaudiū temporale hoc tn̄ ut
dicit ysa · semper ꝑmixtū est aq

Risus enim talium dolore miscebitur et c.
Unde notandum est quod matrimonium car-
nale commendandum est fidelibus
ut in honore habeatur Et contra istud
instrumentum debent nec per indiscretionem
in illo procedere Est autem commendabile
matrimonium propter magnam dignitatem
quam deus illi contulit Dignitas vero
matrimonii in hoc notatur quia est reli-
gio quam ipse deus instituit non homo
nec angelus alias enim religiones
sunt instituti sicut sancti Unde dominicus
franciscus et augustinus Sed ista plus
deus felices enim sunt qui talem ab-
batem scilicet deum habent et tanta dignita-
te quod inter septem sacramenta est primum
et primum quod primo institutum Unde non
quare dicitur religio et consistit super alia
cuiuslibet religionis Secunda dignitas
est quod in feliciori tempore institutum
est quod antequam fuit quod ante peccatum an-
te quam homo peccasset In signum quod in
matrimonio sine peccato bene potest vivere
homo si vult Unde ve illi qui non
facit Tertia dignitas est quod in digni-
ori loco quia est in hoc mundo scilicet in
paradiso quem proh dolor per peccatum primorum
parentum perdidimus et hoc in signum quod
homines in matrimonio continentes si bene
vixerint possunt provenire in paradi-
sum superiorem id est in regnum celorum
Quarta dignitas est quod dominus ~~que~~ ~~facit~~
felicem et bonum et sanctum Specialiter
declaravit Erant quidam heretici
qui dicebant quod nullus in matrimonio
posset salvari quorum errorem dominus noster
confutavit quod ipse solus cum matre sua
et discipulis suis venit ad nuptias
et signo sollempni adornavit Unde

dicit Beda Si nuptie execrabiles
essent nunquam dominus et mater cum di-
scipulis inter fuissent Et quia
dominus huic ordini tantis dignita-
tibus honoravit Ideo isti ordi-
ne suscipientes ipsum honorare
deum debent ut per talem honorem
sanctitate vite sue Ideo vitam
eternam possidebunt Ut ergo deum
efficaciter honorent et nup-
tias ipse et se in nuptiis sancti-
ficent debent se mundo ante
nuptias continere Prima in nuptiis
continentiam debet in deum ordinare
post nuptias domum et familiam
bene gubernare Primo dico quod
debet se ante nuptias mundo con-
servare ut antequam in nuptias conve-
niant corpora sua impolluta et
in innocentia et puritate vite con-
servant vel perdita recipiant
per veram confessionem et satisfactionem
Et sic mundi ad nuptias veniant
Et hoc ostendit dominus cum ipsos in vir-
ginitate creatos in puritate vite
ad nuptias coniunxit Secundo cum ad nup-
tias pervenerint omnia in nuptiis con-
tingentia et etiam actum coniunctionis
per sanctam intentionem debent ad deum
ordinare et in omnibus actibus suis
habeant deum semper pre oculis Sicut
angelus Raphael thobiam docuit
instruit dicens Cum acceperis sarram
virginem ingressus cubiculum per
tres noctes continens esto ab ea
et nihil aliud nisi orationibus vaca-
bis cum ea Prima nocte fugabis
demonem Secunda in copulatione sanctorum
patriarcharum admitteris Tertia
nocte benedictionem consequeris Trans

acta aut tercia nocte accipias eam
cum timore domini et amore filiorum
magis quam causa libidinis ductus ut
benedictionem abrahe in filiis consequaris
ipse quod dicte thobias per angelum instruc
tus oravit ad dominum dicens domine
tu scis quod non luxurie causa accipio soro
rem meam sed sola posteritatis dilectione
in qua benedicatur nomen tuum in secula
seculorum | Item post nupcias con
trahentes debent domum et familiam
bene gubernare ut quondam saram do
cuerunt parentes eius scilicet socerum ho
norare | diligere maritum familiam
gubernare domum et se ipsam in
reprehensibilem exhibere et filios suos
dominum timere doceat et eos solum ad
cultum dei nutriat | Alios sicut impii
qui prostrati omni vicio tunc vel aut
Augustinus | Cum luxuriati fuerint volunt
nubere in tempore quo in vetitata ma
licia et nequicia extrema consue
tudine sua uxore utitur ut scorto
et propterea uxores faciunt
meretrices | Quibus nequiis ex
istentibus predecessorum bonorum oppo
sita omnia eveniunt habundanter
| dicit augustinus nupciis longe est
demonium et aderit vita sancta
et germen bonum prolis multi
plicatum | Sic per oppositum male con
trahentibus demonium prope est
vita sancta longe abest et pro
cedunt latrones refluant quia pro
talium fures erunt et latrones
et predones | Exemplum de eo | In
usum puniunt et semen eorum
porcis | Unde Genesis j | legitur de heli
sacerdote qui audiunt quod

filii sui in honeste se habebant in templo
quia dormierunt cum uxoribus suis
tepide arguebat eos | ideo percussit
deus super eum plaga et super filios suos
quod cecidit ipse de sede retrorsum et
fracta cervice exspiravit ante mortem
quoque sua exceditur est filii quoque eius in
prelio mortui sunt | Allegoriza sic sub &c

de nativitate domini

Parvulus natus est nobis ysa
j &c | In verbis propositis tria pos
sumus considerare scilicet nascentis pueri
humilitatem patris largitatem nostram
utilitatem | primum ibi parvulus quod est
dimin. i. plus quam parvus | Secundum ibi natus
Tercium ibi nobis | Est autem sciendum sicut dicunt
quod triplex est pueri nativitas scilicet divina spiritualis
et humana | prima fit a patre | secunda a
matre | tercia in mente spiritualiter | A patre
nascitur semper | A matre semel | In mente
nascitur frequenter | Illa sunt autem de patre
ad nostram creacionem | De matre ad nostram
redempcionem | In mente ad nostram sancti
ficacionem | prima dat nobis naturam
secunda gratiam | tercia dat nobis gloriam
Hee tres nativitates sunt extribus
substanciis quas in christo fides katholica
confitetur scilicet divinitate carne et spiritu
propter quas tres nativitates tres misse
in die nativitatis domini celebrantur
| quarum prima que celebratur in nocte
representat divinam nativitatem que oc
culta et ignota est | Unde ysa. generacionem
eius quis enarrabit |
| Secunda que celebratur in aurora i. partim
in nocte et partim in die representat hu
manam nativitatem que partim est occul
ta propter modum factionis | Est etiam
nota quoad factum | | Tercia que cele

bratur in die apte luce sicut illam natiuitatem que fit in mente que inter has natiuitates notior est. Prima autem prima quia occulta et ignota est aliis et tertia que inter ceteras notior est et per quam consequenda quasi omnes sermones predicantium sunt. De ista natiuitate qua deus carnem assumpta humanitate de virgine maria secundum carnem natus est. Est dicendum primo quando quia natiuitas domini nostri ihesu christi secundum carnem ut quidam dicunt fuit completa ab adam quinque milibus ducentis viginti octo annis vel secundum alios sex milibus annorum vel secundum eusebium cesariensem in cronicis suis quinque milibus et ducentis uno anno. Tempore octauiani imperatoris facta est. Computatio vi milium annorum inventa fuit a methodio potius mistice quam cronice. Clemente autem incarnato ipso dei filio tanta pace uniuersus mundus gaudebat ut toti orbi romanorum imperator pacifice presideret. Hic deus est octauianus a prima impositione. Ita sicut deus nasci voluit ut nobis pacem pectoris et pacem eternitatis tribueret. Hinc et voluit ut ortum suum pax temporis illustraret. Cesar igitur augustus uniuerso presidens orbi scire voluit quot prouincie quot ciuitates quot castra quot ville et homines in toto orbe essent. Iussitque ut dicitur in hystoria scolastica ut omnes homines ad urbem unde trahebant originem pergerent et quilibet denarium argenteum qui valebat decem nummos usuales presidi prouincie tradens se subditum romano imperio profiteretur. Joseph autem cum esset de domo da

uid a nazareth in bethleem profectus est. Cum autem beate marie tempus pariendi instaret et ipse de suo reditu nesciret eam secum assumpsit et in bethleem secum duxit nolens thesaurum a deo sibi commissum in aliena manu dimittere sed ipse per se volens ipsum cura peruigili custodire. Cum ergo bethleem appropinquasset vidit partem populi gaudentem et vidit virgo partem populi gementem. quod sibi angelus exponens ait: pars populi gaudens est populus gentilis qui in semine abrahe eternam benedictionem accipiet. Pars autem gemens est plebs iudayca a deo suis meritis reprobata. Cum ergo ad bethleem aduenissent et quia pauperes erant et omnia hospitia alii qui propter hoc ipsum venerant occupauerant. Nullum hospitium habere potuerunt. Diuertunt ergo in quendam transitum qui ut dicitur in hystoria scolastica erat inter duas domos cooperimentum qui diuersorium dicitur sub quo ciues ad colloquendum vel ad conueniendum in diebus ocii vel propter aeris intemperiem diuertebant. Ibi forte joseph presepe boui et asino fecerat quos secum duxerat vel secundum quosdam rustici dum ad forum veniebant animalia sua ibidem ligabant. Et ideo presepe ibi constructum erat. In ipsa igitur nocte media diei dominice beata virgo filium suum peperit et in presepio super fenum reclinauit quod fenum ut habetur in hystoria ecclesiastica beata helena postmodum romam detulit. Cuius fenum comedere bos et asinus abstinebat. Tho

tandē aut q̄ nativitas xpi fuit
mirabilit̄ fca multipliciter ostē
sa Et utiliter exhibita ꝯfuit
mirabilit̄ fca ppte ꝯnantis
q̄ ipa fuit virgo an ptu virgo
in ptu virgo post ptum Mira ūq̄
fuerunt in mre que s̄m Bern̄ fuit
sine pudore fecunda sine corruptione
gravida sine dolore puerpa Ibi
peperit stella solē palmes uvam
rivus fontē / filia prem / creata
creatorem ꝯfuit mag̃ mater fr̄is
ac filia p̄lis Et fuit q̄ p̄le poste
rior / ꝯtento minor Mater et virgo
fuit et cum deo filiū quem ha
buit Maledictione evasit legis
ubi maledicte fuerunt virgines et
ꝯiugate Virgines quidē qui nō
genuerunt Coniugate vero q̄ in
dolore pepererunt Sz illa b̄ta
virgo evasit q̄ virgo genuit
et dolore nō sensit Aug̃ Specu
lum nō rupit radius solis inte
gritate virginis ingressus et
egressus deitatis violare nō po
tuit / Scd̄o fuit mirabilit̄ fca
ppte ꝯiuncti sic ut dicit Bern̄
Bern. In eadē psona eternū antiq̄
et novum mirabiliter convenerunt
Eternū i. divinitas Antiq̄ i. caro
ab adam transducta / novum vero
anima de novo creata Mirabilia
quoq̄ fuerunt in p̄le quia in instanti
ibi fuit sanguinis separatio // ꝯsoli
datio figuratio animatio deificatio
et quia ista nō fuerunt successiva
sz ex scriptura De tertia evangelium
dabit verū sz etiam ex virtu
te spūs sti agentis Cuius est infini
to operari Ceteris aut membra
corporis xpi fuerunt in ꝯceptione /

ꝯpleta et pfca usq̄ ad sue sustep
tione. Quo ad in divisio vel distinctio
s̄m Aug̃ tam pua fuit et tenuis
q̄ humano visu vix posset subici
ptrea ab instanti ꝯceptionis fuit
omnia etiā s̄m q̄ ho Item in fruitione
pfca fuit Unde q̄l adhuc nō solū
fuit viator sz etiā ꝯprehensor Item
mundus fuit ab omni pcto et plenus
gra erat et virtute / Fuit quoq̄ pre
mediis et miror in tribus Sz prem
sine mre / et mre sine pre Item p
incarnatione ipe dns fcus est servus
Eternus fcus est temporalis inmensus
fcus est parvus ꝯfit sūmus minus In
cōprehensibilis fit localis Simplex
fit ꝯpositus Dicit Aug̃ Videt invi
sibilis palpat impalpabilis immor
talis occidit Idem Aug̃ Quis vir
q̄ estimare posset ut portaret ma
nibus femineis portitor orbis pa
nis angeloꝝ aleret virtus celoꝝ
infirmaretur vita omniū moreretur Hec
Aug̃ Tercio fuit mirabilis fca ppte
modi ꝯiunctionis cuius modi omnē ptus sup
nam est Supra q̄ virgo ꝯcepit
Sup rone ex eo q̄ deum genuit
Sup humana ꝯdicionē ex eo q̄ sine
dolore pepit Sup ꝯsuetudinem
ex eo q̄ de spū sco ꝯcepit Non
enī genuit virgo ex humano seīe
sz mistico spiramine Nam spūs scūs
ex castissimis et purissimis sang
uinibus virginis verū corpus ꝯ
formavit Et sic quartum modum fa
ciendi hominē mirabile deus ondit
Nam sic dicit Anselmus quatuor modis
pt deus facere hominē Primo modo sz
sine hoie et sine femia sicut fecit
Adam / 2° de hoie sine femia sicut fecit

eua | 3us de homine et ~~fe~~ femina sicut
usus quibus probat. de femina sine homine
sicut hodie mirabiliter factum est.
Natiuitas eius multipliciter est ostensa
Primo per destructionem templi romanorum
Et per ruinam statue romoli dei ro
manorum que tunc cecidit et comminuta
est. Et per ruinam etiam aliarum statua
rum que tunc in aliis locis cecide
runt. Legitur in hystoria scolastica
quod Jeremias propheta in egyptum de
scendens post mortem godolie regibus
egypti signum dedit quod eorum ydola
ruerent cum virgo pareret qua
propter sacerdotes ydolorum ymaginem
virginis puerum in gremio baiulantis in
secreto loco templi statuunt et eam
ibidem adorabant | 2o est ostensa in
ipsa nocte per obscuritatem aeris que
versa in claritatem diei. Rome etiam
ut testatur orosius. Et innocentius
papa tribus fons aque in liquorem olei
versus est et erumpens usque in
tyberim profluxit et tota die illa
largissime emanauit. prophetauerat
enim sibilla quod quando erumperet fons
olei nasceretur saluator | 3o ostensa
omnia in die natiuitatis ut ait Crisostomus
magis super quendam montem orantibus
stella quedam iuxta eos apparuit que
formam pueri pulcherrimi habebat
in cuius capite crux splendebat
que magos alloquens dixit ut in
iudeam pergerent. soles in oriente
apparuerunt qui paulatim in unum
corpus solare redacti sunt | 4o
ostensa est per vineas engadi que
in illa nocte floruerunt et fruc
tum protulerunt et liquorem dede
runt | Quinto ostensa est per sodomitas

quod omnes in illa nocte extincti sunt.
6o ostensa est per angelos qui ipsam
natiuitatem xpi pastoribus annu
ntiauerunt. Eius etiam natiuitas uti
liter nobis est exhibita. Legitur in
quodam libro exemplorum quod cum quedam
mulier lubrica ad cor tandem re
diisset de venia desperabat | Nam
cogitans de iudicio reputabat se
ream | de inferno reputabat se
ibi cruciandam cogitans de paradyso
reputabat se immundam cogitans
pueri de facili placanti ipsum pro sua
infantia adiurauit et vocem
de sua venia audiuit. Ista ut dicit
Bernardus. Triplici morbo laborabat
genus humanum in principio in medio
in fine i. in natiuitate vita et morte
Natiuitas erat immunda | vita per
versa mors periculosa. Venit xps
et contra hunc triplicem morbum
attulit triplex remedium. Natus
est enim vixit et obiit. Eius
natiuitas purgauit nostram. Eius
vita instruxit nostram. Eius mors
destruxit nostram. Hec Bernardus.

ſima ps deconuſione

Comes quidam ſtimulis avaricie
et crudelitatis agitatus
graviſſimas et ſibi ſubditis exto
ſit exactiones Inſup et eccleſiis
ſibi uſurpavit poſſeſſiones cum
que quas nulla a religioſis mu
nera malorum michi grave electos
ſibi pro monachibus eripet Unde
ſi poſſeſſiones ſue peccata nulla recepi
celorum auferre non potuit Si
poſſeſſiones nulla ipſius potuerunt bona
conferre Et cum viveret eſſet hunc
verſiculum in ſua excuſacionem
pretendebat Celum celorum do tibi
a. d. f. Et hoc ita quod errore de
tentus in ſilentium aliquis erroris la
queum incidit Clam monachibus
cum ut ceſſaret ne dominum fratribus
ſuis admonicionem provocaret com
dicta ſic Undit decimata dicam
mortalis me nec bene vivendo ex
tendere nec male vivendo poſſe
prevenire Contigit aut ut miſe
ricordie dei ab errore laqueis ipſum
educere volentis Comes ipſe gravis
ſima quadam infirmitate incipiet
egrotare Vocatus eſt phiſicus q
dam in theologia et non mediocriter
litteratus Qui comiti curam medi
cine flagitanti memor erroris
ſuorum ſic undit Domine ſi venit
dies vestri nulla vos poterit medici
na morti ſubtrahere Si vero hac
infirmitate moriturus non eſtis
circa medicinam ſuperflua erit
dixit ille domine modo ſic poſſe negli
gi et ſic an tempore mori Quo
audito phiſicus exhilaratus
hac occaſione dixit comiti Si
credis virtute medicine vitam
protelari poſſe cur hoc non credis poſſe
fieri penitenciam et opera iuſticie que ſunt
medicina anime Conſiderans ergo co
mes preſentis ponderis racione quam verbis
phyſici dixit decetero eſto medicus
anime mee quod peritia medicinale liga
verit

Beatus Bernhardus monachum
quendam habuit qui ſuadente dya
bolo deponens prochiam quandam re
gendam ſuſcepit gubernacionem aſſumpſit
de qua liberos genuit Accidit aut poſt
multos annos abbas pro villa ma
monachus habitavit tranſiret et ad
domum monachi hoſpitandi gra decli
naret / quod ſacerdos agnoſcens quondam
patrem ſuum cum ſociis ſuis copioſiſ
ſime procuravit nec tamen regnitus
eſt ab illo Mane aut ſummo diluculo
Vir ſanctus abeundum parat Cum ſacerdoti
loqui non poſſet eo quod maturi ad ec
cleſiam iuiſſet ait filio ſacerdotis
Vade defer nuncium ipſius domino tuo Erat
aut puer ille mutus ab infancia qui
ſtatim virtute loquele mire ſenciens
patri abbatis nuncium deportavit verbis
expreſſe preferens quod mandaret pater
hoc audiens et pre gaudio flens ut
rem quod ait ceperat loqueretur iuſſit quod
et fecit et querenti quid ſibi abbas
feciſſet ait nichil aliud fecit niſi
quod ait mi Vade dic domino tuo verba
hec Ad tam audiens miraculum ſacer
dos quam primum ad abbatem currit flens
et confeſſus eſt illi monachum ſuum quondam
fuiſſe Et ut redire poſſet in monaſte
rium lacrimabiliter ſupplicavit Cui
abbas Reſpecta modo me hic Et
pacto negotio revertens ducam te me
cum Et ille ait Domine timeo in
terim mori Ad hoc abbas dicens

in quo peccato quod si in tali contricione et proposito mortuus fuisset coram deo monachus inveniretur. Decessit. Redijt illum mortuum quem recenter invenit et sepultum. Sepulchrum aperire precepit et qui in habitu seculari sepultus fuerat in veste et tonsura monachi cunctis apparuit. Contricio.

De contricione

In wormacia quidam episcopus fuit Lupoldus nomine. Hic episcopus nomine fuit, re autem tyrannus crudelis et nichil in se habens religiositatis. Hunc cum quidam germanus suus vir nobilis arguendo diceret: Domine et frater, vos cum clericus sitis nos laycos malo scandalizatis exemplo. Ita autem quod esset episcopus timore dei cum ipsis (?) et modo nichil de illo curans (?). Respondit fratri dicens: Frater bone, duo quondam erant clericorum (?), unus alterius exemplo expectavit (?). Mortui sunt ambo et deducti in infernum. Cumque essent in tormentis unus alteri dicebat: Ve tibi quia tuo provocatus exemplo ad peccandum hunc locum merui. Cui alter respondit: Bone amice, si placet tibi amplius sedes mea, trade in illa. Ego dabo tibi meam. Sic dico tibi frater. Cum venimus ad inferos si videbitur tibi sedes mea honorabilior, ascende eam et ego tuam recipiam. Respondit ille: Misera consolacio hec est.

De confessione

T... (?) quidam parisius in studio existens peccata quedam adeo enormia commiserat ut pre verecundia nulli homini ea confiteri auderet. Et cogitans tamen de pena malorum et gloria beatorum timensque repentine mortis interitu intus torquebatur morsu consciencie et foras tabescebat in corpore. Tandem victo pudore veniens ad sanctum Victorem priorem loci vocavit et quod confitendi gratia venisset indicavit. Cum prior ad tale pietatis officium cum illo consedit, contra reus (?) iuvenis confitenti (?) volenti, tanta et tam amara inerat de abbate (?) cordis contricio ut quociens confessionem inciperet, tociens vox deficeret singultibus interrupta. Hoc ut vidit prior dixit scolari: Vade et scribe peccata tua in cedula et defer ad me. Placuit consilium iuveni. Abijt, scripsit. Die altera redijt et temptans si posset confiteri et sicut prius defecit. Prior igitur cedulam accipiens legit et obstupuit dixitque iuveni: Non sufficio solus tibi dare consilium. Vis ut ostendam abbati? Et placuit iuveni. Venit prior ad abbatem et porrigens sibi cedulam rem per ordinem enarravit. Mox autem ubi abbas cedulam legendam aperuit, tota eius continencia invenit deleta. Et ait priori: Quid legam? nichil in hac cartula scriptum est. Prior vero: Peccata iuvenis mea (?) scripta fuisse etiam affirmavit. Ambo igitur de divine misericordie magnitudine mirati sunt vehementer et vocantes iuvenem cedulam ostenderunt dicentes eius peccata divinitus esse deleta. Qua ubi certis signis sua esse cognovit gaudio repletus est, et nichilominus iniungentes (?) penitentiam (?) monuerunt ut deo de perceptis beneficiis gratias

agerit ut et de peccatis decreto se pro
curaverat etc.

Mulier quedam igne libidinis
succensa proprium filium adama
vit de quo concepit et peperit fili
um alium tandem errore tam
nepharie commissi criminis perculsa
quolibet momento tradi se sathane
timuit vel repentine mortis in
teritu preveniri Cogitans de satisfactione
cepit anxie cogitare demumque ha
bito sacerdotis consilio Romam ve
nit secum portans infantulum
et cum multa importunitate ob
tulit Innocencio pape se ingessit
cum tantis lacrimis et clamore
cunctis audientibus faciens con
fessionem ut omnes verteret in
stuporem Videns papa mulieris con
tricionem si vellet penitere probare
cogitavit et precepit ei ut in
tali veste ibi appareret in qua ve
nerat ad filium cum peccavit Illa
confusione et a tempore ante po
nens mox exuit vestes depo
suit in camisia redyt et quamvis
pacientissima foret ad omnemque satis
factionem ostendit Considerans
vir prudens tali penitencie nullius
peccati penam posse resistere coram
omnibus ait ad mulierem dimis
sum est peccatum tuum vade in pace
nichil amplius ei iniungens
Audiens hec quidam de cardina
libus et cum pharisco contra
papam murmurans iudicia eius
reprehendit dicens Ad tanta
culpa tam brevis penitencia non
sufficit ad quod papa respondit Si ego
iudicat peccatum iniuste est dyabolus corpus
meum ingrediatur Si vero iniuste me
reprehendis sic tibi fiat Statim
dyabolus cardinalem vexare cepit
post cuius vexacionem deus mulieris penitenciam
perfectam fuisse ostendit tandem omnium oracione
purgatus cardinalis deinde didicit inne
decreto non oblatrare etc.

Quidam iuvenis
canonicus ecclesie pysiensis (?)
cum iuvenis et delicatus peccatis gule
luxurie (?) et laxans habenas multis
eciam peccatis aliorum immundiciis se ma
culavit Tandem tactus infirmitate necessitate
mortis confessionem fecit peccata deple
vit emendacionem promisit Viaticum
accepit Qui unctus est oleo et sic
vitam finivit Cuius corpus ut potest
viri nobilis et divitis cum magna
seculari gloria tumulatum est Erat quoque
dies illa serenitas ut eciam crocchis (?)
ter familiari videretur Quidam ergo
homines admirantur Multa bona habuit
hic deus prestitit nichil ei defuit
horum que christianus habere debet in morte
omnibus sacramentis munitus est Ter
in eius morte serenatus est et cum magna
gloria sepultus est. Post mensis paucos
dies cuidam sibi familiari apparuit di
cens se dampnatum esse Cumque miraretur
ille penitenciam eius atque confessionem sacra
menta comunione et in unctione con
memorans Respondit defunctus Unum
bonum mihi defuit sine quo nullum horum
que memorata sunt mihi prodesse potuit
Quid est hoc inquid Respondit vera
contricio Sicut enim promisi consilio con
fessoris abstinencia a peccatis et
alia que salutis sunt sed dixit in

contraria quia si qualibet obscurare non poteris quod permittis. Et quia tamen magis declinabat ad transgressionem quam adiuvari obsecrationes, propter hoc nullus peccati mihi imputo remissionem [illegible].

Usurarius quidam dives nimis diversarum etiam thesauros de pignoribus tenebat. Cuius cor cum esset incomplebilis avaritie percussus est tandem peremptoria infirmitate. Tunc primo in se reversus cepit considerare pondus usurarum tormentum vehemens et difficultatem penitentie, et vocans ad se quendam Cisterciensis ordinis abbatem dixit ei: Domine, graviter infirmor, nec possum de rebus meis quicquam ordinare neque usuras receptas restituere. Si vultis de anima mea curam reddere et peccatorum meorum mihi promittere absolutionem, omnia bona mea potestati vestre subiciam ut de illis vobis iustum visum fuerit faciatis. Videns abbas hominem contritum et vere penitentem respondit: Ego deliberabo. Respondens quod ad eum verba usurarii sibi exposuit, sumens ad hoc consilium, respondit: Capitulum bonum mihi videtur ut pro anima eius spondeas, sed tamen accipias quecumque dederit capias; certe mee thesauros michi restituas. Ergo abbas ad egrum rediens respondit: Ego bona tua recipiam et pro peccatis tuis respondebo. Cui infirmus: Consilio quod prius ut primo omnia offeratis que invenitis et novissime me collentes nullus pa-

tiem impedimentum. Habebat autem in auro et argento frumento vino et oleo pecoribus et ornamentis aureis infinitam substantiam. Tunc abbas primis novissime in feretro ponens infirmum ad monasterium sperabat. Sed mox ut ille monasterium intravit emisit spiritum. Abbas autem non immemor sponsionis in quantum potuit usuras restituit et largas pro illius anima elemosinas est largitus, residuum in usus monasterii convertens. Positum est corpus in oratorio psallentium coram illius ordinatum. In ipsa nocte cum fratres attentius psallerent, ecce quatuor teterrimi spiritus apparentes feretrum aperte sinistre circumstabant. Quibus visis territi sunt fratres et accepto uno sene omnes fugierunt. Et ecce totidem angeli super demones se a parte dextera ordinabant. Maior ergo qui primus inter demones videbatur in ipsos erupit, dixit: Iniustus ut delinquat in semetipso, non est timor dei ante oculos eius. Hoc in ipso hodie impletum est. Alter dixit: Quoniam dolose egit in conspectu eius ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Tertius subiunxit: Verba oris eius iniquitas et dolus, noluit intelligere ut bene ageret. Quartus dixit: Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni vie non bone, maliciam autem non odivit. Tunc simul omnes dixerunt: Si deus est verax et verba eius vera sunt, homo iste noster est quia omni reus est. Responderunt si-

angeli. Et gera cum carmina da
uiticum portent predita dicunt
demones ista nobis pertinet ad
nostram eius dampnationem ad quod
angeli dixerunt. Ergo quo vos
taceatis nos incipiemus psalmum respon-
sum proferentes. Sit itaque domine
domine in celo misericordia tua et veritas
tua usque ad nubes. Cum psalmista ad-
iecit. Iusticia tua sicut montes
dei iudicia tua abyssus multa. Ho-
mines et iumenta salva-
bis domine quemadmodum multiplicasti
misericordiam tuam deus. Cumque demones stupe-
fact filii autem hominum in tegmine
alarum tuarum sperabunt. Simul omnes
in hanc vocem eruperunt. Anima
deus iniustus est et scriptura hec
solui non potest. Filius hic vere est ad
dominum confugit ad dominum ibit qua
in tegmine alarum illius speravit. In-
ebriabitur ab ubertate domus
sue quia apud ipsum fons vite et
in nomine eius ardebit lumen. Ad
hanc vocem demonibus confusis
et ob incrementibus celestes
nuncii animam defuncti tollentes
in celum cum gaudio deduxerunt.
Cuius rei ordinem monachus qui
inter fuit pluribus aliis enarravit.

De confessione

Usurarius quidam apud Coloniam post
multas usuras acceptiones domino
inspirante compunctus est. Sacerdote
adito confessionem fecit et ut
deo de peccatis suis posset satis-
facere pollicitus est omnia sua pro
illius nomine pauperibus se daturum
de restitucione nulla faciens
mencione. Cui sacerdos dixit

Vade sume de panibus tuis et man-
tellas electas ita ut cistam
impleas clauditaque illas sigillabis in
diem septimum pauperibus erogandas.
Quod et fecit. Die autem altero presente sa-
cerdote aperiens archam que ibi po-
suerat elemosinas tot invenit repti-
les bufones. Cui sacerdos vides inquit
quod deo placeant elemosina de usura.
Territus ille vidit. Sic quid faciam domine.
Cui sacerdos salvus fieri hac nocte
inter omnes ipsos nudus iaceas
[illegible] Ille licet tale spectaculum
abhorreret nudus se super omnes iac-
tavit in archam. Et sacerdos clau-
sit et abiit. Die autem postera ve-
niens archam aperuit et nichil inve-
nit preter ossa hominis inventa. Que ossa
in porticu sancti Severini iuxta sepul-
ture dicunt esse virtutis ut usque
hodie nullus bufo tumulos eiusdem
unquam possit intrare.

Miles quidam in quadam villa habitans
cuius uxorem eiusdem ville cle-
ricus per adulterium maculavit. Non
est militi de clerico et uxore ta-
cuit ipse navit solo de hoc faciens
mentionem. Contingit autem ut in domino
obsessus esset homo demonium ita neque
ut coram astantibus in propatulo
peccata que per confessionem non essent tecta
[illegible] uno dierum rogavit sacer-
dotem ut secum ad quoddam colloquium
ire non recusaret. Cum accederet
Cumque venissent simul ad villam
ubi obsessus erat. Conscius sibi sac-
erdos suspectum habebat militem quia
cum non latet quod tam nequam demonium
ibi esset. Timens quod prodi a demone
necessitate ne stetit intrans stabulum

ad suum militis pedibus eius prostratus dixit Rogo te ut audias confessionem meam. Qui summus expauescens leuauit audiens que dicebantur ab illo. Ista tamen confessione cum sacerdos munus sibi penitencie peteret, Tu vero prudenter ait Audisti alii sacerdoti posse eam iniungere. Hec sit satisfactio vera. Inde exiens iam securior cum milite venit ad ecclesiam in qua demonium erat. Requisitus autem ait amplius in hec verba: Nosti aliquid de me hoc aut ex mendacia Sed et iam deo sacerdoti tollet suspicio. Tunc cum demon expedita vidisset dixit: Quid tibi videtur de isto homine? Respondit ille: Nescio de illo aliquid. Et cum hoc dixisset lingua theutonica, ipso latine loquente sumpsit Insuper ut nullus autem clericorum ipso hoc loquente aderat. Inter est permissum demon loqui hoc lingwa layca ne miles ex verbo suo intellexisset et sic sacerdos per confessionem euasit. Simile accidit cuidam militi de suo filio qui etiam secum duxit ad demoniacum querens quid de suo sciret. Et respondit demon nichil scio nunc quia modo a nouo. Veruntamen cum duo in via essent confessus fuerat cuidam rustico lingua sua teutonica in nemore etc.

Erat quidam sacerdos religiosus et obtinuit inter multos dilectus parochianos. Cuius autem dyabolus inuidens cum aptis temptacionibus apud eum non proficeret, in angelum lucis se transformauit dixit sacerdoti: Amice dei, a deo missus sum nunciare quod venturi sunt tibi. Prepara quia hoc anno morieris. Sacerdos nullatenus de angelo suspicione sed ita credens esse sicut ut prosperat cepit se diligentem ad mortem preparare, confessiones personas mundare, corpus vigiliis et ieiuniis assiduis orationibus castigare et omnia sua pauperibus erogare. Cum que ab illo quereretur cur ita in ista sua distraheret, Nemini illorum sub typo confessionis causam aperuit dicens: Angelus domini reuelauit mihi quod hoc anno moriturus sum. Illo autem vlterius narrante, vbique diuulgatum est. Anno completo sacerdos mortuus non est et inuentus est falsus propheta dyaboli et quod elas omnia cooperante in bono meo quod vir sanctus videbat a dyabolo deceptum est per mortem. Clamans tam dolosa cum vencione erubesceret apud homines ad quos verbum propheciat et non haberet unde viuat statim cum parochia deseruit et ordinem cisterciensem se gutit sub eo nomine. Tunc dyabolus affuit et per huiusmodi verba per ipsum dolum palliauit. Hec turbeat me quod hic dei quod mortuus non es ut predixi quia deus sua prudencia vitam tuam distulit ad multorum edificationem. Missus sum ab illo ut tibi assistam in cruce et custodia. Et cum credidit ei ille. Circa quod dyabolus versabatur frequenter et ea que ad commodum sunt corporis sepius hortabatur. Cum que exhortarec amplius orare siue vigilare ut manibus laborare vellet, Arguit eum dicens: Discrecio mater virtutum est. Dum potis adhuc viue et tu debes parcere tibi ut possis deo diucius seruire

Nocte quadam volens diabolus dolum suum
pertractum perducere ad effectum in specie
monachi accessit excitans eum et
dicens Surge dominus vult remunera
re labores tuos magnos Vade
ad speluncam et in illa trabe zonam tuam
te suspendas Quo audito monachus
exoptauit et super illum ascendens eam
mauit Accede ante inique amodo
cum nomine quibus scis et more signa
lo crucis illum fugauit Surgens
autem statim monachus priorem conuenit
confessionem fecit rem gestam nar
rauit se scilicet diu a diabolo deceptum
confessus est et alia peccata sua penitentiam
egit iniunctam et amotione de fu
tura custodia sibi iniuncta reclusus est
per mensem suum Monachus autem
ob novitatem nec speluncam intrauit
et diu in cena secum sedet demone
per confessionem exacerbatum ar
cu extento sagitta imposita contra
se stantem vidit et dicentem malo
tuo confudisti me Ecce nunc occida
te Ille vero signo crucis item fu
gauit illum et sic amplius non
vidit eum etc.

Peregrini [iii] quadam tempore trans
fretarent orta est eis
in mari tempestas tam valida ut
nauis fere operiretur fluctibus
Videntes ante oculos mortem cepe
runt singuli unusquisque pro primo
confiteri et inter eos Iohannem presbiter unus
dicens peccata sua eandem excitaui
ex tempestatem Erat enim in naui
homo qui fecerat tam grauia
et tot et tam enormia peccata
ut nec etiam mare pondus illorum
posset portare Ille compunctus
considerans presbiter se omnibus aliis
peccatiorem surrexit et ait Si
propter mea peccata tempestas hec orta
est ego tamen sum occasio periculi vestri
rogo ut audiatis confessionem meam Tacen
tibus illis cepit voce publica
confiteri etiam que illi horrent audire
maiorum ut confessus est facta est tranquil
litas maris et statim ut nauis ad
litus peruenit audita peccata deus de
memoriis singulorum deleuit promisit
tamen vero qui diu erant in naui gaudii bene
confundebatur in conspectu illorum Et ne
recipientes peccata eius imperarent in
duxit eos oblivione Retinuerunt
etiam hominem aliquem fuisse confessum
sed quid hoc fuit penitus ignorabant etc.

Sacerdos quidam
tempore xlme in ecclesia sua sedens
subditorum suorum confessionem audiuit
Inter quos unus stabat etate iuue
nis et statura robustus apparens
et exspectauit tempus confitendi
omnibus confitentibus expeditis hic nouis
simus accessit coram sacerdote ge
nua flectens ad confitendum Cum tan
ta et tam enormia confessus est
peccata tam multa homicidia furta
blasphemias et periuria secularia
discordias et alia huiusmodi similia quorum
se auctorem esse dicebat Et sacer
dos tam horrore quam tedio quasi
diceret ad illum Si mille annorum
esses non sufficerent ad peccata ista
talia que dixisti Respondit ille Am
plius sum quam mille annorum Cui
amplius sacerdos Quis ergo ait es
ergo es Respondit confitens Unus
sum ex his qui cum lucifero ce
ciderunt Ideo minima peccatorum
meorum confessus sum tibi Si velles
audire residua que sunt innumerabilia

parat essem confiteri tibi ea. Dicens
sacerdos petiit dyaboli in scena ut
diceret Quid tibi cum confessione que
Respondit demon Stabam ex opposito
tui vidi quod peccatores accederent et in
suos redire auscultans diligenter
quid illi dicerent quomodo ille ab eis re
sponsum sit et quod post confessa peccata
promissa sit eis indulgentia vitaque
eterna Ergo nos sperans eandem consequi
venio tibi confiteri Sacerdos vero
spiritualiter respondit Si volueris uti
meo consilio et age penitentiam de peccatis
tuis sicut hii quos vidisti
[illegible] indulgenciam consequeris Respondit
demon Intollerabile mihi [illegible] temporis
satis scio parabo tibi Ego
[illegible] sacerdos minore quibus qui an
te confessi sunt tibi in magnam penitentiam
dabo et cottidie [illegible] prostratus
dicas Domine deus creator meus peccavi
tibi Cognosce in [illegible] dyabolus
dicit Non possum nimis grave est
Ait sacerdos Quare de tam modico
gravaris Respondit demon Ego possu
me in tantum humiliare sibi aliquis
[illegible] in iunperiis libens faciam
Tunc indignatus sacerdos ait Si
tanta est cordis tui superbia ut
nec in tam modica humiliari velis
creatori tuo recede ame quia
nec hic nec in futuro [illegible] conse
queris ab illo etc.

a Abbas quidam nigri ordinis
bonus et religiosus mona
chos habebat dissolutos Quo
bus quadam die quidam portabant sibi
[illegible] carnes et vina de

licata Quibus cum [illegible] non auderent
in aliqua officina claustri Con
gregati sunt in [illegible] unum
rum et maxime [illegible] illuc que
~~pervenerant~~ [illegible] deferentes
dem est abbate quod tales in illo
loco convivium celebrarent Cum
statim cum magno more accedens
et introspiciens convivantium le
ticia sua presencia in tristiciam
commutavit et cum territos illos vi
deret Iocunditate stans intuitus
ad illos et ait Ecce fratres volu
isset comedere et bibere sine
me Ego arbitratus hoc [illegible]
esse Certe vobiscum prandebo
Sedens quod comedit cum illis te
ros territos confortans Sic sequenti
tempore [illegible] debere
[illegible] surgens abbas
in capitulo et veniam coram illis
petens cum [illegible] humilitate tremo
rem et timore simulans ait
Confiteor vobis domine pater et
fratribus universis quod ego peccator
heri in abscondito loco et quasi
furtive in [illegible] vinario [illegible]
[illegible] et [illegible] carnes co
medi Statim residens cum se
pararet ad disciplinam [illegible] ha
bente Respondit Omnes ut vapu
let [illegible] ut vapul
[illegible] ut hic luam
in futuro Quam cum accepta penitentia re
disset ad locum suum [illegible] monachi
timentes abeo [illegible] clamare si
dissimularent [illegible] surgentes cum

dem successum gsitenti Crimibus
abbas bonas et fortes disspli
nas dari iussit ad qda mo{n}ch{um} ad
hoc p{ar}ato s{er}mocione magne vin
dicte iniungens ut deceto talia co
mitte no presument Sicq{ue} pru
dens medic{us} quos v{er}bo minus
emendare potuit exemplo cor
exit etc

De tempt{aci}o{n}e

Quidam novicius adeo tempta
batur ut antto vellet reci
pere gsolac{i}o{n}e p{ro}ponens firmit{er}
s{e}q{ue}nti mane se cessuru{m} ab ordine
Sed aut nocte cum de mane re
cessur{us} erat visum est p{er} somp
niu{m} q{uod} staret ante ostium p{ri}ore
de qua duas vias gsideravit hic
inde exire / q{ua}r{um} una v{er}gebat
addexteram altera ad sinistram
utraq{ue} t{ame}n in silua ducebat op
positam / dubitante illo quam
illaru{m} iret sene q{ui}da comminus
stare gsspexit Cui sic ait Ch
nosti unde in q{ua} istar{um} viar{um} sit
rectior / et adambulandu{m} gmo
dosior Dixit ille Ego plene et
bene te expediam / Via hec q{ue}
addexteris est in nemore p{er} luc
spaciu{m} spinosa est inequalis
lutosa et asp{er}a / postea sequit{ur}
campus amenissim{us} longus
planus variis floribus deco
ratus / Via v{er}o q{ue} est asinist{ri}s
in silua q{ui}dem comoda est pla
na sicca lata et b{e}n{e} t{ri}ta sat{is}
q{uod} deliciosa s{ed} no longa Cui
mox gtinuat campus longus
scopulosus lutosus et asp{er}rim{us}

etiam ipso visu horrendus Ecce dispo
tibi Elige q{ue}m volueris / Hoc dicto novi
cius evigilans no dubitavit visione
p{ro}pter se fa{c}tam / ut p{er}iret sue tempta
cionem gstruente nec amplius rece
dere cogitavit Via adexteris sig{nifica}t
vita monastica et sp{irit}ualem / Via
asinistris vita seculare et carnale
Silua p{ri}mis est vita v{er}iusq{ue} p{ro}p{ter} s{u}a{m}
gplecc{i}o{n}is q{ua}r{um} v{er}aq{ue} satis brevis
est / Monastica in p{ri}nci{pi}o spinosa est
p{ro}p{ter} ordinis rigore / In equalis p{ro}p{ter}
multimoda temptac{i}o{n}e / lutosa p{ro}p{ter} hu
militate subiectionis / Angusta p{ro}p{ter}
voluntaria paup{er}tate Campus p{ar}adysi
est q{ui}a p{er} multas tribulac{i}o{n}es op{or}t{et}
nos intrare Extra vita secular{is}
et carnalis q{ue} via asinistris
sig{nifica}t in silua in p{ri}nci{pi}o gmodosa est
p{ro}p{ter} habundanc{iam} corporis necitatem
sicca p{ro}p{ter} caritat{is} p{ar}vitate lata et
b{e}n{e} trita / q{ui}a multi vadunt p{er} eam
plana p{ro}pter p{ro}sp{er}itate deliciosa
p{ro}p{ter} g{en}cup{iscen}cia{m} oculo{rum} In hunc mo{dum}
visum incip{ie}ns temptac{i}o{n}e
apostasie liberat{us} est etc

Abbas quidam
magni ordinis hospitalis
fuit valde et erga paup{er}es miser{i}cors
et q{ui}a in talibus ferveris fuit
sp{eci}ales sibi et voluntarios in ta{li}
bus ministros instituit et q{uan}to
plus p{ro} deo distribuit tanto amplius
domum sue benedixit / Cui mo
rtem successit avar{us} qui pietatis
officialibus amot{is} tenaciores
instituit / Dixit at p{re}decessor

meus nimis dapsilis fuit. Putamus nos expensis ut si forte seges nostra grandine perierit, et tempora cara ingruerint, habeamus unde pauperibus subveniamus. Huiusmodi verbis avariciam suam pallians, hospitalitatem prius exclusit, beneficia pauperibus subtraxit. Caritate itaque subtracta proficere non potuit monasterium suum. Immo in brevi ad tantam devenit inopiam ut vix haberent fratres quod manducarent. Die quadam vir quidam venerandus caniciei venit ad portarium, quaerit hospitium. Quem ille quidem clanculo et cum timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse illi exhibens adiecit: Non te debet scandalizari, bone frater, quod tam negligenter te paro, quia necessitas immensa est. Vidi tempus cum huius monasterii abbas tale vidi quod si episcopus cum magno equitum comitatu venisset, caritative receptus fuisset. Dixit ille: Duo inquit fratres de hoc monasterio expulsi sunt qui nisi revocentur, status monasterii nunquam ad statum pristinum revertetur. Unus fratrum Date vocatur, alter vero Dabitur. Nam per ipsos expulsus est frater Date, et simul cum illo frater Dabitur absentavit. Dictisque vir ille disparuit. Portarius cum esset laycus, nomina eadem retinuit, abbati et fratribus recitavit. Resumpta est hospitalitas, et mox benedixit eis dominus sicut prius etc.

Quodam tempore in quodam cenobio nostri ordinis nobiles et delicati simul religionis habitum susceperunt. Quidam autem eorum de amicis abbatis cum dixisset: Non sufficio mirari quod tales viri in seculo tam delicati oleribus ingenitis sic pisa et lentes vesci possunt. Cui abbas respondit: Ego ea tria piperis appono quibus eadem grossa pulmentaria condiuntur ut pene nichil a comestoribus in suis scutellis repperiatur. Mirante ipso et non intelligente quid audiebat adiecit abbas: Primum genus est longe vigilie matutinarum, secundum est labor manuum, tertium est dispensacio ferculi lautioris. Istis tribus appositis pulmentaria nostra optima sunt saporis etc.

De dede monibus

In civitate Maguntia die quadam dum plebanus in ecclesia circuiret aquam benedictam populo aspergens, vidit ad ostium ecclesie matronam quandam pompatice venientem indutam, pavonis variis ornamentis depicta obviam habuit. Mox vestimentorum cauda quam trahebat post se longissima in latitudine demones residere conspexit. Erant autem parvi ut glires, nigri ut ethiopes, ore cachinnantes, manibus plaudentes. Et sicut pisces intra sagenam conclusi saltantes. Quos ut vidit demonum quadrigam foris exspectare fecit plebanus, dum intra illa stetit. Et ut populus visionem videret, orationibus suis ut

pore vir bonus et sanctus obtinuit
Intelligens autem ob vestimentorum
superbiam sic se a demonibus de ri-
sum habitum domum redijt et ve-
ste superba in humile penitus commuta-
vit etc.

Demon quidam dum hominem quendam
ac obsessum miserabiliter
torqueret et diuisas pos eius cor-
riendo diuersa verba [?] daret
quesiuit ei quidam ex circumstantibus
Dic michi si posses ad gloriam in
qua fuisti redire quantum hoc
laborem velles sustinere. Respondit ille
Si hoc in meo esset arbitrio mal-
lem cum una anima ante me de-
cepta descendere ad infernum quam
redire in celum. Admirantibus illis
cur diceret dixit. Quid mira-
mini tanta est malicia mea
et tam obstinatus sum ut non
possim bonum velle etc.

Comisus [?]
Quidam siluam cum transi-
ens cornicem quam frequenter [?] uel
crebrius cantantem audiuit vices
quindecim continuatim numerauit. Sed
xv. veniens eas quasi pro homine
accipiens pro annis totidem
vices easdem sibi computauit
dicens in corde xv annis viuam
sed quid me tanto tempore mortifice
in ordine. Redibo ad seculum
et delicijs seculi utar xiij
annis, duobus annis qui super-
sunt penitebo. Sed deus qui omne
augurium odit alter quam

ille disposuerat ordinauit. Nam duos
annos quos ille delicijs ordinauerat
deus suo horrendo iudicio subtraxit etc.

Diues quidam
Tempore [?] clerici pauperibus conuiuium
fecit. Inter quos quidam obsessus erat
qui alijs manducantibus carnes
quidem ori applicauit sed easdem vesci
non potuit. Dixerunt ei quidam de circum-
stantibus. Quare cur non sicut homines
manducare. Respondit nolo ut perfecte [?]
eo quod elemosina ista de rapina sit.
Dicentibus illis mentiris quia iste qui
eam fecit homo bonus est. Respondit
Nequaquam mentior. Vitulus iste qui
in pauperes diuisus est in quarta feria [?]
comestus fuit ab illa vacca que per
rapinam habebat. De quo verbo satis [?]
qui aderant mirabantur etc.

Plebanus
Quidam ville parrochianos suos
pomna [?] placere cupiens in conuiuijs
et ludis secularibus illorum se mori-
bus conformauit. Habebat in villa
militem compatrem vicinis suis per
omnia concordantem. Erat autem huius non
in corpore sed in multo anima una et
cor unum. Sepe alter ab alio ad
ludos et ad epulas trahebatur. Dyabol[us]
autem amorem illorum in odium conuertere
volens nocte quadam cum miles iuxta
cubiculum in forma sacerdotis venit
ad lectum eius ut se surgeret ta-
libus quasi signo importune satis
impetit. Miles iratus cum pene
nudus surgeret et indipes segre
precedente per campum spinis et

vepribus plenum quoque erat. Deinde cum
plante eius vulnerate sanguine stil-
larent, Iratus post eum clamavit.
Male sacerdos malo tuo huc me
adduxisti. Diabolo sic clamante sequere
sequere me sequere me, Miles turbatus
ligno quod cum repperit ut prorsum e
caput sacerdotis divisit. Hic illo
prostrato et vultu eius perfuso sangui-
ne, miles cum multo labore et dolore
ad domum suam rediit, et qualiter cum sacer-
dos illuserit uxori familie et
amicis narrabat. Illis minus cre-
dentibus subiecit: Ego caput eius
et coronam non modicum vulneravi. Ea-
dem nocte sacerdos prorsus inscius
cum concubina ne iterum esset ad ca-
meram, cum tanto impetu caput
in superiori limine illisit ut coro-
na similiter vulnerata, sanguis e-
rumpens totam eius faciem cruenta-
ret. Cum mane pro se pulsata missa
in ecclesia expectaret et ille minime
ob vulneris dolore veniret, congno-
scens miles cum arcescentibus ait:
Hoc est quod dixi vobis. Quid plura?
In sanctibus cognatis eius et amicis
cum sacerdos obiecta fortiter nega-
ret et illi non crederent, per
biennium de ecclesia sua eliminatus
est. Ipso tandem illis reconcili-
atus est etc. **De virtute simplicitatis**

Tempore Friderici imperatoris qui
Friderici iunioris quidam epi-
scopalibus abbatiis vacavit. Duo e-
lecti sunt nec concordare possunt.
Unus illorum magna pecunie summa
quam in monasterio congregaverat eidem
Friderico exhibuit, quibus sibi
assisteret. Et accepta pecunia promi-
sit. Postea intelligens adversarium
eius virum esse simplicem et bonum
et ordinatum, consilium accepit quomodo
indignum amoveret et ob virtutes
suas electum confirmaret. Iussit
ei quidam dominus monachis omnibus qui
regulam tenent acus portare de-
bentes igitur in capitulo dicite illi
inordinato ut ad punctionem dige-
torum vestrorum acum suam vobis acco-
modet. Et cum non habuit inve-
niretur contra illum occasione quasi
irregularitatis. Et cum factum fuis-
set et ille non haberet, dixit impera-
tor abbati: Domine vos acum vestram
nobis accomodate. Quam cum ille mox
extraheret forte promittens, ait
Imperator: Vos estis monachus
ordinatus et eo tanto honore dig-
nus. Ego dictum adversarium
vestrum honorare, sed ipse sua irregu-
laritate tradidit se indignum.
Tali ergo sophismate monachum
Imperator amovit et simplicem
in abbatem promovit etc.

Iuvenis quidam
uxorem suam simplicem diebus multis
sed intentione veneratam, tali mo-
do circumvenit. Ait ad mulierem: Peto ut
omnibus bonis tuis scilicet feodis
et allodiis sollempniter renunci-
antis me illa suscipere sinas ut
sic corpore tuo carere valeam
ducere honestiore. Omnia mea
tua sunt et ego tibi honestissime

prudebo mater filio annuit omnium
suorum usufructu resignavit
Quo facto filius eiecta matre spon b
sam introduxit. Que cum esset
plangeretque cottidie Ille aures
obduravit ne gemitus matris
audiret. Hic quadam cum uxore
in mensa sedens et matris ostio
hospicii pulsantis voce intelligens
ait: Ecce iterum diabolus clamat ibi
dixitque puero: Vade pone pullum
istum in cistam donec recedat
Quo facto illa intromitti a filio
supplicat ut sui misereatur sed
cum magno clamore et dolore ab
illo expulsa est. Tunc ait
ad puerum: offer nobis pullum
puer vadit ut cistam aperit non
pullum sed serpentem in scutella
reperit. qui territus redijt et
quod viderit domino intimavit. Post
hunc mittit ancillam que similia
se vidisse dixit. Ille putans
sibi illudi cum indignatione dixit
Vadam si diabolus fuerit ego eum
tollam. Surgens igitur de mensa
mox ut se in cistam ad levandam
scutellam inclinavit serpens
collo eius se implicans circa eius
guttur se stringendo duplica
vit. Cum comedente comedit
et quociens ei subtrahebant
cibaria vel adhibebant alia
a quibus deponi deberet instru
menta circa collum hominis stringit
ut intumescente facie oculi
de sedibus suis moverentur. Du
citur adhuc sepe [illegible] limina

quod predicta mulier pene eius matris affectu
compaciens servabat. Rex

B Erchtoldus palatinus de Witili
spach. Iudex erat strenuissimus
ita certa ut de reis exponit laqueos
cingulo suo appendit ne eos pena
caperet dilacione. Hic quadam mane sur
gens et laqueum cingulo appendens
huiusmodi voce in aere audivit. Ber
chtolde quemcumque tibi egredienti de
castro tuo primus occurrerit hoc laqueo
hunc suspende. qui vocem pro homine
accipiens mox ut egressus est
occurrit sibi scultetus suus homo
quem valde dilexit. Quo viso territus
dixit illi: Doleo super occursu tuo domine
quia suspendas tu et non vinces
Et ille inquit: Quare suspendar? Re
spondit palatinus: Nescio. Sed pre
para te per confessionem et ordinate re
bus tuis quia voci domine resistere
audeo. Ille videns aliter esse non
posse ait: iustum est domine. Ego plebes
in domum meam declinantes in secreto
occidi et multis multa rapui nec tibi
domino meo unquam fidelis extiti nec
pauperibus peperci. et mirantes omnes
de eius confessione cognoverunt in eius
morte peti penam esse a deo. Rex

q Q uidam quisus
simplex satis continue temptabatur
Cum stans in oracione hiis verbis
usus: Deus domine nisi liberavis me
de hac temptacione ego mactabo
contra infidelis homo. Quam pius
deus et amator simplicitatis ac
si timeret apud virum accusare
quasi querimoniam pervenit temptacionem

instigando quidam hoc audiens scripsit aliis quod ad edificationem recitavit etc. **Exemplum de visione maria**

In regno Francie virgo quedam fuit nobilis et religiosa sed paralitica. Licet cum quodam tempore in die purificationis sola iaceret, cepit se tristis dicens: En sola iaceo et nichil obsequii more ecclesie universalis hodie beate marie genitrici dei impendo. Cum talia mente volveret, spiritus eius virtute dei de corpore eductus in qua maxima vidit processionem ecclesie de diversis beate civitatis ordinibus, patriarchis scilicet prophetis apostolis martiribus confessoribus et virginibus ceterisque fidelibus. Ipsi quibus bini et bini incedebant ardentes candelas in manibus gestantes, antiphonas festo congruentes cantabant et quasi stationes debitas observabant. Angelus vero ductor virginis alteri cuidam virgini quam noverat esse consimilis nimium illa sociavit, candelam illi porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria singulorum ut nulla lingua sufficiat enarrare. Episcopus vero virginis indutus pontificalibus cum omnibus episcopalibus ornamentis novissimum locum cum ministris tenebat, cuius pulchritudine omnis ille celestis cetus mirabatur. Cum cum ipsis etiam stationem inchoasset antiphona Hodie beata virgo maria puerum Ihesum etc. ingressi sunt templum auro gemmisque constructum. Deinde inceptus est introitus misse et ab omnibus solempniter decantatus, quo finito et kyrieleyson choris alternantibus cantato, Cristus pontifex Gloria in excelsis incepit, prothomartir stephanus epistolam legit. Ewangelista vero Johannes dalmatica indutus dyaconus fuit. Ewangelio lecto dominus ad gradus redijt et ab offerentibus candelas suscepit. Postea autem virgo per spiritum sentiens se ad corpus redituram, candelam suam offerre noluit, cum angelo suo precipiente, volens illam secum ad terras portare. Quod cernens angelus in manu fregit, superiore parte illi auferens et inferiore relinquens. Sicque ad corpus reversa partem candele in manu conclusit in ventre. In hac candela deus plurimas virtutes in sanandis infirmitatibus operatus. Tam grandis manifesta et tam solemnis erat visio ut nullus eius nunc intelligeret et cum de ea miraretur vidit et apostolus: sive in corpore sive extra corpus nescio, deus scit. etc.

Quidam conversus cisterciensis ordinis quadam ita infectus fuit ut non pervias signaculi nec per aliquam oracione ab illo posset liberari. Insibili illi apparens sepius cum eum temptat. Quasi cum esset ei aquam sa religiosus ut angelica salu-

salutatione gratia occurrente pro-
ferret. Quod cum fecisset, ma-
lignus quasi turbine impulsus cla-
mavit: Dyabolus illi dentes
excuciat qui te hoc docuit, nec
amplius visus est ab illo. Deo gracias.

Matrona quedam
M instinctu dyaboli adulterium
admisit. Que prima ducta decri-
mine doluit et adultero penitus
contradixit. Ille autem absencia
mariti observans domum illius in-
travit et cum solam reperisset,
verbis consuetis ad crimen eam
incitavit. Quod cum illa renueret, vi
venientem opprimere nisus est. Et
cum videret se illi non posse re-
sistere, ad totius castitatis patronam
confugit dicens: Rogo te domina per
illam sanctam angelicam saluta-
tionem scilicet Ave Maria ut libe-
res me. Ad quod verbum omnis virtus
defecit in milite et emarcuit
et sic femina incorrupta reman-
sit, nec ille amplius verbum
adulterii ad eam facere presump-
sit. Deo gracias.

Q uidam sacerdos antipho-
nam Salve regina ad om-
nes horas dicere consuevit. Cum
autem die quadam campum transi-
ret volens visitare inclusam
quandam eciam solitariam ha-
bentem mansionem, orta sunt
tonitrua tam valida ut vires
ambulandi sibi deficerent. Ve-
niens tandem cum labore ad
cellam intravit et coram al-
tari se prosternens pro ipsa tempestate
beatam virginem precabatur. Et ecce
matrona virginea vultus mirique de-
coris de altari ad illum veniens
aspiranti quasi nova esset locuta est
dicens: Qua antiphona Salve
regina libenter et frequenter
cantas, nunquam tonitrua neque fulmina
que pro timore sepius affligeris tibi
nocebunt. Quo dicto disparuit. Intel-
lexit itaque sacerdos quod esset illa cle-
mens et pia et dulcis Maria. Deo gracias.

Q uedam sanctimonialis virgo a quodam cle-
rico verbis luxuriosis sollicitata peti-
cioni eius consensit, promittens quod post
completorium veniret. Erat autem ipsa
custos ecclesie. Dicto completorio cum cete-
re ascendissent dormitorium et
illa exire vellet de oratorio, reperit
in ostio expansis manibus stare con-
spexit. Quid plura? Omnes ianuas
adiit et in omnibus crucifixum
invenit. Tunc ad se reversa dixit:
Forte voluntas dei est ut nusquam
vadas. Solita enim erat eadem
virgo cottidie specialem quandam
orationem de passione domini dicere,
qua in tanto periculo remuneravit
tam utili visione. Que tunc
ante ymaginem beate virginis
se prostravit veniam postulans.
Et ymago maxillam eius manu
percussit dicens: Quo voluisti
ire fatua? Tam fortis erat
alapa ut omnibus vite sue diebus

matutinale iacet. Que a sororibus
sic inventa cum sit gesta per ordinem
enarravit etc.

nota Quidam conversus quadam die regu-
laris a priore suo quid in mensa
cogitaret eo quod lectionem mense non in-
telligeret. Ait: Ego lectionem aptis-
simam in mensa lego. Quando manducare
incipio qualiter me filius dei sit
ab angelo nunciatus et in utero virgi-
nis de spiritu sancto conceptus inde per-
tracto sic quod primum solum solvo. Item
cogito quomodo angelis canentibus
sit natus et pannis involutus et
in presepio reclinatus. Et sic alterum
est solum secundum. Et sic modum est tertio
circumcisione adductum magorum obla-
cione in templo baptismum ieiunium
passione virum ascensione spiritus
sancti missione. Tandem extremum iudici-
um. Talis in quo est lectio mea cot-
tidiana finis finis est prandii etc.

Matrona quedam
beate virginis devota in honore
eius quandam ymaginem eius sic in mag-
na reverentia habuit. Salutationes ange-
licas multas veniasque coram illa fa-
ciens. Huius filiam tenere lupus
casu rapuit silvas quod petivit.
Audiat mater in mensa sedenti quod
factum est. Turbata illa dicit in quo
lupus filia mea non comedit ...
tum a mensa surrexit et cum multa
amaritudine capellam intrans
ymagine salvatoris de sinu matris
evulsit. Stans quod ... illam cum
multis lacrimis in hec verba pru-
pit: Domina numquam rehabebis puerum
tuum nisi michi restituas meum.

Anima qualitas regina celi quod
timet orbari filio. Cum mater filia
non rehaberet lupus predictus in
pace et puellam dimisit. Quidam
agit lupi vestigia insecuti puel-
lam iuxta frutecta deambulan-
tem repererunt. Videntes vesti-
gia dentium lupi in gutture eius
cutem tamen superficietenus vulnera
in testimonium miraculi reservata.
Tunc filia ad matrem ducentes
mox ut illa sanam vidit letanter
ad ymaginem cucurrit et puerum in
illius sinum reponens ait: Redde
michi restituisti filiam meam en
filium tuum tibi restituo etc.

Conversus quidam **De diversis visionibus**
quadam nocte diebus matutinis
ante lucem solo stans et ora-
ciones aliquas dicens. Ihesum in
aere crucifixum perfecte vidit
et circa eum quosdam homines singulos
talibus. Circa eum aer illuminatus ex
presencia Ihesu ut singuli sibi noti
essent alterutrum plene discer-
nere. Cum quod tam mirabilem visionem
diutius miraretur domino devote cla-
mavit: Domine qui sunt hii quos
circa me video. Audit nomina
qui sint si quid significet quod
video penitus non intelligo. Dixit
quod domine hii soli ex omni congrega-
cione hac mecum crucifixi sunt
passionem mee vita sua confir-
mantes etc.

Quidam pauper impellente ne-
cessitate ... volens
servire duci Lovanie ... illius
adire temptavit. Cui cum unus
camariorum indignatus stapulis

cum impelleret et passim
baculo cederet sine causa. Con-
versus quidam grisei ordinis
hec vidit et ingemuit compas-
sus illi eciam usque ad lacrimas.
Subsequenti igitur nocte salvator
ei apparens in sompnis super al-
tare in gloria maiestatis ait: Gra-
cias ago tibi quod heri mecum con-
passus es quando camerarius duc-
tum inmisericorditer sine causa fu-
stigavit me. Ad quam vocem con-
versus evigilans intellexit
quod corpus adhuc in suis membris
pateret. Cesarius
In Francia virginem quandam religi-
osam et inclusam sathanas
gravissime per stimulum carnis
colaphizavit. Que cum in multis
lacrimis rogavit ut ipsam eciam
a mundana temptacione liberaret.
Cui die quadam oranti angelus
domini apparuit visibiliter dicens:
Si vis ab hac temptacione lib-
erari dicas hunc versiculum: Con-
fige timore carnes meas et
liberabor. Ille obviens hoc fa-
ciente temptacio cessavit. Amo-
res fugato spiritu fornicacionis
maior accessit spiritus blasphemie
a quo tanto forcius quanto prius
suis temptabatur. Cepit enim
dubitare de deo et fide christiana.
Tunc magis quam prius dominum magis
invocans se eciam nephanda
cogitari liberari cum lacrimis
oravit. Et ecce angelus do-
mini secundo ei apparens dicens: Quomo-
do habes? Vult illa magis per-
habitudine. Et angelus pu-
tas in quo te posse vivere sine tempta-
cione? Necesse est ut alteram istarum
habeas. Elige ergo quam volueris. Tunc
illa: Si ergo in quo necesse est, eligo
primam que licet sit immunda humana
tamen est; ista vero qua nunc pacior
perversa est diabolica. Cui angelus: Hunc
versiculum istum: Feci iudicium et iu-
sticiam non tradas me calumpniantibus et libe-
raberis. Quod cum fecisset post an-
geli spiritus blasphemie eam deseruit
et fornicacionis spiritus est reversus. Cesarius

Due sanctimoniales
fuerunt in lucide monasterio dyoc.
treverensis quarum una Johannem baptistam
altera ewangelistam diligebat speci-
aliter. Que quociens conveniebant de illorum
maioritate contendebant utriusque
privilegia in alterutrum allegantes
intantum ut eciam a magistra vix compesci
potuissent. Nocte igitur quadam sub
Johannes baptista sue pugnatrici in
sompnis apparens ait: Soror noveris
Johannem ewangelistam me maiorem
esse quippe quem dominus multis privilegiis
honoravit scilicet in casta virginitate
in apostolatus eleccione, in speciali dileccione
in misteriorum significacionis ostensione, in pectoris
recubacione, in matris commendacione
in profunda et subtili ewangelii
inspiracione, in apocalipsis reve-
lacione. Ecce propter ista et alia
multa maior est. Voca ergo mane
sororem tuam ante magistram et
petas sibi veniam ab illa quia
totiens sine causa illam meis causa ex-
acerbasti. Eadem nocte sub Johannes
ewangelista sue pugnatrici ap-

parens sibi modo allocutus est omnibus
dens illi. Mirabar iohannis baptiste pre
rogatiuas, scilicet cui Christus testimonium
excellencie perhiberet. et quia
non solum propheta sed plus quam ab ange
lo annunciatus, a sterili matre contra na
turam conceptus. In utero sanctificatus. In
heremo sine peccato conversatus, quod de me
dici non potest qui inter seculares lu
cris lucrans seculariter vixi. Sal
uatorem in utero cognouit. digito
demonstrauit. manibus baptisauit.
celos apertos vidit. patrem audiuit
in voce. filium vidit in homine. spiritum
sanctum in columbe specie. Tandem pro iusti
cia martirizatus est. Ergo me
minor est. Verum quia quando baptista in
uenis dati que sibi in inuicem eiane
ita quod singillatim ad mensam que
venerunt quid viderint.
Tunc simul se presentes exponentes
minute ut iussi fuerunt. veniam po
stulantes regulariter sunt monite
te in mensa ut de cetero de meritis
sanctorum contendere non presumat. Exemplum

Sacerdos quidam *De eucharistia*
in dyocesi Coloniensi qua
dam die missam celebrans calicem
cum sanguine casu fudit super
corporale, quod statim quandam cruoris
accepit formam. Finita vero missa
sacerdos mensis illud super calicem
crebrius lauisset, rubeum colo
rem abluere non potuit. Quod vi
sum tollens secum sacrum linteum
scolastico coloniensi viro magni
nominis casum exposuit. Corporale
ostendit et quod nullo liquore color

ille sanguineus ablui, nulla quoque
arte uel oratione posset deleri.
Cui ille sicut vir prudens re
spondit. Est ne aliquis in vestra
parrochia qui de hoc sacramento
dubitet. Respondit sacerdos: est quidam
in ecclesia qui frequenter de hoc dubi
tat. Cui ille ostende inquit illi ista
forte deus ideo vestigia sangui
nis deleri non permisit, quatenus eis
visis illa in fide roboretur. Quod
cum factum fuisset, exposuit mihi ut
credidit, et deus statim in corporali
colore pristinum reformauit. Exemplum
Femina quedam

Femina deuocione solita
erat sepe communicare. Nunc quanto
plus cibum cepit appetere vitalem
tanto amplius cibum corporalem
fastidire. Quod ubi sensit permittente suo sacerdote singulis
diebus communicauit. Cum
cibus iste vitalis tantam gratiam
fortitudinem ut sine omni esurie
sextam expectaret dominicam
hic multo tempore actitans gratiam
sibi collatam proprio sacerdoti con
fessa est. Ille autem cum episcopo loci
rem tam mirabilem retractasset
timens esse aliquid fallacie eidem
nota satis prudentem vidit
Cum domino veniret ad te, loco dominici
corporis hostiam ei porrigas
non benedictam. Per hoc tamen rei
veritatem poteris experiri. Quod
cum fecisset sacerdos, femina
temptata se esse ignorans
more ut redijt tam uehementer

esurire cepit ut moriturum se
crederet si non citius manducaret
Currens ergo prius ad sacerdotem
famem illam petens prius suis
pedibus illius se prostrauit et
graciam diuinitus collatam enarra
uit sibi subtractam Quod ut ille
audiuit letus valde gracias egit
deo facit mirabilia solus et
dedit ei verum corpus christi cum
virtute cuius omnis esuries cessit
sori gracia accedente etc

Miles quidam
apud fridericum imperatorem amt
tis accusatus est quod terram eius
spoliando deuastaret Cum tandem
captus fuisset precepto imperatoris pa
tibulo est appensus Tercio post
diem miles quidam pertransiens cum
suo suo cum vidisset illum pen
dentem condoluit pulchritudini eius
eo quod vir pulcher esset et no
bilis Accesserunt itaque prius ut
depositum sepelirent eo quod eis
dem milites fuisset cognatus Ad
quos ille de patibulo clamauit
deponite me adhuc enim viuo
Estimantibus illis quod fantasma
esset surrexit Absolute tunc ego
enim sum depositus raro sit ait
condicionis obsequii ego peccator deo
impendi preter quod inmissus est
mei singulis diebus tres oracio
nes dominicas cum totidem versus
et aue maria .v. vulneribus christi
dixi Simili modo vnam oracionem
in fine de angelo cui commissus
sum Item eodem modo veneracionem
oracione corporis christi quod singulis

diebus per commissum multum confitebatur quod
in fine vite mee tanto mereor vna
tico quiui Rem et dominus mecum propicia
bit sua gracia Vnde rogo ut vo
cetis mihi sacerdotem a quo illud
suscipiam Cum ei venisset confessione
premissa communicauit moxque spiritum emit
tens ad eum cum in corpore fuat
feliciter migrauit Quem in cimiterio
sepelierunt ubi quod tam grande mi
raculum dissimulantes Miles fuit
in francia tante deuocionis ut quo
ciensque corpus christi eleuari siue re
ferri videret prostratus illud adoraret
Contigit ut die quadam vestibus pre
ciosis indutus ciuitatem intraret Cum
platea in qua equitabat nimis esset
lutosa corpus christi obuiam habuit
corpus domini Quo viso modicum inter
se deliberans ait Quid facies
Si in tanta profunditate te prosterneres
vestes tue delicate deturpabunt
Si vero non descendis saluberrime
consuetudinis transgressorem te esse
accusabit consciencia Quod pro la priuate
te deuocione de equo desiliens
in lutum se misit in quo flexis ge
nibus eleuatis manibus christum ad
orauit Hoc quod diuinitus virtute domi
corporis actum est ut totius luti
nec vna quidem gutta vestibus
militis adhereret Tunc equum cum
multa admiracione ascendens am
plius in fide confortatus dominum glo
rificauit etc

De milite in ffrancia

De infirmis

Abbas quidam ordinis cysterciensis
monacho cuidam infirmo pre
cepit manducare carnes Ille mox

licet invitus vendit dicens Ego vos
rogo in caritate casei ut meum illas
comedatis qui statim de peccati conscientia
tiens concedit et morsellum de scutel
la tulit et comedit Accepi die in
cena ubi quidam homo a demonio vexa
batur Abbas ibidem venit et roga
tus a circumstantibus ut demonem ad
iuraret Ille vero subiecit verba prorumpit adiu
ro te in nomine spiritus in ea caritate quam
hodie carnes propter monachum meum
comedi Et exeas ab hoc homine
Continuo ad idem verbum exivit
et fugit Sic si caritatis incendium
sufferre omnino posset etc.

Miles quidam
in dandis decimis suis tante
erat iusticie ut cum summum esset
studium illas solvere sine mora sine
dolo sine exceptione Habebat autem
vineam quandam quam circa decem carratas
annuatim facere solebat Tempore quo
dam postquam collecta est vinea vi
nitores expositum Una enim in presenta
est carrata Quo audito miles ait
servo suo quod meum erat deus michi
abstulit Ergo sibi porcionem suam
non auferam vade et da sacerdoti car
ratam hanc pro decima Quod factum est
Eodem tempore germanus militis sacer
dos quidam in opera per eandem vineam
transiens cum nimis refertam vidit
admirans ad fratrem intrans de negli
gencia arguit dicens Quare non
dum collecta est vinea tua Respon
dente illo quia diu collecta est
ait sacerdos nequaquam quam enim illa
plenam vidi Requisitum et inventum
tum est nec umquam aliquo anno
uberiores fructus fecit quam illo etc.

In episcopatu Colonien
censi oppido quod Medeburch dicitur
vidua quedam cervisiam braxare
et vendere solebat die quadam
civitas eadem incensa fuit Cum
que incendium domum eius appropinquas
set Illa de humano desperans
auxilio ad deum confugit Quandam
omnia vasa quibus emptoribus
cervisiam vendere solebat ad
ostium domus contra flammas ponens
cum magna cordis simplicitate
oravit dicens Domine deus iustus
et misericors si umquam alicui homi
ni huius mensure decepi volo ut domus
hec comburatur Si autem scis quod verum
est in oculis tuis precor iusticiam
tuam ut instat hora misericorditer
respicias necessitatem meam et in
meeque supellectili parce Dignemur
mira fides fecit et mira dei pie
tas Is qui dixit Eadem mensura
qua mensi fueritis remetietur vobis
Ac si cum oracione vidue conclusi
fuissent flammas omnia in circuitu
vorantes a domo vidue compe
scuit cunctis superentibus quoniam
fuerunt materiam incremabilem
lambere et non incendere etc.

In provincia
Francie quedam nobilis ac po
tentis familia meretrix sequebatur
Cum qua cum multi de familia in
differenter peccarent Clericus
quidam religiosus eiusdem nobilis
capellanus de subversione fa
milie dolens hiis verbis
dominum allocutus est dicens Domine
precor familia vestra meretrice cor
rumpitur et gubernaculo huius corpo
pota domus de manu vestra requiret

Nisi igitur illam amoveri iubeatis
meo iudicio carebitis. Mox illa
vocata, sacerdos illi verbum in-
timavit. Atque sic videt. Ame ex
mendacia loquitur. Nam quia voluntati
eius consentire nolui, ideo me
accusavit. Quo audiente monitus
vir captus est. Illa mox subiunxit:
Ego celerius expediri vos faciam
cum veritate. Statim accedens
ad clericum in forma penitentis
lacrimis perfusa post ficta confes-
sione adiecit: Domine mi, quamvis ve-
hementer de persona vestra temptata
sum, nisi michi consentiendo ignem
a vobis accensum extinguatis
vivere non valeo. Ad quod verbum
cum se vir iustus signasset ea
quam illam hora verbis quibus po-
terat commovisset, sequenti die con-
venit. Verba iam dicta repe-
tens, etiam hec adiciens: Si non
feceris quod postulo, ecce me ipsam
interficiam. Timet ille hoc audi-
to, nec tamen libidini consentire
posset. Dixit ergo: Ecce tali die
tali loco si volueris tecum
dormiam, dummodo te non occidas.
Sic illa leto animo recedens do-
minum adiit et promissum capel-
lani penitus intimavit. Interim
clericus scolari suo precepit
ut in designato loco lectum ex
lignis aridis plane componeret
et superposito stramine desuper
linthiamen extenderet. Quod
factum est. Die vel statuto venit
clericus, venit et mulier. Sed
clericus stipula prius accensa
lectum succendit illa ut simul ascen-
derent. Venit. Hanc flammam ab ex
parte cernens exurgere, retro cessit.
Crebris votis ad tam horrendos
amplexus venire recusavit. Clericus
vero dei adiutus gratia non aliter ignem
illum sensit quam ventum rorem flantem,
nec est adustus capillus eius nec
vestimenta lesa. Quod ut illa vidit
veritate demiraculo et compuncta cum
domino suo quod scelus publice est confessa
quod ob vindictam super dicte accusationis
sine causa clericum infamasset. Ipse
vero vir venerabilis non ingratus deo
ad ordinem se transtulit predicatorum apud
confluentiam. //

Carnifex quidam cum quandam ebdomadam exceptis dua-
bus ante cineres totam noctem in ingurgita-
tionibus expendisset, nam in tempore
quo ad officium misse pulsaret et fi-
deles ad ecclesiam confluerent, nec non
ex eadem taberna recedenti, soli
duo ibi remanserunt ad potandum.
Dixit autem alter alteri carnifici: Tempore
more est hic sedentis. Eamus et
nos ad ecclesiam propter sacros cineres. Cui
ille misterium irridens dixit: Ecce
meum et tibi dabo cineres et tu michi.
Tollens quoque cineres de foco iactavit
super caput eius. Et ecce mox pe-
na irrisionis subsecuta est. Nam
circa caput et faciem tantum
sensit carnifex pulverem cinerum
ac si follibus eum insufflaret. Cum
utique aperto ore clamaret, tantum
ore hausit pulveris ut pene suf-
focatus fuisset. Quocumque divertebat
turbo cinerum sequebatur, nec defen-
dere se potuit. Aliquibus tandem

suffocatus pena sunt inrisionis in-
rantibus commissis etc.

Vsurarius quidam apud leodium
defectus est et ab episcopo de
cimiterio eiectus. Uxor eius sedem
apostolicam adiens cum precibus sup-
plicaret et papa non annueret in-
genti modo pro eo allegavit dicens
domine quod vir et mulier unum sunt et
quod apostolus dicat virum infidelem
posse salvari per mulierem fidelem.
Unde quod minus factum est a viro
meo ego que pars sum corporis eius
libentissime supplebo parata etiam
pro illo includi. Supplicantibus car-
dinalibus cimiterio restituitur. Iuxta
cuius sepulcrum illa domicilium fieri
fecit in qua se includens ele-
mosinis ieiuniis et orationibus die
noctuque deum pro anima illius sup-
plicare studuit. Septem vero
completis ille apparens in veste
pa[illegible] gratias egit dicens Reddet
tibi dominus mercedem quia per tuos labo-
res ereptus sum de penis maximis
et de profundo inferni. Et si sep-
tem annis aliis continuaveris omnino
liberabor. Quo facto iterum ei apparuit
dicens Gratias deo et tibi ago quia
hodie liberatus sum. Quid est quod
se liberatum de profundo inferni
cum nulla in eo sit redemptio. Pro-
fundum inferni ad dominum vocat
purgatorium. Unde et ecclesia orat
domine ihesu christe rex glorie libera a-
nimas fidelium defunctorum de manu in-
ferni. Hic quamquam usurarius
liberatus fuisset si non habuisset
finalem penitentiam etc.

De clerico eunte ad parisium
propter studium vidit in quadam
civitate pulcherrima mulierem
transeuntem domum in qua hospi-
tatus fuit qui statim amore
eius captus observabat diem
quo inveniret eam solam. Quam
interrogavit eam dicens O
domina obsecro ut dicatis mihi que
sitis et cuius ordinis qua tan-
ta gloria resplendet in facie
vestra. Que inquit libentissime
dicam vobis. Et ait Ego tercio
ordine angelorum quia pre omnibus
elegi castitatem que est vita
celestis. Primo dum laudo in omnibus
factis suis. Secundo dum timeo in omnibus
operibus meis. Tercio omnis in mundi
adversitas est gaudium. Quarto omnis
secularis dulcedo mihi est amari-
tudo. Quinto omni tempore per contemplatione
mente sum in celesti civitate.
Quo audito clericus ait in-
tra se satis didici si ista fecero
sufficit mihi et reversus est do-
mum in patriam etc.

Domine ne in furore. Iste
psalmus psalmista david agebat va-
gemitio peccatorum. Intencio movere ho-
mines ad penitenciam salutarem cum
spe remissionis omnium peccatorum. Materia
in generali psalmista in persona vere pe-
nitentis clamat ad deum veniam
de commissis postulando erupinas (?)
penas quibus afflictus ingemiscit
narrans. Materia in speciali verba
penitentis. Domine qui in potestate ad
iudicium es venturus, ne in fu-
rore, id est ira concitatori (?), arguas
me, id est quasi dampnandum in infer-
no committas, neque in ira tua,
minus concitati (?), corripias me, id est quasi
castigandum in purgatorio rep-
rehendas. Sed hic seca, hic ure,
hic sana me, et purga, ne ibi
opus sit. Quasi diceret: ne puni-
as me secundum rigorem iusticie ut
iudex iratus, sed magis secundum dulco-
rem misericordie tue ut pater benignus.
Miserere mei domine, quia in hac vita
quoniam infirmus sum, id est natura
fragilis et pronus ad peccan-
dum. Sana me domine, id est conforta et
robora, quoniam conturbata sunt ossa
mea, id est infirmata et viribus
destituta intima mea secundum robur
mentis et corporis. Et anima
mea turbata est valde. Id est
nimia fragilitate mea et pro-
nitate ad peccandum. Et tu domine
usque quo? Scilicet differs tam conso-
lari sanando et confortando.
Convertere domine, de rigore iusticie
ad dulcorem misericordie, et eripe animam
meam, de malis meis et terrore futu-
ri iudicii. Salvum me fac propter misericordiam tuam,
quia allego non iusticiam meam neque
merita mea in quibus deficio. Quo-
niam non est in morte, id est post mortem, qui memor
sit tui, memoria fructuosa quantum
ad decedentes in peccato mortali. Ideo
subditur: In inferno quis confitebitur tibi,
scilicet ad veniam, quasi dicat nullus in inferno potest
agere penitenciam fructuosam quia preter-
it. Laboravi satisfaciendo in gemitu
meo, id est cordis contricione, dolens de
peccatis meis quo ad tempus preteritum. La-
vabo per singulas noctes lectum
meum, plorando in lecto peccatis et
repetitis; lacrimis meis stratum meum
rigabo, id est multum lacrimabor dolens
et penitens semper de peccatis meis
de futuro. Vel lectum vocat conscienciam
quia in mediis cordibus est requies sive
malo cordi tormentum quod vult munda-
cundo per singulas noctes, id est per singula
peccata. Turbatus est a furore oculus
meus. Nam contra et amaritudine
cordis mei de peccatis tante profluunt
lacrime quod visus meus obscuratur
et dolorem patitur. Vel a furore,
id est ira dei quam timeo, turbatus est
oculus cordis mei, scilicet adeo quod iam
lumine non video. Inveteravi, id est
multo tempore iam in peccatis vixi
inter omnes inimicos meos, quibus
consensi, scilicet vicia, demones, qui omnes
male ad malum me provocantes.
Verum quia in anima non potest esse quod
tam vehementer vagatur, et vera
penitencia certam spem habet de remissione

pctorum per tantas difficultates exaudiri pia anima significans admonuit. Discedite a me. nec semper a deo collectio omnes qui operamini iniquitatem. me ad malum incitando quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. i. mea oratione cum lacrimis pro peccatis commissis. Exaudivit dominus. remittendo deprecationem meam. que est de ponendis peccatis et reponendis malis. Dominus orationem meam que est pro virtutibus acquirendis et addiscendis suscepit. per oblationem. Repetitio est causa sine ad ostendendum maiore gratitudine dominice gratie et nimium affectum exultantis totiens suum gaudium replicantis. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei. quia gratia dei in me suo intento sunt frustrati convertantur a proposito nimium ferventi tendendo et erubescant valde velociter. Perpetua confusionem in breui sustinendo. Et sic prophetia est hic non optatio. Vel predicat quod futurum est timens quia penitere nolunt. Vel quia cum dominus penitentie exaudiuit orat eadem preminens ut de peccatis suis erubescant et conturbentur timore ad penitentiam et convertantur ad deum. Deus auditor omnium deus exaudi nostrorum fletum supplicum voce et hinc in firmitatibus nostris perpetua prosperitate ut qui dignanter gemitum nostri laboris suscipias tua nobis semper misericordia consoleris per dominum nostrum ihesum christum filium tuum etc.

Beati quorum. psalmus penitentialis. Dicitur propheta dauid agatia peccatorum

regeneratio ac actenus intentio. Intentio monet lectores ad primam. Prima in generali propheta in isto psalmo. In persona vere penitentis primo gratias agit deo de peccatorum remissione. Consequenter agit de peccati recognitione et confessione. Tertia seu satisfactione. Prima in speciali. Beati quorum remisse sunt iniquitates. quantum ad culpa sunt enim beati in spe et si non adhuc in re. Quam remissio culpe non fit nisi per gratiam que est quam ante glorie. Et quorum tecta sunt peccata. sic quod deo quoad penam eterna ut non puniat ea ad ultimum puniendum vide enim dei peccata punire quod subdit. Beatus vir cui peccator primus non imputabit dominus peccatum aliquod ad eternaliter puniendum sine ad penam. Et ondit cum non imputet dicens. nec est in spiritu eius dolus. Et ille in quo non est dolus quia se accuset cum sit peccator vere penitet mente sicut et ore. et corde tenet quod ore fatetur. Quoniam tacui confessione peccati scelus meum abscondendo. Inveterauerunt ossa mea. i. tota virtus et fortitudo mea malo vitiorum meorum fuit depressa atque gravata. Dum clamarem tota die. Ex quantitate et timore timens confiteri dicta dimittenda exaliqua manifesta punitione. Quoniam die ac nocte i. assidue gravata est super me manus tua. tribulationes immittendo ad humiliandum me superbum. Quam conuiuatio peccati meretur continuo affligi. Et quia

B

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

vindicta tua tetigit me ex qua
mei consideratione. Conversus sum
in erumpna mea. i. ad cogitan
dum de miseria mea, et cognovi
me miserum et peccatum meum. Dum
confringitur spina. i. aculeus conscientie. Et
dum compunctus est conscientia, sicut rec
ditur sapiens in pena. Augustinus. Exal
tante enim se humiliat deus, gravat
super illum manum suam. noluit humilia
ri confessione iniquitatis sue humiliatur
in assiduo pondere manus dei. Et
ex ipsa aggravatione conversus est in
erumpna sua, factus miser est eo
quod est spina compuncta est con
scientia. datus est ei sensus doloris
invenit infirmitatem suam
cognovit peccatum suum. Ideo quod se
quitur, Delictum meum. scilicet quod di
misisti faciendo, cognitum tibi feci
per veram contritionem et puram con
fessionem, et iniusticiam meam. scilicet
que non faciendo fit ut faci
endo fit, non abscondi a te. i.
non operui sed aperui ut operires tu
Nam quando homo detegit deus
tegit, cum homo tegit deus nudat
si homo agnoscit deus ignoscit
Dixi. i. deliberavi apud me et
in meo interiori (?) firmiter proposui et
deus hoc audivit intentionem et
propositum cordis mei quia ibi ad
erat aure sua. Confitebor ad
versum me iniusticiam meam domino
coram eius vicario, et tu re
misisti. absque mora per contri
tionem impietatem peccati mei. quantum
ad culpam. quasi dicat quia vere con
tritus fui incontinenti indul

sisti. Exigit enim perfecta confessio alio
quin non procederet contritio perfectam (?). scilicet
remissionem, contra ad culpam et faci
enda amplius quo ad penam. Orabit
ad te omnis sanctus. Unde enim est sanctus
et inde ad te orat quia dimisisti aliter
enim sanctus non esset. In tempore oportuno.
scilicet tempore gratie quod est totum tempus presens quod
semper est orandum. Verumtamen
in diluvio aquarum multarum. scilicet sic fecerit
i. in inundatione temptacionum vehemen
tium superveniente ipse temptaciones
ad eum. scilicet sanctum non approximabunt. ut
eum superent et in peccatum recidivare
faciant quia convertit se ad deum et
orabit dicens. Tu es refugium meum
a tribulatione. scilicet seculi vel peccatorum
que circumdedit me in isto diluvio
et tu es exultatio mea. quia me exu
ltare facis in spe et si gemo in re gaudeo
tamen in spe, Erue me a circumdantibus me
i. viciis malis hominibus demonibus
me insidiantibus. Et videt dominus pe
nitenti dicens Intellectum tibi dabo
ut scilicet recognoscas et scias quod omnia
fuit ex gratia et gaudeas in spe, et
instruam te ad prosequendum bonum et
ad fugiendum malum ne oberres.
In via. scilicet presentis vite. qua gradieris
i. ambulabis. firmabo super te oculos
semper aspiciendo et dirigendo sic
super rem quam custodire volo diligen
ter, ne declines a rectitudine in
prospere (?) et ne quis tibi noceat
quia tu levas semper oculos tuos
spe in deum ut firmet super te oc
ulos suos. Accepto intellectu
convertit se penitens ad alios di
cens. O vos quos invito. Nolite

sicut equus et mulus / Decipies ap
petitu sensitiuo et mouentes vita bru
tali / quibus non est intellectus · per
quem possunt appetitum sensitiuum refrenare
Deinde dicit se penitens abhominan
do quod si vellent acquiescere
o deus fac eis quod in sequitur. In
chamo et freno · i · in maiori et
minori tribulatione / maxillas eo
rum · i · iactantia et superbiam //
Constringe · i · coacta · qui non approximant
ad te · scilicet humiliando eos qui nolunt
obedire sed erecta ceruice sicut equus
et mulus presumunt incedere penis
et laboribus affligere ita quod pe
na docente eos intellectum obediant
tibi adiuncti / Multa flagella peccatorum
quibus adeo flagellatur siue in
presenti siue in futuro ideo quod cessat pec
care / Sperantem autem in domino spe certa
et debita et afferente de peccatis pe
nitencia · misericordia circumdabit vndique
protegendo ut sit locus iste ut quod
primo circumdedit pressura, postmodum circumdet
misericordia / Ergo Letamini in eis · in domino
non in seculo nec in rebus transito
riis · et exultate · o iusti · non in vi
ribus sed gracia dei iustificati / et
gloriamini · gloria bone conscientie / omnes
recti corde · i · qui non resistitis
corde sed habetis voluntate conforme
et subiecta diuine voluntati etc. Oro
Domine qui remissis debitis
et delictis beatitudinem te confessis
attribuis exaudi vota presentis fa
milie · et quod ipse vere penitentis
suas miserias et cruciatus lamenta

biliter conquerentis ad
Domine ne in furore tuo ar
guas me. Iste psalmus dauid multiplex
cruciatus peccatorum et miseria in
tericio in vtiture peccatores comparat
ad pena infernali. Iste psalmus in sequitur
in persona vere penitentes implorat
dei misericordiam enuat et describit sua
miseriam premittit emendam et pe
tit consolationem de remedio. Prima in spe
ciali peccator videt penam asse vo
lens dicit Domine qui in potestate ad
iudicium es venturus / ne in furore
tuo · i · irato tuo furori. Arguas
me · i · dure reprehendas in iudicio
me cum impiis dampnando / neque
in ira tua meus furor corripias me
scilicet pena purgatorii que maior est
cruciando / sed potius hic seca vre
purga et sana me ne opus ibi
sit vlteriori pena q · d · ne punias
me · ibi secundum rigorem iusticie vt
iudex iratus / sed magis sicut dulcore
misericordie tue vt pater benignus / Quoniam
sagitte tue infixe sunt michi ·
i · sententie tue comminatorie vindicato
rie contra peccatores in veteri
et in nouo testamento scripte in
cusserunt michi timorem / Et confirma
sti super me · manum tuam · i · vindic
tam et firmiter disposuisti quod de
decus culpe non remaneat sine
decore iusticie / Non est sanitas
in carne mea · quia multis mi
seriis affligitur / A facie ire
tue · ab instancia et ratione vin
dicte et punitionis occasione pec
catorum / non est pax ossibus meis
i · nec racio est pax quod caro
repugnat / a facie peccatorum meorum

conuersio peccati auulso spirituali nobis ex
ultatione perfunde / per dominum

i. ppt peta mea. q. d. qn gsidero tue
iusticie rigore et petorum meorum
horrore nichil in me remanet sa-
nitatis et virtutis / Quoniam iniquita-
tes mee supergresse sunt caput
meum. i. psunt et dnant menti
caput enim pro mente ponit et aia
mea quociens male suggestionibus
succubuit. Et sicut onus grave
gravate sunt super me ppt multi-
tudine et magnitudine, quia
peta velud plumbum deprimunt
Putruerunt et corrupte sunt
cicatrices mee. ppter petorum
sauciata vestigia, ppt in reci-
diuas frequentem in lapsu culpe,
a facie insipientie mee. i. ppt
insipiencia mea. Miser factus
sum. miseria culpe. et curvatus
sum. arcitudine iusticie
in fine. i. totaliter vel usque ad
mortem tota die. i. tota vita sz
iugiter et sine intermissione / Con-
tristatus. ppter peta mea, ppter
murmuracionem sinderisis contra
malum ingrediebar. i. per am-
bulabam vita quod vite / Quoniam
lumbi mei impleti sunt illu-
sionibus. i. libidinosis intencionibus
et carnalibus delectacionibus
et non est sanitas in carne
mea. via totum corpus vulne-
ratum quoniam in continua et
cogitatibus anima fatigatur variis
ymaginacionibus / Afflictus sum
corpore et humiliatus sum. anima
cogitacionibus intencionibus ut nil
in me sit liberum a pena vin-

dicatur nimis. quia undique est ca-
lamitas / Rugiebam ut leo. a ge-
mitu cordis mei. amare flendo
senciens tam vehementes passiones
et motus brutales racione contradicente
et non prevalente, Domine ante te de-
siderium meum. quia te non latet ali-
quod secretum, et gemitus meus. quia
prius est non pterrenis sed pcelesti-
bus et sic ab hominibus tamen. A te non
est absconditus. q. d. i. Apponas michi
remedium qui nosti abscondita cor-
dium. Augustinus. Ipsum desiderium tuum ora-
cio tua est, et continuum desiderium
continua est oracio quia ipsum desiderium
in voce sua habet gemitum quem deo
non abscondit nec umquam recedit
ab oculis dei. Cor meum conturbatum
est. i. anima mea pacem et tranquil-
litate consciencie amittendo / Dereliquit
me virtus mea. quod enim potentia habui
et lumen oculorum meorum. sz me-
talium ppter tribulenta passione
et ipsum non est mecum quia mens
mea cecata est a peto, et sic se-
cutus sum errorem. Amici mei
sz consanguinei. et proximi mei. i.
noti Adversum me appropinquaverunt co-
siliis et dolis, et steterunt psecu-
antes in omnibus frequenter enim vita
mea impediunt. Et qui iuxta me
erant i. esse debebant ad me
dirigendum et confortandum in bono
de longe steterunt. i. de salute mea
parum curabant, et vim faciebant
qui querebant animam meam. sz ho-
mines maligni sz demones cu-
insidiis suis temptaciones horri-
das immittentes. Et qui inquire-
bant mala michi. sz homines

maligni qui sunt membra dyaboli
quia non inveniebant crimina
locuti sunt vanitates · i. finxe
runt falsa · mendacia · et dolos
i. fallacias · tota die · i. assidue
sine cessacione / meditabantur / in
corde · Ego autem tamquam surdus
ad iniquitatem consulentium / non
audiebam · me audire dissimulan
do · et sicut mutus non aperiens
os suum / tacendo quasi videre non
possim · Et factus sum sicut homo
non audiens · Ac si audire non
possem · et non habens more suo
redargutiones · i. ac si sermonem
redargucionis non facerem / quia hec
mala paciencius sustinui · Ecce ma
gna virtus audire nocivia et
non videre confitur · Quoniam in te domine
qui mutas tristia in leta / spera
vi · ipse te precata sustinendo · quod
tu exaudies me domine deus meus
me de omnibus malis liberando
Cui bona consciencia est nil est timen
dum nec in aliquibus hesitan
dum / Custodi mihi in noctem iam
et nemine forte pernicies
Quia dixi · in oracione pericitando
nequando super gaudeant / inimici
mei · i. demones de lapsu homini
gaudentes · et dum commovent
pedes mei · i. actus mei aliquan
quantum in firmitate · i. si videatur
arcitudine declinare · super
me magna locuti sunt · i. loquan
tur exprobrando quod tenetes
me de victu · quia cum irrident
impii tunc dolent pii · Et tu
me exaudies · Quoniam ego paratus

me deliquisse / in flagella para
tum · scilicet sustinere paciencius quod
in superest quia ad hoc natus sum
ut flagellum feram · Flagel
lat enim deus homo omnem filium
que recipit ibi in suum regnum
et dolor meus · de peccatis commissis
in conspectu meo semper · Quoniam ini
quitatem meam annunciabo · scilicet
vera confessione · et quod non suf
ficit confiteri addit · et cogitabo
· i. sollicitus ero et sedule agam
pro peccato meo sanando ac circum
geram penis satisfactione · Ini
mici autem mei vivunt · i. fruuntur mu
ndo quia temporaliter prosperantur ac
vitam ducunt deliciosa / et bene
est eis in seculo · Ubi laboro
et rugio · et confirmati sunt super
me · in persecucione / et robusti me
persequendo / et non · sunt pauci
sed multiplicati sunt nimio · et cot
tidie plures fiunt / qui ode
runt me inique · i. sine causa
et culpa mea / mala pro bonis re
tribuendo · Ideo sequitur · Qui
retribuunt mala pro bonis det
rahebant mihi · falsa inponenda
quoniam sequebar bonitatem · Ideo dixe
runt mala pro bonis / ecce ma
la et perversa intendo · Si enim
corripiatis te aliquis et bonum
tibi volens et illum odiosum red
dis mala pro bonis · Ne derelin
quas me domine deus meus · subtra
hendo tuum auxilium quoniam in
morte positus sum / ne discesseris
a me dimittendo me fragili

tati mee quia ad modicum dimis-
sus non possum subsistere. Sed potius
Intende in adiutorium meum. Con-
pugnando contra hostem acerrime
et continuo pugnando auxiliare. Domine
deus dator salutis mee eterne.
Omitte domine salutare tuum infir-
mis mentibus vulnerum cicatricum
quam mortalium potentissime me-
diator ut omnes gemitu dolore
quam nostrum coram te deplorantes
valeant evincere temptaciones
adversancium viciorum. Sequitur
Pro vere penitentibus dei misericordiam
implorantes &c.
Miserere mei deus. Iste psalmus
propheta david talia vera
peccatorum recognicio // Salutifera
contricio et deinde misericordie imploracio
In tercio monet peccatores ad primam
salutare exemplo david. Prima
in generali. propheta misso psalmo in perso-
na sua et cuiuslibet peccatoris vere
penitentis recognoscit peccata sua
implorat divinam misericordiam et sic pe-
tit culpe remissionem gracie re-
stitucionem et ad ipsa obtinenda al-
legat multiplicem racionem. Secunda
in speciali. Miserere mei deus secundum
magnam misericordiam tuam. talem que
non potest differri. quanta magna
est enim mea miseria magna
et quam multa sunt mea peccata et ideo
exigunt magnam medicinam
Et secundum multitudinem miseracionum
tuarum. Que experta ab inicio seculi
multiplices et multociens cogitans
Dele iniquitatem meam i. culpam
et offensam multiplicem &c.

Circa psalmum est diligenter advertendum
quod multe et magne miseraciones mul-
tas et magnas delent iniquitates
Ergo si secundum magnam misericordiam suam de-
levit cum omnino sit misericors ut po-
tius ipsa misericordia omnino delebit. Unde Aug.
Magna est misericordia tua et de magna
misericordia tua multe sunt miseraciones tue
Attende contemptores ut corrigas at-
tendis nescientes ut doceas atten-
dis confitentes ut ignoscas. Querat
pura misericordia tua qui nesciendo peccaverunt
Quem quam vulneri meo secundum magnam
medicinam tuam. Amplius i. plus
Lava me aqua tue gracie Ab iniquitate
mea ut nullum remaneat peccati vesti-
gium i. obligacio pene eterne et
a peccato meo munda me quia solus
potes facere mundum de immundo conceptum
semine. Quoniam iniquitatem meam detes-
tanda ego cognosco. tamquam vere
penitens et ideo peto ut ignoscas
quod ego cognosco et peccatum meum con-
tra me est semper i. ante oculos cordis
mei per recordacionem et contricionem
amaram. Aug. Ideo peto ut ig-
noscas quod ego cognosco non enim
posui post dorsum peccatum quod feci
non intuendo alios oblitus mei pec-
catum meum ante me est semper non
post me. Tibi soli peccavi i. quod peccavi
tibi soli ad iudicandum et puniendum
et eciam ad simpliciter relaxandum
attribuit. Et malum coram te feci
feci i. in tua presencia non erubui quod
ubique es et dicta maiestati tue
sunt aperta. Et subintelligitur re-
mitte michi. Ut iustificeris i.
iustus et verax in verbis
In sermonibus tuis i. verbis tuis
que dixisti. Quacumque hora peccator

in gemiscit salvus erit. Et nolo
mortem peccatoris, et vivat. i. quivis
alios, cum iudicatis. ab eis. Ideo
remitte penitentibus ut vivas
contrarium tenentes sicut fuerunt
aliqui heretici dicentes quod non
semper penitentes recipiuntur ad
gratiam. Ecce enim in iniquitatibus con
ceptus sum. i. in peccato originali ex
quo patior difficultatem ad bonum, et
pronitatem ad malum, propter quod peccatum huius
magis est remissibile. et in peccatis
concepit me mater mea. Repeticio est
eiusdem sententie ad maiorem ex
pressionem. Ecce enim veritatem dilexi
sti. tu qui es ipsa veritas. q. d. ex
consequenti decens est ut promissio
nes tue sufficiant et sic remit
tas peccata penitentibus sicut dixisti
Si impius egerit penitentiam omnium iniquita
tum eius non recordabor. Vel ecce
enim veritatem confessionis dilexisti
super sacrificia. Cognoscis enim confi
tenti sed seipsum punienti. Incerta
et occulta sapientie tue. de remissio
ne peccatorum. manifestasti mihi. per nathan
enim prophetam revelando mihi per gratiam
et misericordiam tuam. mea peccata esse dimis
sa. Ideo confidens in quo. Asperges. i.
aspergas me domine ysopo. i. humi
litate et mundabor. spiritualiter. y
sopus est herba humilis herens
petre radicitus. hec aufert infla
cionem pulmonis. hec i. mistio sper
git qui radice caritatis sepius
in ysopo superbie tumorem timore humilitate
depellit et ita mundat. Vel asper
ges me domine ysopo. i. aspersione

facta de ysopo quo merito in
sanguine christi in sua passione mun
datur secundum apostolum. Lavabis me. in
fusione gratie tue. et super nivem
dealbabor. i. incomparabiliter quia de
albacio spiritualis maior et melior
est corporali. Auditui meo dabis
gaudium de peccatorum veniam reve
lando mihi ea esse dimissa sicut
infirmus gaudet se esse sanatum
audiens. et leticiam. de futura
gloria in promissa. Exultabunt
audita meus remissione ossa
humiliata. i. spirituales vires que
intus latent et corpus sustentant
Averte faciem tuam, non a me sed a
peccatis meis. i. non videas ea am
plius ad puniendum. et omnes iniqui
tates meas dele. i. tua noticia
et memoria. Augustinus. Tu quod pec
catum tuum ante faciem tuam pone
si vis ut inde deus faciem suam
avertat et securus roga et ex
audiet. Cor mundum crea in me deus
per gratiam que effundit peccatorem
et spiritum rectum. i. me recte tendentem
per amorem, quod quia se deo primum
facit adversus concupiscentias
...
quandam, cum autem erigit
ad superna rectum fit cor et spiritus
eius. Innova in visceribus
meis. ut senciant meum
favorem quod fit per gratie restitucionem
Ne proicias me a facie tua tamquam
reprobatum. et spiritum sanctum tuum
i. donum spiritus sancti quod dedisti per

p gram / ne auferas a me · ppt
culpam mea · Non dicit da s(ed)
ne auferas / cu enim pctm disp
licet sibi / et quisqz sibi inaspi
ram dom spus sci hic a quo sibi
est confessio · pcti · et pnia / Red
de michi leticia salutaris tui ·
qr peccando amisi leticia sa
lutaris tui · i · de spe salutis et sal
uacionis tue / et spu pncipali · sci
spu sco · i · p gram eius q ignouisti
m · confirma me · conseruando a rec
dimo morbis culpe · Cum dei mag
conseruati sunt doce aduersitate
reuiti ne sint ingrati · ideo sbdit
Docebo iniqs · et hoc ptm ver
bis · sz moribz et deuotis exho
tacionibus / ptm exemplo quia
ego sicut ille petor fui et mag
dei consecutus sum et p hoc tpis
spes dati / vias tuas · i · manda
ta tua vel mag · vel veritate si
me apctis mundamus et de rec
dimo pseruamus q petori me
dem est / et impij ad te conuertent
p aiam pmag no de se desperent
impij qr pepcit deus impio ·
q · d · qra plenius es adipe me
vt ad te quis no solu cuilibz
petori s(ed) nec impijs sit desperan
dum / libera me de sanguinibus
i · de vicijs meis carnalibus
et oibus iniqtatibus a pcto et
a corrupcone pcti / Deus deus
salutis mee · dr · sis dator sue
conseruator / et exultabit · i · ex
ultent laudabit et annunciabit
lingwa mea iusticia tua / qua
per iam penitenti / et dimittis

pctm penitenti · Sz multo potius debz
laudare misericordiam p qua liberatus est
q iusticiam / attendendum q in iustificacoe
ecia est mia qua infundit deus gram
pnie, et est iusticia qua pcit iam
penitenti eo q pmisit vt dictum
est sup / et ita vtraqz oportet lau
dare · Dne · qui omnia potes · labia
mea · pctm prius ad bonum clausa
et que ppter grauitatem petoz loqui no
psumebant / apies et os meu pec
aptum qr sine te et tuo q dno adiuto
rio et diuino auxilio / nichil bonum face
valeo / annunciabit digne · laudem
tua · hanc mag laude q me creasti
q peccantem no dereliquisti q
conuerti monuisti / q ad gram recepisti
Et est hic notandum q in illis verbis pe
titur culpe remissio / et gre infusio
quia illi soli qui sunt integra possunt
debite coram deo ad ipsum laudandum
digne apperere / Non enim est speciosa
laus in ore petoris nec sacrificia illius
deo grata sunt / Jo · seqtur Qm si vo
luisses sacrificium sc legale q p expia
cone pcti solet offerri / dedissem
vtiqz et offre tibi sz · holocaustis
i · sacrificijs veteribus / no delecta
beris vt illis placeris / Videbat
enim pphta tpus gre quo hec sacr
ficia debant cessare quid ergo
offerendum ad placandum deu / Sacri
ficium deo / placens et gratum est
vera pnia pctis / Jo · Spus con
tribulatus i · sit · cum corpe tri
bulatus ut spus dolore / et corpis
afflictione conteratur · Cor contritum
prius in compunctione / et deinde hu-

humiliatum in confessione deus non
despicies. Si respicies. Ergo
tribulato in satisfactione operis
contritio in dolore cordis humilia
in confessione oris faciunt deo gra
tum sacrificium quod sacrificium ut
tibi fiat. Benigne fac domine in bo
voluntate tua syon. i. ecclesie pe
militanti que est in speculatione
supernorum i. nobis qui sumus in ea
peccata dimittendo. Ut edificentur
in nobis et de nobis muri ierusalem
celestis per gratie infusionem et bono
rum operum consumacionem. Penitentia
enim infundunt et aptant lapi
des vivi tunsionibus et pressuris
et aliis modis quibus edificantur
muri ierusalem celestis que interpretatur
visio pacis. Tunc sic nobis dis
positis quod apti iam sumus pro illis
edificiis celestibus per gratie infu
sione cordis contricionem oris co
fessione operis satisfactione ad
visitatum et tribulacionum afflic
tione acceptabis sacrificium
iusticie i. laudis tibi debite ac
ceptabis. et oblaciones et ho
holocausta i. alia pietatis opera
scilicet vigilias oraciones et ieiunia
in caritate facta tue imponent
super altare tuum vitulos i. impo
nere et super ponere presumet quia quasi
ymolaticia parvulos designata
super altare ubi offeruntur sacri
ficia et erunt tibi grata et
accepta etc. Oratio

Pro hac miseracionis ineffa
bile nomen dei trinitas qui humanum

pectoris antrum emundans vicii
super candorem efficias nivis in
nova quos in visceribus nostris
spiritum spiritum tuum quo laude tua an
nunciare possimus ut recto princi
pali quoque spiritu confirmati mereamur
eternis sedibus in ierusalem cele
stem conponi. Per etc. Hic ut pe
nitentes et veniam devote
implorantes etc.

Domine exaudi. Ultimus psalmus
penitentialis. Augustinus propheta. David ut
secundum alios aliquis alius propheta
sub ista oratio ut penitentes
et veniam devote implorantes
in tenendo invitare peccatores ad
penitenciam. Prima in generali propheta in
isto psalmo loquitur in persona cuiuslibet
vere penitentis et addum cla
mantis pro sua liberacione a pec
catis et multiplicibus miseriis
Prima in speciali. Domine exaudi i.
ad effectum audi. oracionem meam. qui
nimis miser sum. Exaudi ergo me
miserum peccatorem desperantem
et de tua misericordia confidentem. Et
clamor meus cordis et oris
ad te veniat i. acceptus sit
coram te. Ubi Augustinus. Hoc est
exaudi oracionem meam quod est
clamor meus. ad te veniat in
geminatione affectus petentis
est oris auctus. tamquam indig
nans et offensus propter peccatorum
meorum enormitatem. faciem
tuam a me. tamquam indigno sicut

Homo autem faciem suam abscon-
dit qui non vult exaudire / sed benig-
no et sereno vultu respice in
me. In quacumque die. Audi et
benigne et non tantum semel sed
in aeternum. die tribulor per cordam
contritionem. Inclina ad me aurem
i. effectum misericordie tue. vin-
dicta. Augustinus. Tribulor / deorsum tu
autem sursum inclina ergo aurem
tuam / In quacumque die invocavero
te i. intra de corde invocavero
te velociter exaudi me ne
morer in culpa ne impaciens
sim in pena. Et est repeticio
eiusdem sine vitio expositis
et consuetis ipsius libri
psalmorum ac etiam aliis canonicis
scripturis quanto animi affectu
dominum etiam deprecetur quod hoc
ipsorum verborum replicatio et
crebra repeticio manifestat
in qua unum idemque totiens dicitur.
Quia defecerunt sicut fumus
qui ascendendo deficit / dies
mei velociter transeundo et
deficiendo. Unde Jacobi. Que
est vita nostra vapor est ad
modicum parens. Unde presens
vita cito dilabitur et eva-
nescit. Peius namque dies ut
fumus deficiens iam in veri-
tate non est. Utrorum dies ut fumus de-
fecerunt quando sine lacrimis non pre-
terierunt / summopere igitur deprecan-
dus est dominus ut etiam nobis di-
es tribuat qui non ad fumi si-
militudinem cito deficiant / Et ossa

mea sicut cremium. i. ipsum durum
quod pinguedine consumpta remanet
de frictione in patella. Aruerunt
i. desiccata sunt humore naturali cotti-
die deficiente per timorem mortis et propter
imminentis iudicii quod fuit periculum
et generalis. Vel ossa sunt vires anime
cuius aptitudo ad bonum diminuitur per
multiplicationem culpe. Unde ipsa for-
titudo anime quam consumpta contraxit recor-
datione peccatorum et timore iudicii
percussus sum temptatione ut
fenum. quod percussum ardore cito are-
facit / Et aruit cor meum / defectu
devotionis ex fructuose persecutionis
et temptationis multiplicis / quia
oblitus sum comedere panem meum
id est sacre scripture ut verbum dei et
preceptum eius exponere ut sume-
re devote eucharistie sacramentum / A voce
gemitus mei i. ratione amplexatus cum
et dolore cordis mei ex quibus ori-
untur gemitus et voces lamenta-
biles / Adhesit os meum carni mee
i. caro mea tabescebat et sicut
cutis ossibus adherebat / Similis factus
sum pellicano solitudinis. i. solitudinem
cum moror petendo / factus sum sicut nyc-
ticorax. i. corvus nocturnus in do-
micilio. i. parietibus puta locis oc-
cultis demorando non audens per ru-
bescenciam et confusionem peccatorum pare-
re. quia penitens peccatorum suum con-
fessionem audit / Vigilavi per contritio-
nem peccati / Et factus sum sicut pas-
ser solitarius in tecto. Avolans
a peccatorum consortio loci devotionis que-
rendo eam servire soli deo. Per has
aves diversa genera penitentium
notari possunt. Pellicano cum maior

nime et solivage conparant here
mite. Dicti coram. Vo. sunt illi
qui a publico remoti sunt alii
nocte quando seculi dormiunt vi
gilat et sibi querit escas nocte
passer est ille qui sagax de alta
virtutum fugit ubi enim est a
laqueis / Tota die exprobrabat
michi inimici mei / verbis iniu
riosis et imperiosis. et qui lau
dabant me dum essem cum eis
in silentiis. adversum me iurabant
i. conspirabant ad me retrahen
dum vel ore laudabant et cor
de insidias parabant et hec de eo
Quia cinerem i. panem cinericium
nigrum et asperum tamquam panem
delicatum et suavem manducaba
zelo prime / et poculum meum cum
fletu miscebam. lacrimis pro dolore
fluentibus et inde dum biberem
cadentibus et sic allegantes
in superabant asperitate victus
et potus. Hec autem asperitatem
sustinebam. A facie ire indignacio
nis tue. i. ab instanti vindicte et
a prima penalitate a tua indigna
tione procedentis sed ne eternum
mererem in purgatorio vel
in inferno penam propter peccatorum meo
rum gravitatem / quia tu elevans
me in honore faciendo ad yma
ginem tuam qua omnia animalia
et superant eminus allisisti me
peccantem / nullum enim animal et
hanc peccati miseriam et perditionem
nisi homo vel elevans allisisti
me. i. allidi et cadere permisisti
sicut ille qui de alto cadit gravius

conquassatur / Dies mei sicut umbra
declinaverunt. i. velocissime et
cum summa festinatione evanue
runt et admodum umbre que in val
les transierunt / et ego sicut
fenum arui. i. sine rore gratie
defeci / deinde post afflictionem
penitentis ponit sublevatio sa
lutaris / et primo petens eius de quo
faciendum cum dicit. Tu autem domine
in eternum permanes. i. stabilis
viges ad me liberandum qui in
quisisti ad me humiliandum / et me
moriale tuum. i. memoria tua est in
generatione et generatione. i. memo
ria. Et inito memoria dei dicitur memo
riale dei quare numquam obliviscitur
miseri in presso huius memorialis
apparuit in manibus pedibus et
latere / Tu exurgens. prebendo
auxilium. misereberis Syon. i. ecclesie
et peccatoribus penitentibus ut
plenum collecte / quia tempus mise
rendi eius. quod durat usque ad
tempus iudicii et repetit / quia
venit tempus acceptabile et
dies salutis et vere miserebere
Quoniam placuerunt servis tuis. i.
angelis / lapides eius. i. ecclesie
qui sunt penitentes sicut dicit lucas
Gaudium est angelis / et terre
eius miserebuntur. i. ecclesie pere
antes eius promoventur in bonum Et
timebunt gentes nomen tuum domine.
Sicut videmus impletum per con
versione addendum. et omnes reges
terre timebunt / gloriam tuam maio

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

rem sua et in gustione gustantium omnes reges sunt subiecti Quia edificavit dominus syon i. ecclesiam per mundum et videbit in gloria sua quia multis eorum edificatis apparuit gloria ecclesie vel et edificata syon videbit dominus in gloria sua ubique dilatata vel tandem videbit gloriosus qui prius visus est infirmus Edificavit inquam syon quia Respexit in oratione humilium i. pauperum prius abiectorum qui spem plenam prius habent orabant et non sprevit precem eorum et est eadem sententia hoc enim est respicere dei quod non spernere. Scribantur hec i. firmiter teneantur vel scribantur quia scriptura desinit memorie in generatione altera Et generationes sequentes de tantis beneficiis dei laudent Et ideo subditur et populus qui creabitur aqua baptismatis et spiritu sancto sue etiam per unam primam et fructum in fusione in anima que creatur ab Laudabit dominum quibus conveniunt Quia prospexit de excelso sancto suo sicut habitaculo i. sinu patris et aperit quod dispensat Dominus de celo in terram aspexit ubi dicitur prospexit ex alto ut veniret ad humiles ex alto ferus est humilis ut exaltaret humiles Ut audiret gemitus compeditorum i. penitentium qui prius erant astricti vetibus peccatorum vel compeditorum i. eorum qui sunt compediti timore dei et disciplina eius Ut solveret a malis et a vinculis peccatorum filios viventes

in mundo interemptorum i. fraude dyaboli mortuorum et dampnatorum in inferno ne sic dampnarent sicut prius eorum Ut annuncient fratrum in syon i. in ecclesia militantia nomen domini i. laudem de dei essentia et deinde et laudem eius secundum opera in Jerusalem i. in celesti ecclesia ad hoc enim ad dyabolos et alaqueos peccatorum solvit i. fideles. Ut laudem annuncient ecclesia nonne syon et non Jerusalem superna In conveniendo i. ad conveniendum populos in unum i. in unitate fidei et morum Et sic reges eorum. Ut serviant domino universi hoc est ut faciant magnos mediocres et parvos querere in ecclesia unitatem Respondit ei secundum peccator domino in via virtutis sue i. reversus ad viam virtutis Inquit non voce sed corde non lingua sed vita non contempsit sed fructum reddit et respondendo oravit dicens o domine deus paucitatem dierum meorum nuncia mihi i. fac me attendere ut reculpari amissa et peccatorum tempore neglecta Ne revoces me a principio vita in dimidio dierum meorum i. ante finalem vite terminum sed perfice dies meos usque in finem qui quamlibet durent tamen pauci et exigui sunt in comparatione horum qui eterni sunt quia in generatione i. in eternum sunt qui non transeunt nec mutantur q. d. tu domine cuius duracio est eterna potes facile hoc facere per tua voluntate Ideo potes quia initio temporis tu domine fundasti terram qui eternitate tua i. sine initio precedis omnia que fecisti et opera manuum tuarum sunt celi i. verbi et virtutis quia quod verbo facit

hec et maxime virtute et ipsa
duo scilicet celum et terra intelliguntur
omnes cetere creature adeo quod
ipsi peribunt quo ad aliqua disposi
tione i. secundum qualitate. tu autem permanes
domine semper immutabilis. et omnes
sicut vestimentum veterascent quantum ad sta
tum in quo sunt quia mutabuntur in melius
Et sicut opertorium mutabuntur
eos et mutabuntur quantum ad statum suo. et
est repeticio eiusdem. tu autem idem
ipse es. i. immutabilis. et semper
et anni tui deficient quod erunt
in generationem et generationem i. tempus omnibus
Filii servorum tuorum i. apostolorum quos
genuerunt per verbum evangelii
et non tantum ipsi sed habitabunt
eternaliter coram te per eternum gaudium
vite. et semen eorum. i. opera unde
fructus eternus metitur. in seculum
i. in eternum dirigetur quod nichil
tortum intrat ut semen eorum i. im
itatores in seculum dirigetur quod
semper actu et gaudio in deum fe
rentur et in eternum manebunt Tu
autem domine miserere nobis. Oratio

Exorabilis domine intende in oracionem
supplicum tuorum ut qui in peccatis de
[illegible] [illegible] [illegible] respectu
celestis [illegible] sublevemur per dominum
etc. oro penitentes pro liberacione
a peccatis 130

De profundis clamavi. Dicitur
per aliquos [illegible] materia
oro vere penitentes pro libe
racione a peccatis. Intencio monet ho
mines ad [illegible] [illegible] in generali
[illegible] [illegible] per in persona vere

penitentis clamat ad deum ut a
peccatorum profundo liberetur cum allegat
[illegible] magna [illegible] unde speret ve
niam [illegible] [illegible]
est penitencialis supplicacio quod
corpore nullus est sine peccato Et ideo
una [illegible] est peccatibus inclinari
Sententia in speciali. De profundis
scilicet peccatorum seu de magnis tribula
cionibus [illegible] clamavi orando
corde et ore vel de profundis i. a pro
fundo cordis de alta [illegible]
mentis ab intimis anime et spiritus
ad te domine qui solus potes me libe
rare. Domine exaudi vocem meam i. ora
cionem meam Fiant aures tue in
tendentes i. auditus clemencie
et pietatis tue intendat in vocem
deprecacionis mee. ut meam peti
cionem [illegible] placat peccatibus [illegible] placatur
ut clementer exaudiat Et allo
quitur deum more hominum qui ut dili
gencius audiat auribus adtenta
[illegible] intendit Si iniquitates
in quibus sumus et quas cotidie
[illegible] observaveris domine ad
puniendum eas secundum equitatem cul
pe et rigore iusticie. Domine quis
sustinebit te iudicem vindicantem
q.d. nullus quod tanta est offensa
[illegible] iste qui offendit quod vix
aliquis sine peccato reperitur Sed tamen
non despero de tua misericordia Quia apud
te propiciacio est. i. summa misericordia seu
peccatorum remissio secundum multitudinem mi
sericordie tue et propter legem tuam scilicet evan

gelica que est caritas et amoris
divine et gratie et promittit veniam pe-
nitentibus veniam de peccatis. Sustinui te
domine expectando beneficium et ef-
fectum tue divine misericordie longanimitate
vel sustinui te i. tuam punitionem su-
stinui patienter ipse divine. Et quibus
ad auditores ait: Sustinuit anima
mea i. patienter sustinuit dilationem
consolationis promisse. In verbo eius quod
penitentibus veniam et regnum
promittit et reddit quia non fallit. Spe-
ravit anima mea in domino i. in misericordia eius
qui est immense pietatis et clementie
et potens est ab omni malo liberare.
Sed qualis debeat esse ista spes subdit:
A custodia matutina usque ad noctem
i. a mane iuventutis usque ad noctem
mortis. Speret Israhel i. populus
videns deum per fidem formatam
in domino expectando effectum divine
eius aliter non valet nisi usque
ad finem speret quia qui perseve-
raverit usque in finem hic salvus
erit. Quia apud dominum est misericordia
in relaxatione peccatorum et copio-
sa i. sufficiens immo superhabundans
apud eum redemptio scilicet gloriosa
filii sui passio et sanguis preciosus
qui totius mundi peccata redemit.
Et ideo cum peccatis nostris agrava-
mur non desperemus. Et ideo cum co-
piosa quod ipse redimet i. liber-
abit tamquam precio redemptum
Israhel i. populum fide formata
videntem deum ex omnibus iniquita-
tibus eius ut non reservet
ad vindictam quod fiet perfectissime

in resurrectione generali. Gloria. **Oro**

Attendat quesumus domine pietatis tue aures
in orationes supplicantium quia apud te
est propiciatio peccatorum ut non observes
iniquitates nostras sed impercias nobis
misericordias tuas per dominum. Hec est lamentabilis
petitio contritionis in genere pro seductione in-
imicorum vel temptatione illicitorum mo-
tuum ut ab eis deus liberet. Gloria.

Domine exaudi orationem. Auctor psalmi
propheta David agadia. Lamentabilis
petitio contritis in genere pro seductione in-
imicorum vel temptatione illicitorum mo-
tuum. In tercio monet ad orationem et primo
oratio in generali propheta in isto psalmo in per-
sona cuiuslibet fidelis contriti in genere pro
seductione inimicorum visibilium sive
invisibilium vel in temptatione generum
illicitorum motuum. oratione peccatorum
commissorum clamat ad dominum ne cum
servo suo velit intrare iudicium
velociter sed se per veniam petit
ad veniam ac nota sibi fieri viam
perveniendi ad vitam eternam. Oratio
in speciali. Domine exaudi orationem meam
quod facturus sum. Auribus i. auditu
clementie percipe obsecrationem meam
que fit orando per rem sacram ut
per passionem et similia. In veritate tua
quod debet innocentes salvare
exaudi me i. tua iusticia non in
mea i. propter tuam iusticiam que in
me est non a me sed a te. Unde non
confidens de sua iusticia subdit: Et
non intres in iudicium i. ad discep-
tandum iudicialiter cum servo tuo i.
meum de iusticia mea i. non disputes
mecum actus in futuro quia servus tuus
sum et non punias me secundum rigorem
iusticie quia non iustificabitur in co

aspectu tuo omnis homo viuens. i.
nullus homo viuens iustus ex
se apparebit quia quilibet sibi caueat
tamen frequenter labitur saltem venialiter
peccando et necesse est ut audias
et liberes / Quia persecutus est ap-
te uel occulte. inimicus scilicet dyabolus
uel homo iniquus / animam meam. inse-
rendo persecucione omnibus quoniam ut
anima a iusticia separet / Humiliauit
i. deiecit / in terra vitam meam
non tamen in celo quia paciens accepit
in meo / Collocauit me in obscuris
sicut mortuos seculi. etiam tamen
opteret a deo laude in locis sancte
propter malicia persequentis. Et anx-
iatus est super me spiritus meus
i. a tribulacione et dolore Unde
sequitur. in me turbatum est cor me-
um. propter huiusmodi persecucionem / Su-
meali angustia eram / Memor
fui dierum antiquorum. i. iudiciorum
antiquorum in quibus occurrit sic
iusticia tua formidanda quibus
demones precipitasti / primos parentes
puniuisti propter superbiam diluuium
induxisti propter luxuriam Iudaicum
populum excecasti propter inuidiam
Dathan et abiron terra oppressisti
propter iracundiam / epulonem dam-
pnasti propter auariciam / Seruum
inutilem incarcerasti / propter acci-
diam / populum murmurantem combussisti
propter gulam / Meditatus sum
in omnibus operibus tuis. q. d. me-
mor fui iudiciorum tuorum et timui
sed ad consolacionem meam meditatus
sum in operibus tuis scilicet creacionis
quam fecisti propter hominem in operibus

glorificacionis ad que fecisti hominem
Et in factis manuum tuarum meditabor
et sic in specie operum laudo mag-
nificenciam factoris Et tu consideraui
opera tue iusticie circa me Expandi
manus meas in oracione ad te ora-
do pro mea tribulacione / Anima mea
sicut terra sine aqua. i. siciens
tibi herct ut eam compluas ad faci-
endum fructum bonum quia non possum
facere fructum aliquod bonum racione timoris
et vehementis tribulacionis. q. d.
sicut terra siciens expectat et grat-
ymbre adeo Ita anima mea ex-
pectat remedium tue iusticie Unde
sequitur Velociter exaudi me domine i.
cito et festinanter audi. quia defecit
spiritus meus / ex tribulacione nimia
et nisi me impleat spiritus tuus das
in consolacionem meam / Non auertas
faciem tuam a me repellendo. oracionem
meam et quod absit si auertas
similis ero descendentibus in lacum
scilicet gehenne / uel in profundum malorum
quia a quibus auertis eos in mali-
cie tenebras oportet descendere Du-
bium non est / sed potius / Auditam fac
mihi. i. fac me audire / mane. i. ce-
leriter et sine tardacione / misericordiam
tuam ut eam cito in me experiar
quia in te speraui. i. spem firmam
posui Sed quia non sufficit sperare
sed opus est et aliquid agere Unde
sequitur Notam fac michi viam
in qua ambulem. i. in me vero ad pa-
triam. quia ad te leuaui animam meam
per spem non ad mundum declinaui
et ut eam voluntati tue conforme
Eripe me de inimicis meis visi-
bilibus et inuisibilibus domine ad te

dne adte · i · ad tuam protectionem confugi · refutans quecumque alium protectorem quia tu es spes fortitudinis · Doce me facere voluntatem tuam · quia non habeo alium doctorem quia deus meus es tu · et ideo doce me quod si non doctus faciam voluntatem meam et ego ero in errore meus et ne deseres me deus meus Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam ducendo in via abundabo in terram rectam · scilicet conventum in qua nichil est obliquum / propter nomen tuum dne · i · laude nominis tui quod assidue invocant non propter merita mea vivificabis me · vita scilicet gratie per cuius virtutem veniam ad vitam glorie et hoc in equitate · i · iusticia non mea sed tua iusticia que docet hoc facere quia tue iusticie est supplices vivificare quos demones videns in peccato / Educes de tribulacione · huius seculi et presentis vite quasi de carcere / animam meam mete solo sperante / et in misericordia tua · non i · merito meo / disperdes inimicos meos · scilicet visibiles et invisibiles · Et perdes omnes qui tribulant animam meam · vel temptacionibus molestando vel iniuriis affligendo · scilicet dyabolum et omnes obstinatos Et merito perdes me tribulantes quoniam ego servus tuus sum · deditus servicio tuo et obediens ad mutuum quo ipsi tribulant et perdere querunt etc. Laus deo etc. Et. oro

Deus qui matutinam sacre resurrectionis tue auditam fecisti iocunditatem cum ex inferno rediens replesti terra gaudiis qua reliquerat in obsiduo (?) regnans potencie tue ineffabilem maiestatem Ut sicut tu catherva apostolica gaude in anastasi Ita hanc eciam tua mag expansis manibus flagitantem splendore celestis gratie iubaris illuminare digneris Qui vivis etc.

Explicit septem psalmi penitentiales cum glosa Ludolffi Carthusiensis scripti per hannes (?) prims (?) anebinger (?) etc.

Incipit exorcismi ad expellendum demones a possessis

Benedic dne creaturam hanc salis quam benediximus in nomine patris et filii et spiritus sancti · ut sit ignis ardens adversus insidias dyaboli et sanitate prestat dolorem pacienti · Qui vivis etc. Exorcismus salis

Exorciso te creatura salis In nomine dei patris et filii · et spiritus sancti ut repellas dyabolum ab homine isto posso ut nec sit in corpore nec sit in medullis sed tu dne ihesu xpe infunde spiritum tuum sanctum in hunc salubrem salem ut proficiat ad sanitatem et celestem medicinam / perficit ut magnificet nomen tuum sanctum in gentibus ut increduli corde gustantes adte dne et non habeant alium deum preter te solum Qui vi-

uiuis et regnas deus per omnia secula
seculorum Amen etc.
Domine sancte pater omnipotens eterne deus
benedicere ✝ dignare hanc crea
turam salis in tuo sancto nomine. Deus
omnipotens deus angelorum deus archan
gelorum deus patriarcharum deus
prophetarum deus apostolorum deus marti
rum deus confessorum deus virgi
num deus omnium sanctorum in usum hu
manum generis sanctificare digneris hanc
creaturam salis sicut benedixisti sale
in manu salomonis et dixisti ei
Salomon accipe salem sapientie
et da populo venienti ad credulita
tem ut celestis maneat medicina
in visceribus eorum et sicut bene
dixisti salem in manu helysei
prophete qui dixit afferte michi
vas fictile et mittam in illud sale
et attulerunt ei et venit ad exo
itus aquarum et iecit ibi salem
et hec dixit Deus sanauit aquas
istas et non erit moriens neque
sterilis ab eis et sanate sunt aque
usque in hunc diem Ita ✝ bene
dicere digneris hunc salem ut
quicumque ex eo gustauerint acci
piant sanitatem corporis et integ
ritatem mentis et tutelam salutis
securitatem spei corroborationem
fidei ut sanet et custodiat hanc
animam et omnia membra eius a
languore pessimo et ab insidiis
dyaboli et proficiat ad salutem
corporis et anime per Christum
Exorciso ✝ te exorcismus aque
maledicte et inmundissime spiritus
draco basiliste serpens noxie per

verbum veritatis per deum omni
potentem et ihesum christum nazarenum
agnum inmaculatum de altissimis
progressum de spiritu sancto conceptum ex
maria virgine natum quem ga
briel angelus nunciauit venturum
quem cum vidisset iohannes exclama
uit dicens hic est filius dei
Exorciso te auctor dyabolice
potestatis inventor malicie cum
omnibus satellitibus tuis tibi pre
cipiens In nomine patris et filii et spiritus sancti
In nomine glorie deitatis eius cui no
uem ordines angelorum throni et
dominationes et patriarche et apostoli
diebus ac noctibus proclamant
sanctus sanctus sanctus qui erat et qui est
et qui venturus est omnipotens ut
exeas a creatura dei et recedas
et expellaris cum omnibus inse
cutionibus omnibus que suggestionibus
nec non malicie artibus tuis ita
ut creatura ipsa ubicumque cum
signaculo crucis christi inpressa
ac sparsa fuerit omnes ibi adin
uentiones malicie tue effugent
et nullus ubi locus relinquatur
per eundem dominum nostrum ihesum christum fili
um dei visibilium et invisibilium
et invisibilium omnium creatorem qui
cum coeterno viuis et regnas
in unitate spiritus sancti Amen etc.
Benedic benedictio aque
domine has aquas ad usum hu
manum generis ministerii dator gratie
specialis largitor eterne salutis
tu emitte spiritum sanctum tuum super
hanc creaturam aque ut ar
mata virtute celestis defensio

mis proficiat ad salutem. Deus ab
raham, deus ysaac, deus iacob.
Deus omnium sanctorum suorum honorificet
filium suum. Ut hos fontes quos
videtis et nostis sanct[ificet] per nomen
eius quia per ipsum nobis sanitas datur
et det eis integram sanitatem etc.

Deus invicte — alia oratio

virtutis auctor et naturis que imperii
rex ac magnificus triumpha
tor qui adverse dominationis vires
infirmas te domine supplices ac tre
mentes deprecamur ut hanc crea
turam aque digneris inspicere lar
gaque benedictione + benedi
cas ut ubicumque assumpta vel
aspersa fuerit hec aqua cum
invocatione nominis tui terrore ac
fraude spiritus inmundi atque vir
tute abiciat et antiqui hostis
insidias longe expellat et
dyabolus et ministri eius cum
exercitu separati discedant per
Christum dominum nostrum etc. Alia oratio

Deus qui ad salutem humani ge
neris maxima queque sacra
menta in aquarum substantia condi
disti, adesto propicius invocatio
nibus nostris et elemento huic
multimodis purificationibus pre
parato virtute tue benedictio
nis infunde ut creatura mi
steriis tuis serviens ad abicien
dos morbos que pellendos divine
gratie sumat effectum. Ut quicquid in
domibus vel in locis fidelium
unda resperserit careat om

ni inmundicia liberetur a noxia non illic
resideat spiritus pestilens non aura
corrumpens discedant omnes in
sidie latentis inimici et si quid est quod
aut incolumitati habitantium invidet
aut quieti aspersione huius aque
effugiat ut salubritas per invoca
tionem tui nominis ~~expetita~~ expetita
ab omnibus sit impugnationibus
defensa per Christum dominum nostrum etc. Hic
fiat hec commixtio. mixta sal mag
et consecratio salis et aque in
nomine patris et filii et spiritus sancti Amen

Benedictio super utraque

Descendat omnipotens deus benedictio
tua super hanc creaturam salis
et aque et cunctam familiam tuam
protege atque defende corporis me
dicinam tribue et dyabolo ignem
inextinguibilem etc. Oratio super energumenos

Magnitudinem potencie tue in
terpellamus omnipotens deus qui ex uno
fonte paradysi quatuor flumina divi
sisti qui per angelum agar fontem
ostendisti et puero ysmahel sitien
tem potasti, qui puerum abrahe
in mesopotamia ad fontem preces
exaudisti, cuius que omne desiderium
adimplesti qui famulo tuo moysi
petram percutere iussisti et populum
in deserto potasti qui aquas amaras
inmisso ligno ad dulcedinem revo
casti similis sit hec benedictio
super hanc creaturam salis et
aque ut ubicumque aspersa vel
potata in nomine maiestatis tue
fuerint omnes senas factaoes

inimici impugnet atque repellant
Illud etiam rogamus et petimus ut
sicut angelum tuum raphahelem in
domum raguel intrare dignatus es
ut asmodeum demonem ligaret / sic
sit beneficium huic domui / ut ubi
cumque aspersa fuerint priores illi
esse digneris / ut nunquam illis inimi
cus suggestionibus aut sanis ar
tibus possit nocere / set te precio fu
gatus abscedat / *Pone manum*
Deus qui es / *super energuminum*
medicus salutaris [illegible]
tibi iugiter devotus obsequia tribue
nobis tam corporum quam mentium
sanitatem etc. *Hic imponat sal*
Omnipotens sempiterne deus a cuius fa
cie celi distillant montes sicut
cera liquescunt / terra tremit cui pa
tent abyssi / quem inferni pavescunt
atque omnes iracundie motus aspici
ens humiliat te suppliciter deprec
amur domine ut ad invocationem nominis
tui ab huius famuli N. vexatione
inimicus confusus abscedat et ab
huius possessione anima liberata ad
auctorem salutis sue recurrat libe
ratorem que suum dyabolico fetore
depulso et odore suavissimo spiritus
sancti percepto sequatur / *Item oratio*
Domine sancte pater omnipotens eterne deus vir
tute tua totus exoro gementibus
huius famuli a dyabolo oppressa in
fantia qui etiam indignis inter
pressuras donas presidium confringe
per huius famuli infantia debella
et noli diu retinere vindictam
ne ante conspectum tuum veniant pec
catorum delicta qui nec pro filio pa
trem nec pro patre punisti filium
vindicari auxiliare ab inimici
furore vexato ne sine bapti
smate faciat animam cuius adhuc
possideri set potius terra eius
malignis oppressionibus liberata
tibi referat gratias sempiternas /
Domine ihesu christe // *Oratio sancti galli*
qui pro salute humani generis carnem
sumere et per virginem nasci dig
natus es / qui ventis et mari
imperasti / dyabolum etiam callidi
tatis sue fraudibus insistente
retro ire iussisti qui per passio
nem tuam mundum redimere dignatus
es quesumus hunc immundissimum spiritum
de isto homine pro tua gloria nominis expo
ne ut plasma tuum superbus in
vasor deserat et tibi creatori
suo creatura tua deserviat etc.
Hic accedat sacerdos cum
pollice item faciat ei in fro
nte dicens
Impono tibi in nomine domini ihesu christi spiritus
immunde ut exeas et recedas ab
hoc plasmate dei etc. *Item oratio*
Deus angelorum // *super energuminos*
deus archangelorum / deus patri
archarum deus prophetarum / deus apostolorum
deus martirum / deus confessorum //
deus virginum / deus pater domini
nostri ihesu christi quem invoco nomen
tuum sanctum et precare maiestatis
tue clementiam suppliciter exoro
ut mihi auxilium prestare digneris
adversus hunc nequissimum spiritum

Ut ubicumque latet audito nomine
tuo velociter exeat et rece
dat. Ipse tibi imperat dyabole qui
ventis et mari ut tempestatibus
imperavit. Ipse tibi imperat qui te
de supernis celorum in inferiora terra
rum demergi precepit. Ipse tibi imperat
qui te deorsum retrorsum redi
re precepit. Audi ergo sathanas
et time victus et prostratus rece
de in nomine domini nostri ihesu cristi. Tu
ergo maledicte sathanas inimicus fi
dei generis humani mortis raptor
iusticie declinator. Malorum radix
fomes viciorum seductor hominum
proditor gencium incitator invi
die origo avaricie causa discordie
excitator dolorum demonum magister
quid stas et resistis cum scias cu
tuas perdere vires. Illum metue
qui in ysaac ymolatus est in jo
seph venundatus in agno occisus
in homine crucifixus deinde re
surrexit triumphator. Rece
de in nomine patris et filii et spiritus
sancti et da locum spiritui sancto per hoc
signum crucis cristi domini nostri etc.

Deus conditor et de- Alia oratio
fensor generis humani qui hominem
ad ymaginem et tuam similitudinem
formasti. Respice super famulum
tuum hunc qui dolis invidi ser
pentis appetitur quem vetus adversa
rius et hostis antiquus atre
formidinis horrore circumvolat
et sensum mentis humane stupo
re defigit terrore conturbat
et metu trepido timoris exa
gitat. Repelle domine virtutem dyaboli
fallaciasque eius insidias amove
procul impius temptator aufugiat
sit nominis tui signo famulus tuus
et animo tutus et corpore. Tu pectoris
huius interna custodias. Tu viscera re
gas. Tu corda confirmes. In anima
adversarie potestatis temptamenta evanescant.
Da domine ad hanc invocationem nominis tui gratiam
ut qui hunc usque terrebat territus
abeat et victus abscedat. Tibique
possit hic famulus tuus corde firmato
et mente sincera debitum prebere famu
latum per cristum dominum nostrum. Oratio

Domine sancte pater omnipotens eterne deus os
sanna in excelsis pater domini nostri ihesu
cristi qui illum refugam tyrannum
gehenne deputasti qui unigeni
tum tuum in hunc mundum misisti
ut illum rugientem leonem contereret
velociter attende accelera ut
eripias hominem ad ymaginem tuam
et similitudinem tuam creatum a ruina
et demonio meridiano. Da
domine terrorem tuum super bestiam que
exterminavit vineam tuam. Da fi
duciam servis tuis contra nequissimum
draconem fortiter stare ne contempnat
sperantes in te et dicat sicut in pha
raone dixit deum non novi et israel
non dimittam. Urgeat illum domine dex
tera tua potens discedere a famulo
tuo ne diutius presumat captivum
tenere hominem quem tu ad ymaginem tuam
facere dignatus es etc.

Adiuro te ergo serpens antique per
iudicem vivorum et mortuorum
per factorem mundi per eum qui habet

preparatam mitte te in gehennam ut ab
hoc famulo dei qui ad ecclesie gremia
cucurrit cum metu et exitu furoris
tui festinus discedas amen

a Adiuro te non mea infirmitate
sed in virtute spiritus sancti ut ab hoc
famulo dei quem omnipotens deus ad ymagi-
nem suam fecit exeas. Cede non michi
sed ministro christi. Illius te premat
potestas qui te affigens cruci sue
subiugavit. preteri illius brachia
contremisces qui devictis gemitibus
inferni animas ad lucem perduxit.
Sit tibi terror corpus hominis, sit
tibi formido ymago dei, nec re-
sistas nec moreris discedere ab homine
quo complacuit christo ut in homine ha-
bitaret. Et ne me infirmum contem-
nendum putes cum me peccatorem ni-
mis esse cognoscis. Imperat tibi
dominus. Imperat tibi maiestas christi.
Imperat tibi deus pater. Imperat tibi
filius. Imperat tibi spiritus sanctus. Imperat
tibi apostolorum fides sancti petri et pauli
et ceterorum apostolorum. Imperat tibi sa-
cramentum crucis christi. Imperat tibi in-
dulgentia confessorum. Imperat tibi mar-
tirum sanguis. Imperat tibi misteriorum
virtus. Exi transgressor, exi
seductor plene omni dolo et
fallacia, veritatis inimice, innocen-
tum persecutor. Da locum durissi-
me, da locum impiissime, da locum
christo in quo nichil invenisti de
operibus tuis, qui te exspoliavit,
qui regnum tuum destruxit, qui te
victum ligavit et vasa tua

diripuit, qui te proiecit in tene-
bras exteriores ubi tibi cum
ministris tuis sempiternus erit
paratus interitus. Sed quid nunc tru-
culente recogitas, quid teme-
rarie retractas? reus omnipotenti
deo cuius statuta transgressus
es, reus filio eius ihesu christo quem
temptare ausus es et cruci-
figere presumpsisti, reus humano
generi cui mors per tuas sua-
siones venit. Adiuro ergo te
draco nequissime in nomine agni
immaculati, qui ambulavit super
aspidem et basiliscum, qui con-
culcavit leonem et draconem,
ut abscedas ab hoc famulo dei,
discedas ab ecclesia dei. Contremisce
et effuge invocato nomine domini
illius quem inferi tremunt, cui virtu-
tes celorum cherubin et seraphin
indefessis vocibus laudant.
Imperat tibi verbum caro factum.
Imperat tibi natus ex virgine.
Imperat tibi ihesus nazarenus
qui te cum discipulos eius contem-
neres elisum et prostratum
exire precepit ab homine quo presente
cum te ab homine separasset nec
porcorum gregem presumebas
contingere. Recede ergo nunc ad-
iuratus in nomine eius ab homine
quem ipse plasmavit. Durum tibi est
christo velle resistere, durum tibi est contra
stimulum calcitrare, quia quanto
tardius exis tanto tibi suppli-

ciu magis expressit quem non honorem
concepimus sed illum qui iudicator est
vivorum et mortuorum Qui cum et reg-
nat deus per infinita secula seculorum
secula amen

Tam te adiuro per deum altissimum ma-
ledicte sathana ne famulum dei ar-
tibus tuis temptare incipias neque
cum tremulentia teneas Con-
tremisce immundissime spiritus prin-
cipum scelestis / malorum radix / trans-
gressor omnis et veritatis prevari-
cator omnis recte iusticie persecu-
tor doctor fornicacionis / patri-
dum magister / dissipator pacis /
semen pessimum / dux tenebrarum /
mortis inventor / tartari ia-
nua / vorago gehenne / omnium dem-
ptorum criminum capsa / Separa te a fam-
ulo dei sicut separavit deus omnipotens
pater celum a terra / vitam a morte
septentrionem a meridiano / lucem
a tenebris / veritatem a menda-
cio / iusticiam ab iniquitate / amo-
rem ab odio / mortem a vita / Ca-
stitatem ab impudicia / Sic te separa
maledicte sathana ab homine isto
dans honorem deo / Exi maledicte
sathana ab homine isto ut spiritus
suus perveniat meco amen

Omnipotens sempiterne deus pater domini
nostri ihesu christi te suppliciter implo-
ramus Impera dyabolo qui hunc
famulum tuum vexat ut abscor re-
cedat et liberet eum qui credidit
in verum creatorem dominum nostrum ihesum
christum Ut expurgatus ab omni la-
be iniquitatis maiestati tue pura mente
deserviat consecutus graciam spiritus sancti
qui fecit celum et terram mare et
omnia que in eis sunt amen

Exorciso te immunde spiritus per patrem et
filium et spiritum sanctum omnipotentem et
te omnis virtus adversarii omnis ex-
citus dyaboli omnis incursus omne
fantasma sathana eradicare et
effugare a plasmate dei quod dominus
deus ad suam sanctam gloriam vocare
dignatus est ut spiritus suus habitet
in eo In nomine dei patris omnipotentis
et in gloria domini nostri ihesu christi Qui cum ven-
turus est iudicare amen

Non ego impero tibi immundissime
spiritus sed imperat tibi agnus immacu-
latus ihesus christus dominus noster deus dei
filius / Urgent te angeli Urgent
te archangeli Urgent te prophete
Urgent te apostoli Urgent te mar-
tires Urgent te confessores Defi-
ciant artes tue dyabole in die in
nocte in mense / in hora / in momento
Redde fortitudinem membris redde
anime sanitatem non temptabis eam
non morti tradas / non mensa / non in po-
tu / non in locis publicis super venas
vigilanti / non dormienti / neque mentem
moveas nec ante a famulo dei N.
sicut separavit deus pater omnipotens celum
a terra / lucem a tenebris veritatem
a mendacio / bonum a malo / dulce ab
amaro Sic eris separatus immundissime
spiritus qui vincit te potencia christi
quia tu vincere non potes sed vincat
te dominus noster ihesus christus teque dampnatum
faciat in sempiternum et descendat
ad nos domine tue gratie pietas +

Signo caput tuum sicut signavit
dominus omnes infirmos in cana galilee
Signo oculos tuos sicut illuminavit
dominus oculos cecorum illorum qui in eum
credunt + Signo omnia membra tua
ut expiis expellatur dyabolus qui le
dit omnem carnem + Benedicat te
dominus sicut benedixit quinque milia
virorum exceptis mulieres et infantes
Benedicat te deus sicut benedixit
domum abraham ysaac et jacob
Fiat sanitas domini super te sicut sana
vit dominus mulierem de fluxu sanguinis
Custodiant te angeli et archa
ngeli et liberent te ab omnibus
malis et artificiis dyaboli protegat
te deus israhel et adiciat sanitate
et benedictione hic et in futuro seculo et
Det te katt

Necat sathanas immine tibi pe
nas immine tibi tormenta et diem
supplicii sempiternum qui venturus
est ut clybanus ardens in quo
tibi et omnibus angelis tuis se
piternus paratus erit interitus Et tu
perna nequitia dampnate atque dap
nande da honorem deo vivo et vero
da honorem ihesu christo filio eius
da honorem spiritui sancto paraclito in cuius
virtute precipio tibi quicunque es spiritus
inmunde ut exeas et recedas ab
hoc famulo dei N quem cum ad suam
graciam vocare dignatus est te domine
supplices exoramus ut visitacione
tua sancta erigas famulum tuum N. ne
adversario liceat usque ad aliquem temp
tacionem sicut in job tirannum per
ne ne inimicus de anima ista tri
umphare incipiat unde maledicte
sathane recognosce sententiam tuam

et da honorem deo vivo et vero
et da honorem ihesu christo filio eius
et spiritui sancto et recede ab hoc fa
mulo dei N. tibi ergo precipio ma
ledicte spiritus per quam omnis patrem
omnipotentem invisibilem inap
prehensibilem atque inmortalem qui
fecit celum et terram mare et omnia
que in eis sunt Omnis virtus adver
sarii omnis exercitus dyaboli omnis
incursus inimici omnis fantasia
sathane eradicare et effugare
ab hoc famulo dei N. Ita ut eum
ultra non noceas nec locum habeat
contrarie virtutis adimpleacio sicut
deus omnipotens precibus adesto ut cor
pora a demoniis obsessa que a con
tagia dyabolica tua potentia
sint purgata per hoc signum sancte
crucis quod tu dyabole non audeas
designare adiuratus per eundem christum

Domine sancte pater omnipotens eterne
deus qui peccatorum animas non vis
perire sed culpas contereris Respice
propicius super hunc famulum tuum N
qui peccatorum merito expulsus a fa
cie tue pietatis est subiectus satha
ne mandatum absportima sanitate
reforma quietati tue sit ille sanc
tissimum templum sanctum quod fuit in
baptismo habitet meus spiritus
sanctus per dominum nostrum ihesum christum amen

Domine sancte pater omnipotens eterne
deus expelle dyabolum ab homine
isto de capite de capillis de
vertice de fronte de oculis de
naribus de auribus de ore

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de subgingwio / de gutture / de collo
de pectore / de corde / de toto corpore
de omnibus membris / de compaginibus
membrorum suorum intus et foris / de
ossibus / de venis / de nervis / de
sanguine / de sensu / de cogitationibus
de verbis / de omnibus operibus suis
de omni conversacione eius / ut sit et in
futuro ut operetur in eo virtus xpi
filii dei vivi altissimi in secula
seculorum Amen
Coniuro te et contestor dyabole
per nomen domini nostri ihesu xpi et per
imperium eius et virtutem sancte tri
nitatis et omnipotencie eius ut
exeas sathana et omnes dyaboli
ea pereas de homine absque lesione
anime et corporis sui / et exeas
omnino nec stare nec distrere nec
seuire in corpore istius hominis et
spiritu aut anima vel vestimento
presumas / sed profugus abscedas
nullum quam vestigium tui signum aut
dolorem in anima huius vel carne
seu ossibus derelinquas / Exite
immunde spiritus quicumque estis / aut
unus aut plures / qualecumque no
men est vobis / Exite velo
citer de capite illius / de capillis
eius de toto isto homine / de vertice
de fronte / de oculis / de naribus
de auribus / de maxillis / de
dentibus / de ore / de gutture
de palato / de corpore / de cogi
tacione / de faucibus / de labiis
de collo / de humeris / de scapulis
de ascellis / de inter scapulis /

de dorso / de cute / de spina / et me
dulla eius / Evola perde constrictus
potencia sancte trinitatis et nominis dei
omnipotentis effuge ligatus / de
ventre / de visceribus / de femoribus
de genibus / de suris / de cruribus
de talis / de pedibus / de plantis
de calcaneis / de articulis / de ung
uibus / de medullis / de venis /
de ossibus / de nervis / de artubus
de carnibus / de sanguine / de omni hu
more suo / de quinque sensibus eius
de unguibus / de pectore / de vesica
de omni gestione eius expellaris in
nomine ihesu xpi crucifixi quia tercia
die surrexit / Exi de felle de intes
tinis omnibus / de testinis omnibus
de stomacho vel de ventriculo / de
splene omnino recede nunquam reversurus
ubi Exi. de adipe / de retiaculo
de renunculis / de corde / de pulmone
de iecore Exi / de renibus / de lu
bis / de lateribus / de ylibus / de costis
de omnibus fibris vitalibus / de
anima / de umbilico / de mamillis
de pilis / de omni cute ipsius / de toto
corpore eius / de cunctis cibariis
eius / de omni pane suo / de toto po
tu / de omni victu illius abscedas
nec appropinquare nec malos aeres
nec fetidos / horrore vel insidias
ullas ei ingerere presumas / sed ex
tra mundum ipsum effuge per vir
tutem et signum sancte + crucis re
demptoris domini nostri ihesu xpi qui
est arma xpianorum et triumphus

domini nostri ihesu xpisti salvatoris per victa et ligata es et passa es in solitudine vacuus. Exi mundi effuge convicta et confusa per invocationem et virtute nominis dei omnipotentis. Exite in ista hora et momento spiritus immundi qui invasistis hunc hominem et integrum et sincerum corpore et anima et spiritu in dominum nostrum ihesum xpistum sanctio in perpetuum derelinquite. Exite ut expone anathematizati non remaneatis nec abscondatis vos in ulla compage membrorum eius aut flatu eius. In nullo angulo domorum suarum per nullum argumentum ad calliditatem te celare presumas neque que sunt eius gingivas aut obsideas non vestimenta eius non viros non feminas non pecora non iumenta que sunt ullomodo invadere presumas sed cathenati atque frenati per imperium et potestatem et regnum domini nostri ihesu xpisti creatoris mundi exules effugiens potiusque illas petens ubi nullam creaturam dei ledere presumas. Date valde cito honorem dei omnipotenti filio cuius imperio omnia famulantur cui insensibilia obediunt elementa. Virtus illius te expellat et exire cogat cum omni turba tua qui de maria magdalena septem fugavit demonia qui regna mortis per inventa destruxit et de potestate tua electos suos abstulit. Ipse est rex glorie qui ex ore patris prodiit ante luciferum te depre-

mur et te invocamus deus omnipotens sancta trinitas. Ut hominem pietate tua petente iubeas emundari ab omnibus insidiis demonum et doloribus et infirmitatibus corporis. In nomine ihesu petimus quem te dominum patrem et spiritum sanctum ut virtus tua assistat in hunc hominem egrotum et corroborare eum digneris ad vitam eternam. Legimus in evangelio sancto tuo quod cum imperio domine ihesus filius tuus immundos spiritus eiciebat et passiones ab eis illatas potestate curavit ut impleretur quod dictum est per ysayam prophetam. Ipse infirmitates nostras portavit et livore suo plagas nostras et egritudines nostras sanavit. Tu domine salvator mundi apostolis tuis sanctis et omnibus in te credentibus potestatem dedisti et curare omnes languentes et omnes infirmitates per invocationem nominis tui sancti. Tu dixisti quicumque invocaverit nomen domini salvus erit et quodcumque petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Tu domine dixisti Si vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris quanto magis pater vester de celo dabit bona petentibus se. Tu dixisti Si habueritis fidem et diceretis monti huic transfer transfer. Nos credimus te deum esse omnipotentem et apud te esse omnia possibilia. Teque sancta trinitas invocamus exaudi nos domine ihesu salvator mundi te per nomen tuum sanctum petimus et patrem et spiritum sanctum ut hunc filium

tuum ab omni inquietudine demonum liberas/ e
mundari et omnem infirmitatem que
ingessit et in anima et in corpore il
lius tua medicina sanari/ Tu domine
dixisti/ non est opus sanis medicis
sed egrotis et dignatus es dicere/ non
veni vocare iustos sed peccatores/ Tu
deus verus et solus bonus cum pa
tre et spiritu sancto mediator dei et hominum
et propiciator peccatis nostris Ihesus Christus qui
filius david secundum carnem in fine
seculorum filius dei vivi/ omnipotens
ab omnipotente genitus ante secula
species/ fac per sanctum secum cum spiritu sancto/
mitte sanctum angelum tuum michahe
lem sanctum gabrielem sanctum rapha
helem ut assint et defendant
hominem hunc quem plasmasti/ cui tu
carnem dedisti et sanguinem tuum pro
ipso fundere dignatus fuisti/ protegant
illum illucem vigilantem/ dor
mientem/ ab omni infestacione dya
bolica ita ut reddant illum quietum
atque securum/ ut nullam demceps
potestatem habeant in eum partes inique
nec ingredi presumat anima eius
neque spiritus/ nec corpus eius ledere
aut fatigare vel terrere aut temp
tacionibus cruciare presumat te
prestante domino nostro Ihesu Christo etc.

Coniuro te pa
bulum mortis pravum et filium et
spiritum sanctum per dei genitricem virgi
nem mariam/ per quatuor ewan
gelistas/ per duodecim/ apostolos et
per omnes martires et confessores
et virgines/ et per centum qua
draginta quatuor milia qui pro nomine
dei passi sunt ut non habeas potestatem
ullam in hoc famulo dei, sed absque le
sione discedas ab eo per eum qui ven
turus est iudicare vivos et mortuos
et seculum per ignem etc. Item alia
oratio de eodem

Obsecro te domine ut eicias omnes
langwores ab omnibus membris huius
ipsius a capite a capillis a cerebro
a fronte/ ab oculis/ ab auribus a
naribus/ a specie/ a lingwa/ a
gengivis/ ab ore/ a dentibus/ a fau
cibus/ a gutture/ a collo/ ab hu
meris/ a dorso/ a pectore ab ube
ribus/ a lateribus/ a corde/ a
stomacho/ a ventre/ a visceribus
a carne/ a sanguine/ a ossibus
a moribus/ a femoribus/ a pedibus
a medullis/ a nervis/ a cute et
ab omnibus compagibus membrorum/
a vertice capitis eius usque ad plan
tas pedum/ a scapulis/ a brachiis
ab angulis/ a manibus/ a digitis
et non lateat hic in membris spiritus. Ex
audi me domine tibi virtus et potestas
et imperium in secula seculorum Amen

Deus celorum/ deus angelorum/ deus
archangelorum deus patriarcharum/
deus prophetarum/ deus apostolorum deus
martirum/ deus omnium sanctorum/ deus virginum/
deus abraham/ deus ysaac/ deus
iacob/ deus qui dedisti vitam post mortem
Domine sancte pater omnipotens eterne deus te
invoco quia dignus es invocari/ Ego
pono manum et quia incarnalem

manu tua statim dedisti / dedecus spiri
talem super mitte manum tuam ut non
lateat hic serpens inimicus peccatum
in virtute claritatis tue qua peru
sisti duas civitates sodomam et gomo
ram sic peccatum hic maledictus
et seductor seculi / exprobrator
gentium / laqueus mortis / fili tene
brarum audi tantam virtutem et ma
iestatem per quam te adiuro / adiuro te
per regem angelorum / per christum / crea
torem / per ihesum salvatorem animarum
nostrarum / per illum te adiuro dampnate non
per aurum non per argentum neque per la
pides preciosos / per deum te adiuro qui
petro mergenti in mari dexteram
porrexit et invenit te in monu
mento latere et tu prostratus iacuisti
et dixisti / quid nobis et tibi ihesu
nazarene fili dei altissime ante
tempus advenisti perdere nos in
feros / propterea venis / mitte nos in gre
gem porcorum et ubicunque nomen
tuum audierimus gementes et timen
tes exibimus et dabimus honorem
deo / illi maledicte sathana honorem /
illuc te collige in profundum maris
ingressum porcorum in deserta loca ubi
non seminat nec arat nec nomen
illius invocatur / illuc te collige
dampnate / nequicie tue cessent
machinaciones tue cessent / fan
tasie tue cessent / separa te ab hoc
plasmate / quod separatum est celu
tra lux / a tenebris iusticia
ab impietate / vita a morte / sic
et tu separa te dampnate ab eo
quem fatigabis in cesta / non in potu / vi
gilanti neque dormienti / neque in
publico / neque in privato / non faci
as ei cottidianas / non tercianas
non quartanas / non aggrediaris
in bivio / non trivio / non quadru
vio / nec occupabis linguam / nec
guttur nec aures nec intestinum
dampnate / me dicunt tibi duo
decim hore diei / et duodecim
hore noctis in quibus non facias
quod ad tuas voluntates pertineat
maligno te milleformis persuasorum
malorum accusator / cecis omnibus
natura inflate manus filius
tenebrarum angelus precitus
iniquitatis causa dedecus male
dicte sathane inimicus omnis humanae
dignissime demoniorum / victus es
dampnate / vincit te qui ante
nunc fecit omnia / vincit te deus et
homo / vincit te qui scit numerum
capillorum frontium suorum et famu
larum suarum / qui novit numerum
stellarum suarum / vincit te qui fir
mavit celum et terram mare
et omnia que in eis sunt / ille
tibi imperat deus pater et filius
et spiritus sanctus / ille tibi imperat
non caro et sanguis / non pom
pa seculi / ille tibi imperat qui
ieiunavit XL diebus / et XL

noctibus / et quatriduanum lazarum
de monumento suscitavit Et dixit
discipulis suis Ite et in nomine meo
manus imponite et demonia ei-
cite / paraliticos curate / mortuos su-
scitate / surdos audire / et clau-
dos ambulare facite / et infir-
mitates omnes curate Quos gra-
tis accepistis gratis date / omnes
gratie tibi agimus Quam completa
sunt sex milia annorum in qui-
bus in novissime semper fine
terre te oportet confugere in deserta
loca ubi non arat nec seminat
ventre tuo et pectore tuo non
evades penas que parate tibi sunt
Quilibet virtute tibi compo qui
apit et nemo claudit cum
cum pre com

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Incipit cordiale

Memorare novissima
tua et in eternum non
peccabis Ecci vii° Quo-
sic dicit Aug° In libro suarum
meditacionum Nichil plus vitanda
est soli peccati feditas quam
omnes tormentorum immanitas seu
crudelitas Cum igitur novissi-
morum noticia et illorum frequens
memoria aptissime nos revocat
a viciis tollat et in omni bono
opere nos retinet et confirmat
Ideo dominica inspirante gracia de-
cimus novissimis vz que et quot
sint illa modicum proposui dicere
et narrare in nostro opere ipsorum
stilo dictis auctoribus et exemplis
singulariter et post et specialiter
et prius quodammodo declarare
Est primo notandum quod quatuor sunt novissima
quorum apud scolos in nostra conpunc-
ta sepius pacienter eveniunt ex omnibus ubi
Ubi in magistra sermonis sic dicente
In omnibus operibus tuis memorare
novissima tua que quidem quatuor sunt
scilicet mors iudicium iehenna et gloria
Quid horribilius morte quid terribilius
iudicio quid intollerabilius iehenna
quid iocundius gloria celesti hec ibi
ut supra Ista sunt quatuor rote currus
currus alte ipsam vehentes ad
eternam salutem Ista sunt quatuor incita-
menta spiritum hominis incitancia ut
in damnis pretereuntibus omnibus ad summum
redeat creatorem Est igitur conveniens
et utile quod habeant intentionem
recordacione et hoc dicit Salomon

Ecci xxviii° Memento novissimorum
Unde quidam sapiens volens hec no-
vissima frequenter habere per oculos et
magis in memoria defigere fecit sibi lo-
cum hunc versum Vis duo sunt quatuor corde
teneas semper hec mihi Mors mea
iudicium barathrum vox lux paradisi
Verum cum totalis huius opusculi
processus principaliter et precipue ad hec
conatur inducere ut novissimorum celebris
memoria cordialiter et intime habeatur
cordibus hominum imprimatur Ergo ut
finis conveniat in principio huic libello
hoc nomen Cordiale loco sui tytuli
si placeat imponam De morte
corporali

Primum igitur novissimorum cuius
memoria est apprime utilissima
est mors presens sive corporalis
Unde Bernardus In speculo monachorum Sum-
ma philosophia est meditacio mortis assidua
Habeat utrumque hoc precedit sequitur peccat
et in eternum non peccabit Item Aug°
In libro exhortacionum Nichil sic revo-
cat aptissime a peccato frequens meditacio mortis
hec est enim que facit se hominem humiliare
omnia contempnere et primam agendi sine
acceptare Quod mors facit se
hominem humiliare

Dicitur igitur quod mortis memoria
facit hominem se humiliare Unde
Aug° In libro de vita domini Agnoscat
se homo mortalem et frangat elacio
dicta mea bona et mala mecum sunt
sola mors est certa Unde quamvis eius adventus

Sine morte corporali

Quod mors facit se hominem humiliare

hora nobis est occulta et incerta ipsa
tamen certissima est et veniens veniet
cito et non tardabit Ecclesiastici xiiii° Me-
mento quoniam mors non tardat
Scribit enim methodius Mors superat
fuga nulla potest mortale tributum sol-
vere nec legem tenere homo Audi
de hoc in Infirmitate Miser homo quare
te non in hora dissolutionis cogita-
te iam mortuum quod sis de necessitate
moriturus Distinguere qualiter ordi-
natur in capite vene rumpentur in
corpore et eo sunt de medullis Quis
quasi iam non timebit et si humiliabit
tamen certissima sit si iam incerta re-
missurus Illa enim erit personarum
exceptio si non fuit ab initio Ita
ut scribitur Regum xiiii° Omnes morimur
et quasi aque delabimur in terram que
non revertuntur Unde legitur in Richardo
Innuens narrata fuit mihi mors
quia mors est amara omnibus est aqua
nemo tamen potest habere dicitur in libello
de contemptu mundi Mors restat nobis
omnibus necesse quod certe erat ut in nobi-
mine magnificos premit et mo-
dicos cunctos domat Nobilium tenere
imperii nullum quod valet Tam ducibus
quam principibus omnes habet Mors
iuvenes rapit atque senes nulli mi-
serere Illa fuit cunctis dominus
quod in orbe manere Illa ferit cavo
totum perit dum suspendit mortem
Contra non eripi vir valde fortis
Nil iudicit dum nobis premit quod
fedans invisus Hec propterea in extremitu
mors accipit viris Sed quod plu-
loquar nulli mors impia parcit
Hec euadit inops nec que mar-
supia farcit Certe audio nunc
quod mors est ultima linea rerum
Scribit in gestha Prima mors tollit
doctum cecidisse Kathone Corpus
ipsum sorde perdidisse ferunt
Cuncta qualiter scientia et doctrina
nullum perturbat amore iaculis et
ruina Ita ut scribitur Ecclesiastici Mori-
tur doctus similiter et indoctus Unde
ysa(?) xxxiii° Ubi est literatus ubi
est verba legis ponderans ubi doctor
philosophus quia non sunt neque vivunt
sed eodem tempore cum aliis transierunt
Sed cum gestha sunt duos an-
dros narrat mortem peremptos
Dicit in tu ubi Hector ubi Julius
ubi alexander potentissimus ubi
Judas machabeus et sampson
fortis viribus ubi cresus ditissimus
ubi absolon pulcherrimus ubi galienus
medicus et avicenna eius socius
ubi salomon prudentissimus ubi tullius
ubi aristoteles peritissimus ubi plato
ubi porphyrius ubi doctissimus po-
etarum virgilius Hec omnes tamen
pergunt et hostiles verius dici
velocissime transierunt ut sicut Ita
viris exeis non remansit quia in va-
nitate defecerunt dies eorum et
anni eorum cum festinacione Ita ut
dicitur in psalmo Inymachie(?) [illegible] homo

Nunc enim fortis et sanus est corpore
potencia tactus non debilis aut langu-
idus seu fessus mira res. Cum dubia
et fragilis sit nobis vita tributa
Unde cuidam cesari est per quendam phy-
losophum qui ~~ab~~ adriano imperatore
de essencia et statu hominis interogatus
taliter. Quid homo est mancipium mortis
hospes loci viator transiens solis
acervus vermis rosa maris atque pomo
nono. Solinus similiter. Comparatur qua
fragilis et labilis et instabilis est
humana vita non solum pauperum verum
eciam quomodo divitum ac potentum
Ita quod mors nobis nulli parcit ho-
nori. Mors secunda mors neque mors
nulli parcit est equa dat omnibus legem
tollit cum paupere regem. Ita pau-
peris et regis omnis lex moriendi
dat tamen flendi. Sic bene scriptum legitur
in Job xx° sic scribitur de divite et
elato. Si ascenderit usque ad celum
superbia eius et caput eius nubes te-
tigerit quasi sterquilinium in fine perdetur et qui
eum viderant dicent ubi est velut sompnium
avolans non invenietur transiet sicut
visio nocturna. Item Baruch iii° Ubi
sunt principes gencium qui dominantur super
bestias que sunt super terram qui in avibus
celi ludunt qui argentum thesaurizant
et aurum in quo confidunt omnes et non
est finis acquisicionis eorum qui argentum
fabricant et solliciti sunt nec est inventio
operum illorum. Exterminati sunt et ad
inferos descenderunt et alii in locum
eorundem surrexerunt. Unde Bernhardus super
Missus est sic ait. Ubi sunt im-
publici oratores ubi qui quecunque
festa disponebant ubi equorum assi-
dui insessores ubi exercituum duces
ubi satrape et tyranni. Nunc omnia
pulvis et favilla. Nunc in paucis
versibus est eorum memoria vite. Re-
spice sepulchra et vide quis
servus quis dominus quis dives quis pauper
discerne si potes vinctum a rege for-
tem a debili et pulchrum a difformi.
Item dicit Eusebius in libro de recapitulatione
lapsi. Ubi sunt illi qui in luxuria
corporis et priores vite voluptatibus
usque ad diem ultimum permanserunt. Intue-
re sepulchra eorum vide si est aliquid
iactantie sue vestigium in eis. Ubi aliquid
divitiarum vel luxurie signa quos vivus
regere videntur vestes et ornamenta
pecunia ubi sunt et speculatores vo-
luptatis ubi ~~...~~ et sermones ebrie et
opulentia risus iocus et immoderata
atque infrenata leticia que abscessit.
Ubi illa modo et ipsi sunt utrumque intuere
diligentius et accede propius ad sin-
gulorum sepulchra vide cineres solos
et fetidas vermium reliquias et vide
nunc corpus et finem eius si in deliciis
et leticia et in labore et continentia
transierunt hanc vitam. Item Bernhardus in
suis meditacionibus sic inquit. Dic mihi
ubi sunt amatores huius mundi qui ante
pauca tempora nobiscum erant. Nichil ex eis
remansit nisi cineres et vermes. Attende
diligenter quid sunt et quid fuerunt
homines fuerunt sicut tu comederunt et

habuerunt rexerunt duxerunt in bonis
dies suos et in puncto ad inferna
descenderunt. Hic caro eorum vermibus
et illic anima eorum ignibus deputatur
eternis donec ipsi infelici collegio
colligati sempiternis involvantur in-
cendiis qui socii fuerunt in viciis
et peccatis. Unde transiit illa inanis
gloria huius leticia mundi potencia
carnis voluptas false divicie ma-
gna familia et magna concupiscen-
cia ubi risus ubi iactancia ubi iocus
ubi arrogancia de tanta leticia quanta
tristicia post tanta voluptate quam
gravis miseria de illa exultacione ce-
ciderunt in magna ruina et grandia
tormenta quia quod illis accidit et accidere
potest quilibet homo es hodie dilectus homo
delicatus dextra es dextra vivis et
sinistra recutitur. De his super dictis
mundi amatoribus tam carnaliter et
seculariter viventibus ut mater mercen-
tibus in vicina sicut legitur Bernardus ad
fratres de monte dei. O miserabiles
miseri quos ipse miserie huius miserabi-
lis vie et vite seducunt dum in bonis
dies suos ducunt et in puncto ad in-
ferna descendunt. Ita ut dicitur in psalmo
Veniat mors super illos et descendant
ad infernum viventes. Certe et quilibet
illorum posset dicere Circumdederunt
me dolores mortis et pericula inferni. O miserabiles
miseri quos vita prosperitatis seducit de
quibus dicitur Job xxi Impii vivunt su-
blevati confortatique divitiis semen eorum
permanens coram eis propinquorum turba et ne-
potum in conspectu eorum domus eorum secure
sunt et pacate et non est virga dei super

illos. Bos eorum concepit et non abor-
tivit vacca peperit et non est privata
fetu suo exultant lusibus tenent
tympanum et citharam gaudent
ad sonitum organi ducunt in bonis
dies suos et in puncto descendunt
ad inferna. O quam male fraudatur
quam stulte ludificatur qui propter flores
mundi vanitatis decorem qui post apparet
quasi flos et cicius aret vadit ad
infernum perdens dyadema superni.
Certe et illis et eorum qui penis
traditi sunt valet parum quod in tempore
vite prospere vixisset nec divicias
habuisset. Valet minus. Ita quod
ut thezauri quos avarus congregavit aurum
cum predones mittunt ad feroces
inferni latebras igne perpetuoque
tenebras semper passuri nec
absque unquam redditur. Hinc quod dicitur
de divitibus huius mundi quod de pompis
huius seculi mane mane secundum mutacione
vissime nullo vident sublimari.
Ita sicut dicitur Sapiencie v Usque in
tercium vermibus ad vitam et similes
contra eos. Job xxi Iste moritur
robustus et sanus dives et felix
viscera eius plena sunt adipe
et medullis ossa eius irrigantur
alius vero moritur in amaritudine anime
sue absque ullis opibus et tamen simul
in pulvere dormiunt et vermes operient
eos. Certe qualiter divites et mundi
potentes moriuntur quamquam cum pauperibus
transeunt. Unde Ecclesiastici x Omnis po-
tentatus brevis vita rex est hodie

et tras moritur de tali rege sine
dubio sicut legitur xii° Ecclesiastici Hodie rex tolli-
tur et tras non invenitur. Hoc etiam
de excellentissimo principe mundi rege
Alexandro magno qui universum orbem
sua potentia bellando subiugavit sicut
quod tocius seculi super hoc dominus putabatur.
Unde legitur de ipso Magnus Alexander
qui primus gratia rege floruit ceteris
multa trophea tulit huius mundi
peragrans fines sibi subiugat orbem
Totaque terra timor urbibus eius erat
Item in malis libro scribitur de eo Dia-
dem regum sibi subdita regna videbat
fecit cum fine suos et fortuna
moriturum. Totus Alexander famu-
lat subditus orbis Magnus et magnus
dicitur maximus orbe. Et post
mundi triumphum post universale etiam
orbis adeptum imperium quod magni fe-
cit Ubique regni stabilitas et
potentie perpetuitas unque corporis
incolumitas et perfecte vite longa-
nimitas. Certe nequaquam sed [illegible]
urbibus ultimus admodum post omnia
vana rerum. Cur bene potest dicere
Alexander in hora mortis sue id Iob
xvi°. Ego ille quidam opulentus
repente contritus sum nam Salomon
xxxii annos et non amplius im-
peravit. Hoc enim de ipso scribitur per versus
inauratos. Bis senis durans
annis mundi vir abesset. Cuius vivit
adhuc nescia fama mori. Ubi
de morte gerendo potest dicere
Iob xix°. Spoliavit me gloria mea
et abstulit coronam de capite
meo et destruxit me undique et
pereo. Ecce bene iam manifeste patet

lux omnia rerum iacent et gloria
rerum transiit et desinit et tumulus vix
ei atto pedit. Magnus ut videre
apparet evidenter quod regia maie-
stas animo exercita potestas prospe-
ritas rerum sinus longinqua dies
perit absque mora mors dum venit
hora. Unde dicit alius poeta. Et
sapiens magis sapiencia morte redun-
dentes divitiis lapsu mobili se
fluunt. Et probus prosperitate nobili-
tas et honestus honestas labitur
eis fortis fortia morte cadunt.
Unde ita video quod singula duratur
animi fierunt cunctis. Et quamvis si fuis-
set dives fortis pulcher vere quod mundo
Si dominus mundi rex si papa quid in mundo
Si prior et abbas fuit presul vel
quod mundo. Iam ita perierunt hec omnia
quod nihil mundo. Sola manet in
vita quod glorificabunt in mundo. Unde
Ysidorus in homelia. Dilectissimi pen-
sate demum quam breve est mundi feli-
citas quam modica et huius seculi gloria
quam caduca et fragilis est temporalis
potentia. Dicat qui potest ubi sunt
reges ubi principes ubi imperatores
ubi rerum locupletes ubi potentes
seculi ubi divites mundi quasi umbra
transierunt et velut sompnium evanue-
runt querunt et non sunt. Hec dicemus
adhuc reges obierunt et principes
mortui sunt. Multi tamen putant durare
et quamvis nunquam morte cadere de presenti
vita. Certe non sic impii non sic
Vos autem sicut homines moriemini et
sicut unus de principibus cadetis. Ita ut dicit
Seneca ad Lucillum: Huius eminentes
vite cadere est exitus. Unde scribitur

Ingressa Omnia mors delet om
morte cadunt dimissas eum felici
tates suorum mors dominat et geludit
Ita cum predicamus fidem abrah
pietate joseph caritate moysi
fortitudinem sampsonis zelum phy
nees dauid mansuetudinem heli
zei miracula salomonis diuicias
et prudencia absolomis pulchritudinem
et forma sed extrema lucti omni
par fine quia custodie fames homines
reponit vndique gelusio facta est
omni s singularis vz et montis
e Certe iam pz manifestissime per
pdca quod forma genus sapia mores
res et hondes Ideo vincit hoc
qui ruat in mem Ita oe quod e
gemitu tendit admitum homines
quod eudius dr Ortus cuncta suos
repetunt inrecta regrunt Et
redit inmichilum quod fuit ante
Omnia admichilum deveniunt tu
qua ag decret Ante et ego
in fimus q admichilum redactus
sum et nesciui Ita dies mei sicut
umbra declinauerunt et ego sicut
fenum arui pulinus enim sumus
homo sicut fenum dies eius tamquam
flos agri sic efflorebit quoniam spiritus
pertransibit in illo et non subsistet
et non cognoscet amplius locum suum
Certe iam quasi da quod hodie res fragilis
res duras tempore pro Est in filis
flori q est arno Unde ysa xl
Omnis caro fenum et omnis gloria
eius quasi flos agri vel fenum est spiritus
exiccatum est fenum et cecidit flos
vim aut dominum manz meximum

Et quod tur superbit homo qui
est sicut fenum cetor quod p ius qua
cacula exarunt Unde scribit
Inthobia Est caro vas luteum
vas lamitale fenum aridulum
fragilis glebula saccus alens
Carnis vita labor carnis tempta
tales mensura putredo sic arigo
fenum Optima p ius mo saccus alens
p ius vero in mbus esca Intimulo quod
dare superbit homo Ita Unde pulus
meditacio Unde superbit hoc grego
culpa Ita mi pena labor vita
necesse mors / p ius homines vanie
p ius vane fetor et horror Et
in no hoc verit oia hoc Attende
igitur et vide principium vite tue
et medium et fine tuum et voces
materias attrisio et tam te met
ipsum humiliandi Et cogitas quod
dicitur quae te ipsum fecit Nonne
pulinus es et terra Optime
enim Ecc xvii Terra pulinus mi
ra sua vim erat Intram vilissi
mam mixta putridam vermibus re
pleta Job xvii putredini dixi
pater meus es mater mea et soror mea
vermibus Et Ecc xvii oia hoc
terra et cinis Et genes 3o ter
tam mixta de qua assumptus es
quod pulinus es et in pulinerem reuerteris
Et ideo sic amonet Valang Esto
memor quod pulinus es et vermibus
esca Ingelida putreus quod iacob
huius Ideo erit immundo quod te velit

bleis vide In tua rancidior sit
caro rupta tunc Vn sup Quo
fetidis quanto cadauer eius horri
bilius metuis quale eius erat mirata gra=
tissimus amplexus sit in morte ho=
ribilis aspectus Quia igitur ipse dicit
quod delicie quod honores diuitie non
liberant a morte nec delicie diuitiis
nec honores afferre Ideo certe
quod misera sorte clauditur omnibus ho
Certe tu homo si predicta diligenter
attenderes maxime humilitatis hu
miliationis causa procul dubio inue
nires Ista quod mortis memoria ho
miliat Reg 3 vel 21° de achab
qui audita comminatione mortis sibi
facta ab helia intantum humiliauit se
sic quod dominus dixit ad heliam nonne
vides achab humiliatum coram me
Legitur quod in romana curia quondam
fieri solebat quod electo papa appor
tabatur coram eo stuppa que in mensa
dicebatur sibi sublata forma sic
transit gloria mundi hoc est sic ignis
stuppa sine valore redigit
in fauillam sic omnis gloria mundi cito
labitur et perit quasi umbra Narrat
etiam ysidorus antiquitus fuisse quod pa
die coronationis imperatoris constan
tinopolis Cum esset in gloria sua la
picida quidam apportabat ei tal
ia colores quia lapidum dicens ei quod
eligeret de quo vellet sibi fieri
monimentum Ista legitur de beato Iohanne
elemosinario patriarcha alexan=
drino quod dum sepulchrum eius fieret
nunquam voluit hoc perfici ordinans
quod in magnis sollempnitatibus cum esset
in honore suo aliquis veniret ad eum
ita dicens Domine perfice sepulchrum
tuum imperfectum est iube perfici quia nescis
qua hora fur est venturus Et quare
ista fiebat de papa imperatore
et patriarcha qui omnes erant viri
status excellentissimi huius mundi nisi
ut si ipsos regessent homines mor
tales et spe longioris vite aut
magnitudine potentie seu terrene glorie
superbiendo se non extollerent sed mortis
memoriam per omnia habendo se omnibus
humiliarent Vnde dicitur apostolus in ps
Sciant gentes quoniam homines sunt homines
mors hoc est debilis seu defectiui
ati et igitur necessario morituri Secundo
anima que de terra sunt in terra reuerten
de quoque nos homines sunt sicut omnes ho
Propheta dicit terra terra terra audi sermonem
mones meos Ter vocat homines
terram unde exponit pro hoc dicitur de terra
Est enim terra quia de terra oritur in terra
conuersatur et finaliter in terram redit et
mutatur Terra est enim conuersacio et
morte Terra est non vita et sepulta
Terra sapit terram diligit terra sitit
et concupiscit Conglutinatus est in terra
venter eius descendit in inferiora terre
relestium obliuiscitur ponit contra litigat contra
terram pugnat contra mare mangat
et perambulat et semper pericula in
quibus in illud ho insatiabilis anxius

laborat nec aliquibus cessat donec
qui dextra superius contra venerit in ma-
teriam primam videlicet in terra dimissus. Unde 3° Regum
2°: Ecce ego ingredior viam
universe terre. Et Job: Cum sex pu-
lvis in res vilissima sumus. Unde
superbimus, addictam quam redimus.

Quomodo mors facit homo omnia contempnere

Quod mors facit homo omnia contempnere

Facit etiam 2° mortis memoria
omnia contempnere et tamquam nichil
illa reputare. Unde Jeronimus
in prologo suo: Sic nichil facile contempnit
omnia qui se semper cogitat moriturum.
Nam concupiscencia oculorum contempnitur
cum aliquis cogitat se citum huius
omnia relicturum. Concupiscencia carnis
deficit dum homo quibus considerat quod
corpus suum cito quasi in instanti eri-
tis vermium. Superbia vite contempnitur
dum quis hoc corde ponderat quod iste
qui vult esse super alios parum intra
sub eorum pedes cum quod est infimum ele-
mentorum. Et hoc dicit Jeronimus in epistola
ad Cyprianum: Agemus inquit nunc et non per-
tabis quod cottidie recordatur se mori-
turum contempnit presencia, festinas ad futura.
Eusebius cum considerans se morte immi-
nere facile contempsit terrena. Unde
dicitur capitulo xxxv: Cum maior quod michi
obvenerunt pro gemma. Item Ysidorus adu-
tens prius vite brevitate et quod omnia
que hic videntur possideri quasi instan-
tissime videlicet in morte relinquenda sunt
ad illorum exhortans contemptum sic inque-
it: Si vis esse quietus nichil sibi
appetas. Semper redem mortis habebis

si cras seculi actus prius. Albertus ait
quod quod hominem contemptum posset impedire
isto morimus inde et magis et quidem
gratias tamquam moriturus non estimas
abesse [illegible] vite tamquam moriturus te
iam separas. Ideo sepulcris non habeas
tamen descriptio. Tamquam defunctus abi-
re purga negocio huius semper
quod post mortem non poteris. Item
Seneca: Nichil eque tibi proficiet ad
temperanciam omnium rerum sicut frequens
cogitacio brevis vite et huius temporis incerti.
Igitur dilecte mi dum vivis memori
sitis memento mori. Unde legitur in libel-
lo de dono timoris quod quidam mag-
ister in phylosophia datus mundi
vanitatibus audiens scilicet in matu-
tinis legi de longa vita primorum an-
tiquorum et quod semper dicebatur in fine
adquemlibet eorum id genesis 5°: Et mo-
rtuus est. Cogitavit quod si etiam tu
evenire contingeret tempore vivet
super terram et hec exhortacio contempsit
mundi contemptum intravit ordinem pre-
dicatorum in quo factus est postmodum
magister in theologia et vir eximie
sanctitatis. De qua habes hic habuit ponit
vita eius xi° sic dicitur: Cum ames
multos vidisti homines et mulieres aliquibus
letatus fuisti meministi de tene-
bris temporis et dierum multorum qui
cum venerint vanitas arguentur preterita.
Unde inde mors propter vanitas ac va-
nitatum vanitas et quod omnia sunt
vana. Unde scribitur Ecclesiastes 2°: Cuncta
subiacent vanitati. Et sic etiam
vana sunt omnia universa et singula

Vanitas e vita m(e)a et quelibet
m(od)i ca(usa)? Ita ut d(icit) ecc(lesi)astes Vniu(er)sa
vanitas o(mn)is homo viue(n)s Tu aut(em)
estimas diu viue(re) et h(ec) temporalia
annis plurimis in deliciis possid(er)e
Sic ne(m)o sit homo filius vanitati
sui(s) e(st) dies eius sic umbra p(re)tereu(n)t
Ecce iam vides q(uod) dies tui cr(escu)nt
pauci et ep(isc)opatu(m) tuu(m) accipi-
et alter Ec(clesiast)i 10 c(apitulo) Tempa longa
noli t(ibi) p(ro)mitte vite Eusebius in
q(uo)d(am) s(er)mo(n)e mors corp(or)is umbram
Ideo si te b(e)n(e) in sp(e)c(ie)is 2 v(e)na t(u)a
d(ic)ta 2 p(ro)g(nostic)a? d(e)n(u)nda c(ord)is au-
ribus diligent(er) attendis p(ro)piis
pone dieres d(ic)it q(ui) Vado mori
re(...)ns qua longu(m) viue(re) tempo(re)
s(er)u(er)e dies h(ec) e(st) ultima vado mori
Tibi enim dic(itur) luce xii Stulte
de nocte hac notte a(n)i(m)am tuam
repetu(n)t a te que aut(em) pasti tuis
erunt q(uo)d vade mori vade cuius q(uo)d
valor e(st) deposito tab(er)naculi tui
ut s(an)c(t)i 2a pet(ri) p(ri)mo Et cogita
iam te mortem que est deue(ni)enti
etia(m) p(os)t q(ui)nto(s) annos p(ro)cul dubio
morituru(m) at q(uo)m(od)o(?) transitoria s(unt)
que statim et q(uam) absq(ue) mora q(ua)si
mus in vite crux relinq(ue)nda B(ern)a(rdus)
poeta p(ro)d(ic)ia terraru(m) possessio
diuitiaru(m) · fabrica murorum gr(an)dis
structa domaru(m) · gl(or)ia m(agi)s(trorum) earu(m) tu
deliciis epularu(m) insignes q(ua)s th(al)a-
mos typhi(?) q(uo)s decor resplen-
de(n)s vestis que moribus obstat
honest(atis) Grex armentoru(m) specios(us)
cultus agroru(m) · fertile vinetu(m) di-
uersa vite repletu(m) Gaudia
nautoru(m) dilecto dulcis coru(m)

Cuncta relinquunt n(on) p(ost)q(uam) sic
inveniu(n)t Ecclesiastes iam vide et co(n)si-
dera q(uod) nichil stabile aut p(er)mane(n)s
e(st) in isto mu(n)do B(ernardus) di(cit) Ecc(lesiast)i 2 Mag-
nificaui op(er)a mea edificaui
m(ihi) domos plantaui vineas feci or-
tos et pomeria et conseui cuncti g(e)n(er)is
arboribus et extruxi m(ihi) piscinas
aquaru(m) ut irrigare siluam lignoru(m)
germinantiu(m) possedi s(er)uos et ancillas
multamq(ue) familiam h(ab)ui armentaq(ue)
et magnos greges ouiu(m) ult(ra) o(mn)es
qui fuer(un)t ante me in ih(e)r(usa)l(e)m coaceruaui
m(ihi) argentu(m) et auru(m) et substa(n)c(ias)
ac p(ro)uinciaru(m) feci m(ihi) cantatores
et delicias filiorum ho(min)u(m) cyphos et
urceos in ministerio ad vina fundenda
et sup(er)gressus s(um) op(er)ibus o(mn)es q(ui) fuer(un)t
ante me in ih(e)r(usa)l(e)m Sapiencia quoq(ue)
p(er)seuerauit m(e)c(u)m et o(mn)ia que desideraue(run)t
oculi mei no(n) negaui eis n(e)c p(ro)hi-
bui cor meu(m) q(ui)n o(mn)i voluptate
frueret(ur) et oblectaret se in his que
p(re)parau(er)a(m) Cumq(ue) me (con)u(er)tissem ad
vniu(er)sa op(er)a que fecerant manus
mee et ad labores in quibus frustra
sudaueram vidi in o(mn)ibus vanitatem
et afflictione(m) a(n)i(m)i et nichil p(er)mane(re)
sub sole Vere nichil p(er)manet o(mn)ia enim
transeu(n)t et labu(n)t(ur) q(uasi) umbra B(ernardus) in
q(uo)d(am) s(er)mo(n)e de g(lori)a Qui fuit e(st) et erit perit
Articulo breuis hore q(ui)a q(uo)d p(re)d(ic)t(um) e(st)
ee fuisse fore Esse fuisse fore tam
florida sunt sine flore Ita sit ee
perit q(uo)d fuit e(st) et erit Mundus enim
transit et (con)cupiscentia eius et io(hannes) 2
Q(ui) bene durat quis p(re)d(ic)ens q(uo)d se
curat B(ernardus) s(ermone) B(ernardus) in libro meditac(ionum)
sic ait Q(ui)d the(s)aurizat q(ui)s intra

quod sine dilacione transeat et ideo
colligitur et iste qui colligit tunc quando ho
que fructu exspectas immundo cuius fructus
ruina est finis mors Utinam saperes
et intelligeres ac novissima provideres
Ieronimus petrus blesensis in quadam epistola
sic dicit gloria mundi fallax et
seductoria suos decipit amatores
Hec enim ut infirmum promittit vel
impetrari pretendit totum ad nichilum
deveniet tamquam aqua decurrens
Insipiens quam fragilis quam fallax
quam sit inanis mundus et illius gloria
quam cupimus Et igitur o stultissime
Cum certo non sciamus quam prevenit omnes
hora vides mundum in spe nimis
et similitudinem Cum gladio dire mortis
languendo perire

quod memoria mortis facit ho[minem] penitenciam aggredi

Quod memoria mortis facit ho[minem] penitenciam aggredi

Iuxta ordinem premissorum
nunc restat diligenter inve-
stigare qualiter mortis memo-
ria facit ho[minem] penitenciam aggredi sive accep-
tare Istud clare patet Ione 3° de nini-
vitis qui ad comminacionem mortis penitenciam
peregerunt Propter eciam beatus Johannes
baptista inducebat homines ad penitenciam
agendam de luce 3° facite dignos
fructus penitencie Et subdit Iam enim securis ad
radicem arboris posita est quod est
comminacio mortis Ieronimus super Cum accideret
eos terrebant eum et revertebantur
ad penitenciam peragendam Unde Ambrosius
super lucam Ve michi si peccata mea non
defleuo Ve michi si media nocte non
surrexero ad confitendum tibi domine Ve michi
si dolum proximo meo fecero Ve michi si
veritatem non dixero Securis ad radicem arboris po-
situs posita est facias fructum quia posset
venire qui dicet penitencie ade dies quorum reg-
nit fructum vite Iob etiam considerans
brevitatem presentis vite potius elegit hic
quasi per modicum sine fructu inutiliter penitere
Unde dicit Iob 10° Paucitas dierum
meorum finietur brevi dimitte me ergo ut
plangam paululum dolorem meum
antequam vadam et non revertar ad
terram tenebrosam et opertam mortis
caligine Hec tempus penitencie est brevissimum
vita ut dicitur Iob xiiii° Breves dies
hominis sunt Ieronimus primo ad corinthios
primo Tempus breve est quod ceterum melius
brevitate et levitate nec sufficiens mediocrem
quam peccata dolet et penitere tam
liberum et pensata stricta seculorum
Unde dicit augustinus nichil est modica
amaritudo in faucibus quam eternum
tormentum in visceribus De brevitate
presentis vite sic dicit in sermone
Vita hominis tota brevis est ab infan-
cia usque ad decrepitam senectutem
Adam si adhuc viveret et hodie
moreretur quid illi longitudo vite profu-
isset certe modicum vel nichil
unde posset dicere Iam in presente
effluxerunt tempora vite Unde quid deo
prodest homini si vivat septem centum
annos et tota vita transisse putatur
ventum Et quo dicit augustinus super psalmos
Si toto illo tempore viveres ex quo
adam de paradiso missus est usque ad
hodiernum diem Certe videres
vitam tuam non fuisse diuturnam
quia sic avolasset Vita ac umquam
cuiusque hominis quanta est addentur tantos
annos duc longissime senectute

quod est Vere quasi aurora matutina
Item dicit Aug9 in quadam omelia fra-
giliores sumus quam si essemus vitri
Vitrum enim et si fragile est tamen ser-
uatum et custoditum diu durat
Vita autem quantacumque custodiatur sua
durare non potest Vnde ut sibi adhe-
reas vero statutum est hominibus semel
mori Vnde Seneca de remediis for-
tuitorum Vita nostra peregrinatio est tamen
diu ambulaueris demum redeundum
habent mors necessitas et quanta
vite breuitate considerabat gentilis
ille Xerses de quo legitur Ieronimus
sermone ad Heliodorum in epistola super
Xerses ille potentissimus rex qui
subuertit montes maria constrauit
cum de sublimi loco infinita hominum
videret exercitum suum dicitur exoreo fle-
uisse quod nullum corpus quod videbat
post centum annos superuiueret In-
quantis valde necessarium est quam
vita non est longeua nam sicut
Barlaam refert Ipsa eadem ar-
bori comparatur ad cuius radices sedent
duo mures vnus albus alter niger
i. dies et nox quibus arbor vite
radices inestimabiliter corrodentes
Item Aug9 in originali tractatus
super Iohannem Que est vita nostra
vapor ad modicum parens et dein-
ceps exterminatur sed dicit Vita hec est vita
dubia vita ceca vita erumpnosa
quam humores tumidant dolores
exterminant ardores desiccant aera
morbidant et esce inflant ieiu-
nia macerant ioci soluunt tristicie

consumunt solicitudo coartat
securitas hebetat diuitie iactant pau-
pertas deicit iuuentus extollit se-
nectus incuruat infirmitas frangit
meror deprimit et post hec omnia
mors interimit et vniuersis gaudiis
finem imponit ita ut cum esse desierit
nec fuisse putetur et hoc est quod dicitur
Sapientie 2o Exiguum est et cum tedio
est tempus vite nostre ex nichilo nati
sumus et post hec erimus tamquam si non
fuerimus Et idem Vmbra transitus
est tempus nostrum Item Sapientie 5o Tran-
sibit vita nostra tamquam vestigium nubis
et sicut nebula dissoluetur que fugata
est a radiis solis et a calore illius ag-
grauata Vnde Iob xvi° Ecce breues
anni transierunt et semitam per quam
non reuertar ambulo Et eiusdem 9o
Dies mei velociores fuerunt cursore per-
transierunt quasi naues poma portantes
et sicut aquila volans ad escam
Item eiusdem 7mo Dies mei velocius tran-
sierunt quam a texente tela succiditur
et consumpti sunt absque ulla spe Me-
mento mei deus quia ventus est vita
mea et non reuertetur oculus meus
ut videat bona nec aspiciat me
visus hominis Vnde Petrus Rauennas Tela
texentis citius mea vita secatur Na-
nullo transire die vel nocte morante Vt
filis vento fluit tua vita memento
Que fugit absque mora quasi flatus tr-
ansit in hora Ecce quam breuis et
modica quam instabilis et caduca
est hec presens nostra vita Vnde ut sibi
Cum aduersus Aug9 dixit homini ut
mille centum anni si iterum nunc preteriissent

tempus est modicum moratus unus
dies iuxta psalmistam. Dies annorum nostrorum
anni sunt autem in potentatibus octoginta
amplius eorum labor et dolor
sed quid est hoc tempus hominis vel etiam
centum annorum per quos vivit est
hoc tempus magnum est quo longus annorum
spatium reputandus Certe non. Et
respectu eternitatis ponitur est momentaneum
tempus narrandus cum etiam mille anni
sunt ante oculos domini tamquam dies
hesterna que preteriit et cito transit
velut umbra. Unde et hec vitalis
lubrica pena dolor, Item non solum
ponderanda est pro brevitate
sed etiam maxima amaritudo Tam
dubia mortis ... vita presentis
Nescimus enim neque diem neque horam
sed cum dixerint pax et securitas tunc
repentinus superveniet interitus et for-
san fuit ille est hodie adventus unde
poeta refert Quis scit adhuc
an nos plures compleamus annos
Nescis tu an te mors rapiat
vel ante. Et quod unde dicit ysaye
xxxviii° Dispone domui tue quia
morieris et non vives Et idem
precisa est velut a texente vita mea
dum adhuc ordirer succidit me. Ita
dum primo incipio vilis ... tempore
incipio mori approximare unde Seneca
v° Nos statim nati continuo defi-
cimus etc. Sentire est quod Seneca in epistola
dicit Cottidie morimur nam cottidie di-
minuitur aliqua pars vite Et sic quod
aliud est vita nostra nisi quidam cursus
sive transitus ad mortem Unde non immerito
horologio comparatur quod gradatim pertransit
transit et usque ad certum punctum

continue distrahit et tunc subito et in-
proviso cadit ad campanellas tangit
etiam cas et sonitum facere compellit
Sic mortis vita nostra semper labitur
et fluit usque ad certum punctum hec
adveniente terminus adeo preter potentiam et
perfectionem quia nos potest preterire tunc
enim deficit et cadit ad campanellas
realiter et ad horam sepe pulsatur
et sonare facit, Igitur evigila et
providere ... casu tue vite
Ita horologium tuum forte iam pau-
cissimos habet pertransire Si enim horam
plures gradulos pertransit et transcendit
et statim cum ad ultimum pervenit inbla-
... mortis improvise et subito dela-
bitur et cadit Audi quod poeta refert
Vita brevis velut umbra levis
fugit et annichilatur Sic vadit subito
cadit dum stare putatur Quidam enim
vita in morte sumus Et quod dicit Ecclesiastes
ix° Nescit homo finem suum sicut
pisces capiuntur hamo et sicut aves
comprehenduntur laqueo sic capiuntur
homines in tempore malo Et tunc iam venit
finis finis venit Ita mors ante
est ultima finis hec est finis luctus
hominum qui manent in domo luctus
ut habetur Ecclesiastes vii° Unde in libello
metro de vita et gestis alexandri
O felix et miseri ... si ... hiret
Terminus presentem bonum finem quod fieret
Qui tam nobilibus in media plebe
...atis improvisa adest ... anime
distinctione magno Et tunc iam finem
Vita quod est hominis nisi res fallata
ruinis Est caro nostra cinis mo
principium mo finis Sentire est quod Seneca

dicit Eccli recordor quod sic timis
et quod cito venit finis Omne fine
promisso et ut timis respecto
Et quia ut gregorius Valde se solli
citat homo in bono opere qui semper
cogitat de extremo iudicio fine
Igitur dilectissime amice crede dicam
tibi dixisse supremum spe habens
memori mite mite mori Nos
sane mens considerans breuitate et
maxima incertitudine huius vite
appropinquante mortis iam venire Nos
aduertens diligenter quod revolucio
quam anni mei sit finis deficit
quod homo mitis demittere tam
breui vivit tempore qui quasi flos egreditur
et conteritur et fugit velut umbra Nos
metetenus hec pondans ac cordi
aliter intueas et considerans se reduci
ad yma carne et modo quod penitere
negligit in tempore brevissimo ymo
ut verius dicam in hac puncti
morula sue monita Certe neo
negligit sue dimittit nisi que ma-
licia sua penitus excecavit Nam
contra pena debita negligencia gratia
bene apostolus ad hebreos Quo effugiemus
si tantam neglexerimus salutem Unde
beatus effrem ita dicit bene iudicet
breui tempore si neglexerimus nullam amo
excusacionem habemus qua amicis fa-
cultas ordinamus cuncta ordias
Noli ergo bene tamen tempus neglige-
re propinquante sola penitencia in se-
niosa primo modo incipias tarde penitere

Igitur festina ne tardaveris ne cum
fatuis virginibus finaliter excludaris
ut Ecce sponsus venit et que parate
erant intraverunt cum eo ad nupci-
as et reliqua super quo beatus gregorius
ita dicit O si palatum cordis sapere
possit quanti amaritudinis habet Ecce
sponsus venit quanti dulcedinis intra-
verunt cum eo ad nupcias et quanti
amaritudinis clausa est ianua Nemo
si hec sapies et intelliges ac se-
quitur ceteraque ruminares ad primas
usque festinare curreres Nunc tempus
acceptabile et dies salutis permis-
sacionis et ocia tam inutiliter perdis
sine fructu Et ergo sic scribitur apocalipsis
20 Memento ne excidens et primas
age legitur apud cesarium accidisse
quod quidam vir sanctus cum esset in morte
audivit quandam vocem miserabiliter
clamantem et cum inquireret quis hoc esset
dixit Ego sum illa quedam dampnati
mea infelix plangens condempnacionem
Et cum de pena eius quereret dixit quod
inter omnia que dampnati magis conti-
nent de pena est amissio temporis sibi
gratia dei collati in quo per una morula
potuissent penitenciam fecisse que eos li-
berasset a pena infernali Unde hugo
de sancto victore Omnia iehenne sup-
plicia superat dum non videt et bona
terre que imperditur imperceptare sum-
si obtinere quem bene dum tempus
habemus ne per modicum dicus perciendo.

illud Ieremie Transiit estas finita est
messis et nos salvati non sumus Unde
est quod devotus ille effrem nos amonens
sic dicens Obsecro vos karissimi et suppli-
citer rogo vos amici mei Vigilate
instat bravium tempus instat hora vindemie
ostenditur Iam enim vestra operantur
et cum gloria multa remunerator adveniet
reddere unicuique secundum opera sua Exem-
plariter enim patet quod mortis memoria
inducit homines ad penitentiam agendam Unde
legitur de quodam milite flagicioso qui
nullam penitentiam a papa alexandro sibi
impositam voluit acceptare Tandem
papa dedit sibi anulum suum ut illum
penitentia in digito suo portaret et
quotiens eum respiceret quod ponderet sua
cogitaret Qui cum fecisset pluribus diebus
post modicum ad papam rediit dicens quod omnem
aliam penitentiam paratus esset quantumcumque sibi
iniungeret facere et implere preter illam
Item legitur de quodam alio peccatore qui etiam
nullam voluit acceptare penitentiam tandem
confessor suus sibi hoc iniunxit ut pre-
ciperet famulo suo quod semper in principio sibi
iaculum demonstraret quaecumque diceret Domine
ad memoriam reducatis quod necessario
habetis mori et nescitis ubi vel quando Qua
preceptio cum sic facta fuisset et postea
que committebat sibi in medium venirent dixit
confessori suo quod paratus esset omnem aliam
penitentiam facere quantumcumque esset vellet Ra-
tio sive sicut esset insertum ipso peccatori et so-
mnus mortis cadit super eum Exodus quo-
que secundo patet quod mortis memoria facit sic homines
quia aliquid sibi disponere et penitentiam agendam
sibi acceptare et consequenter peccata vitare

Et ideo semper recorderis bone fi-
li quod morieris Unde memor esto mortis
felix eris ideo fortis

Secundum novissimorum

Secundum novissimorum cuius
frequens recordatio nos a peccatis
revocat est iudicium
novissimum et finale huius enim memor-
ia nos facit quod cohibere amaritudinem
vitam eius a culpis minimis et peccatis
Unde invenitur primo legitur quod cum quidam
senex vidisset quendam iuvenem disso-
lute ridentem dixit ei Coram celo
et terra reddituri sumus rationem totius
vite nostre et tu rides quod dicit Si
scires qua districtione peccatoribus fit
iudicio de omnibus peccatis enormibus
levibus et parvis non rideres sed potius
plangeres et doleres Nunc
loco est flendi loco est peccata lugendi
postea gaudebit qui nunc sua cri-
mina flebit Unde gregorius in omelia
Ventris epis ita agenda est leticia
ut nunquam amaritudo sequentis iudicii
recedat a memoria Unde est quod
dominus dicit Ezechiel xxxvi memor esto
iudicii mei nam cum accepero tempus
ego iustitias iudicabo Unde propheta
legitur in propheta Iohel ultimo Consurgat
et ascendat gentes in valle iosa-
phat quia ibi sedebo ut iudicem
in circuitu omnes gentes Item Iesu 20
de quo iudicio contenda vobiscum
ait dominus De hoc generali iudicio sibi
Osee 12 Audite verbum domini filii
israel quia iudicium domino cum habitatoribus

terre. Hoc autem iudicium valde est
timendum. Unde dicit propheta: Audi-
tus eius tuus timui. Item Sapientie 5° Vi-
dentes turbabuntur timore horribili ge-
mentes pre angustia spiritus. Certe magna
die domini turbabuntur gentes et ti-
mebunt qui habitant terminos a signis
tuis. Nec mirum pavebunt quia
multum horribilia erunt signa
que videbunt. Unde ut scribitur Luce
xxi° Tunc videbunt filium hominis ve-
nientem in nube cum potestate magna
et maiestate. Et erunt signa in sole
et luna et stellis et in terris pressura gentium
pre confusione sonitus maris et fluctuum
arescentibus hominibus pre timore et
et expectatione que supervenient uni-
verso orbi. O miser homo cogita
illius iudicis Dei et hominis tam
horribilem adventum. Ita ignis in
conspectu eius exardescet et in circuitu
eius tempestas erit valida. Item
ignis ante ipsum precedet et infla-
mabit in circuitu inimicos eius. Unde
ad Hebreos x° Terribilis autem
quedam expectatio iudicii et ignis
emulatio que consumptura est adversarios
eius. Et Malachie 3° Ecce dies
veniet succensa quasi caminus et erunt
omnes superbi et omnes facientes im-
pietatem stipula. Item Ysaye lxvi°
Ecce dominus in igne veniet. Unde Iohel
2° Ante faciem eius ignis vorans
et post eum exurens flamma. Et
igitur sic scribitur Malachie 3° Quis
stabit ad videndum eum, ipse enim quasi
ignis conflans et quasi herba fullonum
et sedebit conflans et mundans ar-
gentum. Quis ergo sane mentis hunc iudicem
et adventum eius toto corde non timebit.
Unde Gregorius super Ezechielem: Que enim
mens hominis eum iudicis presentiam non
formidat ubi cuncta sua peccata
ante oculos reducet et omnia que cum
delectatione acta sunt ad memoriam
cum pavore reducantur. Certe ut scribitur
Proverbiorum xxviii° Viri mali non cogitant
iudicium qui autem requirunt dominum anim-
advertunt omnia. Unde Bernardus in persona: Ego
pavesco quidem multum iudicis adven-
tum vultum. Quem latebit nil occul-
tum nec relinquet nil multum. Et
quomodo non timebit cum iudex apparebit
igne ante quam ardebit. Est autem hoc
iudicium specialiter metuendum propter tria.
Primum est multiplex accusatio ipsius peccatoris
valde graviter perhorrenda. Secundum est
strictissima villicationis nostre ratio de
omnibus singulariter facienda. Tertium est
terribilis sententie expectatio que iuste
iudice et crudeliter est ferenda contra
omnia peccatoribus. Primum sunt metuenda
et pro his eorum memoria est aptissime
retractanda. **Primum quod iudicium sit
metuendum** Primum quod iudicium sit metuendum

Est ergo primum propter quod iudicium
valde et specialiter metuendum
est multiplex accusatio ipsis peccatoribus
valde graviter perhorrenda. Unde multa
inveniuntur et narrantur in scriptura quod in die
novissimo peccatores accusabunt. Primum est

Ipsa consciencia que peccatores arguet
eis in oculos ut tunc sit coram omnibus
et aperte. Daniel vii. Iudicium sedit
et libri aperti sunt i. consciencie que omnibus
revelabuntur. In quibus libris continetur
sentencia vite vel mortis glorie seu confu-
sionis salutis eterne vel dampna-
cionis eterne. Iohannis Apocalipsis xx. Iudicati
sunt mortui ex hiis que scripta erant
in libris i. consciencijs ipsorum. Daniel ad Ro.
2o. Testimonium illis reddente consciencia ipsorum
Ita sit testimonium bone consciencie iustis honor
et gloria. Sic testimonium prave consciencie est accu-
sacio peccatorum seu dampnacio sive pena.
2m Secundum quod accusat peccatores sunt dyaboli et
spiritus maligni. Ipsi enim sicut consideraverunt
suggesserunt peccatum faciendum et defectum aut
commissa peccata accusabunt. Dicit enim sanctus
Iohannes Apocalipsis accusat fratres nostros. Illud
in eo facit Iohannes Apocalipsis xii. Dyabolus
vocatur accusator fratrum. Dicit Augustinus Asta-
bunt omnes ante tribunal Christi presto erit
dyabolus et recitabit verba professionis nostre
Et obiciet nobis in faciem quicquid fecimus
et in quo peccavimus et in quo loco et
quid facere debeamus. Dicturus enim est ille
adversarius noster: Equissime iudex iudica
istum esse meum ob culpam quia noluit tuus
esse per graciam. Tuus est per naturam meus per
miseriam tuus ob passionem meus per
suasionem et maledicciones mi. Ac assensus
Ante accepit immortalitatis stolam, a me
habet pannosam qua indutus est tunicam
tuam vestem dimisit cum mea huc
venit. Equissime iudex iudica ipsum esse
meum et mecum secum condempnandum. Hec Augustinus 3m
Tercium quod peccatores accusabit sunt
angeli et spiritus boni. Credibile enim est
quod ipsi qui tradidit eis animas custodie
das requirat ab eis si de hiis custodia
racionem. Et cum illi non mereantur nec
culpa aliena per dent imputare ap-
ponit eos deus quod ipsi non sunt in culpa
sed peccatores qui noluerunt eis credere et
obedire. Sicut non est culpa medici
qui nichil obmittit de pertinentibus
ad curam infirmi si non sanat languidum
sibi inobedientem. Ieremias li. Curavi-
mus Babylonem et non est curata.
Et est vox angelorum qui dicunt fecimus
quod nostrum erat fecimus circa Babylonem ut
curaretur sed culpa sua fuit quod non est
curata. 4m Quartum accusans peccatores
sunt creature et si queritur que dico quod
omnes et singule. Illa offensam creatoris
totus mundus odio habebit offensorem.
Iob xx. Revelabunt celi iniqui-
tatem eius et terra adversus eum consurget.
Ista duo advocabit celum desursum
et terram discernere populum suum. Unde
Crisostomus super Matheum. In isto die non est
quod respondeamus cum celum et terra sol
et luna dies et noctes et totus mundus
stabunt adversus nos in testimonium
peccatorum nostrorum. Et Gregorius dicit Gregorius
In omnis quod te accusabit dico totus
mundus et creature non solum peccatores accu-
sabunt verum eciam creature de ipsis vin-
dictabunt. Sapiencie v. Armabit
creaturam ad ulcionem inimicorum et pug-
nabit cum illo orbis terrarum contra insen-
satos scilicet peccatores. Iohannes eiusdem xvi.

Creata et fieri desines extin-
desur medium adversus impios Aut
accusabunt peccatores sunt infales persone
qui iniuriam passi sunt ita scilicet eos et
clamabunt quod ipsis iniuriam fecerunt Tunc
enim vissitabit unum prophete impius sic
dicitur Cognovi quod faciet iudicium
inopis dominus et vindictam pauperum
Ita ipse abyssos intuetur qui sedet
super cherubim et seraphim qui am-
bulat super pennas ventorum terribi-
lis filius super filios hominum Tunc iudi-
cabit causas pauperum cum stabunt in
magna constancia adversus eos qui se an-
gustiaverunt Tunc iudicabit causas pa-
orphanorum et iudex viduarum paci-
encia vero pauperum non peribit in fine
Accusabunt etiam subditi suos impios
et negligentes prelatos unde Ber. super
Cantica O terribilis deus super filios
hominum frustra et incipiet mihi dice-
re montibus cadite super nos et collibus
cooperite nos Videt ante tribunal Christi
et audiet grandis querela prelatorum accu-
satos duros quorum vivere stipendiis
non deluere peccata quibus facti sunt duces
ceci et mediatores fraudulenti
Sexto accusant peccatorem sua malicia
seu peccatum Jeremie 2o Arguet te
malicia tua et aversio tua increpabit
te Unde peccata erunt ligata ad collum
peccatoris unde Osee 13 Colligata est
iniquitas effraim absconditum peccatum
eius Jeremias Trenorum primo Convolute sunt
et imposite imposite collo meo videlicet
iniquitates mee Et ideo sicut furtum

ligatum ad collum furis accusat eum
et ita peccata accusabunt ipsum peccatorem
Quia ut legitur Iniquitates sue capiunt impium
et funibus peccatorum suorum unusquisque constri-
ngitur hoc est quod propheta dicit Funes
peccatorum circumplexi sunt me Et eque magis
funibus mali per... tenetur ad infinitum
Tunc enim cadent in reciaculo eius peccatores
et captio quam absconderunt apprehendet
eos Legitur de cervo quod intrans ortum
ornat se pomis figens ea maculis
suis Cum venit autem ortulanus tunc
cervus volens fugere impeditur ab eo
et sic cum pomis apprehenditur et arre-
statur Sic est accidit peccatori Diversis peccatorum
omnibus ornatus apprehenditur in die iudicii
et accusabitur ab eis Unde ps. Cognoscetur
dominus iudicia faciens in operibus manuum
suarum comprehensus est peccator Sequitur dicit
Crisostomus super ... Ipse cogitaciones nostre qua-
si specialiter stabunt ante oculos nostros accu-
santes nos ante deum Dicitur Sapiencie primo
Cogitacionibus invite accusantibus unde
ps. Tunc opera mea facta sine loquela
dicunt ad ipsum peccatorem Tu nos egisti
opera tua sumus non te deseremus Tecum
erimus tecum ad iudicium pergemus Ita ut
dicit Ezechiel xviii Sicut iusticia
iusti super eum erit sic impietas impii
erit super eum hoc est quod ps. dicit Audite
hec omnes gentes auribus percipite
omnes qui habitatis orbem ... Cur timebo
in die mala Glosa id est in die iudicii quia
non solum mala est ymo pessima cuilibet
peccatori Et ... sibi ... igitur tunc

1m

timebo quando iniquitas calcanei mei
circumdabit me. Sextum et ultimum
accusabunt peccatorem sua tormenta sive instru-
menta peccatorum, id est Christi ymo vix ipse-
met. Unde Ieronimus: Crux Christi contra te
pugnabit, Christus per vulnera sua contra te
allegabit cicatrices que te loquentur
et clavi que te conquerentur. Unde Augustinus
in tractatu simbolorum sic dicit: Fortasse
Dominus in corpore suo cicatrices observavit
ut inimicis peccatoribus exprobraret
et convincens dicat: Ecce hominem quem
crucifixistis, ecce Deum et hominem quem
credere noluistis. Videte vulnera que
infixistis, agnoscite latus quod pupugi-
stis, quod per vos et propter vos apertum est et intrare
noluistis. Tunc etiam ipse Christus accusabit
peccatores dicens id quod Naum 3o habetur: Ecce ego
revelabo pudenda tua in faciem
tuam et ostendam gentibus nuditatem
tuam et regnis ignominiam tuam. Et
Osee 2o: Revelabo stulticiam eius in o-
culis amatorum eius et vir non eruet
eam de manu mea. O quam desolati
et quam tristes erunt in hac die miseri
peccatores. Tunc enim sic scribitur Apocalypsis 1o:
Videbit eum omnis oculus et qui eum
pupugerunt, et plangent se super
eum omnes tribus terre. Tunc peccator videbit
et irascetur, dentibus suis fremet et
tabescet. **Secundum quod iudicium sit metuendum**

2m quod iudicium sit metuendum

Aliud quod reddit iudicium tre-
mendum est strictissima villicacio-
nis de omnibus singulariter facienda.
Unde Luce 16: Redde racionem vil-
licationis tue, iam enim non poteris villicare.

Pone si esses tu redditurus mille
florenorum coram domino temporali iusto
prudenti et severo, nonne deberes
sollicitari propter computacionem faciendam?
Certe quanto magis sollicitus vi-
gilans et timoratus racionem reddendam de
commissis et obmissis coram Deo et
angelis et omnibus sanctis eius omnibus et
parentibus adstantibus te necnon oportebit
computare, non solum de maioribus verum et
de minimis usque ad ultimum quadrantem.
Unde Ysaias 3o: Dominus ad iudicandum
veniet cum senioribus populi sui et principibus
eius. Item Zacharias 14: Veniet dominus deus
meus omnesque sancti cum eo, scilicet ad iudicium
generale quod erit in publico et non in oc-
culto, coram omnibus, et ideo tanto magis
est timendum. Unde Sophonie 3o: Mane
iudicium suum dabit in luce et non
abscondetur. Certe quod ro in hebdomada
deceitur et reddenda summo vindi-
cta adeo nobis data et commissa. Si-
cut enim rex filiam suam dilectissimam quam
in regno suo dictos sunt sedere regnum
circuitu suorum commisisset subditorum et
ipse eam male custodierit, quis dubitat
quin rex exiget racionem de custodia
filie sue tam neglecte. Sic et fratres
rex celorum de illo cui filiam suam
id est animam suam specialiter dilectam commisit
in custodia quam intendit assignare
regina fieri sublimande, si eam male
custodierit, nonne magnam exiget
racionem. Ideo dicit Seneca: Ergo custodi
temporum et animam tuam sollicite.
Sic dicit Augustinus: Cum magnum est dampnum

in amissione vnius anime qua intelle
ctum bernardus in libro meditacionum
Tercius modus corporis anime preciosam esti
mari non potest Et ideo dicit idem Cur
carnem tuam preciosis rebus impinguas
lauas et adornas quam post paucos
dies vermes sunt in sepulchro comes
suri et animam tuam bonis operibus tuis
non decoras que deo et angelis
eius iudicio est presentanda Cur ergo
animam vilipendis et ei carnem
an ponis dominam ancillari et ancilla
dominari magna abusio est Iterum dicit
idem in libro de contemptu hodie
fili hominum curam animarum negligunt curam
autem carnis cum desiderio perficiunt
neque enim peccare metuunt sed puniri
Tu ergo homo noli minus dignum plus
diligere magis dignum noli corpus ex
tollere et animam negligere noli ancil
lam extollere et dominam premere an
cillam bernardus Crisostomus libro de reparacione
lapsi Si animam neglexerimus nec corporis
salutem poterimus non enim anima propter
corpus creata sunt est qui ergo quod prius
est negligit et id quod inferius est extol
lit et custodit vtrumque corrumpit Qui
vero ordinem seruat et quod prius est colit
et custodit et si id quod neglexerit per
prius saltem saluabit et id Si ideo
volumus animam tuam saludem et bona
merita reddere non ipsam mentem studiis
et virtutibus dimus bernardus de plato
in thymeo Ad hoc anima iuncta est
corpori ut fouere studiis et virtutibus
Si cum magno fauore venit benigne
recipere a suo carde Sunt autem religabi

2o admonstra / Secundo reddenda est
ratio de corpore nostro ipsum est sicut castrum
adeo nobis traditum et commissum bernardus
bernardus Bonus castrum custodit qui corpus
suum custodit Secundo reddenda ratio de custodia
huius castri vel si inimici demonis huius est
carnis voluptates et vicia ibi
aliquando sint recepti et familiares
eius et amici id est virtutes et bona
opera aliunde ejecti sint et fugati Si
demones ibi fuerint recepti vt vero Deus
offenso nostro sit exclusus quod si fecimus
magna est suspicio nostre prodicionis
nostre et infidelitatis et statim inde
adreddendum racionem Item corpus nostrum
est iumentum adeo nobis concessum vt
ipso vtamur pace nostre commodo et vti
litate de quo demum reddere ad racionem
quo ad deum bernardus Ecclesiastici xxxiii Cibaria
virga et onus asino panis disciplina
et opus suo Tam asinus qua suus
designat nostrum corpus cui debetur panis
ad sustentacionem virga disciplinae ad
repressionem lasciuiae et onus boni operis
ad exercitium prime Quarto ergo primo dignus
de hoc suo iumento si illi pabulum
discrete inspicimus non nimis late ipsum
corpus nutriendo Ita quod sicut sunt
nimis delicate nutriti propter illud sentent
quomodo ut legitur prouerbiorum xxix Secunda non
nimis modicum ipsi corpori de necessariis
tribuendo Quia si fecimus reputabimur
corporis corporum peremptores Tertio quod sicut
loquitur bernardus in epistola ad fratres de monte dei
Quartum et alia corporis exercitia in quibus
nimie est laborandum sicut sunt vigilie ieiunia

et singulis que spiritualia non impediunt
sed adiuvant si cum racione et discrecione fiat
Unde si ex indiscrecionis vicio sic agatur
ut vel deficiente spiritu vel languente
corpore spiritualia impediantur qui sic
est corpori suo abstulit bonum operis
effectum. spiritum affectum. proximo exemplum. et ho-
norem deo sacrilegus est et hoz an̄
nidem reus Et Gregorius xxx mo-
ralium sic dicit Per abstinenciam carnis
vicia extinguenda sunt non caro
sed necesse est ut artem continencie quisque
teneat quod non carnem sed vicia occidat
Hec enim dum nullam hoste insequitur
est enim quod diligimus trucidamus 2o Se-
2o exigitur si cum virga discipline ipse cor-
reformis a rebellione et lascivijs ipsum
cohibendo Unde Bernardus super cantica
Iugo discipline insolencia morum est
domanda Et dicit idem Inepta conspe-
cta cum compositum reddit omnes corporis status non
nisi et incessus habitum disciplina ceruicem
submittit et ponit supercilia componit vul-
tum ligat oculos cachynos cohibet
moderat linguam frenat gulam sedat
iram et format incessum Tercio ex-
3o igitur dominus si ipsum corpus laboribus fecerimus
inopibus penitencie et virtutum Unde Augustinus
libro de baptismo parvulorum Ipse Ideo de paradi-
so emissus adam contra eciam habitavit
ut signaret quod in laboribus que sunt de-
liciis contraria emittenda est caro peccati
Unde corpus nostrum reputatum est laboriosa
ad opera penitencie faciendo nobis adde commendatum
Noli ergo id tenere curiosum cum ignoras
qua diu maneat apud te nec in perfecto
penitencie opere ab illo quod cessat forsitan

ipsum in previsum reperietur Et Crisostomus
dicit Sicut in mutuo accepis bovem aut equum
instanter operaris et dicis forte cras
ame tolletur unde quod est non facis
cum corpore quod facis cum equo ut bove
Dicit in mutuum tuum ad regressum
districtionis nutras ut sustentet naturam
et domentur vicia Dic virga disci-
pline corrigas ut maneat mode-
stia et fulgeat castimonia Dic
ad labore instas ut per hoc fugentur
ocia et faciat digna penitencie opera
et finaliter possis domino bona et va-
3o lente ex omni reddere racionem Tercio red-
denda est racio de proximis et primo
pater de filio Unde hoc primo Regum 2o vel 3o legitur
quod hely punitus est pro filiis suis eo
quod noverat eos indigne agere et non
corripuit illos ~~deinde~~ delinquentes Ec-
clesiastici xxx Erudi filium
tuum Unde quidam dicit Si sit natus pec-
cante corrige natum Neue suum luere
possis de morte reatum Item prelatus
de suo subdito Ezechielis xxxiij
Fili hominis speculatorem dedi te do-
mui israhel audies ergo ex ore meo
sermonem annunciabis eis ex me Si
dicente me ad impium Impie morte
morieris et locutus non fuerit ut se
custodiat impius a via sua et ipse
in iniquitate sua morietur sanguinem eius
de manu tua requiram Item ezechielis
xxxiij Ecce ego ipse super pastores
et requiram gregem meum de manu eorum
Item dominus secundum principes terrarum racionem est
reddet de suo inferiori et subiecto

hec patz viii xxv° Ubi principes
a domino iussi sunt suspendi imperabat quod
populum ipsi qui fornicatus fuit ipsis
cum filiabus moab que vocabant eos
ad sacrificia sua ut legitur ibidem Tales
quoque principes et prelati deberent subire
Jeremie xxv° Ululate pastores et
clamate et aspergite vos cinere opti-
mates gregis quia completi sunt dies vestri
ut interficiam et cadetis quasi vasa
preciosa Videant prelati ecclesie et
principes vniuersi terre qui alijs presunt
qualiter commissum sibi gregem verbo predicationis
et exemplo regant instruant et
defendant prelati namque debent populum
docere et clipeis humerorum insultibus
vulpinis quoque fraudibus sagaciter de-
fensare Principes vero terre debent
pauperes corrigere subditos iudicium et
iustitiam facere pupillos et viduas
insultibus quoque personas diligenter protege-
re nec quoque iniustis exactionibus seu
molestiis aggrauare Dicitur enim fortius
sapientie Sapientie 6° quod iudicium duris-
simum hijs qui presunt fiet Exiguo
conceditur misericordia potentes autem potenter
tormenta patientur Ad vos ergo prelatos
ecclesie et principes vniuersi terre sunt
hij sermones mei ut discatis sapientiam
et non excidatis ac subditos sic
instruite regite et defensate ut
durissimum hoc iudicium ubi fortioribus
fortior et maioribus maior instat
cruciatio sero videre iudicij nouissimi
valeatis exspectare Quarto redden-
da est ratio de omnibus operibus commissis

Unde anathasius sic dicit in symbolo quod
ad cuius aduentum omnes homines resurge-
re habent cum corporibus suis et reddituri
sunt de factis proprijs rationem Et hoc est quod
apostolus innuit 2° ad corinthios quinto
dicens Omnes nos manifestari oportet ante
tribunal christi ut recipiat vnusquisque propria
corporis prout gessit siue bonum siue
malum Unde ecclesiastes vltimo Cuncta que
fiunt adducet deus ad iudicium et
non solum magna et grandia peccata
sed etiam que modica minus videntur non
dicta et quasi nulla Unde per eum qui vi-
tam passus homo sed dicitur est ratio reddenda
Job xiii° Obseruasti omnes semitas
meas et vestigia pedum meorum con-
siderasti Et sequitur eodem capitulo Tu quidem
gressus meos dinumerasti Item eiusdem
xxxiiii° Oculi eius super vias hominum
et omnes gressus eius considerat sed adhuc
tribuendum quod nullus pereunt hora de-
angelo [illegible] passus [illegible] de-
quo legitur [illegible] primo [illegible] omni oriosi
et tamen sic scribitur mathei xii° Dico vobis
ociosum reddere rationem Sapientie primo Qui
loquitur iniqua non potest latere nec
preteriet illum correptionis iudicium Anim-
hinc videtur cogitatio vana et tamen dicitur
Sapientie primo In cogitationibus impij
interrogatio erit Et eiusdem iii° Ipse
cogitationes vestras perscrutabitur Unde ysaie
vltimo Ego opera eorum et cogitationes
venio ut congregem cum gentibus vi
aduiendum prout gentes iudicabo
De hoc habetur Johelis 3° In diebus illis
congregabo omnes gentes et reducam
illos in vallem Josaphat et disceptabo

no bn

cum eis ibi super populo meo et he-
reditate mea ysrahel. Dia igitur opera
mea cogitationes et verba perfectissime
iudicabuntur. Ita ut dicit Crisostomus
super id Mathei xxxiiii° des capilli
vestri numerati sunt sic deus vias meas
considerat et gressus dinumerat ut nec
minime cogitationes et verba minutissima
que apud nos viluerunt in eius iudi-
cio maneant indiscussa. Erunt enim uni-
versa opera mea tamquam si in fron-
tibus eorum scripta erunt omnibus manife-
4° sta. Ita ut scribitur Ecclesiastici 6°. In fine
hominis denudatio operum illius. Quarto
erit ratio reddenda non solum de malis
commissis sed etiam de bonis permissis
Mt ca xxv°? Tunc dicet rex hiis
qui a sinistris eius erunt. Discedite a
me maledicti in ignem eternum qui paratus est
dyabolo et angelis eius. Esurivi enim et
non dedistis michi manducare et cetera.
Sequitur et fuit una de causis quare dives
epulo non invenit aque refrigerium
quia pauperi lazaro de micis eius mense
nichil potuit obtinere. Item non solum
de commissis et obmissis reddenda ratio sed etiam
de tempore perdito in quo mala facta
sunt et bona plurima neglecta sunt
Ern xxxvi°? Hunc dierum et tempus
dedit illi dominus ut ipsis salubriter adqui-
rendam et propriam salutem sed vertitur
quod nichil tamen vilipendunt et tempus in-
utiliter consumunt. Sequitur Bernardus in sermone
ad scolares quare sic dicens. Nichil
preciosius tempore sed heu hodie nichil vilius
reputatur. Transeunt dies salutis
et nemo recogitat. Nemo sibi diem

perire et numquam redditurum causetur
sed sicut non peribit capillus de capite
sic nec momentum de tempore videlicet de quo ratio
non exigatur. Quantum hoc timebat beatus
Anshelmus in meditationibus suis dicens
Heu mihi arido et inutili eternis igni-
bus digno quid enim videbo in illo die cum
exigetur a te usque ad ictum oculi omne
tempus vivendi tibi impensum qualiter
a te fuit expensum. Et hoc dicit sapi-
ens Ecclesiastici 4° Fili conserva tempus.
6° Dextro et ultimo reddenda erit
ratio de donis domini adeo receptis
Ipse enim deus nichil dat de quo non
velit habere rationem. Unde potius videtur commo-
dare quam simpliciter dare. Ipse enim
requirit rationem de eo dato sive sit spiritale
ut sunt bona gratie naturalia acquisita
et infusa sive corporalia ut for-
titudo agilitas et pulchritudo sive
temporale ut sunt potestates divicie
et honores. De istis omnibus patet
exemplariter et parabolice Mathei xxv°
de quinque talentis. Et Luce xix°
de nobili qui tradidit suis servis
decem minas de quibus
omnibus oportuit rationem reddi et compu-
tationem fieri specialem. Et hoc sic scribitur
Job xix° Quanto ce ubicumque sunt
[illegible] ce facies in quo de omnibus
et singulis superius iam positis ratio
strictissima exigetur. Quare dice-
bat Job xxxi° Quid faciam
cum surrexerit ad iudicandum deus
et cum quesierit quid respondebo illi

qua velociter veniet currens et
interrogans de omnibus operibus meis
Item mors est dies perdicionis et
adeo festinat tempus sed cum iudi-
cabit dominus populum suum quia ut dicitur
Abdie capitulo unico Iuxta est dies
domini super omnes gentes Ipse namque
dicit Apocalypsi 3o Ecce venio cito
Et ut dicitur Marci xiiio Vigilate
nescitis enim quando dominus veniet sero
an media nocte an gallicantu
an mane ne cum venerit repente
inveniat vos dormientes quod autem
vobis dico omnibus dico vigilate
nam si non vigilaveris veniam ad te
tamquam fur et nescies qua hora
veniam ad te Apocalypsi ultimo
Ecce venio cito et merces mea
mecum est reddere unicuique secundum opera
sua Et ideo karissime tu debitor es et de-
bitum oportebit te in cito et quod
inpuisti subito reddere rogo quod dili-
gis te examina conscientiam tuam fun-
ditus expurga ut cum dominus ad
iudicandum venerit possis eidem que-
mentem reddere et mortem eius gratiam
ac peccatorum veniam misericorditer
invenire Et hoc est quod suadetur
Ecclesiastici xviiio dicitur Ante iudicium
interroga te met ipsum et in conspe-
ctu dei invenies propiciacionem

Tercium quod facit iudicium
metuendum

Ultimum quod iudicium reddit
formidabile et pavorosum
est horribilis expectacio sententie
que iuste in die extremo irrevocabiliter
est ferenda Hec autem sententia est

est terribilis specialiter propter tantam quia est
incertitudo sine dubio nulli cum
constat an pro vel contra se feratur Unde ut
dicitur Ecclesiastes nono Sunt iusti atque sapientes
et opera eorum in manu dei et tamen nescit
homo utrum amore vel odio dignus sit
sed omnia in futurum servantur incerta Unde legitur
in vitis patrum quod cum abbas agathon
moriturus tres dies stans immobilis
apertis oculis et fratres eius cum pulsa-
rent dicentes abba ubi es Respondit
in conspectu sum iudicis assisto Et dixerunt
fratres Et tu times Dixit in quantum virtute
qua potui mandata dei custodivi sed
homo sum et nescio utrum opera mea ac-
cepta sunt coram deo quia aliter sunt
dei iudicia et aliter hominum Ideo timeo
nec confido nisi venero ad eum Dicit enim
Gregorius Humana iusticia ad examen
divine iusticie deducta iniusticia est
et plerumque sordet in conspectu iudicis quod
in intencione fulget operantis Unde Proverbiorum xvio
Est via que videtur homini iusta novissima
eius deducunt ad mortem Et quia iste
pater agathon licet cordialiter adherebat
deo quamvis mandata eius custodiendis
diligentissimus fuit tamen futurum iudicium
valde timuit et expavit Item legitur
in vitis patrum quod quidam senex dixit
tres res timeo unam videlicet quando anima mea
egressura est de corpore aliam quando occursura
est ipsi deo terciam vero quando finalem
sententiam in die novissimo expectavit.

audienda Certe qualiter quo iudicio iusti
sancti timuerunt primum quanto magis incredibiliter
sustinere et ferende Et vere multo
valde timenda est Unde Matthei vii et sequitur
verba salvatoris Multi dicent in die
Domine Domine in nomine tuo prophetavimus
et demonia eiecimus et virtutes multas
fecimus et tunc confitebor illis quia numquam
novi vos discedite a me Ergo prophete
et fugantes demones et miracula
in dei nomine facientes tunc repellentur quis
poterit esse securus quis tamen sancte quis possit
vivere quod in illo iudicio non habeat timere
et timere nullus nisi Cum non sit mundus
a sorde sicut super terram etiam nec infans
unius diei homo est quod scribitur ysaie lxiiiio
facti sumus nos omnes ut inmundus Et
quia pannus menstruate universe iusticie
nostre Igitur de omnibus operibus nostris in illo
iudicio producendis contrarium est videamus
bona et iusta demus multo formidare
Unde Job ix Verebar omnia opera mea
Quod sanctus paulus vas electionis quamvis
de nullo peccato conscius sibi fuit dicitur eum actuum
xxiiio Ego omni conscientia bona conversatus
sum apud deum usque in hodiernum diem Unde
sicut scribitur Cor. 2o Desperantem peccatorem
noluit esse sine metu Unde ia Cor.
4to quod pavescendo dicitur Nichil michi
conscius sum sed in hoc non iustificatus sum
Gregorius ait Si iusti autem esse quod agitur
metuunt deum timere consideant cum contra
iudicem stabunt omnes cum scribitur ante
tribunal Christi scribitur Apostolus xiiiio ad Ro.
Et in quo ego miserrimus quod dicam ut quod

facturus sum mihi bonum proferam ante
tantum iudicem Et iudicium est illius sine
dura et tamen vero immo intollerabilis
probato Cum ita dicitur Unde Matthei xxv Cum
venerit filius hominis in maiestate sua
et omnes angeli eius cum eo tunc sedebit super
sedem maiestatis sue et congregabuntur
ante eum omnes gentes et separabit eos
ab invicem sicut pastor segregat oves
ab edis et statuet quidem oves a dextris
suis hedos autem a sinistris Tunc dicet
rex hiis qui a dextris eius erunt Ve-
nite benedicti patris mei possidete regnum
quod paratum est vobis ab origine mundi Esu-
rivi et dedistis mihi manducare et cetera
Tunc dicet hiis qui a sinistris eius erunt
Discedite a me maledicti in ignem eternum
qui paratus est vobis dyabolo et angelis eius
Unde quidam Judicis infelix bonus est vox
ite venite dicetur reprobis ite venite
probis O graciosissimum et dulce verbum
alloquium cum dicitur venite O durum et
amarum immo intollerabile verbum cum pronun-
ciat discedite sive ite a me Unde
Ipsa vox ita et Beda dicit Unde
Bernardus O quam gravis in verbis quam iniuste
a sinistris erit ite Cum a dextris nobis
venite dicet rex largitor vite Iste
est gladius acutus preacutus ex ore
decore filii hominis ut habetur apocalipsis primo et
etiam xix Certe tunc puniet terram
virga oris sui et spiritu labiorum suorum
interficiet impium ut habetur ysaie xi O
quam terribilis est tunc illa voce audire
Unde Augustinus super Johannem Ceciderunt
ad vocem unam vox mitis Quid facient

sub voce iudicanti Ipse siquidem rugiet tamquam leo Amos 3° leo rugiet quis non timebit Item ysaie 5° Rugitus eius ut leonis Item Jeremie xxv° Dominus de excelso rugiet et de habitaculo suo dabit vocem suam preveniet sonitus usque ad extrema terre quia iudicium domino cum gentibus Certe et vox domini est in virtute vox domini in magnificentia vox domini confringentis cedros Et iterum dominus confringet cedros libani hoc est superbos et elatos eius seculares immites qui mox ut honorificati fuerint et tamquam cedri exaltati quemadmodum deficient fumus cum in illo iudicio humiliati fuerint a domino et quasi penitus ad nichilum redacti Hec est vox domini etc Sit tamen tonitruum vocans terribile Job xxvi° sermonis dicebat Quis poterit tamen tonitruum magnitudinis eius intueri Unde ps Intonuit dominus de celo et altissimus dedit vocem suam Item Job xxxvii Tonabit dominus voce sua mirabiliter qui facit magna et inscrutabilia Unde Anshelmus in meditacionibus suis dicit O dormitans anima tepida morte digna quomodo expergisceris qui non timet attamen tantum non dormit sed in tonitruo Item vox domini etc ad modum fulguris coruscantis Unde zacharie 9° Exibit ut fulgur iaculum eius Et dominus in tuba canet Certe sic dicit ysaie xxvii° In illa die clangetur tuba magna Unde dicit Crisostomus super Mat xxiiii° Virtutes celorum movebuntur Ve vox magna vox tube terribiles cui omnia obediunt elementa que petras scindit infernos aperit portas ereas frangit vincula mortuorum dissolvit et de profundo abyssi animas liberatas corporibus suis reddit et ad iudicium ire compellit Hec autem omnia tamen consumitur maius quam sagitta mittitur domine Apostolus prima ad Corinthios xv In momento in ictu oculi in novissima tuba De hac est tuba dicit Jeronimus super cantica Quotiens in die considero toto corde contremisco Sive enim comedo sive bibo seu aliquid aliud facio semper videtur illa horribilis vox sonare in auribus meis Surgite vos mortui ad iudicium Hanc diem frequenter et cogitacione quibus tribulatus seu omni tempore angustiatus et magnum in suspiriet mala solevamine Unde gregorius in moralia Diem illum sires tamen ante oculos vestros ponite et quicquid modo grave cernitur in eius comparacione levigatur Demum est hunc diem expavescite et timete Hec est dies ire magna et amara valde Unde sophonie primo Vox diei domini amara tribulabitur ibi fortis dies ire dies illa dies tribulacionis et angustie dies calamitatis et miserie dies tenebrarum et caliginis dies nebule et turbinis dies tube et clangoris Item ysaie xiii° Ecce dies domini crudelis veniet indignacionis plenus et ire et furoris Johelis 2° Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniet dies domini magna et horribilis O quam metuebat hunc Unde hunc diem qui dicebat Cum recordor miserie mee considero penitus morte sum facturus Terror perterret me ventus que exspecto non scio Terret dies me terror dies ire et furoris dies luctus et meroris dies ultionis peccatoris De hoc est dicit autem idem in sermone Nulli stabunt ante

tribunal xpi ut audiat vocem iudicis
Ut obdurauerunt aures ad vocem consilii
Audis enim locus dei Agite modo penitenciam
Multi tamen dissimilant multi claudunt aures
suas et dicunt durus est hic sermo non
sic impii non sic Ecce monet deus
sermo verum asperum cum pronunciatum fuerit
Ite maledicti in ignem eternum Ubi ergo
dicent in die illa terribili miseri peccatores
penitencie dampnati cum viderint stare ad
regnum vocari Certe sic dicunt Sapiencie v°
gementes pre angustia spiritus dicent intra se
penitenciam agentes hii sunt quos aliquando
habuimus in derisum et in similitudinem improperii
nos insensati vitam illorum estimabamus
insaniam et finem illorum sine honore
Ecce quomodo computati sunt inter filios
dei et inter sanctos sors illorum est Nos
erravimus a via veritatis et lumen iusticie
non illuxit nobis et sol intelligencie non
est ortus nobis lassati sumus in via in-
iquitatis et perdicionis Et ambulauimus
vias difficiles viam autem domini ignorauimus
Quid enim profuit superbia aut quid diuiciarum
iactancia contulit nobis transierunt enim
omnia illa tamquam umbra et tamquam
nuncius percurrens et tamquam nauis que
pertransit fluctuantem aquam cuius cum
preterierit non est vestigium inuenire
Certe hec confessio et penitencia erit in
ipsis tarda penitebunt quidem ad penam
sed non conuertent ad veniam Ita et non
erit amplius locus misericordie et venie sed equi-
tatis et iusticie cum pronunciata diximus de
iudice ut et verbo Quoniam hec sententia
ab omnibus est timenda Unde legitur in vitas
patrum quod quidam sanctus cum fratribus sermonem
faceret ipsum grauiter temptatorem exorauit
dominum ut eidem temptator ei visibiliter
appareret quod factum est Tunc sanctus dixit Quid
te profuit quod sic me temptas Est enim summa
fatuitas et nociua quod tamen adhuc imperitum
temperitas peccatum tuum aggrauas et cog-
nitum penam tuam augmentas Tunc
demon et ait Tu vis modo verum esse quod loquor
Tu enim quanto plures peccare fecero
tanto diem iudicii amplius Illa
autem diem super omnia reformido nam
durum illam sententiam me auditurum expecto
Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est
dyabolo et angelis eius Et ut fulminacio
illius sine salute adtingat valeat reddere
non mirum homines tam graviter expauescere
Demones eternaliter contritum et demones et
miseri peccatores timebunt et vocem tonitrui
tunc formidabunt Et ergo si voluis hac
vocem non timere et in die illa horribili
et magna securus esse Exerce opera
iusticie pietatis et misericordie Quam felix
fuit et mitem beatus qui intelligit
super egenum et pauperem nam in die mala
liberabit eum dominus Psalmus xlj° Unde fecit
autem suc vir misericors facit eius sanctus
dignos penitencie Ita qui nunc seminat in
lacrimis in dolore et venientes venient
portantes manipulos suos cum magna
exultacione Sed multi nunc seminant spi-
nas et zizania putantes se hic
triticum messuros non sic impii non sic
Que enim seminauerit homo hec et metet
dicit apostolus ad galathas 6° Et sic dicitur
domino de exclesiastico Qui seminat iniquitatem
messuit mala Unde qui seminat peccata et
atque negligenciam metet ichonalem penam
Quia nos virtutes et opera penitencie colligit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

gloriam sempiternam. Ita qui bona
egerunt ibunt in vitam eternam. Qui vero
mala in ignem eternum. Opera enim illorum se-
quuntur illos secundum Apocalipsis xiiii°. Ita opera
tua salvabunt et opera condempnabunt.
Hinc est quod dicitur Johannis v°: Veniet hora
in qua omnes qui in monumentis sunt audi-
ent vocem dei et procedent qui bona
egerunt in resurrectionem vite, qui
vero mala in resurrectionem iudicii. Et in Apocalipsis
ii° dicit iudex affuturus: Ego sum scrutans
renes et corda et dabo unicuique vestrum
secundum opera sua. Ita ut dicit Abdie capitulo
unico: Sicut fecisti sic fiet tibi. Et Ecclesiastici
secundum Jeremie l° et sic venit iudex ad
angelos malos dicit condempnato
sic dicens: Reddite ei secundum opus suum
iuxta omnia que fecit facite illi. Et ideo
si volumus accipere bonum [illegible]
et mercedem [illegible] habundanter [illegible]
largiter [illegible] vere [illegible] vite.
Ita qui parce seminat parce et metet
et qui seminat in benedictionibus et metet ut
habetur ii° ad Corinthios ix°. Sic etiam qui seminat
in maledictionibus et [illegible] metet.
Ita ut dicit [illegible] [illegible] seminaverit
[illegible] tempore vite hoc [illegible] metet.
3m tunc dicitur: Ite maledicti. Tertium vero [illegible]
sententia iudicis dicitur terribilis est desolata
et [illegible] dolore plena damnatorum a deo
et angelis et omnibus sanctis eterna
separatio. Tunc post sententiam a demonibus
rapientur in instanti enim et sine mora
horribili [illegible] sententia [illegible]
erunt parati demones crudelissimi ra-
pientes animas miserorum ductores ve-
lociter ad supplicium sempiternum. Hoc etiam
patet figuraliter Hester vii°: [illegible]
regis qui cum audissent et parati
ad suspendendum Aman. Ubi dicitur idem
[illegible] vultum decore regis [illegible] opue-
runt faciem eius. Sic [illegible] regis dicit [illegible]
iudicii illa erunt paratissimi ad statim
rapiendum animas peccatorum. Et hoc est quod
dicitur in Lamentationibus Jeremie capitulo primo:
Omnes persecutores eius apprehenderunt eam.
Ubi Crisostomus [illegible] lapsi: Cogita
[illegible] illos et horrendos penarum
ministros qui peccatores precipitant ad supplicia
sempiterna. Et Hugo de sancto Victore: Tor-
tores horribiles qui nunquam misereri [illegible]
parati ut data sententia te dampnatum ra-
piant ad tormenta. Tunc incipiendo miseri
lamentando dicens: Susceperunt me sicut
leo paratus ad predam et sicut catulus leonis
habitans in abditis. O dolor ineffabilis
O pena indicibilis [illegible] audisse: Separamini
[illegible] [illegible] in [illegible] suis. Et quis
putas meror et quis luctus quando
[illegible] separabuntur a [illegible]
et a visione dei et tradentur in potestatem
demonum. Ibunt enim illis in ignem eternum
ibique erunt sine fine in luctu et ge-
mitu procul relegati a beata patria
paradisi et in gehenna nunquam lucem
habituri iuxta quantitatem culpe penam
sustinentes. Tunc illi miseri peccatores dei
redemptione desperantes usque in eternum
non videbunt lumen. Nam in tribus
[illegible] tradentur in manus gladii
[illegible] erunt hoc est ipsorum demonum
[illegible] qui sunt fraudulenti et nequissimi

maniibus adnotandum Dechat sep qualis
pena sit dicit Crisostomus in libello de re-
paratione lapsi. Mo nulli inspirorum pu-
tant se satis esse et operte vidi si tan-
tum careant gehenna ego autem multo gravi-
ores quam gehenna esse dico eos cruciatus
remotum et abici ab ista gloria non puto
ita acerba esse gehenne supplicia ut sunt
ista de quibus audi quod dicit bernardus per eius
Torquentur tamen qui arcentur a conspectu
dei hoc unde in penis omnibus computatur
hoc est solum quod superat gehennam
Unde idem super id mathei xxv Ab-
scidetur et in ignem mittetur Intollerabi-
lius est gehenna quis nesciat et
suppliciis horribilibus tamen si mille quis
gehennas ponat nichil tale est dicturus
quale est abscondi illius glorie conspecti-
et exosum esse deo Item 2m Aug.
in reprobi mallent omne tormentum
sustinere quam videre faciem irati
irati Unde Johel 2o A facie eius
contremuit terra moti sunt celi sol et
luna obtenebrati sunt et stelle re-
traxerunt splendorem suum a facie eius
trahabunt populi Et Certe dicit Dar
peccatores infirmabuntur et peribunt a fa-
cie tua et hoc pre dolore nimio cum
eam viderint ausam et quo adiposo
terribiliter commotam te recedisse dicen-
te Item id Jeremie xviii Dorsum et non
faciem ostendam eis in die perdicionis
eorum Qualis separacio Quam gravis
et amara Item derisio cunctis peccatoribus
a facie dei sic taliter taliter indignatus
et horribiliter dicentis Amen amen dico
vobis nescio vos Unde quidam Carorum

esse discessio recessus esse corporis et
ante tristissimus adventus Item apostolus
omnia subdita et quam infima alia que
ea divinitus obmittuntur Ergo quasi sinum
et levate capita vestra ac contemde
et unde dic illum perducte Ita sic
dicitur sophonie 1o Juxta est dies domini ma-
gnus iuxta et velox nimis et quo dicitur
ysaye xiiio Ululate quia prope est dies
domini Vigilate itaque quia nescitis diem
neque horam Et ibi ait xxv Unde
1a ad thessa. ultimo fratres ipsi diligenter
scitis quia dies domini sic fur in nocte
veniet Cum enim dixerint pax et
securitas Item repentinus eis superveniet
interitus sic dolor in utero habentis et
non effugient Vos autem fratres non
estis in tenebris ut vos dies illa
tamquam fur comprehendat Omnes enim
vos filii lucis estis et filii diei
Igitur non dormiamus sicut ceteri sed vigi-
lemus et sobrii simus hec ille super
Item luce xxio Attendite vobis
ne forte graventur corda vestra crapula
et ebrietate et curis huius vite et
superveniat in vos repentina dies ista
tamquam laqueus et superveniet in omnes
qui sedent super faciem universe terre
Vigilate itaque omni tempore orantes
ut digni habeamini fugere omnia ista que
ventura sunt et stare ante filium hominis
hec omnia ibidem Ita in veritate
erit timor et tremor et intollerabilis
dolor Unde Johel 2o Magnus est
dies domini et terribilis valde et quis
sustinebit eum Et ysaie 2o Introibunt
in speluncas petrarum et voragines

tre a facie formidinis dni et a gloria
maiestatis eius cum surrexerit percute-
re terram Tunc enim infinitum gravabit
terram et infirmitate absorbere faciet
gentes sic scribit Abacuc 2o Et g-
di ysaye 10 Quid facietis in die vi-
sitacionis et calamitatis de longe ve-
nientis ad cuius fugietis auxilium Et
ecce peccatori nullum erit refugium nullum so-
lamen seu adiutorium Unde Anshelmus
in libro de similitudinibus Ab dextris erunt
peccata accusancia A sinistris infinita
demonia Subtus horrendum chaos inferni
desuper iudex iratus Intus consciencia urens Foris
mundus ardens Inter que iustus vix
salvabitur peccator sic deprehensus quo fugiet latere
erit impossibile et apparere intollerabile
Ideo est dicta sentencia eo magis formidanda
et timenda quia non solum corpus dam-
pnat sed eciam ipsam animam condempnat
Unde legitur in Gestis quod duo fratres quorum
unus erat fatuus et alter sapiens
ibant pariter in eadem via Cum autem
venissent ad bivium ubi erant due
vie una delectabilis et pulchra
reliqua vero inhabilis et aspera fatuus
videns viam delectabilem dixit sapienti
eamus per hanc viam Sapiens respondit
frater et si illa via per quandam temporis dis-
tanciam delectabilis sit tamen ad malum
hospicium in fine deducit Unde
consulo ut per aliam viam transeamus quamvis
ipsa est aspera et inhabilis
ducit tamen finaliter ad hospicium laudabile
magne honestatis et quietis Cui
fatuus magis volo credere meis oculis
quam verbis tuis que tu nunc videbis et
sic se posuit in via delectabili et ame-
na quod sapiens considerans quod noluit eum
relinquere ipsum sequebatur Post tres autem
pariter coniderunt statim in latrones
qui eos ab invicem separantes posu-
erunt in carceribus diversis Factum est autem
ut rex illius terre precepit quadam
die omnes incarceratos coram se educi
ut ipsos iudicaret Duo autem
isti duo inter ceteros cum se mutuo vi-
deret Sapiens dixit regi O domine
rex et iudex valde vos conquer-
de isto fratre meo quia ipse est causa perdi-
cionis et ipse sit fatuus cum vero sapiens
reputatus nolebat michi credere ut
iuissemus per quandam viam quam bona
fuit sed suum semel me secum ire per quandam
viam malam unde incidimus in latrones
Unde reus est mortis mee Fatuus dixit
econtrario regi Domine rex ego adversus
fratrem meum habeo maiorem causam et
racionem conquerendi quia cum ipse esset sa-
piens non debuisset tam faciliter
me secutus fuisse per viam quam sciuit
fore malam quod si non fecisset re-
dissem utique et secutus eum fuissem
et sic pro tunc per istum in latrones incidissem
Unde vere reus est mortis mee Hiis vero
auditis rex ex parte auditis Rex itaque
protulit sentenciam dicens Tu fatue no-
luisti sapienti credere et tu sapiens
secutus es fatuum in tantum igitur ambo estis

3

ta suspendi et morte condempnari Est
enim iudice iudicii et inquisitore sciti
tu exibunt omnia anime delatibus et
corpora de sepulchris adrecipiendum iu=
dicium de commissis et obmissis ambo
Nam corpus factum quia noluit sequi
consilium anime sapientis et prius sapiens
quia secuta est corpus factum igitur dampna=
buntur ambo in iudicio extremo Et
hec dicta sententia iudicis dei gladius
ex utraque parte acutus ut habetur apocalypsis
primo Nam patuit quod ad corpus
et animam misit predem Unde Mathei x°
Istum timete qui potest corpus et animam
perdere in gehennam Item dictam sententiam
reddit maxime formidabile et time=
dam qualitas ipsius iudicis Est enim
ferenda a iudice circumspecto ymo pro=
dentissimo qui non potest falli nam
omnia sibi cognita sunt et nota Ipse
enim novit abscondita cordis scrutans
corda et renes deus Unde ad hebreos x°
Omnia nuda et aperta sunt oculis eius
Deus enim intuetur cor ut habetur i regum
xvi° Unde Ecclesiastici xxiii° Oculi domini
multo plus lucidiores super solem
circumspicientes omnes vias hominum et
profundum abyssi et hominum corda intu=
entes in absconditas partes Ergo
ut dicit Boecius magna nobis
indicta est unde faciendi necessitas
cum agamus omnia ante oculos iudicis
cuncta cernentis Item Jeremie xxxii°
Oculi tui aperti sunt super omnes
vias filiorum adam ut reddas uni
cuique secundum vias suas et secundum fructum

adinventionum eius Iste est iudex
valde metuendus cui patent
et omne solidum et apertum est omne
secretum cui obstinati clamant muta ren=
dent et mens sine voce loquitur
et silencium confitetur Hec est summa fiunda
a iudice iustissimo qui non potest flecti
Ipse iudicabit orbem terrarum in iusticia
et populum in equitate Nullius enim vicem pa=
tiendam nec alicuius accipit sapientiam
nec aliquid munere et placatur Unde
Deuteronomii x° Deus magnus et potens
et terribilis qui personam non accipit
nec munera etc Et tunc plus valet conscien-
tia pura quam marsupia plena Tunc
divitibus nichil proderit divitiarum co=
pia sed secundum pietatem et iusticiam consue-
tudinem Ezechielis septimo Argentum
et aurum non valebit liberare eos
in die furoris domini Argentum eorum foris
erit et aurum eorum in sterquilinium erit
Tunc apparebit dolus seculi falsitas
mundi et vilitas et indignitas omnium
divitiarum O quam dulce probatur iocundum
erit et odisse mundum Et quam tris-
te et amarum et dilexisse mundum tunc
Hec eciam ferenda est a iudice qui
precibus non corrumpitur nec muneribus prece bono
Non acceptat unquam precibus Et
ita ut dicit Crisostomus Ibi angeli
pro hominibus non intercedent quia iustus iudex
et non faciet nisi quod reddet unicuique
secundum merita sua vel demerita O quam
est inflexibilis iusticia Unde Ezechielis
vii° Secundum viam eorum faciam eis et secundum

iudicia eorum iudicabo eos et scient
quia ego dominus Et quod Iob 9° expauescens
dicebat Verebar omnia opera
mea sciens quod non parceres delinquenti
De quo omnibus Vnde in psalmo Iuste
iudicate iudicabit non personam acceptabit
precio non corrumpetur sic nec precibus
flectetur Et ideo labora diligenter illuc
illud deferre iusticiam quam magis non
poteris inuenire Ita ut Prouerbiorum xj°
Non proderunt diuicie in die vltionis
Sed iusticia tua liberabit a morte
Vnde si scolares bonos suos nesci-
entes valde acriter timent de examine
magistri quia forsitan acriter corrigentur
quanto tunc et tunc multi presbiteri
de examine audientes summi magistri et
iudicis qui non studuerunt in libro
iusticie et veritatis Certe magis
examine quo quod nunc malignantur ex-
aminabunt Iniusti enim punientur et
semen impiorum peribit Contra vero
Iusti in memoria eterna erunt iusti et ab
auditione mala non timebunt
et ideo dicitur Ecclesiastici xviij° Ante iudicium
para tibi iusticiam Hec etiam summa
est fere audientia crudeli et commota
qui non potest placari Vnde dicitur quod
nunc naliter mansuetus est ut agnus
Et apparebit quasi leo rugiens crudelis
et commotus Vnde Osee xiij° et propter-
ea vera dominum de auaris superbis et
gulosis in die iudicii sic dicit Iuxta
pascua sua adimpleti sunt et satura-
ti eleuauerunt cor suum et obliti sunt
mei et ero eis quasi leena et sicut

pardus in via Assiriorum Occurram eis
quasi vrsa raptis catulis et disrumpam
interiora iecoris eorum et consumam eos ibi
quasi leo Quid enim crudelius inter bestiis
posset inueniri Ideo dicit dominus ad mi-
nimum contemptores ideo Ezechielis septimo
finis venit venit finis super quatuor plagas
terre nunc finis super te et immittam furo-
rem meum in te et iudicabo te iuxta vias
tuas et ponam contra te omnes abhomi-
nationes tuas et non parcet oculus
meus super te et non miserebor sed vias
tuas ponam super te et abhominaciones tue
in medio tui erunt et scietis quia ego dominus
Venit tempus prope est dies occisionis
nunc de propinquo effundam iram meam super
te et complebo furorem meum in te Certe
domine sicut ignis qui comburit siluam et
sicut flamma comburens montes ita perse-
queris tu illos in tempestate tua et in
ira tua turbabis eos Quis enim exar-
descet sicut ignis ira tua et in furore
obstupescunt gentes De quo dicit Ysaie
xxx° Ecce nomen domini de longinquo veniet
ardens furor eius et grauis ad portandum
labia eius repleta sunt indignacione
et lingua eius quasi ignis deuorans et
spiritus quasi torrens inundans usque ad me-
dium colli ad perdendas gentes ad nichi-
lum Hunc furorem preuidit Iob in spiritu
cum dixit Quis mihi hoc tribuat ut in
inferno protegas me et abscondas me
donec pertranseat furor tuus Vere tanta
erit tunc seueritas iudicis quod nec verbis
potest exprimi nec mente cogitari Dicit

ab inicio mundi

enim iudicia super quod genus excitata sunt
tamquam stille concitetur furoris domini quem
in hoc iudicio exhibebit. Certe quanta districtione
redierit ad iudicium quem mitis resur-
rexit et transivit ad celum. Unde Gregorius
in omelia super illud Johannis xx° Thomas di-
mas unus ex duodecim qui dicitur
Didimus sic ait fratres vitam vestram
mores que componite et ... qui mitis re-
surrexit amarius quam districtus in
iudicium venit prudenter. Certe in die
tremendi examinis sui cum angelis
et archangelis cum thronis et dominacionibus
cum principibus et potestatibus apparebit
celis et terris ardentibus cunctis que ele-
mentis in obsequium suum terrore commotis. Videte
ergo tanti pavoris iudicem ante oculos
vestros ponite. Videte venturum timete
ut cum venerit non timendum sed serenum videatis.
Timendus est quoniam nunc non timetur. Terror
eius adversum bone operacionis vos ex-
citet cogitacio illius vitam vestram ab in-
iquitate compescat. Ecce fratres videte
quia tanto et eius seri decreti pruina
cautos nunc esse satagimus sufficit declinare.
Certe si aliquis vestrum cum suo adver-
sario causam dicturus in medio iudicii
iudicis die crastina esset exhibendus
tota forsitan nocte insompnis duceret.
Quid sibi dici posset quibus obiectionibus redderet
secum pluita et inconfirmata inter causaret
ne eum inveniret asperum vehementer
metueret et ne apud eum noxius ap-
pareret formidaret. Et quis ego aut
quid ego? Terminus non longe post futurus
post hunc vermis ac post vermem pulvis.
Si ergo tanta cura pertimescitur iudicium

pulveris qua intencione cogitandum
est quanta formidine previdendum est iu-
dicium tante maiestatis. Hec ille. Et
de supra. Sequitur sed quedam alia
predictam sententiam aggravancia primum
est quia ibi non est potestas resistendi. Sapiencie
xi° Virtuti brachii tui quis resistet.
Et Ysaye xiiii° Cuius iudicio resi-
stet iudicio tuo ... nullus potest pre-
resistere sed omnes qualiscumque opere
at sinat iudicis sui velint nolint
coram angelis exhibere. Ipse enim
loquitur per Ysayam xlvii° Adaptare
... et hic revelabitur
ignominia tua et videbitur opprobrium tuum
et ultionem capiam et non resistet
michi homo. Item Hester xiii° Domine
deus rex omnipotens in dicione tua cuncta
sunt posita et non est qui possit re-
sistere voluntati tue. Tu enim fecisti
celum et terram et quicquid celi ambitu con-
netur. Dominus omnium tu es nec est qui resistat
maiestati tue. Iste est magnus dominus
fortis et potens cuius fortitudini et
potencie non est numerus neque finis. Ultimum
etiam [illegible] magnus ipsum timebit.
Sapiencie 6° Non verebitur dominus magnitudinem
cuiusquam quoniam pusillum et magnum
ipse fecit. Omnes enim sancti erunt pe-
dibus eius et timebunt ipsum in die illa
vehementer. Ita sic dicit Sophonie primo
In die iudicii et furoris domini rex
lugebit et principes induentur me-
rore. Item Apocalypsis 6° Reges terre
principes et tribuni et divites fortes
et omnes servus et liber absconderunt

sic in silicibus(?) et petris montium et
dicent montibus cadite super nos et
abscondite nos a facie sedentis super
thronum et ab ira agni quoniam venit dies
magnus ire Et ibidem xviii° flebunt
et plangent reges terre qui cum ba-
bylone fornicati sunt et in deliciis
vixerunt cum viderint fumum incendii
eius longe stantes propter timorem tor-
mentorum Certe tunc erit tribulatio ma-
gna qualis non fuit ab inicio mundi
usque modo sicut dicitur Mathei xxiiii°
Aliud est quod dictam sententiam aggravat quia
non est ibi locus pretextibus(?) ad occultandum
vel se latendi via sicut dicit beatus Augu-
stinus latere tunc erit impossibile et
apparere intollerabile Unde dicitur Job non
sunt tenebre et non est umbra mortis
ut abscondantur ibi qui operantur iniqui-
tatem Ier. Ber.(?) In fine(?) Iudicii stabunt an-
te tribunal Christi ut audiant vocem iudicii
qui obduraverunt aures suas ad vo-
cem consilii ut superius allegatum est
Time illum diem time illum iudicem et
dominum omnia iudicantem cordialiter expa-
vesce ut eo diligentius peccata possis
devitare Ita ut dicitur Ecclesiastici primo Timor
domini expellit peccatum et alibi Timor
domini omnia declinat a malo Tertium
aliud est quod ibi non est locus appellandi
ad alium nec spacium fugiendi Ps.
Quo ibo a spiritu tuo aut quo a facie
tua fugiam Si ascendero in celum
tu illic es si descendero ad infernum
ades Unde dicit dominus de propheta Amos
ix° fugiet et non salvabitur ex eis
qui fugerit Si descenderint usque ad
infernum inde manus mea educet
eos et si ascenderint ad celos inde retra-
ham eos Et si absconditi fuerint in ver-
tice carmeli inde scrutans auferam eos
Et si celaverint se ab oculis meis in
profundo maris ibi mandabo serpenti
et mordebit eos Et si abierint in
captivitate coram inimicis suis ibi man-
dabo gladio et occidet eos Et ponam
oculos meos super eos in malum et non
in bonum Et quod Job x° sicut dicitur Deus omnia
iudicaturus Nemo est qui de manu mea
possit eruere Chrys. super Matheum(?) Certe
sic plane video ubique nos invenit
manus omnipotentis Unde auctor de conti-
nentia(?) Nos fames(?) dives nusquam tutus bene
vives Quo vertes te non tutus eris quia
neque sursum Si miser ascendis celos
vel ad infera tendis Imperat ibi illa(?)
vero est et ad infera de illis Si mare
queras rex ibi mari dominatur Rursus(?)
tutus eris quod ubique raptus hic(?) videbo(?)
ita nulli patebit fuga neque in morte
nec in vita De qua bene adver-
tebat hoc ille sanctus eleazarus
qui sic in agone dicebat Manum
omnipotentis neque vivus neque de-
functus effugiam ut habetur 2° Macha-
beorum vi° Videtis igitur quam multi-
pliciter quod finale iudicium est omnibus
metuendum et hoc propter accusationem
plurimorum ibidem sustinendam et propter
rationem universorum generaliter redden-
dam et propter diffinitivam sententiam
tam districto iudice horribiliter proferendam
Huius ergo memoria perpetuo non
inmerito quilibet aptatur(?)

Tertium novissimorum

Tercium novissimorum cuius salubris recordacio apostolus ex- hibet e infernus seu iehena
Unde narrat anastasius de beato an- thonio heremita q cum dyab cum tpitor de aliquo pcto ipe penas eternas incedi pcto debitas rememoras eidem op- ponebat et sic tandem vincebat dyabolum et liberabat a temptacionibus p manes i munus aptto Circa qua materiam inter cetera tria sunt specialiter considerenda pm e diusimoda notacio penalium locorum 2m e multimoda af- flictio spualium infernorum 3m est varia condicio infernalium tormentorum quorum iugis memoria valde pficiat homines ne cadat in pcta

p multimoda e notacio inf- nalium locorum

Dicentibus supius postea pm prin- palit declarandu e diu- simoda notacio penalium locorum
Est igitur sciendum q infernus e locus igneus ab inferno sic dictus Ita aucto- rum ibi inferunt ad eternaliter pa- tiendum Unde Job 6o Qui descendunt ad inferos non ascendunt nec revertentur ultra in domum suam et sic infernus fre- quenter appellatur iehena ignis Unde beatus gregorius libro dyalogorum Unus quidem iehenne ignis credendus e sed non uno modo omnes cruciat peccatores Unusquisque enim quantum exigit culpa tantum illic senciat de pena Item ysydorus libro primo de summo bono Ignis iehene et lucebit miseris ad augmentum pene ut videat unde doleat et non lucebit eis ad consolacionem ne videat unde gaudeat Item idem Iehena duplex

e dampnatorum pena quorum et mentem affligit et tristicia et corpus comburit flamma Ignis iste iehennalis in- effabiliter cruciat peccatores de quibus scriptum dicitur Impios Cadent sup eos carbones ignis ingente deiiciens eos in miserijs non subsistent Item dns in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis qua ipse sibi ysaie ix Et iterum q esta ignis Unde pctori dicitur Osee xxxi Ignem eris cibus Item Jeremie xv Dicit dns ad dampnatos Ignis succensus est in furore meo ardebit sup vos Iste ignis taliter inflamatus est et mira iudicis succensus q novo incendio non indigebit ammo et usque in sempiternum hoc e q dicitur Job xx Devorabit eos ignis qui non succenditur A qua dure vindicabit se dns de miseris peccatoribus condepnatis Unde Eccus vii Vindicta carnis impii ignis et vermis Differt autem ignis non ille iehenalis ab isto igne materiali precipue in tribus Primo in acbitate Est enim acbior in infinitum Unde dixit sebastianus cum angelus ad eum venit stabat q ignis iste sensibilis ita se habet ad ignem iehenalem sicut ignis impicte depictus ad istum sen- sibilem 2o in duracione nam iste ignis potest extingui ille vero non ysaie ultimo Ignis eorum non extinguetur Item mathei 3o paleas autem idest peccatores comburet igne inextinguibili 3o in consumpcione Nam iste ignis potest omnia consumere qui 2m philosophum omnia con- sumit materia ignis Ille vero non potest

consumi nec corpora nec spiritus quos
comburit. Unde de pena inferni constituto
dicit Job xx° Luet que fecit omnia nec
tamen consumetur. Hinc est quod dicit Crisostomus
de reparatione lapsi: Ignis iste qui impenitenti
vita est absumit animam que recipit
ille vero quos suscipit semper cruciat
et pene sue sibi incendio reservat
propterea et inextinguibilis dicitur quia non solum
quod ipse non extinguitur sed quia nec eos
quos suscipit perimit aut extinguit.
Scriptura enim dicit quod et peccatores induent
incorruptionem sed non ad honorem vite
sed ad diuturnitatem supplicii. Confitendum
huius autem pene vim et ignis illius
potentiam nulla vox exponere nec
sermo potest explicare. Ibi quod a gehenna
quam videbimus nichil est ibi nisi
stridor dentium nisi ululatus et fletus
et si forte penitus cessemus undique
auxiliis et undique valescentibus
penis et ignis iste sic non habet
vim consumendi sic nec illuminandi
sed est ignis obscurus et flamma te-
nebrosa. 2° Infernus dicitur inquietus
Unde in rerum natura aliquis locus sit
est quietus ut superior pars mundi aliquis
quasi est quietus quasi turbatus ut pars
eius media sic probabile est 3am partem
scilicet inferiorem semper esse turbatam
et ideo dicitur tartarus proveniens a tar quod
est sine turbatione ibi quasi aliter orbibus
sermo exponeretur varietate sicut tempus
diversi esse turbatum quam in motu est cum
pluvia grandine nive et aliis huius-
modi (?) consilibus que dicuntur esse in inferno.
Unde ps. pluet super peccatores laqueos

ignis sulphur et spiritus procellarum pars
calicis eorum. 2° ex continuo strepitu vexationis
Jeremie xvi: Servietis diis alienis
qui non dabunt vobis requiem die ac
nocte. 3° ex mutuo clamore. Ysaie
lxv°: Vos clamabitis pre dolore et pre
contritione spiritus ululabitis. Certe tales
sic clamanti et ululanti respondebit
deus Jeremie xxx°: Quid clamas super
contritione tua insanabilis est dolor tuus
propter multitudinem iniquitatis tue propter dura
peccata tua feci hec tibi. 3° dicitur infernus
locus intemperatissimus unde dicitur avernus
quasi sine vere id est temperantia. Ita pene
non sunt ibi in aliquo temperamento sed
in summo gradu et excessu maximo.
Sunt enim ibidem tenebre ultra modum
excessive propter quod Mathei xxii° di-
cuntur tenebre exteriores. Comparat
Exodi x° de tenebris palpabilibus que
fuerunt in egypto contra magis erunt
iste graviores. Unde Job xx°: Omnes te-
nebre abscondite sunt in occultis eius.
Unde propheta dicit in ps.: Posuerunt
me in lacu inferiori in tenebrosis et
in umbra mortis. Item Collocavit me
in obscuris sicut mortuos seculi et anxi-
atus est super me spiritus meus. Dicitur illud
Lamentationis Jeremie 3°: In tenebrosis
collocavit me quasi mortuos sempiternos.
4° est ibi summus calor propter quod dicit Job
xxx°: Calor innumerus et est ratio illius
quia non exhalat sed inclusus est sicut calor
in fornace. Unde ps.: Pones eos ut cli-
banum in tempore vultus tui dominus in ira
sua conturbabit eos et devorabit eos
ignis. 5° est ibi summum frigus propter quod

Job xxx° Aque interdum dicuntur aque ni-
vium et predictis aquarum substantijs
sunt frigidiores et huius signum est stridor
dentium quod est signum magni frigoris
et algoris Unde fulgentius in epistola
Duo sunt in inferno principalia tor-
menta scilicet frigus intollerabile et calor
iginis inextinguibilis Et ideo scribitur Mt
xxij° Ibi erit fletus et stridor den-
tium fletus namque in lacrimis oculorum
de calore nascitur stridor vero dentium
ex frigore causatur Job xxiiij° Ad nimium
calorem transeat ab aquis nivium Unde
in libro metrico de vita et gestis alex-
andri Alternaque glacie nivium de frigore
transit ad aquas O supplicium infeli-
cemque et misere mortis que carcer
torquebit avari / Quarto infernus dicitur locus
desolatissimus hinc est quod in papia
atheram vocatur Aba quod est sine et
therota gaudium quasi sine gaudio et
hoc quo ad carentiam omnis boni Unde
[illegible] auctoritas 2° pocte inuif-
na gravia est tristicia et meror sine
consolatione Nullo enim hinc desperati
recto aliqua consolatio a mundo quia non
valent eis suffragia Nec desuper
de celo nam ex hoc non fluit super eos
aqua misericordie Nec sperant graciam de futuro
Sciunt enim quod nulla est redemptionis
venia et sic erunt tristissimi in deso-
latione sempiterna Et quo sapientie v°
quod ipsi usque ad summum desolabuntur Unde
Trenorum p(rim)o dicit anima condempnata Posuit
me desolatam tota die merore confectam
Ier ysa xxxiij° pctor desolabitur in-
sula stellarum Unde quidam Heu dolor
a pena Wach desolatio plena Omni(um)

tormento super hoc homo verbi
memento

Quam inmunda et afflicta potestas infernorum

Oportet me debito illud membrum
secundum nunc exponendum ... [?]
bunt potestates potestates videlicet
dyaboli sive demones sunt affectu
terribiles et crudeles ac tormentatores
infatigabiles Primo igitur dico quod p(rim)o p(rinci)p(a)l(e)
dyaboli sive demones sunt aspectu nimis
perhorribiles et propterea formis hor-
ribilibus depinguntur Unde quidam cum
aliis in dormitorio iaceret cepit hor-
ribiliter clamare Et cum venissent
ad eum fratres videbant eum fixis ocu-
lis aspicientem immobiliter suspici-
entem necnon adaicq(ue) rudentem (?) mi-
rabili horrore concussum interiore
mane autem a priore interrogatus quid
in morte habuisset Undit se dyabo-
lum vidisse Et requisitus cuius esset
forme Unde hanc faciliter non
posse describi Et hoc magis dico
si esset furnus ardens ex una parte
et figura illius ex altera prius magis
eligerem intrare furnum quam videre
illam horribilem demonis figuram
hinc est quod bernardus Unde super pater noster
hortatur sic inquit Quis putares
fratres si alicui vestrum extra intus
principibus tenebrarum tamen vestrum
irruet et intorta feritate sua
ac tenebrosi enormitate corporis apparere
liceret Quis istum posset
vel corporis sensus sustinere vel
cordis Et ideo sic Indicit primo le(gitur)

Quidam senex dixit Credo
quod si aliquis videret demones in
ea forma qua dampnatis eos
sunt visuri non posset vivere sed
statim moreretur Unde dicit Gregorius
de quodam qui cum infirmaretur et vide-
ret multitudinem demonum sibi astancium
cepit alta clamare Inducias usque
mane et cum hec diceret videret
sed quia et illi ne videret eos
proinde minus vehementissime
turbatus statim moriebatur Contur-
bantur enim sunt qui videbant eos
et timuit omnis homo Circa qua
horribiles in afflictu quod taliter
ostendunt se in aspectu Job xx
Vadent et venient super eum hor-
ribiles et hoc est quod Unde minuit
cum dicit O anima mea quis erit
tibi pavor cum dimissis omnibus
quorum presencia tam iocunda tam
grata atque cohabitatio tam famil-
iaris sola pauces ingrederis in
ignotam regionem cum te certa-
tim detrorsum illa monstra occur-
rent Quanta est horribilitas
demonum in forme malicie crudelissi-
morum apparencia Unde sapiencie xi
Pro eo quod errantes colebant mutos
serpentes et bestias supervacuas
inmisisti eis multitudinem mutorum
animalium in vindictam ut scirent
quod per que peccat quis per hec et tor-
quetur Non enim impossibile erat
omnipotenti manui tue que creavit
orbem terrarum ex materia invisa
inmittere illis multitudinem ursorum aut
audaces aut novi generis et ignotas

bestias ira plenas aut vaporem
igneum spirantes aut odore fumum pro-
ferentes aut horrendas ab oculis
scintillas emittentes quarum non solum
lesura poterat illos exterminare sed
aspectus per timorem occidere hec omnia Job
Unde Job xvi Hostis meus terribilibus
oculis me intuitus est Item eiusdem ultimo
Sternutacio eius splendor ignis et oculi
eius ut palpebre diluculi De ore eius
lampades procedunt sicut tede ignis
succense De naribus eius procedit fumus
sicut olle succense atque ferventis Unde
poeta refert Qui ibi serpentes flam-
mas ex ore vomentes Afflatu quorum
perit anima in corpore 2º in effectu
crudeles sunt Job xvi Collegit
furorem suum in me et comminans in-
fremuit contra me dentibus suis Aperuerunt
super me ora sua et exprobrantes
percusserunt maxillam meam et sa-
ciati sunt penis meis Unde psalmista Aperuerunt
super me os suum sicut leo rapiens
et rugiens Item Ceperunt me subsa-
nnaverunt me subsannacionibus frenduerunt
super me dentibus suis Ecclesiastici xxi Den-
tes illius dentes leonis interficientes
animas hominum Unde dicitur prima Petri v quod dyabolus
tamquam leo rugiens circuit querens quem
devoret Inde enim novissimo in-
vitabuntur dyaboli ad devorandum peccatores
Item Ysaie lvi Omnes bestie agri et
omnes bestie silue venite ad devo-
randum Item Jeremie xii Venite congrega-
mini omnes bestie terre properate ad de-
vorandum De isto refert exemplum beatus
Gregorius in libro dyalogorum Ubi dicit

quod erat quidam non re sed tantum nomine
monachus cui minimus graue erat si
quis pro salute sua aliquid loqueretur
non solum enim bonum non faciebat sed etiam non
poterat audire. Hic cum extremum spiritum
agitaret, querit fratres ut egressum
illius anime orando protegeret. Qui re-
pente cepit eisdem fratribus ibidem
existentibus acclamare non magnis
vocibus oraciones vestras interrumpens ita
dicens: Recedite recedite. Ecce datus
sum draconi ad devorandum qui propter
vestram presenciam me non potest deglutire
caput meum in ore suo absorbuit
date locum ne amplius me cruciet sed
faciat quod facturus est. Si ad devorandum
ipsi datus sum quare propter vos moras
pacior. Cumque fratres cepissent ei dicere
quid est quod loqueris signum tibi sancte crucis imprime.
Respondebat ille cum magnis clamoribus
dicens: Volo me signare sed non possum
quia squamis huius draconis premor
et premor. Cumque fratres hec audirent
prostrati in terra cum lacrimis ceperunt
pro erepcione illius vehemencius exorare
et ecce cepit eger cum vocibus cla-
mare dicens: Gracias ago deo, ecce
draco qui me ad devorandum acceperat
oracionibus vestris expulsus est et coram me iam
recessit. Item in 4to dyalogorum refert
idem Gregorius quendam ad extremum. Dicit enim
quod in partibus Yconie in quodam monasterio
Tongalato nomine dicitur accidisse quod quidam
erat monachus sub reputacione magne conti-
nencie qualis non fuerat vivens apud
deum. Ita cum fratres estimabant eum ie-
iunare latenter consueverat comedere. Hic
magna egritudine constitutus fecit adesse fratres

generaliter quotquot quibus ipse dixit:
Ecce ut ad devorandum draconi
datus sum qui cauda sua genua
mea pedesque meos fortiter colligat
caput vero suum intra os meum
mittens spiritum meum ebibens ex-
trahit. Quibus dictis statim exspi-
ravit. Et sic videtur fuisse va-
ticinatum pro condempnati peccatoris que subiuntur
Jeremie Lo primo: Comedit me ab-
sorbuit me sicut draco. Iste
draco magnus et rufus habens septem
capita et decem cornua et in
capitibus suis, de quo dicitur Apocalypsis
xii°: Factum est in celo prelium Micha-
hel et angeli eius preliabantur
cum dracone et draco pugnat
et angeli eius et non prevaluerunt
neque locus eorum inventus est amplius
in celo et proiectus est draco ille
magnus serpens antiquus qui
vocatur dyabolus et sathanas
qui seducit universum orbem.
Et quod dicit ibidem: Ve terre
et mari quia descendit dyabolus ad
vos habens iram magnam sciens
quod modicum tempus habet
dyabolus zelo nimio hominis invidet
qui tenent locum eius possidere
in celo de quo ipse miserabiliter
proiectus est propter superbiam. Et quanto
magis appropinquat dies ultima
tanto ardencius temptat et fuit
invidia. O quanta est demonum
austeritas et malicia de quibus
unde sic ait Ysaias: O quam impii

tortores et torquebunt peccatores
Et terribiles ultores vindicabunt
malos in die || Horum autem malicia
et crudelitas huiusmodi confortatur
primo plures sunt et multi ps.
Domine quid multiplicati sunt qui
tribulant me multi insurgunt ad-
versum contra me hinc est quod dicitur ps.
xxvi° Obsederunt maligne tabernaculum
meum Unde proverbiis primo li. quidam
senex vidit demones circumdantes
hominem sicut apes Et hoc dicit ps.
Circumdederunt me sicut apes et
exarserunt sicut ignis in spinis 2°
quia fortes sunt et potentes quod apostolus
innuit ad ephesios 6° Ubi vocat
eos principes et potestates et mundi
rectores que omnia sunt nomina potencie
et magnitudinis Et [illegible] Quia nobis
colluctacio adversus principes et po-
testates et mundi rectores Et quia tam
potentes sunt et fortes conqueritur
ps. dicit in ps. Vim faciebant qui
querebant animam meam Item fortes
quesierunt animam meam Et alibi
irruerunt in me fortes De hac etiam
potencia dicitur Job xli° Non est
potestas super terram que comparetur ei
qui factus est ut nullum timeret omne
sublime videt Ipse est rex super omnes
filios superbie Quia igitur autem potestate
et superbia maxime extollebuntur inpu-
nitate malorum ipsos crudelissime
affligendo Unde Eccli. xxxix°

Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt
et in furore suo confirmaverunt tormenta
sua et in tempore consumacionis effundent
virtutem et furorem eius qui fecit illos
Ita furor illius etiam similis serpentis
et sicut aspidis surde obdurantis au-
res suas Item ysa. liiii° Ego creavi
fabrum sufflantem in igne prunas et
ferentem ad disperdendum De hac crudeli-
tate interfectorum dependens sic lo. job
xvi° Circumdedit me lanceis suis
convulneravit lumbos meos et non
pepercit effudit in terra viscera mea
concidit me vulnere super vulnus irruit
in me quasi gigas Tercio sunt demones
in quiete infatigabiles Daniel 3° 3a pena
Non cessabant ministri regis succendere
fornacem Unde quidam Sunt in tortores
spiritibus horridiores deformes nimis
sed non ad labora pigri Nunquam
lassantur sed semper ad hec renovantur
ad mala ferventes sunt ad penas
recentes Semper instant semper sunt pre-
parati Semper immo desistunt nec cessant
nec requiescunt hinc est quod dicitur deutero.
xxviii° Tribuet peccatori Servies
inimico tuo quem inmittet dominus tibi
in fame siti et nuditate et omni pe-
nuria et augebit dominus plagas tu-
as plagas magnas et perseverantes
plagas pessimas et perpetuas De
quarta est dampnatorum pena que sine
intermissione sed est continua sine pace
et requie in miseria et angustia

Unde de peccatoribus dicitur Ezechielis septimo
Angustia superveniente requirent pacem
et non erit conturbatio veniet super conturbationem
Item Apocalypsis xiiii° Non habent requiem
die ac nocte qui adoraverunt bestiam
et ymaginem eius Vere peccator bene
posset dicere illud quod scribitur Ysaie xxxviii°
Non videbo dominum deum meum in terra viventium
non aspiciam hominem ultra et ha-
bitatorem quietis Et illud Jeremie xlv
Ve michi misero quoniam addidit dominus dolorem
dolori meo et requiem non inveni Vere
tunc convertetur dolor eius in caput eius et
in verticem ipsius iniquitas eius descendet

Quod varia genera sint infernalium tormentorum

Nunc restat videre tertium dictorum
in primo declaratione quod est
varia genera infernalium tormentorum
Sunt enim plures doctores sancti fa-
cientes aggregationem pene infernalis
Prima est acerbitas quia patet ex fletu
et stridore dentium / ex planctu / ex de-
siderio mortis / ex manducatione linguarum
et blasphemia creatoris / et ex multis
aliis que scribuntur que omnia ibidem sunt
inventa ut patet ex locis variis scripturarum
Unde Apocalypsis xvi° Comederunt linguas
suas pre dolore et blasphemaverunt
deum celi pre doloribus et vulneribus
suis Unde Gregorius dicit Aliud quod suppli-
cium non potest ille cruciatu deditus in-
venire Item Theologus Tanta erit in inferno
vis doloris quod mens ad aliud dirigi
non poterit nisi ad quod vis doloris impel-
lit Dicet enim tunc peccator illud Jeremie 8°
Dolor meus super dolorem Tanta
enim erit ibi acerbitas penarum quod presentem
vitam quam omnes appetunt stricta et
contempta morte quam omnes fugiunt
ardenti desiderio affectabunt
Apocalypsis nono In diebus illis querent
homines mortem et non invenient eam
et desiderabunt mori et mors fu-
giet ab eis Acerbitatem vero pene
infernalis attestatur dominus Jeremie
nono ubi dicit Ego cibabo populum
istum absinthio et potum dabo eis
aquam fellis propter designandam amari-
tudinem designans infernalium tormentorum
consideratione Unde quidam acerbitatem sentit
quedam iuvenis delicatus intrans
ordinem predicatorum Quo
ingresso cum quidam sapiens a parentibus
eius missus ei persuaderet egressum
antiquam [illegible] dicens Delicate
nutritus es non poteris sustinere rigorem
ordinis et asperitatem Unde iuvenis
magister frater hoc ordine [illegible]
intravi quod scivi me delicatum et
nichil asperitatis posse sustinere cogi-
tans quod acerbissima pena inferni
intollerabilis erit ideo elegi potius hanc
penam ordinis quam illam sustinere
Ita sit super illud Job vi° Qui
timet pruinam irruet super eum nix
Hec est consideratio movens quendam
peccatorem hominem ad importabilem penitentiam
quam fecit de quo narrat beatus
Gregorius in libro dialogorum Dicit enim
quod quidam peccator in arctissimo exercicio
hyeme artus per [illegible] hemiciperet

molestia corporis intercipiente destitutus
est sed postmodum corpori restitutus inferni
supplicia ac innumerabilia flammarum
loca se vidisse attestatur. Animi etiam
quosdam huius seculi potentes in eisdem
flammis suspensos se vidisse narrat.
Animi cum iam deductus esset in medio
et ipse mergeretur subito angelus
chorusci habitus apparuisse fatebatur
qui ipsum in ignem mitti prohibuit.
[illegible] etiam Animi et dixit egredere
et qualiter post hac vivendum sit
cautissime attende post quam vocem
paulatim revalescentibus membris
[illegible] a somno evigilans cuncta
que circa ipsum gesta fuerant omnibus
narravit. Deinceps se postmodum vigiliis
ieiuniis constrinxit ut inferni cum
vidisse tormenta etiam si lingua taceret
conversatio clamaret. Tertia conditio est
tormentorum multiplicitas. Est enim
penarum numerus quasi infinitus. Unde dicit propheta
Circumdederunt me mala quorum non
est numerus. Et ergo dicit dominus Deutero.
xxxii. Congregabo super eos mala
et sagittas meas complebo in eis.
Vere sic sicut dicit ysaie v. Sagitte
eius acute et omnes arcus eius extenti
in tenebris hic dominus sagittas in pharetra
sua quas non dum adhuc extrahe-
bat que post finale iudicium peccanti-
bus immittentur. Hec sagitte sunt
pene varie quibus multipliciter tunc
miseri torquebuntur. Unde dicit propheta Sa-
gitte potentis acute cum carbonibus
desolatoriis. Ideo dicit dominus Inebriabo

sagittas meas sanguine et gladius meus
devorabit carnes. Foris vastabit eos
gladius et intus pavor consumet famem
et devorabunt eos aves morsu amarissimo
dentes bestiarum immittam in eos cum furore
trahentium super terram atque serpentium. De hac
penarum multiplicitate sic dicit gregorius super
[illegible] mathei xxv. Sicut enim [illegible]
exteriores [illegible] in inferno erit frigus insupportabile
ignis inextinguibilis vermis immortalis
fetor intollerabilis tenebre palpabiles
flagella cedentium horrida visio demonum
confusio peccatorum et desperatio omnium bonorum.
Unde adam infernus est fovea mor-
tifera penis omnibus et miseriis referta.
Unde dicit propheta Pluit super peccatores la-
queos ignis sulphur et spiritus procellarum
pars calicis eorum. Et notabiliter dicit pars
quia non in toto dicitur sed unus est in mille
[illegible] posset pene integras [illegible]
explicari. [illegible] de penis [illegible]
est tamquam pro minima una festuca
respectu magnitudinis infinite. Narrat
hec penarum multiplicitas expressius
declaratur. Unde est quod dampnati erunt
pleni omni miseria et dolore habebunt
enim fletum in oculis stridorem in dentibus
fetorem in naribus gemitum in vocibus
terrorem in auribus vincula in manibus
et pedibus igneumque ardorem in membris
suis omnibus. Terra qua repleta est
penis atque plagis a qua peccatores nunquam
descendunt et in qua dampnatos dicit Ezechiel
tenebit cum tribulatio et angustia
vallabit eum. Ezechiel xx. Dolor-

irruet meum. Item dicit Ysa. xiii°. Omne
cor hominis tabescet et conteretur torsione
et dolore tenebunt quasi parturiens dolebunt
unusquisque ad proximum suum stupebit facies
combuste vultus eorum. Unde Baruch vi°.
Nigre sunt facies eorum a fumo. Ita omnium
vultus peccatorum redigentur in ollam ut dicitur
Joelis i°. Et dolores parturientis veni-
ent ei ut scribitur Osee xiii°. Quia
multa flagella peccatorum. Unde enim pro-
pheta dicit in ps. Circumdederunt me dolo-
res mortis non temporales sed perpetue et
pericula inferni invenerunt me. Item
dicit circumdederunt quasi abyssum sic-
ut vestimentum amictus eius. Item induit
maledictionem sicut vestimentum et intravit
sicut aqua in interiora eius et sicut oleum
in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum
quo operitur et sicut zona qua semper
precingitur. O quale vestimentum de-
filis penarum tam multiplicibus sed fortiter
contextum quod perpetuis temporibus nunquam
erit scindendum seu etiam dissuendum.
Ita fumiculo crimitatis est peccatori
inseparabiliter alligatum. O quam asperum
et mordosum sentietur illud tegumentum ignomi-
nie de quo scribitur Ysaye xiiii°.
Operimentum tuum erunt vermes. Tam
multiplices pene consideratio revocavit
ipsum David a more peccati ad primum agn-
dam. Unde dixit: Quantas osten-
disti michi tribulaciones multas et
malas conversus vivificasti me. Huius
enim multiplicis pene consideracio movit
quendam heremitam sicut legitur in vitis patrum
ad asperrimam penitenciam qua in heremo patiebatur

Aliquis tamen quereret cur se ita macerasset
respondit: Totus labor vite mee non est
ydoneus comparari ad unum diem tormentorum
que peccatoribus in futuro reservantur. Item
narrat Beda in gestis anglorum
quod tempore constantini imperatoris quidam
miles defunctus circa de anno domini octin-
gentos sexto qui postmodum vite re-
stitutus penis [illegible] quas viderat
fugit ad heremum fecit sibi cellulam
iuxta quendam fluvium in quo vestibus
indutus sepius balneabat permittens
vestimenta sic ad carnem congelari postea
vero balneum calidissimum intrabat
et sic continuo fecit quousque mor-
eretur. Cum super istis audientibus ar-
gueretur taliter respondebat: Si vi-
dissent que ego vidi eadem vel ma-
iora mecum facerent. Item Augustinus
super psalmos. Super omnia quidem compuncto
provocat visio pene infernalis.
3ᵈ Tertia conditio pena vehemens
aggravatus cum cruciatus. Unde sapiencie iiii°.
Illos vero peccatores dominus irridebit
et erunt post hec decidentes sine
honore et in contumelia inter mor-
tuos in perpetuum. Mathei xxv°. Ibunt
hii in supplicium eternum. Item Judith
xvi°. Dabit ignem et vermes in
carnes eorum ut urantur et [illegible]
et sentiant usque in sempiternum. Ad
illud dicitur Ysaie ultimo: Vermis eorum
non morietur et ignis eorum non
extinguetur. Unde dicit dominus Deuteronomii
xxxii°. Ignis succensus est in furore

meos et ardebit usque ad inferni
novissima. Hoc est in perpetuum sic fine.
Ysaye xxxiii^o. Quis poterit de vobis
habitare cum igne devorante, aut quis
habitabit ex vobis cum ardoribus sempi-
ternis. Et eiusdem xxxiiii^to. Erit terra
eius in picem ardentem die ac nocte,
non extinguetur in sempiternum. Ascendet
fumus eius, in generatione desolabitur in
secula seculorum. Unde Apocalipsis xx^o.
Dyabolus missus est in stagnum ignis et
sulphuris, ubi et bestia et pseudo
propheta cruciabuntur die ac nocte in se-
cula seculorum. Et qui non est inventus
in libro vite scriptus missus est in stagnum
ignis, ubi est umbra mortis et
nullus ordo, sed sempiternus horror
inhabitat, sicut Job x^o scribitur. Unde
Gregorius in moralibus sic dicit: Hor-
rendo modo tunc erit miseris dolor
cum formidine, flamma cum obscuritate,
mors sine morte, finis sine fine,
defectus sine defectu, quia et mors
semper vivit et finis semper incipit
et defectus deficere nescit. Unde
poeta refert: Non venit ad me-
tas mortis miserabilis etas. Nescit
finiri, sed semper videtur oriri, corpus
vexando, semper gemitus renovando.
Hinc Petrus Blesensis in quadam
epistola sic dicit: Ibi non erit suppli-
ciorum modus nec intermissio seu finis.
Nam ibi semper finis incipit, mors
non moritur nec defectus deficiet,
ut dampnati homines quodammodo semper
in doloris materia et mortis eterne

pabulum inseparabiliter reddunt. Unde
dicit Psalmista: Sicut oves in inferno
positi sunt, mors depascet eos. Et si
inde pascentur impii, quid potabunt
illi? Si mors est pastus, quale erit potus?
Audi prophetam: Uva eorum uva fellis
et botrus amarissimus. Fel draconum
vinum eorum et venenum aspidum insa-
nabile. Iste scribitur Deuteronomii xxxii^to.
Et quale peccatorum nutrimentum, videlicet
mortis perpetue tam crudele supplicium.
Vivent tunc mori, quia vite sunt mortui.
Hinc est quod Bernardus dicit libro 5to de consi-
deratione ad Eugenium papam: Horreo ver-
mem mordacem et mortem vivacem
et vite morientis. Unde Gregorius: Morte
inmortali moriuntur impii. O deus
eterne, quare me posuisti contrarium
tibi, et factus sum michimet ipsi gravis.
Cur miseri vite. Cogita ergo varias terras,
provincias et ymagina regiones sin-
gulas, perpende flumina et maria im-
mensa, terram totam perambula, ascende
usque ad celum et aerem, sic in speculo
iterum descende in abyssum profunditate,
post considera. Ex quibus omnibus que
celi ambitu continentur compone lapidem
et ymagina de magnitudine et eius quanti-
tate, quam cordialiter intellectu dicam.
Carissime, quid sentis et de lapide,
ymo potius quid sapis de perpetuis, quid
de infinitis peccatorum penis et morte?
Estimo quod tibi invidebis. Ve, ve, loqui
nescio. Audivi et conturbatus est venter
meus, a voce contremuerunt labia mea.

grandem rem intelligo veritate
comperta video unde ammirari
non sufficio sed pavore nimio mente
consternatus Tantum certissime timor et tre-
mor venerunt super me et contexerunt
me tenebre multiplicis horroris
quis enim non metuet quis non expave-
sceret quis anxietate cordis penitus
non deficeret qui meretoque hunc
lapidem diligenter rumidet infinitas
peccatorum penas memorialiter rumtendo
Hore ergo cum sit signaculum super cor
tuum valde enim utile est et proficuum
et huiusmodi lapidis nunquam obliuisti
quantumque si divinus amor te non cor-
rigit et revocat a malis huiusmodi
speculum pene interminabilis saltem te
aliquantum cohibeat a peccatis O quale supplicium
insustinabile quam fugiendum O stigis exitium
lacrimabile quam metuendum Qui stige
torquetur semper nunquam moritur Semper
plectitur et nunquam finis habebit Hoc
dictis clare patet quod penarum inmensitas
per infinita secula nunquam finietur Huius
considerans eternitatis pene infernalis
quidam fulconem mediliensem qui
cum esset excellens iaculator et vani-
tatibus mundi deditus Una dierum propter
cogitare eternitatem infernalis pene
et dixit medico suo Si tibi proponeretur
iacere in lecto molli et bene strato
ita quod nulla necessitate cogente inde
recederes hoc non posses sustinere
in eternum iacere in lecto delicato quomodo
ergo poteris sustinere sempiternam infernalem
penam si contingeret impenitentem te istam

fore passurum Hac vero consideratione
perterritus reliquit omnia et factus est
monachus pro eo quod cepus thosofang
et vir eximie sanctitatis Hec consideratio
perpetuitatis pene infernalis ad pug-
nandum contra dyabolum confortat homines et
inducit Quis enim considerans quod si
devictus fuerit ab eodem ducetur ad tor-
mentum sempiternum qui non viribus
pugnat ne vincatur Unde narrat
egesippus de cladibus iudeorum quem-
quidam de sociis alexandri qui preerat
magno exercitui Videns contra cum
innumerabilem exercitum ad bellandum
paratum et suis cibum sument ad con-
fortacionem virium Ipse inquam sola
quia iocando eis dixit prandeamus
nunc hic o viri fortissimi nam apud
inferos sumus cenaturi Quo verbo
sunt omnes animati ad fugiendum istam
cenam quod tam viriliter pugnaverunt
sic quod devictis hostibus honorifice
triumphaverunt Hec a delectationibus
mundi retrahit et avellit Unde
Anvitas prim quedam sermonem
dixisse Nutrix cum vult ablactare
et adulescentulum lactis autem ad ma-
mma ponit sinapium ut quod quasi ad
amarum quod prius lacteus gustavit et
percipiens statim retrahit a dulce-
dine lactis Sic et tu adiungo
amaritudinem pena inferni delecta-
bilibus huius mundi et procul dubio
retraheris ab eisdem Unde job vi
Nunquid gustare potest quis quod gustatum

affert morte amaram nai(m)q(ue) hec
e penam sempit(er)na Ideo dicit q(ue)st(io)
Impiti vita diliac tp(or)ales dulces
sut et tribulac(i)o(n)es amare Q(ui)a quis
no libent(er) bibat tribulacio(n)is pocl(u)m
metuens ignis p(er)petuu(m) i(n)cendium Aut
q(ue)s no (con)te(m)pnat dulcedinem seculi in-
hians vis vite sempit(er)ne Legit(ur)
in legenda b(ea)ti Johis evang(e)liste q(uod)
q(u)ida(m) divites ad p(re)dicacio(n)em
ei(us) (con)v(er)si o(mn)ia reli(n)q(ue)rut p(ost)ea vi-
dentes s(er)vos suos suos i(n) gloria
mu(n)di (con)stitutos penitut eos sua
bona reliq(ui)sse q(uod) b(ea)t(u)s Johes p(er)f(e)c(t)e
intelligens virgulas manu(um) et sili-
ces i(n) ge(m)mas ora(n)do (con)mutavit sic
et eis restituit o(mn)ia derelicta
P(ost)mo(dum) q(u)ida(m) iuvenis a beato
Johe resuscitat(us) narravit eis de
gl(or)ia qua(m) amiserut et de penis
infernalib(us) que eos exp(ec)tabant Q(ui)b(us)
intellectis p(ri)m(o) (con)triti et a(d)eo (con)str(i)cti
o(mn)ia (con)te(m)pnentes ad paup(er)tate(m) (con)v(er)si
s(un)t et mu(n)du(m) cu(m) suis de-
lectacio(n)ib(us) penit(us) dereli(n)q(ue)rut It(em)
i(n)vidia (con)fugat et repellit Vn(de)
le(gitur) i(n) vitas p(at)r(u)m q(uod) q(u)ida(m) frat(er)
dixit s(e)n(i) p(at)ri nimia accedior sic
(con)tinue sedendo i(n) hac cella Q(ui) (re)spo(n)de-
rit no(n)du(m) vidisti futura to(r)me(n)ta
p(er)petue damna(ci)o(n)is q(u)a(m) si ista mo(do) in-
tuo posuisses et si cella usq(ue) ad
collu(m) esset v(er)mib(us) repleta sustine-
res patient(er) et no(n) accediareris Et

q(uod) Cu(m) optat p(er)fect(ione)m illa(m) et(er)na(m)
aut p(ur)gatorij acerbissima(m) sustinere
pena(m) vel i(n)ferni (con)dig(n)a(m) facie(n)t p(ro)m(er)i
que no(n) p(er)eligit h(ec) sustine(re) et pati
pocius qua(m) ibi nisi a(n)i(m)o fuit mente
alienat(us) Vn(de) ysido(rus) In s(i)m(i)l(i) modo in(cen)de
animo quo(r)sc(um)q(ue) dolores to(r)mento(rum) (con)sc(ie)n(ti)e
seculi penas q(uam)sc(um)q(ue) doloru(m) arbitrat(u)s
(con)p(ar)a h(e)c toti i(n)cre(me)n(t)e et leve erit
o(mn)e q(uo)d pateris It(em) b(er)n(ardus) i(n) epl(ist)a
Vigilias times et ie(iu)nia manuu(m)
labores s(ed) h(ec) levia sut flamas
p(er)petuas meditanti Recordacio te-
nebraru(m) facit no(n) horrere solitu(di)ne(m)
si futuram de vi(tis) o(mn)ib(us) cogitas di-
scussione(m) No(n) displice(re)t fili(us) flet(us)
iste et scilicet dor denti(u)m parce e(st) (re)ddit
et cu(rvat)a et macta It(em) Augusti(nus)
in s(er)mo(n)e meis Quanta mu(n)di h(om)i(n)i(bus) ille-
cebris et (con)cupiscenciis deditta fugit
labore(m) expetit voluptate(m) et vix
ad hoc deduc(itur) ut a(?) vite p(er)i(cul)o(rum) (con)-
suetudine excludat s(ed) cu(m) incepit
cogitare futuri iudicii ~~...~~ necessitate(m)
ac penaru(m) et(er)nalium (et) delicie vo-
luptatu(m) bellu(m) inducit passio(n)ib(us) mota
ut ff(ec)tu p(re)mij vel timore supplicij vim
facit (con)strictis desiderijs et violent(er)
ipa(m) scilicet ipam vinc(er)e (con)tendit It(em) dicit
abbas v(ide)l(ice)t i(n) mis(eri)cordia pue(n)do inissib(us)
meis et subt(us) me stareat (tem)p(or)e vide(lice)t
vite p(re)se(n)tis ut p(ost)ea requiesta(m) in die
tribulacio(n)is Ecce qua(m) fructuosa et
salubris e(st) meditac(i)o pene infernal(is)

sit scribitur ymno Conuitant peccatores in infernum quoniam est praemeditatores illuc se transferat vivi et ne perpetuo ibi tendat perpetue morientes Et ideo bene dicitur Danielis 3° beatus qui intueris abyssos vz perpetuo contiuua et magne memoria mentis contemplacionis tormenta infernalia cordialiter intuendo Patet ergo sufficienter praedicta quam multiplex et varia est infernalis pena et quam utilis et proficua est ipsius memoria Erit igitur Erat homo ve qui cum bona posset habere sponte subit penas infernales quia cathenas ignibus arsurus et abyssus numquam rediturus Quartum et ultimum novissimorum

Quartum novissimorum quod valde et praecipue debet hominis affectum retrahere est gloria celestis Si homo se refrenat ab abhominacionibus uel consilium ape timore ne perdat temporalia quanto magis se debet coercere ab omni actu illicito ne amittat gaudia sempiterna Unde Augustinus in libro confessionum Est gaudium quod non datur impiis sed eis qui te gratis colunt quorum gaudium tu ipse es Et ideo scribitur primo Ad Corinthios 6° Iniqui regnum dei non possidebunt ymmo cum maxima confusione repellentur ab eodem sicut goliardi et nebulones vilissimi indignantes repelli solent ab imperatoris curia ne illuc sedeant cum regibus et principibus mitam excellenti et sublimi mensa Dicit enim Cassiodorus super illud psalmi Expelle eos quoniam irritaverunt te domine sic dicimus quod bene unusquisque adaptatur repellitur quantum eius peccata cumulantur Quantitas enim delicti mensura est repudii Ita quidam sequitur quilibet peccata vitabit et tamquam morsus colubri abhorrebit qui pro celesti gaudium eternaliter se noverit amissurum Dehat autem magnificus gloria ego parum in genio quod loquendo proferam Si enim oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit diligentibus se sicut scribit primo ad Corinthios secundo Deilles quod referam Certe quasi balbuciendo sicut cecus natus disputans disputatis de coloribus non confidens in sensu proprio sed in multiplici scripture testimonio paulisper mediatur Est igitur breviter notandum quod quamvis regna dei sint valde multa ymmo innumerabilia eius felicitate et gloria plenissime attestaria Tamen tria dicuntur specialiter a quibus primo datur primo a summa pulchritudine sui claritate 2° a bonorum omni copiositate 3° a maxima leticia inquit durante metimite Illa est immensa pulchritudo sui claritas bonorum infinita copiositas summum quod gaudium et stabilis eternitas de quibus hic per ordinem breviter dicetur

De summa pulchritudine sive claritate regni celestis

In primis igitur regnum dei gaude-
bit a summa pulchritudine sive clari-
tate ut scribitur Sapientie 5° quoniam
dicitur Regnum decoris Hinc est quod psalmista
dicit Domine dilexi decorem domus tue
Unde thobie 13° beatus ero si fuerint
reliquie seminis mei ad videndam clari-
tatem Jerusalem porte eius ex saphiro et sma-
ragdo edificabuntur et ex lapide pre-
cioso omnis circuitus muri eius ex lapi-
de candido et auro mundo omnes
platee sternentur Item apocalipsis 21° ipsa
civitas auro mundo simile vitro mundo
fundamentum civitatis omne lapide pre-
cioso ornatum Et duodecim porte duode-
cim margarite sunt per singulas et
singule porte erant ex singulis mar-
garitis et platea civitatis auro
mundo tamquam vitro perlucido et
templum non vidi in ea Dominus enim
deus omnipotens templum illius est et agnus
Et civitas non eget sole neque
luna ut luceant in ea Nam claritas
dei illuminabit eam et lucerna eius est
agnus et ambulabunt gentes in lu-
mine eius Item apocalipsis 22° Nox ultra
non erit et non egebunt lumine lucerne
neque lumine solis quoniam deus illuminabit
illos et regnabunt in secula seculorum
Cum quo videtur concordare illud ysaie
60° Non erit tibi amplius sol ad lu-
cendum per diem nec splendor lune illu-
minabit te sed erit tibi dominus

in lucem sempiternam Ipse enim est
speculum sine macula et candor lucis
eterne sicut scribitur sapientie primo splendor
glorie ut habetur ad hebreos 1° Ita splendo-
ribus ut luxerit Abacuc 3° Ab hoc
splendore omnes sancti in regno celorum
recipiunt lucem et fulgorem quo
assidue felices letantur Unde iudicum 5°
Qui diligunt te sicut sol in ortu suo splen-
det ita rutilent Et quod dicit sapientie
3° fulgebunt iusti et tamquam scin-
tille in harundineto discurrent Item mathei
13° Iusti fulgebunt sicut sol in regno
patris eorum De qua gloriosa est quod regnum
et quam dilecta tabernacula tua domine
virtutum quam magnus decor quam magnus
splendor in mansione dei quam mira
claritas quam summa amenitas in patria
celesti Unde augustinus in libello de libero
arbitrio sic inquit Tanta est pulchritudo
iusticie tanta est iocunditas lucis eterne
ut eciam si non liceret amplius in ea
delectari quam unius diei hora propter
hoc solum innumerabiles huius vite dies
pleni deliciis et affluencia bonorum
temporalium recte et merito despicerentur
Non enim falso aut parvo affectu dictum est
Quoniam melior est dies una in atriis tuis
super milia Quare idem augustinus libro
de civitate dei exclamans de decore celestis
Jerusalem domus luminosa adeo suspirat
peregrinacio et possideat me in te qui
fecit et te et me Unde Bernhardus libro 2°
super missus est De qua gloriosa est illud regnum

in quo reges congregati convenerunt in
unum ad laudandum scilicet et glorificandum
eum qui super omnes est rex et dominus
dominancium. Decus splendidissima con-
placione fulgebunt iusti sicut sol in conspectu
patris eorum. Genesis propheta dicit Adim-
plebis me leticia cum vultu tuo. Unde
Job xxxiiiº Videbunt et inspicient
quod domino fideliter servierunt in similitudine claritatis
tabernaculis plenis ac operibus virtuosis.
Unde Apocalypsis ultimo Servi eius servient
illi et videbunt faciem eius et iam dicitur
Ysaye xxxiiiº Regem in decore suo
videbunt. O quam pium et quam gratum quam
suave quam beatum erit regem et vide-
re eius qui eum dilexere. Tunc certe
exclamando dicent id est Abacuc 3º Ego
autem in domino gaudebo et exultabo
in Ihesu deo meo. O quantum gaudebunt
quos gaudia summa replebunt. Deus
illustrabit quos semper letificabit
Visio sancta dei splendor quoque sue
faciei

Bc de multiplici bonorum copia regni celestis

Regnum celeste secundo commendatur
a bonorum omni copiositate. Unde
Augustinus de civitate dei Que bona
deus preparavit diligentibus se sicut non attin-
gitur cordibus non comprehenduntur desideria et
vota acquiri possunt estimari non possunt. Ysidorus Unde
querentes sanctorum tam magna quod non possunt
mensurari tam multa quod non possunt numerari
tam copiosa quod non possunt finiri tam precio-
sa quod non possunt estimari. De his superhabun-
dantibus bonis et diviciis ipsius reg-
ni celestis ita scribitur Deutronomii 8º Dominus
deus tuus inducet te in terram bonam
terram rivorum aquarum et fontium in cuius
campis et montibus erumpunt fluviorum
abissi. Terra frumenti ordei et
vinearum vinearum in quo ficus et ma-
logranata et oliveta et nascuntur
Terra olei et mellis ibique absque
ulla penuria comedes panem tuum
et rerum omnium habundancia perfrueris
Ubi hec est terra fertilis copiosissime
lactis fluens et dulcedine mellis.
Hec est terra ad quam exploranda missi
sunt filii Dan sicut scribitur Judicum xviiiº
qui redeuntes dixerunt Vidimus terram
valde opulentam et uberem nolite
negligere nolite cessare eamque possi-
deamus eam nullus erit labor. Tradetque
dominus nobis locum in quo nullius rei est
penuria nam omne quod molestat ibi
deest et omne quod delectat adest. Unde
Augustinus Eterna beatitudo consistit in duobus
scilicet in necessaria absencia omnis mali
et necessaria presencia omnis boni. Ibi enim
queritur quid ibi est aliud non potest responderi
nisi quicquid boni est ibi est et quicquid mali est
ibi minime est. Et ideo dicitur Quicquid nichil
exterius quod appetatur et nichil interius quod
fastidiatur. Ideoque scribitur Apocalypsis ultimo
Non esurient neque sicient amplius
et non cadet super illos sol neque ullus
estus quoniam agnus dei qui in medio est regit
eos et deducet eos ad fontes vite

Bc de multiplici bonorum copia regni celestis

aquas Et ibidem Vndit eis flumen
aque vite qui sitit veniat et qui vult
accipiat aquam vite gratis Quicumque autem
biberit ex hac aqua non sitiet in eternum
sed fiet in eo fons aque salientis in-
vitam eternam ut habetur Johannis 4to
O quam felix patria quam beata terra
ubi deus dat omnia in omnibus Et nullius
rei penuria est seu aliquis defectus
Certe hec patria locus est pascue
celestis ubi nichil deerit in quo fide-
les suos dominus suaviter reficiet ac
perpetue collocabit Unde Ezechielis
xxxiiij° dicit dominus Inducam eos in terram
suam et pascam eos in montibus israel
in rivis et in cunctis sedibus terre In
pascuis uberrimis pascam eos in
montibus excelsis erunt pascua eorum
Ibi requiescent in herbis virentibus
et in pascuis pinguibus pascentur
super montes israel Ibi enim sancti
pascentur in magnitudine summe caritatis
et ista erunt pascua uberrima sed
inquantum dirigantur ad contemplandum divinitatem
sed et dirigantur ad gustandam suavitatem
ubique invenient plenam satietatem
Johannis x° Ingredietur et egredietur et pa-
scua inveniet Ibi pascentur in delec-
tacione fruicionis summe suavitatis et
ista erunt pascua pinguia Unde
dicit psalmista Ex adipe fruicionis sacia-
tur Adeps huius fruicionis est delectacio
et suavitas que gustatur ex amore
dei hoc ergo anime sit adipe et
pinguedine repleatur anima mea

Pascentur eciam in eternitate perpetue
securitatis et ista erunt pascua vire-
ncia numquam enim arescent sed semper vi-
rescent et in pulchritudine perpetua dura-
bunt Certe qualis patria et quam
bona terra ubi tam uberrima pin-
guia et tam virencia erunt pascua
beatorum Vere hec est terra viventium
in qua omnia sunt tot et tanta videre
bona domini Unde dicit psalmista Replebimur
in bonis domus tue et quanta sunt ista
bona quibus sancti replebuntur in illa
incomprehensibili gloria beatorum Bernardus dicit
Unde in sermone de dedicacione Ad imaginem
dei facta anima racionalis ceteris omnibus
occupari potest repleri omnino non potest
Capax enim dei quicquid deo minus est
non implebit Hac ineffabili gloria
non solum implebimur verum eciam usque
ad summum inebriabimur Unde Jeremie xxxi°
Inebriabo sacerdotum animas cum pinguedi-
ne Hoc faciet magna cena fide-
libus preparata erunt enim precinget se et
faciet illos discumbere et transiens mi-
nistrabit fercula sue glorie Et vinum
divine suavitatis et leticie ipsis exhi-
bendo Tunc dicetur illis discumbentibus
in Canticorum v° Comedite amici
et bibite et inebriamini karissimi Unde
scribitur ysaie xxix° Inebriamini et non
a vino Et unde inebriabuntur illi Certe
a gaudio multiplici et gloria celesti
O deus eterne quam dulciter et plene
tui fideles tui inebriabuntur ab ubertate
domus tue et torrente voluptatis tue

Quoniam apud te est fons vite fons
indeficiens bonorum et glorie unde hec
domui tue decet sanctitudo in longitu-
dinem dierum. Ipsa enim est domus dei divi-
tiis referta et civitas dei nostri bonis omnibus
adimpleta. Qua propter scribitur Ysaie
xxxiii° Oculi tui videbunt Jerusalem
civitatem opulentam. Huius civitatis
oppulentia seu bonorum copiositas
et maxima habundantia non solum pro
expeditis sed etiam specialiter convenien-
tibus
eius pacis in qua delectabuntur man-
sueti qui hereditabunt illam terram
superius expressam. Unde Ysaie lv° Quia in le-
titia egrediemini et in pace deducemini
quoniam contra ipsius Jerusalem habundantia pacis
scilicet tunc in perpetuum in qua erit finis
sic scribitur Ysaie xxxiii° nono iterum eiusdem xxxii°
Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in ta-
bernaculis fiducie et requie opulenta.
Et ideo bene dicitur Tobie xiii Jerusalem ci-
vitas dei beati omnes qui diligunt te
et qui gaudent super pace tua. Illi
sicuti habetur Ezechielis xiii sunt qui vi-
dent sibi visiones pacis ibi pax super
pacem id est pax summa que scilicet superat
omnem sensum nec non antecedit quam
intellectum. Cui tante pacis voluit
esse princeps cum sanctis eternaliter
intelligas distat nunc qualiter pati-
tur in terris. Idem ut scribitur mauro
vel Adam perlaram requiem per-
tinendo venit. Hec nisi per penas
sapientes habet pace potiri. Sequitur de max-
ima et stabili letitia regni
celestis

Postremo regnum dei quoad
maxima letitia iugiter
durante intelligentem. Unde
Gregorius in omelia Que lingua
dicere vel multum quique capere sufficit
ista superne civitatis quanta sint gau-
dia angelorum choris interesse cum
beatissimis spiritibus glorie conditoris
assistere presentem dei vultum cerne-
re incircumscriptum lumen videre nec mortis
metu affici incorruptionis munere
perpetue letari. Certe hec est civitas
dei nostri Jerusalem urbs beata Jerusalem mistica
que ut civitas edificatur aut civi-
tas civitatum in qua sunt tanta
gaudia et letitie bonorum. Unde
Ysaie ultimo Letamini cum Jerusalem et
exultate in ea omnes qui diligitis
eam gaudete cum ea universi qui
dicis qui lugebatis super eam ut su-
getis et repleamini ab ubere consolationis
eius ut mulgeatis et deliciis af-
fluatis ab omnimoda gloria eius. Im-
mensa huius civitatis felicitas
et gloria sicut dicit Augustinus libro de ci-
vitate dei. Quanta erit ista felicitas
ubi nullum erit malum nullum latebit
bonum vacabitur dei laudibus qui erit
omnia in omnibus. Ysaie lxiiii° Oculus
non vidit deus absque te que preparasti
expectantibus te que scilicet donatus
es per inmaxima letitia perpetue pos-
sidenda. Unde eiusdem xxxv° Ve-
niet in Syon cum laude et letitia
sempiterna super capita eorum. Hinc
est quod psalmista dicit Clamat dominus dicens

de maxima et stabili letitia regni celestis

Immaculatorum et hereditas eorum in
celum est. Ve. sic scribitur Tobie xiiio
Ut agnus est dominus meus et omnia
secula regnum tuum. Unde Augustinus
De civitate dei Vacabimus videbimus et
laudabimus. Ecce quod erit in fine sine
fine. Nam quis noster est alius finis
nisi pervenire ad regnum cuius nullus
erit finis. Verissime regnum tuum domine
regnum omnium seculorum et dominatio
tua in omni generatione et generationem.
Et ideo scribitur Tobie xiii. Benedictus
dominus qui exaltavit Ihesum ut sit
regnum eius in secula seculorum super eam.
Et qua gloriosum est hoc regnum in
quo cum Christo gaudent omnes sancti amicti
stolis albis sequuntur agnum quocumque
ierit. De quo regno seu futuro seculo
sic dicit Augustinus De contemptu vitiorum
et virtutum. Recedat amor presentis
seculi in quo nullus ita nascitur ut non
moriatur et succedat amor futuri seculi
in quo omnes vivificantur ut deinceps
tempus non moriantur ubi nulla adversitas
terrebat nulla molestia inquietat
sed perhennis leticia regnat. Unde
est quod scribitur in psalmo: Iusti epulentur et
exultent in conspectu dei et delectentur
in leticia. Gaudium et leticia
obtinebunt et fugiet dolor et gemitus.
Unde Apocalypsis xxi. Absterget deus
omnem lacrimam ab oculis eorum et
mors ultra non erit neque luctus
neque clamor neque dolor erit ultra
quia priora abierunt. Isaias xxv.
Auferet deus omnem lacrimam ab omni facie
et opprobrium populi sui auferet de uni-
versa terra et dicent in die illa. Ecce
deus noster expectavimus eum et salvabit
nos iste sustinuimus eum et exultabimus
et letabimur in salutari eius. Contra
leticia quam non solum tanta sed etiam multiplex
fuit gloriacio. Unde Ysaie lxi. In terra
sua duplicia possidebit. Et proverbiorum
ultimo omnes domestici eius vestiti
duplicibus stola duabus quarum una
scilicet anime iam possidet. Reliqua vero
corporis expectant acceptura. Item quia non
solum erit gaudium de bonis operibus propriis
sed etiam de omnibus et singulis omnium
bonorum. Unde dicit dominus Ieremie xxxii.
Habitare eos faciam confidenter et
erunt michi in populum et ego ero eis
in deum et dabo eis cor unum et animam
unam non enim sustinent sed consulo
castitatis. Ecce tunc sic amica virgo
confessoris et virginum et omnia tua tue
erunt una connexio; unde illorum gaudium
erit et civium. Similiter et de anima
apostoli seu alicuius singuli sancti.
Unde Gregorius dicit: Tanta erit ibi vis caritatis
omnes faciat ut bonum quod quis in se non
suscipit in alio gaudeat se accepisse.
Certe istud admirandum et multiplex
gaudium mentem hominis non ascendit et
ideo quilibet totus in ipsum gaudium intrabit
et sic gaudium suum plenum erit. Et
intus et extra subtus et supra ymo
undique mirabiliter gaudebit. Intus
de puritate conscientie extra de corporis
glorificatione subtus de celi et aliorum

creaturarum pulchritudine et innouatione
supra de dei visione Et tunc cita de
angelorum et omnium sanctorum iocunda et de-
lectabili associatione Verum nec potest
cogitari quantum erit exultare tunc inter
habitare et cum angelis regnare Et
quod vero dicitur Matthei xxv° intra in gaudium
domini tui intra tu hoc gaudium non
ipsum non potest intrare cor tuum de-
immensitate gaudiorum celestium sic inquit
Bernardus in libro suarum meditationum Ibi
totum leticia totum exultacio possidet
homines quod angelis sociati sine ulla
carnis in finem impetuum inhabunt
Ibi iocunditas infinita beatitudo sem-
piterna in qua qui semel fuerit semper
tenetur Ibi reges a laboribus pax
ab hostibus amicitias de naturae securi-
tas de certitudine dulcedo et suavitas
de dei visione Et quis illuc tenditur
frequenter non desiderat vehementer non
non desiderat et propter patrem et propter
dei visionem Et dicit alibi idem
dem Bernardus Tanta est iocunditas et sua-
uitas illius patrie celestis quod si non
liceret ibi esse nisi per unius hore spacium
omnes dies huius vite plenis deliciis
multis contempnerentur eius comparatione omnis alia
suavitas dolor est omnis iocunditas
meror est omne dulce amarum est omne decorum
fedum et omne aliud quod delectare
posset molestum Cum dei bonitas
excedat in infinitum omnem aliam bo-
nitatem O bone deus quod mihi est melius
et aliud quod volui super terram Cum hoc omnia

sunt desiderabilia super aurum et
lapidem preciosum multum et dulciora
valde super mel et favum O quam
dicimus debet patria quod de pulchra
urbe tam beata paucos vicos sit
scribitur Tobie xiii incessanter iocunde
et dulcia cantant alleluia Unde
Ysaie hoc gaudium et leticia inve-
nietur in ea gratiarum actio et vox laudis
In templo eius omnes dicent gloriam
Et vere multo vox exultacionis
et salutis resonet in tabernaculis
iustorum Ubi in circuitu domini resonant
iugiter organa sanctorum quorum iubilatio
et penarum laborumque omnium miseriarum
penitus iam obliti per sanctum et iubilo
celesti O quam beatitudine quam
suavitate et pulchritudine tunc tenet inde
delectati qui in ea manent Flevit
et ore debet tunc loqui Bernardus
in libro meditationum O ciuitas
celestis mansio secura patria totum
continens quod delectat Ibi incola quieta
populus sine murmure qua gloriosa dicta
sunt de te civitas dei sic letantium
omnium habitatio est in te Ibi pax boni-
tas pietas lux virtus splendor
honestas gloria laus requies amor
et concordia dulcis gaudia leticie
dulcedo vita perhennis Debet
enim perhenni vita beati erunt ibi
quod numquam impetuum erit amittenda
Unde ysaie xxxv° Veritas erit
usque in sempiternum Item Ezechiel xxxvii°

Habitabunt qui confident absque ullo
timore Et pro. primo Qui me audi-
erit absque terrore quiescet et habun-
dantia perfruetur malorum timore sublato
Unde Aug. Habundancia omnium bonorum
celestium perficit securitas eterna que
si sublata deesset omnia bona que sunt cele-
stia quantumcumque dulcia vanescerent
et vilescerent ex timore amittendi
Et Io. de bonis Iohel xvi gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis De eodem
dei civitas regis magni quam mira-
bilia quam grandia et eternalia sunt
tuta tua gaudia quam multe le-
ticie quam felices tue incole Ps. Be-
ati qui habitant in domo tua domine in
secula seculorum laudabunt te
Quis enim ignorat tempus sue
mercedis quod tercius [illegible] te
laudat celi quoque omnes Huius autem leticie
seu celestis glorie perpetuitas indefi-
ciens exprimitur per [illegible] quod olive
comparatur Unde Osee xiiii Erit quasi oliva
gloria eius Oliva enim indeficienter
tam in hyeme quam in estate semper
virescit et ideo indeficibilis et eterne
temporis glorie permanencia designat
que ex diuturnitate non deficit sed
magis innovabit De hac eterna
gloria sic dicit Crisostomus in libello de
reparacione lapsi Que erit voluntas
que leticia esse cum Christo cum anima
ad illam quiositatem ingressa cum
fiducia iam cepit dominum suum videre
complecti non potest illius leticie magnitudo

Non enim solum propterea exultat quia
perfruitur et meruit sed multo magis pro-
gaudet quod bonorum suorum scit nullum fine
futurum Et quis est princeps tante glorie
sine fine permansure Certe gloria sit
in omnibus sanctis suis Ita sancti exultabunt
in gloria letabuntur in cubilibus suis Unde
qui Christi vestigia secuti sunt meritis
cum ipso regnabunt gloria et honore
coronati eternaliter in celis O dilectissime
quam ineffabiliter tunc gaudebis si ad ista
gaudia meruerit gloria tuus translatus
Tunc itaque dices exclamando id Ysa.
lxi° Gaudens gaudebo in domino et exul-
tabit anima mea in deo meo quia induit
me vestimentis salutis Verissime secundum illud
Job xxii° Tunc super omnipotentem deli-
ciis affluens et elevabis ad deum faciem
tuam et in viis tuis splendebit lumen
De hoc Ecclesiastes xi° Dulce lumen et de-
lectabile est videre solem i. Christum quem conspicere
et iugiter intueri excellit omne gaudium
huius mundi [illegible] Ita quod eius visio
et noticia est sanctorum gloria et vita sempi-
terna Unde Io. xvii° Hec est vita
eterna ut cognoscant te solum verum deum
quem misisti ihesum Christum qui ad hanc
cognicionem perveniet ipsum deum facie ad fa-
ciem videbit et cognoscet eum sicuti est
[illegible] esse divinum quod est gaudium excel-
lentissimum fons et origo omnium gaudiorum
Hinc est quod dicit Bernardus in sermone Vera [illegible]
[illegible] et summum gaudium quod non [illegible]
[illegible] quod utique fiet

quando ostendit tibi faciem suam Ergo
propheta exoptando dicit faciem tuam
domine requiram faciem in qua consistunt omnibus
gaudiis leticiis et deliciis plena
Heu michi quia incolatus meus prolongatus est
quamdiu carebo tanto bono et usque
sic subtrahor a deo saluatore meo
Fuerunt michi lacrime mee panes
die ac nocte dum dicitur michi cottidie
ubi est deus tuus Quando videbo
gloriam dei quando veniam et apparebo
ante faciem dei mei qui letificabit
me in gaudio cum vultu suo Vere
hec est visio qua deus facie ad fa-
ciem sic videtur quoniam celum est et si dixi
pro paradiso centum millia paradisorum
ut ex fonte limpidissimo et exaq-
[?]imo sic vita videbitur beatis hinc
quod scribitur ysaie lx Tunc videbis
super faciem dei et affluens deliciis
sempiternis et mirabitur et dilata-
bitur cor tuum O quam bonus deus
suis qui recto sunt corde quot et
tanta gaudia ipsis quae gratis vult
conferre de amore paterno Ista libens
audio et addere praemia gaudia placet
Non tamen ignores pro magnos ista
labores Omnis adepta nec fortuitu
reperi Unde gregorius in omelia Delectat
mentem magnitudo premiorum Sed non
deterreat certamen laborum Ad magna
enim premia peruenire non potest nisi per mag-
nos labores Unde paulus egregius
predicator dicit Non coronabitur nisi
qui legitime certauerit Unusquisque enim

mercedem propriam accipiet secundum suum
laborem Sed plerique sunt qui nolunt
bene viuere tamen desiderant bene mori
Dicunt enim quod in conspectu eius preciosa
est mors sanctorum eius Etiamque cogno-
scunt quod cum dederit dilectis suis
sompnum ecce hereditas domini Similiter
et ipsi sciunt quod beati mortui qui
in domino moriuntur Volunt esse partici-
pes cum eis quibus dominus dicit Vos
estis qui permansistis in temptacionibus
meis Volunt congaudere Christo sed nolunt
secum pati Talis erat palaam
ariolus qui considerans castra filiorum
filiorum Israel et intelligens eterna
beatitudinis repromissionem eis a domino
factam dicebat moriatur anima mea
morte iustorum et fiant nouissima
mea horum similia Sine corporis appe-
tens gloriosum sed labores abhor-
rebat quibus gloriam merebantur O bone
ihesu volumus omnes tecum congaude-
re nolumus tamen compati et tecum labo-
rare Tu elegisti paupertates et
miserias nos vero voluptates et
delicias Tu quod tamen affligis nos
autem quomodocumque Unde bernardus Nasci-
tur dei filius cuius arbitrio erat quodcumque
vellet eligere Tempus elegit quod
molestius est presertim paruulo et
pauperis quod vix pannos haberet
ad inuoluendum presepe ad reclinandum
et cum tanta esset necessitas nullam
audio fieri pellicidam mencionem Christus utique

qui no fallit elegit q tarm mo
lestus e id e melius id utilius id
potius eligendum Et quis quis aliud
suaserit vel docuit abeo tamquam
a seductore cauendum est Ipse etiam
fres e pmisso alim pysayam
dicens sciens reprobare malum et
eligere bonum Malum igitur voluptas
corporis bonum vero afflictio e eidem
si siquidem et hanc elegit et
istam reprobauit Vnde sapiens vim
insinuans hec ait Nonne o dilecte puer
tu ab initio elegisti afflictiones
corporales et patiendo voluisti intrare
gloriam tuam Nos quam stulti
sumus et tardi corde Deo nos
delicijs viuendo volumus intrare
gloriam alienam Nos quam stulti sumus
et tardi corde ad credendum volumus
hic gaudere cum seculo et regnare
nos cum xpo Dominus nudus in gradibus
huius superfluitatis vestium auri et
gemmarum quamuis indicunt Ille ieiunus
iste crapula et luxuria plenus
Ille inter spiritus moriens iste in lecto
delicate dormiens quod dominus non fecit
faciet hoc seruus Certe non nisi etiam
videre consonum rationi Audi quid loquitur po-
eta Inter sudauit dominus seruus ne
quiescit Tolle tuam tulit ipse suam
gustauit acetum fac et idem non
maior est reuerentia serui quam
domini si vis suus esse seruitor Oportet
commetis commeta sequi non ieiunia delicijs

delicijs in morte quam solue debes
Nam quod solue deo in dies in morte turpe
mortem igitur impone silentia carnis
delicias suspende tuas et trahe ad
arma corrupta manus plagas modo
dilata voluptas Ita sit dicit Jeronimus
in epistola ad iulianum Difficile immo
impossibile est ut et presentibus quis fruatur
bonis et futuris et ut hic ventrem
et ibi mentem repleat ut de delicijs
ad delicias transeat in vtroque seculo primus
sit ut in terra et in celo appareat gloriosus
Et dicit idem sit malis bonis Impos
sibile est diuitias affluere et regnum sequi
nam deneget gratia miseram non pos
sumus deo seruire et mamone aut ego
fallor aut ipse insime decipien quam
no credunt tamen diuitie sue transierunt in
egestate Diues epulabatur cottidie hic
splendide induebatur purpura et bysso
sed motiuus quod moysi nolunt credere
prophetam sensu potius in idonys Istud
etiam inde vide libros Vnde in malloqua
symonis petri et ihesu vbi taliter inquit
Abraham ait diuiti epuloni Tu re-
cepisti bona in vita tua et lazarus
similiter mala nunc autem hic consolatur tu vero
cruciaris Quid dicemus ad hec Quis talis es
finis et talis iudicium vbi commune gaudium
luctus occupat Vtique preferenda sunt
in hoc seculo mala bonis Quippe non ista
vera bona nisi ista vera mala est ma
nifestum est Vera potius sententia salomonis
Melius est ire ad domum luctus quam ad domum

gaudium. Ceterum si sic mundi sunt qui
in vita sua bona receperunt et quibus
consolacionem presentem de reposita est
semper quis nam poterit esse sine
eorum si in inferno consolacionum suarum
dolores apprehendunt animas miserorum
Consequens enim videtur ut bona omnia
et amena seculi huius recipientes con-
solacionem nichilominus evindicare et vin-
dictam de usque maneat interius ac do
et ideoque et eadem abrahe sentencia
considerenda videntur amicos qui gracia
ducti spiritus vite presentis omnia bona re-
spuunt et mala eligunt omnia bona
dominum et amorem habentes consolacionem
Hec omnia Bernardus super Cantica. Consuetudo igitur
consolaciones tua inchoat lacrimarum val-
le inter labores et miserie. Ita vero
omnibus qui hic receperunt consolaciones suas
Contempne tristicia fugeris delicias
et gaudia mundana. Tibi enim absit
gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi. Unde
petrus blesensis super iob ad regem anglie
ita dicit: Putasne quod aliquis in presenti
vita gaudeat et futura. Ubi tamen
gaudium debeat dici quod semper assidue
et [illegible] amaritudine presenti. Ho-
minis [illegible] si vere presumis
vivi seculo et si christo presentis mundi carpe
delicias et nichilominus celestis glorie
divicias obtinere. Audi quod dominus sit illi
diviti mendicanti qui [illegible] in flamma
et lingue ardenti refrigerium postu-
labat: fili recordare quia recepisti bona
in vita tua et lazarus similiter mala
nunc hic consolatur tu vero cruciaris.

A qua dissimile summus in vita pos-
sumus repudiare [illegible] ~~sanctos~~ sancti-
ssimos reges et prophetas apostolos
martires confessores virgines [illegible]
ac delicias quas amicis suis [illegible]
et quislibet deliciis huius mundi
se ipsos propter christum tribulacionibus ac morti
subtulerunt si gloriam qua absque pri-
us in angustia et dolore potuissent
in voluptatibus et deliciis obtinere.
Hec ille. Petrus de [illegible] dicat
summe hec teneo. Quis enim nos aliter
standes nisi quod docuere discipuli
vite vias in moribus ac fide. Et quod
docuerunt illi Quonam sane et insti-
tuite humilitate et paciencia [illegible]
et constancia ac [illegible] tolerans
viribus [illegible]. Audi et quomodo mundi
sunt despicere divicias et delicias
fugere primas agere in tribulacionibus
et miseris letari et gaudere tu quoque
fac similiter et vinces esto quasi forti
animo in omnibus laboribus angustiis
et penis in proximo enim cum equo [illegible]
[illegible] laborum fortuna sit bonus
miles ihesu christi. Et ne cogita in-
temetipsum aliquid sic durus [illegible]
et immensus est labor meus ego autem
sum minimus et infirmus valde nec
valeo in hac quod possim perseverare
Audi verba Iohannis in epistola sua dicentis:
Nullus labor durus nullum tempus
longum videri debet quo eterna
gloria acquiritur. Unde Crisostomus super matheum:
Ubi quis via laboriosam existimat
sue desidie est accusacio. Ubi enim

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

immanitates pelagi fluctus nautis. Qui
tempestates atque hyemes agricole.
Qui vulnera cedesque militibus. Qui
continuum ictus plage que pugilibus
leves videntur et tollerabiles sunt
propter spem temporalium actu premii quomodo
multo magis in celum spera premium
nichil exprimentibus afflictionibus debeat
sentiri magnitudo laboris mitigat
in benignius verte fine ne affligaris
quod via est arta per quam ducit ad
vitam que lata est per ubi desinit.
Certe iam video quod dormientibus non
provenit regnum celorum nec odio ac de
sidiatoribus pedibus lentitudo eternitatis
ingredi ut dicit Leo papa in sermone.
Quod sit scribitur Mathei xi° Regnum
celorum vim pati et violenti ra-
piunt illud. Unde Adam Dorgno
celi non credit miles fidelis. Insi-
piens et ebes set tamen bene cede deo
Cristo dimitti rapuit id violenti
vitii austeri se castigando severi
collia sinceros et carnem vim fa-
cientes. Item dicit alius poeta
Asper erit vite ast labor ast
amicus aspera vita et si vis
super ethera scribi. Certe iam patet
manifeste quod sit scribitur Actuum
xiiii° per multas tribulationes oportet nos
intrare in regnum celorum. Et quia bene
hoc attendebat beatus Augustinus quod non
nisi tormentis itur ad astra dixit domino
dicit o anima mea sufficit dic oportet nos
tormenta perferre. Qui ipsum ihesum a
longo tempore tollerare ut xvii insula

gloria videre possimus et sanctificemus
sendi. Nunc quam modo dignum est pati
anime iste ut tanti boni tanteque glo-
rie participes efficiamur insidient contra devo-
tiones suas temptationes pariter frangat
corpus ieiunia premat vestimenta
cilicina labores conterant vigilieque ex-
siccent clamet merito miseris me ille ut
ei frigus horrebat hiemat calor adurit
capud doleat pectus arceat inflet
stomachus pallescat vultus in fine
homo totus deficiat in dolore vita
mea et anni mei in gemitibus.
Ingrediatur putredo in ossibus meis et
subter me scateat ut requiescam in
die tribulationis et ascendam ad populum
accinctum nostrum. Item petrus blesensis
faciscunt membra mea vigiliis
extenuentur ieiuniis labore frangantur
liquescant in lacrimis oculi quoque sicut
cera et medulle corporis mei fletu
affluat. Non tamen sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis. Et si homo sciret
quod et ipse quid et deus est mille pati
mortes eligeret et nichil certe quod
et contra sunt hylariter pro deo susti-
nenda libenter quoque sustinuit et gaudenter
pariatur. Item accipe in lacrimis qui
gaudet vehementer si per auricula
abscidenda possent evadere mortem
corporalem. Tu quoque gaude similiter
et letare nam in parva penitentia
posses evadere mortem eternam et acquirere
gloriam eternalem. Unde Ecclesiastici xxvi°

Exiguum laborabis ecce premium putas et vita eterna dignacionibus illis defectibus felix qui gustavit et consolabitur premio. Sapientie 3o In paucis vexati ecce laboris exiguitas et in multis bene disponentur ecce magna remuneracio et premium que eos consequitur. Unde beatus Effrem sic inquit modicus est labor instruccionis nostre sed brevis et magna est requies temporis et efficax super rebus eius videlicet delicie paradisi et exultacio et letitie infinite sancti permanebunt. Igitur dicit Sapiens Ecclesiastici ultimo. Videte oculis vestris quia modicum laboravi et inveni michi multam requiem. Et sic clare patet quod brevis iste labor et pena multa fit quod libenter et voluntarie immo talis fuerit pro vita perpetue duratura que gratanter faceret homo in ista temporali vita admodum differendo. Et iam finaliter concludendo patet aliqualiter ex superius allegatis quod illa novissima videlicet mors iudicium gehenna et gloria omnes qui continue et ingenter haberent eorum memoriam valde et multiplicare revocant a peccatis. Sed pauci ista ponderant et rarissime ea recogitant seu considerant. Omnes putant diu vivere et in senectute velle penitentiam placare infernum fugere et sic celestem gloriam in deliciis vivendo et actibus tandem acquirere et eternaliter possidere. Non sic impii non sic. Istud argumentum non concludit immo fallit et illudit prout satis lucide patet

prudencia. Et igitur omnes fidamini et nisi penitenciam egeritis sic peribitis et moriemini in peccatis vestris. Unde scribitur Ecclesiastici 2o Qui penitenciam non egerint incident in manus dei et non in manus hominum. Sed prodolor quis penitet quis peccata defflet quis fuerit pauperi quis miseretur inopi quis compatitur miseris quis cogitat de futuris. Nemo penitet. Ita fere tota generatio prava est atque perversa que non direxit cor suum in bonum ymo potius in malum. Omnes terrena sapiunt atque que sua sunt querunt non que Ihesu Christi. Mundi diligunt divitias sequuntur et sicut iumenta in stercoribus sic et ipsi in peccatis multiplicibus miserabiliter computruerunt. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Iam deus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Sed omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Ecce iam tempus impletum est et iam advenit miserabilis iste status mundi de quo Michee vii ita propheta. Periit sanctus de terra et rectus in hominibus non est. Omnes enim in sanguine insidiantur. Vir fratrem suum venatur venatione ad mortem malum manuum suarum dicunt bonum qui optimus est in eis quasi paliurus

et qui retro quasi summa despe
Illud pla(?) Noluit scire et in
telligere ut bene agant neque oculos
aperire ut recte videant sic
excecavit eos malicia ipsorum
O stulta malicia o mira stul
ticia voluntarie vitam fugere
mortem diligere fugere bonum agere
malum deum contempnere demoni
adherere Rogo cur propter rapuit est
se per peccatas cur sponte cathenas
demonis intras cur sua iussa facis
Surge exurge evigila et vide
Relinque dyabolum fuge demonem
ne peccata tu ipsis eternaliter comprimeris
Miror et ammiror quod homo qui
peccatis est tanta tantaliter quasi
nullo scilicet iudicio comis(?) sinit sa
lubria affitans noxia querens et
et desidans mortifera et nociva
O deus eterne quare tanta tibi dementie
que ratio tanta fatuitas et insanie
Cur quod aut mortis est tam pronus corde
requirit Cur sibi quod tollit vitam
captat homo Vere vere homo absque
consilio et sine providencia Utinam
saperent et intelligerent ac novis
sima providerent Et est finis huius
libelli qui vocatur cordiale Et scriptus
et completus est per me Iohannem Hugonis
de Kinstett(?) Tradis(?) ecclesie in Walmers(?)
proxima die post purificacionem sancte marie
virginis Anno etc. xxxvi° Hoc quod nos
de compendio scriptum pulchra media
nullum agebat iste in libro primo etc.

In dedicacione sermo

Vidit iacob in sompnis scalam
et summitas eius celos tan
gebat et angelos dei de
scendentes et ascendentes per eam etc.
Genesis 28 Visio ista multipliciter
potest exponi sed tamen ad propositum quod ad spe
cialem huius templi cuius anniversarius
dies hodie agitur de qua dicitur templo
angeli gradiuntur quia per scalam descen
dentes et ascendentes orationes devo
torum hominum portantes ante conspectum altissi
mi oratio hominis devoti celos penetrat
et vacua non redibit et hoc totum fit
mediantibus angelis per scalam istam ut
supra descendentibus et ascendentibus
Secundo dicitur quod hec scala habet unum
habet supremum latus dextrum et sinistrum
et quatuor duos medios quibus gradibus ali
quibus(?) possumus debere ad propositum adiuvante divina cle
mencia Dicemus ergo quod spiritualiter
primus gradus huius scale est humilitas
et describitur sic humilitas est virtus qua
homo verissima cognicione sui ipsius sibimet ipsi
vilescit et sic dicitur quod auditum ad nos
trahere(?) debent vir quod quod boni sumus vel
boni hemus hoc totum est alieue pietatis
et virtutis gracie illius qui plus est extollendus
scilicet deus cuius gracia sumus id quod sumus
cuius virtute movemur et subsistimus
Apostolus gracia dei sum id quod sum Secundo quod
nos amonet humilitas est scilicet quod nos
sumus sed omnes et esta omnium Bona

cum et vana e glia deo qz quod
non est extolli puta ut si lutea olla
glietur se ee amena quamquam figurarē
vel mendicus regem pdeunt vis
~~vn supbit~~ vn vn cum superbit
homo cuius conceptio culpa nasci pena
vita labor necesse mori pus quo vnus
pus vnne fetor et horror ac inonstro
vtitur omnis ho quando ymu hus stale de
ee ~~ydempta~~ timor iudicij diuini Vnde
Boecius de consolacione dicit Magna neces
sitas e nobis hre an oculos iudi
cis maiestate cuncta cernentis Similiter
det hre supmum stale qz e amor
p nm ctm ps Si ascendero in celu
tu illic es Debemus cciam hre duo
extrema s dextrum latus et sinistru
que sunt temperancia ~~mist~~ in pspis
et paciencia in aduersis 2a Cor 6o pama
iusticie a dextris et a sinistris Et no
qz multiplex e humilitas Prima est
coaccionis qn aliqua sine hus oblgns et
contumelijs seu tribulacionibus humiliat
eciam nolens et reluctante voluntate
et hoc 2m Bn nis vocat ipse humilitas
sz humiliacio et est tamen via ad humilitate
qz in trahit homo ad humilitate sic asinus
ad laborem contra sua volutate de quo
ps Bonum m dne qz humiliasti me Et
Alibi humiliatu e cor meum in laboribus
Et item Imple facies eorum ignominia
et querent nomen tuum dne // 2a humilitas
vocatur humilitas rois et ista fit qn
homo videt flagellu dei sup se
et non pt euadere de necessitate facit
virtutem et se ipsum armat iudicio
rois ad paciencia Hec humilitas pla
cet sz nulla virtus dileccoe informat
homines ad opa humilia Vn placere
haut regit ut dicit Bn ut homo
consentiat legi dei quoniam bona e de
hac ps Vide dne humilitate mea
et dolore meum et dimitte vniuersa
delicta mea // 3a humilitas fit ex
infusione diuine lucis qn homo maxime
se ipsum cognoscit et inuenit se mala
corrupta depravatu et sic se ipsum
considerando sine dissimulacoe dicit Bn
Non dubito qn homo humiliter debeat
ps In veritate tua humiliasti me
Bn Qn tu te ipsum ad lumen veritatis
abmiseris et sine dissimulacoe inspexeris
et sine palliacoe iudicaveris non
dubito qn humilieris tu in oculis tuis
sine te ipsi vilior Et hec est cognicio
tui quomodo nunc dum fortassis ide esse
paciaris in oculis alioz et humilis
sis tamen de ope veritatis sz adhuc minime
ex infusione amoris Est et humilitas
que veritas cognicionis fit sz adhuc lucis
calorem // Quarta humilitas fit qn
homo veritate dei et tamen maxime diligit
ut quibuscumque malis se cora deo et
veritate inuenit humiliatu hoc ob
amore veritatis vult omnes homines
scire hoc autem fuit 2m Bn Qui nolis
~~appere~~ apperere forsan aliter quam te
nouis vitiis ex pondus et ablacio
e apud deu // Quarta humilitas
fit qn homo ex vehementi desiderio

cplacendi deo nullam causa humiliacionis
vremens pro toto studio et posse studet
se conformari humilitati xpi qua docuit
discipulos suos dicens discite a me
quia mitis sum et humilis corde Bernhardus
Dulce est ista et deuote aie colum
suae summe maiestati et ingeni
filio dei Verg enim humilis wlt ut
per idem no humilis reputari quia laude
de humilitate appetere no est humilitas
sed supbia ¶ 29 gradus qui stale est
paupertas mediante qua homo ascendit
in celum Vnde xpus mt beati pauperes
spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum et
alibi Nisi quis renunciauerit omnibus
que possidet non potest meus esse disci-
pulus eiusdem dicitur sed quia diuites et
mundani non possunt intrare regnum Au-
diant quod xpus dicente ait facilius est
camelum intrare per foramen acus quam
diuitem intrare regnum celorum glosa
dicit quod iherosolimis erat una parua
porta que dicebatur ada et quia
cameli onerati debebant intrare
per illam portam primo lagene cum aqua
ut alia sarcagine deponebantur alias
cameli nullo potuissent intrare ideo dicit
quod saluator id verum nullo intrare debebat
applicando ad formam acus usualis
quia tanta duricia in qua predicat
sed intendebat de ista porta ita
quod sit sensus quod sic camelus non
potest intrare per istam portam nisi onus
deponat sic nec diuites intrabunt
portam celestem ierusalem nisi onus vel

lagene temporalium deponant ¶ prime
lagena est restitucio temporalium rerum
male acquisitarum ¶ 2a est distributio distribu-
cio pauperibus rerum licite acquisitarum
¶ 3a est mundi velle superfluum habere si
sibi necessariis est contentus sed in vestitu
in ministerio et reliqua habita pauperibus
erogare Vnde quod superest date elemosinam
et omnia munda sunt vobis Vbi quod vis
alte ascendere phane statum preter
ate omne pondus aggrauans ut recte
ascendere valeas et omnem terrena aua-
riciam quod tu diues imitare pauperes
in hoc mundo quia habet tanta bona adhuc
hic existentes in vita strictissima mente
prosissima et vestem nobilissimam
primo quod pauperes sunt in vita strictissima
quia propter paupertatem no mouetur lites
no timent fures no formidant rerum
tempestates Contra diuites huius mundi
sustinent omnes istas tribulaciones 2o
pauperes sunt mente quieti et affirmamus
diuiciarum immunes laborari et aberrarum
ponderi liberi et aberrarum munacione
mundi Ita diuites faciunt ista tria mala
bona siquidem temporalia possessa
onerant amata inquinant amissa cruciant
Vnde dicit Bernhardus Vnde insigni spiritualis quietis
qua habent pauperes et anxietatis quod
comitantur diuicias ipsi accepit a deo
sabbatum i quiete et egyptus anxi-
etatis et curas ut dicit gregorius
super hoc dicit Hebreorum Velinquitur
liber a possessione xpi ¶ 3o sunt pauperes
veste decori i honestati consimul ideo

Capitulo tangit illa duo Cant. 10 pau-
ptas mentis et honestas adeo sunt
quia in semetipsis pauperum velut spiritualiter
Christi signum de quo dicit Luce 2o Et in
signum cui contradicetur Et nondum quod
triplex fuit Christi signum cui contradicitur
a diuersis amatoribus mundi Primum fuit pau-
ptas cui contradicit avaricia Secundum fuit
castitas cui contradicit abominatio
Tercium fuit humilitas cui contradicit superbia
De quibus hic sicut tale est caritas et
describitur sic Caritas est ordinata
et magna voluntas fruendi deo
placendi deo et fruendi deum et est
virtus communis inter omnes alias virtutes
licet diuersis nominibus propter eius diuersos effectus
Ut dicit apostolus Caritas paciens est
benigna et non emulatur etc Caritas
igitur cum se extendit ad diligendum
deum dicitur dilectio dei cum ad proximum dilectio
proximi cum miseriis proximi compatitur
dicitur misericordia Nota quod caritas comparatur
multis et specialiter igni Nam ignis
est virtuosior omnibus elementis Sic inter
omnes virtutes efficacior est virtus caritatis
Luc 12 Ignem veni mittere in terram Primo
autem expellit caritas ignis quia aqua
extinguit ~~aquam~~ (ignem written above) materialem Sed aque
multe non poterant extinguere caritatem
2o ignis calefacit frigidum et accendit
carbonem extinctum Sic incendium
caritatis expellit algorem gelu auaricie
et etiam mortem culpe facit viuere
sicut carbonem extinctum Unde dicit Jo 3o
Translati sumus de morte ad vitam

quam diligimus fratres 3o Ignis in-
clinat Sic virtus et incendium caritatis
redigit hominem mentem humilis
4to ignis semper incendit sursum
sic caritas facit ascendere sursum
per desiderium meliorum Unde apostolus ad
Philippenses 1o Cupio dissolui et es-
se cum Christo 5to Ignis facit olla feruere
et olle feruenti non insidunt musce
sic mens que caritate feruet mu-
scas temptacionum non timet 6o Ignis
conseruat lampadem ardentem Quia
cum dum lampadem extinctam conspicit
mox bibit oleum sed ipsum non audet
sugere quamdiu conspicit lampadem
ardere Sic caritas ~~[illegible]~~ malo (audes in margin)
oleum gratie custodit a spiritu maligno
ne audeat sugere oleum gratie

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Xpianitati suus qualiscumque
zelator pro suo ad vir-
tutes viciis depulsis
incrementum salubre dirigi se-
quens opusculum tripartitum de preceptis
de confessione de scientia moriendi mor-
brem[?] quamquam parum tradere quod
pertinent christianorum cunctis presertim
primo sacerdotibus et curatis illiteratis
atque simplicibus qui confessiones au-
dire debent. Secundo indoctis
personis quibuscumque secularibus vel
religiosis que ecclesie solitis sermonibus
aut predicationibus pro domorum precepto-
rum notitia interesse non possunt. Ter-
tio pueris et iuvenibus qui a cunabulis
mentis infantie circa fidei nostre
generalem tenorem et principalia pre-
cepta primitus debent erudiri. Quarto per-
sonis domos dei vel hospitalia
loca frequentantibus et infirmorum solli-
citudine gerentibus. Circa ista ad huius
doctrine publicationem quadruplex
personarum status debet vigilare.
Ecclesie videlicet superiores et prelati
quos in regimine curatorum regimine de
propinquo gerunt quibus curatorum
ignorantia crassa divine legis et
insufficiens eruditio simplicium ipsis
imputabitur in preterita. Parentes
etiam pro filiis apud scolarum rectores
instare deberent. Et similiter do-
morum dei et locorum hospitalium
gubernatores et magistri illi. Item
generaliter illi qui verbis aut factis

et aliis signis alios ad peccandum
induxerunt quique ex officio alios docere
deberent et id facere agere negligunt.
Hii maxime si superbis suis et diligentiis
per quos aut filiis doctrine publicato
debent correctionem aliorum procurare.
Hoc non agere prima quidem est hoc sane facere
hoc opus erit deo acceptius quam
elemosina corporalis. Agant igitur
prelati quod doctrina hec libris inscribatur
tabellis affigatur tota vel partes
quibus ut pote ut in parochialibus
ecclesiis in scolis hospitalibus in locis re-
ligiosorum denique ubi expediens videbitur ut
super hoc fieret a principali edictum aut
per abbatiarum prelatos indulgentia conferretur.
Auctor se ipsum committat apud te
christianitatem humillima agat quod ante
et deo gloriatur quod bonum est cog-
noscatur etc.

Gloria sit altissimo deo cuius
nomine primus aggredior opus
ad salutem fidelium quarumdam or-
dinatum ad eruditionem precipue ru-
dis et ydioti populi et eorum quibus
conveniens ecclesie sermonibus et predicationibus
interesse aut informari minus congruit
in quo veluti tabella quedam et com-
pendio breviter tenore fidei sane lumi-
ne potuit inspicere. Et divina precepta
prohibitiones quoque ut exinde quid agere
quidve fugere debeant possint distinc-
tius agnoscere.

Continet autem primus opusculum
seu tractatus capitula xviii quorum

cipl[e]s in duas uel tres ut vor pri-
ncipales querient subdiuidi posset

Secundum capitulum affirmat mundum a deo fuisse
creatum et quod ipse deus unus sit et
trinus Cur etiam aut adque sine ho-
noris sit

Firmissime credendum est et nullatenus dubitandum quod solum est unus
deus omnipotens scilicet et operacionem huius mundi personis
distinctis quod sunt pater et filius et spiritus sanctus qui
mundum creauit et creatum regit et guber-
nat sola sua liberrima uoluntate et
dignatissima bonitate speciali aut prouidencia
quiana gubernat et dirigit creaturas
dans unis et nilicibus animas immortales
creans eas temporaliter tunc cum eas cor-
poribus infundit et ad ymaginem et si-
militudinem suam formas eas ut creatura ho-
minum creatorem suum cognoscat diligat
uenerat et eius preceptis in hac mortali
uita obediens persona opera et miseri-
ria uita tandem immortale beatitudinis ple-
na iniqua et turpe precio qui sequitur
bonis angelis sociatur et in loco ma-
lorum angelorum siue demonum substituitur
Qui per peccatum in has inferiores partes
terre corruerunt dapnationis sentenciam su-
stinentes Cum quibus etiam iusta iusticie
dapnabuntur homines iniqui diuinis preceptis
inobedientes et more bestiali quasi
non haberent animam racionalem suis volup-
tatibus sunt intentes

Tercium capitulum docet quomodo genus humanum per primorum
parentum transgressionem et peccatum in multiplicem
incurrisse miseria

Fidei veritate credendum est primos
parentes nostros adam et euam

cum adtam nobilem finem condescende-
bant creati fuerant clausisse paradisi
ianua et bonitatis multitudine toti sue
posteritati generis humani Ipsi enim peccato
inobediencie acceptum a deo iusticie
originalis donum quadam hereditaria
possessione ipsi et suis posteris ve-
nturi parentes perdiderunt quo dono
continuo originalis iusticie conseruato
nos omnes a culpa immunes fuissemus
et ab omni miseria famis et sitis
aut infirmitatis absoluti et ab alia
qualibet penalitate liberi adeo ut omnis alia
corporalis natura nobis paruisset subiecta
fuisset et tandem absque morte pena
in paradisum fuissemus translati Hoc enim
dono per peccatum primorum parentum ut pre-
missum est perdito moriendi necessitatem
et uniuersam quam habet patrum peccatum
atque miseria incurrimus quia nascimur
in peccato originali sed in pridie ori-
ginalis iusticie carencia contra quod
peccatum tamquam remedium efficax a deo
institutum est baptismi sacramentum

Tercium capitulum declarat qualiter a deo
redempti sumus quod etiam sit generalis
tenor cristiane fidei et credendorum a singulis

Omnipotens deus ac piissimus pa-
ter nolens humanum genus tot et
tantis subiectum miseriis in e-
ternum perire et a regno paradisi in-
perpetuum exulare exigente iusticia sit
et una huius remedium decreuit adhi-
bere Voluit siquidem idem piissimus
pater unigenitum filium absque corrupcione
carne sumere et hominem fieri mira

intemerate virginis marie immaculate
utero tantaque et tam mirabilis
unio facta est duarum naturarum divine
et humane in una persona filii dei
ut vere deus homo diceretur et homo deus
Ipse est ihesus christus salvator noster
pius et redemptor qui antea
quondam a patriarchis et prophetis de-
nunciatus novissime in fine
temporum in hac ultima etate mundi
conceptus et natus a pastoribus est
cognitus a tribus regibus orientis adora-
tus a symeone sene et aliis quam
pluribus predicatus et a beato Johanne
Baptista digito demonstratus Idem
dominus et deus noster ihesus christus triginta
annorum tum conversatione lege divina
christianaque religione predicavit et do-
cuit ea mirabilibus miraculis
confirmando quam et in scripturis ser-
vandorum nobis per suos missis exhi-
bita observanda religit Ordinavit
insuper septem ecclesiastica sacramenta
que sunt baptismus confirmatio ordo
eucharistia penitentia matrimonium unctio
extrema Ipse postremo ut nos redi-
meret et salvaret sub poncio pylato
supplicio crucis acerbissima sustinuit
passionem et mortem Sepultus deinde
et tercia die resurgens spacio dierum
quadraginta discipulis suis veritatem sue resur-
rectionis declarans frequenter apparuit
et tandem videntibus apostolis celum
ascendens sedet ad patris dexteram
in excelsis Venturus est postremo idem
dei filius ihesus christus in fine mundi
pignore agendi et iudicis imitandi

Iudex generalis hominum cunctorum in anima
et corpore resuscitandorum Redditurus
singulis premia meritorum Bonis quidem
celeste regnum perhenne beatitudinis pravis
vero penale supplicium ignis eterni
Hic est generalis tenor orthodoxe fidei
quam qui firmiter credere tenetur catholicus
quilibet vere utens absque curiositate vere
atque firmiter sine falsitate et titubatione
sit reiecta dubietate nostra credens
super varie usque ad quamcumque difficulta-
tem minucias occurrentibus difficul-
tatum nodis humiliter se submittat credu-
litatis simplicium intemerate fidei sancte ma-
tris ecclesie sapientum prelatorum et doctorum
ac omnium sanctorum fratrum quorum in testimonium
huius inviolate fidei usque ad mortem
dimicaverunt Contra hanc fidem illibatam
christianissime venerunt heretici scismatici ydo-
latre sortilegi incantatores et magi-
cisque artibus a lege divina prohibitis
utentes aut demonum invocatores et
generaliter qui articulos fidei nostre totaliter vel
in parte palam vel occulte deridet Illi
preterea qui non credunt deum sua iustissime
regere sua liberrima voluntate cuncta paradisi
assentes nec fortune vel fato subici ma-
lorum etiam quadam modo bonorum finalem
salvationem affirmantes Illi denique qui
motorum actuum imputabiliter admittunt vel
demeritum negant etiam etiam ipsius dei
predestinationem vel reprobationem operum motorum
liberum tollentes credentes Horum sibi contra
fidem orthodoxam sunt errores in-
numeri procedentes ex contemptu superbia

humiliac se deo revisitates aut confessa
philosophia vel potius melancolia fantastica
aut demum ex voluptuosa carnalitate vois
indicium et affectus pietatis subveniente

¶ Quintum capitulum manifestat quid deus nos observare
precepit enumerans decem precepta
decalogi

Si igitur ut in superioribus habitum
est deus optimus atque iustis-
simus nos homines ultra super-
rationales creaturas adeo excellenter
condidit ad ymaginem suam scilicet dans me-
moriam intellectum atque voluntatem ut di-
ligamus eum summamus et amemus miseri-
cordissime postea redemit passione acer-
bissima proferendo qualem nec ipsi pro
dilectis nostris sufferre vellemus profecto
iustissimum est ut ipsi deo fideliter summas
tamquam subiecti supremo domino sic filii
naturales patri benigno et velut servi ex deo
pretio empti cedere morte quam redempti salva-
tori liberalissimo. Attento quod nobis
eius precepta servantibus gloria inexcogi-
tabilis ab eodem promittitur transgressoribus vero
inestimabilia tormenta servantur. Cognoscens
nichilominus ipse piissimus pater nostram fragi-
litatem et exiguam potentiam nequaquam
requirit a nobis omne servitium quod in iu-
sticie rigorem exigere posset dedit
tamen potius certum numerum preceptorum quorum
observatio sufficiens erit quae etiam legis
decalogo continentur. Que precepta adhuc
precepta scienda et intelligenda tenetur
quilibet per se vel alium talem diligentiam
apponere pro observatione vite spiritualis quam
pro vite corporalis sustentatione ponet

et eo maiore quo immortalis anima
est corpore prestantior sine quarum noti-
tia nullus potest quiescenter peccata vitare
aut a beis resurgere et quamvis igno-
rantia ex desidia proveniens non
excusat sed accusat et condempnat
Sunt autem decem hec precepta me-
tris comprehensa

Unum cole deum ne iures vana per ipsum
Sabbata sanctifices et venerare parentes
Non sis occisor fur mechus testis iniquus
Vicinum quam thorum res quam cave[n]to suas

¶ Sextum capitulum est de explanatione
primi precepti

Primum preceptum est diliges
dominum deum tuum ex toto corde
tuo ex tota mente tua et
ex tota voluntate tua hoc est. Non volens
scienter rem quamvis amore plus quam
deum propter quod diligendo amandus per das Hoc autem
preceptum ab homine servatur et non aliter
si legem dei et alia precepta impleat
operibus quorum quodque eius mortaliter peccat
preceptum hoc infringit quia voluntate
sua divine voluntati opposita preponit
amoremque Exemplariter autem contra hoc
preceptum agunt homines ingrati contra
divina iudicia et ordinationes aut
regimine erga se vel alias creaturas
murmurantes quasi non esset deus omnino
summe bonus atque iustus et totus ama-
bilis atque desiderabilis illi Item qui in
feruca desperationis se ipsos perpetue
condempnatum Illi postea qui urgente

infirmitate aut necessitate aliqua sor-
tilegos consulit et divinatores
vintres pomis inscriptis aut brevibus
cartulis sive cedulis collo suspen-
sis aut caracteribus et aliis qui-
buslibet vanis credulitatibus quasi deus
ipse non esset usque quaque potens
et sapiens. Bonus et sapiens
adeis succurrendum quod sit necessitatibus
corporis expediens. Variat igitur hoc
in necessitate constitutus quod propter peccatis
remedium naturali industria non temp-
tando dominum quod grave peccatum est aut
nova miracula expectando deside-
rando. Religiosus vero quod necesse vires
excedit deo plena fide committat
et indubitanter deus quod nostri omnia quod
optimum est. Illud quod optimum commo-
dissime quod fuit homini conferret. Depe
enim infirmitas paupertas vel alia
quevis tribulatio est hominibus utilior quam
nimia prosperitas qua facile abu-
tantur. Dicit namque pater quod filio potest
eger quod discipulo conveniat et me-
dicus pacienti de remedio conve-
nienti novit melius providere. Peccant
insuper contra preceptum hoc illi qui
mundana quadam timore irrisorum aut
oblocutorum verba formidantes divinis
obedire preceptis verentur. Alia quippe
etiam gravissime peccant. Huius se(m)per (sunt) memori
irrisores personas divinis serviciis de-
ditas in statu religionis virginitatis
vel viduitatis continentes aut studio
theologie deputatas affectu carnali

a bono opere retrahentes. Hoc vero superius
precepto nobis precipitur honor et reve-
rentia sanctis exhibenda specialiter virgini ma-
rie et bono angelo custodi nostro ut
non tempore ipso vidente et presente faciamus
quod presentibus hominibus agere recusaremus.
Denique sanctorum reliquias loca sancta et
sanctorum ymagines debemus venerari
non propter se sed quod videndo eas honorem
impendimus rebus representatis per eas
iuxta ritum sancte matris ecclesie. Aliquando
peccatum ydolatrie committitur sensum se ador-
ando credendo ipsam ymaginem pulchra
sive secundum opem nova aut veterem plus quam
habere virtutis et quandam numinis influen-
(tiam) vel divinitatis. Huic precepto plurimum contra-
riatur nimius honor divitibus tributus aut
magnatibus adulatorie sive in malo fine
exhibitus etiam sicariis vel ypocritis ad
manum hominum consiliis vel fallacia decep-
torum ordinata immoderatus amor parentum
erga filios et generaliter auri et argenti
aut alterius creature sic quod homo ibi sistat
et in eis confidentiam ponat. Non enim hec
omnia ab infernali morte nos poterunt
liberare. Solus quippe deus est verus
et fidelis amicus qui in extrema neces-
sitate opem prestare potest. Ideo et super omnia confi-
dentie cum cordis sinceritate honorandus debet
adorari et diligi.

Secundum capitulum est de secundo precepto

Secundum preceptum est non iurabis
per nomen dei tui in vanum et sine cau-
sa. Contra hoc preceptum principaliter
agunt qui sciunt quod falsum est vel falsum esse

tredunt iurant piuriu comittendo
Valde namq ho pctm comune e eti deo
assirmant tamq testes stultis et qui
artifficiose iurat scdm artificiose dicerat
Aliaq cum loco et tempe conveniunt
verus possit subtrici tn no dici stm
sciene et piuriu comitti Peccat q
graviter contra preceptu hoc q ipa
faciut iuramenta deu plasphemates
et aias suas iurado demonibus de
vovet et hii q dehuati et stis
in hoeste loquunt Contra quas oes sir
piuros et blasphemos statute sut
leges punitive tam a certis principibus
q aplatis eccasticis Unde dolendu e
qr negligam eorp quibus penas exeq
ptinz no sortiunt effcm Multu vo
diligent q pmissa deberet attende
hii q cu luri desatili iurat qadmod
mercatores et mercatres Illi q abforti
passio aut ebrietate in ludis precipe
inhonesti sive phibiti ut est taxillorum
ludus enormit iurant Et gnalit quz
pusa consuetudine aut inclinacio pveniti iu
ramentu emittut Inter quibus qppe sepe
piuriu comitti qr q etia tales aqui
peiores sunt in hoc sarracenis et iudeis
minus deu honorantes Adhuc ad genus
pcti piuri sic reduci votorum fractio
et solucio fidei matrimonialis et gnalit
infidelitas qua malicius pmdim scetu
ipius revelat su pfessione su alio
modo secreto comitti Lege namq diva et
natali secreti teneri debet quod in secreto ac
ceptu est nisi alia via sit sint dictu

Postmo q hoc preceptu reducitur
peccant qui vovent aut promittut
ea que sut de se illicita q si sig
missa etia ope compleant gravis
m et dapnabilis peccant iis

Capitulum tertium e de 3o precepto

Tercium preceptu e Cu ob
servabis dies dnicos et
festivos alectia sudi p
ceptas pct obsrva aut hona
multipliciter accipieda e Primo
quid ut qlz vanq illo die dnico
vel festivo lcimo impedimto ces
sante missa audire teneat Secundo
ut qlz eo die abstineat ab oi la
bore aut mercacionibus et alio quouis la
borosa ope scdm ritu et consuetudine
patrie qua inhitat qua consuetudine
platus spualis loci illius cognoscens no
phibet Et si aput aliquem sup
iori consuetudine quanda a aliis tempo
ribus dubitetis accat consulat ille sup
iores et pitos ne exempla in
rui a strictu consuetudine impetrant
dat Tercio accipienda e hec obs
ervacio ut unusquisq illo die spia vita
et consciam discutiat de comissis cri
minibus adeo venia petens ragno
scet et vanq det multiplicia bnficia
sibi adeo prestita no malicia mur
murando aut sup gwerra debomo
suis faciendo sic gras referendo
debet et audiri vbm dnu et spual
doctrina pacifice atq revenent absq
irrisione aut impedimento qcumq
Mederi pica qlz et tota anilis

cordibus quod prout continuat mortem
seu decipimus imminente infernum atque
paradisum mortem etiam passionem Christi
qui miseranter vitam perfecerunt sanctorum etiam
memorabilia sanctorum et sanctarum dicit
pater noster ave maria credo in deum et
alias si quas didicerat orationes devo-
tas primas seu minutas diligenter
perficiat. Requirat insuper divinum
auxilium intercessione mediante sanctorum
et sanctarum a quibus velut pauper et
mendicus eciam spiritualem postulet
nunc ad unum nunc ad alium sic quan-
do quisque bonum aliquod spirituale in sacco
sue paupertatis congesserit. Secunda
doceat quisque curam aliorum habens
filios vel filias vel alios servitores
diebus solempnibus et festis similia
facere. Hoc enim omissio culpabilis est
defectus. Tercio tamen non obstante licite
potest hominibus diebus dominicis et festis aliqua
recreationem et spaciamentum vel ludum
honestum cum solacium assumere plus
quam alio tempore dummodo propter hoc mor-
tale non offendat deus comedendo bi-
bendo chorisando aut alium ludum
exercendo. Quarto frequentissime in talibus
ludis gravia peccata committantur quo-
modo periuria rixe dissensiones
desidia carnalia opera vana et car-
mina luxuriosa contra deum et contra
iusticie ideo ut sepius dicit dominus
minus malum esset arare quam talia
perpetrare. Contra hoc preceptum pec-
cant communiter impedientes ...

aut divinum servicium verbis vel factis in
ecclesia aut extra quod ita eucharistie
sacramentum irreverentes sunt vel erga alia
sacramenta ecclesiastica sicuti baptismum et matri-
monii celebrationem quidam sunt irridentes
et sacramenta confirmationis et unctionis ~~extreme~~
extreme susceptionem contempnentes. Ceterum
quidem preceptum valde graviter delinquunt
hii qui in istis solempnitatibus anni irre-
verentias multas et abhominabiles perpetrant.
Illi et qui talia facientibus dant consensum.
Illi presertim qui ex officio possent et
deberent talia impedire non excusare
possunt ludi predicti. Asserit namque
videntur publicum. Non pati ludum
fama fides oculus

Octavum capitulum de quarto precepto etc.

Honora parentes tuos etc. Quartum p-
receptum habet etiam accipi non
non tantum de parentibus carnalibus
sed et de prelatis ecclesiasticis et curatis nostris
qui nos in eo regnaverunt et generaliter deca-
nis maioribus et superioribus magistris scilicet do-
minis et tirannis principibus. Consimili-
ter etiam demoniis et defunctis intelligendum
est quo ad hoc quod principis deum rogare
tenemur. Contra preceptum hoc graviter
peccant hii qui sine causa racionabili suis su-
perioribus quibuscumque detrahunt vel maledi-
cunt et eos perdunt vel mortem eis op-
tant quemadmodum mali filii parentum mortem
frequenter desiderant ut eorum hereditatem
possideant. Transgrediuntur etiam prep-
ter hoc qui contempnunt precepta sue matris

ecclesie velut excommunicationis sententias parvipendentes et ieiunia indicta ab ecclesia sine causa rationabili solventes cum tamen ea observare possent sine corporis notabili gravamine similiter et libertatem ecclesie violatores que libertas ecclesie concessa est non tamen favore ministrorum ecclesie quam divini cultus honoris. Non enim propter nequitiam aliquorum ministrorum ecclesie debet alicui fideli christiano status clericus ecclesiastici differri aut tolli nec perdit virtutem suam baptismus aut missa celebrata seu aliud sacramentum propter maliciam ministrorum. Tenetur propterea hoc precepto laycus fidelis quamquam aliqui ministri ecclesie mali sint debitum reddere missam audire decimas et oblationes et alia iura reddere ordinata pro sustentacione ecclesie ministrorum qui vacando divino servicio toti rei publice serviunt. Plurimis aliorum hominum propter temporales et humanas occupationes absque ministris impeditur qui sic ecclesie debitum reddit liber et immunis deo non honoribus fuit. Preceptum hoc infringunt vivus et qui levis vivus et insipiens redarguit terrenos principes super eorum actibus publicis sine constitucionibus et statutis non attendentes sepius eorum onera et sarcinas graves quas subditus pro se non potest nec debet cognoscere. Quapropter nec eos de facili iudicare debet intra parvi examini divino reservantes rationem quam ipsi principes actuum suorum reddent reddituri. Denique solvunt hoc preceptum qui nolunt superiorum suorum aut sapientiorum acquiescere consiliis propriis iudiciis innitentes. Convenit quippe grave peccatum hoc exinde obediencia et dedignatur superbia in errore et deceptione homines inducens. Contingit namque sepius ut aliquis hoc tali deceptus superbia tantum se reputet sanctitatis ut humano consilio non indigere se credat sic quoniam ut deceptus homo ille per austera nimis et indiscreta abstinentia quod bona esse credit corporis sanitatem aut alia in se membra vel ex malo sine precio mereat.

Nonum tale de quinto precepto est

Quintum preceptum est Non occides homines et est intelligendum quod non est interficiendus homo auctoritate propria vel privata et privata facti pretermissa via iusticie et equitatis. Hoc precepto districte prohibetur omne consilium odium et desiderium vindicte sive mortis aliene. Qualiter consilium et iniquus consensus malis nocumentum lesione vel morte. Et si persona lesa ecclesiastica fuit aut in statu clericali constituta gravius dependit peccatum et meruit eo facto sagnites et consentientes excommunicationis sententiam. Contra preceptum hoc graviter delinquunt hi qui odio vel rancore principaliter moti ad inferendum vindicte et alicui gravamina potius quam zelo iusticie instigati proximos per clamatores et processus aut iudicia publica infestant vexant etiam quod sunt in regrantes. Potest nihilominus hoc quod sunt in iudiciis publicis repetere et ordine iuris servato emendam rationis sive dampnificationis recipere absque hoc

pro obiendo proximum mortaliter
peccat quamquam sepe pax parva et
transitorie attenta proximi indigen-
tia eligibilius esset omnes emenda
absque lite publica remitti. Vulgo
namque dicitur: Indenariata lis non
est obulus et mors. Multum ideo
ideo qui ledit alium debet attendere
quod exaltius mutilacio vel omissio
seu lesione quantumcumque contingit medicum
lesum cum suis heredibus depauperari
magis tamen ledens quemadmodum fur et
latro ad omnium bonorum perditorum re-
stitucionem tenetur. Preterea contra prece-
ptum hoc graviter peccant qui quomodo
impediunt ex commixtione viri et
mulieris fetum nasci et abortivum
pariant seu percussione violenta
aut aut nimia ingluvie vel per
angustia vestimentorum ad lascivia
ordinata aut aliam quamcumque
negligenter fetus custodia quia si
fetus iam erat animatus quamvis peccant
tur enim de homicidio pertur-
Insuper contra hoc preceptum specialiter
peccant invidi detractores odio
pleni et iracundi cum propinquos
inter affines aut alios querelas
aut discordias implacabiles excitant
ex quibus mala plurima oriuntur
ut ideo qui litem movit eam cum
vellet non sopiret aut valeret
sedare. Unde et apud deum dap-
nosum inde provenit reus consti-
tuitur. Peccat denique contra preceptum

hoc dampnabiliter et horrenda consuetudo
in aliquibus observata qua vincitur qua
proximus delicto tota ipsius progenies
in morte et persecutione perquiritur. Hoc
tandem precepto indicitur omne duellum
mortale aut torneamentum quo
mors visibiliter imminet periculum

Decimum capitulum de sexto legis precepto

Sextum preceptum est Non
furtum facies et est furtum
vel latrocinium rem alienam
rapere sive retinere alio tacite ignorante
sive quod ipsi hoc cognoscenti displiceret
Hoc precepto districte prohibetur omnis iniusta
mercatio usura quelibet terre aut labor
infidelis aut fallax quomodolibet et me-
dosum artificium fictus etiam dicte la-
bor et rerum venalium mutilium quomodolibet
pro utilibus venditio seu venditor easdem
emendo deceptus fuit sed non licet
eum quod deceptus sum alium possum
decipere. Prohibetur etiam hoc precepto
omnis usura falsa advocacio vel procuracio
plantacio vel lis non rite assumpta
fraudulenta pactio aut iniustum iudicium
et generaliter omnis decepcio manifesta
aut falso colore velata qua quis alium
dampnum facit quod sibi nollet fieri
Aggravatur autem peccatum hoc furti vel
latrocinii ex circumstanciis loci et temporis
persone et similibus quemadmodum si res sa-
cra in loco sacro aut tempore oracioni
deputato quis afferat. Si etiam
persona dampnificata pauper fuerit et
inde vel suo statu et in suis heredibus

exl'ho graue detrimentum paciatur Regni
aut persone sit alia dampnificantes ab-
solucionem ut ablata et dampna contingencia
dampnificatis restituat secundum iudicium
boni viri quadrimonium tamen et quomodosi-
poterit quod si facultas non sit omnia red-
dere saltem quod potest restituat Et si dap-
nificatos ignoret ablata male ablatum
in pios vsus et elemosinas distribuat
secundum iudicium superioris Hoc eciam precepto
prohibetur omnis symonia qua est sacrorum
venalitas pluralitas eciam beneficiorum
absque racionali causa et forma vel vsus
false monete Item rem aliquam ad
terminos emendo aut vendendo plus iusto
vende Et omnis contractus illicitus precepto
prohibetur hoc precepto omnis detractio et
diffamacio qua alicuius fama bona omni
argento preciosior alteri iniuste tolli
debet cum sic diffamans alteri famam
ablatam restituere tenetur per publicam quamque
veritate confitendo et se male fecisse as-
serendo et multo magis si comunitatem
aut totum aliquem statum iniuste diffama-
uit Insuper hoc preceptum infringunt qui
a subditis suis ultra iuris equitatem et
rei publice necessitatem et temporalia bona vio-
lenter eripiunt Vel eciam iniustas leges
aut precepta condunt contra deum et
iusticiam quod meos fratres exigere tamen miruit
Amplius hoc transgrediuntur preceptum adul-
tere mulieres illegittimos filios ad
legittimorum hereditatem succedere facientes
quecumque bonorum suorum virorum suorum do-
cis ignorantibus sumptuose nimis consumunt
Consilio delinquunt filii parentum bona
eis nescientibus inutiliter exponendo

Sed et intrantes eciam aut dispensatores
dominorum suorum aut ingratorum bona in-
fideliter dispensando Ecclesiastici viri
ecclesie bona luxuriose aut pompa-
tice consumendo aut ea in thesauros
cumulando Item illi qui terminos a-
grorum dilatant proximos defrau-
dando Vel tributa iuste instituta
solue renuunt Et hii quibus com-
missa est testatorum execucio elemosinas
et cetera legata in preiudicium defunc-
torum implere differunt aut solue
recusantes Plurimi sunt horum mori-
similes qui expensis immoderatis
sumptibus premuntur eo quod multipli-
citer ultra redditus et prouentus pro-
sumptuosum gerit statum Sumptuosum
namque status sumptuosas requirit
expensas Postremo contra hoc
preceptum grauissime peccant hii qui
precio aut per violenta preces
propinquos ad dignitates precipue in mi-
nisterium ecclesie bona occupare
parant cum presertim ecclesiastica be-
neficia dignis et sufficientibus debeantur
et preterea non symoniace conferri
debeant Aliquin inbeneficiatus nullum
ius requirit nec anime liber esse
potest quousque beneficium simpliciter
resignet symoniace promoto

Undecimum capitulum de nono precepto

Septimum preceptum est Non mechaberis nec luxuriosus eris
Hoc precepto inhibetur species
peccati mortalis omnis sonctus et car-
nalis comixcio viri vel mulieris

excepta matrimonii lege. Huius-
modi oppositum asserere est error
contra fidem. Prohibetur etiam propter
hoc tam in matrimoniali coniunctione
quam in pollutus omnis luxuriosus attactus
membrorum genitalium quo non servatur na-
turalis ordo inditus a natura deputate
et tanto peccatum huiusmodi gravius est quanto
a naturali ordine longius recedit, sive
inter personas solutas sive quem etiam
adiungat coniunctio matrimonialis sunt
fiat huiusmodi attactus mise vel aliqua
persona aut respectu bestie in alia
specie proprissima et illicita compla-
centia consumatus. Si demum at-
tactus ipse specialiter attactus ipse in
naturalis perveniat efedissima vilissima
delectatio etc que mollicies vel pollu-
tio dicitur. Si quis autem in hiis aut in
aliquibus horum culpabilis est sufficienter
intelligere potest quid, licet minus loquendo
generales significet. Item in peccati
laxius extra confessionem est abhominabile
hec immunditia explicanda ne caste
aures paciantur et innocentes horum peccatorum
motorum notitiam acquirant et scan-
dalizentur. Sunt etiam magistri eius
enim contra naturam peccatorum prelatis ma-
ioribus episcopis scilicet et sunt primariis
ad absolvendum reservati quorum aliqui
iam leges ignis pena plectuntur.
Item potest aliquis contrariis bona et
elemosinas operarientur saluti si pu-
dore motus hec peccata reticeat vel
adeo celet ut non possit confessor
peccati speciem distinctius perpendere. Item

nam propter verecundiam maiorem et pudorem
inferre quam eius revelatio peccati in confes-
sione inducit. Aut homo in huiusmodi
peccatum hoc variis de causis. Aliquando quidem
ex propria malicia alterius impellitur sicut
iuvenes aliqui pueri alios innocentes
frequenter decipiunt. Aliquando eximius ocio
frequenter eximia superatione potus aut
cibi potum peccatum aut ciborum excess-
sive nimis super calefactivorum. Sepe ex
inhonestis dictis aut aspectibus radi-
catis et fictis, quinque ex diutina cogitatione
circa carnale actum vel commixtionem viri
et mulieris ad mediante appetitu car-
nali commotionis cum tali vel tali persona.
Inducit etiam ex prava doctrina peccati servi-
torum aut ancillarum sive quod magnum
facinus est in agrorum cum quibus iuvenis aliquis
conversatur aut nutritur. Vel postremo ex propria
peccati malicia. Ceterum apud detestandum
peccatum hoc olim mundus consumptus est univ-
ersali diluvio et quinque civitates Sodo-
me et Gomorre igne celesti succense
ad infernos corporum vivi descenderunt
inferni. Propter etiam peccatum huiusmodi quod divina
exclamat vindicta veniunt sepius fa-
mes guerre pestes mortalitates in-
undationes aquarum perditiones regnorum
et alie multiplices clades prout scripture
testantur. Principale vero et efficax contra
peccatum hoc et generaliter adversus luxuriam re-
medium est sobrietas victus malorum
vitatio consortia et omnes malas et noxi-
as cogitationes statim repellere ne figantur
in corde toto conatu preces ad deum
virginis Marie suos statusque dirigere.

cogitaciones suas aliorsum di-
ducere et in eis corporale pena liberi
assimile quadmodum quidam pietate lingwa
propriam mordens et temptacionum allo-
quens frequenter dicebat sy sy sy horrenda
immundicia et tu nequissime demon aufer
te in hanc illusione prietate Huius
demque peccati luxurie plurime sunt species
secundum varios hominum status quadmodum car-
nalis commixtio affinium parentum et
aliorum religiosorum Item personarum vi-
duarum virginum constupracio et eciam rap-
tus violentus ex quibus infantes clan-
des oriuntur ut quando persona aliqua inuia
perdicionis constituitur aut pecunia me-
rit infamia vel sic ipsum occidit
aut infantem ex stupro natum
conceptus non baptizatum iugulabit aut
demque totus vnus status vel communitas
infamia aut ruina patiatur Demum
inius postremo huius vicii peccatum in sop-
no fantasias et illusiones et tu e
peccati periculum cum quis antea vel post
invigilia nocturna fantasia vel pol-
lucione delectatur

Duodecimum capitulum de duo decimo precepto

Octauum preceptum est Non
falsum testimonium dices Hoc
precepto omne mendacium prohibetur
illud quod malis penitere committi quod
si irridenter inuenerit grauius peccat
quanto periurus est Itaque omne pro salute est
hominis corporali vel spirituali dicit quis
periurium committe siue coram iudice sine
secorsum Periurium vero quod quis in iudicio
publico committit est tamen ad absoluendum

epo reseruatum Contra preceptum hoc
faciunt peccant qui in confessione peccatum
mendaciter celant aut aliud inique
accusant Insuper contra preceptum hoc
agunt qui delectantur nimis aduersis
nouitatibus aut aliorum diffamacionibus
aures credulas prebent atque inde
peccati sumentes assentes nimia leuitate
de proximis mala zelotipi presertim
vel suspiciosi vel proximos et actus
eorum male et sinistre iudicantes
aut interpretantes adeo ut ex hiis
credulitate falsa iniusta bella vel
lites sepius moueat

Tredecimum capitulum nonum ambit preceptum

Nonum preceptum est Non
concupisces vxorem proximi
tui nec femina virum concupi-
scat Hoc precepto prohibetur dispo-
sicionis modus vel gestus exterior ma-
lus quo trahitur vel sollicitatur ad
peccatum luxurie sine promittendum sine persua-
sione verborum sine per minas violentas
sine eciam per munera per permissiones per
mendacia aut fictas adulaciones
aut in superfluo vestimentorum ornatu
inordinato affectu vel incessu liberis
operibus aut demque tactu quolibet
luxurioso sicut facere coniuges inam
plexibus et osculis Vnde est
notandum quod concupiscentia carnalis commu-
nionis preter matrimoniale vinculum cum ea
plene voluntate consensu plenarie peccatum
est mortale peccatum vbi carnalis co-
pula minime subsequitur Eadem vo-
luntas pro facto reputatur Inquo peccati

sine peccato potest persona matrimo-
nialiter alteri copulata quemadmodum et pre-
fata ut si mulier alicuius quam viri
sui carnalem societatem concupiscit. Sic
etiam consensus plenarius et deliberatus
quo quis in operibus et carnalibus cogita-
cionibus delectatur ubi etiam deest
voluntas actum exteriorem perficien-
di secundum plures doctores est mortale peccatum.
Patet igitur ex premissis omnes am-
plexus oscula et consimiles tactus
propter exsolucionem cogitacionibus prius
enumeratis precedentes esse. Quia delicta
tanto graviora si persone fuerint
affines aut religiose vel eiusdem
sexus et quod enormius est si in talibus
tactibus vel osculis non fuerit
honestas qualis in publico servaretur.
Ad obicem si quis impudicis tactibus
vellet alteri vim inferre deberet
alius ex adverso quemadmodum pro vite
corporalis tuitione viriliter resistere
sive verbis sive factis aut validis
clamoribus aut denique secundum tale pro-
sonis ipsum in hoc iuvare volentibus
et ad hoc astantes vocando. Alioquin
talis quis quod ille est non sentit sua
diligit castitatem et honorem

Quindecimum capitulum decimum declarat
preceptum

Decimum preceptum est Non
concupisces rem proximi tui
hoc est alicuius cuiuscumque et in-
telligitur de concupiscentia prohibita quemad-
modum supra in sexto precepto de furto
et latrocinio explicatum est. Prohibetur
enim hic concupiscentia et voluntas mala. Tu-
mala voluntas ut paulo ante dictum
est prefato reputatur. Tali namque cupidi-
tate frequenter homo invidia et im-
patientia sui status et de blasphe-
mia apud se non recte cogitans bona
temporalia se iustius meruisse quam
talis suus vicinus et ideo deus iniustus
est et sibi non nisi frustra et inaniter
serviendum. Et si incommodum aliquod vel dampnum
alteri contingit statim ille letatur et gaudet
assensus prosus demum et similia mali-
tia hoc eidem attendere. Contra preceptum
hoc reducuntur peccantes ipsum tam
corporalium quam spiritualium seu clericorum
contemptores velut pauperibus et indi-
gentibus in similitatis adest et occurrente
evidenti necessitate non subvenientes et specia-
liter parentes propos quod pudendum est mendicare
vel deficientes esurire aut egere
permittentes. Consiliarii peccant qui dominorum
suorum placitum vel lucrum iustum iniuste re-
tinent qui et clericorum precepta de funda-
tionis ecclesiarum occupant inique aliorum
bona divites peccatum nimis divites
esse et eisdem abuti nec eis propterea
restituenda fore. Condempnat eos namque
approbata pauli regula affirmat non
esse faciendum mala ut inde bona eve-
niant nec quocumque pro peccato offenden-
dus est deus eius transgrediendo pre-
ceptum qualecumque bonum inde provenire
contingit

Quindecimum capitulum ostendit qualiter in hiis
decem preceptis velut in modo quodam spe-
culo facies conscientiarum nostrarum demon-
strantur

Hec igitur sunt decem legis
divine precepta superius narrata
in quibus quasi speculo quodam po-
sito tempus et modus religionis humane
virtutis perfectionis et totius vite nostre et anima-
rum conscientiarum quam intrare pulcherrime atque securius
possimus distincte conspicere. Homo mediantibus
cognoscit vite sue decursum qualiter
divina precepta servavit contrarium devia-
vit quibus modis in variis peccatorum
speciebus deum offendit. Qualis denique
peccatorum confessio facienda sit. Et si pecca-
torum aliqua aut quomodo non plene in-
telligant consulat super hiis sapi-
entes potissime et devotos viros.
Quis namque persona que post annos
discretionis pervenit si consensu voluntario
plenario et deliberato horum alicui pre-
ceptorum per contemptum inobediens ex-
stiterit dilectionem dei amore creature postpone-
ndo extra salutis statum efficitur et in dampna-
tionis periculo stabit nisi gratiam dei
dignum fructum operatur. Sed qua si temp-
tationem gravem aut diutinam ire sive luxurie
aut alterius peccati quis incidat si ipsa
temptatio huiusmodi displiceat et eidem homo
resistat vel non plene et deliberate
consentiat consentiat mortaliter non peccat
ymmo sepe illam [?] per magnum
apud deum premium meretur temptationi viri-
liter resistendo. Hic iam patet clarum
est quibus viis et modis decem hec precep-
ta infringantur sepe mortalibus et capi-
talibus viciis que sunt superbia in-
vidia Ira accidia gula luxuria et av-
aritia quinque item exteriorum sensuum mi-
steria qui sunt visus auditus olfactus
gustus et tactus. Dicit quod quis
in hiis decem preceptis speculi vice
se diligenter intuetur recte se conspicit ve-
re cognoscit se quam parvipendit et hiis
obediendis iam discere sapit

Sequitur decimum capitulum explicat qualiter
simplice virtute cordis vel corde contrito
a statu peccati ad statum gratie resurgimus

Sciens melius nostri misericor-
dissimus pater deus et cogno-
scens nostram fragilitatem pronitatem
et ad malum proniciter multiplicibus
viis mortali vita durante paratis-
simus est nobis delicta remittere et
gratiam conferre si dumtaxat veraciter
et ex corde sibi tres subscriptas virtu-
tes porrigamus. Prima virtus
est dicere sic vel sic contra virtutem bonitatem
tuam quod michi displicet vos cuiquidem
primam ago quia vos offendi quoque
est venerando et colendo creatorem meum
verum transgressus sum. Secunda
virtus est dicere bonum habeo propositum
et desiderium vero iuvamine mediante
in futurum precavendi ne incidam
ulterius et occasiones peccatorum in quantum
possibile erit evitandi. Tercia
virtus est dicere bonam habeo voluntatem
peccatorum meorum confessionem integraliter
faciendi pro loco et tempore secundum verum
et sancte matris ecclesie mandatum et pre-
ceptum. Has virtutes quicumque qualiter
loco et tempore simul non fuerit e-
mendatum ex corde prenunciavit certe
existat se in salutis et gratie statu
consistere et vitam etiam meritoriam omnis
omnia enarrata prius iam amisisset

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Si etiam talis absque alia con-
fessione contritus decederet in absen-
tia sacerdotis dormiendo aut aliaquis
modo ymo non tamen morte subita preuentus
idem finaliter saluari deberet dimissa
purgatorii pena mediante. Hoc quoque et
salubre consilium esse videtur ut homo quilibet
singulis diebus bis aut semel sero
et mane aut saltem festiuis die-
bus redeat ad cor suum conscientiam
examinans an tres premissas virtu-
tes proferre valeat cum cordis sin-
ceritate sic quod melius statum salutis sue con-
fidat quod si eas plena mente fateri
non valet obstante voluntate pec-
candi qua actualiter delectatur de mortali
proposito quo quis omnes peccatorum vitare
renuit quemadmodum illi qui peccatis car-
nalibus mortui resurgere nolunt aut
vsuras suas et iniustas mercaturas
et lucra continuant vel iniuste re-
tinent alienum quoque alii odio et
vindicte desiderio flagrantes in eorum
proposito perseuerant certissime stant
hii et consimiles non episcopum aut papam
tales absoluere posse quapropter talibus
salutare consilium dare ut per se ipsos
vel alios bona que poterunt operentur
orando vel elymosinas dando quo deus
eorum corda illuminat et ad bonum
dirigit et conuertat. Multum est enim
exiguum adeo bonum quod non tamen deus
eterna et temporali mercede remuneret
Multo quoque melius est temporale bonum
et minimum quam omnino nullum perimeri. Sa-
luberrimum est etiam laudabiles consuetudines
ecclesie seruare ne eam sic dissoluendo

nunquam metrum forte resumat

Decimumseptimum capitulum continet quod sit confessionis
modus et dat circa hoc vnum breue do-
cumentum

Quotienscumque accedit homo ad
confessionem peccatorum explican-
dam hoc est debitum scilicet semel in anno
circa solempnitatem pascalem aut cum
mortis imminet periculum de mandato superiorum su-
scepte ad confessorem cum confessionem
regulariter non tenemur quamquam sepius con-
fiteri multum prodest ad augmentum gratie
et distinctam integram et explicatam
peccatorum debet premeditari confessurus
quid aut in quo deliquerit cum examine
diligenti conscientiam discutiens at si magis
vnde temporale commodum reperitur dimittet
se per omnem peccator humiliter non irrisorie
vanitate non ficte vituperando se vel lau-
dando preter rem atque sinuat facta impune
dimittendo discrete insuper ut non re-
uelent hii quos consortes et socios
habuit in peccato. Debet enim confessor
merens etiam quamuis videlicet nisi forte
sodalis homines cum petendi consilii ade-
orum pellenda violentia confitens detegeret
aut forte si esset ad explicanda pec-
cati non intimas eos manifestet ut si quis
cum sola sorde carnaliter commixtus fuit
in quo casu quarendus esset confessor per eam
in confessione detectam ignorans. Cum
tantibus aut ad plures episcopo reseruatis
a superiori remittat inferiori confitentem
ad prelatum vel superiorem cum potente ab-
soluere. Nisi forsitan confitenti mortis periculum
immineret a magis atque scandalum exoriatur

aboriri vel peccati reuelacionem sed quieta probabiliter formidetur. Hoc vero pro regula certa et documento salubri teneat ut nunquam pro secreto vel occulto penitentia publica penitentibus iniungatur nec penitentiam imponat quam negat aut nolunt sufferre. Non debet rursus confitens iniunctam sibi penitentiam faciliter reuelare quo cognoscit misericordiam peccatum suum ipsi qui confessoris dicta que interrogata nimia leuitate detegere. Licet enim omnia secreta confessionis integritatem contineant nisi quod absit confessor proximos ad malum aliquid hortaretur. Est preterea vtile et efficax remedium diligentius retinendum abstinere qui prauisa inclinatione vel consuetudine inducunt in aliquod enorme peccatum aliquo non de facili retrahuntur quod seipsos ad penam aliquam pecuniariam vel aliam usque ad certum tempus prefixam cum dicto eorum moderamine constringant quociens semel in id peccatum incidere contingit. Dicunt namque sepius insipientes aliquid se aptitudine ire penitus lucere et si aliquis esse simile abstinere non posse quod in hoc ipso salubri remedio velut medicinis facilime conuincuntur. Vnum vinum album vel [illegible] medicina [illegible] transgressionis eis inflicta pena ipsos a perpetratione [illegible] operis retraheret. Vnde maiorem conuincuntur eos diuini precepti et proprie salutis mutuum [illegible] vinis abstinere posse in fratrem et parisam deserent voluntatem et tales velut fatui [illegible] non credunt nec obediunt quousque in supplicia ruant et delictorum suorum seram et infructuosam agant penitentiam sicque iusto dei iudicio ut qui penitere contempserunt cum possunt non valent cum velint nequeant

Decimumoctauum capitulum concludit non esse quemquam ab alio ad peccatum pellendum sed ad bonum potius operandum

Postremo quicquid agat homo in persona sua summopere caueat alium ad malum agendum sollicitare verbis aut factis exemplis vel consiliis aliquid agere quod deinde sit occasio ruine peccati fiat coram iuuenibus aut personis incontinentibus. Hoc enim proprium est singulare quod demonis officium quemadmodum bonorum angelorum interest officium homines inducere ad bonum. Compertum est enim frequenter accidere quod homines aliorum ad malum impulsores videant in quam delicti sui condigna penam asserentes perficiant quia nequeunt eos corrigere ad bonum quos deceperunt iam forte dampnati sunt adeo vindicta postulantes et namque eis maledictionem imprecantes sicut e contrario iam saluati aliorum doctrinis qui factis et opera diligenti quam vltra deo operis aut sacrificium acceptius esse preter et ad peccata delenda validius pro suis adiutoribus preces indeficienter effundunt. Curet ergo preterea fidelium quisque iuxta cognicionis et virtutis adeo se congressus familiaritate moribus et exemplis alium ad bonum agendum incitare prout filium doctor discipulum et sapiens instruat ignorantem. Dagent tandem pro mutua pace et unanimi [illegible]

tatate quo post mortem corpis
huius pheremus Bumus prinpes simus
qua nobis concedat deus unus cenit
et psonalit trinus qui est benedictus
in secula seculorum Amen

Incipit 2us tractatus de confessione sacramentali cum peccatorum et tempore de confessione facienda

Dubitans amore peti adsa
lutis et eterne statu volet
resurgere qui atque sui
et intentiones advitam
eterna utiles sint et mitorie hin
sit nere est contritus et dolens de cir
ca sua recognoscens intelligat
efficiant etiam ponat. auxiliante
deo apto mortali se peccare et ab
stine in futurum firmiter prica ut ac
sinceriam oportet habeat opertunis
locis et tempore pecca sua saltem mo
talia distincte et integraliter confi
teri Quod ut commodosius fiat per
qua confitens omnia sua revelaturus
attendat circa ea matura morosa
qui diligentia premeditari teneat consi
magnum atque emolimentum temporalem
reperire se credet quo completo mox
ipsa confessori suo ac lucidius ex
primat quia vos plurimi simpliciores ob
negligentia aut ignorantia non ex
cusante sed potius accusante modos
et species nesciunt peccatorum Unde confer
ta est tabula qua instructi confes
siri cogitatore prima instructi suf
ficient ad salute poterunt sua pecca
cognoscere memoriter tenere et con
fessoribus utiliter respondere Secundum

aut tabula hec secundum numerum et ordi
nem peccatorum mortalium que sunt superbia
invidia Ira avaricia accidia luxuria
gula

De peccato superbie

Confessurus ergo tua primitus
constiam examinans incipe a pe
ccato superbie Si vana tui
laudem et propriam excellentiam quesivisti
aut optasti propter bona fortune et
caduca divitias scilicet auri et argenti
treas qui possessiones aut propter naturalia
bona corporis pulchritudine fortitudine aut
iuventute similiaque siue et etiam gratui
torum donorum siue est in ingenio vel
affectus devotionis Si alios contempsisti
propter eorum horum bonorum precedentium defectum
Si aliqua opera fecisti ut in munda
na laudem acciperes vel ut alii me
liorem te quam ipse sis reputarent
et multo magis hoc fecisti proximum
ypocrisi ficte qua ut aliis eos exem
plar in bonum vel eos a malo retra
heres Si nimium peritiam tuis eis
oppinionem propriae vel credulitati aliorum consi
milem condempnando preceptis mandasti
dei et sancte religionis Ex hac enim
radice pullulant heresis sortilegia et
false credulitates Si pertinacia et
mane gloriatus opera tua bona recitasti
vel te aliis prioribus inculpasti ut
melior humilis et devotus crederis
Si gloriatus es corde aut ore de ma
lo et quod alium defraudasti vel ei
iniuria intulisti et quod prius consi
tes ad male agendum potius existis
Si superioribus tuis inobediens extitisti

et eos contempsisti precipue carnales
parentes et spirituales Si in tua confessione
mentitus es peccatum tuum vel eius circumstantias
mundano pudore celando talis enim
confessio inutilis est sed et nouum crimen
mittis Si peccatorum tuorum consolatores
assumpsisti aut adinuenisti culpam tuam
socijs vel complicibus imponendo Si te
per inobedienciam et contemptum excommunicationem
permisisti aut leuiter nimis excommunicatis parti-
cipasti Si in iudicio publico uel alibi ob
pudorem veritatis reuelande periurium con-
misisti siue eciam operibus vel verbis absentes
obloquutus es propter famam tuorum unde Si in-
dignando contempsisti predicatores pauperes ig-
norantes impotentes aut infirmos eos
precipue qui tibi gratie spiritualis sunt vel eosdem
irrisisti Si signis aut verbis contemp-
sisti eos qui student deuocioni Si presump-
tione motus aggressus es ardua scientia tua
aut potencia excedentia vel tuo statu in-
decentia

Circa peccatum inuidie

Si de alterius ingenio lesus es cum ei
infortunium aliquod contingit vel diffamacionem
seu persecucionem meruerit Si de bono alterius
doluisti quod bene famatus diues pulcher
sapiens eloquens deuotus vel religiosus
existit Si mala alterius reportasti uel bo-
nam famam ipsius minorasti verbis maxime
decens publice uel secrete maliciose vel fraudulen-
ter peruersa eius verba et opera sinistre iudicando
aut in peiorem partem frequenter interpretan-
do etc etc

Circa peccatum ire

Si deum cum consensu iram contra proximum
tenuisti in desiderio vindicte uel appe-
titu nocendi proximo uel alium verbis vel factis
Si ira uel odio contra quempiam contumelias
protulisti aut in rebus nocumentum probum
irrisisti eum uel si cum permisisti vel
nasti omisisti Et attende diligenter
an lesus sacerdos vel clericus extitit
Si a lesis a te uel iniuria passis
veniam petere renuisti cum proprie con-
les forent vel in nullo subiecti Si
arma suasiua nocendi fine tulisti
Si alterius morte seu lesione illicite
nominatus es etiam apposito iuramento
Si secretum alienum reuelasti si abstinenti-
ate veniam poscentibus indulgenciam de-
negasti Si motus ira irasti ne-
quiter uel periurium commisisti aut deum
dum blasphemasti ludum alearum aut
alium exercendo Si odio uel rancore
penas quasi iusticie zelo plantacionibus
uel litibus alium vexasti seu alium ma-
ledixisti presertim parentibus aut quem-
quis etc etc

Circa peccatum auaricie

Si alio nesciente uel nolente quod suum
est retines si furtum rei sacre vel etiam
uel alterius cuiuscumque maxime ecclesie uel loci
sacrati commisisti Si contra deum in-
gratus indignaris quod non tibi sic et ce-
teris proueniunt diuicie nec ad uotum
prospere succedunt omnia Si abhor im-
memor sis beneficiorum dei et huic contempnis
si omnia bona diuiciarum uel parentum laute
nimis in usus proprios assumpsisti aut
mercenariorum vel seruitorum iustum lucrum

non eis restituisti Si falsas et iniustas mensuras exercuisti et modum mensuras Si falso et mendaci artifficio usus es modum querere Si symoniam mente uel alio perpetrasti Si commutacionem usurariam cum alio contraxisti adulterando modis si similibus peruersus fuisti Si ludis prohibitis ut est taxillorum ludus auaricia motus te immiscuisti Si festiuis diebus spe lucri manualem laborem aut mercacionem per te uel alium fieri consensisti Si commissa tibi in testamento uel alias legata uel elemosinas perficere et distribuere neglexisti Si oportune et elemosinas occurrente necessitate oblaciones et decimas perficere aut soluere contempsisti Si ficta adulacione muneris peruias extorquendo alium decepisti aut eciam irrisisti Si parentum uel mariti bona eis inscijs furatus es uel proprias et alienas possessiones inuoluere contempsisti concupisti Si alieni dampni causa uel occasio uoluntarie et gaudenter extitisti ut lucrum inde uel commodum reportares et 4 ut ex odio guerram inter duos rixam moues ut ex eorum mutua lite dolere uel occasione emendam iudiciariam aut parcium lucrum feras fame pestilencia optas ut ea diuersorum parentum morte gaudes ut sua hereditate accipias alium conspirando impellis ut venalis rei forum competenti uiliorem usurpes aut demum maleficio quoque inuenies aduenis nouitates ut ditatus habundes etc.

Circa peccatum accidie

Si missam et horas uel aliud diuinum officium seu seruicium omisisti celebrare adque dicenda tenebaris Si infestis specialiter absencia absque iudicio propter aliam personam negligenciam uanitatem aut animi euagacionem officium predicacionis et sermones audire contempsisti Si consuetum tempore diebus presertim festiuis in uerbis aut factis ociosis inutiliter consumpsisti aut tempus officium sermonibus gracia confabulis turbasti Si idem presertim tempus excessiue dormiendo inaniter consumpsisti Si pre negligencia aut iniuria status tui meditaciones mortis iudiciorum et beneficiorum dei erga te pretermisisti et pro benefactoribus tuis viuis et defunctis preces fundere neglexisti aut eciam commissorum tibi regendis et curare non recte sollicitus extitisti Si negligens de peccatis quibus es aut confessus uel cum confessione tua peccata tua premeditacione sua noluisti Si peccatorum tuorum oblitus es uel iniunctam penitenciam minus debite perfecisti Si quecumque vota uel promissa infringendo transgressus es et attendas modus Si demum propter torporem carnis fuisti transgressor ut puta cubiristie suspensionem uel aliorum sacramentorum suspensione distulisti non rite uel ipsa sacramenta recepisti non premissa debita integrali confessione etc etc.

Circa peccatum luxurie

Si morosas cogitaciones circa carnalem actum cum complacencia et delectacione notiua mente tenuisti Si cogitacionibus talibus carnalibus aspectibus verbis aut signis quibus motum carnis excitasti nec eis sufficienter restitisti uel huius peccati occasiones non fugisti aut quod deterius est captasti prosi Si potes temptaciones uel motum in luxuriosum consensum tendisti affectando exterius opus si posses aut auderes perficere Si attactu aliquem inhonestum uel pruritu in membris pudendis excitasti ex…

carnalis delectatio secuta sit et
modus diligenter aduertatur. Si tu peccator
erga alios tactu uel turpi oscula siue
verbis aut amplexibus aut aliis sig-
nis uel forte picturis et figurationibus
inhonestis. Si dormiendo habere carnale
delectationem uel pollucionem meruisti si cum
alia persona carnalem commixtionem mi-
sisti et attendatur gradus uel conditionis
talis persona fuerit que uxorata alteri
que uirgo si fuerit proxima et in quo gradu si
simonialis religiosa aut in sacris ordini-
bus constituta. Si tibi consensit aut ei
uiolentiam intulisti. Si denique contra
tecum sexus aut aliis comittit et exprimatur
modus. Si luxurie peccatum opere consummasti
alio ordine quam natura dictauit aut
preter matrimonii limitem honestate racione
corporis infirmi uel circumstanciarum que magis
in confessione exprimende sunt in interrogationibus quam
nominande. Si quam verbis uel scripturis
quibuscumque impudicis reseraui. Si diebus
festiuis ieiuniis et in aliis solempnibus etiam
peccata peregisti aut forsan in sacris locis.
Si abortum procurasti aut fetum exitu
nasci impedisti uel obscura uesti-
mentorum aut pregnatione corporis inmo-
derata uel choreas uel aliis publicis
lusibus modis. Si dissolutis et inho-
nestis affectibus que tactus que gestibus in-
composita uel innata pulchritudine aut fuco
mediante tolerata uel denique uestimentis
superfluis alios ad malum allicere uolui-
sti aut te concupisti alicuius affectasti.
Si aut tibi matrimonialiter coniuncta persona
carnalis copule debitum infirmitate aut alio legitimo
impedimento cessante denegasti.

Contra peccatum gule

Si ieiunia ab ecclesia statuta iudicata
confessus es cessante infirmitate impotencia
uel alia racionabili causa. Si potibus uel potus
sumpcione ebrietate luxuria dissolucionem
aut corporis infirmitatem incurristi si ob eadem
causam studium laborem negocium que ad
opus eadem agendum tenebaris omisisti.
Si proximos superius potibus et
cibis te uel tuos heredes indigencie aut
mendicitati tradidisti. Si denique ni-
mis auide et habundanter cibum
sumpsisti uel delicata fercula curiose
quesisti aut hora comedendi preuenisti
ut ex hoc precepta que corporis iniuste
modum sequeretur. Preter autem omnia que
de peccatis mortalibus iam explicata sunt
ut homo cognoscat quibus modis contra
sensum suum exteriorem interius contra decem
legis precepta que nunc supra et duodecim
articulos fidei delinquit ut non
sit opus hec posteriora prioribus addere
nisi quia euitare prioribus specialiora
et particulariora adiungere uolui.

Ad plenarium autem perfectum intellectum
ut agnoscatur qualiter rite sit facienda
confessio notanda sunt aliqua.

Primo quod secundum regulam et preceptum
ecclesie tenetur omnis quilibet
adultus semel in anno ecclesia
pascha peccata sua confiteri cum et
eukaristia que ad sacramentum interdicitur suscipe-
tur cum in morte timetur periculum. Ita
preterea ipse peccatum absoluere potest idest
unus proximam nunquam in posterum habere
formidat. Et quod sepius confiteri melius
possit quare uel annuatim uel mensibus
singulis aut qualibet solempni festo melius

persone familiaritatem et statum ¶ 2o quia
confessio in locis patentibus et publicis fieri debet
ne orationes sancti loci et proximi
devotionis impellat diabolus ad malas
cogitationes inique verba vel opera nunquam
etiam confessor confitentis velut affirmat
¶ 3o quia multa sunt crimina a quibus
presbiterum sacerdos simplex absolvere non
potest nisi primarius fuit vel a prelato super-
iori potestate accepit quemadmodum
sortilegium quod preces sacras committit
sacrilegium quod est furtum rei sacre vel
intra locum sacrum percussio violenta
sacerdotis vel clerici symonia heresis
tertium quod crimina quibus eo ipso excommunicatus
sima meruit delinquens. homicidium
percussio patris et matris. periurium in
iudicio publico commissum adulterium sig-
nanter notorium mulierum raptus violen-
tus. defloratio virginum. ¶ Conspira-
stimonialium virginum ¶ Et incestus cum san-
guineis maxime contra gradus votorum fractio
¶ Oppressio parvulorum infantium absque ne-
gligente custodia ¶ Peccatum item contra naturam
et abhominabile quod contra naturam dicitur sive
in propria persona per mollitiem perpetratum
sive maliis commissum ad cuius sexus
existit vel in persona alterius sexus
in aliis membris quam ad generationem
deputatis vel denique in alia specie
admissum ¶ Talia namque crimina gravi-
ora sunt quam sit eius terminum in-
scientia sancta die veniens ¶ Unde et decies
tenetur pater expresse confiteri sub pena
eterne dampnationis ¶ ¶ Quarto quod persona
confitens debet habere voluntatem compi-
tum omnia peccata sua iuxta vires inte-
graliter explicandi et ad interrogata

veritate sine mendacio respondere ad suam accu-
sationem ¶ Celare vero peccatum aliquod non for-
tassis aliud peccatum suum revelare non posset
vel nisi persona talem ad suum comodum siqua
se confessori detegeret absque periculo eius
¶ Ut si prelatus vel superior vel primarius
non singula peccata confitentis integraliter
sed plures casus reservatos audire voluit
reservet alia delicta minori sacerdoti po-
testate super hiis habenti confitenda ¶
¶ Quinto quod nullus iniuncta primas recipe-
debet nisi quam perficere voluit quam et
celare tenetur una cum aliis a confessore
prelatus aut interrogatus nisi forsan quod
absit idem confessor penitentem verbis aut aliis
ad malum inducere vellet ¶ ¶ Sexto quod
si quidem quod restrictio sit et ius ignorare
vel etiam notorum committitur aut relaxatio
fienda sit consulatur prelatus superior vel alius
aliquis habens potestatem hanc non tamen sacerdos
inferior ¶ ¶ Septimo quod super peccatis in generali
superius narratis si casus speciales occurrunt ut
magis delictorum tenetur hoc confitens explicare
ut personam cum circumstantiis casus vel aliis
specialem sicut annexa malicia maioris ut
cum quis decem francos abstulit pauperi
uxorem et filios habenti vel in loco sacro
gravius peccatum est quam furtum proprie in
generali commisisse et perfecerit in aliis
tantibus circumstantiis exprimatur prout confi-
tens meminit cum beneplacitum confessoris
omissis circumstantiis aliis ad peccati gra-
vitatem impertinentibus ¶ ¶ Octavo quod si prima
confitens imprimendi proposito proscidit vel
denovo peccatum iterare disponit ad quod ab-
latum alteri cum facultate sua non vult
restituere aut a carnali peccato luxurie recu-
sat abstinere vel nominandi iniquum propositum

retinz nullus eam a peccatis confessor potest debet absolvere. Quare fili propter tue salutis consulitur ut bona que potes interim perficiat quos deus eam invita rerum digne illustrare. Nono quod peccatum qualitatibus tantis peius ac deterius est quanto pluribus intulit nocumentum. Si quis ergo propria alicuius vel ruine causa et occasio fuit in nomine puta iuvenes aut puellas consilio hortatu vel alio quocumque sollicitando ad peccatum huius rei dicta penitentiam agat deceptorum ad correctionem et emendationem totis viribus procurando et ipsos et alios eos adversa vita et sana doctrina reducendo. In hoc n. consistit pars potius sue satisfactionis et penitentie. Decimo quod si quis confitentes sue examinationem diligenter peccatorum quorundam etiam mortalium a se commissorum non reminiscitur propter sola generalem confessionem de ipsis absque alia speciali salvabitur si tamen ea postquam oblita primo ad memoriam redierint ea specialiter et suo tempore et loco confiteri tenetur quam nunc periculosum est commissorum a se delictorum mortalium propter negligentiam aut desidiam immemorem fieri.

Forma absolutionis sufficiens et requisita presbiteris de quibus confessor intendit et potest absolvere premittere. Ego absolvo te a peccatis tuis In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Et si confessio fiat de excommunicatione in modo dicto Et absolvo te ab excommunicatione tua In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Et si tamen hoc fiat absolutio de peccato quod facta est excommunicatio ut dictum est addatur forma predicta. Additiones quidem alie conditionales aut insolute tamen dimittantur.

Sequitur tractatus de modo inducendi confitentes in mortis articulo et noticia

Si liberates fideles quam amici vel propria egroti curam diligenter agant propriis circa corporali fragili et defectibili conservanda exigitur a vobis multo fortius deo et caritas pro salute sua spirituali sollicitudine gerere spiritualem. Inchoat n. extrema mortis fidelis pro eius amicis. Nunquam ipse nullum est opus nunc maius sive commodius quod et tanti apud deum meriti et amplioris frequentis estimatur. Quemadmodum propone nostri salvatoris Ihesu Christi si inter nobis super deget in pectum spiritum corporale. Illius autem circa fuit primi scripto apponere brevem quandam exhortationis modum habendum circa eos qui sunt in mortis articulo constituti. Valente etiam generaliter omnibus catholicis ad artem et noticiam bene moriendi conferenda. Continet autem hoc opusculum breve quattuor particulas scilicet exhortationes interrogationes orationes et obsecrationes. Prima pars continet quattuor exhortationes.

Prima exhortatio

Amice dilecte vel dilecta considera nos omnes subiectos esse potentie manus dei et ipsius voluntati dei. Omnes nos cuiuslibet status et conditionis reges principes divites et pauperes morti subiciuntur. Pluries nunc est veniunt in multis peregrinorum modum ut exoco transeamus non ut mansione mea stabiliamus quem ponimus ut hic bene et meritorie viventes et deo servientes feliciter in fine penas evitemus et gloriam eternam habeamus.

Secunda exhortatio

R ecognosce diligenter in gratiarum
actione a deo tibi concessa be-
neficia quod tibi etiam in hac extrema
hora sui cognitionem dederit nec te
morte subita preoccupavit gratias pre-
sentibus et aliis innumeris donis nec eciam
refer ad suam infinitam misericordiam confugi-
ens et de commissis ac omnibus veniam
humiliter postulans

Tercia exhortacio

S ollicite cogita te multa ma-
xima delicta perpetrasse quare
penam ferre meruisti Unde
et has infirmitates et mortis dolores
pacienter tollerare debes rogans dominum
ut presentis doloris acerbitas remissio-
nem operetur peccatorum et purgacionem horribilis
iracundie in hanc afflictionem tuam pro sua
misericordia convertat Tollabilior enim nam presens
pena quam in futuro puniri quod si sic
corde contrito pacienter penam nunc tam-
quam voluntariam feres et omnia peccata
et culpa remittet deus et tecum pa-
radisum intrabis Aliquin purgatorium
etiam dampnacionem merebis

Quarta exhortacio

S uper omnia in hac extrema hora
constitutus meditare circa tuam
spiritualem salutem nunquam enim
fortassis in futurum huius meditacionis
contingit oportunitas omnia alia solli-
citudine et rerum temporalium cura sine
quas relinquere necesse est que etiam nunc ab-
infinitis periculis te ?eripere va-
lent plena fide te deo committe
et ei qui omnipotens bonus et sapiens est
te et tua et tuorum regenda probe
omnia peccata cognita tibi meum dimi-
tte confitens solutus et superstites

rogans ut pro salute tua deum precibus
exorent

Secunda particula sex habet interrogaciones

Prima interrogacio

D ic care dilecte aut dilecta Vis tu
mori et vivere in soliditate fidei ve-
re ... et domini nostri ihesu christi
tamquam verus fidelis et obediens sancte
matris ecclesie filius Respondeat volo

Secunda interrogacio

P enitet a deo veniam peccatorum tuorum
commissorum et omissorum que contra
eius amorem maiestatem atque bonitatem
egeris nec eum prout debebas honorasti
Respondeat peto

Tercia interrogacio

H abes ne firmum propositum et explicitam
voluntatem vitam tuam in melius convertere
atque corrigere si vita tamen superfuerit
rogans etiam deum quod tibi gratiam prestet hoc
propositum continuandi et non recidivandi vel
per contricione habendi

Quarta interrogacio

H omo tu conscius es tibi aliquorum peccatorum mor-
talium vel criminis de quo non sis con-
fessus optas ne etiam ea tum illu-
minari ad oblitorum criminum si que sint
eundem notitia et si liberum conscientie ea

Quinta interrogacio

I ndulges ex corde omnibus qui tibi nocumentum
intulerunt ob reverenciam et amorem
domini ihesu christi a quo et veniam speras
peccatorum similiter indulgendi te et remitti ab
hiis quos verbis et factis lesisti

Sexta interrogacio

V is ablata per te restituere integraliter
quantum ad id teneris iuxta tuarum fa-
cultatum valorem etiam usque ad [illegible]
bonorum tuorum cessione et renunciacione

Ubi alias satisfactio non sufficit valeret
et tota deo et hominibus venia meri petis
Ad has omnes premissas interrogationes
affirmative respondeat volo
Sequitur oratio infirmi comma ad dominum deum

Primo dicat infirmus ex corde dominum
orans Deus meus piissime pater mi-
sericors mei Deus meus piissime pro-
inmanus tuas commendo spiritum meum Pat-
er mias fac hunc paupercule vite
tue Adiuva me nunc etiam multa neces-
sitate Domine iam egenti ac et desolate
ut non a canibus infernalibus devoretur
Dulcissime ihesu ob honore et virtutem
tue benedictissime passionis iube me
recipi intra numerum electorum tuorum Sal-
vator meus ac redemptor redde me to-
tum tibi nec non me renuas ad te venio non me
repellas Domine paradisum tuum postulo
non ob valorem meritorum meorum sed in virtute
et efficacia tue benedictissime passionis per quam
me miserum redimere voluisti et michi
paradisum precioso tui sanguinis precio
emere dignatus es ipsum in conferre festina
propter quem nec tue delicie aut potencia minu-
entur nec ipse paradisus angustior aut mi-
nor invenietur ¶ Oratio va ad beatam virginem

Salutet primo mentem beatissimam virginem
mariam dicens Regina celorum mater
misericordie confugium peccatorum reconcilia me
unigenito filio tuo cuius clemencia pro me
indigno peccatore interpella ut ob amore
tui mea remittat crimina per dites migliaz
suam ¶ Oratio 2a ad angelos

Angelos deinde precibus invitet in-
quiens Spiritus celorum angeli beatissimi
assistite queso in migranti ex hoc seculo
et potenter eripite me ab omnium adversa-
riorum insidiis et animam meam ingressuram
viam assumite tu precipue angele bone cu-
stos meus

Quarta oratio ad patronum specialem

Post hoc invocat similiter infirmus au-
ctorem vel sanctam magis devotus
extitit ut illi precem offerat
dicendo O gloriosissime sancte vel
sancta singulare mee dum viverem
spem et confidenciam reposui succurre
nunc in isto extreme necessitatis articulo
laboranti nunc auxilii super mors
tempus instat et hora iam in manibus tuis
meum intende
Sequitur observaciones ad infirmum statum
morientis diligenter observande

Si paciens non dum eukaristia
aut extrema unctione susceperit in-
terrogetur an eadem sacramenta devote petat
et recipere Quod etiam interrogationibus
premissis visum fuerit appareat rationes
patientis non usque sufficientibus existere
Remedium apponat Quoniam id commode si
fieri potest vel per ministrationem sacramentorum
confessionis eukaristie aut extreme unctionis
vel etiam maioris periculum quod merito non
plena satisfactio petitionibus super fide
sua et salute conscientie plurium moneantur
ut decedat catholicus et fidelis christianus
¶ Alie observaciones servande

Attendat an infirmus ipse excommunicationis
vinculis aliquibus teneatur ut peccata
submittat se totis viribus ordinationi
sancte matris ecclesie ut absolvatur ¶ 3a observatio

Si moriturus prolixum temporis spacium
ad suam recollectionem habeat ut non
morte festina preveniatur legende forent
coram eo a bastantibus historie et ora-
tiones devote in quibus sanctus vivens
amplius delectabatur vel recensenda
esset dominica passio ut per singulos me-
diteretur si quid ad usus ea negligenter
oblitum deliquerit ut filius coram eo
insistio ¶ Alia observatio

Si vanet usum

Si paciens usum loquendi perdidit habet tamen sanam et integram notitiam ad interrogationes fratris vel oraciones coram eo recitatas signo aliquo exteriori vel solo cordis consensu innuat hoc enim sufficit ad salutem

Presentetur infirmo ymago crucifixi vel alterius sancti quem sanus et incolumis specialiter venerabatur Cui non omnia premissa dum adhuc sanus fuerat ponenda sunt oraciones illa pro ipsum que salvatori nostro ihesu christo dirigitur

Nullatenus aut minime si fieri possit morienti amici carnales uxor liberi vel divicie ad memoriam reducantur nisi magnum id exigit paciens spiritualis sanitas et dum alias commode commitii nequit

Non debet infirmo nimia spes corporalis salutis conceptus communicari ponis eius primo monitus suis explicata sepe namque per vanam et inanem et falsam consolacionem et fictam sanitatis spem recepit confidentiam eternis meruit homo dampnacionem Animo hortandus est paciens ut per contricionem et confessionem anime sanitate perveniret quia et ad salutem corporis si sibi fuit expediens valere poterit et inde sanior atque senior erit

Una vero frequens corporalis infirmitas ex anime languore oritur sicut per expressam decretalem que incipit cum infirmitas medicus corporis districte precipit ne umquam egroto corporea conferat medicina prius quam de spirituali medico confessori scilicet necessario eundem monuerit hinc expediens videtur

ut in quibuslibet pauperum hospitalibus vel domibus dei statuto firmaretur ne quis ibidem eger susscipi posset qui non primo ingressus die confessionem faceret vel ydoneo sacerdoti ad hoc ipsum deputato patris conscienciam se germanus penitere sicut in domo dei prius laudabiliter observatum est et sic est finis

Explicit tractatus de quibusdam nostre fidei principiis ac preceptis aliis quam multis utilibus ad salutem

Sequitur tractatus bonaventure de corpore domini et preparacione ad devotam susceptionem eiusdem necnon et celebracionem misterii misse

Ad honorem gloriose et individue trinitatis et ad honorem excellentissimi sacramenti scilicet preciosi corporis et sanguinis ihesu christi describam tibi formam per quam potes leniter manduci ad gratam placitam tanti misterii et congrue disposicionem ad eius percepcionem quam non raptim scriptum vel vix legere sed eius sensum efficaciter cordi imprimere debes et continuo affectu singula queque in toto vel in parte prout sonant sollicite ruminare

Primo attendendo ad mensam celestis convivii iuxta apostolum proba te ipsum et diligenter examina qua fide et quanta caritate et in quali proposito et propter quid accedas Attende igitur ista quatuor singula per se Et primo unde quam fidem habere debes circa veritatem et essenciam huius sacramenti Credere enim firmiter debes et et nullatenus dubitare quod docet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

et predicat catholica fides quod in hora
expressionis verborum Christi panis ma-
terialis ac visibilis adveniente mi-
rifico et celesti pane velud creatori
honorem deferens locum suum scilicet
visibilem speciem accidentium pro ministerio
et sacramentali servicio relinquat quo
desinente ac miro et ineffabili modo
in eodem instanti ista subiecti acci-
dentibus veraciter existunt. ¶ Primo
illic purissima Christi caro et sacratum
corpus quod fabricante spiritu sancto tractum
fuit de utero gloriose virginis Marie ap-
pensum morte impositum et sepulchro
glorificatum et celo. ¶ Secundo quia caro non
vivit sine sanguine ideo necessario est et
sanguis ille preciosus qui feliciter
manavit pro mundi salute morte. ¶ Tertio
cum non sit verus homo absque anima
racionali propterea ibi est anima illa gloriosa
Christi excedens in gratia et gloria omnem
virtutem et gloriam et potestatem in qua
repositi sunt omnes thesauri divine
sapiencie. ¶ Quarto quia Christus est verus homo
et verus deus ideo consequenter ibi est
deus in sua maiestate gloriosus. Hec
omnia quatuor simul et singula tota
simul sub speciebus panis et vini per-
fecte continentur non minus in calice quam
in hostia nec minus in hostia quam in
calice nec ibi uno defectu suppletur
alterius sed in ambabus continetur misterium
de quo est grandis sermo. Sufficit enim
credere deum verum et hominem sub utrisque con-
tineri speciebus cui assistit angelorum
frequencia et sanctorum presencia. ¶ Et vide quam
pulchre Christus sub hiis duabus speciebus
se continetur. ¶ Primo quia panis et vinum

optimum sunt nutrimentum corporis hominis.
¶ Nam panis nutrit carnem et vinum
transit in sanguinem qui est sedes anime.
¶ Secundo quia corporis usus principalior et
communior est et medior et minus fa-
stidiosus habetur. Ideo precius spiritualis
refectionis optime significant corpus et
sanguinem. ¶ Tertio nam panis corpus significat
corpus illud cruciatum molatum et
pistatum in passione decoctum et
assum igne divini amoris et in camino
et ara crucis. Vinum vero significat
sanguinem qui de uva scilicet Christi corpore
est torculari crucis expressum. ¶ Quarto
pulchre significat corpus Christi misti-
cum scilicet ecclesiam collectam ex multis fi-
delibus predestinatis adunatam tamquam
ex multis granis et racemis. ¶ Cum
ergo accedis cave ne dubitando
vacilles et tamquam cecus in manu reptans
baculo arundineo scilicet argumentis natura-
libus ut racionibus investigans querendo
quomodo ista fieri possit sicut quondam
Iudei litigabant et quidam discipuli
scandalizati sunt abierunt retro-
rsum sed subice te ipsum et capta
mentem tuam subiuga fidei quia
tantis testibus roboratam vides.
¶ Quid enim dubitacionis de hoc sacramento
remanet quod a Christo tam expresse est
traditum ab apostolis predicatum a sanctis
patribus orthodoxis tot centena-
riis annorum frequentatum tantis
testimoniis tot miraculis et prodigiis
et observanciis papalibus vides
confirmatum. ¶ Valle ergo sacramentum
de ecclesia et quid est in mundo n

error et infidelitas et populus
christianus quasi grex porcorum diffu-
sus et ydolatrie deditus sicut
expresse patet in ceteris infidelibus
sed propter hoc stat ecclesia roboratur
fides viget christiana religio et di-
vinus cultus Unde inquit christus
Ego vobiscum sum usque ad con-
summacionem seculi Et Augustinus de
trinitate dicit post eciam nosse
debes quod sit christus donum velatum
nobis dei Aliud enim valeret
fides tua si christus in propria forma
visibilis tibi appareret certe et co-
actus tunc eum adorares Aut quomodo
carnales oculi tantam gloriam fer-
re possent Alius vero insipiens
diceret ut carne cruda et hominis
cruorem in propria forma sua come-
deret et biberet posset Recedat ergo
omnis dubitacio quia sicut olim divinitas
in utero virginali latuit et filius dei
sub humanitatis carnis velamine visi-
bilis mundo apparuit sic et glorifi-
cata humanitas divinitati coniuncta
sub forma panis latet ut nobis
mortalibus se compati posset

Secundo proba te ipsum cum quali
affectu et disposicione accedis
Ideo discute et resolve
conscienciam tuam et vite ne sit in ea
forte aliqua turpitudo in mente vel
macula contra intencionem qua offendi
possint oculi illius qui est sanctus
sanctorum Homo ergo rediens reti-
nens ad intima tue mentis considera

quanta mala ab iuventute etate com-
misisti quanta bona neglexisti quam
brevis vita quam incerta mors quam
lubrica et periculosa via. Huius temporis rui-
na ne forte quod absit post predictam
confessionem et penitenciam aliquid sit in te
mortale peccatum vel perpetrandi propositum
Dum mortua sit tua misera anima et per hoc
caritate christi et ecclesie abscisa quia ille
vivificus panis et divinus cibus non
prestant influxum vite nec nutrimentum
membris abscisis et mortuis teste
scriptura que dicit In malivolam animam
non introibit sapiencia nec habitabit in cor-
pore subdito peccatis Unde talibus sunt
sacramentum et non res sacramenti idest
christi gracia et unitas caritatis eius Con-
meditur gestu et non reficit spiritu vadit
ad ventrem sed non intrat mente de-
glutitur tamquam abruchianu sine sui le-
sione et non vivificat eum nec incorpo-
rat eum sibi neque unit sed panis nausea
compellente talem ipse christus evomit
velut cadaver putridum bestiis et avi-
bus devorandum tunc scilicet infelicem
animam tradit sathane eundem sicut
de Juda scriptum est quia post buccellam
introivit in eum sathanas Quapropter
si talibus laqueatus es cave ne pas-
casa vel premissa accedas ad altare per-
sonas quia horrendum est incidere in manus
dei viventis Sed heu quod sunt hodie
sacerdotes miseri et sue salutis im-
pudici qui christi corpus maculati velud ca-
nes pro peccatis manducant et involuti
et contaminati abhominacionibus sequitur

dicere propheta non est sceleratus manibus
et pollutus labiis contingere non veniret
et osculari filium dei et matris virginis
Vere si horum sacrificium suscipit deus
audeo dicere mendax est et sonus peccatorum
Insuper quod deterius est ad tantam pervene-
runt temporibus istis perversitatem et stul-
ticiam quamdam ut putant infelicissimi
sua scelera et immundicias peccatorum que
cotidie et iterate componit absque penitencia
et confessione preparatoria cotidie commorientur
celebrantes exponide Tales non sunt
sacerdotes sed sacrilegi non veram sed fictam
presto si fidem rectam haberent aut portare
timerent aut celebrare cessarent
Secundo non tantum mentis sed et corporis
est attendenda immundicia Ideo cave
ne immundus accedas Ita tamen dico de im-
mundicia voluntaria que est mortalis
sed certe de nocturnali sive carnali macula
que impedit celebracionem. Ubi non est
magna necessitas vel iussio prelatorum
Ubi ergo dicta inveniuntur et dicere in missa
non dederis occasionem vel etiam pre-
cedente concupiscentiam vel inordinatam
crapulam nec sequitur notabilis
mentis inquinacio per immissoria et illu-
sionem fantasticam carnalium credo quod
accedere possit salvo meliori iudicio max-
ime si singularis devocio vel solempnitas
vel aliqua causa te trahet ad celebrandum
Custodire etiam debes pudiciciam ma-
nuum cunctorum oris et omnium membrorum tuorum
castitatem Unde est consulo ut precibus

hominibus omni tempore maxime dum
missa celebratur caveas ab omni
contactu non solum tui ipsius et immundo
qui sit cum peccato sed etiam a quolibet
indecenti et coinquinato et totum
te recolligas ut nec actu nec
cogitatu ad aliquid aliud distrahatur
Et insuper curam habeas diligentem
de mundicia et nitore paramentorum
altaris et sacrorum vasorum ut cum omni
honore et diligencia tractetur ille qui
est angelis et archangelis tremen-
dus et honorandus

Tercio proba te cum exquisita
caritate et quali fervore
accedis non solum enim mor-
talia sed etiam venialia peccata
per negligenciam et consuetudinem multiplicata
et etiam per ingressionem ad predictam
dissolute vite et male conversacionis
licet non occidant animam tamen cumque
reddunt hominem tepidum gravem
et obnubilatum et indispositum et
ineptum ad celebrandum nisi dicte
pulveres et scrupule venialium pass-
latum per ignem et flammam caritatis ventilentur
et consumantur exardescente igne
cordis et exaggeracione proprie vilitatis
Ideo cave ne nimis tepidus et in-
ordinatus accedas sed reverenter cum
fervore et consideracione Unde apostolus
ad Corinthios: Qui indigne manducat
et bibit et quod apostolus insinuat cum
dicit subdens Ideo inter vos multi
imbecilles scilicet per fidei inconstantiam
et infirmi scilicet gravi peccato sauciati

et dormiunt multi pre tempore et
desidiam O quam graues angustie
O quante angustie me undique affli-
gentes attende indigne sacerdos hodie dicitur
est indignum Non attende ex nota li
negligentia uel contemptu dampnabilis
culpa Nam cum sacerdos est absque
mortali peccato et in proposito bono
non habens aliquod legitimum impedimentum
et non ex reuerentia sed ex negligentia
celebrare omittit Quantum enim est
in eo priuat trinitatem laude et gloria
Angelos letitia peccatores uenia in-
opes subsidio et gratia in purgatorio
existentes refrigerio Ecclesiam christi
spirituali beneficio et se ipsum medicina
et remedio contra infirmitates
et cottidiana peccata que fiunt Ambrosius
dicit Quotienscumque effunditur sanguis
christi in remissionem peccatorum effunditur
debeo illum semper accipere ut semper
mihi peccata dimittantur qui semper pecco
semper debeo habere medicinam Item priuat
se omnibus talibus prouentibus ex
sacra communione que sunt peccatorum
remissio fomitis mitigatio mentis
illuminatio interior refectio et cor-
poris eius mistici incorporatio uirtu-
tum roboratio contra dyaboli ar-
maturam fidei certitudo eleuatio
spei excitatio caritatis augmentatio
deuotionis et conuiuatio angelorum
Item non complet sibi iniunctum magne
dignitatis obsequium nec officium
exercet debite seruitutis dei et in
scriptum est maledictus homo qui

facit dei opus negligenter Item contempsit
christi preceptum de obseruantia huius sacri
ideo christus condempnat Nisi manducaueritis
carnem filii hominis etc Item abicit uiaticum sue
peregrinationis exponens se periculo mortis
qui non recipit alimentum corporis christi
et uite uegetationem efficitur sicut arida
membra atque non transmittitur corporale
sibi nutrimentum Ultimo quantum in se est
euacuat diuinum cultum et karitatem tanta
debitam sunt ingrati de beneficiis
dei Nota exemplum Et quis modo est
sed a mortali peccato et in multum non
fuit sed aliter impeditus et tamen
modicum fecit phase existimabit anima
illa de populo suo qui sacrificium non ob-
tulit domino in tempore suo Ergo enim po-
tes toto conatu persequere bonum opus
sacramentorum contricionem et deuotionis
flamma expelle a te omnem torporem
et negligentiam ne tu uenias ad re-
tantorum carismatum dona Et quidem
uis attendi ad amorem considera tota
mente duo Primo illius summe caritatis
incendium qua summa bonitas pro te
uermiculo fetido tam torpenti se
commisit Secundo illius nobilissimi
corporis tribulationem dulcissima sang-
uinisque passione Primo attendas illa
beatam morte dispiciens cum causa
autem non fuit nisi necessitas nostre re-
demptionis Omnis autem lex precepta
stratis offensione offendere iudicat
reum mortis Huius rei causa cum peccatis
exigentibus eternus rei mortis pro compe-
satione tanti debiti infinite deus
humane misericordie et pronus nostre morti

prouidit et concessit patribus per horum
mortem tede fieri animalium et offerri
sibi hostias et sacrificia placationis
ut quotiens quis peccaret totiens eam
pro eo nunc hostiam ymolaret que omnia
figure erant et umbre donec christus
rapidus quam gentes mitteret viva et
realis hostia absque peccato quam pro omnibus
hominibus se ipsum quamdiu offerret
ad mortem pro eterne mortis redemptione
Sed quia non debuit pluries mori
eo quod illa mors una satis fuerit pro
peccatis omnibus factis et fiendis Ideo
sufficit quod illam unam hostiam sui cor-
poris quondam pro nobis semel ymolatam
moriens reliquerit cottidie a nobis
pro residuis delictorum nostris offerendam
deo patri per commutacione nostre mortis tunc
cottidie simus obnoxii peccatum Unde
Augustinus Iteratur cottidie hec oblatio licet
christus semel passus sit quia cottidie
peccamus peccatis sine quibus mortalis
vita non potest et quia cottidie labimur
cottidie pro nobis christus mistice ymo-
latur propter hoc quidquid agitur in missa
et omnis ornatus et cerimonia vel aliud
representat nisi christi passionem Ob hoc
sic anima est nostra christi mortis memoria
in missa Unde ipse christus Mathei hoc facite
in meam commemoracionem Et apostolus ad corinthios
Quotienscumque manducabitis panem
hunc et calicem bibetis mortem domini an-
nunciabitis donec veniat scilicet ad iudicium
Dum ergo audis dic ex toto corde
Eterne celestis pater recolens mortem illam
unigeniti filii tui domini nostri offero tibi
hostiam hanc quam ipse tibi olim

obtulit pro mea et totius mundi
salute Eterne ad altitudinem tue maiestatis
transmitto oblacionem vivam quam tu
in superatore multa misisti ad altitudine
nostris pro nobis ymolandam Recordare
ergo illius sacri sudoris quasi
gutte sanguinis decurrentis in terram
Respice illam virgineam carnem nobilis
crudeliter flagellatam colaphis
cesam livoribus tumidam sputis
maculatam clavis confixam lancea
vulneratam Illa ergo pietas que
filium tuum traxit et vicit ut ipsa
tota crucis totius mundi peccata libaret
Ipsa te rogat pater misereri nobis
miseris Respice a sancto non nostra
peccata sed in faciem christi tui Non enim
in iustificacionibus nostris prosterni-
mus sed in multitudine miseracionum tuarum
Deinde si vis ad amorem accendi
et inflammari considera illius sacri
corporis cibacionem dulcissimam et vide
quam bonus et sanus est christus cuius
in nobis quasi congrua et utilia pro-
vidit nobis pater noster celestis vivifi-
cantia alimenta Nam enim corporalis
natura ad hoc facta est ut sit capax
et particeps bonitatis dei ex qua
participacione vite et ad bene esse per-
venire debet sine qua ex se ad nichi-
lum tendit et ad mortem sempiternam
nisi per cibum vivificantem iugiter
vegetetur ex participacione divine virtutis
et glorie qua participacionem Ideo com-
stione vero quia sicut corpus animale

pribum viuificabitur tale sit
etiam et impiguat sic aia rea(li)
p(er)ceptum xpi quo frui debet pleno
affectu et intellectu nutritur vegetatur
et inflammatur Et angeli in patria
pleno haustu bibunt de p(re)sentem
et viuo fonte luminis et saciantur
ab ubertate domus eius Ubi sapientia
ante p(ro)uidit ut realis aquas hor(um)
quas tantum care viderunt et p(er) gra(tiam)
magnificauit ut essent similes
angelis dei cibaret illo pane quo
angeli nutriuntur sine quo nec illi
nec isti viuere possunt et hoc pa(n)i
quem modum conuenientem nobis p(ro)uid(it)
quod impossibile est nobis comedere in isto
mortali corpore illum panem vite
in soliditate sue p(re)sencie scilicet diuinitatis
Ideo ut comestibilem nobis panem
prebet sub forma conuenienti scilicet
panis et vini corporalis Dicitur
igitur conueniente similitudine panis adpa(ra)
re et refectionis ad refectionem ut
sicut angelos viuentes spiritus cibat
verbo increato sic mortales homines
cibaret verbo incarnato in sacramento
suscepto Unde dictum est Panem
angelorum manducauit homo Et
Ego sum viuus panis qui de celo
descendi Item nota quod sicut anima
est deo de corpore animali coniunctum p(ro)uid(it)
illi cibum conuenientem sic anima est
eidem denutrimento nobilissimi sui
ministri corporis quod est ecclesia cuius
corpus filius dei est caput nec
aliunde vegetari debet et viuere
quam a capite suo ut omnia membra
scilicet viri iusti vnita et sibiinuicem
coherencia in xpo capite ipsius spiritu et
amore nutriantur per hoc sacramentum vnitatis
et pacis Ac per hoc sicut non est vita
corpori absque incorporatione cibi conuenientis
sic anime reali non est vita spiritualis
sine incorporatione et unitione cibi
spiritualis sibi conuenientis Unde inquit xpus
Qui manducat me viuit propter me
Hec est differencia inter comestione corporale
et spiritualem quia ibi cibus comestus transit
in substantiam et nutrimentum comedentis
Hic vero comedens incorporatur xpo et
transit in unitatem et amorem spiritus xpi
Ideo dictum fuit augustino Non ego
mutabor in te sed tu mutaberis in me
id est in mei similitudinem scilicet bonitate spirituali ut
sicut ignis ferrum in sui similitudinem conuertit

Quarto et vltimo probabiter p(re)m(is)
propter quid et propter qua(m) causa(m)
accedis et hic dirige aciem
mentis ad duo precipue scilicet ad puritatem
affectionis et desiderium suum Tercio addebitam
intencionem et propositum tuum Primo
vide quod desides ne forte propter audiencia(m)
aut timorem aut vanam gloriam aut
consuetudinem vel alicuius mundane com
placencie aut temporalis fraudis causa
accedas sicut multi diebus istis abutuntur
ad suam perditionem quod est datum ad salu
tem Ve ve domine deus quanti hodie in
felices ad sacros ordines et diuina mi
steria accedunt non celeste panem sed tem(poralem)
non querentes spiritum sed lucrum non dei ho
nore sed sua ambitione non salute

animarum sed questum pecuniarum non Christo
servire mundo corde et corpore in sacris
ministeriis sed delicari ditari superbire et
luxuriari de patrimonio Christi et elemosinas
pauperum et ecclesiasticas dignitates ambi
endo multis litigiis et symoniis pocius
rapiunt quam assequantur non vocati
a deo sed impulsi a dyabolo. Tu autem homo
dei dirige vota tua et desiderium ad
dominum et vide quibus affectibus et desi
deriis trahi debeas ad sacra misteria
celebranda. ¶ Primo trahet te et
inducat consciencia et remorsio delictorum
sperans per eum quasi per hostiam placa
cionis a deo peccatis purgari ¶ Secundo tue
infirmitatis intuitus et consideracio ut eum
quasi medicinam adire voces per que
a deo infirmitate cureris ¶ Tercio pressura
alicuius tribulacionis ut per eum qui omnia
potest ab omni adversitate citius libereris
et protegaris ¶ Quarto desiderium alicuius
gracie vel spiritualis beneficii impetrandi
ut per eum cui pater nichil potest negare ob
tineas ¶ Quinto graciarum accio pro omnibus be
neficiis temporalibus et spiritualibus tibi et omnibus
impensis cum nichil habeamus deo patri tri
buere pro omnibus que retribuit nobis aliud
quam calicem salutaris accipere et sa
crificare hostiam laudis i. ihesum christum
¶ Sexto caritas et compassio proximorum
tam pro salute vivorum et requie defunctorum
nichil efficacius impetraret quam Christi
sanguinis effusio in remissionem peccatorum
¶ Septimo laus dei et sanctorum cum non habeamus
quo possimus deum et sanctos pro sua dignitate

laudare quam Christum sacramentaliter
deo patri offerre et ymolare ¶ Octavo
dei amor et dileccio ut eum muni
tus adire ac permisterationem
spiritualis refeccionis inter ipso eum
delectabiliter amplexeris ¶ Nono
sitis et desiderium augende caritatis
Christi pro augmento graciarum et caris
matum quia hoc sacramentum fontem omnium
graciarum et sanctificacionem et auctorem
continet salutis scilicet dominum ihesum christum
Unde eo dicitur eukaristia i. bona gra
cia. A quo autem sacramento fluenta sunt et
rivuli graciarum quibus sanctificamur ¶
Decimo ardor et suspirium quo totis
visceribus ad unitatem huius excessive cupis
et dulcissime refeccionis cupias
sanctificari ab omni inquinamento carnis et
spiritus eripi ab omnibus periculis et temp
tacionibus ac inseparabiliter uniri
Christo salvatori et confundi in suo
amore. Unde inquit Christus Io xvii
Pater quos dedisti michi volo ut
ubi ego sum illic sint mecum ut
sint unum sicut nos sumus unum ego
in eis et tu in me ut sint consummati
in unum. ¶ Secundo dirige intencionem et
debitam intencione et propositum tua
ea que agere debes scilicet dominum placare
colere. Cultus autem latrie soli deo
est honor impensus summo creatori
ex debito servitutis quo obligamur
non solum nostra sed nos ipsos impendere
pro suo honore et mori si expediret
ad recognicionem suorum beneficiorum et sue
immense bonitatis nobis omnibus et

hoc contrito corde et corpore humi-
liato et toto affectu actu et habitu
gestibus et signis presentes nos
ante oculos sue maiestatis et sa-
cris ac muneribus cum veniamus
referamus ad propositum omnes spem nostram
et desiderium nostrum tamquam in finem
ultimum propter quem omnia efficiuntur
ab eo initium et retributionem bonorum
nostrorum et malorum in retributionem
iustitie sue suique beneplaciti Aliis
sanctis exhibetur honor et devotio que
dicitur dulia que non est cultus nec
adoratio sed subrogatio et invo-
catio ut sint apud deum advocati
pro nobis et omnis reverentia que eis im-
penditur propter deum cuius sunt amici
exhibetur Deus autem debet a nobis
immensissime timeri et honorari
et amari Primo consideratione sue
omnipotentie et iustitie qua nos ple-
nissimo iure dampnare potest et salvare
Est enim summe timendus ex hoc enim
timore oritur dolor de peccatis suspiria
pudores lacrime confessiones peccatorum
supplicationes ieiunia disciplinae
cogitationes et huiusmodi Secundo consi-
deratione sue sapientie et maiestatis
summe est honorandus Ex hoc namque
honore oritur veneratio et reverentia
genuflexiones inclinationes prostrationes
orationes visitationes Consecrationes mun-
ditia sacrorum librorum vasorum et pannorum
Ornatus et decor festivitates
et celebritates et solempnitates luminarium
cantus psalmodie ympnorum vel
lectionum et huiusmodi Tertio consideratione sue
bonitatis et clementie est infinite amandus
Ex hoc autem amore oriuntur gratiarum ac-
tiones laudes ympni benedictiones vota
sancta necessitates et huiusmodi Item
intendere debes ut ex frequentatione divi-
norum cultus nomen dei in nobis sanctificetur
et a nobis per sanctitatem vite glorificetur
in mundo et crescat in orbe cultus et ho-
nor dei et agnoscat totus mundus nos
esse cultores unius veri dei et salvatoris
ihesu christi Secundo intendere debes christi mortis
memoriam et de hoc dictum est supra
Tertio intendere debes totam ecclesiam universalem
ut supplex proponas deum orando pro papa Car-
dinalibus patriarchis episcopis doctoribus
rectoribus sacerdotibus clericis monachis re-
ligiosis monasteriis et omnibus christo
famulantibus Pro regibus ducibus
principibus comitibus nobilibus peregrinis
viduis orphanis et pregnantibus captivis
afflictis debilibus infirmis et pro
populo Etiam pro paganis scismaticis et
hereticis ut convertantur ad deum unum et sancte
ecclesie unitate Item in speciali orare
debes pro aliquibus caris secundum partibus
consanguineis amicis devotis et regimine
datis tibi ac in tua oratione specialibus
Item singularissime precipue unde si
aliquem peccatorum fidelium precipue propter
odium vel rancorem excludis ut non
sit particeps tanti beneficii mortaliter
peccas agens in odio divina misteria
Et hiis premissis postquam examinatio
peccatorum in meditatione tua evadeset

ignis in corde tuo evome et purga
feces pectoris tuorum corde contrito et humi
liato recordans cuncta commisisti cogi
tatione verbo et opere cuncta bona omisisti
que debuisti facere et potuisti et
vadas ad spiritualem medicum et prom
dit peccata tua non communi et generali confes
sione ut quidam dicunt eodem faciunt
pallientes falsis coloribus verborum magna
li confessione sua enormia peccata et absque
verecundia et dolore taliter proferentes
ut etiam plateis possent taliter absque
rubore publice confiteri. Hec non est con
fessio sed derisio et deceptio. Sed
si vis sanari aperi vulnera tua et dep
romendo tarde et narra clare et aperte
que post precedentem confessionem egisti
non solum opere sed et cogitationes perversas
quarum delectatio mentem tuam maculavit.
Non solum mortalia sed etiam venialia
graviora que conscientiam mordent et
ledunt. Certa peccatorum generalem breviter
et clare exprime. Deinde peracta penitencia
tibi iniuncta decanta cum devotione
illos quinque psalmos et cum suis versi
culis et orationibus et dicas etiam si
tempus suppetit orationem illam. Summe
sacerdos etc. que valde efficax est et
devota. Postea procedens ad altare
recole Christum ante te ad crucem et fige
tur ad ea que in passione gesta sunt.
Legens clare et distincte ea que legen
da sunt non multiplicando collectas nimi
as nec alia legenda ex devotione
vel proprio arbitrio quam quod a sanctis patribus
institutum est. Cum autem perveneris

ad sacrum canonem recollige men
tem ne per diversa vagetur et appone
diligentiam magnam in signis et ac
tibus maiorem in verbis maximam
in intentione. Primo post communicantes
divinitatis immerge. In memento tam
pro vivis quam pro mortuis non fiat
tam voce et verbis recommendatio sed
tam mente discrete per quasdam personas
magis intimas te tacite recollige
sub compendio referens intentione
ad omnes pro quibus ante orasti sicut
corde proposuisti. Domine perveniens ad
Qui pridie dirige mentem tuam
et intentionem ad finem illud
quod intellexit Christus in sua cena et
quod intendit sancta mater ecclesia. In memo
ria paulisper subsiste et dic non
lingua sed labiis sed corde. Domine mi
quis es tu et quis sum ego ut
presumam te mittere in latrina fetida
corporis mei et anime mee ut quid
me fecisti. Ut tibi hanc iniuriam
execrandam facerem. Mille enim lac
rimarum anni et pene non sufficerent
ad tam nobile sacramentum digne
semel percipiendum. Cuncta magis ego
miser indignus sum qui continue prorsus
incorrigibilis persevero et impenitens
accedo. Sed in infinitum maior est
misericordia tua quam mea miseria. In
dicta pietate confisus te sumere
presumo. Hec enim duo maxime requiruntur
ad congruam perceptionem sacri scilicet
profunda humilitas cum annihilatione
sui et compassio matris Christi. Post

comedem si non sentis aliquam
spiritualem refectionem signum est infirmitatis
spiritualis uel indevocionis Igne posuisti
in sinu et non sentis calorem mel
in ore et non sentis dulcedinem Si
vero consolacionem sentis aliqua non
tibi tribuas sed sue bonitati que
etiam et malos et indignos et
dicas in corde tuo Admirans misericordiam
detestandam me quierit beneficiis suis
Si michi peccatori talia fecit quid
faciet si vitam meam correxero
Ideo totis viribus volo me mutare
et semper sibi adherere Hoc
tamen non reputes te posse tua
virtute sed auxilio gratie eius Quod
nobis prestare dignetur Christus et in perpetuum Amen

Hec tabula ondit intervallu usque Invocavit pre tabulares

Mº iiiiº vº	b	g	f	l	r	r	d	o	r	l	k	b	g	g	d	r	c	p	d
Mº iiiiº xxiiii	r	l	l	p	g	g	m	l	r	h	h	r	l	d	q	g	g	m	m
Mº iiiiº xliii	c	b	h	v	d	d	q	q	v	m	m	r	h	k	n	c	c	q	i
Mº iiiiº lxii	a	n	f	r	i	h	n	n	c	i	i	a	c	c	r	b	b	n	n
Mº iiiiº lxxxi	g	k	l	o	f	f	r	k	l	o	p	r	k	k	d	f	f	l	l
Mº vº	b	g	g	d	c	c	p	d	r	l	l	b	g	g	r	r	c	p	p
Mº vº xixº	r	l	l	q	g	g	m	m	r	h	h	v	l	d	o	h	g	n	m
Mº vº xxxviii	r	h	h	v	d	d	o	q	a	m	m	r	i	n	n	c	c	q	l
Mº vº lvii	c	o	c	l	l	l	n	n	r	k	i	a	f	f	r	b	b	o	n
Mº vº lxxvi	r	k	k	d	f	f	l	k	b	o	g	r	k	k	p	c	f	l	l

Nota bene

Wilt du wissen wie vil wuchen sige von dem hailigen tag ze wichenahten untz an den wissen sunnentag So nim die jär von Cristi geburt als da obnan geschriben stät und dar näch zel die büchstaben in der tafel sy sige swartz oder röt untz biss daz du die jär erfüllest Und welcher büchstab die jär erfüllet den selben büchstaben süch denn in der nächgenden tafel ist si der büchstab röt so nim ain röten büchstaben uss der nächgende tafel und sy er aber swartz so nim ain swartzen büchstaben in der swartzen tafel und wa ain püntly stät in der obgeschriben tafel ob dem büchstaben da ist ain schaltjär

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

b	vi	iii	d
c	vi	iiii	e
d	vi	v	f
e	vi	vi	g
f	vii		a
g	vii	i	b
h	vii	ii	c
i	vii	iii	d
k	vii	iiii	e
l	vii	v	f
m	vii	vi	g
n	viii		a
o	viii	i	b
p	viii	ii	c
q	viii	iii	d
r	viii	iiii	e
s	viii	v	f
t	viii	vi	g
v	ix		a
Littere tabulares	Ebdomade	Concurrentes	Littere dominicales

A	ix	i	b
B	ix	ii	c
C	ix	iii	d
D	ix	iiii	e
E	ix	v	f
F	ix	vi	g
G	x		a
H	x	i	b
I	x	ii	c
K	x	iii	d
L	x	iiii	e
M	x	v	f
N	x	vi	g
O	xi		a
P	xi	i	b
Q	xi	ii	c
Littere tabulares	Ebdomade	Concurrentes	Littere dominicales

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

G. H. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

ORATIO

VOTIVA SODALIUM

SAncta MARIA Mater DEI & Virgo, Ego

Te hodie in Dominam, Patronam, & Advocatam eligo, firmitérque statuo, ac propono, me nunquam te derelicturum, nec contra te aliquid unquam dicturum, aut facturum, neque permissurum, ut à meis subditis aliquid contra tuum honorem unquam agatur. Obsecro te igitur, suscipe me in servum perpetuum, adsis mihi in omnibus actionibus meis, nec me deseras in hora mortis meæ, Amen.

Insuper & firmissimè statuo, me velle tuam Immaculatam Conceptionem, quoad vixero, publicè & privatim asserere, ac propugnare, & operam dare, ut idem mecum alii quoque, præcipuè illi qui meæ curæ quocunque modo commissi fuerint, sentiant, & agant, donec aliter à Sede Apostolica definitum fuerit, omnia intelligendo juxta summorum Pontificum Pauli V, Gregorii XV. Alexandri VII. Constitutiones.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg